KAMPEN OM NORGE I AARENE 1813 OG 1814: ET BIDRAG TIL DE NORDISKE...

Carl Th Sørensen

Kampen om Norge

i

1813 og 1814.

I.

Kampen om Norge

i Aarene 1813 og 1814.

Et Bidrag til de nordiske Rigers Krigshistorie.

Udarbeidet

med Krigsministeriets Tilladelse paa Grundlag af de i de danske Krigsarkiver beroende Aktstykker

af

Carl Th. Sørensen,
Kapitain i Fodfolket.

Første Deel.
Med et Kort.

Kjøbenhavn 1871.
Forlagt af den **Gyldendalske Boghandel (F. Hegel)**
G. S. Wibes Bogtrykkeri.

Forord.

For en Deel Aar tilbage forefandt jeg i Rendsborg nogle dengang derværende Aktstykker betræffende Tildragelserne i Aarene 1813 og 14, som i høi Grad fængslede min Opmærksomhed. Det danske Auxiliairkorps af 1813 havde nemlig i denne Fæstning endt sin bevægede Tilværelse, og dets Chef, Prinds Frederik af Hessen, der efter Fredsslutningen var forbleven i Rendsborg som Gouverneur, havde beholdt Korpsets Arkiv hos sig. Ved Gouvernementets Ophævelse var det — som en Deel af Gouvernementsarkivet — gledet over i Garnisonsarkivet, hvor det henlaa upaaagtet, meest kun en Gjenstand for Nysgjerrighed. Dette Arkiv, som jeg under et længere Garnisonsliv i Rendsborg har gjennemgaaet Blad for Blad, er ikke blot den vigtigste Kilde til Oplysning om Tildragelserne paa Krigsskuepladsen i Mecklenburg og Holsteen, men det indeholdt ogsaa værdifulde Aktstykker om Begivenhederne andre Steder, om indre Forhold og om de hemmelige politiske Bevæggrunde til mangen en Handling. Der fandtes ikke blot hele Korrespondancen med Davout og de franske Generaler, men ogsaa de Breve, som i Medfør af Krigstildragelserne vexledes med Carl Johan og de fjendtlige Generaler. Der fandtes talrige Meddelelser fra andre Steder i Indlandet, saaledes fra Landgreve Carl paa Gottorp, der var Øverstbefalende over Norge og Hertugdømmerne, og navnlig fra Kongen, der, som bekjendt, underholdt en fortrolig Brevvexling med alle sine kommanderende Generaler og sjeldent meddeelte en Ordre uden deels at motivere den, deels samtidig at fortælle, hvad der ellers i politisk eller krigersk Retning tildrog sig.

Efter, saavidt min Leilighed tillod det, at have besøgt nogle andre, mindre vigtige Arkiver erholdt jeg i 1863 Tilladelse til

at gjennemgaae de i Krigsministeriet beroende. Af disse er navnlig eet af største Betydning, nemlig Generaladjudantstabens eller det saakaldte Bülowske Arkiv. Det er for Perioden fra 1807—13 tillige Kongens Hovedkvarteers og indeholder Oplysning om Alt, hvad der daglig har været behandlet af samme. Det indeholder Korrespondancen mellem Kongen, Statholderne og Generalerne, Udenrigsministerens næsten daglige Indberetninger, mange diplomatiske og politiske Aktstykker o. s. v. Dernæst yder selvfølgelig ogsaa Landgreve Carls Kommandoarkiv nyttige Bidrag til Tidens Historie.

Naar til Ovenstaaende føies, at jeg ogsaa har aflagt et kort Besøg ved Rigsarkivet i Christiania, har jeg gjort Rede for de væsenligste af de Kilder, som jeg har benyttet ved Udarbeidelsen af det Skrift, som herved forelægges Offenligheden. Jeg skal derefter kun tilføie, at det omfangsrige Materiale, som har staaet til min Raadighed, har været vanskeligt at behandle og næsten meest med Hensyn til Hærens Bevægelser og Forhold, da jeg ikke nogensteds har kunnet opspore Tabeller, som klart viste Hærens Inddeling, Kommando og Styrke paa en vis given Tid. Den som Bilag til 1ste Deel trykte Fortegnelse over Hærens Inddeling i Mai 1812, hvilken jeg beder hver den, som nøiagtigt vil følge Troppernes Bevægelser, om at tage til Udgangspunkt, hviler saaledes ikke paa noget af Samtiden bearbeidet Grundlag, men er konstrueret ad betydelige Omveie.

Hvor jeg har anseet det for nødvendigt at henvise til Arkiver, har jeg betegnet Generaladjudantstabens Arkiv ved G. A., Auxiliairkorpsets ved A. A. og Landgreve Carls ved L. A. Mange af Aktstykkerne findes i alle disse tre, i det ene som Original, i det andet som Kopi, i det tredie som Duplikat; men jeg har for det Meste indskrænket mig til at henvise til det første alene, saafremt vedkommende Aktstykke findes i samme, om end kun som Kopi.

Fredericia, Februar 1871.

Carl Th. Sørensen.

Indhold.

Indledning.

Første Bog.

1813.
Januar. Forordning af 5te Januar. — Forholdet til Napoleon nu. — Ruslands Holdning ligeoverfor Danmark. — Carl Johan søger paany at forhandle Sagen om Norge med Danmark. — Vanskelighederne stige i Kjøbenhavn. — Indflydelsesrige Mænds
Februar. Raad. — Kongen bestemmer sig til Neutralitet. — Hvorledes Beslutningen modtages i London og Paris og i Stockholm. — Carl Johans Underhandlinger med Hope. — Østerrig antager sig Danmarks Sag. — Uroligheder i Hamburg. — De danske Be-
Marts. falingsmænds Optræden. — Sammenstød af Uheld. — Forbittrelsesraab mod Danmark. — Ewalds og Haffners fortsatte Handlemaade. — Rosenkrantzes Forslag til at jevne det Skeete. — Kongen gaaer ikke ind derpaa. — Hans Ordrer til Ewald og Haffner. — Udlandet. — Traktaten mellem Sverrig og England. — Østerrigs Virksomhed for Danmark. — Carl Johans Indflydelse i London. — Ruslands Holdning bliver gunstigere for Danmark. — Dolgorouki sendes til Danmark. — Hamburg. — Russerne nærme sig. — St. Cyr forlader Hamburg. — Russerne paa Vei til Hamburg. — Morands Retraite fra svensk Pommern. — Prinds Frederik Vilhelm. — De Danske i Lübek. — Det gamle Raad gjenoprettes i Hamburg. — Tettenborns Indtog i Hamburg. — Kosakkerne der. — Reisningen af Landene paa begge Sider af Nedreelben. — Organisation af Stridskræfter. — Den franske Hær kommer atter til Kræfter. — Napoleons storslaaede Organisationer. — Vaabenstilstand paa Elben. — Rosenkrantz faaer Svar fra Castlereagh. — Mislykket Forsøg paa at erholde en udvidet Vaabenstilstand. — Dolgorouki kommer til Kjøbenhavn. — Kongen lader sig overtale til at tiltræde Koalitionen. — Bernstorff og Carl Moltke afsendes. — I Stock-
April. holm. — Svensk Ultimatum. — Fransk Fremrykning i Hannover. — Allarm i Hamburg. — Haffner hjælper Tettenborn indirekte. — Kongen beslutter at besætte Hamburg og Lübek. — Det svenske Ultimatum afslaaes. — Nye Besværinger fra Sver-

rigs Side. — Den diplomatiske Forbindelse med Sverrig hæves. — 1813.
Den bevægelige Armeedivision i Holsteen samles. — Tettenborn modsætter sig de Danskes Indrykning i Hamburg. — Indre Tilstande. — Kampen mellem Hovedhærene nærmer sig. — Davout. — Wallmoden. — Svenskerne og Carl Johan. — De Franskes nye Fremrykning mod Hamburg. — Tettenborns Op- Mai.
stilling. — Kongen befaler, at Tettenborn skal understøttes. — Wegener faaer den midlertidige Kommando over den bevægelige Armeedivision. — Ny Organisation af samme. — Fægtning paa Wilhelmsburg. — Den bevægelige Armeedivision tager Stilling til Hamburgs Beskyttelse. — Haffners Parlamentairtour. — Danske Tropper rykke ind i Hamburg. — Fægtningerne den 11te. — Affairen paa Feddel, hvori danske Tropper deeltage. — Vandammes Opførsel efter Affairen. — Prinds Christian Frederik bliver Statholder i Norge — Carl Moltke i det russiske Hovedkvarteer. — Dolgorouki desavoueres. — Prinds Christian Frederiks Instrux. — Hans Afreise fra Kjøbenhavn. — Efterretninger fra London. — Kongens Forbittrelse. — Ordren af 13de Mai. — Prinds Christian Frederik i Nyborg. — Davouts Henvendelse til Wegener. — Befalingsmændenes Ubestemthed. — Kongens Ordre kommer. — Raadslagninger med Rist. — Udførelsen af den kongelige Ordre opsættes. — Følger. — Svenskernes hidkaldes. — Wegener og Døbeln. — Kgl. Ordre af 16de Mai. — De Danske rømme Hamburg. — De Franske aabne Bombardementet. — Svenske Tropper i Hamburg. — Kaas i Altona. — Ordre af 20de Mai. — Kaas i Harburg. — De danske og franske Troppers fælles Optræden aftales. — Davouts første Ordre til Wegener. — Carl Johan kommer til Stralsund. — Hans tilbagetrukne Holdning. — Døbelns Afsættelse. — Svenskernes Bortgang fra Hamburg. — Det russiske Hovedkvarteer. — Det svenske Hovedkvarteer. — Slaget ved Bauzen. — Carl Johans Stilling. — Nye Skridt. — Personalforandringer i Grændsekommandoen. — Boye i Altona. — De danske Tropper om Hamburg. — Tettenborn forlader Byen. — Hamburgernes Nød. —

1813. Danske Tropper rykke ind i Byen. — Vandammes Indtog i Hamburg. — Davout i Hamburg. — Keiserlige Dekreter om Hamburg. — Carl Moltke i Breslau. — Prinds Christian i Norge. — Det store Gesandtskab fra det svenske Hovedkvarteer. —
Juni. Kornforsendelse til Norge. — Den bevægelige Armeedivision bryder op fra Hamburg. — Lübeks Besættelse. — Stillingen den 4de. — Optøier i Lübek. — Ny Opstilling af de danske Tropper. — Tettenborn og Schulenburg. — Krigen er ved at begynde. — Tilstanden i den bevægelige Armeedivision. — Davouts Styrke. — Hamburgs Strafskat. — Fremrykningen begynder. — Vaabenstilstand til Pleischwitz. — Konventionen til Gülzow. —

Anden Bog.

Krig med England under Vaabenstilstanden. — Carl Johan faaer Kundskab om Vaabenstilstanden. — Fremgangsmaaden mod Danmark nu. — Toll og Bülow. — Napoleons Benyttelse af Vaabenstilstanden. — Hamburgs Befæstelse. — Troppeorganisationer. — Danske Befæstningsarbeider. — Kaas i det franske Hovedkvarteer. — Napoleons Brev til Frederik den 6te. — Instruktioner for Alquier. — Carl Johan søger Forstaaelse med Koalitionen. — Brev til Czaren af 10de Juni. — Carl Moltkes Afreise fra det russiske Hovedkvarteer. — Carl Johan ligeoverfor Preussen. — Konferencen i Trachenberg. — De Forbundnes
Juli. Operationsplan. — Traktaten mellem Sverrig og Preussen. — Forhandlingerne mellem Frankrig og Danmark. — Traktaten af 10de Juli. — Foranstaltninger i Anledning af Traktaten. — Tumult i Lübek. — Leiren ved Glinde. — Ny Opstilling af de danske Tropper. — Vigtige finansielle Beslutninger. — Glückstadts Proviantering. — Hesteleverancen. — Vaabenstilstanden forlænges. — Norge. — Overblik over den krigerske Situation i det Hele. — Davouts fransk-danske Korpses endelige Inddeling og Styrke. — Wallmodens tydsk-svenske Korpses Inddeling
August. og Styrke. — Wallmodens Instrux. — Napoleons Ordrer til

Davout. — Davout begynder sine Bevægelser. — Lallemands kombinerede Brigade. — Rekognosceringerne den 17de August. — Lauenburg tages. — Indmarchen i Mecklenburg. — Tildragelser Syd for Hamburg. — Generaladjudant Lindholm. — Davout overskrider Schall. — Marsow. — Videre Fremmarche. — Det danske Korps. — Fjendens Bevægelser. — Stillingen ved Schwerin og Wismar. — Carl Johans Indblanding i Wallmodens Hærledelse. — Lützowerne. — Lallemands Rekognoscering forbi Kröpelin. — Affaire paa Elben. — Krigens Gjenudbrud bliver bekjendt i Kjøbenhavn. — Kgl. Befalinger om Søkrigens Begyndelse. — Fægtning ved Helsingør. — Krigen med Sverrig forkyndes. — Ordre til Angreb fra Norge af. — Napoleons første Uheld. — Dets Virkning paa Davout. — Ny Plan af Wallmoden. — Davout trækker sig tilbage fra Schwerin. — Bivouak ved Ratzeburg. — Arrieregardernes Tilbagetog. — Wackenitz-Delvenau eller Ratzeburger Stillingen. — Dens Besættelse. — Leiren ved Ratzeburg. — Pengenøden i det danske Korps. — Angaaende Indfaldet i Sverrig. — Nye Foretagender af Wallmoden. — Fægtningen ved Göhrde. — Rekognoscering ved Zarrentin den 18de Septbr. — Mærkelig Resignation af Davout. — Det danske Korpses Tilstand i Leiren. — Carl Johans Ønske om at vende tilbage til sin første Plan. — Et østerrigsk Mæglingsforsøg stilles i Udsigt. — En bestemt Befaling til Wallmoden. — Fægtningerne den 6te og 7de Oktbr. — Tettenborns Tog til Bremen. — Stemningen i Danmark og Norge. — Christian Frederik skynder paa Norges Forsyning. — Rekognosceringen fra Ratzeburg den 18de Oktober. — Davout i sit Hovedkvarteer. — Napoleon taber Slaget ved Leipzig. — Budskabet kommer til Wallmodens Tropper. — Davouts Holdning ligeoverfor Efterretningen. — Paaskyndelse af Hamburgs Befæstning. — Carl Johans Forhold efter Slaget ved Leipzig. — Budskabet om dette Slag kommer til Kjøbenhavn. — Indflydelsesrige Mænds Raad. — Kongens forøgede Rustninger. — Reserven ved Kolding. — Forstærkning til Auxiliairkorpset. —

1813. September. Oktober. November.

Bilag.

Indledning.

Da Bernadotte efter Christian Augusts Død valgtes til Thronfølger i Sverrig, var det svenske Folks Tanke henvendt paa Finland. Dette Rige, som gjennem Hundreder af Aar havde været Sverrig underlagt, som havde modtaget svensk Kultur og været en af Grundpillerne for Sverrigs materielle og politiske Magtstilling i Europa, var nys blevet erobret af Rusland, uden at der fra den svenske Regerings Side var ydet det tappre Forsvar den Understøttelse, som Nationen havde forlangt. Følgen deraf var bleven Revolutionen i Stockholm, Kongens Afsættelse og et almindeligt Ønske om Opreisning. De Udvidelsesplaner, navnlig mod Norge, man tidligere havde havt, vare nu traadte i Baggrunden for, hvad der blev det Nødvendigste: først og fremmest at vinde sit Eget tilbage. Carl Johan.

Derfor satte den Deel af Nationen, som ikke havde ladet sit Mod kue af Ulykken, sin Lid til den franske Kriger. Man antog, at han bragte Napoleons Hjælp og Beskyttelse med sig, og at han var den, i hvis Hænder man med Rolighed kunde lægge Landets helligste Sag. Da han steg i Land i sit nye Fædreland, indtog han Alle ved sin Personlighed og Evne til at behage. Kort Tid efter var han Landets eneste, virkelige Styrer; thi den aldrende, svage og barnløse Mand, som under Navnet Carl XIII var bleven Konge efter Revolutionen, havde ingen Indflydelse; han var kun sat paa Thronen for at redde et Skin af Legitimitet.

Men Sverrig havde valgt Bernadotte uden at kjende ham. Først var han ikke nogen stor Feltherre; thi han

var langsom, overdreven forsigtig og bange for at vove noget Afgjørende. Dernæst var han ligesom saa mange Andre af Napoleons Marechaller mæt af Krig og utilbøielig til at begynde sin Styrelse i det nye Rige med en Politik, som kun vilde kunne bæres af store krigerske Anstrængelser. Endelig var han — hvad man mindst havde ventet — en afgjort Modstander af Napoleon.

Han havde været dette ligefra den Tid, han som republikansk General blev sendt til Italien for at tjene under den unge Mand, der tiltrak sig Frankrigs og hele Europas Beundring. Han havde allerede dengang søgt at gjøre gjældende, at Napoleons Seire mere vare fremgaaede af Lykke end af Beregning, og at den formløse Taktik, han anvendte, nødvendigen maatte føre ham til Nederlag, naar den fra Fjendens Side mødte methodisk Modstand. Senere havde han maattet bøie sig for den almindelige Fortryllelse uden at dele den. Paa Grund af sit Giftermaal med en Søster til Kong Josephs Gemalinde og ved sin Evne til at snoe sig i alle Forhold havde han taget sin rigelige Part af de Gunstbevisninger, hvormed Napoleon overvældede sine Marechaller; men han spillede aldrig nogen fremtrædende Rolle i Krig. Flere Gange var han bleven haardt irettesat, een Gang endog paa en krænkende Maade bortsendt fra Hæren.

Napoleon vurderede fra sin Side ikke tilstrækkelig de bedste af de Evner, som Bernadotte besad, Maadehold, Forsigtighed og politisk Klogskab. Det var netop dem, han selv besad i saa ringe en Grad, og som han under sin Lykkes Medbør ikke havde Anvendelse for. Da han gav Bernadotte Lov til at modtage det Valg til svensk Kronprinds, som denne selv havde vidst at forskaffe sig, gjorde han det, fordi han dengang ikke havde Planer med Sverrig og ikke ansaae Bernadotte for paa nogen Maade at være farlig. Han oversaae den Skade, som dennes Stemning og særegne Begavelse kunde gjøre ham netop paa dette Sted.

Den nye Kronprinds, som fra den Tid, han havde ligget i Danmark som Chef for et fransk Hjælpekorps, godt vidste, at Napoleons Arm ikke naaede ud over Storebelt, følte sig, da han havde faaet Sverrigs Styrelse i sin Haand, mere selvstændig end nogen anden af Europas mindre Fyrster. At gjøre sig til Napoleons Haandlanger i Nord, priisgiven for Englands og Ruslands Overmagt, kunde ikke falde ham ind; hans Tanke omfattede noget heelt Andet.

Han saae i Finland kun en Provinds, hvis Besiddelse vilde paaføre Sverrig idelige og i Længden uudholdelige Krige, eftersom Rusland nu eengang havde faaet Lov til at bygge sin Hovedstad ved Newa og maatte ønske at have den dækket ved russiske Besiddelser til alle Sider. I en langt høiere Grad ønskede han at faae Norge, som, forenet med Danmark, altid var færdig til at skade Sverrig og baade i 1788 og 1809 havde understøttet Rusland ved at klamre sig fast til den svenske Grændse og suge Kraften af Sverrigs Modstandsevne. Hans Politik. Ved nu ikke blot at afstaae fra Erobringen af Finland, men endog høitidelig garantere Rusland dettes Besiddelse, haabede han at kunne faae den russiske Keisers Hjælp til Erhvervelsen af Norge, og Danmark kunde da faae Erstatning i svensk Pommern, som Carl Johan heller ikke brød sig om, og muligen endnu i andre tydske Provindser, som i hiin Tid, da Landene jevnligen kastedes om mellem Fyrsterne, kunde komme til. Han vilde derved faae sig et Rige, som ikke længere havde Anledning til Strid med Nogensomhelst og kunde hengive sig til den Tilværelse, han efter sin hele Aandsretning ansaae for den lykkeligste, den at kunne leve sit eget Liv, ubekymret om, hvad der foregik paa den anden Side af de Vande, som omgave den skandinaviske Halvø[1]).

---

[1]) Jvf. f. Ex. Castlereagh's Korrespondence, despatches and other papers, 8de Bind, Side 315, 4de til 9de Linie f. o.

Aldrig har en Politik mødt større Modstand baade før, under og efter Udførelsen end denne. At Finland derved tabtes for Sverrig og Norden, at Norge ikke vilde underordne sig Sverrig, at sidstnævnte Rige, selv om det havde faaet Norge, og faaet det under sin Kultur, som tidligere Skaane, Halland og Blekingen, vilde være blevet et væsenligt andet end før, at det svenske Folk ikke ønskede at trække sig ud af Kampen for sin Magt og Indflydelse, at Danmark med tydske Provindser paaklæbede istedetfor Norge maatte miste sin nationale Ligevægt, — dette var Alt Noget, som Nordens daværende Statsmænd tilfulde indsaae, men som den fremmede Mand, der vilde sikkre sit Dynasti og sit Rige en rolig Tilværelse midt i hiin Omvæltningernes Periode, ikke brød sig om.

Kong Frederik faaer Kundskab om Carl Johans Planer.

Carl Johans Ønsker bleve tidlig bekjendte i Kjøbenhavn. Kong Frederik den 6te, som selv havde beilet til den svenske Throne, men uden Held, havde fundet en Trøst i, at der til denne dog var valgt en Mand, som han troede at staae i venskabeligt Forhold til fra den Tid, Bernadotte havde været i Landet med en fransk Hær, og som han antog vilde binde Sverrigs Politik til samme Side, til hvilken Danmarks var lænket. Han blev derfor ikke lidet bestyrtet, da Carl Johans Hensigter meddeeltes ham af velunderrettede Mænd i Sverrig og tilhviskedes ham af den franske Gesandt. Hans første Tanke var, at »den svenske Nations Haab med den nye Thronfølger nu var skuffet«[1]), hvorfor han antog, at Carl Johan snart vilde have udspillet sin Rolle. Hans Tro herpaa voxede, da senere de maaskee overdrevne Beretninger kom til ham om den Modstand, Kronprindsens Planer fandt hos de svenske Stormænd. Imidlertid nødtes han til at være opmærksom og paalagde sin

[1]) Brev fra Fred. d. 6te til Pr. Frederik af Hessen d. 20. Nov. 1810. (G. A.)

Svoger, Prinds Frederik af Hessen, som var Statholder i Norge, at sætte Grændsefæstningerne Kongsvinger, Frederiksteen og Frederikstad i bedre Stand, give dem Kommandanter uden Hensyn til Anciennetet og i det Hele være paa sin Post dog uden at vise Mistænksomhed.

Den dansk-norske Stat havde dengang ikke godt ved at modtage nogen ny Fjende; thi Krigen med England, som var begyndt 1807, førtes endnu, og den sørgelige, næsten selvmorderiske Krig tog alle Kræfter i Beslag. Det var en Søkrig uden Flaade, som var sunken ned til en gjensidig Forhindring af Skibsfart og Handel. Da alle de Krigsskibe, som befandt sig i Kjøbenhavn 1807, vare bortslæbte, vare kun de Brigger, mindre Fartøier og Baade reddede, som dengang befandt sig i Norge eller udenfor Flaadens Leie. Disse vare derefter forøgede deels med nye Baade og deels med Koffardiskibe, som man havde bevæbnet, og understøttet af Hæren, som stod opstillet langs Kysten, kunde denne Flotille nær Land og mellem Smaaøerne gjøre Jagt paa de engelske Handelsskibe, som viste sig uden at være konvoierede af Orlogsmænd. Men udenfor dette snevre Omraade var England Herre over Søen. En engelsk Flaade, som havde Tilhold i Göteborg, beherskede Kattegat og Skagerak og forhindrede Forbindelsen mellem Jylland og Norge. Ogsaa Storebelt og Øresund vare opfyldte af fjendtlige Krydsere, saa Sjælland ofte var at betragte som blokeret.

Danmark-Norges daværende Krigstilstand.

Det er en Selvfølge, at denne Tilstand især var trykkende for Norge, hvis hele politiske og administrative Ordning dengang ikke var indrettet paa at føre nogen selvstændig Existens, og som behøvede Tilførsel af Korn og mange andre Fornødenheder. Naar Forholdet til Sverrig var godt, kunde Norge fra dette Land erholde nogen Tilførsel, og Posten befordredes da gjennem Sverrig, hvor der i Helsingborg var et dansk Postkontoir, men saa ofte Ufred indtraadte, eller blot Forholdet blev mindre venska-

beligt, besværliggjordes eller forbødes Postgangen, og lukkedes Grændsen mod Norge. Forbindelsen med dette Rige vedligeholdtes da udelukkende af smaa Fartøier, som, førte af dristige Skippere eller Søofficerer, fra Jyllands Nordkyst snege sig gjennem de fjendtlige Skibe navnlig paa de Tider af Aaret, da Nætterne vare lange og mørke.

Vanskeligheden ved denne Transport steg i en overordenlig Grad, naar der indtraadte Misvæxt i Norge. Lidt Korn fik det da vel ved privat Tilførsel, idet Kongen havde udsat Præmier, der betaltes af Statskassen, for de Skippere, der førte Levnetsmidler derop; noget kom der ogsaa ved Hjælp af engelske Licenser, der kunde kjøbes i begrændset Antal i Göteborg (for c. 30 £ Stykket), men som forpligtede Skibene til at anløbe Leith i Skotland; men det meste førtes derop fra Danmark. Der var dengang een Provideringskommission for Norge og een for Sjælland (navnlig for Hæren der). Hvert Efteraar udskreves der en Kornleverance in natura mod Betaling, der lignedes paa alt Hartkorn, og af denne sendtes navnlig det, der erholdtes i Nørrejylland, til Norge. Det oplagdes i Magasiner i den nordligste Deel af Jylland, og Kontreadmiral F. C. Risbrick, der ledede Administrationen for den norske Provideringskommission og havde Bopæl i Aalborg, sørgede for Overførselen paa de bekvemmeste Tider. Mange af Ladningerne toges vel af Englænderne, men de fleste landede dog i Norge, hvor de fordeeltes til Hospitaler, Fattige, Statsfabrikkerne, Militairmagasinerne o. s. v.

Denne Tingenes Tilstand stillede store Fordringer til Nordmændenes fædrelandske Standhaftighed. Medens Sverrig aldrig opgav Handel med Englænderne, men tillod dem at holde Oplag i Göteborg og Stralsund, saa det i fuldt Maal nød alle Fordelene deraf, fandt i Norge kun Smughandel Sted, og Kontinentalsystemet, der overholdtes i sin hele Strænghed, konkurrerede med Blokaden om at undergrave

den borgerlige Velstand. Ingen Varer af engelsk Oprindelse maatte komme til Norge ad Handelens Vei, ingen født Englænder, selv om han havde Bolig i en venskabelig Stat, maatte sætte sin Fod der. Al Handel med Udlandet ophørte derfor, Søfarten standsede, og under alt dette maatte Norge være Meddeeltager i de Danskes i Bund og Grund ødelagte Finans- og Pengevæsen. Carl Johan byggede herpaa den Tro, at Norge hellere end gjerne vilde give sig Sverrig i Vold; men han bedrog sig. Norge vilde ikke svigte sit Tvillingrige i Nøden, og dets Troskabsfølelse voxede, som Danmarks Ulykker tiltoge. Danmark fortjente dengang knap det lysende Exempel paa broderlig Deeltagelse, som Fjeldfolket gav det, men det hører til de bedste og trøsterigeste Minder fra hiin ulykkelige Tid.

Rigernes Stridskræfter.

Danmarks og Norges Stridskræfter vare dengang betydelige; næsten Alle, som kunde bære Vaaben og ikke vare fødte i en Kjøbstad (thi Værnepligten hvilede da udelukkende paa Landbefolkningen), vare paa en eller anden Maade indordnede under Krigsmagten, der omfattede 5 % af Befolkningen. Foruden den egenlige Hær, der bestod — i Danmark af 73 Batailloner og Korpser, beregnede gjennemsnitlig paa 1000 Mand hver, samt et talrigt Rytteri og Artilleri, — i Norge af henved 40 Batailloner hvervede og nationale Tropper med tilhørende Artilleri, men kun lidet Rytteri, havde det et Kystforsvar, som i Krigen med England havde faaet en stor Betydning og bestod af Kystmilicen, Besætningerne paa Kystbatterierne og Sødefensionen samt Kaperiet, hvilket sidste imidlertid siden 1809 var blevet indskrænket til Farvandet Vest for Holsteen.

Kystmilicen omfattede enhver vaabenfør Mand, som boede mindre end 2 Mile fra en Kyst. Den var organiseret i begge Rigerne endog heelt op til Finmarken, hvor der kun sjældent fandtes et Gevær, men de Allerfleste vare bevæbnede med Spyd. Den holdt krigerske Øvelser hver

Søndag og havde om Hverdagene Stationer og Allarmstænger at bevogte.

Kystbatterier vare anlagte paa alle virksomme Punkter i begge Riger og betjentes af Mandskabet fra Artilleribataillonerne.

Sødefensionen have vi alt omtalt. Den norske Sødefension var underlagt Kontreadmiral Lütken, den danske havde ingen samlet Overledelse, men bestyredes af 4 Admiraler. Paa ethvert vigtigt Sted fandtes der Rofartøier; 4 Baade dannede en Division, deelt i 2 Pelotonner, 2 Divisioner udgjorde en Bataillon, 2 eller flere Batailloner en Eskadre.

Kommandoen. For at lede dette store Maskineri var Kysten deelt i Distrikter, der befaledes af ældre Officerer paa Vartpenge, og disse sorterede under vedkommende kommanderende General. Naar et fjendtligt Skib viste sig, blev der gjort Allarm af Kystbevogtningen. Kirkeklokkerne, som indenfor et 2 Mils bredt Belte fra Havet ikke maatte lyde i andet Øiemed, saalænge Søen var aaben, kaldte Milicen under Vaaben, 1ste og 2det Geled sædvanlig med Pigge eller Høtyve, 3die med Gevær, Kystbatterierne i Nærheden gjorde sig færdige til Skud, Sødivisionerne til at løbe ud, og Krigsfolket satte sig i Marche hen mod det truede Sted. De enkelte Affairer, som forefaldt med forbiseilende Skibe, indberettedes, som om det var Krig, og det var ogsaa Krig, Krig mod Bønner og Sukker, det var Kontinentalsystemet, som her faldt sammen med Krigen mod England.

Blandt Generalerne var der to, som saavel i Henseende til Stilling og Myndighed som til Landsomraade havde en større Post end de Øvrige. Det var Prinds Frederik af Hessen, Dronningens Broder, og Landgreve Carl af Hessen, Dronningens Fader.

Prinds Frederik af Hessen. Den Første af disse, dengang 40 Aar gammel, havde under Titel af Vicestatholder i Norge en Slags politisk

Repræsentationsstilling i dette Rige tilligemed den høieste Kommando over sammes Stridsmidler. Det var en jevn, godmodig Mand, som imidlertid indenfor de militaire Enemærker med principfast Strænghed overholdt Disciplin og Orden. Han besad i større Maal end nogen Anden Kongens Tiltro og Venskab og var af det almindelige Omdømme, som han senere heller ikke gjorde tilskamme, betegnet som den, der af alle Generalerne havde de bedste Feltherreanlæg. Hans Tanker vare dog i den Grad fortrinsvis koncentrerede paa Krigsvæsenet, at Mange meente, han ikke tilfulde kunde røgte sin Stilling i Norge, der fordrede større Indsigt i andre Retninger, end han raadede over.

Landgreve og Feltmarechal Carl, gift med en Søster til Christian VII, altsaa Kongens Onkel og tillige Dronningens og Prinds Frederiks Fader, boede paa Gottorp og havde en betydelig Embedsstilling. Han var ikke blot Statholder i Hertugdømmerne og Chef for Generalkommandoen sammesteds, men tillige Overbefalende over den norske Hær og Præses i Generalkommissariatskollegiet i Kjøbenhavn. De to sidste Bestillinger vare meest at betragte som Hædersposter; dog maatte Tjenstsager fra Norge (forsaavidt de ikke hørte til de konfidentielle) gjøre Omveien over Gottorp, inden de naaede Kongen. Landgreven havde i 1788 ledet Indfaldet i Sverrig, ved hvilken Leilighed Frederik den 6te, dengang 20 Aar gammel, havde stillet sig under hans Kommando for at lære Krigen praktisk. Senere havde han med Troskab røgtet de Pligter, hans fremragende Stilling paalagde ham, men han var nu 67 Aar gammel, noget sløvet for den praktiske Statstjeneste og ønskede, navnlig da han havde private Sysler, som stærkt fængslede hans eiendommelige Begavelse, Intet hellere, end at kunne leve sit Livs Aften i Ro i og for sin Familie. Landgreve Carl.

Udenfor disse Mænds Myndighedsomraade var Landet deelt i 4 Distrikter, der benævnedes »Generalkommandoen i Nørrejylland«, »Generalkommandoen over Fyen«, »Lange-

lands Generalkommando« og »Generalkommandoen over Sjælland og tilliggende Øer«, hvilken sidste bestyredes af Kongen selv jevnsides med, hvad der iøvrigt paalaae ham.

Prinds Christian Frederik.

Paa Sjælland havde den Prinds, som vilde blive Thronfølger, hvis Kongen ingen Sønner fik, den 25aarige Prinds Christian Frederik den største Kommando under Kongen. Han fandt sig ikke tilfredsstillet herved, deels fordi han ansaae Krigen med England for en Ulykke for Landet, deels fordi han overhovedet havde en Afsmag for krigerske Sysler, som fulgte ham gjennem Livet og ikke var ualmindelig hos dem, hvis Ungdom faldt paa samme Tid, som hans. Hans Dannelse og Forstand ønskede en anden Virkekreds, og hans Tanker streifede allerede tidligt op mod Norge. I Kjøbenhavn helligede han en stor Deel af den Tid, hans Tjenstpligter levnede ham, til at følge Kulturens Udvikling og Fremskridt; hans Aandsevner anviste ham en høi Plads blandt Samtidens begavede Mænd. Samtidig fulgte han med den Opmærksomhed, som hans ophøiede Stilling gjorde ham til Pligt, Fædrerigernes Anliggender, men fandt ofte Anledning til Bekymring; thi trods sin store personlige Hengivenhed for Kongen kunde han ikke af Hjerte samstemme i Alt, hvad der skeete.

Kabinetsregeringen.

Det var dengang Kabinetsregeringens Tid. Under Indflydelse af den krigerske Tilstand, vi have skildret, havde Administrationen i mange Tilfælde antaget krigerske Former, Residensen var bleven til »Hovedkvarteer«, og i samme ledede Kongen — personlig og alene — Rigernes Krig og Politik.

Kongens Statsministre vare 5, nemlig Hertug Frederik Christian af Augustenborg, Ernst Henrik Greve af Schimmelmann, Christian Ditlev Frederik Greve af Reventlow, Frederik Moltke og Niels Rosenkrantz. Af disse havde imidlertid den første faktisk trukket sig ud af det offenlige Liv og levede paa Augustenborg, fortrydelig over ikke at

være bleven valgt til svensk Kronprinds istedenfor Carl Johan. Der var da kun 4 tilbage i Statsraadet, men dette havde siden Christian d. 7des Død i 1808, da Kabinetsregeringen begyndte, ikke været samlet. Schimmelmann, Reventlow og Moltke udgjorde Finansdeputationen og maatte hellige alle deres Kræfter til Penge- og Finansvæsenet for at skaffe de Midler tilveie, som Kongen behøvede. Kun Niels Rosenkrantz, der tillige var Chef for Departementet for de udenlandske Sager, deeltog i Ledelsen af Landets Politik, dog mere som Tjener end som Raadgiver; han samstemmede nemlig ligesaa lidt, som de andre Ministre, i Kongens lidenskabelige Politik, men kunde ikke gjøre sin Mening om Moderation gjældende. Han sendte for det meste sine Indberetninger skriftlig til Kongen og modtog ofte paa samme Maade sine Ordrer.

I Hovedkvarteret arbeidede under Kongen Generaladjudantstaben, for hvilken Generalmajor Frantz Christopher Bülow var Chef, Generalkvarteermesterstaben under Generalmajor Johan Wolffgang Haffner samt Kabinetssekretariatet under Etatsraad Peter Carl Jessen og Generaladjudant for Søetaten Hans Lindholm. Disse Mænd refererede gjerne de daglig indløbne Sager for Kongen, som da sædvanlig selv med Blyant paategnede sin Resolution, inden de fordeeltes til de forskjellige Protokoller. Vigtige Ordrer og Instruxer samt hele den konfidentielle Korrespondance med Statholderne, Generalerne, Rosenkrantz og de mange andre, selv underordnede, Personer og Myndigheder, der skulde udføre Kongens Villie, konciperedes gjerne af denne selv, hvorefter vedkommende Breve reenskreves eller chiffreredes af de dertil afdeelte Adjudanter, især M. R. Jessen og I. B. Abrahamsen, og dernæst afsendtes, forsynede med Kongens Underskrift. Naturligviis angik de Sager, som paa denne Maade afgjordes i Kongens Arbeidsværelse, for det meste kun Forsvarsvæsenets Bestyrelse og Anvendelse samt Politiken i sine

Hovedtræk; men da Kongens Villie i hiin Absolutismens Tid var Statens eneste Lov, behøvede han ikke at begrændse sig, og Hovedkvarterets Virksomhed streifede derfor ofte ind paa andre af Statslivets Omraader.

Kongen var overmaade arbeidsom; men den Andeel af Forretningerne, han havde forbeholdt sig selv, var saa stor, at den i vanskelige Tider næsten overvældede ham (saa hans Expeditioner kom til at bære Mærke deraf), og den trak da hans Opmærksomhed bort fra de høiere Interesser, som navnlig i saadanne Tider gjorde Fordring paa hans hele usvækkede Opmærksomhed. Dette var saa meget mere til Skade, som han for Krigstiden havde indtaget en saa eiendommelig egenmægtig Stilling. I en ubestemt Følelse af, at den alvorlige Krig behøvede overordenlige Forholdsregler, havde han nemlig, saaledes som vi have søgt at forklare, givet sig den samme Stilling ligeoverfor Staten i det Hele, som en General har ligeoverfor sin Hær, idet han uden andre Raadgivere end dem, han — ligesom en Feltherre i Krigen — kunde samle efter sin personlige Tilskyndelse for at høre deres Udtalelser om et bestemt foreliggende Spørgsmaal, ellers søgte at styre Alt og Alle efter sin personlige Villie alene.

Det Uheldige i disse Forhold indsaae de Fleste af dem, der stode under Kongen. Saalænge der dog blot havde været Tale om en større eller mindre Lydighed mod Napoleon eller en mere eller mindre lidenskabelig Krigsmaade mod England, saalænge havde Systemet kunnet gaae uden større Ulemper. Men nu — da Carl Johans Planer begyndte at lade sig skimte, da Rusland samtidig indtog en Holdning, som kunde bære alvorlige Forviklinger i sit Skjød, og den tydske Reisning allerede sporedes, endog indenfor Landets Grændser i Holsteen, frygtede man for, at en Krise kunde nærme sig, som vilde stille Fordringer ikke blot til Rigernes Styrke, men ogsaa til Regeringens Statsmandskunst.

Først og fremmest — som nærmest staaende i Forbindelse med de nye Farer — kom Norges Stilling i Betragtning. Man ansaae det for nødvendigt, at dette Rige fik en større Selvstændighed, saa det — under en Adskillelse, som den nærværende — hos sig selv kunde finde Betingelser for en egen Statstilværelse og Midlerne til at forsvare den. Det synes, som om Prinds Christian Frederik har gjort sig til Talsmand for denne iøvrigt iøinefaldende Nødvendighed; men Kongen erkjendte den i hvert Fald ikke. Endnu vare Beretningerne om Carl Johans Politik ogsaa meget usikkre. Der kom af og til Efterretninger, som beroligede Kongen, og man troede, at den franske Gesandt i Stockholm, Alquier, endnu havde den nye svenske Kronprinds i sin Magt. Man nøiedes derfor med at overveie Midlerne til at møde Faren, naar den kom.

Den franske Alliance.

Imidlertid blev Alt ved det Gamle; kun at Kongen om muligt end nøiere sluttede sig til Keiser Napoleon, med hvem han siden Traktaten til Fontainebleau[1]) var i Forbund.

Den mægtige Keisers Rige strakte sig da til Danmarks Grændser, idet Hansestæderne i 1810 og 11 vare indlemmede i Frankrig. Marechal Davout, Hertug af Auerstädt, Prinds af Eckmühl, residerede i Hamburg som Øverstbefalende over den 32te Militairdivision i Departementerne ved Elbens og Weserens Mundinger (ↄ: Lauenburg, Hannover, Lübek, Hamburg, Bremen o. s. v.) Det var en bydende og myndig Nabostat. Det er udenfor al Tvivl, at det mindste Tegn til Frafald eller maaskee blot Lunkenhed i det danske Krigssystem vilde have havt til Følge, at strax Holsteen og senere rimeligviis hele den danske Halvø vilde være bleven okkuperet; men den Aarvaagenhed, med hvilken Kongen overholdt Kontinentalsystemet, og den Agtpaagivenhed, han viste mod Frankrigs Ønsker, havde hidtil befriet

[1]) Traktat 31. Octbr. 1807. (I Originalsproget i Clerqs Recueil des traités de la France II. (1864) 237—239, i Oversættelse i Ræders Danmarks Krigs- og politiske Historie II. 88.

hans Lande mod Beskæring, og fra det Øieblik, Sverrig strakte sin Haand ud efter Norge, var der heller Ingen, der varmere end Keiseren antog sig Danmarks Sag.

En Følge af den nøie Forening med Frankrig var det, at Forholdet til Sverrig blev desto fjendtligere, jo mere dette frigjorde sig for Napoleons Herredømme. Og i Aaret 1811, da den gamle Konge var syg, og Carl Johan ogsaa af Navn førte Regeringen, blev Bruddet mere og mere aabenbart. Anledningen var, som bekjendt, den Maade, hvorpaa

Frankrigs Forhold til Sverrig.

Kontinentalsystemet eluderedes i Sverrig. Napoleon havde bydende fordret, at Sverrig skulde erklære England Krig og lukke sine Havne for denne Magt, og Krigen var da ogsaa indtraadt, men kun af Navn, idet begge Nationer enedes om at betragte den som en af Forholdene paatvungen unaturlig Tilstand, under hvilken Handelen ikke destomindre, om end hemmelig, kunde vedligeholdes. Men dette Spil dreves for aabenlyst og gav det franske Sendebud i Stockholm, Alquier, Anledning til idelige Reklamationer. Der forefaldt mange voldsomme Scener mellem denne og den svenske Kronprinds. Napoleon, som ikke vilde fæste Lid til Gesandtens Indberetninger, kaldte denne bort og ansatte ham i Kjøbenhavn, hvor vi senere ville træffe ham. Men hurtigt efter viste det sig, at Indberetningerne havde været fuldstændigt sande, at det var Bernadotte, som vilde vise, at han ikke længere var Marechal under Napoleon, og som i den Holdning, Rusland nu begyndte at indtage til Kontinentalsystemet og mod Napoleon, fandt Mod til lidt at løfte den Maske, han hidtil havde baaret.

Keiser Napoleon befalede da Marechal Davout uden Videre at tage svensk Pommern, hvor Englænderne, som vi vide, havde Oplag af deres Varer. Det var den 10de Januar 1812. Befalingen udførtes ufortøvet, og en Deel af de svenske Embedsmænd førtes som Fanger til Hamburg. Da Efterretningen herom kom til Stockholm, blev Carl Johan

vred, meente, det nu var Napoleon, som havde kastet Handsken til ham, og afsendte øieblikkelig Grev Carl Löwenhjelm til Keiser Alexander for at tilbyde et hemmeligt Forbund med Sverrig paa Vilkaar: at Sverrig garanterede Rusland Besiddelsen af Finland mod at faae Norge. Det var aabenbart, at Czaren ikke blot strax vilde gaae ind herpaa, men at han fra samme Øieblik maatte betragte det som en væsenlig Opgave for sig, at gjøre alt Sit for at bevare en Regent med saadanne Stemninger for Sverrigs Throne.

Napoleon forbereder Krigen mod Rusland.

Det var paa den Tid, at Krigen mellem Frankrig og Rusland var ifærd med at bryde ud, og at begge Rigernes Herskere saae sig om efter Forbund. At Napoleon ikke gjorde Noget for at erhverve Sverrigs, havde sin Grund i, at han ikke tænkte paa at give Krigen saa stor en Udstrækning, som den fik. Han vilde kun tugte Czaren i et Par afgjørende Slag tæt indenfor Grændsen og bringe ham til Lydighed, og dertil troede han at have Midler nok i den halve Million Soldater, som stod til hans Raadighed. At han ikke traf nogen russisk Hær, som vilde lade sig slaae, men blev lokket ind i det Indre og — til sin Undergang, var tildeels en Følge af Carl Johans Raad til Czaren om at gjøre »methodisk« Modstand.

Forhandlinger om Forbund med Danmark.

Blandt de mange Stater, med hvilke Frankrig forhandlede, var ogsaa vort Fædreland. Begyndelsen var gjort den 17de Decbr. 1811, da den danske Gesandt i Paris, Generallieutn. Waltersdorff, efter en skriftlig Indbydelse havde indfundet sig hos Hertugen af Bassano. Denne udtalte da for vor Repræsentant[1]), at han ansaae det for overeensstemmende baade med Frankrigs og Danmarks Interesser, at de gjensidige Handelsforbindelser bleve satte paa fast Fod, og at det var Keiserens Ønske, at de Vanskeligheder og Stands-

[1]) Waltersdorffs Beretning af 18. Decbr. 1811 (Afskrift i G. A.)

ninger, som af og til skeete i Danmarks og Norges Handel, bleve ryddede afveien. Han ønskede derfor en Handelskonvention og foreslog, at en Kourer blev sendt til Kjøbenhavn med et Forslag derom.

Dette havde længe været Danmarks og Norges Ønske, og Waltersdorff gik derfor strax ind derpaa; men dernæst henledede Bassano Opmærksomheden paa en endnu vigtigere Gjenstand, som burde forhandles paa samme Tid, nemlig, hvorledes Danmark i Tilfælde af Krig mellem Rusland og Frankrig kunde sørge for sin egen Sikkerhed og tillige virke i Forening med de franske Tropper, ifald England skulde ville gjøre en Diversion ved Landgang i de nye franske Departementer ved Elben.

Hertugen af Bassano vidste ikke, hvilken Rolle Sverrig vilde spille, men syntes dog ikke at troe[1]), at Carl Johan turde tage Parti mod Keiseren. Waltersdorff meente, at man i Danmark i hvert Fald maatte have den største Styrke paa Sjælland for at hindre de Engelske i at gjøre Besøg der, hvorimod Tropperne i Holsteen vilde tjene til at dække den franske Hærs Ryg.

Rosenkrantz saae i denne Bassanos Meddelelse[2]) et Beviis saavel paa Keiserens Tillid som paa hans Trang til Danmarks Medvirkning, men han saae tillige, at Keiseren stolede saa sikkert paa denne, at han ikke troede det nødvendigt at gjøre noget byrdefuldt Tilbud for at faae den. Dog raadede han til »ikke at gjøre sig kostbar i dette Øieblik«, og »kunde der ved Handelstraktaten vindes saadanne Fordele, at der deraf kunde udspringe Midler til at bære Byrden af den anden Deel, saa forværredes Statens Stilling ikke, men Kongens Thrones Sikkerhed grundfæstedes derved idetmindste paa Grændsen mod Frankrig, saalænge Krigen med Rusland varede.«

---

[1]) Sidstnævnte Aktstykke.

[2]) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 29. Decbr. (G. A.)

Underhandlingerne om denne Sag begyndte da i Paris og holdtes meget hemmelige. Hertugen af Bassano forlangte, at Forhandlingerne fra dansk Side ene skulde betroes Waltersdorff; selv holdt han dem endogsaa skjulte for sit Departement[1]). I Kjøbenhavn indviedes kun Minister Schimmelmann i Forhandlingerne. For at forklare Kourerens (Guillaumes) Afreise fra Paris til Kjøbenhavn paaskjød man herhjemme Underhandlinger om Transithandelen.

Frankrig havde imidlertid fortrinsviis Øie for den militaire Side af Forhandlingerne. Da de vare endte med, at der forelaae deels en Handelstraktat og deels en militair Konvention, nødte Bassano den 3die Marts 1812 Waltersdorff til kun at underskrive den sidste, idet han sagde, at der var Øieblikke, i hvilke en Minister maatte vide at gaae udenfor sine Instruktioner og tage et Ansvar paa sig[2]). Iøvrigt lovede han, at Handelstraktaten skulde blive underskreven inden 14 Dage (hvad den dog ikke blev), og tillod, at et Punkt herom optoges i den militaire Konvention, der nu altsaa blev hele Traktaten.

Denne dateredes den 7de Marts 1812 og indeholdt sammentrængt Følgende[3]): Traktat af 7. Marts.

1) Traktaten til Fontainebleau fornyes.

2) Kongen af Danmark forpligter sig til at holde i Holsteen, Slesvig og Jylland en Styrke af 9000 Mand Fodfolk, 1000 Mand Ryttere og 50 Kanoner. Disse Tropper skulle danne en Division paa 2 Brigader, hver sammensat af 5000 Mand og 25 Kanoner.

En af disse Brigader vil blive samlet mellem Altona og Havet, nær ved Elben og saaledes, at den i 24 Timer

---

[1]) Waltersdorffs Beretning af 18. Decbr.

[2]) Waltersdorffs Brev til Rosenkrantz. Paris 18. Juni (Kopi i G. A)

[3]) Trykt hos Clerq: II. 363—365.

kan begive sig til Elbens venstre Bred; den anden Brigade vil blive anbragt saaledes, at den i den korteste Frist kan forene sig med den første.

3) Keiseren af Frankrig vil holde en Division af lignende Styrke i Departementet ved Elbens Mundinger, Mecklenburg eller svensk Pommern.

4) Den danske Division vil kunne rekvireres til at begive sig til Weser, Jahde og Ems, indtil Delfitz, Grønningen og Harlingen for at imødegaae en Landgang, en Insurrektion eller ethvert andet Foretagende af Fjenden. Den vil ligeledes og i samme Hensigt kunne rekvireres til at begive sig til Mecklenburgs Kyster eller til svensk Pommern indtil Oderen, indbefattet Øerne i sammes Munding. Den vil ligeledes i Tilfælde af Angreb eller Insurrektion i Holland kunne rekvireres til at begive sig til Zuydersøens høire Bred.

De danske Tropper ville ikke i noget Tilfælde kunne bruges udenfor de nævnte Lande uden efter en yderligere Ordre fra deres Souverain.

5) Divisionens Statuslister ville hver Maaned være at sende Chefen for 32te Armeedivision. I samme skulle Navnene paa Generalerne og de høiere Officerer samt Korpserne og Batterierne med Angivelse af deres Styrke under Vaaben være nævnte.

6) Fæstningen Glückstadt vil være at befæste og proviantere. Franske Krigsskibe og Chalupper ville blive modtagne der, naar de behøve Beskyttelse mod Fjenden. De maae i denne Fæstning ikke udøve Politi eller Militairjurisdiktion, men skulle iagttage Havnens Love og indre Reglementer.

7) Den franske Division eller en saa stor Deel deraf, som den General, der kommanderer for Kongen i Holsteen, anseer tilstrækkelig, vil begive sig ind i Holsteen, Slesvig eller Jylland, saasnart den rekvireres for at modsætte sig

en Landgang, en Insurrektion eller hvilketsomhelst andet fjendtligt Foretagende.

8) Dersom Norge eller Sjælland med Øerne skulde blive angreben, og Kongen anseer det fornødent at trække Tropperne i Holsteen tilbage, skal han derom strax underrette Keiseren af Frankrig og den Øverstbefalende for Armeen. I dette Tilfælde vil han kunne forlange, at den franske Division eller en saa stor Del deraf, som er nødvendig, kommer ind i Landet for at forsvare det.

9) Tropperne ville gjensidig kunne rekvireres i de Tilfælde og til de Steder, som ere nævnte i det Foregaaende, af Generalen, som kommanderer Hs. keiserlige Majestæts Tropper, og af Kommandeuren for den danske Styrke i Holsteen. De gaae tilbage til deres Kantonnementer, naar den Anledning, i hvilken de ere kaldte, ophører, eller naar den rekvirerende Part troer ikke længere at have Brug for dem.

10) Paa den rekvirerende Magts Territorium skulle de fødes af denne, men forblive i deres Souverainers Sold.

11) For yderligere at knytte de Baand, som forene de to Stater, vil der blive sluttet en Handelstraktat paa det for de to Nationers gjensidige Fordeel heldigste Grundlag.

12) Den nærværende Konvention vil blive holdt hemmelig.

Napoleon havde den Gang omtrent fuldført alle sine Forbund. Traktaten med Preussen var dateret den 24de Febr., den med Østerrig kom istand den 14de Marts.

Den bevægelige Armeedivision oprettes.

Den 1ste April 1812 oprettedes nu paa Grund af Konventionen den bevægelige Armeedivision i Holsteen og Sydslesvig. De offenlige Motiver til dens Dannelse gaves i Parolbefalinger af samme Dag saaledes:

»Da vore Allieredes Styrke udi de til Hertugdømmet Holsteen grændsende Lande for en Deel svækkes derved, at forskjellige Tropper bruges andensteds, ansee vi det nødvendigt til Vore Hertugdømmers Beskyttelse, ligesom det skeete

i 1809 mod fjendtligt Angreb, at samle en militair Magt sammesteds, som i paakommende Tilfælde kan med Kraft tilbagedrive ethvert fjendtligt Angreb, og desaarsag have vi allernaadigst besluttet, at en Deel af de udi Hertugdømmerne og i Nørrejylland kantonnerende Tropper skulle forsamle sig udi en marchefærdig Armeedivision, som paa første Ordre kan bevæge sig, hvorhen det befales.«

Og i et tjenstligt Brev til Landgreve Carl paa Gottorp, som Chef for Hertugdømmernes Generalkommando, af samme Dag hed det[1]): »Af vor Parolbefaling af D. D. vil Deres Durchlauchtighed erfare, at vi have besluttet, at en marchefærdig Armeedivision skal samles i Hertugdømmerne; thi, omendskjøndt det ei er rimeligt, at Fjenden skulde ville foretage sig Noget mod Egnen ved Husum og Tønning eller angribe Glückstadt eller Hamburg, saa er Saadant dog tænkeligt, og desaarsag have vi anseet det for nødvendigt at have en Styrke samlet for at kunne vende sig mod hvilketsomhelst Punkt.«

Den bevægelige Division sattes under Befaling af General I. Ewald, som hidtil havde forestaaet Holsteens Generalkommando som en Underafdeling af Landgreve Carls og boede i Kiel. Den inddeeltes i 2 Brigader.

Dens Inddeling og Opstilling.

1ste Brigade fik til Kommandeur Chefen for Generalkommandoen i Nörrejylland, F. J. Wegener, som nu midlertidigt beordredes herned, og koncentreredes i Sydholsteen om Elmshorn og Altona med Brigadekvarteer i Pinneberg. Den sammensattes af følgende Tropper, af hvilke en Deel dog endnu anvendtes til at holde de 2 Toldlinier besatte, den yderste fra Altona langs Grændsen mellem Holsteen og Lauenburg til Østersøen, den bageste fra Glückstadt over Bramsted til Neustadt:

Oldenborgske Regiments 1ste, 2den, 3die og 4de Btln. Holsteenske Skarpskytterkorpses 1ste, 2den Btln.

---

[1]) L. A. og G. A.

2den og 4de Eskadron jydske lette Dragoner,

2den og 6te Eskadron Husarer (de 2 holsteenske Eskadroner).

6℔'s Fodbatteri, Kapitain Meyer, hvilket kom fra Laaland, men fik Bespænding og Mandskab i Holsteen.

3℔'s kjørende Batteri, Kapitain Gerstenberg, formeret af Haubitser og Kanoner i Neustadt og Kiel.

Afdelingerne af denne Brigade indkaldte strax alt hjemforlovet Mandskab undtagen de annekterede Batailloner (ɔ: 3die og 4de Batln. Oldenborg og 2den Batln. holsteenske Skarpskytter), hvilke indtil videre nøiedes med 100 Mand pr. Komp., hvilket gav 500 Mand pr. Bataillon eller halv Krigsstyrke.

2den Brigade under Generalmajor J. Dorrien, hvis Brigadekvarteer var Ekernførde, sammensattes af Afdelinger i Glückstadt, Rendsborg, Kiel og Sydslesvig, som indtil videre skulde beholde deres nuhavende Kantonnementer, men være beredte til, saasnart 1ste Brigade kaldtes bort til noget Hverv, da uopholdeligen at afmarchere til dennes forladte Kantonnementer. Den dannedes af:

Dronningens Livregiments 1ste Bataillon samt Grenadeerkompagniet af 2den Bataillon i Glückstadt,

Fyenske Inf. Regiments 1ste Bataillon i Rendsborg,

Holsteenske Inf. Regiments 3die Bataillon i Kiel,

Slesvigske Inf. Regiments 3die Batln., som henlagdes til Ekernførde,

Slesvigske Jægerkorpses 2den Batln. i Ekernførde,

3℔'s kjørende Batteri, Kapitain Gönner, hvilket formeredes af 2 Haubitser og 4 Kanoner fra Kolding og 4 fra Rendsborg.

3℔'s Fodbatteri, Kapitain Kjerulff, hvilket formeredes af 2 Haubitser fra Rendsborg, 4 Kanoner fra Randers og 4 fra Husum.

Afdelingerne fik samme Styrke som de i 1ste Brigade. Hovedkvarteret forblev foreløbigen i Kiel. Som

Stabschef ansattes Prinds Frederik Vilhelm af Holsteen-Beck, en Svigersøn af Landgreve Carl; men i den første Tid dispenseredes han dog fra Tjenesten og levede paa Gottorp. Umiddelbart under Divisionen stilledes Kommandanten i Altona A. M. Wenzel Haffner, som havde en temmelig selvstændig Post paa Grændsen som Kommandeur for en Deel af Tropperne der. Han fik Ordre til at skulle, saasnart den bevægelige Armeedivision sattes i Marche, tage Befaling over begge Toldkordonnerne indtil de Steder, hvor de berørte mod Vest: Generallieutenant Bechtolsheims Kystdistrikt ved Glückstadt, og mod Øst: Oberstlieutenant Friises ved Neustadt.

I Løbet af Maaneden forsynedes Divisionen med Train, hvortil Stykkudske og Heste udskreves i de danske Provindser, med Ammunition, som tildeels erholdtes fra Frankrig, og en flyvende (mobil) Park. Enhver Soldat bar 30 Patroner, dernæst var der for hver 30 Skud i Krudtkarrerne og endelig 30 i den flyvende Park.

Ewalds Instrux

Den 4de Mai erholdt Ewald gjennem Landgreve Carl sin »Geheimeinstrux«[1]), af hvilken vi, da den væsenligst gjengav Konventionens Bestemmelser, kun skulle meddele følgende §§:

»1. Naar Tropperne ere indrykkede i de forskjellige Kantonnementer, har Du at sende en Rapport til Rigsmarechal Victor, Høistkommanderende for 10de franske Armeekorps i 32te Militairdistrikt, der har etableret sit Hovedkvarteer i Magdeburg. — En saadan Rapport har Du hver Maaned at indsende til nævnte Rigsmarechal.

2. 1ste Brigade afmarcherer strax, naar Rigsmarechallen rekvirerer den, uden at oppebie nærmere Befaling, 24 Timer efterat den er forlangt. Strax derpaa rykker 2den Brigade

---

[1]) Originalen paa Tydsk i A. A. Koncepten, forfattet paa Dansk af Kongen, i G. A.

frem i 1stes Kantonnement for at være parat til at følge efter.

4. Det er os tilladt ligeledes at rekvirere Hjælpetropper fra den franske Armee, men, da Vi ansee os stærke nok til at afslaae et fjendligt Angreb, befale Vi herved, at ingen saadan Rekvisition maa finde Sted.

8. Alle Rapporter har Du at indsende direkte til Os, ligesom Du ogsaa vil erholde Vore Befalinger direkte fra Os.

9. Denne Instrux bør ikke blive bekjendt for Nogen, den ikke angaaer«.

General St. Cyr, som efter Davouts Afreise var bleven Kommandeur for den 32te Militairdivision, bemyndigedes af det franske Krigsministerium[1]) til at modtage de danske Rapporter. Da Marechal Victors Korps (det 9de) kort efter opstilledes ved Oderen og derfra fulgte Keiseren ind i Rusland, blev baade St. Cyr og det danske Korps underlagte Marechal Augereau, altsaa indlemmede i den i Tydskland efterladte Reservehær.

Den øvrige Hær.

Ved Konventionen med Frankrig var saaledes ikke blot Sydgrændsen, men hele Halvøen og tildeels Fyen tilstrækkelig beskyttet, og Kongen kunde anvende sine øvrige Tropper til Modstand mod Sverrigs stedse mere truende Rustninger. I Begyndelsen af 1812 var Frygten for en Overrumpling af de norske Fæstninger almindelig, og fra alle Steder i Sverrig indløb alvorlige Efterretninger. Kapitainlieutenant Holsteen i Søetaten, der var ansat som Generalkonsul i Göteborg, skrev saaledes til Rosenkrantz: »Ved Alt, hvad helligt er, der er ingen Tid at spilde. Lad der blive sendt Officerer op, lad der blive taget kraftige Mesures. Bed Kongen have den Naade for mig at troe, hvad jeg nu og før har sagt. Forelæg Hs. Majestæt alle mine Rapporter: der er ikke et Ord deri, som jeg ønsker udslettet.«

---

[1]) Skr. fra Carra St. Cyr (til Ewald) af 12. Mai 1811.

Kongen, som forudsaae, at Sverrigs første Angreb vilde gjælde Danmark, antog Norge tilstrækkelig dækket ved den Ordning, som Krigen med England havde fremkaldt. Den egenlige norske Hær, deelt i Armeedivisionen søndenfjelds, der kommanderedes af Prinds Frederik af Hessen selv, og den nordenfjelds, der under Prindsen af Hessens Overhøihed ledes af General G. F. Krogh, var vel hjemsendt, saa der ikke fandtes andre Tropper under Vaaben end de hvervede, der dannede de saakaldte Depotbatailloner; men Alt var beredt til en saa hurtig Indkaldelse som mulig. Kapitainerne levede paa deres Chefsgaarde midt i de Distrikter, i hvilke Landet var deelt, Vaabenkamrene sammesteds vare ogsaa i Orden, og Magasiner søgtes tilveiebragte, saavidt Evnen slog til. For at ordne alle Forhold ved en hurtig Mobilisering var en Kommission, bestaaende af Prinds Frederik, Oberstlieutenant Stabell, Generalkvarteermester Haffner, Generalmajor Staffeldt og nogle kongelige Embedsmænd, under 29de Febr. 1812 bleven nedsat. Medens den arbeidede paa — som Ordene i dens Instrux bød — at udfinde og ordne de Ressourcer, som Landet og de i samme værende Indretninger tilbøde, for i indtræffende Tilfælde at kunne med Fordeel operere med en Armee (Rapporten indsendtes d. 21. Juni), blev der alt truffet en heel Deel Foranstaltninger til at dække Grændsen mod Sverrig, saa det svenske Sendebud i Kjøbenhavn, der syntes at ville yppe Kiv, fik Leilighed til at beklage sig over Troppesamlinger i Norge o. s. v.[1])

I Danmark var der kun faa og spredte Tropper Vest for Stroebelt, hvor de uden nogen samlet Overkommando henhørte enten under Landgreve Carls »Generalkommando i Hertugdømmerne«, til hvilken nu kun de Tropper i Sles-

---

[1]) Skrivelse fra Rosenkrantz til Kongen, i Afskrift sendt Prinds Frederik i Norge til Erklæring d. 2. Mai 1812.

vig og Holsteen hørte, som ikke vare indtraadte i den bevægelige Armeedivision, eller under de andre tidligere nævnte Generalkommandoer.

Den største Deel af den danske Hær var stationeret paa den sjællandske Øgruppe, hvor der var 35 Batailloner foruden Rytteri og Artilleri. Den var deelt i 4 Armeedivisioner og 3 særskilte Brigader, hvilke stode opstillede langs Kysterne saaledes, at 1ste Armeedivision under Prinds Christian Frederik til Danmark holdt Kjøbenhavn besat, 2den Armeedivision (med Lyngby til Divisionskvarteer) den nordøstlige Deel af Sjælland undtagen Helsingør, Scheels Kommandodistrikt Helsingør og Kronborg, Kardorffs Brigade (med Holbæk til Brigadekvarteer) den nordvestlige Deel af Sjælland, Bassewitz's Brigade (med Slagelse til Brigadekvarteer) den sydvestlige Deel af Sjælland, 3die Armeedivision (med Kjøge til Divisionskvarteer) den sydøstlige Deel af Sjælland og 4de Armeedivision Laaland, Falster og Møen.

Afdelingerne her havde en Deel Folk permitterede, og de annekterede Batailloner, det er: Regimenternes 3die og 4de Batailloner og Korpsenes 2den Bataillon, havde endog kun 10 Mand pr. Kompagni til Tjeneste; men Kadrene vare tilstede, intet Mandskab havde faaet Tilladelse til at reise bort fra Øgruppen, og det Hele kunde derfor med kort Varsel samles. Dertil havdes der her en betydelig Sødefension, der imellem Øerne og i Øresund, hvor den støttede sig til Kronborg og Trekroner, formaaede jevnlig at faae Farvandene om Kysten i sin Magt.

Den dansk-norske Hær, om hvis mere detaillerede Sammensætning, Befaling og Opstilling paa denne Tid vi henvise til Bilaget, var saaledes færdig til Krig og Sverrigs Krigsmidler betydelig overlegen. Men dens indre Forfatning lod meget tilbage at ønske, og Grunden dertil laa meest i de ulykkelige Penge- og Finans-

forhold, som vi nu maae omtale, da de ikke blot lammede Regeringens Handlekraft, men havde Indflydelse paa Folkets og Hærens Stemning, eftersom de vare af en saadan Natur, at de med Nødvendighed trykkede Borgernes Tanker ned til deres egne Velfærdsanliggender.

Penge- og Finansforhold

Siden Krigens Begyndelse i 1807 havde Kongen befalet alle Udgifter til Hær og Forsvar uden at tage Hensyn til noget Budget, som der under de daværende uberegnelige Forhold ikke kunde være Tale om at opstille. Forskjellige Omstændigheder, fortrinsviis Bernadottes Ophold i Landet med et fransk Hjælpekorps, som heelt maatte forpleies uden at nogen Erstatning indkom, havde forøget Udgifterne ud over enhver Beregning, medens Standsning af Handel og Skibsfart, Toldindtægternes Formindskelse og Øresundstoldens næsten fuldstændige Ophør havde indskrænket Indtægterne til en aldeles utilstrækkelig Hjælp.

Da intet udenlandsk Laan kunde faaes, havde Regeringen maattet udstede Sedler paa usikkre Fremtidsindtægter, hvorved Pengevæsenet, der dengang var forenet med Finanserne, og hvis Grund alt iforveien var tilstrækkelig undergravet, yderligere rokkedes. Sedlernes Værdi sank efterhaanden saa stærkt, at ikke alene alt Sølv, men ogsaa alt Kobber forsvandt af Myntcirkulationen, og det eneste Omsætningsmiddel blev Papirspenge til en stedse forandret Kours, udstedte endog i saa smaa Dele som 10 og 12 Skilling Kourant. Ulykken forøgedes kun ved, at Holsteen og Slesvig vidste at holde sig udenfor al Berøring med det danske og norske Papirsvæsen, og at Kongen ikke formaaede at dele Byrderne lige mellem sine Lande. I Hertugdømmerne blev Pengevæsenets Grund ikke før seent, og da i ubetydelig Grad, angreben. Sølvmynt vedblev der at være Hovedomsætningsmidlet mellem Mand og Mand, og de Sedler, som der udstedtes, — de slesvigholsteenske Kourantsedler — holdt næsten til Slutningen deres fulde Kours.

For at bringe Indtægterne i Veiret var der efterhaanden truffet en Deel Foranstaltninger. Nye Skatter vare forsøgte og forsøgtes stedse. Landskatterne vare for en Deel omsatte til Kornleverancer, der betaltes af Yderne efter Varernes Markedspriis. De gamle Skatter vare forhøiede (Jordafgiften efter Fr. 1ste Oktbr. 1802 endog for 1812 til 22 Gange og Tienden til 14 Gange). Tolden (dog ikke Øresundstolden, der kunde betales i Sedler, og ved hvilken Regeringen ikke vilde røre) skulde efter Forordningen af 23de Juni 1811 beregnes i Specier, der da kunde betales i Kourantsedler efter en af Regeringen for denne nye Værdi, »Toldspecier,« sat Kours.

Men disse Foranstaltninger bragte ingen grundig Hjælp. Toldspeciernes Kours blev af Regeringen, der ikke vilde vedstaae, at Sedlernes Værdi var saa lille, den i Virkeligheden var, sat for lav, og Skatteforhøielserne fik ingen Betydning, da Pengenes Værd sank stedse mere og mere, saa Skatterne paa Betalingsdagen indbragte en mindre Sum, end der ved deres Paaligning var tilsigtet, og Misforholdet blev saa meget større, som Regeringen paa Grund af Sedlernes mindre Værdi behøvede endnu flere af dem end paaregnet.

Den dansk-norske Stat var nu med Hensyn til Finans- og Pengevæsen ikke meget værre stillet end de fleste andre Lande, som nedtrykkedes af Napoleons System. Østerrig havde ved et keiserligt Patent af 20de Febr. 1811 reduceret sine Bankbilletters Kours til 1/5 af deres Værdi, Preussen, Rusland, ja selv England oversvømmedes af Papirspenge, hvis Kours var langt under Pari. Der var ingen af de europæiske Fastlandsmagter, der i 1812 havde Midler til at føre en energisk Krig; de havde opbrugt deres Penge til at bekrige Napoleon og laae nu matte for hans Fødder. Men dette Fællesskab i Ulykke kom ikke vort Fædreland tilgode i den Kamp, som nu forberedtes; thi Sverrigs Rust-

ninger og senere Ruslands, Preussens og Østerrigs skeete for engelske Penge.

Indtil 1811—12 havde Regeringen havt Haab om, hvis Freden vendte tilbage, at kunne opfylde sine Forpligtelser og hæve sine Sedler igjen; den havde derfor ikke officielt villet erkjende Sedlernes ringere Værdi, men altid i offenlige Kundgjørelser om Sager vedkommende Skatte- og Pengevæsenet istedenfor at omtale Betalingsmidlets Forringelse betonet Varernes høie Priis og Dyrtiden. Derfor tog Regeringen heller ikke ved sine Lønninger Hensyn til de forandrede Forhold, men betalte Statens Arbeidere, som om Pengene stode al pari. Embedsmændene fik vel i Begyndelsen af 1812 en Lønningsforbedring derved, at $^{1}/_{4}$ eller $^{1}/_{5}$ af deres Gage ansattes til Specier al pari og derefter udbetaltes i dansk Kourant efter Toldspeciernes Kours[1]), men Gagerne hævedes derved kun til henimod det Dobbelte; en Stabskapitain for Exempel, hvis aarlige Gage var 228 Rdlr. Kourant, fik nu 450 Rdlr., men denne Sum svarede efter Børskoursen den 14de April s. A. kun til 56 Specier. De underordnede Betjentes og navnlig Soldaternes Løn hævedes kun undtagelsesviis.

Regeringens uholdbare Standpunkt i Henseende til Pengevæsenet.

Paa Grund af, at Staten ikke vilde anerkjende den ringe Værdi, Sedlerne havde faaet i Handel og Vandel, havde der dannet sig en eiendommelig Tilstand, idet den officielle Kreds, hvortil Embedsmændene, Statsfabrikkerne, Land- og Sømagten henhørte, dannede ligesom en egen Stat i Staten med egne Priser og Taxter, hvilke Regeringen søgte at opretholde ved Tvang og konstige Midler, men som Borgerne ikke vilde anerkjende. Embedsmændenes Vilkaar vare i denne Tid overmaade trykkende (undtagen i Slesvig og Holsteen, hvor de lønnedes med Sølv); for Krigsmagten tilveiebragtes Forpleining enten ved at der udskreves eller indkjøbtes

[1]) Reskr. 28. Marts (Militair Reskriptsamling 1812.)

Varer, som atter solgtes til Soldaterne for den officielle Priis, eller ved at Soldaterne indkvarteredes hos Borgerne, som da for Bespisningen kun fik den taxtmæssige Betaling efter nominel Værdi. Naturalforpleiningen anvendtes meest i Norge, hvortil en Deel af det opsendte Korn anvendtes; sammesteds var der Spiseindretninger (Messer) for Officererne, hvortil Deeltagerne kun betalte en rimelig Sum i Forhold til deres Gage, Staten Resten. Forpleining hos Værterne anvendtes i Danmark udenfor Kjøbenhavn og Slesvig. Sidstnævnte Sted lønnedes Krigsfolket, som sagt, med Sølv. I Kjøbenhavn vare Vilkaarene haardest, thi her skulde Krigsfolket selv søge sin væsentligste Kost for den ringe Løn i Nominelværdi; men man fandt da paa den Udvei at permittere Soldaterne i 2 Dage af hver fem for at give dem Adgang til at søge privat Erhverv ved Siden af Tjenesten, og Officererne fik Gratialer samt Brød, Klæder og tildeels Skotøi fra de militaire Magasiner til rimelige Priser.

Statens Fabrikker dreves væsenligt ved den tvungne og billige Arbeidskraft, som Soldaterne afgave. Der kommanderedes Folk til det militaire Garveri, Uldmanufakturer, Skrædder- og Skomagersalene, og de erholdt derfor kun deres ringe Lønning og et lidet Tillæg i nominel Værdi. Den Uvillie, næsten Modstand, dette tvungne Arbeide uden Vederlag fremkaldte, bære Justitsprotokollerne fra hiin Tid talende Vidnesbyrd om. Naar Skov- og Slotsarbeider, Tørveskæring, Vei og Havneanlæg o. s. v. skulde foretages, indkaldtes Soldater eller sendtes herhen fra Garnisonerne. De indkvarteredes da hos Borgerne i Nærheden, som for Forpleiningen fik 9 Sk. Navneværdi for hver. Methoden var nærved at blive sat i System; thi en Parolbefaling af 14de Marts 1813 bestemte, at der af Kjøbenhavns Garnison skulde permitteres 20 à 30 Mand for at oplæres til Murere og Tømrere, for at de senere

kunde anvendes til Arbeide paa offenlige Bygninger. Dette skeete paa en Tid, da der gik en Mængde arbeidsløse Murere og Tømrere om i Kjøbenhavn, eftersom alle Byggeforetagender vare ophørte, og Brandtomterne fra Bombardementet 1807 endnu henlaae i Gruus. Men Staten havde ikke Raad til at betale de borgerlige Priser og vilde ikke anerkjende disse.

Regeringen, og hvad der hørte under den, stod saaledes i finansiel Henseende aldeles isoleret i Staten, og Vanskelighederne naaede deres Yderste henimod Midten af 1812, da det svensk-russiske Angreb truede. Paa Grund af den franske Alliances Fornyelse vare Ud- og Indførselsforbudene indskærpede. Den 30te April blev al Indklarering af fremmede Varer (undtagen Korn- og Fedevarer) aldeles standset. Ved Fr. af 23. Mai om forbuden Handel tillodes vel enkelte Ind- og Udførseler, men de fleste Vareartikler vare dog unddragne al Omsætning med Udlandet. Tolden blev da til aldeles Intet, Kornskatten in natura gik til Norges Forsyning, og de øvrige Indtægter, Konsumtionen og de direkte Skatter, vare ogsaa for Intet at regne ligeoverfor den rivende Fart, med hvilken Sedlerne nu Dag for Dag sank i Værdi. Nye Skatteforsøg af Betydenhed bleve i dette Aar ikke gjorte, thi de tidligere vare mislykkede.

En Forandring beslnttes.

Man opgav nu Haabet om at kunne redde Sedlernes Værdi, begyndte at tænke paa en Finansoperation i det Store, en stor Kapitalskat, lagt paa alle Eiendomme i Landet, som kunde bringe baade Finanserne og Pengevæsenet paa Fode igjen. Samtidigt havde man med den nære Regulering for Øie mindre Betænkeligheder ved at anvende det eneste Middel, som nu var tilovers for at sikkre Staten de øieblikkelig nødvendige Fonds, nemlig en ubegrændset Udstedelse af nye Sedler. Fra Midten af Aaret 1812 grebes denne fortvivlede Udvei, og Sedlernes Værdi sank da saa stærkt, at en Specie, som i April kunde kjøbes for c.

8 Rdl. Kourant, ved Aarets Slutning kostede 20. En Tønde Hvede, som paa Torvet i Kjøbenhavn i Mai Maaned kostede 48 Rdl. Kourant, ansattes i Juni til 62 Rdl., medens den samtidig i Flensborg, Kiel og Itzehoe, hvor slesvig-holsteensk Kourant var Omsætningsmidlet, noteredes til 7 Rdl., og den steg i December Maaned til 96 à 104 Rdl. Kourant[1]), et større Beløb end nogen Underofficeers Aarslønning.

Kongen opfattede Stillingen i hele dens Alvor. Nogle Befalinger fra hiin Tid bære Vidne derom. Vi skulle saaledes nævne det bekjendte Reskript af 15de Juni 1812 »om Tarvelighedens og Nøisomhedens Dyder, som Tidsomstændighederne saa bydende fordrede,« og »uden hvilke Kjærlighed til Fædrelandet og Hengivenhed for Kongen kun er et tomt Mundsveir«, samt Reskriptet af 19de Juli, hvorved alt Guld og Sølv paa Uniformer afskaffedes, saa der istedenfor Epauletter indførtes simple Distinktioner paa Ærmerne. Den hidtidige Stadsdragt kunde opslides i daglig Tjeneste, men fra 1ste Jan. 1813 maatte Ingen vise sig ved Hoffet eller ved festlige Leiligheder en galla.

Det vil efter denne Fremstilling være indlysende, hvor nødvendigt det var for Kongen at opsætte Troppeindkaldelserne paa Sjælland og i Norge til det allersidste Øieblik, hvorfor han foreløbig kun holdt Øie med de svenske Foretagender, hvilke vi nu skulle berøre.

Grev Løwenhjelms Sendelse til St. Petersborg var bleven kronet med fuldstændigt Held, og den 5te April var der i den russiske Hovedstad afsluttet et hemmeligt Forbund mellem Sverrig og Rusland, hvis væsenligste Bestemmelser vare[2]): Sverrigs Forbund med Rusland

»Art. IV. Da Keiser Napoleon ved Indfaldet i Pommern har indtaget en fjendtlig Stilling til Sverrig paa samme

[1]) Tallene tagne fra Statstidenden 1812.

[2]) Schinckels Minnen ur Sveriges nyare historia VI, 137—139.

Tid, han truer med at forstyrre Ruslands Fred, forbinde begge sidstnævnte Magter sig til med en forenet Hær af 25—30,000 Svenske og 15—20,000 Russere at gjøre en Diversion paa Tydsklands Kyster for at forurolige den franske Hærs Operationer.

Art. V. Af Hensyn til, at Kongen af Sverrig ei kan deeltage i denne Diversion, saa længe Landet langs hans vidtstrakte svenske Grændse skal betragtes som fjendtligt, og da forøvrigt Norges geographiske Beliggenhed synes at vise, at Naturen selv har bestemt det til at udgjøre en Deel af Kongeriget Sverrig, saa forbinder Hs. Majestæt Keiseren af Rusland sig til enten ved Underhandlinger eller krigersk Medvirkning at forskaffe Sverrig Norge, ligesom han sikkrer Sverrig en fredelig Besiddelse af dette Land og lover ikke at nedlægge Vaabnene, før denne Forbindelse er bleven iværksat.

Art. VI. Da Sverrig saaledes bør erholde Norge, før det tager nogen Deel i den føromtalte Diversion, saa forbinder Keiseren sig til at overlade til Sverrigs Raadighed det russiske Armeekorps, som behøves for i Forening med den svenske Hær at udføre den for dette Maal fornødne Operation.

Art. VII. Begge Hofferne skulle foreslaae Kabinettet i Kjøbenhavn at forene sig med Koalitionen og godvillig aftræde Norge til Sverrig mod visse Skadeserstatninger, som begge Magterne i saa Fald ville forbinde sig til at forskaffe Danmark. Men saasom disse Forslag nødvendigviis bør understøttes af Vaabenmagt, skulle de ikke stilles før i samme Øieblik, man er færdig til at handle.

Art. IX. De russiske Tropper, som saaledes skulle forenes med de svenske, skulle den 13de Mai være færdige til at afgaae til det Punkt, som den svenske Kronprinds i Egenskab af Øverstbefalende over den forenede svenske og russiske Hær bestemmer.«

I Kjøbenhavn fik man at vide, at der var sluttet et Forbund i St. Petersborg, og at et russisk Korps var stillet til Sverrigs Raadighed, men man vidste ikke bestemt, at det var Danmark, det gjaldt. Heller ikke Frankrig vidste, at Sverrigs Parti alt dengang var taget. Der førtes senere endog Forhandlinger mellem Napoleon og Sverrig, under hvilke sidstnævnte Magt endog tilbød Alliance paa det Vilkaar, at den fik Norge og Subsidier, medens Napoleon, der ikke vilde offre en tro og prøvet Bundsforvandt for en tvivlsom, lovede Finland og Pommern. Men disse Forhandlinger førtes fra svensk Side, hvis de ikke vare beregnede paa i hvert Fald at have Seirherren paa sin Side, vel egenlig kun paa Skrømt enten for at udforske Napoleons Stemning eller skjule Forholdet til Rusland eller gjøre Czaren og navnlig England villigere til Indrømmelser; thi væsenligst henvendte Carl Johan sine Kræfter paa at faae sidstnævnte Magt optagen i Forbundet, hvortil han i nogle Separatartikler til den russiske Traktat havde forbeholdt sig Ret. Det lykkedes ham den 18de Juli at faae en Traktat afsluttet i Ørebro mellem England paa den ene Side og Sverrig og Rusland paa den anden, som vel var langt fra at være en Alliancetraktat, da den kun bestemte, at der skulde være Fred samt Venskabs- og Handelsforbindelser mellem de nævnte Stater, men dog kan betragtes som Grundlag for de senere Forbund. England bevilgede ved denne Leilighed Sverrig 1 Million Pd. Sterling i Subsidier, hvoraf det Halve udbetaltes strax. Det tiltraadte ogsaa paa en Maade Petersborger-Traktaten i Principet, men fordrede, at Sverrig skulde forpligte sig til strax at lade sin Hær optræde i Nordtydskland og først senere tage Norge.

Traktaten i Ørebro.

De svenske Rustninger bleve nu stedse mere omfattende og truende. Paa Bonarp Hede i Skaane som paa alle de betydeligste Udskibningssteder i Sverrig, i Gøteborg, Carlshamn, Carlskrona, Calmar og Stockholm samledes der

Svenske Rustninger.

Tropper, og det russiske Hjælpekorps stod i Finland. I Norge og Danmark truedes alle Punkter. Prinds Frederik ventede Angreb søndenfjelds, General Krogh nordenfjelds, i Danmark angav man snart Holsteen, snart Jylland, snart Fyen og snart Sjælland for det sandsynlige Angrebsobjekt, medens Rosenkrantz paastod, at Rustningerne i Sverrig kun gjaldt Pommern. I Virkeligheden havde Carl Johan været tvivlraadig om, hvor han skulde angribe, og efterhaanden tænkt paa alle de nævnte Steder, men var bleven staaende ved Sjælland. Rusland ønskede ikke sine Hjælpetropper saa høit op som til Norge; der var derfor i Petersborger-Traktaten en Paragraph, som forudsatte, at Angrebet skulde skee paa Sjælland. Kong Frederik havde i den Retning en rigtig Opfattelse; han paaviste i sin Brevvexling med Generalerne Umuligheden i at antage et Angreb andensteds end enten paa Norge eller Sjælland og troede for sikkert, at det væsenligst vilde blive rettet mod sidstnævnte Ø.

Danmarks Modforanstaltninger.

Imidlertid foretoges der ingen Modforanstaltninger fra dansk Side, førend det meldtes, at der i Sverrig var lagt Embargo paa alle Skibe, tjenlige til Transportbrug. Kongen meente da at burde gjøre et lille Skridt frem mod Mobilisering. Han kaldte da de fyenske Dragoner og Kongens Regiments 3die og 4de Bataillon fra Fyen til Sjælland, beordrede istedenfor 1ste jydske 3die og 4de Bataillon fra Jylland til Fyen og bekjendtgjorde den 24de Juli Følgende i Parolbefalingen:

Parolbefaling af 24de Juli.

»Da Vi efter de modtagne Efterretninger ansee det nødvendigt under de nuværende Konjunkturer at have et betydeligt corps d'armée samlet udi en koncentreret Stilling til at kunne bruges mod fjendtligt Overfald, hvor det maatte behøves, have Vi allernaadigst befalet:

1) At det her paa Sjælland forsamlede Armeekorps skal sammentrækkes udi et koncentreret Kantonnement og deels udi Leir paa de Punkter, Vi nærmere ville bekjendtgjøre.

2) Dette Armeekorps skal bestaae af 28 Eskadroner, 26 Batailloner Infanteri, Jægere og Skarpskytter med 96 Kanoner. De Tropper, som ikke ere bestemte til dette Korps, skulle bruges til Garnison i Kjøbenhavn, Frederikshavn og Kronborg.

Dagen, naar det permitterede Mandskab skal møde, og Armeekorpset sammentrækkes, skal tilkjendegives Divisions- og Brigadegeneralerne ved specielle Ordrer.«

Det var endnu kun en Forberedelse til Mobilisering for at have Alt i Orden i det afgjørende Øieblik; i den nærmeste Tid efter gaves der ogsaa en Mængde detaillerede Bestemmelser for Sammendragelsen, saa den kunde skee ved et enkelt Ord fra Hovedkvarteret. Der antoges ogsaa en Forsvarsplan for Sjælland, og Ewald fik Ordre (den 24de Juli) til, hvis Landstigningen skeete paa Sjælland, over Langeland og Laaland at søge at komme Øen til Hjælp med den bevægelige Armeedivision efter at have meddeelt de Franske Underretning derom. Hvis den skeete i Holsteen, Jylland eller Fyen, skulde Ewald rykke mod det angrebne Punkt, og det tillodes ham i dette Tilfælde i Nødsfald at rekvirere fransk Hjælp. Den 25de Juli skrev Kongen[1]), at han nu roligt turde oppebie Angrebet, og at han, da Alle vilde komme til at slaaes for Kone, Børn, Ære og Tilværelse, haabede paa Seiren. Forsvarsplan.

Den bedste Hjælp for Danmark i denne Tid var dog Keiser Napoleons Fremrykken i Rusland. Han havde forladt Dresden, hvor en talrig Forsamling af Fyrster og kronede Hoveder var kommen sammen for at hædre ham, og hele Europa gjenlød af den Hyldest, der var bragt hans Navns og Magts Uimodstaaelighed. Den 24de Juni havde han passeret Niemen i Spidsen for ½ Million Soldater, bestaaende af Franskmænd, Italienere, Würtembergere, Bayere, Hol- Den russiske Krig.

[1]) Brev fra Kongen til Prinds Frederik af 25de Juli 1812 (G. A.)

lændere, Westphalere, Mecklenburgere, Preussere og Østerrigere. Russerne vege tilbage for hans overvældende Fremmarche, og hele Europas Opmærksomhed fulgte ham paa det eventyrlige Tog.

Da var det, at Czaren, som havde Ondt ved at holde sit Mod oppe, klamrede sig til Carl Johan, der fandt et velvilligt Øre for sit Yndlingsthema, at Napoleons Taktik nødvendig maatte føre ham i Ulykke, naar hans Modstander udviklede Methode, Klogskab og Udholdenhed. Da var det, at den Sammenkomst mellem Czaren og den svenske Kronprinds blev aftalt, som fandt Sted i Åbo den 25de August, det mindeværdige Møde, hvor den tidligere franske Marechal overvældedes af den russiske Selvherskers udsøgte Smigrerier, men til Gjengjæld anviste, hvorledes hans fordums Herre kunde beseires ved Udholdenhed i den antagne Forsvarsmethode.

Sammenkomsten i Åbo.

Vi skulle ikke her opholde os ved at berøre, hvad der i dette Møde aftaltes mellem den ældre, beregnende Carl Johan og den unge, bevægelige Czar. For Førstnævnte, som neppe ganske stolede paa sin Værts Ordholdenhed og desuden behøvede forøget Pengehjælp fra England, var det en Hovedsag at faae denne Magt medoptagen i Forbundet. Han havde i den Anledning formaaet Lord Cathcart, som var kommen til Stockholm, til at tage med sig til Sammenkomsten. Men ligesaa let Spil, han havde med den russiske Hersker, som gik ind paa Alt, ikke blot forøgede det lovede Kontingent til en større Styrke, men endog tillod Sverrig under visse Omstændigheder at tage Sjælland med, idet Danmark, indskrænket til Halvøen og Fyen, da kunde faae Erstatning i Hansestæderne og en Deel af Mecklenburg (med Hamburg til Hovedstad!?), ligesaa lidt formaaede han at bøie England, ikke fordi denne Magt havde Skrupler ved at sønderrive Danmark, i hvilket den med Rette saae en forbittret Fjende,

men fordi den var overbevist om, at Carl Johan, efterat have udført den første Deel af sit Forehavende, at erobre Norge, ikke vilde være ligesaa villig til at tage fat paa den anden, Landstigningen i Tydskland. Det tilbød det Samme som Rusland: Norge, Sjælland (undtagen Kronborg, der skulde være engelsk), endvidere rigelige Subsidier, men kun paa den Betingelse, at Kronprindsen først angreb den franske Hær paa Fastlandet. Da Carl Johan ikke vilde indlade sig herpaa, men paa den anden Side ikke opgav Haabet om endnu at kunne bøie England, og han vel ogsaa fandt det raadeligt endnu i nogen Tid at see Forholdene an, indvilligede han i Czarens Ønske om at maatte anvende den til Carl Johans Raadighed i Finland forsamlede Hær til at forstærke den ved Düna staaende Styrke. Den blev da sendt mod Syd for at deeltage i at holde Fjenden borte fra St. Petersborg, og det nordiske Krigsforetagende blev opsat til Efteraaret.

Resultatet af Åbo Sammenkomsten blev da kun en ny Traktat mellem Sverrig og Rusland, der er dateret d. 30te August 1812, og hvis vigtigste Bestemmelser ere[1]):

Art. I. Det Hjælpekorps, Rusland lover Sverrig ifølge Traktaten til St. Petersborg, skal forøges til 35,000 Mand, hvoraf 25,000 skulle møde i Slutningen af September i Skaane og de øvrige 10,000 i November. Traktaten til Åbo.

Art. III. Saasnart de 25,000 Mand Russere, hvorom der i Art. I er Tale, ere komne til Skaanes Kyster, forbinder Kongen af Sverrig sig til strax at begynde Operationerne mod de danske Øer.

Art. IV. Ifald Kongen af Danmark ikke beslutter sig til frivilligt at aftræde Norge og forene sine Tropper med den svensk-russiske Hær for tillige med den at operere mod den fælles Fjende, og man følgelig blev tvungen til at

[1]) Schinkels Minnen II, 254 og flg

angribe Sjælland, aftræder Keiseren (som har faaet at vide, at det er den engelske Regerings Ønske, at man ikke uden ifølge en fælles Overeenskomt mellem de 3 Magter raadede over Øen Sjælland) sine af Erobringsretten flydende Rettigheder over denne Ø til Kongen af Sverrig paa det Vilkaar, at Kongen iøvrigt afgjør Sagen med England. Keiseren forbeholder sig alene at garantere de Overeenskomster, som i denne Henseende afsluttes mellem Sverrig og England.

Art. IX. Begge de kontraherende Parter skulle gjøre sig Umage for at formaae den engelske Regering til formeligen at tiltræde den nævnte Traktat og Norges Forening med Sverrig.«

Carl Johan vedblev efter Tilbagekomsten fra Åbo at rette de største Bestræbelser paa at faae England med sig. Han havde ved Sammenkomsten opnaaet at faae den anden Halvdeel af den tilstaaede Subsidie 500,000 £ af Lord Cathcart tilligemed et russisk Pengelaan, havde altsaa Midler til i stort Maal at fortsætte de svenske Rustninger.

Heller ikke bandt han sig udelukkende til den russiske Krigsplan (at angribe de danske Øer), men forberedede sig ogsaa paa, hvis det russiske Korps skulde udeblive, med engelsk Hjælp at kunne gjøre Indfald i Norge.

Angreb paa Sjælland forberedes.

Den svenske Hær organiseredes saaledes, at 15,000 Mand under Feltmarechal Essen dannede en Armee mod Norge, og Resten, 28,000 Mand, deelt i 4 Divisioner, holdtes parat til hurtig Indskibning. 1ste Division var i Stockholm og Omegn, 2den Division kantonnerede midt i Landet, saa den kunde marchere til Indskibning enten i Carlskrona eller Göteborg, 3die Division var om Göteborg, 4de tilligemed Rytteriet i Skaane. Naar Russerne, der stode ved Düna, kom (deres Mødested var Hanöbugten ved Carlshamn), skulde de svenske Divisioner ogsaa møde der, og der havdes da 28,000 Svenskere og 25,000 Russere, det er 53,000 Mand til

at kaste sig iland paa Sjælland. Hvis de ikke kom, kunde 4de Division med Rytteriet observere Sjælland, de 3 andre Divisioner, c. 20,000 Mand stærke, kunde bevæges mod Norges Grændser, og der havdes med Essens 15,000 ialt 35,000 Mand til Indfaldet i Norge.

Kronprindsen sendte da i September Oberst Bjørnstjerna til London med et Brev til Prindsregenten, hvori han udbad sig Englands Understøttelse til sidstnævnte Angreb for det Tilfælde, at de russiske Hjælpetropper ikke skulde komme til rette Tid, da Norges Erobring saa kunde skee i Vinterens Løb, og Sverrig til Foraaret være færdigt til at bidrage til den fælles Sag.

Imidlertid haabede man dog endnu i Sverrig, at Angrebet paa Sjælland kunde foregaae, og Indskibningen af Tropperne begyndte virkeligen. Divisionen i Göteborg skulde den 24de gaae ombord og seile gjennem Sundet til Hanø. I et Brev fra Czaren til Carl Johan i Anledning af en (falsk) Efterretning om, at Russerne havde seiret ved Borodino, udtaltes der det Haab, at Russerne endnu skulde kunne komme til rette Tid. Det nærmer sig sin Udførelse.

Den 19de Septbr. havde Rosenkrantz faaet sikker Efterretning om, at Angrebet gjaldt Sjælland. Han bønfaldt da Kongen i en omfangsrig Memoire[1]) om — i det Tilfælde, at England, Rusland og Sverrig ikke vilde fordre, at Kongen skulde gjøre fælles Sag med dem, eller forlange et altfor kostbart Underpant paa Opfyldelsen af de Forbindtligheder, de vilde søge at formaae Kongen til at indgaae, — at indlade sig i Underhandling med de forenede Magter, naar de fremkom med deres Forslag. Men Kongen svarede Dagen efter[2]), at han ikke vilde forlade sit antagne System. Han tilføiede: »Æren byder det, og naar Souverainens Ære

---

[1]) G. A. indreg. 324/1813 H. P.

[2]) Brev fra Kongen til Rosenkrantz af 20. Septbr. (G. A.)

skal prøves, da bør han aldrig vige — særdeles i et Tilfælde som dette, hvor hverken Ærgjerrighed eller Vindelyst fører hans Sværd, men blot Forsvar for Arne og Land».

Frederik d. 6te, som var godt underrettet om de mindste Enkeltheder i de svenske Rustninger, kom forresten nu til den Tro, at Angrebet ikke denne Gang gjaldt Sjælland. Han sluttede dette af, at Tropperne fra Göteborg skulde seile gjennem Sundet til Hanø, hvor de øvrige Svenske og Russere skulde samles. Derimod antog han, at det gjaldt Holsteen eller Mecklenburg og beordrede derfor Ewald[1]) til at lade den bevægelige Armeedivision indtage et Kantonnement mod Søen saaledes, at 1ste Brigade opstilledes mellem Pløn og Segeberg, 2den Brigade ved Ekernførde — dog med Efterladelse af Tropperne paa Toldkordonnerne, som skulde blive der, til Angrebet var virkeligt. Endvidere tillod han (d. 29de Septbr.), om fornødent, at rekvirere fransk Hjælp. For ikke at give Anledning til Krigens Udbrud paabød han Kronborg stor Forsigtighed og befalede, at der ved den svenske Troppekonvois Forbifart skulde paasees, at man ikke ved at skyde paa de engelske Krigsskibe skulde komme til at ramme svenske[2]).

Fyen troede Kongen ikke, at Carl Johan vilde angribe, uagtet Mange og deriblandt Prinds Frederik i Norge henledede Kongens Tanker derpaa, »thi,« skrev han, »dertil vilde den svenske Kronprinds behøve en forholdsviis stor Magt, og hvad vilde han vinde derved? Ogsaa kan den franske Hjælp naae derhen«. Det maa bemærkes, at ogsaa Keiser Alexander i Brev af 10de Okt. opfordrede Carl Johan til at gaae til Fyen, men at denne aldrig vilde vælge dette Angrebsobjekt rimeligviis af samme Grund, som Frederik d. 6te havde Syn for og udviklede i Brevene til sine Generaler.

---

[1]) Brev fra Kongen til Ewald af 26. Septbr. (A. A. — G. A.).
[2]) Kongens Brev til Generall. Scheel af 22. Septbr. 1812. (G. A.)

Indskibningen i Göteborg udsattes imidlertid fra Dag til Dag og tilsidst paa ubestemt Tid. Der var kommen en Begivenhed af stor Vægt iveien. Napoleon var den 14de September rykket ind i Moskau som Seirherre. Hele Europa studsede over den Mands vidunderlige Lykke, som nu fra Czarernes gamle Keiserslot Kreml søgte at holde Fastlandet bundet under sin Villie, men Situationen var saa storartet, at de Mænd, der kunde see videre, frygtede for, at den vilde overvælde selv Napoleons Evner.

Angrebet opgives.

Carl Johan turde nu ikke længere gjøre Regning paa den russiske Hjælp, og, hvorvel den engelske Prindsregents Svar paa det Brev, Bjørnstjerna havde bragt, var i hver Henseende bifaldende og imødekommende, ansaae han det for raadeligst at opsætte Angrebet paa Norge. I Begyndelsen af Oktober afvæbnede Sverrig, hjemforlovede Hæren og sendte Skibene i Vinterhavn.

Nu skulde imidlertid Carl Johans Forudsigelse om, at Napoleons Yderlighed i Alt tilsidst vilde styrte ham i Fordærvelse, gaae i Opfyldelse. Moskaus Brand nødte Keiseren til at begynde det skjæbnesvangre Tilbagetog, som gav Anledning til de store Ulykker, der først i Rygter, senere i mere eller mindre bestemte Efterretninger, som dog aldrig naaede den fulde Sandhed, spredte sig ud over Europas Lande.

Napoleons Tilbagetog begynder.

For Sverrig indtraadte der nu en væsenlig forandret Stilling. Åbotraktatens Bestemmelser vare ikke længere ligefrem anvendelige; thi der kunde ikke blive Tale om, at Rusland skulde kunne afgive 25,000 Mand til et saa fjernt Sted som Sjælland, da det maatte anspænde alle sine Kræfter for at plukke Seirens Frugter paa Hoved-Krigsskuepladsen. Derimod maatte Begivenhederne nu føre til en Koalition af flere Magter.

Forandret politisk Stilling.

Det blev Carl Johans Opgave at sikkre sig en Plads i denne og fra første Begyndelse at føre Spørgsmaalet om

Norge ind med i samme; men der var mange Vanskeligheder for ham at overvinde; thi det engelske Kabinet viste ham ikke megen Tillid, og Rusland, hvis Stilling var bleven en anden end tidligere, havde ikke Grund til at opfatte den afsluttede Traktat anderledes, end at den kunde forandres eller modificeres, hvis den almindelige Sags Fremgang fordrede andre Kombinationer.

Carl Johan viste sig fra nu af som en Mester i politisk Konst, og Stockholm blev ligesaameget som Petersborg et Centrum for de Forhandlinger, der angik Koalitionens Dannelse.

Rusland og England ønske Forbund med Danmark

Af mange Grunde, og ikke mindst paa Grund af den Indflydelse, Danmark ved sin Beliggenhed kunde faae paa det følgende Aars Felttog, søgte Rusland og England at faae Danmark optaget sammen med Sverrig i Koalitionen. I November gav det russiske Kabinet den danske Gesandt i Petersborg, Blome, nogle Forslag derom; de gik vel ud fra, at Sverrig skulde have Norge eller et Løfte om at faae det ved den almindelige Fred; men Blome fik den Overbeviisning, at det blot kom an paa at give Sverrig et Haab, som Keiseren ikke ønskede opfyldt[1]). De Forslag, Rusland gjorde, gik ud paa[2]), at Danmark strax skulde tage Hamburg, Lübek og Bremen, dernæst forene sig med den svenske Hær og rykke gjennem det Hannoveranske til Magdeburg, hvornæst Landstrækningerne her samt svensk Pommern og maaskee Holland skulde blive Danmarks Lod, naar Norge afstodes til Sverrig. England tilbød Flaadens Restitution, Koloniernes Tilbagegivelse og en Garanti for Holsteens Tilbagegivelse ved den almindelige Fred, dersom det erobredes før denne; dog kom disse Tilbud ikke ved nogen direkte

[1]) See Rosenkrantzes Brev til Kongen af 17. Decbr. og f. Ex. Blomes Depeche fra St. Petersborg $\frac{\text{20. Decbr. 1812}}{\text{1. Januar 1813.}}$ (Kopi i G. A.)

[2]) Efter Brev fra Kongen til Prinds Frederik af 26. Decbr. (G. A.)

Indlednning af Forhandlinger fra det engelske Kabinets Side, men gjennem Rusland, og Lord Cathcart i Petersborg blev nævnt som den, med hvem man kunde underhandle.

Den Oxenstjernske Note.

Disse Forslag naaede først midt i December Kjøbenhavn. Opmærksomheden var da her henvendt paa den Oxenstjernske Note af 10de Decbr., med hvilken Carl Johan havde vidst at komme sine Medforbundne i Forkjøbet, og ved hvilken han for første Gang paa officiel Viis bragte Spørgsmaalet om Norge paa Bane i Kjøbenhavn.

Noten, der var indleveret af den svenske Gesandt Oxenstjerna i Kjøbenhavn, støttede sig til nogle formeentlige Yttringer af den danske Gesandt Blome i Petersborg til den svenske Löwenhjelm, hvilke i Henhold til et Udtog af en af Sidstnævntes Depecher, som medfulgte[1]), skulde være gaaede ud paa, at Danmarks eneste Frelse var en Forening med Sverrig, at det for Øieblikket saae sin Ruin imøde, at det kun ønskede at forlade Napoleons Aag«. o. s. v. Blome benægtede senere disse Yttringer[2]) og antog Beskyldningen fremkommen for at sætte Ondt for ham. Den omtalte Samtale var forefalden under et kort Besøg, som Blome havde gjort hos Löwenhjelm, for at gjengjælde et lignende, denne havde gjort ham. Löwenhjelm havde ladet en Yttring falde om, at Danmark burde gjøre fælles Sag med de Forbundne, da det var den eneste Maade, hvorpaa den Stilstand i Handelen, som var Danmarks Ruin, kunde hæves, og Blome havde dertil, undvigende, ladet nogle Ord falde, som ikke havde havt nogen Lighed med, hvad der var meldt i Kjøbenhavn.

Forslaget, som Noten indeholdt, var følgende: »Kongen af Danmark skulde forene sine Interesser med Sverrig, Rus-

---

([1]) Noten og Bilag i Kopi findes som Bilag til Rosenkrantzes Skrivelse til Kongen af 17. Decbr.

[2]) Depeche fra Blome til Rosenkrantz $\frac{\text{20. Decbr. 1821}}{\text{1. Januar 1813.}}$ (G. A.).

land og England. Han vilde da have Ret til en traktatmæssig Beskyttelse fra sine nye Forbundsfællers Side for at forsvare sine Fastlandsbesiddelser mod en fransk Invasion. Den svenske Konge bød i dette Øiemed en Hær paa 30—35000 Mand under Kommando af Kronprindsen, hvilken, forenet med et betydeligt Korps Russere, strax vilde begive sig til den danske Halvø, saa nær de hanseatiske Byer, som muligt. Kongen af Danmark skulde hertil forene 30,000 Mand, og den forenede Hær, som sikkert vilde øve et uimodstaaeligt Tryk paa Tydskland, ikke nedlægge sine Vaaben eller standse sine Operationer, før den havde skaffet Danmark en fuldstændig Erstatning for Norge, som maatte afstaaes til Sverrig, og hvis Afstaaelse var Basis for Hs. svenske Majestæts Kooperation«. Dertil lovedes det, at Sverrig, hvis Danmark fandt sig villig til denne Forening, vilde renoncere paa en Skadeserstatning, som det havde tilgode for Kaperier, samt at det vilde komme Danmark tilhjælp med et Laan paa 2 Millioner svenske Dalere; endvidere tilbødes der en Familie-Forening.

Den russiske Gesandt Suchtelen i Stockholm understøttede paa Grund af en almindelig Befaling til at sekondere Sverrigs Fordringer ovennævnte Note ved en Skrivelse til den danske Gesandt Baudissin sammesteds.

Rosenkrantz. Noten blev afviist, dog gjorde Rosenkrantz[1]) det paa

[1]) **Niels Rosenkrantz**, født 1757 i Øiestadt i Norge. Landkadet 1770, 1773 Page hos Kong Frederik, 1776 Rytterofficeer, 1783 Legationssekretair, først i Haag, dernæst i Petersborg, saa i Stockholm, 1787 Ministersekretair i Warschau, 1790 overordenlig Gesandt ved det russiske Hof (ægtede keis. Generalprokureur Wiasemskys Datter), 1794—95 paa Helbredsreise til Neapel, 1796 Gesandt i Preussen, 1798 ved Fredskongressen i Rastadt, 1800 atter i Petersborg, underhandlende om en ny Neutralitetsakt mellem de nordiske Riger, 1801 i Kjøbenhavn, 1802 atter i Petersborg indtil 1803. 1808 Gesandt i Preussen, 1809 i Jønkøping, 1810 i Paris i diplomatisk Ærinde, hvorpaa han ansattes i Kjøbenhavn som Geheimestatsminister.

en saa forsigtig, lempelig Maade som mulig. Han var enig med Kongen i Realiteten; thi deels skulde de saakaldte Erstatninger først erhverves ved Vaabenmagt og ved at give fremmede Tropper Adgang til den danske Stat, og deels vilde efter hans uforgribelige Mening enhver Indlemmelse af fremmede Provindser under Kongens Herredømme med Undtagelse af Hamburg, Lübek og det Lauenburgske mere svække end forøge den danske Stats Styrke[1])«. Ogsaa fraraadede han, at nogetsomhelst Løfte om Norges Afstaaelse gaves, selv om man havde den største Vished for senere at kunne forhindre dets Iværksættelse, da Carl Johan vilde offenliggjøre det i Sverrig og Norge og forsøge derved at indvirke paa Nordmændenes Troskab.

Imidlertid havde Rygterne om Tilbagetoget i Rusland taget en stor Deel af Kongens Opmærksomhed i Beslag, ikke blot fordi alle Frankrigs Fjender nu begyndte at reise sig for at lytte til de gruelige Fortællinger, der fore om paa kryds og tvers, men fordi hans bevægelige Armeedivision var indlemmet i den Reservehær, for hvilken der nu kunde komme en uventet Anvendelse. Han frygtede for, at Forbundet med Frankrig, der hidtil var holdt hemmeligt, skulde blive aabenbart netop nu og besluttede at henvende sig til Napoleon for at faae Tilladelse til at beholde sine Tropper hjemme. Han maatte derfor, indtil Svar indkom, være forsigtig og skrev den 15de Decbr. til Ewald[2]):

»Min kjære Ewald! Ordre til Ewald af 15. Decbr.

Den bevægelige Armeedivision under Deres Befaling er nu i Vinterkvarteer og følgelig ikke egnet til at blive brugt til en Expedition.

Vor nuværende politiske Stilling og Sverrigs og Rus-

[1]) Rosenkrantzes Brev til Kongen af 17. Decbr. 1812 i Anledning af de russiske Forslag.

[2]) Original paa Tydsk i A. A. Kopi i G. A.

lands Fordringsfuldhed kræver en stor Opmærksomhed, da enhver Bevægelse ud over vore Grændser strax vilde indvikle os i Krig. — Omendskjøndt jeg ikke troer, at Frankrig enten har Brug for eller ønsker at have vor Division, hører det dog til Mulighederne, at den bliver rekvireret. I dette Tilfælde maa De afslaae det, til De erholder en Befaling fra mig, og kan paaskyde:

1) at De har indtaget Deres Vinterkvarteer og ikke kan forlade samme uden min Tilladelse.

2) at den forrige Stilling til Sverrig bestaaer endnu, og De derfor maa være à porté for at beskytte Vore egne Stater, og at Vi i Vor Stilling derved tjene vor høie Allierede bedst.

At denne Ordre skal forblive hemmelig, er en Selvfølge.

Deres hengivne Frederik R.«

Under alt dette dvælede Kongens Tanker med Taknemmelighed paa Norges Holdning. »En Lykke,« skrev han til Prinds Frederik »at det norske Folks Troskab er urokkelig«. Maatte jeg blot altid kunne vise dette Folk i Gjerningen, hvor høit jeg ærer og elsker det[1]).

Tilstandens Alvor. Men Norges Stilling var for Øieblikket betænkelig. Aaret 1812 havde været et totalt Misvæxtaar, og Hungersnøden stod for Døren, hvis der ikke kom hurtig Hjælp. Kongen traf alvorlige Forholdsregler for at hjælpe dette Rige, som ved hans Politik var forhindret i at hjælpe sig selv.

Kongen følte, som han ved Nytaarstid skrev til sin Svoger[2]), Tilstanden i hele sin Fylde. Han angav Vanskelighederne, som vare at overvinde, saaledes:

1) Norges Providering,

2) Vor slibrige politiske Forfatning,

3) Vort nedsunkne Pengevæsen,

»Men Alt,« sluttede han, »skal og maa overvindes.«

---

[1]) Kongens Skrivelse til Prinds Frederik af 26. Decbr.

[2]) Brev fra Kongen til Prinds Frederik af H. af 2. Jan. 1813. (G. A.)

Første Bog.

Det nye Aar begyndte med den store Omvæltning i Henseende til Penge- og Finansvæsenet, som Regeringen, efter hvad vi alt vide, havde forberedt. Ved Forordningen af 5te Januar indførtes der en ny Myntfod, hvis Eenhed, Rigsbankdaleren, forholdt sig til den tidligere danske Kourantdaler som 60 Skilling dansk Kourant til 96 Skilling. Den nye Pengesort skulde erstatte alle tidligere Sedler, være den eneste gængse i Monarkiet og — ifølge Motiverne til Forordningen — hæve »Forskjellen paa Betalingsmidlet mellem Kongerigerne og Hertugdømmerne, en Forskjel, som paa en for begge skadelig Maade adskilte dem og berøvede dem den Bistand, de ellers vilde og kunde yde hinanden«. Ved et tvungent Kapitalindskud, lignet paa alle Kjøbstadeiendomme; Jorder og Tiender, hvis Eiere atter havde at fordele Beløbene paa de i Eiendommene staaende Prioriteter, udskreves 46 Millioner Rigsbankdaler i Sølv, og paa dette Grundlag, som Regeringen ved at paalægge en høi Tvangsrente søgte at faae indbetalt snarest muligt, fik en ny Bank, som skulde træde istedenfor de tidligere, Ret til strax at udstede det samme Beløb i Sedler. Af de 46 Millioner bestemtes de 27 til Indløsning af de cirkulerende Sedler, forsaavidt de ikke — som Hertugdømmernes Speciessedler — vare i pari Kours, idet de i saa Fald skulde indløses ved rede Sølv og kongelige Obligationer. De Sedler, der indløstes, reduceredes nær henimod den Værdi, de havde faaet i Handel og Vandel. 6 Daler dansk Kourant bleve til 1 Rigsbankdaler, saa at Pengebeløb, beregnede i førstnævnte Mynt- Forordning af 5te Januar.

sort, efter Reduktionen vare forringede efter Forholdet: 6 × 96 : 60 eller 9,6 : 1. Af Rigsbankens øvrige Sedler skulde 4 Millioner danne et Laanefond og 15 et Reservefond for Finansernes Fornødenheder, ligesom der til dette ogsaa skulde henlægges 10 Millioner Rbd. i Obligationer, som Banken skulde udstede og forrente, men Regeringen anvende. De nye Sedler, hvis Kours naturligviis ikke strax kunde ventes al pari, fik en Sølvværdi, der (kun) 2 Gange om Aaret — 1ste Februar og 1ste August — skulde bestemmes efter Gjennemsnittet af det forløbne Halvaars paa Børsen noterede Kourser af Rigsbanksedler mod Banko, og en Navneværdi, svarende til Sedlernes nominelle Beløb.

Med disse Bestemmelser var Foranstaltningen endnu ei fuldført. Den Masse Sedler, som var udsendt i de senere Aar og navnlig i 1812, havde forhøiet Koursen saa stærkt, at Kapitalister, som ikke havde deeltaget i Pengeomsætninger, og navnlig Legater og offentlige Stiftelser havde faaet en meget forringet Eiendom. Regeringen følte et Ansvar i denne Retning og vilde gjøre Sit til, at de sidste Tiders store Forvirring i alle Eiendomsforhold ikke skulde faae en altfor afgjørende Indflydelse paa den fremtidige Formuesfordeling. Den bestræbte sig derfor i saa høi en Grad, som de engang indtraadte Forhold tillode det, at bevirke en Tilbagegang af Formuen fra de Hænder, som under de sidste Konjunkturer havde erhvervet sig den, til dem, som havde en formeentlig oprindelig Ret til samme[1]), og gav i den Retning Regler, som sigtede til at føre alle i Kontrakter indgaaede, men endnu ikke afgjorte Forpligtelser og Rettigheder tilbage til at være de samme, som de havde været i Erhvervelsens Øieblikke.

Det er naturligt, at denne Omordning maatte ryste Samfundet i dets Grund. Ikke blot de uhyre Offre, der paalagdes de Enkelte ved Indbetalingerne til Banken og

---

[1]) Ørsted: Eunomia I. 371 nederst, 384, 387 øverst o. fl. St.

Reduktionen, men Indførelsen af en heel ny Mynt og den nysnævnte Indblanding fra Regeringens Side i erhvervede Rettigheder maatte nødvendigviis føde stor Utilfredshed; men dertil kom, at Pengevæsenet ikke var blevet saaledes skilt fra Finanserne, som man havde ønsket, og at de kongelige Obligationer vare uddragne fra Reduktionen. Ved denne sidste Bestemmelse forøgedes ikke blot Statens Gjæld mere end rimeligt var, men Mange berigedes uden Grund og deriblandt Nogle, om hvem Rygtet sagde, at de forud havde havt Kundskab om, hvad Loven i denne Henseende vilde bestemme.

Følgen af alt dette blev en almindelig Misfornøielse, saa stor og vedholdende, at i lang Tid intet Middel formaaede at udslette Frygten for nye Magtbud eller frembringe Tillid til den nye Bank, som paa denne Maade var traadt ud i Livet. De nye Sedlers Kours steg strax langt over de gamles. Derved blev den Hjælp, som Regeringen skulde have fra Banken, saa forringet, at de 15 Millioner Rigsbankdalere knap bleve 1 Million Sølv værd, og under disse Forhold var Projektet om at udstrække Mynten til Holsteen og Slesvig strandet i Fødslen.

Vel forsøgte man paa at indføre den der, men Følgen blev en stærk Modstand, idet Hertugdømmerne ikke vilde opgive deres Sølvcirkulation for det nye, tvivlsomme Omsætningsmiddel, hvormeget det end under andre Forhold vilde have passet til den der brugelige Speciesberegning. De sendte alle de Papirspenge, de modtoge, ind i de kongelige Kasser, hvor der tidligere var indkommet Sølv, men betragtede i den daglige Handel og Vandel Forordningen af 5te Januar som ikke given for dem.

Det Sidste berørte stærkt Krigsmagten, og det vil være fornødent alt her at meddele Noget om Hærens Lønningsforhold efter Pengereduktionen. Officererne fik den største Deel af deres Lønning udbetalt i Sølvværdi, 1 Rigsbank-

daler for 1 Daler Kourant. Denne Nedsættelse mærkedes ikke af dem, som hidtil havde været lønnede med de slette danske Kourantsedler, derimod blev det for Officererne i Holsteen og Slesvig, som hidtil havde været lønnede i Sølv, en virkelig Nedsættelse, hvorfor disse, indtil de kom paa høiere Gage, erholdt et personligt Tillæg af 3/5 af deres Løn[1]). Derved fik Officererne, som oprindelig hørte hjemme i Holsteen eller Slesvig, en større Gage end de andre danske Officerer, som kom derned. En holsteensk Premierlieutenant fik i Gage 250 Rdl., medens en Stabskapitain fra Sjælland kun fik 228. De kommanderende Generaler gjorde ofte opmærksomme paa det Skadelige for Tjenesten, som laa i dette Misforhold, især da Tropper allestedsfra samledes i Holsteen; og baade Kongen og Generalkommissariatskollegiet grebe da ind i disse Forhold, men vilkaarligt og uden Overeensstemmelse. Der opstod da en saadan Lønningsforvirring, at ofte Ingen vidste, hvad der tilkom den Ene og den Anden; men det fik dog ingen stor praktisk Betydning; thi Hæren lønnedes med de Sedler, hvoraf de holsteenske Kasser fløde over, og hvad enten det, den fik, var lidt mere eller mindre, var det dog næsten Intet.

Mandskabet fik sin Lønning altid i Navneværdi, 2 Rigsbankskilling for 1 Skilling Kourant eller 1/2 Skilling Lybsk, men de Soldater, som inden 1ste Januar 1813 havde været i Holsteen og Slesvig, fik ligesom Officererne 3/5 mere.

Dog — vi skulle ikke længere her opholde os ved Virkningerne af denne Lov, der ville følge os og slynge sig om næsten alle Begivenheder, men kun endnu bemærke, at medens Lovens Bestemmelser for en stor Deel bortfaldt eller forandredes, holdt Kongen ubrødelig fast ved det Løfte, han havde givet om ikke at forøge Seddelmassen ud over den bestemte Størrelse, og det uagtet han ofte stod tom-

---

[1]) Cirk. Skrivelse af 26. Jan. 1813. (Militair Reskriptsamling).

hændet og i Maaneder hverken kunde lønne sine Embedsmænd, sin Hær eller sine Gesandter i Udlandet.

Strax efter Forordningens Udstedelse haabede Kongen endnu paa gavnlige Følger af den. Han forærede den 1ste Febr. Banken et Guld The- og Kaffeservice samt et Guldtoilette — ligesom han tidligere havde givet et Guldtaffelservice — og lod en Indbydelse udgaae til Landets velsindede Embedsmænd og »Formuende« om at give Sølv enten som Afdrag paa Afgiften eller som Laan. Derhos gjorde han Skridt for at indføre strængere Orden i Finansadministrationen og navnlig for at tilveiebringe et Statsbudget[1]).

Pengeforandringen frembragte ikke i Norge saa stor en Forstyrrelse som her; det Hele forløb roligere. Derimod vare Følgerne af det forrige Aars totale Misvæxt saameget værre, og Nødraabene fra Norge tiltoge Dag for Dag i Styrke. Prinds Frederik formaaede ikke at holde de militaire Magasiner lukkede for Folket, og Kongen maatte derfor fordoble sine Anstrængelser for at sende Korn derop — navnlig medens Aarstiden formedelst de mørke Nætter var gunstig, og det gjaldt om at faae Broderriget provianteret inden 1ste Marts, til hvilken Tid man vidste, at den svenske Hær skulde være marchefærdig. Inden 31te Januar blev der (fra September Maaned at regne) ved Provideringskommissionens Foranstaltning ført 300,000 Tdr. Korn derop[2]), og desuden forhøiedes Præmierne for privat Tilførsel.

Kongen havde saaledes lagt Haand paa at overvinde to af de Vanskeligheder, han havde omtalt i Brevet til Prinds Frederik af Hessen af 2den Januar[3]). Vi kunne nu vende os til den tredie: »den slibrige politiske Forfatning«.

Saasnart Napoleon var vendt tilbage til Paris, sendte Forholdet til Napoleon nu.

[1]) Kancelli Promemoria af 10de Febr. (Fogtmanns Reskriptsamling).

[2]) Ifølge Indberetning fra Provideringskommissionen. See Kongens Brev til Prinds Frederik af 20. Febr. (G. A. Kopibog).

[3]) Indledningens Slutning.

han fra sit eget Kabinet — thi Bassano var endnu ikke kommen — en Koureer til Kjøbenhavn for at erfare, om han endnu turde regne paa Danmarks fortsatte Forening med Frankrig. Alquier henvendte sig i den Anledning den 5te Januar til Rosenkrantz og forsikkrede[1]), at Keiseren vilde fæste Lid til det Svar, han erholdt. Medens han nemlig fra ethvert andet Hofs Side ikke vilde kunne lade sig nøie med et Tilsagn alene, var Kongens trofaste Karakteer ham en Borgen for, at et Løfte af ham om at ville vedblive Foreningen vilde give ham fuldkommen Sikkerhed.

Rosenkrantz lovede i Anledning af, hvad der var ham berettet, at indhente allerhøieste Befaling; imidlertid benyttede han Leiligheden til at klage over de Hindringer for Handel og Vandel, som fra fransk Side vare lagte Kongens Undersaatter iveien efter de nye Departementers Indlemmelse i det franske Rige, over de Bekostninger, Kongen havde havt ved siden Mai Maaned at holde 10,000 Mand paa Krigsfod, over at Handelstraktaten — trods Bassanos Løfte til Waltersdorff — ikke endnu var kommen istand og meget mere.

Efter indhentet fornøden Befaling kunde Rosenkrantz den 8de give Alquier en mundtlig Erklæring i Kongens Navn[2]) om, at hans Hengivenhed for Keiseren bestandig var den samme, og at han vilde vedblive sit System, ikke at handle mod dennes Interesser. Der var dog nogle Modifikationer, hvorom man enedes.

Først meente Rosenkrantz, at det var nødvendigt for at skaane Norge for den Hungersnød, som truede dette Rige, at tage nogle Forholdsregler, der kunde lette Provianteringen. Blandt andre Foranstaltninger (Indskrænkning af

---

[1]) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 6. Jan. (G. A.

[2]) Opsat skriftlig og findes som Bilag til Rosenkrantzes Skrivelse til Kongen af 8. Jan.

Fjendtlighederne mod engelske Koffardiskibe) ansaae han det for nødvendigt, at franske Kapere ikke længere fik Lov til at opholde sig i norske Havne. Alquier gik villig ind herpaa, raadede endog til, at de norske Brigger skulde holdes i Havnene og Kanonbaadene afvæbnes for ikke at lokke engelske Krigsskibe til Kysten. Men dernæst spurgte han »med grandskende Øine«, om Kaperne ogsaa skulde udelukkes fra de danske Havne. Herom havde der i Virkeligheden været talt, men Rosenkrantz havde endnu ikke turdet foreslaae det; han svarede derfor, at dette endnu ikke var forlangt, men at det vist vilde blive nødvendigt, naar der udbrød Krig mellem Frankrig og Sverrig.

Dernæst stillede Rosenkrantz den Fordring, vi alt kjende fra Indledningen, at Kongen maatte fritages for at afgive Tropper, hvis de forlangtes efter Traktaten. Han støttede sig til, at Danmark paa Grund af det Ønske, de Forbundne havde om at bemægtige sig Halvøen for derfra at trænge ind i Tydskland, behøvede alle sine Tropper hjemme. Alquier fandt dette rimeligt og fandt sig tilfredstillet ved Samtalen; men Rosenkrantz bad ham dog om at betragte Kortet og see den Vigtighed, Danmark ved sin Beliggenhed havde, for at skjønne, hvor vanskelig Danmarks Situation var, og hvor magtpaaliggende det maatte være de Allierede at bemægtige sig Halvøen.

I Løbet af Maaneden tiltoge Stillingens Vanskeligheder; thi Danmark var, trods dets Forbund med Frankrig, ikke i Krig med Rusland, og det kunde nu, da sidstnævnte Riges Magt daglig tiltog, ikke tænke paa at forandre dette Forhold. Rusland anstrængte sig meget for at vinde Danmark for Koalitionen.

Ruslands Holdning ligeoverfor Danmark.

I Petersborg, hvor Blome havde nok at gjøre baade med at forsvare sig mod de i Anledning af Oxenstjernas Note fremkomne Beskyldninger mod ham selv og at beklage sig over den Understøttelse, der fra Ruslands Side var

bleven de svenske Fordringer til Deel, forefaldt i Begyndelsen af Januar flere Samtaler mellem ham og den russiske Kantsler Romanzoff. I en af disse yttrede Sidstnævnte sig saaledes[1]:

— »De taler altid om Ødelæggelse, om skrigende Uretfærdighed, om at man vil berøve Deres Hersker et heelt Kongerige. Hvis man alvorligen havde villet det, havde man da 6 Maaneder iforveien underrettet ham derom? Havde Keiseren da talt til Eder, som nu? Nei! — Lader os tage Sagen, som den er. Øieblikket er kommet, da det ikke længere er muligt for Danmark at bevare sin Neutralitet. Det er en Feiltagelse og en Illusion at troe Saadant muligt nu. Det er ikke Rusland, som stiller Fordringer, men det er Omstændighedernes bydende og uimodstaaelige Gang.

— Lader os tale ligeud. Det afgjørende Øieblik er kommet, da Deres Hof enten maa kaste sig i Armene paa Frankrig eller forsone sig med England.

— De opholder Dem over, at vi forlange Norge, men hvem siger Dem, at vi nægte Dem Tilladelsen til at modsætte Dem dette. Hører os blot, og lader os forklare os for hverandre.

— Hovedsagen er, at komme til Forsoning med England. Resten er en Biting, som fra det Øieblik af vil udvikle sig til Eders Fordeel; men Eders Politik maa være hurtig for ikke at tabe den sidste Leilighed.

— Man veed godt i Kjøbenhavn, at man maa forandre System. De indre Forholds ødelagte Tilstand, Folkets almindelige Misfornøielse og Norges prekaire Stilling ere Fakta, som tale«.

Blome, som mere end nogen Anden var stemt for, at Danmark strax og uden Betingelser tiltraadte Koalitionen, havde neppe meget at sige hertil. Han talte om Kongens

---

[1]) Brev fra Blome til Rosenkrantz d. $\frac{24.\ \text{Decbr.}}{5.\ \text{Jan.}}$ (I Afskrift i G. A.)

Ret til Norge, men Romanzoff svarede: »Det er altid om Fortiden, I tale, medens det er Fremtiden, det gjælder om at frelse. I gjøre Eders Stilling til et juridisk Spørgsmaal; men man frelser sig i store Kriser ikke ved sin gode Ret, selv om man har de bedste Advokater til Talsmænd«.

Paa lignende Maade talte Rusland ogsaa i Kjøbenhavn. Dets Gesandt Lisakewitz fik en Ordre til at understøtte Oxenstjernes Note, men den ankom først midt i Januar. I den Meddelelse, Gesandten i den Anledning gjorde, berørtes kun som i Forbigaaende Spørgsmaalet om Norge, medens Hovedakcenten var lagt paa Kongens Indtrædelse i Koalitionen[1]). Keiseren var villig til[2]) at paatage sig det meest forpligtende Løfte om at forskaffe Danmark en Udvidelse af Magt, værdig de Anstrængelser, med hvilke det vilde bidrage til at frelse Europa, og som vilde være større end en simpel Erstatning for Norge, hvilket skulde være Belønning for Sverrigs Handlinger.

Carl Johan søger paany at forhandle Sagen om Norge med Danmark.

I Stockholm var Spørgsmaalet om Norge stadig paa Dagsordenen, og Baudissin maatte ofte høre tale derom, hvorvel det siden Oxenstjernes Note ikke med rene Ord var blevet berørt i den officielle Forhandling med Danmark. Henimod Maanedens Slutning blev det atter paa en mere officiel Maade bragt paa Tale af Carl Johan.

Denne beærede nemlig den 24de Januar et stort Selskab hos Baron Wetterstedt med sin Nærværelse. Da han bemærkede den danske Chargé d'affaires, spurgte han ham, hvortil man besluttede sig i Kjøbenhavn. Da Baudissin svarede, at Kongen endnu ikke havde gjort noget afgjørende Skridt, men at han kunde forudsee, hvilket Parti hans

---

[1]) Skrivelse fra Rosenkrantz til Kongen af 17. Jan. (G. A.)
[2]) Verbal og konfidentiel Meddelelse af Lisakewitz. I Kopi bilagt ovennævnte Skrivelse.

Herre vilde tage, eftersom han syntes mere bestemt end nogensinde før paa ikke at ville afstaae Norge, sagde Kronprindsen[1]): »Den Ubestemthed, i hvilken I, som jeg troer, endnu befinder Eder i Kjøbenhavn, kan ikke vare længe. Inden fjorten Dage maae I have valgt enten Frankrigs eller de Allieredes Sag. Vogter Eder for at nærme Eder med altfor store Skridt til Eders Ruin. Minister Engestrøm vil sige Dem mere, Hr. Greve, men jeg beder Dem om at underrette Deres Hof om mine Ord. Deres Regering befinder sig endnu istand til at spille en stor Rolle og gjenoprette Undersaatternes Lykke, men der er ikke længere noget Øieblik at spilde«.

Strax efter bad Engestrøm Baudissin om at komme til sig næste Dag, og den 25de meddelte den svenske Minister da, at han var bemyndiget til at forkynde officielt, hvad Oxenstjerna havde havt Ordre til at fremføre, og bad om hurtigt Svar. Foruden at udvikle de tidligere bekjendte Forslag meddeelte han, at man vilde blive nødt til at begynde en Kamp, hvis Kong Frederik ikke vilde høre paa Forslagene, at Sjælland, hvis det blev erobret, ikke vilde blive tilbage givet samt meget mere, som Baudissin lovede at indberette til sin Regering.

Vanskelighederne stige i Kjøbenhavn.

I Kjøbenhavn steg i Maanedens Løb Vanskeligheden med at opretholde den hidtidige Politik næsten til en Umulighed. Daglig indløb der nye og værre Efterretninger om det franske Nederlag i Rusland, eftersom de faa tiloversblevne Rester af den store Hær kom tilbage over Niemen. Kun de smaa Levninger af de egenlige franske Korpser, forstærkede ved Hidsendelsen af alle franske Reservetropper i Nordtydskland, forsøgte en nogenlunde ordenlig, planmæssig Retraite, men Russerne forfulgte deres Fjender

[1]) Depeche fra Baudissin til Rosenkrantz. Stockholm 26. Jan. (Kopi i G. A.)

ind i Tydskland, og ingen af de store Floder, som, dækkede ved Fæstninger, ellers vilde afgive Forsvarsstillinger, formaaede nu at yde den ubetydelige franske Hærrest et Værn mod Forfølgelsen. Efter at Danzig, Thorn, Modlin og Zamosz vare forsynede med Garnisoner, forlodes Weichselen, og efterat Stettin, Küstrin, Spandau og Glogau vare fyldte, Oderen. Kong Murat, som af Napoleon havde faaet Ledelsen af Tilbagetoget, forlod, fortvivlet over den indtraadte Ulykke og uvant til at kommandere under Modgang, sin Post, hvilken han ved Bortreisen overdrog til Napoleons Stedsøn, Vicekongen af Italien, Prinds Eugen.

De fra Rusland tilbagevendende Tropper, som ikke vare Franskmænd, navnlig de, der henhørte til Kontingenter, som vare stillede af tydske Lande, spredte sig uden at lyde nogen Ordre eller underkaste sig nogen Befaling ud over Europas Lande for at opsøge deres Hjem. Den elendige Tilstand, i hvilken de gjennemvandrede Europas store Stæder, og de gruelige Fortællinger, de opvartede med, bragte Forbittrelsen mod de Franske til det Høieste. Den gav sig Luft og brød ud i aaben Opstand, efterhaanden som Russernes Strøm nærmede sig.

Der var nu Udsigt til, at denne snart kom til Holsteens Grændse.

Alle de Mænd, som besade nogen Indflydelse, søgte nu at gjøre den gjældende hos Kong Frederik, for at formaae ham til at gjøre det første Skridt til en forandret Politik: at søge Udsoning med England. Indflydelsesrige Mænds Raad.

Paa Kongens Fødselsdag, den 28de Januar, overleverede Prinds Christian Frederik ham en egenhændig skreven, omfangsrig Memoire[1]), hvori han (ikke for første Gang) i levende og indtrængende Ord skildrede den sørgelige Tilstand og indstændig raadede til at søge Fred med England.

---

[1]) Indregistreret i G. A.

»Ikke«, skrev han, »formaaer jeg at udkaste nogen Skildring af de europæiske Staters nuværende Forhold til hinanden, — kun mit Fædrelands Stilling er det, som jeg i denne Stund henvender min Opmærksomhed paa, og jeg kan det saameget lettere, og uden hine Forudsætninger, som vi staae, saa at sige, alene. Jeg siger alene; thi det mægtige Frankrig selv er ikke istand til at beskytte os mod Indfald i vore landfaste Provindser, end mindre mod Angreb paa Øerne eller Norge.

— Sverrigs Magt grunder sig paa Danmarks og Norges Vanmagt. Sverrigs Tilvæxt af Magt kan ene skee paa Danmarks og Norges Bekostning. — Norge sulter. Ingen Hær kan i lang Tid sammentrækkes der. I Sverrig er der vel ogsaa Mangel, men gjælder det et saa vigtigt Forehavende som Norges Erobring, da kunne engelske Penge og engelske Skibe bringe Korn til det vestlige Sverrig, medens ikke en eneste Ladning tilstedes Adgang til Norge. Er Udfaldet af denne Kamp tvivlsom? Norge er (i Tilfælde af Kamp) tabt tidlig eller silde.

— England vil ikke vor Undergang. Nei, tilvisse! Rusland ligesaa lidt; men naar Danmark fremturer i Frankrigs Alliance, saa bliver der intet andet Middel for de Allierede end ved Vaabenmagt at skaffe sig Sikkerhed for, at Danmark ikke er imod, men med dem.

— Hvad er da vor uundgaaelige Skjæbne. Om Kampen for Tilværelsen ikke bliver at stride paa Sjælland, ere Fyen og Jylland udsatte for at ødelægges, maaskee for i lang Tid at forblive i fjendtlig Vold, — og Norge er tabt uden Redning og for evig. Skrækkelige Tanke! Denne Deres Majestæts skjønneste Fædrenearv, dette herlige Land, hvor endnu saa megen Nationalaand, saa uskrømtet Hengivenhed for Kongen og Kongehuset luer, skulde ved Sult, ved Mangel paa Mulighed til Forsvar nødes til at lyde svenske Kongen og svenske Love.

— Naar Deres Majestæt for at redde Norges Indvaanere byder Haanden til Fred med England, sikkrer De Deres Throne, — og Deres norske Børn skulde velsigne Dem som Fader for et tro Folk«.

Nogle Dage senere lagde ogsaa Rosenkrantz en »Beskuelse af Tilstanden i Øieblikket«[1]) for Kongens Øine. Han udtalte i samme, at Forbundet med Frankrig kun havde sin Grund i Englands Overfald 1807, da man ellers upaatvivlelig vilde være bleven indviklet i Krig mod Napoleon. Han gjennemgik udførlig de Klager, Danmark havde mod Frankrig, og tilsidst den Fare, den nye, overhængende Fare, som Russernes Nærmelse indeholdt. »Efter alle Indberetninger«, skrev han, »vilde Russerne være i Besiddelse af Berlin midt i Februar. Til samme Tid maae de have naaet Mecklenburg og Lübek. Danzigs og de andre Fæstningers Fald, som ansees nærforestaaende, ville bestemme Hastigheden af Russernes Fremgang, men om disse Fæstningers Skjæbne have vi intet Middel til at blive underrettede, før Overvinderens Nærværelse paa Statens Grændse bebuder det. Da vil det være for sildigt at tage en Beslutning. Russernes Indmarche i Holsteen vilde blive Signal for Svensken til at angribe Norge, hvor Brødmangel og Efterretningen om Indfaldet i Holsteen vilde sætte Nordmændenes Standhaftighed paa en haardere Prøve end nogensinde før, medens Englands Overmagt paa Havet vilde forhindre Samkvem mellem Statens Dele. At Kongen under disse fortvivlede Omstændigheder greb efter ethvert Middel til Redning, kunde Ingen, selv ikke Napoleon, fortænke ham i«.

Rosenkrantz fremsatte derfor følgende Forslag:

---

[1]) Dateret Søndag Aften d. 31. Jan. (G. A.)

at det skulde erklæres England, at Kongen var villig til en billig og ærefuld Fred, og

at — da Tiden var kostbar — Kongens Gesandt i Paris skulde bemyndiges til at erklære, at Kongen ikke kunde forsvare at udsætte sit Land for at blive Krigens Skueplads og et Offer for en Krig, han ikke havde taget nogen Deel i, at Kongen derfor, for at forebygge saadanne Ulykker, vilde foreslaae Keiseren, at de franske Embedsmænd og Tropper, naar de russiske Tropper rykkede ind i det Mecklenburgske eller nærmede sig Nedreelben, maatte forlade Lübek, Hamburg og det Lauenburgske indtil Elben, i hvilke Stæder og Distrikter Kongens Tropper istedenfor vilde rykke ind for at holde dem besatte, indtil ved Fredslutningen deres Skjæbne bestemmes eller for at bevare dem som et Depot for Frankrig.

Kongen bestemmer sig til Neutralitet. Paa denne Tid var Østerrig med Napoleons egen Tilladelse fra krigsførende Magt gaaet over til at blive Mægler. Dette bestemte Kongens Politik. Den 2den Februar antog han Neutraliteten for sine Stater, erklærede sig villig til at slutte Fred med England, naar hans Neutralitet kunde blive anerkjendt, samt bestemte, at der skulde siges i Paris, at han var villig til at mægle tilligemed Østerrig.

Denne Vending i Politiken meddeelte Kongen Rosenkrantz i et egenhændigt Brev af 2den Februar[1]), der nærmest var at betragte som et Svar paa dennes Memoire. Forslaget om at besætte Hamburg og Lübek kunde han ikke billige af flere fremsatte Grunde, navnlig fordi Frankrig neppe vilde antage det for en venskabelig Besættelse, og Russerne vilde antage det for en Fjendtlighed mod dem. Ogsaa tilføiede han, at han paa ingen Maade vilde slutte sig til det russiske Parti, da efter hans Mening Russerne, hvis de gik til Elben,

---

[1]) G. A. Kopibog.

vilde gjøre sig skyldige i samme Feil, som Napoleon, da han gik til Moskau.

Det blev nu Opgaven at faae England, den eneste Magt, man var i Krig med, til at slutte Fred paa Grundlag af Neutralitet, istedenfor Alliance, samt at afbryde de Forhold, i hvilke man som Bundsforvandt var kommen til at staae til Frankrig. Blandt disse var der eet, som ikke kunde løses uden Frankrigs frivillige Samtykke. Nogle af Skibene i den franske Flaade ved Scheldeflodens Udløb vare nemlig bemandede med danske Søofficerer og Matroser.

Til Befalingsmændene ved Sydgrændsen udgik der ikke nogen bestemt og klar Meddelelse om den antagne Neutralitet, hvad der snart blev til Skade. Men da Ewald havde en Ordre[1]) til ikke at give Tropper til de Franske, og Russerne vare langt borte endnu, har Kongen neppe troet det nødvendigt at haste dermed. Imidlertid kom der flere Meddelelser, hvoraf Ewald kunde see, at Forholdene vare forandrede. Den 10de Februar befalede Kongen ham i Stilhed at lade de Tropper, som vare i Eutin (Jægerkompagniet af 3die Btln. »Holsteen«), gaae bort fra dette Landskab, som tilhørte en Frænde af Keiser Alexander. Den 16de befaledes det Ewald[2]), at han, naar Russerne nærmede sig, skulde forlægge sit Kvarteer nærmere til Grændsen, til Oldeslo eller Segeberg, og at han da skulde søge at have de tidligere Neutralitetspæle, hvis franske Indskrift »pays neutre« skulde forøges med en tydsk »neutrales Land«, færdige til Brug. Saadanne Pæle havde nemlig fordum været nedrammede langs hele Grændsen overalt, hvor en Sti eller Vei førte over samme; de bleve senere atter anbragte og efter en kgl. Befaling af 10de Marts yderligere forsynede med en russisk Indskrift. Disse Meddelelser vare imidlertid ikke af

[1]) See Indledningens Slutning.
[2]) Brev fra Kongen til Ewald af 15. Febr. (G. A. og A. A.)

den Natur, at de f. Ex. kunde bringe Ewald til at ophøre med Indsendelsen af Femtendags-Listerne til de Franske.

Imidlertid begyndte Forhandlingerne med Hofferne i London og Paris. Til England udfærdigedes et Brev fra den danske Udenrigsminister til Lord Castlereagh, til Frankrig et Brev fra Kongen til Napoleon.

Hvorledes Beslutningen modtages i London og Paris.

Brevet til England skulde overleveres Auditeur Steen Bille, som dengang opholdt sig i England for at opnaae Licenser for Kornskibe til Norge, men hvorvel det, ledsaget af Instrux for Auditeuren, afgik i Duplikater baade over Helgoland og Göteborg, opholdtes det en Maanedstid af Storm og vestlige Vinde i at naae England, og inden det naaede sit Bestemmelsessted, havde den engelske Regering alt fra Paris erholdt Underretning om den Gang, Sagen havde taget der, hvilken gjorde den i høieste Grad mistænkelig.

General Waltersdorff, som den 16de Februar modtog Kongens Brev og de øvrige Sagen vedkommende Oplysninger, havde endnu samme Dag 2 Konferencer med Bassano, for hvem han søgte at forsvare det Parti, Kongen havde taget, og som var nødvendigt navnlig for Norges Skyld. Bassano optog Meddelelserne med temmelig Ro, hørte konfidentielt Brevet til England blive oplæst og lovede at foredrage Sagen for Keiseren. Man besluttede sig til at laane gode Miner til, hvad der var skeet, og 3 Dage senere[1]) fik Waltersdorff Besked. Keiseren vilde, da det vigtigste for ham var, at Norge ikke tabtes og faldt i Svenskens Hænder, ikke dadle det Skridt, Kongen havde foretaget sig og ønskede sig meddeelt de Fremskridt, Underhandlingerne toge. Men da Alt afhang af den Maade, hvorpaa Sagen ledede, udbad han sig en Kopi af Brevet til Castlereagh. En saadan turde Waltersdorff ikke give; derimod forelæste han det endnu

[1]) See Waltersdorffs Indberetning 19. Febr. (Kopi i G. A.)

engang for Bassano; men da han bad erindret, at Meddelelsen var fuldkommen konfidentiel, beklagede den franske Minister, at han alt havde underrettet Keiseren om Indholdet, uden at betegne dette som konfidentielt.

Man vidste nu strax i London Besked om Alt og omtalte den danske Neutralitet som en ydre Form, der var aftalt med Napoleon og i Virkeligheden skjulte et hemmeligt Forbund med Frankrig. Den franske Regering, som ikke ønskede, at Danmark skulde forsones med England, havde naturligviis Intet imod at give Danmarks Optræden et saadant Skin.

I Stockholm fik Carl Johan ved sine hemmelige Forbindelser i Kjøbenhavn først af Alle Kundskab om Danmarks nyeste Skridt og foruroligedes derved. Et Forslag fra Suchtelen til Baudissin om at tilfredsstille Carl Johan ved idetmindste at give Throndhjems Stift[1]), havde viist ham, at den russiske Regering ikke betragtede Nødvendigheden af Norges Afstaaelse med samme Øine, som han. Den russiske Oberst Pozzo di Borgo, som besøgte Stockholm paa Veien fra London til Petersborg, udtalte sig ogsaa for Nødvendigheden af en anden Operationsplan nu[2]). England viste endnu — trods Thorntons Bestræbelser for at tale Carl Johans Sag — megen Kulde ligeoverfor dennes Holdning[3]) og havde nu sendt General Hope for bestemt og endelig at fordre, at Carl Johan skulde begynde Krigen paa Fastlandet istedenfor mod Sjælland[4]). I Stockholm.

---

[1]) See Schinkel VII. 44 og Dep. fra Baudissin til Rosenkrantz af 23. Jan. (Kopi i G. A)

[2]) Schinkel VII. 46. 47.

[3]) See Dep. fra Edv. Thornton til E. Cooke af 18. Febr. (Castlereagh's despatches 8de Bind 325 og flg.)

[4]) Under Indflydelse af disse Forhold havde Carl Johan faaet den Tanke at forsøge en Udjevning med Danmark paa Grundlag af et Giftermaal i de nordiske Fyrstehuse, hvorefter Kong Frederik i sin

5*

Carl Johans Underhandlinger med Hope.

Carl Johan blev nu nødt til at bøie sig noget for Englands Ønsker. Det lykkedes ham at komme til et Kompromis, saaledes, at han angreb Holsteen istedenfor Sjælland. For den engelske Regering var det nemlig ligegyldigt, hvorledes han anvendte sine Tropper, naar han blot optraadte paa Fastlandet. Gjorde han blot dette, som var den eneste Betingelse, uden hvilken den engelske Regering ikke turde forelægge Traktaten for Parlamentet, maatte han gjerne føre sine første Stød mod Danmark. Carl Johan havde Grunde nok til nu at gjøre den Ændring i sin Plan. Forholdene i Tydskland vare nemlig nu saadanne, at han uden Fare kunde landstige der. Dernæst kom han ved en saadan Forandring Ruslands nyeste Ønsker imøde og havde lettere ved at faae den russiske Hjælpehær, eftersom den var i Tydskland og kunde stævnes til Møde i Mecklenburg istedenfor efter den oprindelige Plan at føres over Vandet til Carlshamn. Endelig fik han et lettere Spil; thi Holsteen var Danmarks Achilleshæl, dets ømmeste og saarligste Punkt, og den franske Hær, som havde dækket det, og hvis Tilstedeværelse havde bevirket, at han ikke tidligere havde tænkt paa noget Angreb paa det danske Fastland, var nu borte uden Udsigt til at komme igjen.

Underhandlingerne med Hope gik nu deres raske Gang

Levetid skulde beholde begge Riger, og Norge først efter hans Død med selvstændige konstitutionelle Rettigheder overgaae til Sverrig. Dette Forslag (see Baudissins Dep. til Rosenkrantz af 9. Febr.) bragtes konfidentielt den danske Chargé d'affaires af en af Carl Johans Adjudanter, Gyllenskold. Ved samme Leilighed lod Carl Johan for første Gang meddele, at der var et Parti i Frankrig, som ønskede ham paa Thronen der. Videre end til konfidentielle mundtlige Meddelelser kom det ikke, hvorvel Projektet om et Giftermaal mellem Prinds Oscar og Frederik den 6tes yngste Datter var Gjenstand for Manges Ønsker og spillede en vis Rolle udenfor det kjøbenhavnske Hof, hvor Frederik den 6te ikke vilde høre Tale derom.

fremad, og Carl Johan vandt den Indflydelse paa den engelske Regering, som han behøvede for at modarbeide Danmarks Ønsker.

Østerrig antager sig Danmarks Sag.

Men Danmark fandt nu en mægtig Støtte i Østerrig, som paa den Tid søgte at slutte alle mindre Stater om sig og sin Politik. Den østerrigske Minister, Fyrst Metternich, var enig med den danske Gesandt i Wien, Grev Christian Bernstorff, i, at Carl Johans Planer, som alene havde Sverrigs egne Interesser for Øie, vare til Skade for den almindelige Sag. Han lod sige i Petersborg, at det paa ingen Maade gik an, at Sverrig angreb Danmark paa en Tid, da alle Magter underhandlede om Fred, og han forlangte derfor, at Rusland skulde forhindre det. For at nedlægge lignende Forestillinger i London sendtes Grev Wessemberg derhen; denne Afsending fik Ordre at lægge Veien over Kjøbenhavn.

Danmarks første Skridt paa den nye Bane vare saaledes ikke berøvede alt Haab om Held, da der indtraadte en Begivenhed, som paa en beklagelig Maade syntes at bekræfte den Opfattelse, den engelske Regering først havde søgt at gjøre gjældende om Danmarks fortsatte hemmelige Forbindelse med Frankrig.

Uroligheder i Hamburg.

Den 24de Februar udbrød der nemlig Uroligheder i Hamburg. Kommandanten Carra St. Cyr havde i Forventning om en mulig forestaaende Bortmarche ladet sine Depoter og Beholdninger indpakke og oplægge i et Huus ved Havnen for den 24de at bortsendes; men Befolkningen vilde modsætte sig dette, især da Rygtet sagde, der var Sølv imellem de nedpakkede Sager. Da en Folkehob engang var samlet og kommen i Bevægelse, spredte den sig ud over Byen, rev alle keiserlige Flag og Ørne ned og jevnede de forhadte franske Toldvagthuse med Jorden.

Carra St. Cyr, som ikke var istand til med egne Kræfter at dæmpe Tumulten, eftersom han havde en ubetydelig, halv opløst Garnison, bestaaende af Folk af alle Natio-

naliteter, der tilmed laae i indbyrdes Kiv, sendte Bud til Kommandanten i Altona, Oberstlieutenant Wenzel Haffner[1]), og bad om Hjælp i Henhold til Traktaten af 7de Marts 1812.

De danske Befalingsmænds Optræden.

Muligviis har Haffner ikke kjendt Kongens Breve til Ewald; i hvert Fald efterkom han øieblikkelig den til ham rettede Opfordring. 2den Husareskadron under Major Berger, som laa i Landsbyerne om Altona, blev i Hast sendt til den franske General tilligemed Husardetachementet i Wandsbek under Lieutenant Ewald. 6te Eskadron i Wedel under Major Späth sattes i Marche for hurtigt at følge efter. Endvidere samlede Oberstlieutenanten sin Garnison i Altona (Grenadeerkompagnierne af »Dronningen« og »Oldenburg« og Jægerkompagnierne af 2den og 3die Btln. »Oldenburg« samt 4 Kanoner) og lod den forblive under Vaaben indtil videre.

Ewald, til hvem Carra St. Cyr ogsaa havde henvendt sig, nægtede vel at afgive Divisionen, idet han — overeensstemmende med Kongens Ordre — angav ikke uden høiere Ordre at turde besætte Hamburg og Lübek, men han lovede uopholdelig at expedere en Koureer til Kjøbenhavn i denne Anledning, og imidlertid skulde Haffner — hvis Handlemaade han fandt det rigtigst at billige — faae Ordre til med alle de under dennes Befaling staaende Tropper at hjælpe Generalen til Rolighedens Gjenoprettelse. Haffner kaldte nu 2 Kompagnier af 4de Batln. »Oldenburg« fra Toldgrændsen til Altona, saa der ialt der blev 6 Kompagnier Fodfolk, 4

---

[1]) Adam Mogens Wenzel Haffner, født 1774 i Kjøbenhavn, Sekondlieutenant i Artill. 1791 i Norge, 1794 Lærer i Artillerividenskab i Kjøbenhavn, tiltraadte 1802 en to Aars Reise til Udlandet. 1804 Kapitain i Ingenieurkorpset og ansat hos Kronprindsen i Kiel, hvorfra han i krigerske Øiemed besøgte fremmede Hære, 1807 Stabschef hos Castenschjold paa Sjælland, senere ansat hos Bernadotte, 1810 Kommandant i Altona.

Kanoner samt en lille Afdeling af de 2 i Elmshorn værende Dragoneskadroner, hvilke af General Ewald sendtes derned til Understøttelse for Husarerne eller vel snarere for at overtage Husareskadronernes Tjeneste, medens disse vare borte. De øvrige Kompagnier af 3die og 4de Batln. »Oldenburg« og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter vare spredte over den yderste Toldlinie heelt op til Lübek, saa der af 1ste Brigade foruden de 2 jydske Eskadroner i Elmshorn kun havdes tilbage: 1ste og 2den Batln. »Oldenburg« og 1ste Batln. holsteenske Skarpskytter samt 2 Batterier. Af disse forrettede en Deel Kompagnier Tjeneste i 2den Toldlinie, Resten laa i spredt Kantonnement mellem Segeberg og Plön (vide Ordren af 26de September f. A.) og i Egnen Vest for. 2den Brigade var endnu ikke samlet, men disloceret, som i April f. A., kun med den Forskjel, at 3die Batln. »Slesvig«, 2det slesvigske Jægerkorps, holsteenske Ryttere og de 2 Batterier laae, om end i spredt Kantonnement, dog noget mere samlet om Ekernførde, hvor Brigadekvarteret var.

Ved den afgivne Hjælp blev de Franskes vaklende Magt i Hamburg opretholdt. De danske Husarer, som først rede ind i Hamburg, modtoges med Velvillie og Hurraraab for dem, deres Land og Konge. Enten vare Hamburgerne saa forbittrede paa de Franske, at enhver anden Krigsmagt var velseet, blot fordi den ikke var fransk, eller de tænkte, at de Danske (Holstenere) i Grunden ikke vilde gjøre Hamburg noget Ondt, — nok sagt, de vilde ikke have de holsteenske Husarer til Fjender, og Roligheden var for den Dag saavidt gjenoprettet, at Späths Eskadron ikke behøvede at rykke ind, men forblev i Ottensen, hvor den paa Veien havde gjort Holdt. De indrykkede danske Husarer holdt paa »Grosser Neumarkt« i Linie med den franske mobile Styrke under Prinds Reus's Befaling. Denne bestod af et i Hast lavet Rytteri paa 150 Heste, hvis Ryttere, tidligere Artillerister, Dragoner og Chasseurs iflæng, endnu ikke vare

fuldt udrustede og navnlig ikke havde Sadler, et Fodfolk af vel 800 Mand, der var kaldt sammen fra Lübek og andre omliggende Punkter og henhørte til de Kohorter, der vare udskrevne i Tydskland, endelig 2 Feltkanoner. De danske Husarer vare det eneste Støttepunkt i denne kummerlige Hærdeel. Derfor afgaves der ogsaa Husarer til hver en Patrouille, som sendtes om i Gaderne.

De følgende Dage toge Urolighederne noget af, men dog ikke videre, end at St. Cyr den 26de — i Henhold til Ewalds Svarskrivelse — yderligere forlangte 2 Kompagnier Fodfolk. Der var ikke noget til Hinder for ogsaa at faae denne Hjælp; men da Ewald samtidig med sine Ordrer til Haffner om at assistere med alle Tropper, havde paalagt denne som en Forsigtighed ikke at lade disse indkvartere i Hamburg, blev der samme Dag truffet følgende Arrangement mellem St. Cyr og Altonas Kommandant, at den danske Hjælp — paa Grund af, at Urolighederne nu næsten vare forbi — indskrænkedes til 1 Infanteripiket paa 1 Kompagni ved Millernthor og 1 Rytterpiket paa 1 Officeer og 25 Mand paa »Grosser Neumarkt«, hvilke Afdelinger daglig skulde afløses og være ved Haanden strax, medens hele Altonas Garnison skulde være konsigneret og parat til, saasnart nødvendigt, at komme efter. Paa denne Maade holdt de Danske Vagt i Hamburg til den 2den Marts.

Sammenstød af Uheld.

En Omstændighed bidrog til at give den Hjælp, der ydedes de Franske, Skin af at være endnu større, end den var. I Slutningen af Februar koncentreredes 1ste Brigades Gros, 1ste og 2den Batln. »Oldenburg«, (de 8 Musketeerkompagnier), 1ste Batln. holsteenske Skarpskytter, 2den og 4de Eskadron jydske Dragoner samt de 2 Batterier Gerstenberg og Meyer i et tæt Kantonnement mellem Oldeslo og Segeberg under Brigadekommandeuren, General Wegener. Dette skeete efter en kgl. Ordre, men den var udstedt den 23de Februar, Dagen før Urolighederne i Hamburg udbrøde,

og havde Hensyn til Russerne. Den bød nemlig, at yderste Toldkordon skulde overgaae til at blive Neutralitetslinie, bageste inddrages, at 1ste Brigade skulde koncentreres, og Hovedkvarteret forlægges til et Sted nærmere ved Grændsen f. Ex. Oldeslo, samt at Generalen nu skulde lade Prinds Frederik Vilhelm af Holsteen-Beck overtage sin Stabschefspost og lade ham reise de russiske Generaler imøde. Dette udførtes Alt med Undtagelse at Hovedkvarterets Forlæggelse; thi Ewald var syg og kunde ikke taale at reise (han bad sig kort efter fritagen for Tjeneste og døde snart derpaa). Derimod beordrede han Prinds Frederik Vilhelm til General Wegener for derfra at kunne begive sig ud til de forventede russiske Generalers Modtagelse. Men at Alt dette var gjort for Russernes Skyld, kunde Ingen vide; det skeete paa en Tid, da de danske Tropper, uden at Kongen anede det, holdt Hamburg besat og derved opretholdt det franske Herredømme. Ingen kunde da troe Andet, end at ogsaa den fremgaaende Bevægelse i Holsteen var foretaget for dettes Skyld.

Der reiste sig da ogsaa i hele Tydskland et Forbittrelsesraab mod de Danske, og dette blev ikke mindre ved de Grusomheder, Carra St. Cyr udøvede, da han havde gjenvundet Magten. Han havde anordnet en Krigsret, og 6 Personer af den lavere Folkeklasse, som af Rygtet ikke ansaaes for meget skyldige, men vare valgte temmelig overfladisk, for at et blodigt Exempel kunde statueres, dømtes til at skydes; Fuldbyrdelsen af Dommen, som den 3die Marts — Dagen efter at de Danske havde forladt Hamburg — fandt Sted paa Heiligengeistfeld mellem Altona og Hamburg, havde noget særdeles Oprørende ved sig, da 3 Geleder efter hinanden maatte frem og skyde, inden de Dømte kunde komme af med Livet. Forbittrelsesraab mod Danmark

Grunden til, at Ewald hjalp St. Cyr, angav han for Kongen at være den, at Begivenhederne i Hamburg kun vare et Pøbeloprør, et Brud paa den offenlige Orden, som

det stod i Alles, Ven og Fjendes, saavel de Franskes som de Danskes og Hamburgernes egen Interesse at dæmpe; men denne Opfattelse stod i skjærende Modsætning til den Begeistring, hvormed man i Tydskland og Rusland hilste enhver Yttring af den tydske Frihedsfølelse. Urolighederne i Hamburg vare ogsaa mere end et Pøbelopløb, thi de bleve Begyndelsen til en temmelig udbredt Opstand. Allerede den 25de reiste Befolkningen i Lübek og Bremen sig for at efterligne Hamburgernes Exempel, og kort efter vare alle Landdistrikter i Lauenburg og hele Hannover i fuldt Oprør. Der blev begaaet store Voldsomheder mod de franske Embedsmænd, som ingen Støtte havde, da alle Smaagarnisoner vare trukne til Hamburg for at dæmpe Opstanden der. Den begyndte Bevægelse lagde sig aldrig senere fuldstændig. Ilden ulmede bestandig og brød ud i lys Lue hvert Sted, hvor ikke en tilstrækkelig stor fransk Styrke befandt sig.

Ewalds og Haffners fortsatte Handlemaade

Men den engang begyndte Handlemaade tro, sendte Ewald en Afdeling jydske Dragoner hen ad Lübek til for at være ved Haanden, og Haffner søgte ved Demonstrationer paa Elben at lægge Baand paa Opstanden i Hannover[1]).

---

[1]) Følgende Brudstykke af en Rapport af 1. Marts fra Oberstlieutenant Haffner, som vi gjengive ordret, vil bevise dette:

»Da Urolighederne i mangfoldige mindre Byer og Fiskerleier i det Hannoveranske fremdeles finde Sted, og efter at de Franske ere fordrevne, de haardt angribes, plyndres o. s. v., som have havt Embeder og Anstillelser, har jeg været af mange saadanne ængstede Embedsmænd indstændigen bedet at sende Tropper over Elben, hvilket jeg dog ikke kan indlade mig paa; men for at haandhæve Orden paa Elben — og tillige for at imponere disse Byer og Fiskerleier — har jeg ladet med Jægere af annekterede Kompagnier med Bajonet — under Infanteri-Officerers Kommando og St. v. Varendorff af Søetatens Ledelse — bemandede og armerede Evere patrouillere Elben og anlægge hiinsides ved flere af disse Steder, hvor de retsindige Indvaanere ere opmuntrede at træde sammen og overholde Orden med Fasthed. Denne Mesure har havt god Virkning og

Da Efterretningen om det Forefaldne naaede Kjøbenhavn, blev Rosenkrantz meget nedslaaet; thi han havde, sikker paa, at de fornødne Befalinger vare givne Befalingsmændene ved Grændsen, ladet forsikkre saavel i St. Petersborg som i Wien, at danske Tropper under ingen Forhold vilde blive anvendte udenfor Landet. Men strax efter fik han den Tanke, at benytte det Skeete til Fordeel for sin Yndlingsidee, Hamburgs og Lübeks Besættelse. Han forestillede Kongen[1]), at her var en Leilighed, hvor vi ikke blot med de Franskes Tilladelse, men efter deres udtrykkelige Opfordring kunde tage Byerne i Besiddelse. Naar dette var gjort, kunde man foreslaae de franske Øvrigheder, saavel militaire som civile, at tiltræde Afreisen, eftersom de dog traf Forberedelser til denne og maatte ønske at kunne foretage sig den i Ro og Sikkerhed. Rosenkrantzes Forslag til at jevne det Skeete.

Kong Frederik blev dog døv for disse Raad. Derimod indsaae han vel, hvor skadeligt det Skeete var for vor Sag. Han instruerede derfor nu vidtløftigt og fuldstændigt baade Ewald og Haffner i hemmelige Skrivelser[2]), som ingen Andre end de og Prinds Frederik Vilhelm af Holsteen-Beck maatte kjende. Det, han hovedsagelig paalagde dem, var en streng Neutralitet, saa at man ikke viste den ene Magt mere Villighed end den anden, og at man tillod Russerne, hvad man havde tilladt Franskmændene. Han bød Ewald at ophøre med Indsendelsen af Femtendags-Listerne og gav i Særdeleshed Regler for Modtagelsen af Russerne. Haffner paalagde han særligt at sørge for, at Franskmændene ikke trak sig ind i Landet, navnlig naar de vare forfulgte af Russerne, men opfordrede ham meget mere til ved Efterret- Kongen gaaer ikke ind derpaa. Hans Ordrer til Ewald og Haffner

opvakt megen Taknemmelighed. I Hamburg var Svaret givet, at man ei kunde hjælpe; derimod har Generalen St. Cyr, som jeg har ladet det Forefaldne vide, været meget taknemmelig.«

[1]) see f. Ex. Rosenkrantzes Skrivelse til Kongen af 28. Febr.

[2]) Af 27. Febr. (G. A.)

ninger, som han kunde bibringe de smaa franske Troups ved Grændsen, at nære deres Kosakfrygt og faae dem til at drage bort itide. Betræffende det Skeete skrev han til Sidstnævnte saaledes: »Jeg indseer, hvor ubehageligt det Optrin har været i Hamburg. Jeg føler ogsaa, at De har maattet hjælpe de Franske for at hindre Voldsomheder mod dem, men iøvrigt er vor Stilling saa vanskelig, at selv dette ei uden Nød kan eller bør skee; thi — det vil kunne skade os i Fremtiden og hindre os i den antagne Neutralitet. Der maa paa ingen Maade være danske Tropper i Hamburg eller paa sammes Gebet, naar Russerne komme. Blot Magt maa med Magt fordrives, men dog aldrig uden at have prøvet først de mildere Midler«.

Rosenkrantz fik Dagen efter Kopier af de udstedte Ordrer og maatte nu bestræbe sig for paa bedste Maade at udslette de uheldige Indtryk, som Haffners Handling maatte gjøre paa de fleste europæiske Hoffer.

Udlandet. Kun eet Sted blev den afgivne Hjælp godt optagen; det var i Frankrig. Waltersdorff bestræbte sig nu for at faae de danske Søfolk hjem, idet han lagde Vægt paa, at Kongen behøvede alle sine Krigsmidler for at kunne modstaae Sverrig. Bassano ønskede Sagen opsat, til Svaret fra England var kommet[1]), men da den danske Gesandt vedblev at trænge paa, gaves Tilladelsen tilsidst[2]).

Traktaten mellem Sverrig og England. I Stochholm var Traktaten med England bleven sluttet den 3die, og dens væsenligste Bestemmelser vare følgende[3]):

(Art. I.) Sverrig forbinder sig til at anvende et Korps paa 30,000 Mand til en direkte Operation paa Fastlandet mod de fælles Fjender. Dette Korps skal handle i Forening med de under H. K. H. Kronprindsens Befaling stil-

---

[1]) Dep. fra Waltersdorff til Rosenkrantz af 25. Marts. (Kopi i G. A.)
[2]) den 9. April (Dep. fra W. til R. 12. April)
[3]) Schinkels minnen VII. 50—52.

lede russiske Tropper overeensstemmende med, hvad der i saa Henseende allerede er aftalt mellem Hofferne i Stockholm og Petersborg.

(Art. II.) Da Kongen af Sverrig ved de i foregaaende Artikel indeholdte Bestemmelser har givet et Beviis paa det Ønske, som besjæler ham, at bidrage ogsaa Sit til den fælles Sags Fremgang, forbinder Hs. Britanniske Majestæt sig til, at tiltræde de mellem Sverrig og Rusland trufne Overeenskomster saaledes, at Hs. Majestæt ikke alene ikke vil lægge nogen Hindring iveien for Kongeriget Norges bestandige Forening med Kongeriget Sverrig, men ogsaa vil understøtte Hs. svenske Majestæts Fordringer i saa Henseende, det være sig ved gode Tjenester eller ved, ifald det blev nødvendigt, at anvende sin Flaade i Forening med de svenske og russiske Tropper. Men skal dog ikke gribe til at iværksætte Norges Forening med Sverrig ved Magt, førend Kongen af Danmark iforveien har vægret sig ved at forene sig med den nordiske Alliance paa de Vilkaar, som indeholdes i de for Hofferne i Stockholm og Petersborg gjældende Traktater, ligesom Sverrig forpligter sig til ved den nævnte Forenings Oprettelse at paasee, saa vidt muligt er, det norske Folks Lykke og Frihed.

(Art. III.) For at give de Forbindelser, Sverrig har paataget sig, mere Kraft og for at sætte Hs. svenske Majestæt istand til uden Tidsspilde at begynde sine Operationer saa snart, Aarstiden tillader det, forbinder England sig til at give Sverrig en Sum af 1 Million £ til Omkostningerne ved indeværende Aars Felttog, saavel som til Udrustning, Transport og Underholdning af Tropperne.

I nogle af de følgende Artikler overgav England den franske Ø Guadeloupe til det svenske Dynasti mod nogle Handelsfordele, hvorhos begge Parter forbandt sig til ikke at underhandle særskilt med deres Fjender til Skade for de fælles Interesser. Endelig var der en hemmelig Artikel. Carl Johan havde fra Aarets Begyndelse ogsaa

knyttet Forhandlinger med Preussen (saaledes sørgede han bestandig for, naar Underhandlingerne med den ene Magt vare deres Afslutning nær,, at der da havdes en ny, som han kunde begynde med). I den hemmelige Artikel bestemtes det, at man ved Underhandlinger skulde søge at faae 30,000 Preussere og 15,000 Hannoveranere i engelsk Sold til at forene sig med Svenskerne og Russerne i Nordtydskland under Carl Johans Overherredømme.

Østerrigs Virksomhed for Danmark.

Det var paa høie Tid, at denne Traktat blev afsluttet, hvis den østerrigske Mission til London skulde forekommes; thi Grev Wessemberg var kommen til Danmark og havde nu begivet sig paa Veien til Göteborg for derfra at afgaae til England. Carl Johan frygtede hans Indflydelse, og for at opholde Gesandten, til Traktaten var ratificeret, standsedes Greven i Helsingborg under Paaskud af, at hans Pas først skulde sendes til Stockholm for at viseres. Kong Frederik sendte en dansk Brig derop og tilbød Greven denne Befordring, men Tilbudet blev ikke modtaget, da de svenske Autoriteter lovede, at Passene snart skulde komme. Imidlertid holdtes han dog vedblivende hen med Høflighed og fik først Passet, ledsaget af mange Undskyldninger for Opholdet, da Sagen var bragt saavidt, at han ikke længere kunde gjøre nogen Skade i London.

Carl Johans Indflydelse i London.

Under Forhandlingerne med Hope var Forholdet til England blevet saa godt, at det russiske Kabinet endog følte Skinsyge over den Indflydelse, Carl Johan vandt i London. Under disse Omstændigheder blev der mindre Udsigt til en god Optagelse af de danske Fredsforlig i London, og Lord Castlereagh besluttede da ogsaa at henvise Danmark til Stockholm, hvor den engelske Gesandt Thornton skulde være den eneste Bemyndigede til at slutte Fred med Danmark efter Samraad med de Allierede. Dette forekom Mange vel haardt, men Carl Johan kunde naturligvis ikke Andet end være tilfreds dermed. Hans Glæde gav sig paa denne Tid Luft i nogle Ord, som for-

tjene at optegnes. Han sammenlignede i Spøg den ny stiftede Trippelalliance med Treenigheden, gav den gamle Konge i England Faderens Rolle, den russiske Keiser Sønnens og nøiedes selv, beskedent, med at være »den hellige Aand«[1]).

Imidlertid begyndte nu en Deel fremmede Statsmænd at faae et andet Blik paa Spørgsmaalet om Norge, end de hidtil havde havt. Man havde hidtil virkeligen troet, at Danmark hellere end gjerne vilde bytte et saa fjerntliggende Rige som Norge for tilgrændsende Besiddelser, der vilde arrondere Landet. Der var ogsaa Mange hjemme, f. Ex. blandt Holstenerne, som ikke havde noget mod et saadant Bytte. Selv den østerrigske Gesandt Neiperg i Stockholm, som dog understøttede vor Sag, stod i den Formening, at Danmarks Vægring blot havde sin Grund i, at de tydske Provindser, det skulde have til Vederlag, endnu ikke vare erobrede[2]). Thornton og Suchtelen kom ogsaa nu paa den Idee, at under disse Forhold kunde jo Danmark beholde Norge, og Sverrig faae de tydske Provindser, der vare tiltænkte Danmark[3]). Denne forandrede Opfattelse gjorde sig ogsaa gjældende i Rusland, hvor Czaren selv havde deelt den Anskuelse, som de fleste fremmede Statsmænd havde havt, og bevirkede en gunstigere Holdning ligeoverfor Danmark, eftersom dettes Modstand mod Koalitionen nu kunde forklares af andre Grunde end fransk Indflydelse.

Ruslands Holdning bliver gunstigere for Danmark.

Carl Johan maatte anvende alle sine Evner paa at modarbeide denne Tingenes Vending, og Tildragelserne i Hamburg gave ham et velkomment Middel dertil. Han hentede fra dem et Beviis paa, at Frankrig endnu dikterede ethvert Skridt, som Hoffet i Kjøbenhaxn foretog sig. Derhos paastod han, at dersom Kommandanten i Altona havde havt Ret til at handle, som

[1]) Efter en autentisk Beretning.
[2]) See Baudissins Dep. af 9 Marts. (Kopi i G. A.)
[3]) See Baudissins Dep. af 16. Marts. (Kopi i G. A.)

han gjorde, maatte Rusland og Sverrig betragte det som et Brud paa Neutraliteten og en Krigserklæring, og at i modsat Fald Kommandanten burde straffes, hvilket den svenske Legation i Kjøbenhavn vilde forlange[1]).

Til Keiseren af Rusland sendte han en Fremstilling af Forholdene i Danmark (seete i det Lys, i hvilket han som fransk General havde seet dem, da han var i Danmark). Den skildrede[2]) den danske Konges Stemning og blinde Lydighed mod Napoleon, der angaves at være saa stor, at han ikke saae den Uret, Keiseren havde gjort ham, uagtet hans Stater vare ruinerede, ligesaavel som Napoleons andre Allieredes; den omtalte dernæst Kongens militaire Omgivelser, som om de paa faa Undtagelser nær vare franskgale[3]), og gav endelig en Skildring af de indre Tilstande, der var lidet smigrende for os. Det hed sig, at Baandene mellem de Regerende og Regerede vare slappe, at Uordenen i Finanserne og de forkeerte Midler, man havde anvendt mod samme, havde frembragt en almindelig Utilfredshed, at Nationalaanden var slappet og hos Hovedstadens Beboere fuldstændig fordærvet, at man der levede for den Dag idag med den yderste Apathi og Ligegyldighed for Fremtiden, saa at en Forandring af Dynastiet ikke vilde frembringe anden Sensation end Haabet om at komme til at befinde sig bedre[4]).

---

[1]) see Brev fra Baudissin til Rosenkrantz 9. Marts (Kopi i G. A.).

[2]) efter en Gjengivelse paa 2den Haand, see Blomes Dep. af $^{18}/_{22}$ Marts (Kopi i G. A.).

[3]) »Français à bruler.«

[4]) En saadan Opfattelse fik mange Fremmede af de daværende danske Tilstande. Til Bevis kan anføres et Stykke af en Note fra Alquier til Keiser Napoleon, som tilligemed andre Dokumenter faldt i Russernes Hænder under Napoleons Tilbagetog fra Moskau, og som i Midten af Jan. sendtes til Kjøbenhavn. Noten, som maa være sendt fra Kjøbenhavn, dengang det svenske Angreb truede i 1812, indeholder f. Ex.:

Keiseren af Rusland var dengang reist til Armeen, men i Petersborg styrede Romanzoff Affairerne. Da Tildragelserne i Hamburg bleve bekjendte der, kogte Blomes Vrede over. Denne Mand, der ofte lod sig forlede til heftige Udtryk, fordi Regeringen ikke gik den Vei, han foreskrev, tillod sig nu at yttre hjem[1]), at dersom Kongen var saa slet understøttet af sine Embedsmænd i saadanne kostbare Øieblikke, var den gode og udmærkede Herre udsat for at see sit Scepter brudt mellem sine Hænder og sig selv nedstødt fra sine Fædres Throne. Ogsaa Romanzoff blev bekymret; han meente, at det Skeete vilde give Carl Johan frit Spil hos Czaren, hvis Hjerte vilde oprøres ved, at Folk vare henrettede, fordi de havde været hans Sag hengivne, og det ved en Understøttelse, som Danmark havde givet de franske Øvrigheder. Han havde endogsaa hørt, at de 6 Individer, som vare blevne skudte, vare flygtede til Altona, men udleverede af vore Embedsmænd. Han frygtede for, at Carl Johans Fremstilling af Forholdene i Danmark derved vilde blive retfærdiggjort.

Iøvrigt var han velvillig stemt, forstod godt, at Dan-

»Det er ulykkeligviis kun altfor. sandt, at Sjællands Erobring kun byder faa Vanskeligheder. Man har paa dette vigtige Sted samlet flere Midler, end man behøver for at forsvare sig mod Sverrigs Anstrengelser. Man har Alt, Soldater, Vaaben, Artilleri, et meget smukt Kavaleri, men man mangler en Mand, som er istand til at lede disse Midler, og man vil forgjæves søge efter en saadan; der findes Ingen i Landet — — den almindelige Mening er den, at det at blive angrebet, er det Samme som at blive slaaet og erobret. Nogle hæderlige Mænd ere foruroligede og bedrøvede for Kongens Skjæbne«

Saaledes ender, hvad der er skrevet en clair, men i Talskrift, dechiffreret i Rusland, fortsættes Sætningen saaledes:

»men deres Antal er umaadeligt lille, og jeg troer at have bemærket, at man med en slet dulgt Utaalmodighed venter paa en Forandring, som kunde begunstige Handelen og Industrien« o. s. v. o. s. v.

[1]) Brev fra Blome til Rosenkrantz af $^{18}/_{30}$ Marts (Kopi i G. A.).

mark ikke vilde underhandle i Stockholm og tænkte paa at foreslaae det at forlange Forhandlinger henlagte til Petersborg, mod at Diskussionen om Norge opsattes til den almindelige Fred[1]).

Men dengang var der i det russiske Hovedkvarteer alt besluttet et vigtigere Skridt for at trække Danmark ud af dets Vanskeligheder. Czaren trængte paa denne Tid til Østerrigs Understøttelse og kunde derfor ikke forblive døv for dettes vedholdende Indsigelser mod det uvedkommende Spørgsmaal, som af Carl Johan uden Berettigelse, men til Skade for den almindelige Sag var kastet midt ind i Forhandlingerne. Der var af Østerrig sendt en speciel Afsending, Baron Lebzelters, til det russiske Hovedkvarteer, som talte Danmarks Sag. Da man blev bekjendt med Gangen i Forhandlingerne mellem England og Sverrig, og Suchtelen ikke havde indmeldt, at Carl Johan ved Fastland forstod »det danske Fastland«, antog man, at Sidstnævnte af England havde ladet sig bøie til foreløbig at afstaae fra Angrebet paa Danmark, hvorefter man kom til den Tro, at Sagen om Norge med Sverrigs Samtykke var opsat. Det synes, som om Grev Löwenhjelm, der var sendt til det russiske Hovedkvarteer, saasnart Carl Johan havde erfaret Danmarks Hensigt at søge Fred med England, ikke har modsagt dette[2]), og at den engelske Gesandt i Hovedkvarteret, Lord Cathcart, ogsaa har troet, det forholdt sig saaledes. Keiseren lod sig da bevæge til at sende en overordenlig Afsending, Fyrst Dolgorouki, til Kjøbenhavn for at overlevere et Brev fra Keiseren til Kongen og meddele, at Diskussionen om Norge var opsat, og foreslaae Danmark Forening med Koalitionen.

Dolgorouki sendes til Danmark.

---

[1]) See Dep fra Blome af $\frac{25 \text{ Marts}}{6 \text{ April}}$ 1813 (Kopi i G. A.).

[2]) See f. Ex. Rosenkrantzes Brev til Kongen af 7 April.

Inden denne Afsending naaede Kjøbenhavn, var Danmark allerede paa Grændsen kommet i venskabelig Berøring med den russiske Hær. Det er derfor nødvendigt at vende Opmærksomheden mod Hamburg, som fra nu og til Krigens Ende vedblev at være et Brændpunkt for vigtige Begivenheder.

Efter de Danskes Bortgang fra Hamburg havde Carra St. Cyr af sin Chef, General Lauriston i Magdeburg, erholdt en Forstærkning af 500 Mand. Han blev derved sat i Stand til at holde de nødvendigste Sikkerhedsposter besatte og kunde altsaa forblive i Byen, men om noget Herredømme var der ikke længere Tale. De franske Toldsoldater vare forsvundne, Hamburgerne levede og handlede uden Hensyn til de franske Love, og hele Omegnen, Lübek, Lauenburg og Hannover, hvis Besætninger vare trukne til Hamburg, var i fuld Opstand. De franske Embedsmænd, som fra disse Steder vare flygtede til Hamburg, sendtes vel atter ud til deres Poster, men da der ikke kunde medgives dem Tropper, modtoges de ikke af Indbyggerne. St. Cyr tænkte da for Alvor paa at forlade sin besværlige og udsatte Post, men opholdtes ved, at der i svensk Pommern endnu var en fransk Styrke under General Morand, som havde sin Retraite over Lübek og Hamburg, og som han derfor nødvendigviis først maatte optage. Morand havde hos sin Chef i Berlin udbedet sig Ordre til at gaae, men erholdt det Svar, at han nok skulde faae en saadan i rette Tid; derfor blev han. — Hamburg.

Den 3die Marts rømmede Prinds Eugen Berlin uden Kamp. Den franske Hær trak sig mod Syd til en Stilling bag Elben fra Wittenburg til Dresden. Morand i svensk Pommern blev forglemt, og Stillingen for de franske Tropper i Nordtydskland mere usikker.

Den 4de Marts rykkede den russiske Hærs Fortrav ind i Berlin. Det bestod af Kosakker, der kommanderedes af 3 allerede dengang bekjendte, unge Mænd, nemlig Tettenborn — Russerne nærme sig.

6*

og Dörnberg, hvem Begivenhederne i 1811 og 12 havde ført til Rusland og stillet i Spidsen for Kosaksværme, og Czernicheff. De beordredes kort efter frem for at iagttage den lange Strækning af Elben fra Magdeburg nordefter, som ved den franske Hærs Marche fra Berlin til Wittenberg var bleven udækket. Tettenborn sendtes ad Hamburg, Czernicheff ad Magdeburg til, Dørnberg til et Punkt midt imellem disse Stæder.

Imedens Jorden brændte Carra St. Cyr under Fødderne, holdt han stadigen Konferencer med Haffner. General Lauriston ønskede, at han ved sin Bortgang skulde overlevere Hamburg og Lübek til de Danske og stille alle tydskfødte Embedsmænd under disses Beskyttelse. Spørgsmaalet blev atter bragt til Kjøbenhavn; Haffner og dansk Legationsraad Rist i Hamburg raadede til at modtage Tilbudet, ligesaa Rosenkrantz, som meente det nu kunde gjøres uden nogen Fare, eftersom de Franske vilde tage de franskfødte Embedsmænd med sig, og at det var af Vigtighed, det skeete, eftersom Byerne, hvis Russerne nu toge dem i Besiddelse, sandsynligviis tilsidst vilde komme i Preussens Hænder, et Naboskab, der var Danmark endnu farligere end Frankrigs[1]. Kongen var imidlertid vedblivende utilbøielig til at forandre sin eengang tagne Beslutning, han tillod vel, at Hamburg og Lübek, hvis det efter de Franskes Afmarche var absolut nødvendigt, besattes af danske Tropper, men kun som en Avantpost, der skulde forlades ved de første russiske Troppers Ankomst.

St. Cyr oppebiede dog ikke dette Svar. Han var ikke den Stilling voxen, hvori han befandt sig, og da Haffner — ifølge Kongens Instrux af 27de Februar — søgte at overtale ham til at gaae, imedens det var Tid, og han kunde

---

[1]) Den 10de og 11te Marts forelagde Rosenkrantz sin egen og Rist's Indberetning om Sagen.

gjøre det med Ære, fandt dette Raad et villigt Øre. Han ventede, som sagt, kun paa Morand og havde troet, at denne, som ogsaa Haffner havde lovet, skulde faae Lov til at gaae gjennem det danske Territorium, da hans Retraitevei var Lübek-Hamburg, men nu erklærede Wegener, at han langtfra at tillade dette, endog med Magt vilde spærre Morand Veien, hvis han forsøgte at gaae den Vei. St. Cyr anbefalede da skriftligt Morand at søge udenom det danske Gebet, hvor vanskeligt det end var, og fandt da selv en Anledning til ikke at blive længere i Hamburg, eftersom han nu ligesaa godt eller lettere kunde optage det ventede Korps ved Zollenspiker eller Bergedorf.

Han forlod da den 12te Marts uden tvingende Grund sin vigtige Post i Hamburg, hvad der selvfølgelig skaffede ham Keiserens høieste Ugunst og Straf. St. Cyr forlader Hamburg.

Ved Afmarchen om Middagen holdt han en Tale til Tropperne og Borgerne, i hvilken han meddeelte, at han gik for at deeltage i den store Armees Hæder, men snart vilde vende tilbage. En Civilarrestant, som maatte følge Tropperne, blev skudt udenfor Byen og efterladt paa Veien. Strax efter de Franskes Bortgang blev det gamle Hamburgerflag reist paa næsten alle Bygninger, de 53 Borgerkompagnier traadte under Vaaben og besatte Vagterne, Altonas Garnison samledes under Vaaben for at være beredt til Hjælp, hvis saadan forlangtes. Nogle franskfødte Embedsmænd, som ikke vare fulgte med de Franske, deriblandt Grev Chaband og Generalkonsul le Roi, flygtede til Altona, hvor der — efter Rosenkrantzes Indstilling saalænge til Søfolkene vare komne fra Frankrig — lovedes dem Beskyttelse, mod at de toge Ophold i Rendsborg eller Kjøbenhavn.

Forholdene vare saaledes overordenlig gunstige for Tettenborn[1]), som fra Berlin med kun 4 Kosakregimenter og Russerne paa Vei til Hamburg.

---

[1]) Tettenborn, Frederik Carl, Friherre, var af en rig, tydsk Slægt, hvis Godser imidlertid vare konfiskerede af Napoleon. Han var

2 Kanoner ilede til Nedreelben. Den 14de Marts kom han til Ludwigslust. Hans lille Korps havde den samme opvækkende Livsaande ved sig som den store russiske Hær. I samme Nu var Mecklenburg Deeltager i Frihedskrigen. En almindelig Begeistring greb alle Landets Indvaanere, Hertugen erklærede sig samme Dag udtraadt af Rhinforbundet og lovede at sende sin Gardebataillon, saasnart den var udrustet, til Hamburg for at tjene under Tettenborn.

Morands Retraite fra svensk Pommern.

Morand var endnu i det nordlige Mecklenburg, Øst for Gadebusch. Hans Styrke var henved 2,500 Mand, meest Sachsere, med 16 Kanoner. Han havde saaledes ikke Noget at frygte af Tettenborns halvandet tusinde Kosakker, der ikke kunde kæmpe mod regulaire Tropper, men deres Nærværelse i Forening med den ildesindede, oprørske Befolkning samt Mecklenburgs Optræden gjorde hans Marche besværlig, da han havde et umaadeligt Train, bestaaende af franske Civilembedsmænd, Officeersfamilier, Bohave o. s. v., med sig. Fra den danske bevægelige Armeedivision sendtes Kapitain Gerstenberg til ham for at betyde ham, at han i intet Tilfælde maatte søge over den danske Grændse, og Divisionen tog en koncentreret, krigersk Opstilling. 1ste Brigade marcherede fra Altona og Oldeslo til Sik, hvorfra Grændsen fra Wandsbek over Steinbek til Sande og fra sidste Sted over Reinbek til Grande stærkt besattes med Brigadens Gros som Reserve. Af 2den Brigade sendtes 3die Bataillon »Holsteen« og 2 Eskadroner holsteenske Ryttere i Ilmarche frem til Oldeslo for at være ved Haanden. Baade Wegener, Haffner og Prindsen af Holsteen-Beck vare tilstede ved Sik.

---

født 1778, havde studeret i Göttingen og Jena, var dernæst traadt i østerrigsk Krigstjeneste, hvor han havde udmærket sig og var stegen til Major. Efter 1809 havde han fulgt Schwarzenberg til Paris og taget sin Afsked fra Krigstjenesten. Men 1812 ansattes han som Oberstlieutenant i den russiske Hær, havde ved Forfølgningen af de Franske i Rusland udmærket sig, saa han var bleven Oberst, som han endnu var.

Den 15de kom Tettenborn til Lauenburg, og Morand til Mölln. Kosakkerne begyndte alt at vise sig for sidstnævnte By, saa Morand nu maatte marchere langsomt og kampordnet. Først den 17de passerede han Elben ved Zollenspiker, hvor Carra St. Cyr modtog ham, efter i 2 Dage at have maattet værge sig mod de forvovne Fjender, der havde frataget ham adskillige Vogne og tilsidst ved Overskibningen en Færge med 6 af hans Kanoner.

Prinds Frederik Vilhelm.

Da Kosakkerne nu vare Herrer paa høire Elbbred, red Prindsen af Holsteen-Beck[1]) til Bergedorf, hvor Kommandeuren for Tettenborns Fortrop, Oberstlieutenant Benkendorf, en Broder til den bekjendte Generallieutenant af samme Navn, opholdt sig. Han modtoges med Opmærksomhed og fik et Følge af Kosakker, der skulde ledsage ham til Tettenborn, der var forberedt paa at modtage en dansk Afsending. Henad Geesthacht til kom Kosakobersten ham imøde tilhest, udtrykte sin Glæde over at modtage det Brev fra Ewald, som Prindsen overleverede ham, og lovede at gjøre Alt for at forebygge enhver Tvist mellem de Russiske og Danske. Da Prindsen bad ham om navnligen første Gang, han drog ind i Hamburg, ikke at benytte Veien over det danske Terrain, men anviste ham en Digevei Syd for Bille, gik Tettenborn villig ind derpaa; men da han omtalte Vanskeligheder ved ogsaa at føre de 2 Kanoner denne Vei, tillodes der Passage for disse over Sande gjennem de danske Troppers Opstilling der. Tettenborn

[1]) Frederik Vilhelm Poul Leopold, Prinds til Slesvig-Holsteen-Sønderborg-Beck, født 5. Jan. 1785, først Rytterofficeer à la suite, 1804 Sekondritmester ved Livgarden tilhest, 1806 Ritmester, 1809 Major og Overkvarteermester ved Generalkvarteermesterstaben. Den 26. Jan. 1810 formælet med Landgreve Carls Datter Louise Caroline, ansat ved Landgrevens Stab og i 1811 udnævnt til Storkors af Dnbrge. (15/1), Dnbmd. (19/4) og R. af Elephanten (19/12). 1812 designeret til Stabschef ved Auxiliairkorpset, 1813 (26/2) Oberstlieutenant af Kavaleriet og Generalkvarteermesterlieutenant.

meddeelte, at han strax vilde indføre den gamle hamburgske Forfatning igjen, og Prinds Vilhelm forsikkrede, at Danmark Intet ønskede hellere. Der indtraadte saaledes strax det bedste Forhold mellem de Danske og den russiske Befalingsmand, som Prindsen fandt, var en Mand af udmærket Dannelse og Væsen.

De Danske i Lübek.

Dagen før (den 16de) var Oberst Waldeck paa Opfordring af Magistraten i Lübek rykket ind i denne By, men forlod den atter om Aftenen, og de danske Tropper gik nu tilbage til deres tidligere, mere tilbagetrukne Opstilling for at overlade Tettenborn fri Haand over Hamburg og Lübek. 1ste Brigades Gros gik atter til Oldelslo, Haffners Styrke til Altona, 3die Bataillon »Holsteen« til Kiel.

Det gamle Raad gjenoprettes i Hamburg.

I Bergedorf ventede tvende Udvalgte fra Municipalitetet i Hamburg paa den russiske Øverstbefalende. Men Tettenborn nægtede ved sin Ankomst at modtage dem, saasom de vare Udsendinge fra en fransk Øvrighed. Han vilde kun modtage Afsendinge fra den frie Hansestad Hamburg, forlangte derfor, at den franske Forfatning, i Kraft af hvilken de nuværende Myndigheder vare indsatte, skulde give Plads for den tidligere, og tilføiede, at det var afhængigt af, hvorvidt Hamburgerne selv foretoge den Forandring, om han Dagen efter skulde holde sit Indtog i en fjendtlig, erobret eller i en allieret By.

Hamburgerne, som paa den Maade fik Kniven paa Struben, efterkom strax den stillede Fordring. Municipalitetet sammenkaldtes og nedlagde sin Magt i Hænderne paa Borgermester Greffen, den samme, som i 1810, da Hamburg indlemmedes i Keiserstaten, havde maattet give Plads for den nye Øvrighed, og i Løbet af Natten gjenoprettedes det gamle Raad, som dengang havde siddet for Roret af den lille Republik. Det var dog ikke med Glæde, at de Rige og de, som havde Sæde i Raadet, foretoge denne Forandring; thi de stolede ikke ret paa den Støtte, en Haandfuld Kosakker

kunde yde dem, og Napoleon havde forstaaet at imponere dem saaledes, at de ikke gjerne udsatte deres Liv og Gods for hans Hævn. Raadet fik derfor det kræmmeragtige Indfald at forlange en Attest af Tettenborn for, at det var efter hans Befaling, og kun fordi han i modsat Fald vilde betragte Byen som erobret, at Hamburg havde gjengivet sig sin Frihed og Selvstændighed. Dog — det var kun dem, som havde Noget at tabe, og som maatte være i Spidsen, der nærede disse Betænkeligheder. Mængden hengav sig til vild Glæde og ilede den russiske Øverstbefalende imøde, som havde tvunget Raadet til mod dets Villie at erklære Republiken for gjenoprettet.

Den 18de Marts om Eftermiddagen Kl. 3 fandt det festlige Indtog Sted. Ved Kroen »letzten Heller« kom Tettenborn fra den Sidevei, Prinds Vilhelm af Holsteen-Beck havde anvist ham, ind paa Hovedveien til Hamburg. Hele Byens Befolkning var paa Benene og i en Henrykkelsesruus. I Toget saae man ridende Borgere, hvidklædte Blomsterpiger, Faner og symbolske Tegn, og Tettenborn, foran hvem der blev baaret en Frihedshat paa en smykket Stang, viste Opinionen den Føielighed at ride med en stor Laurbærkrands, der var bleven ham overrakt, en bandolier over Skulderen. Borgerkompagnierne paraderede en haye i Gaderne, og den nye Øvrighed overrakte ham Stadens Nøgler ved Steinthor. Kosakkerne, som syntes særdeles godt om hele denne Modtagelse, beværtedes ved Borde, dækkede under Jungfernstiegs Træer, saavel strax efter Indtoget som atter om Aftenen; Tettenborn modtoges om Aftenen i Theatret med keiserlige Hædersbevisninger og maatte finde sig i, at de nye Republikanere derefter spændte Hestene fra hans Vogn og trak ham hjem. Hele Natten var Hamburg illumineret, og overalt læste man i Transparenter: »Leve Rusland og Friheden«, »leve Kosakkerne og den frie Hansestad Hamburg«, en Sammenstilling, som ret betegnende

Tettenborns Indtog i Hamburg.

viste, hvilke besynderlige Resultater den franske Revolution paa Grund af Napoleons Mangel paa Maadehold havde frembragt.

Tettenborn blev paa Grund af sin Bedrift af Czar Alexander udnævnt til Generalmajor, og af Hamburgerne fik han Æresborgerret med Borgerbrev indlagt i et Guldskrin og ledsaget af en Sum Penge, hvad der efter den Tids Skik, indført af de franske Generaler og selv hævdet af Bernadotte, da han nogle Aar før havde været i Hamburg ansaaes nødvendigt for at forsikkre sig Generalens Velvillie.

Kosakkerne der. De hamburgske Hædersgjæster vare som irregulairt Rytteri ingenlunde eens uniformerede. De klædte sig efter egen Smag, men en eiendommelig Typus var kjendelig gjennem alle Afvigelser. De lignede i Udseende nærmest — for at benytte Udtrykket i en fransk Proklamation om dem — polske Jøder. Om Livet havde de et Belte, der var Gjemmestedet for de Kostbarheder, de samlede, og man meente, at selv de fattigste af dem i det Mindste havde nogle hundrede Louisdorer gjemte der. De fik ingen Lønning, derimod Forpleining, som Byen maatte levere, for dem selv og deres Heste, og de satte stor Priis paa, at den var rigelig og god. Kun Officererne indkvarteredes. De andre bivouakerede troupviis, sædvanlig en Snees Mand sammen, uden for deres Officerers Boliger. Folk og Heste levede her sammen om Dagen og sov mellem hverandre om Natten.

Tettenborn holdt paa Byens Bekostning hver Dag aaben Taffel, hvortil alle hans Officerer og de, der ellers havde Noget at gjøre i Hovedkvarteret, havde fri Adgang. Blandt dem, der i de første Dage gjorde ham deres Opvartning, var Oberstlieutenant Haffner, og Tettenborn gjengjældte strax Besøget i Altona med en statelig Suite af 13 Officerer og dobbelt saamange Kosakker. Det var nødvendigt for ham

at vedligeholde et venskabeligt Forhold til det Land, der omgav ham til alle Sider, da han ellers ikke kunde udvikle den Organisationsvirksomhed, vi nu skulle berøre; men det lykkedes ham fuldstændigt, og Danmark saae den Hær opstaae af Intet, som 9 Maaneder senere tilføiede det et føleligt Saar.

Reisningen af Landene paa begge Sider af Nedreelben.

Dagen efter Indtoget udstedte Tettenborn en Proklamation til Hamburgs Indvaanere, hvori han lagde særegen Vægt paa, at Borgerne havde opløst den franske Regering før hans Ankomst og ikke ført ham ind i en nyfransk, men gammeltydsk By, samt opfordrede til at træde under Vaaben, da det var den russiske Keisers Villie at oprette en hanseatisk Legion paa 6000 Mand Fodfolk og Ryttere foruden en ligesaa stærk Borgervæbning for Tjenesten paa Byens Grund. Den første Deel af Proklamationen var meget mod de Riges Ønske og stod i Modsætning til en offenlig Erklæring, Raadet ved sin Tiltrædelse havde afgivet, hvori det undskyldte sin Handling ved at henpege paa Tettenborns Villie. Den anden Deel mødte derimod stor Beredvillighed. Den blev behandlet i Raadet den 20de og vedtagen som foreslaaet. Der lagdes Haand paa for Hamburgs Vedkommende at oprette 2 Batailloner, 6 Eskadroner og nogle Batterier paa tilsammen 16 Kanoner. Til Officerer udnævnte Tettenborn, der i Et og Alt opførte sig som Krigsherre, tidligere preussiske og hollandske Officerer, til at fylde Kadrene antoges kun Frivillige, der meldte sig i Mængde; Omkostningerne afholdtes deels af Raadet, der bevilgede en stor Sum til dette Øiemed, deels ved frivillige Bidrag. Til Chef for Borgervæbningen indsatte Tettenborn Dr. Hess. Den skulde bestaae af 6 Batailloner, der hver skulde kunne optage 1,200 Borgere. Organisationsarbeiderne underlagdes specielt Tettenborns Stabschef, Major Pfuel.

Organisation af Stridskræfter.

Organisationen udstraktes naturligviis til begge Sider, saa langt Tettenborns Magt kunde naae. En Proklamation

fra ham til Lauenburgerne af 19de styrtede den franske Øvrighed der omkuld. Landdrost Døring, der tidligere havde bestyret Landet, overtog atter Regeringen, og en lauenburgsk Bataillon, til hvis Chef Major Berger udnævntes, oprettedes paa samme Maade som de hamburgske Tropper.

I Lübek havde man strax paa Efterretningen om, hvad der var skeet i Hamburg, fulgt Exemplet; men Befolkningen blev først rigtig tilfredsstillet, da Tettenborn den 21de Marts lod Oberstlieutenant Benkendorf med nogle hundrede Kosakker tage Byen i Besiddelse. Alt, hvad der var skeet i Hamburg, gjentog sig nøiagtigt her i det Mindre, og den samme Proklamation, Kosakhøvdingen havde udstedt i Hamburg, udsendte hans Lieutenant i Lübek. Der besluttedes Oprettelsen af en lübsk Bataillon og 2 Eskadroner, hvilke skulde slutte sig til Hamburgernes som 3die hanseatiske Bataillon og 7de og 8de hanseatiske Eskadron. Til Stamme for Batailloner anvendtes en lille Kadre af Befalingsmænd og uddannede Folk, som Kongen af Preussen havde sendt til Hamburg, men som Tettenborn overlod Lübek.

I Hannover vare de nærmeste Landdistrikter beherskede af Kosakkerne, der i smaa Afdelinger vare satte over Elben. Den 21de kom en saadan Troup til Lüneburg, der var forladt af de Franske, idet Carra St. Cyr og Morand vare gaaede til Bremen. En Proklamation fra Tettenborn til Beboerne paa venstre Elbbred havde da samme Virkning der som paa de andre nævnte Steder. De hannoveranske Øvrigheder traadte flere Steder til Live igjen, og Frivillige ilede til Harburg, hvor Grev Estorff dannede et hannoveransk Husarregiment, og Grev Kielmannsegge et Regiment Jægere til Fods.

Foruden den mecklenburgske Gardebataillon, der dog først ankom i Slutningen af Maaneden (den 28de) og da var saa fransk klædt, at man for Opinionens Skyld ikke turde anvende den, før den var omuniformeret, vare altsaa

følgende nye Afdelinger tilførte hans oprindelige Styrke: 3 hanseatiske, 1 lauenburgsk og 1 hannoveransk Bataillon, 8 hanseatiske Eskadroner og 1 hannoveransk Husarregiment, 16 hanseatiske Kanoner. Naturligviis vare disse Afdelinger endnu kun daarligt udrustede, lidet fuldtallige og endmindre fastnede, men de anvendtes allerede i denne Maaned, og deres Brugbarhed forøgedes fra Dag til Dag.

Den nærmeste russiske Styrke var Dørnbergs Korps, der stod 20 Mile borte ved Quitzöbel ligeoverfor Werben ved Elben[1]). Det bestod ligesom Tettenborns hovedsagelig af Kosakker, men forenet med det var en pommersk Bataillon under Borcke, der var ifærd med at organisere sig, og en russisk Jægerbataillon.

Længere sydlig, ved Genthin, stod Czernicheff[2]) med 3,000 Mand, hvoraf 400 russiske Jægere tilfods, Resten Kosakker og andre Hestfolk, hvoriblandt nogle finske Dragoner. Han observerede Magdeburg, men formaaede ikke at gjøre sig til Herre over nogen Deel af den vestlige Elbbred.

De 3 Korpser, Tettenborns, Dørnbergs og Czernicheffs, vare de eneste, Russerne kunde afgive til Elben. Deres store Hær var fra Berlin gaaet mod Syd ad Sachsen til efter Franskmændene.

Men bag den Linie, de 3 Korpser dannede, reiste nu hele Landet sig med en Kraft og Energi, som Tydskland

---

[1]) Dørnberg var født i Kassel, havde tjent som Oberst under Kong Jerome, men havde gjort et mislykket Forsøg paa en Opstand, der skulde begynde med at fange Kong Jerome. Efterat han var flygtet bort, dømtes han i Kassel til Døden som Høiforræder. 1812 traadte han i russisk Tjeneste.

[2]) Czernicheff (af Tydskerne sædvanlig kaldet Tschernitscheff) var af gammel, russisk Slægt, havde i 1811 været attacheret det russiske Gesandtskab i Paris og spillet en noget tvivlsom Rolle (Bignon X 441—42). I 1812 ansattes han atter, som tidligere, ved Kosakkerne og gjorde senere en glimrende, politisk Karriere.

hverken før eller senere har været Vidne til. I Preussen, som den 17de Marts havde forladt sin tvetydige Politik for at slutte sig til Rusland, traadte de berømte Landeværnsbatailloner med Korset paa Hovedbedækningen og Devisen: »Med Gud, for Konge og Fædreland« under Vaaben. Ligeledes opstod der de 3 Frikorpser, det Lützowske, Reichske og Schillske, hvilke vi senere ville lære at kjende, da de næsten udelukkende anvendtes mod Danmark. I Mecklenburg indsattes de af Landets Soldater, der vare reddede fra Krigen i Rusland og efterhaanden fandt Vei hjem, i Feltregimentet, som deeltes i 2 Batailloner og kompleteredes. Men Folkebegeistringen omfattede især de frivillige Korpser, i hvilke Regenterne af Mecklenburg-Schwerin og Strelitz, henholdsviis den 24de og 30te Marts, opfordrede Befolkningen til at indtræde. Der dannedes i Güstrow af Grev Osten Sacken et frivilligt Regiment Jægere tilfods og af en Ritmester Müller et frivilligt ridende Jægerkorps, hvilke Korpser senere begge toge en fremragende Deel i Krigen mod Danmark. I Mecklenburg-Strelitz udrustedes en frivillig Husareskadron.

Der indtraadte imidlertid nu paa den store europæiske Krigsskueplads en Stilstand, foraarsaget ved, at de 2 stridende Kræfter, som havde virket mod hinanden, efterhaanden vare komne i Ligevægt. Bølgen fra Rusland, som havde kastet sig ud over Europa, var rullet saa langt, at den var standset i Kraftløshed; det var derfor en Selvfølge, at den snart maatte vige tilbage for en Modbølge fra Frankrigs Side.

Den franske Hær kommer atter til Kræfter.

Keiser Napoleons administrative Geni og den franske Folkerepræsentations Imødekommen havde alt skaffet talrige Tropper tilveie, som efter en flygtig Organisation havde sat sig i Marche for at sætte en Dæmning for Russernes videre Fremrykning. Det var deels de saakaldte Kohorter, unge og ugifte Mænd af Nationalgarden, der sendtes afsted for at indlemmes i Lauristons Armeekorps ved Magdeburg, deels

nyudskrevne Værnepligtige, der indsattes i de fra Rusland hjemvendte Kadrer for under Marchen at uddannes og blive Soldater. Lauristons Korps af Kohorter, der udgjorde den nordligste Deel af Vicekonge Eugens Hær, havde nu naaet en Styrke af 40,000 Mand, deelt i 4 Divisioner; det havde viist Czernicheff tilbage under hans Forsøg paa at gaae over Elben og indtog nu en Stilling fra Magdeburg langs Flodens venstre Bred til Stendal og derfra mod Vest, hvor een af Divisionerne, Puthods, gjorde Front imod Nord henimod Hamburg. General Sebastiani, som var sendt til Hannover for at opkjøbe Heste og danne Rytteri, men indskrænkedes i denne Virksomhed af Tettenborns Kosakker og den oprørske Befolkning, opholdt sig i den sydlige Deel af Landet og havde sit Kvarteer ved Gifhorn ved Aller. Mellem denne Stad og Bremen, hvor Carra St. Cyr og Morand vare, langs Aller Flodens Løb ordnedes nu de Tropper, som sendtes mod Nedreelben. Som Chef for disse ankom General Vandamme, hidsendt for at gjenoprette Keiserens Myndighed i Departementet ved Elbens og Weserens Mundinger. Han meldte sin Ankomst i en Proklamation fra Wesel af 26de Marts, som forkyndte den Strenghed, han vilde bringe til Anvendelse mod alle Oprørere og Urostiftere.

Napoleons storslaaede Organisationer.

De Afdelinger, som efterhaanden kom, hørte til 1ste og 2det Korps. I Rusland havde disse Korpser, som da bestode henholdsviis af 16 og 12 Regimenter à 5 Bataillonen, lidt saameget, at det Mandskab, som blev tilovers og nu var indesluttet i Fæstningerne ved Oder, indlemmedes i hvert Regiments »5te Bataillon«, medens »2den Bataillon« af hvert af disse Korpsers Regimenter i en sparsom Kadre sendtes til Erfurt for at fyldes med Rekruter af Udskrivningen af 1813, som sendtes dem imøde til denne Stad, og »1ste, 3die og 4de Bataillons-Kadrene« sendtes til Rhinen for at fyldes med andre Værnepligtige, som ikke strax havdes ved

Haanden. Bataillonerne fra Erfurt skulde først afgaae til Krigsskuepladsen, men de anvendtes foreløbig i Egnen af Wittenberg, og ved Nedreelben maatte man derfor vente, til de fra Rhinen kom. De første, der mødte, vare de 28 »4de Bataillonero«, hvoraf de 16 under Dumanceau hørte til 1ste Korps og de 12 under Dufour til 2det, men foreløbig sattes under Vandammes Ordre for at bidrage til Hamburgs Gjenerhvervelse. Ifølge et keiserligt Dekret af 12te Marts[1]) gjenoprettedes 1ste og 2det Korps, hvert med 3 Divisioner, saaledes at 1ste Korps fik 1ste, 2den, og 3die, 2det Korps 4de, 5te og 6te. Divisionerne fra Erfurt benævnedes 1ste og 4de, Dumanceau's blev 2den, Dufours 5te; 3die og 6te skulde oprettes af »1ste Bataillonerne«. Naar Korpserne samledes, skulde da Regimenterne formes, og en fuldstændig Omsætning af Afdelingerne finde Sted, samt de »3die Bataillonero«, som sidst ventedes, indsættes paa deres Plads i Regimenterne.

Disse storslaaede Foranstaltninger, hvis Detailler Keiseren selv ledede, efterat han havde suspenderet Regimentskommandoerne, havde bevirket, at Kadrene hurtigt og paa en for alle ligelig Maade bleve fyldte, men den sidste Deel af Organisationen, Sammensætningen af Korpserne og Foreningen af de Bataillonér, som skulde danne Regimenterne, kunde ikke udføres. Divisionerne kom i Kampen i deres provisoriske Formationer langt fra hinanden. Af 1ste Korps vare, som sagt, de »1ste« og »3die« Bataillonér ved Rhinen, »2den Bataillonér« i Sachsen og kun de »4de« Bataillonér i Hannover. Korpsets Chef, Davout[2]), hvem Hamburgerne

---

[1]) Dekret af Trianon 12. Marts samt Napoleons Ordrer betræffende Organisationen, navnlig en af 2. April til Prinds Eugen, findes i »Correspondance de Napoleon I.«

[2]) Louis Nicolas Davout, født 1770 i Burgund, opdragen paa Militairskolen i Brienne sammen med Napoleon, var i 1785 indtraadt i Kavaleriet, 1790 Bataillonschef og i sit 23de Aar Brigadegeneral. Senere havde han deeltaget i alle Napoleons Krige og var bleven overøst med Hædersbevisninger.

frygtede meest af Alle, var i Sachsen, hvor han paa denne Tid gjorde sig berygtet ved uden tvingende Nødvendighed at sprænge en af Buerne paa den smukke Elbbro ved Dresden.

Vaabenstilstand paa Elben

Den første Villighed, Tettenborn forlangte af Danmark, var Aabningen af Elben for Handel og Samkvem med England. Det var ham meget vigtigt; thi der var sendt engelske Krigsskibe og Krigsmaterial til Kuxhaven, men de hindredes af danske Kanonbaade i at lade deres Last føre til Hamburg, eftersom de ikke vare at bevæge til at bruge hamburgsk eller russisk Flag, og Tettenborn ikke formaaede ved neutrale Skibe at udføre Transporten. Det lykkedes virkeligt den russiske Chef at bringe en foreløbig Vaabenstilstand paa Elben tilveie. Haffner, til hvem han henvendte sig derom, henstillede nemlig Sagen til Chefen for Sødefensionen paa Elben, Marinekapitain Kruse, og denne ansaae sig berettiget til at gaae ind paa Forslaget, ligesom ogsaa den engelske Øverstbefalende gjorde. Et Uheld vilde, at 2 bevæbnede, danske Fartøier under Lieutenanterne Lütken og Wriedt bleve tagne af Englænderne ved Brunsbüttel umiddelbart før Ordrerne om Fjendtlighedernes Standsning vare naaede derhen, men en Parlamentairtour af Sølieutenant Hedemann til den engelske Øverstkommanderende bevirkede, at det fangne Mandskab blev landsat paa dansk Grund dog mod den Forpligtelse: ikke før Udvexling paany at tage Tjeneste mod England.

Rosenkrantz faaer Svar fra Castlereagh.

Da Sagen om Vaabenstilstanden indmeldtes til Kongens endelige Afgjørelse, havde man i Kjøbenhavn Castlereagh's officielle Svar paa Rosenkrantzes Brev til ham[1]), ifølge hvilket Danmark, naar det ønskede Forstaaelse med

[1]) Steen Billes Brev til Castlereagh af 9. Marts og dennes Svar af 10de findes i Kopi som Bilag til Baudissins Depeche af 25. Marts (G. A.)

England, maatte henvende sig til dettes Gesandt i Stockholm, Thornton, der ene var bemyndiget til i Forening med de Allierede at underhandle om Fred. Rosenkrantz følte[1]), at man ikke burde gjøre Forhandlingerne afhængige af Sverrigs og Ruslands Deeltagelse, da den Fare, som skulde afværges, Norges Tab, derved blev forøget og fremskyndet. Men da han troede, at Englands Vægring ved at underhandle i London meest var begrundet i Frygt for at støde Rusland for Hovedet, og det syntes ham, at der var givet en svag Antydning af, at Billes Underhandlinger maaskee ikke vare blevne afviste, dersom denne havde været forsynet med ordenlig Fuldmagt, foreslog han en Sendelse til Keiseren af Rusland for at erhverve dennes Samtykke til at Forhandlingerne førtes i London, samt at dernæst en anseet Diplomat med et Brev fra Kongen til Prindsregenten og behørige Fuldmagter sendtes til London. Han henstillede tillige til Kongen, om man dog ikke, idetmindste ved en Note gjennem Baudissin til Thornton, skulde forsøge, hvorledes denne stillede sig til Sagen, da man altid kunde afbryde Forhandlingerne igjen. Endelig gjorde han opmærksom paa, at det af Castlereaghs Svar var tydeligt, at hvad enten Underhandlingerne sattes i Gang i Stockholm eller London, vilde England som et ufravigeligt Fredsvilkaar fordre, at Danmark forenede sig med de 3 forbundne Magter mod Frankrig.

Kongen vilde paa ingen Maade gjøre noget Skridt i Stockholm, heller ikke tiltræde Koalitionen[2]). Derimod

[1]) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 22de (G. A.), hvilken Datum dog nok skal være enten 20de eller 21de.

[2]) I Svaret til Rosenkrantz af 21de (G. A. Kopibog) findes Følgende: „At deklarere sig mod Frankrig er let gjort, og Jeg troer ogsaa at Freden derved strax kunde erholdes; men derved vilde man tiltrække sig Frankrigs billige Hævn, som endnu maaskee kan undgaaes, (og) det vilde gjøre et ubehageligt Indtryk, naar man

bifaldt han Forslaget om at sende et Gesandtskab til England og et lignende til det russiske Hovedkvarteer.

Da han saaledes endnu nærede Haab om at komme til Enighed med England, optog han godt den paa Elben tilbudte Vaabenstilstand. Han lovede, at det engelske Flag skulde blive betragtet som venskabeligt, dog kun for en Tid af 6 Uger, eller indtil det kunde bringes i Erfaring, om den engelske Regering i de Farvande, hvor dens Skibe havde den samme Overvægt over de Danske, som disse paa Elben havde over hiins, vilde vise Gjensidighed.

Mislykket Forsøg paa at erholde en udvidet Vaabenstilstand.

For strax at komme til Kundskab herom lod han Kontreadmiral I. C. Krieger meddele den tagne Beslutning til Kommandeuren for den engelske Flaade i Østersøen, Admiral Morris, og foreslaae, at Vaabenhvilen udstraktes til alle Farvande, Belterne, Kattegattet og den norske Kyst. Man fik et Svar, udstedt paa Malmø Rhed den 25de Marts, hvori Admiralen udtrykte sin Glæde over Fredens Gjenopprettelse, lovede at sende en Officeer afsted til London med en Gjenpart af det modtagne Brev samt, indtil denne kom tilbage eller andre Ordrer indløb, at forhindre fjendtlige Foretagender af de ham underlagte Skibe. Dette Svar vakte Glæde i Kjøbenhavn, men Bedrøvelse i Stockholm, hvor Carl Johan, som netop tænkte paa at sende Wetterstedt til det danske Hof med et Ultimatum, modtog det samtidigt med Efterretningen om den ved Tettenborns Hjælp bevirkede Vaabenstilstand paa Elben[1]). Imidlertid beroede det paa en Feiltagelse. Da Krieger den 27de takkede for Svaret og meddeelte, at ogsaa alle danske Skibe og Stationer nu vare beordrede til ikke at molestere eller stoppe

læste i Historien: Danmark var Frankrigs ivrigste Allierede, ikke af Trang, men fordi Englands lumske Angreb tvang det dertil, og nu, ligesom dets Grændser forlades af samme, griber det Leilighed til at støde efter o. s. v."

[1]) Baudissins Depecher til Rosenkrantz af 30. Marts og 2. April.

Skibe under engelsk Flag, maatte han tilføie, at der ved Uagtsomhed var kommet til at staae »de af Hs. brittiske Majestæt gjorte Fredsforslag« istedenfor »de Hs. brittiske Majestæt gjorte Fredsforslag«, og Admiral Morris svarede strax, at, saa smerteligt det end var ham, kunde de ham underlagte Skibe ikke sætte sig ud over den dem givne almindelige Ordre, og forsaavidt hans tidligere Skrivelse syntes at stride derimod, var det begrundet i de feilagtige Udtryk i Kriegers Brev i Forbindelse med, at han længe ikke havde hørt fra England[1]).

Dolgorouki kommer til Kjøbenhavn.

Denne nye Skuffelse vilde have smertet, dersom der ikke netop var indtruffet noget uventet Glædeligt, som satte alt Andet i Skygge. Den 25de Marts ankom den førnævnte russiske Afsending, Generallieutenant, Fyrst Dolgorouki med en Skonnert fra Collberg, og hans Optræden var godt egnet til at vække fornyet Haab og Tillid, eftersom han syntes udrustet med baade Midler og Villie til at sønderskjære de Baand, som sammensnørede Danmarks Politik. Han overleverede Brevet, som den russiske Keiser havde skrevet til Kong Frederik, og meddeelte Rosenkrantz Indholdet af en Note, i hvilken hans Hverv forklares.

Der udtaltes i denne[2]), at Keiseren havde havt Grund til at bifalde Sverrigs Ønsker om engang at faae Norge, men at han ikke dengang kjendte Danmarks bestemte Hensigter, hvorimod dette Rige forsamlede sine Tropper saaledes, at man kunde befrygte deres Forening med Frankrigs. Desuden lod den Vanskelighed, som Danmark havde med at underholde hiin lidet frugtbare Provinds, Keiseren haabe at det gjerne vilde bytte den mod Besiddelser, der

[1]) Kriegers Breve til Morris i oversatte Kopier og Morris's Svarskrivelser i Original findes i G. A.

[2]) Trykt i „Geschichte der Nordarmee" af den preussiske Generalstab, 1ste Hefte (1859), Side 7, hvorefter den her meddeles.

stødte til dets Grændser og med en større Befolkning af Søfolk forenede Fordelene af Agerdyrkning, Handel og Velhavenhed.

»Hensigtsmæssigheden af et saadant Arrangement,« fortsættes der, »vil maaskee engang blive erkjendt af Hs. danske Majestæt; men eftersom han for Øieblikket er ugunstig stemt derfor, har Keiseren af Rusland aftalt med de Repræsentanter for Hofferne i St. James og Stockholm[1]), som ere akkrediterede om hans Person, at udsætte enhver videre Diskussion om denne Gjenstand til en beleiligere Tid i det Haab, at Hs. danske Majestæt vil bestemme sig til at virke for den almindelige Sag, Europas Befrielse, med de Midler, som staae til hans Raadighed, og som hans Staters Beliggenhed forøger.«

Det, Dolgorouki skulde foreslaae, var, — stedse efter samme Aktstykke — at Kongen lod sin Hær deeltage i Operationerne indtil Rhinen og tog Hansestæderne samt det forrige Kongerige Holland, dog med Undtagelse af, hvad der hørte til Hannover, i Besiddelse, enten for at beholde disse Landstrækninger eller for at have en Garanti i sin Haand for de Fordele, som han ved Fredsslutningen vilde ansee passende for de ydede Udgifter, Offre og Anstrængelser.

Ifølge den omtalte Note var Spørgsmaalet om Norge vel kun udsat, men i sine mundtlige Udtalelser gik Fyrsten meget videre og sagde, at det, eengang udsat, vilde forsvinde. I det Mindste opfattedes hans Ord saaledes. Kong Frederik skrev saaledes til Haffner[2]), »at de Løfter, som Keiser Alexander forhen havde gjort Sverrig paa Danmarks Bekostning, nu vare at ansee som ikke skeete, saa han (Obersten) gjerne kunde lade Tettenborn forstaae, at et nøiere Forbund mellem Kongen og Keiseren snart vilde

[1]) Der sigtes til Cathcart og Löwenhjelm

[2]) den 26. Marts. (G. A. Kopibog).

blive sluttet«, og til Prinds Frederik[1]), at »Fyrst Dolgoroukis Komme i dette Øieblik var det Lykkeligste, eftersom Keiser Alexander vilde garantere os Norge og hjælpe til Freden med England, som for Norge var det Vigtigste«.

Kongen lader sig overtale til at tiltræde Koalitionen.

Kongen lod sig da nu ogsaa overtale til at tiltræde Koalitionen, forudsat at Norges vedvarende Forening med Danmark blev ham garanteret. Til de 2 Afsendinge, som ifølge en tidligere Beslutning skulde afgaae til London og det russiske Hovedkvarteer, valgtes nu Greverne Joachim Bernstorff og Carl Moltke. Begge skulde overbringe Breve fra Frederik den 6te, henholdsviis til Prindsregenten i England og Keiser Alexander; det sidste blev nu et Svar paa det, Dolgorouki havde bragt. Begge udrustedes med Fuldmagt til at afslutte Freden med England enten i London eller med den i det russiske Hovedkvarteer værende engelske Gesandt paa Vilkaar af Tilbagegivelsen af Flaaden enten in natura eller i Penge og de erobrede Kolonier i begge Indierne samt paa Kysten i Guinea samt endelig Helgoland og Anholt. Til Gjengjæld vilde Danmark lade en Deel af sine Tropper optræde i Krigen mod Napoleon udenfor Landets Grændser. I Instruktionen til Carl Moltke blev den Styrke, som tilbødes, fastslaaet til 20,000 Mand (10,000 Mand strax og 10,000 Mand som Reserve), for hvilke Danmark vilde forlange en Subsidie af 100 til 200,000 Guineer.

Bernstorff og Carl Moltke afsendes

Hvad forskjellig Værd, man end har tillagt de russiske Løfter, er det sikkert, at de fordrede, at Kongen skulde gribe Momentet med Energi, strax optræde handlende og med Hensyn til Norge stole paa de Tjenester, han ydede den almindelige Sag, hvorhos det var nødvendigt, at de hemmelige Meddelelser forbleve hemmelige. Men Kong Frederik vilde ikke bryde Neutraliteten og Venskabet med

[1]) den 30. Marts. (G. A. Kopibog).

Frankrig, før Garantien for Norge var ham givet skriftlig (hvad man ikke ubetinget tør dadle ham for), og gjorde ingen Hemmelighed af, hvad Dolgorouki havde bragt, hvorved han gav Carl Johan Tid og Midler til at modvirke dette nyeste Skridt af den russiske Regering. Imidlertid betragtede Frederik den 6te sig fra nu af i Virkeligheden som Medlem af Koalitionen og lod sig af Tildragelserne lede til Skridt, der tilsidst stillede hans Tropper fuldstændigt i Række med de Forbundne mod Frankrig.

Under Forhandlingerne med Dolgorouki syntes man at have ønsket, at Wetterstedt var ankommen, og Rosenkrantz skrev til Thornton for at bede denne om at komme enten til Kjøbenhavn eller ombord paa et engelsk Skib udfor Helsingborg. Betræffende Wetterstedts Reise, som Carl Johan havde besluttet, men opgivet, da han fik Underretning om, hvad der var foregaaet med Hensyn til Vaabenstilstanden, meddeelte han den 31te Marts, da han havde indbudt Baudissin til at spise ene med sig for vidtløftigt at forhandle med ham, at[1]) han, hvis Sagen lod sig arrangere fredeligt, vilde sende hvem man ønskede, til Kjøbenhavn, ja endog reise selv derhen, men at han ikke turde løbe an paa at lade en saadan Mand som Wetterstedt faae et Afslag. Thornton svarede[2]), at Stedet for Forhandlinger ikke gjorde Noget, saa han godt kunde komme til Kjøbenhavn eller Helsingborg, men — i Anledning af en Yttring i Rosenkrantzes Brev — bemærkede han, at han ikke turde høre eller foreslaae Noget uden at meddele det til den svenske Regering, saa Danmark godt kunde forhandle i Stockholm, som Rusland havde gjort. I Stockholm.

Istedenfor nogen Mand af Betydning sendtes nu en Koureer (Legationssekretair Hochschildt) til Kammerjunker Lorichs,

---

[1]) See Brev fra Baudissin til Rosenkrantz af 2. April (G. A. Kopi)
[2]) Samme Aktstykke.

tidligere Legationssekretair, nu Chargé d'affaires i Kjøbenhavn, med et Brev fra Engestrøm til Rosenkrantz og det svenske Ultimatum. Der sagde[1], at, hvis Kongen ikke erklærede sig for Koalitionen og gav Tropper til samme samt afstod i det Mindste Trondhjemsstift, Sverrig da mellem den 15de og 20de vilde angribe Danmark og Norge paa 3 Steder.

Svensk Ultimatum.

Den 6te April kom Ratifikationen af den engelske Traktat til Stockholm; samtidig kom Admiral Hope (Broder til den tidligere nævnte General), der var udnævnt til Chef for den Søstyrke, England skulde hjælpe Sverrig med. Overskibningen af Tropperne til Fastlandet begyndte nu rask, Garderegimenterne i Stockholm marcherede til Dalarøen for at indskibes. Kronprindsens Afreise fastsattes til den 11te eller 12te. Han ventede derfor med Utaalmodighed paa Hochschildts Tilbagekomst og lod Baudissin sige, at den diplomatiske Forbindelse vilde blive afbrudt, hvis der ikke kom et tilfredsstillende Svar.

Saaledes stode Sagerne i Stockholm, da man der erfarede de konfidentielle Meddelelser, Dolgorouki havde gjort i Kjøbenhavn. Thornton og Suchtelen forbausedes. Carl Johan opsatte sin Reise til den 20de.

Kronprindsen fattede den heftigste Mistro til Czaren. En Prinds af Oranien, som paa denne Tid besøgte det svenske Hof, antoges at have havt det Hverv[2], at formaae Carl Johan til at udsætte Diskussionen om Norge. Blandt flere Iobsposter[3]) fik han at vide, at de russiske Hjælpetropper istedenfor at oppebie hans Ankomst til Fastlandet

[1]) Brev fra Kongen til Prinds Frederik af 10. April. (G. A. Kopibog). Jvfr. Schinkels minnen VII. Side 31.

[2]) See Baudissins Depecher af 9 og 13. April. (G. A.)

[3]) See Rosenkrantzes Brev til Kongen af 7. April om Lebzelters's Virksomhed i det russike Hovedkvarteer.

havde faaet en anden Marcheretning[1]). Han skrev nu til Keiser Alexander, truede, forlangte de 35,000 Mand og fordrede ikke blot, at Dolgorouki hjemkaldtes og desavoueredes, men at al diplomatisk Forbindelse mellem Rusland og Danmark skulde ophøre. Først og fremmest besluttede han sig til nu at hæve Sverrigs diplomatiske Forbindelse med Danmark.

I Kjøbenhavn var man saa bestemt paa ikke at afstaae nogensomhelst Deel af Norge, at man endog havde fattet en Tanke om i yderste Tilfælde at appellere til Nordmændene selv. Og denne Bestemthed forøgedes naturligviis nu, da Dolgoroukis Nærværelse samt gode Efterretninger fra det russiske Hovedkvarteer[2]) lode formode, at Sverrigs nyeste Skridt var egenmægtigt. Derfor forhindrede det svenske Ultimatum heller ikke Danmark fra netop nu at gjøre et nyt Skridt henimod Koalitionen, hvilket var en Følge af de Tildragelser paa Grændsen, vi nu skulle fortælle.

I Hamburg havde Haffner efter Kongens Paalæg sat sig i fortroligt Forhold til Tettenborn og givet denne at forstaae, at man kun ventede paa Resultaterne af Bernstorffs og Moltkes Sendelser for at tage aabent Parti med ham. Hermed var den russiske Befalingsmand tilfreds, saalænge Fjenden var langt borte, men nu skeete der pludselig fra fransk Side en Bevægelse frem fra Allerstillingen, som var faretruende for ham.

Fransk Fremrykning i Hannover.

Det var Morand, som fra Bremen rykkede frem over Rothenburg for at rense Egnen der. Tettenborns Tropper i Hannover og nogle Kosakker i Forening med de nydannede Estorffske Ryttere og Kielmannseggeske Jægere førte her den lille Krig, som altid finder Sted mellem de stridende Hæres Hovedstillinger, men kunde ikke udrette Noget mod

[1]) See Schinkels minnen III. Bilag 22 (og 21).
[2]) See f. Ex. Rosenkrantzes Brev til Kongen af 8de April.

regelmæssige Tropper, og Morand, som ikke oftere vilde høre ilde for nogen overilet Retraite, aabnede med Magt Veien til Harburg og Lüneburg og besatte sidstnævnte Sted, hvor hans hele Korps, 2,500 Mand stærkt, samledes.

Allarm i Hamburg.

Denne Bevægelse vakte stor Allarm. De af Indbyggerne i Hannover, som havde deeltaget i Opstanden, flygtede med Gods til Elben og lod sig sætte over til hamburgsk eller holsteensk Grund. Men de bragte Skrækken med sig, og som det ofte gaaer, naar der er Spænding. tilstede, og der ikke haves en god, disciplineret Hær til Beroligelse, forplantede Forvirringen sig i en vid Kreds. Langt inde i Mecklenburg gik Landsbyernes Befolkninger med deres Præster i Spidsen ud for at besværge den indbildte Fare. At Stemningen ogsaa smittede de høiere Stillede, fremgaaer deraf, at Tettenborn befalede, at de Skibe og Baade, som havde bragt flygtede Hannoveranere, skulde fastholdes paa høire Bred, saa de ikke maatte afhente de nye Flygtninge, som anraabte om Hjælp.

Det gik denne Gang imidlertid Morand ilde. Den unge, iltre Czernicheff, som var fortrydelig over ikke at kunne komme til at virke i Nærheden af Magdeburg, havde ved Quitzöbel forenet sig med Dörnberg, og Begge ilede nu mod Nord for at optræde paa den fortrinlige Tumleplads for lette Tropper, som Hannover afgav. Efterat have passeret Lenzen naaede de Natten mellem den 1ste og 2den April Omegnen af Lüneburg, uden at Morand fik det at vide. Henad Morgenstunden til overfaldt de Staden, fangede efter en fortvivlet Modstand fra de Franskes Side 2,200 Mand og erobrede 8 Kanoner, 3 Faner og hele Bagagen. Morand selv førtes saaret til Boitzenburg, hvor han nogle Dage efter døde.

Denne Begivenhed vakte kun Glæde i Lüneburg og hos Krigsfolket. I Hamburg havde man Følelse af, at den kun var et enkeltstaaende vellykket Kosakforetagende, som ikke

var begrundet i nogen saadan Overvægt fra Russernes Side, at den kunde varsle om Betryggelse for Fremtiden. Ogsaa gik Czernicheff og Dörnberg efter een Dags Ophold i Lüneburg atter tilbage over Elben, og den 4de rykkede den franske General Montbrun med en betydelig Styrke ind i Lüneburg.

Denne General sendte Streifpartier ud til alle Sider; nogle af dem naaede ned til Elbens venstre Bred. Havde der været Allarm i Hamburg tidligere, blev den værre nu. Indbyggerne begyndte at pakke deres Sager sammen og sende dem bort, mange af de Rigere flygtede til Altona og Holsteen. Tettenborn lod den lauenburgske Bataillon marchere til Bergedorf og den lübske til Zollenspiker. Dörnberg og Czernicheff forbleve i hans Nærhed og bevogtede Elbens Løb sydefter.

Haffner hjælper Tettenborn indirekte.

Haffner turde trods Tettenborns Opfordringer ikke yde direkte Hjælp. Derimod sendtes 1ste danske Brigade atter ned til Sik, ligesom en lille Deel af 2den Brigade paany rykkede til Oldeslo, og ved et venskabeligt Arrangement ydede Haffner da en virksom, indirekte Understøttelse.

1ste Brigades Koncentration havde nemlig Hensyn til Grændsens Forsvar i Henhold til Neutralitetserklæringen. Da nu Hamburg paa 3 Sider er omgiven af holsteensk Land, og Brigaden forsvarede dette, behøvede Tettenborn kun at forsvare sig paa den Side, som vender mod Elben; men her var Angrebet fra de Franskes Side vanskeligt, og de faa, daarlige Veie, som over Øerne Syd for Hamburg førte til Staden, gjordes ufarbare. Endvidere lovedes der Tettenborn i Tilfælde af Uheld fri Retraite over det danske Gebet, altsaa dækket af danske Tropper.

Tettenborn var tilfreds med dette Arrangement; men Hamburgernes Stemning hævedes ikke. Angsten forøgedes hver Dag, Franskmændene udebleve, og den danske Gene-

ralkonsul Rist skildrer navnlig den 7de April som en sand Skrækkensdag[1]).

De Franske vare imidlertid endnu ikke saavidt færdige med deres Forberedelser, at de turde angribe Hamburg. Montbrun var kun rykket frem for at beholde det sidste Ord i de forefaldne Smaakampe. Efter 5 Dages Ophold i Lüneburg gik han tilbage til Allerstillingen, og Kosakkerne fik atter fri Raadighed over det østlige Hannover. Dörnberg tog igjen Lüneburg i Besiddelse og sendte Kosakkerne mod Celle og Bremen, hvor de skærmydslede med Vandammes Fortropper. I Hamburg kom der stor Glæde. Borgerne, som ved et smukt varmt Foraarsveir vare lokkede ud i det Frie, omfavnede hverandre paa Gaden, som om al Nød nu var overstaaet, og lovprisede de Danske, da Nogle fortalte, at det var disses Fremrykning og Opstilling, som havde holdt de Franske borte.

Uagtet der var oprettet Estafetlinier, som befordrede alle Indberetninger og Ordrer mellem Kongen og hans Undergivne paa de Dage, den regelmæssige Post ikke gik, behøvedede et Brev fra Hamburg til Kjøbenhavn paa hiin Tid oftest 3 à 4 Dage for at komme til sit Bestemmelsessted. De Begivenheder, vi have skildret, og Allarmen i Holsteen og Hamburg bleve derfor først ret bekjendte i Kjøbenhavn, da Faren var forbi dernede; men de bevirkede en vigtig Beslutning af Kongen.

Af Indberetningerne vare navnlig Generalkonsul Rists urovækkende. De meldte om Holsteens slette Aand og om, at et svensk Korps var landet i Pommern og rykkede frem i Mecklenburg til Tettenborns Understøttelse. Rosenkrantz indstillede nu til Kongen[2]), at det var

[1]) Blandt de mange Indberetninger, som findes i Militairarkiverne, om Forholdene i Hamburg henvise vi for denne Periode navnlig til Rists.

[2]) Rosenkrantzes Brev til Kongen af 9de April, jvf. Brev af 8de og Indstilling af 10de.

nødvendigt at antage sig Naboernes Frelse samt ikke at holde denne Hensigt skjult, da man ene derved kunde forekomme Ødelæggelsen af Kongens egne Lande og Oprør i Holsteen. Der var ingen Tid at spilde. Man maatte ophæve Alt, hvad der fra de Franskes Tid var indført til Hinder for Handel og Vandel. Hvis man nu ikke hjalp Tettenborn mod de Franske, saa vilde Svensken komme til hans Hjælp.

Kongen beslutter at besætte Hamburg og Lübek

Det Sidste virkede paa Kongen. Han gav nu Ordre til[1]), at hele den bevægelige Armeedivision skulde rykke frem, samt at Haffner skulde meddele Tettenborn, at, hvis denne vilde give den Forsikkring, at de Svenske ikke skulde komme til Hamburg og Lübek, saa skulde Danmark sørge for, at de Franske ikke kom der. Saasnart denne Forsikkring var givet, skulde de danske Tropper rykke ind i Hansestæderne, Haffner være Kommandant i Hamburg, Oberst Friis i Lübek, og det Løfte gives Tettenborn, at man ikke vilde forlade Byerne igjen, før Keiser Alexander sendte Afløsning. Særlige Ordrer sendtes for Hurtigheds Skyld, foruden til Landgreve Carl, til den høistkommanderende Officeer i Stockelsdorf om strax at lade Tropper rykke ind i Lübek, til Søkapitain Kruse om strax at samle Elbflottillen ved Altona o. s. v.

Det svenske Ultimatum afslaaes.

Samme Dag, denne Befaling udstedtes, erholdt den svenske Chargé d'affaires Kammerjunker Lorichs Svar paa det svenske Ultimatum. Kongen lod blandt Andet sige, at han efter Kongerigernes Konstitution ikke kunde afstaae Norge uden de danske og norske Stænders[2]) Samtykke.

Nye Besværinger fra Sverrigs Side.

Der forløb ingen Uge efter dette Svar, før den svenske Chargé d'affaires forlangte Opreisning i Anledning af, at danske Kanonbaade den 1ste April havde overskaaret An-

[1]) Brev fra Kongen til Ewald af 10de April.

[2]) »etats«. Sætningen oversat efter et diplomatisk Aktstykke.

kertougene paa 2 svenske Kanonbaade under svensk Kyst. Det forholdt sig med denne Sag saaledes, at 2 Baade uden Mandskab vare henlagte midt i Sundet udfor Helsingør for under taaget Veir at tjene til Sømærke for en forventet engelsk Konvoi. Premierlieutenant Lorck af Søetaten havde da, ganske fornuftigt, kappet Ankertougene og ladet dem flyde. Den danske Regering var imidlertid tilsinds at gjøre en Undskyldning, men inden de fornødne Oplysninger betræffende Begivenheden vare indhentede, overleverede Kammerjunker Lorichs den 21de en ny Besværing, idet han førte Klage over, at der den 6te April var skudt fra Kronborg paa en svensk Kanonbaad, som havde lagt sig mellem Fæstningen og en forbiseilende engelsk Konvoi. Der forlangtes i den Note, som man i den Anledning indleverede[1]), at den danske Officeer, som havde givet Ordre til Skydningen, skulde stilles for en Krigsret, og det tilføiedes, at, hvis dette ikke var skeet inden 6 Dage, vilde den svenske Chargé d'affaires forlange sit Reisepas. Ogsaa nu vilde Kongen for at forhale Fredsbruddet efterkomme Forlangendet; han lod strax en Overkommission nedsætte[2]); men det hjalp ikke. Endnu samme Dag (den 21de) fik Kammerjunker Lorichs fra sit Hof Ordre til at forlange Pas — ikke i Anledning af Tildragelserne i Sundet, men paa Grund af det Svar, der var givet den 10de, eftersom dette »ikke lod Sverrig i Tvivl om, at Danmark undslog sig for at antage den eneste Basis, hvorfra Kongen af Sverrig ifølge sine Traktater med Storbrittannien og Rusland havde besluttet ikke at vige,« »saa at alt Haab om at gjøre Ende paa de nærværende Stridigheder mellem begge Hoffer syntes at være forsvundet.«

---

[1]) findes som Bilag til Baudissins Skrivelse til Rosenkrantz af 17de April (Kopi i G. A.)

[2]) See Brev til Frederik af Hessen af 22de April.

Idet den svenske Chargé d'affaires forlangte sit Pas, forelagde han (den 21de) de Vilkaar, paa hvilke der efter den svenske Kronprindses Bestemmelse endnu kunde aabnes Underhandlinger imellem de nordiske Hoffer. De lode saasaaledes[1]):

»Endskjøndt Rusland og England ikke have gjort noget Skridt hos Kongen af Sverrig til Bedste for Danmark, vil Hs. Majestæt dog — i Betragtning af Øieblikkets Vigtighed og den uundgaaelige Nødvendighed saameget som muligt at forkorte de mødende Vanskeligheder — kunne samtykke i paa efterfølgende Vilkaar at begynde Underhandlinger med Hoffet i Kjøbenhavn for at opfylde de Betingelser, som ere fastsatte i Traktaterne mellem Sverrig, Rusland og Storbrittannien.

Basis. Norges Afstaaelse til Sverrig, som strax sætter sig i Besiddelse deraf paa følgende Vilkaar:

Sverrig frasiger sig alle sine Fordringer til Danmark, som kunne beløbe sig til een Million Hamb. Rigsd.

Forpligtelse inden eet Aars Forløb at udbetale til Danmark den Sum af 2 Millioner svenske Rigsdaler, hvoraf den ene Million ved Ratifikationernes Udvexling.

Forpligtelse fra Sverrigs Side, saalænge indtil Danmark har faaet Skadesløsholdelse af lige Værd for Afstaaelsen af Norge, at holde fuldtalligt paa Fastlandet et Korps af 35,000 Mand i det Mindste.

Sverrig vil, blot af Agt for England og Rusland, ikke gjøre nogen Vanskelighed i at lade Pommern indbefattes i denne Skadesløsholdelse.

En anden Maade at kunne gjøre Ende paa de nuværende Stridigheder:

Basis. Norges Afstaaelse til Sverrig. Naar Traktaten derom sluttes, tages Throndhjems Stift i Besiddelse.

Fæstningerne Kongsvinger og Frederikshald overgives

[1]) Trykt i Wergelands Norges Konstitutions Historie, 1ste Hefte, Bilag V.

til Hs. Majestæt Kongen af Sverrig, eller disse Fæstninger sløifes.

Den danske Armee forener sig med den svenske for at kaste de Franske tilbage paa Rhinens venstre Bred og for at skaffe Danmark en Skadesløsholdelse, der har lige Værd med Norge.

Fra det Øieblik, denne Skadesløsholdelse antages af Danmark, skulde Sverrig tage Resten af Norge i Besiddelse.«

Den diplomatiske Forbindelse med Sverrig hæves.

Grev Baudissin i Stockholm havde den 14de April, samme Dag Tilbagekaldelsesordren til Lorichs var afgaaet derfra, erholdt sit Plas tilstillet[1]), og den 23de April kundgjorde Kong Frederik da i en Rundskrivelse til samtlige Befalingsmænd i Danmark og Norge[2]), at den diplomatiske Forbindelse med Sverrig var hævet, uden at nogen egenlig Krigttilstand dog endnu var indtraadt. Samtidig gjentoges de tidligere Dispositioner, hvorefter alle Tropper i de forskjellige Provindser skulde ile de angrebne Punkter til Hjælp. Tillige indkaldtes alle Frifolk paa Fyen[3]), eftersom et almindeligt Rygte endnu meldte, at det første Angreb vilde gjælde denne Ø; men Kongen ansaae ikke dette for saa sandsynligt, at han vilde forlægge Tropper andenstedsfra derhen.

Den bevægelige Armedivision i Holsteen samles.

I Holsteen havde den kongelige Ordre, vi have omtalt, frembragt Røre. Medens 18de Brigade koncentreredes om Wandsbek og Altona, samledes for første Gang 2den. 1ste Bataillon af »Dronningen« fra Glückstadt, 3die Bataillon »Holsteen« fra Kiel samt 2den Bataillon slesvigske Jægere

---

1) See Brev fra Baudissin til Rosenkrantz af 17de April. (G. A.)

2) (G. A.) Skrivelsen afgik chiffreret til Prinds Frederik, General Krogh og Kommandanten paa Bornholm, en claire til de øvrige Befalingsmænd.

3) Skrivelse fra Kongen til Fyens Generalkommando af 25de April.

fra Ekernførde begave sig tilligemed Batterierne Gønner og Kjerulff samt 1ste og 4de Eskadron holsteenske Ryttere til et spredt Kantonnement om Oldeslo. Kun 2 Afdelinger af sidstnævnte Brigade, nemlig 1ste Bataillon »Fyen« i Rendsborg og 3die Bataillon »Slesvig« i Frederiksort, bleve tilbage for ikke at blotte Fæstningerne, men ventede Afløsning nordfra. Istedenfor General Dorrien, som havde Orlov, overtog Oberst Cronhelm af Dronningens Livregiment Brigadebefalingen. Ewald forblev i Kiel, da han var syg og, som han selv meldte, intransportabel. Han beholdt Kommandopersonalet hos sig, saa Tropperne ved Grændsen ikke havde nogen Overbefaling paa Stedet.

Alt dette skeete dog, som allerede bemærket, længe efter at Faren for Hamburg var forbi. Tettenborn følte sig i Haab om Hjælp andenstedsfra nu atter tryg; men selv om dette ikke havde været Tilfældet, vilde han ikke uden Ordre fra sin Herre kunne være gaaet ind paa de danske Forslag og Betingelser. Han kunde ikke overlade en By, som han havde taget i Besiddelse for Czaren, til en anden Stat, især ikke til Danmark, som endnu hverken i Ord eller Handling havde erklæret sig mod Napoleon, men tvertimod havde antaget en afgjort fjendtlig Holdning mod Ruslands Allierede ved Nedreelben, Svenskerne. Han kunde heller ikke forhindre de Sidstnævnte fra at komme til Hamburg, naar de vilde underordne sig den russiske Overhøihed.

Tettenborn modsætter sig de Danskes Indrykning i Hamburg.

Da Haffner meldte Tettenborn de kgl. Ordrer, blev denne derfor synlig overrasket. Med den fuldendte Høflighed, som udmærkede ham, udtalte han sin levende Glæde over, at de Danske nu vilde understøtte ham, og lovede strax at gjøre Indberetning om dette Skridt, som tilfulde vilde vinde Czarens Anerkjendelse. Derimod slog han Alt, hvad Haffner kun med Vanskelighed fik fremført om Overtagelsen af Byen og Garantien for, at Svenskerne ikke skulde komme der, hen med den Bemærkning, som han i Fortrolig-

hed fremførte, »at han ikke var berettiget til at overlade Byens Overkommando til Nogensomhelst, hvad der efter hans Mening dog indeholdt den Trøst, at fik de Danske ikke denne, saa fik de Svenske den heller ikke«.

Det vil erindres, at Dolgorouki var bemyndiget til at foreslaae de Danske at tage Hansestæderne i Besiddelse. Derfor skrev Fyrsten nu i et Brev, som af Generalkonsul Rist den 17de overleveredes til Tettenborn[1]), at denne Besiddelsestagen var overeensstemmende med Keiserens Villie. Men Dolgorouki overskred her sin Berettigelse. Dengang han var afreist fra det russiske Hovedkvarteer, var Efterretningen om Hamburgs Indtagelse af russiske Tropper ikke endnu kommen derhen; man kunde dengang opfordre Danmark til at tage Hansestæderne, eftersom det vilde være at bekrige Frankrig. Nu vare Forholdene anderledes. Det viste sig ogsaa, at Tettenborns Opfattelse var den retter thi ikke alene forbød Czaren denne at bortgive Overkom; mandoen, men han paalagde ham endog kun i yderste Nød at indlade danske Tropper i Stæderne, hvorimod han, naade vilde deeltage i Krigen, kunde anvise dem Nordkysten af Tydskland og Holland som en passende Virkeplads.

De danske Tropper kom derfor ikke længere end til Wandsbek og Altona. Der reiste sig nu ogsaa paa den Tid i Hamburg selv en Stemning mod deres Indrykning, hvilken var foranlediget ved, at Rist efter Rosenkrantzes Opfordring havde søgt at bevæge Raadet til at anmode Danmark om at besætte Byen. Man frygtede for, at det kunde blive Begyndelsen til et dansk Herredømme, at det danske Regerings- og Handelssystem kunde blive Byen paatvunget, at den engelske Konsul vilde blive nødt til strax at reise, og den engelske Handel, man havde gjort Regning paa, ikke komme istand.

---

[1]) See Rists Indberetning til Rosenkrantz af 20de April. (Extrakt. i G. A.).

Fyrst Dolgorouki bedrøvedes saavel over det Forhold, som var indtraadt mellem Sverrig og Danmark, som over, at Tettenborn afslog hans Anmodning, og udtalte endog, at man under disse Forhold ikke kunde forlange, at de Danske skulde hjælpe denne General. Imidlertid opgav han ikke Haabet om, at hans Sendelse kunde lykkes, og i Kjøbenhavn oplivedes man af hans fortsatte Ophold der. Man var kommen til en saadan indre Tilstand, at man ikke turde tænke paa et Brud med Koalitionen.

I Norge voxede Faren for Hungersnød Dag for Dag. Indre Tilstande.
Nordenfjelds vare Magazinerne tømte, saa man søndenfra maatte sende Korn derop, og det, som modtoges, maatte strax uddeles til Befolkningen. Den engelske Flaade, som efter Traktaten mellem Sverrig og England var kommen til Kattegat, besværliggjorde Transporterne fra Danmark, og Prinds Frederik, som dog ikke var ganske fri for at male med vel stærke Farver, meldte, at Norge gik en skrækkelig Krise imøde, at Alle snart vilde tage Føden, hvor den kunde findes, o. s. v.

I Danmark sukkede man under Pengeforordningens Følger. Mod Forventning var Koursen ikke falden fra den Høide, hvortil den i Januar var stegen, nemlig 2000 pCt. Staten stod uden Midler, nødsaget til at tære paa de 15 Millioner, som vare stillede til dens Raadighed efter Forordningen af 5te Januar, men kun repræsenterede en ringe Værdi.

Værst vare dog Forholdene i Holsteen. En Befaling angaaende Rigsbankpengenes uvægerlige Modtagelse i Holsteen og Slesvig havde kun havt til Følge, at Indvaanerne der med større Sammenhold satte sig imod de danske Papirspenge. Den Gjæring, som derved var opstaaet i Gemytterne, fik ny Næring af den almindelige tydske Frihedsbegeistring, som daglig voxede i Styrke og greb Holsteen fuldstændigt. Den offenlige Stemme i Hertugdømmet fordrede den danske

Handelspolitik og de trykkende Indførselsforbud hævede, især da de vare ophørte i Hamburg og overalt, hvor Russerne vare komne frem. Der var ikke længere noget Tryk fra Frankrigs Side, som nødvendiggjorde dem, og mange oplyste Mænd raadede til at ophæve dem ogsaa for Danmarks Vedkommende; men man nærede i Kjøbenhavn Betænkeligheder ved pludseligt at gjøre det og tillod derfor i April kun, at enkelte tidligere forbudte Ting, saasom Bomuld, Mahogni, Riis og Rom, indførtes.

Det er derfor ikke til at undres over, at alle Indberetninger omtalte Tonen i Holsteen som slet og endogsaa stillede i Udsigt, at et Oprør kunde udbryde der, hvis Danmark ikke sluttede sig til den tydske Sag.

Den daarlige Stemning greb ogsaa Hæren ved Grændsen, og Soldaterne deserterede hobeviis til de nye tydske Korpser, som dannede sig. Dog maa det bemærkes, at Aarsagen ikke saa meget var Medfølelse for den tydske Sag, som den var de udmærkede Betalingsvilkaar — 40 Daler i Haandpenge og 1 Shilling engelsk i daglig Løn — der bødes de Frivillige og stode i en skrigende Modsætning til den Nød, som herskede hos de danske Tropper. Ogsaa enkelte Jyder og Fyenboer lode sig af Trang og Mangel paa Underhold forlede til at følge Holstenernes Exempel; de toge dog ikke Tjeneste i de tydske Korpser, men flygtede til Mecklenburg eller Preussen for at søge Arbeide i de af saamange kraftige Hænder forladte Egne. For at standse Desertionerne havde Haffner af Tettenborn forlangt et Kartel, hvorefter alle bortløbne Soldater skulde tilbageleveres. Han havde faaet det Indtryk, at et saadant virkeligen var ham lovet, men det viste sig urigtigt. Den russiske General kom med Udflugter, slog nye Forlangender hen med den Bemærkning, at det umuligt kunde være den danske Konge magtpaaliggende at faae nogle hundrede slette Soldater tilbage, at han iøvrigt gjerne vilde efterkomme Ønsket, naar

han var sikker paa, at Kongen vilde fritage de Undvegne for al Straf, men at Bemyndigelsen dertil i hvert Fald maatte komme fra Keiseren, til hvem Sagen var indberettet. I April Maaned fandt man iøvrigt, at Desertionerne toge af, hvilket man forklarede deraf, at alle de egenlige Vagabonder nu vare løbne deres Vei.

Medens Regeringen paa Grund af disse indre Forhold med Utaalmodighed ventede paa Fred med England, udløb Vaabenstilstanden paa Elben. Der gjordes da fra Kjøbenhavn et nyt Forsøg paa en almindelig Stilstand, idet Lieutenant Lorck sendtes til Admiral Morris ved Kullen med et fornyet Forslag hertil. Men efterat Admiralen havde indmeldt Sagen til Hope, og denne atter til Admiralitetslorderne i London, henvistes Danmark til det Svar, det tidligere havde erholdt paa et lignende Forslag. Vaabenstilstanden paa Elben fornyedes dog ikke destomindre fra dansk Side paa 6 Uger.

Endelig nærmede Tiden sig, da Kampen imellem de store Hærmasser i Europas Midte paany skulde begynde. Napoleon havde den 15de April forladt Paris for at stille sig i Spidsen for de Tropper, hans organiserende Geni havde tilveiebragt. Han lod Prinds Eugen med hele sit Korps undtagen Puthods Division marchere mod Weissenfels, hvor Keiseren med sine Kolonner forenede sig med ham og derved frembragte en Hær paa 200,000 Mand ligeoverfor den i Sachsen letsindigt fremrykkede, kun halvt saa stærke Fjende.

Kampen mellem Hovedhærene nærmer sig.

Samtidig skeete der en ny Ordning af Kommandoforholdene ved Nedreelben. Marechal Davout, som nys havde gjort sig berygtet ved uden Nødvendighed at sprænge en af Buerne paa den smukke Elbbro ved Dresden, og hvis hensynsløse Strenghed efter Keiserens Mening ikke var paa sin Plads i Sachsen, hvor Folkets Følelser skulde skaanes, beordredes den 16de April til at begive sig til Nedreelben

Davout.

for atter at tage Befaling over den 32te Militairdivision og de Tropper, som vare bestemte til at rykke frem mod Hamburg. Den Deel af hans Korps, som var med ham i Sachsen, satte sig i Marche mod Nord langs Elbens venstre Bred; selv ilede han forud til Bremen, medens Rygtet om hans Ankomst fløi foran ham og fyldte Hamburgerne med ny Skræk for, hvad der kunde forestaae deres By.

Wallmoden. Ogsaa paa de Allieredes Side fandt der paa denne Tid en vigtig Ansættelse Sted ved Nedreelben, idet Grev Wallmoden-Gimborn[1]) ankom for at samle Tettenborns, Dörnbergs og Czernicheffs Korpser til en Heelhed, forøge den saaledes dannede Hær med de nye Tropper, Nordtydskland kunde yde, og dernæst anvende sine Stridskræfter til at dække den store Hærs høire Fløi, og, efterat Elben var passeret, ved Streifexpeditioner i Ryggen paa den franske Hær opvække Skræk hos denne og Mod og Tillid hos Befolkningerne[2]). Wallmoden ankom til Hamburg, holdt Skue over Tropperne der, men tog dernæst sit Ophold ved Dörnbergs og Czernicheffs Tropper ved Lauenburg og Boitzenburg, idet han foreløbig vilde lade Tettenborn være øverste Herre i Hamburg.

Svenskerne og Carl Johan. Bag Wallmoden i svensk Pommern vare Svenskerne, henved 30,000 Mand stærke, landede. Kronprindsen var endnu i Stockholm. Den 22de fik han Traktaten med Preussen afsluttet, hvorefter et Korps paa 27,000 Preussere skulde støde til den svenske Hær i Nordtydskland, men

[1]) Ludvig Georg Thedel Grev v. Wallmoden-Gimborn, født 1769 i Hannover, havde efterhaanden været i hannoveransk (engelsk), preussisk og østerrigsk Tjeneste. Han havde udmærket sig som Partigænger, men ogsaa været anvendt til diplomatiske Sendelser

[2]) Geschichte des Armeecorps unter den Befehlen des Generallieutenants Grafen v. Wallmoden-Gimborn an der Nieder-Elbe und in den Niederlanden (Oesterreichische militairische Zeitschrift 1827, 1ster Band, Side 124).

denne Omstændighed hævede ikke de Ængstelser for Fremtiden, som Dolgoroukis fortsatte Ophold i Kjøbenhavn gav Anledning til. Den 26de tiltraadte han Reisen. Inden han forlod Sverrig, besøgte han Essens nu 11000 Mand stærke Korps, som var opstillet mod Norge, og de 3000 Mand under Toll i Skaane. Underveis fik han nye, foruroligende Meddelelser om Fremgangen af Forhandlingerne mellem Danmark og Rusland. Han begyndte da at troe paa Muligheden af, at han var forstødt af Czaren, og gav sig med sydlandsk Lidenskabelighed strax til at smede Planer om at reise Finland, Polen og Tyrkiet mod Rusland[1]) samt at advare Preussen mod at troe paa Rusland. Inden han naaede Carlskrona, hvor han vilde indskibe sig, og hvor Marechal Stedingk ventede paa ham, havde han dog allerede seet nogle Virkninger af de mange Jern, han havde lagt til Ilden for ad diplomatisk Vei at forebygge Danmarks Forsoning med Rusland, men de vare ikke tilstrækkelige til at berolige ham.

Efter Napoleons Ankomst til Hæren begyndte paa eengang fra alle Punkter Franskmændenes Fremrykning. Ogsaa Tropperne i Allerstillingen deeltoge i denne. I to Kolonner, een fra Bremen over Rothenburg til Harburg og een fra Celle over Lüneburg til Winsen og Hoopte, rykkede Vandammes endnu kun høist ufuldstændige Hærdeel frem mod Hamburg, hvis Borgere paany begyndte at flygte bort. Samtidig rykkede Puthods 5te Division sydfra ogsaa derhen imod. Den 29de tog Vandamme Harburg i Besiddelse; den 30te kom Davout til Lüneburg. De Franskes nye Fremrykning mod Hamburg.

Da der ved de Franskes Koncentration var kommet et troppetomt Rum paa det Sted, hvor Czernicheff oprindeligt skulde have været, var denne atter ilet mod Syd for at streife ind i Westphalen. Wallmoden beholdt til sin umid-

[1]) Schinckels minnen VII Bilag 24.

delbare Raadighed kun Tettenborn og Dörnberg, hiin om Hamburg, denne om Lauenburg og Boitzenburg.

Imellem den hannoveranske Kyst, som de Franske nu havde besat heelt ned til Stade, og Hamburg laa det af mangfoldige Flodarme gjennemskaarne, lavtliggende Land, som (fra Vest til Øst) dannede Øerne: Finkenwerder, Altenwerder, Waltershof, Neuhof, Wilhelmsburg, Ochsenwerder, Billwerder, Kirchwerder, Neuengamm, Altengamm o.s.v. En stor Deel af dette flade Terrain var indvundet fra Floden og kunde forvandles til Morads ved Gjennemskjæring af Digerne. Fra Harburg førte Veien til Hamburg over Wilhelmsburg, fra Hoopte (beliggende paa Landtungen mellem Luhe og Elben) over Kirchwerder til Bergedorf. Dog maa dette ikke forstaaes, som om der var banede Veie; kun paa Wilhelmsburg havde der været en i Zigzag løbende, daarlig Landevei; men den var nu ødelagt og tildeels sat under Vand.

Det var at vente, at de Franske ikke vilde vælge deres Angrebsvei fra Hoopte til Bergedorf. Deels vilde dette næsten uundgaaeligt føre dem i Berøring med de Danske, deels vare Vanskelighederne her noget større; thi det dominerende Punkt laa her paa Tettenborns Side af Floden, det var Zollenspiker. Derimod beherskedes Wilhelmsburg fuldstændig fra Harburg; en ubetydelig Skandse, bygget ligeoverfor dette Fort, var det eneste Forsvarsmiddel for Tettenborn i den sydlige Deel af Øen. Men den nordlige Deel af Øen, Feddel, vilde byde Franskmændene et vanskeligt Terrain at operere paa, og paa Grassbrok, umiddelbart foran Hamburgs sydlige Port, havde Tettenborn en Skandse med Kanoner.

Tettenborns Opstilling.

Hamburgs nærmeste Befæstning var efter bedste Evne udbedret. Voldene og Bastionerne vare blevne forsynede med Brystværn, og Dæmningerne foran Portene gjennemgravede. Borgervæbningen og 2 Kompagnier af den mecklenburgske Garde overtoge Tjenesten i selve Staden. Paa

Wilhelmsburg opstilledes: 1ste Bataillon Hanseater, Kielmannseggеs Jægere og de 2 andre Kompagnier af den mecklenburgske Gardebataillon; ved Zollenspiker: 3die Bataillon Hanseater (Lübekkere) og det Halve af den lauenburgske Bataillon; paa Ochsenwerder (midt imellem disse 2 vigtigste Punkter): 2den Bataillon Hanseater. I Bergedorf som Reserve opstilledes den anden Halvdeel af den lauenburgske Bataillon samt en nydannet hannoveransk Bataillon »Bremen-Verden«, Kosakkerne og det øvrige Rytteri samt de Kanoner, som ikke vare sendte frem til nogle af de truede Punkter. Tre hamburgske Skibe, bevæbnede med 6 à 8 Kanoner hvert, bevægede sig i Süderelben udfor Wilhelmsburg, men det ene af dem blev strax efter de Franskes Ankomst til Harburg taget af disse og ført over til deres Side af Floden, hvor det imidlertid blev skudt i Brand fra Skandsen paa Wilhelmsburg.

Disse Foranstaltninger kunde naturligviis ikke berede de Franskes Fremmarche nogen alvorlig Forhindring, og Hjælp fra de Allierede var ikke at vente. Dörnbergs Korps bestod meest af Kosakker og kunde derfor blot hjælpe ved Angreb i Fjendens Flanke i Hannover; de tydske Afdelinger, som dannedes i Preussen og Mecklenburg, vare endnu ikke gaaede ud af deres Depotsteder, Svenskerne i Pommern endnu ikke færdige til at rykke frem. Alt blev derfor fhængigt af den Rolle, Danmark vilde spille. Dets Hær i Holsteen havde, efterat den var bleven forhindret fra at besætte Hansestæderne, udstrakt sine Kantonnementer noget for at undgaae Naturalforpleiningens Omkostninger, men laa forøvrigt, som vi sidst forlode den, med Brigadekvarterer i Wandsbek og Oldeslo. Begge de stridende Hære beilede til dens Understøttelse, men den var lovet Tettenborn, idet Haffner havde givet ham at forstaae, at Danmark, naar det kom til det Yderste, hverken vilde lade Hamburg eller ham i Stikken.

Det var paa høie Tid, Hjælpen ydedes, og Tettenborn

trængte derfor paa hos Haffner, der efterhaanden var bleven en Art Øverstbefalende paa Grændsen og brevvexlede umiddelbart med Kongen, saa Ewald klagede over, at han ikke vidste, hvad der foregik i hans Kommandodistrikt. Haffner nægtede ikke at hjælpe, men sagde heller ikke Ja. Han søgte at berolige Tettenborn med, at de Franske neppe vilde vove at gaae over Floden, da de Danskes officielle Forening med Russerne kun ventede paa Udfaldet af Carl Moltkes og Bernstorffs Sendelser. Han ønskede saalænge som muligt at bevare Udseendet af et godt Forhold til de Franske; thi Søfolkene vare nu paa Reisen hjemad (den 18de April vare de i Herzogenbusch, den 19de i Lingen, den 5te Mai ventedes de til Bremen); skeete Bruddet med Frankrig, inden de vare komne over Elben, vilde de blive Krigsfanger. Tettenborn kunde imidlertid ikke længere lade sig nøie med taagede, ubestemte Løfter; han vilde have en bestemt Erklæring, om han fik Hjælp eller ei, og det ikke blot middelbar Hjælp som tidligere ved de Danskes Opstilling, men aktiv Hjælp med Tropper, han kunde anvende paa Øerne eller, hvor han vilde.

Kongen befaler, at Tettenborn skal understøttes.

Stillingen var nu saadan, at Danmark nødvendigviis maatte gribe sit Parti, og der var intet Valg, hvis man vilde haabe noget heldigt Udfald af Sendelserne til Czaren og London. Den 2den Mai beordrede Kongen, at Hamburgs Forsvar skulde understøttes. Haffner skulde sende en Parlamentair til de Franske for saavidt muligt at forhindre dem fra at forsøge paa at tage Byen; men gjorde de det alligevel, skulde der sættes Magt mod Magt og gives den russiske General saamange Tropper, han forlangte.

Glæden blev stor hos Tettenborn, da denne kongelige Ordre meddeeltes ham; Haffner, som var Overbringeren, ønskede vel endnu, at den maatte holdes hemmelig i nogen Tid; thi Søfolkene kunde da maaskee komme over, inden der blev Brug for dansk Hjælp, eftersom de Franske behøvede Tid til at samle de Fartøier og tømre de Flaader, som de skulde be-

nytte til en regelret Flodovergang. Men det kunde ikke opnaaes; thi Tettenborn var interesseret i, at man fik at vide, at han havde en saadan Støtte, og desuden havde Dolgorouki fra Kjøbenhavn meddeelt ham det Samme, som Haffner, uden at paalægge ham Taushed derom.

Nu kom der Liv i den bevægelige Armeedivision. Den syge General Ewald fik efter Ansøgning Orlov fra Tjenesten. Kommandopersonalet reiste til Wegener[1]), hvem Overkommandoen midlertidig overdroges. Oberst Waldeck tog istedenfor Befaling over 1ste Brigade. De 2 ved Eideren efterladte Batailloner udgik af 2den Brigade; istedenfor overskibedes 1ste og 2den Bataillon af slesvigske Infanteri Regiment fra Laaland og Falster til samme. Divisionen fik nu følgende Sammensætning og Dislokation:

Wegener faaer den midlertidige Kommando over den bevægelige Armeedivision.

I Wandsbek:

Hovedkvarteret: General Wegener.
Prinds af Holsteen-Beck, Stabschef.

Ny Organisation af samme.

1ste Brigade: Stab: Oberst Waldeck.
1ste og 2den Bataillon »Oldenburg«.
1ste Bataillon holsteenske Skarpskytter.
2den og 4de Eskadron jydske Dragoner.
2den og 6te Husareskadron.
Batterierne Koye, Gerstenberg og Krebs.

---

[1]) Theodor Johan Wegener, født i Trittau 1752, Kadet 1762, Sekondlieutenant i daværende Prinds Frederiks Regiment 1771, tjente sig senere jævnt op i forskjellige Infanteri Regimenter, 1809 Generalmajor, Chef for fyenske Inf Regiment og Kommandant i Fredericia. Blev Chef for Generalkommandoen i Nørrejylland, hvilken styredes fra Fredericia, indtil han ansattes i den bevægelige Armeedivision.

I Altona og paa Grændsekordonen:

Af 1ste Brigade: 3die og 4de Bataillon »Oldenburg«. 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter.

Af 2den Brigade: 2den og 3die Eskadron holsteenske Ryttere.

Om Oldeslo:

2den Brigade: Stab: Oberst Cronhelm.
1ste Bataillon »Dronningen« med Jægerkompagni af 2den Batail.
1ste og 2den Bataillon »Slesvig«.
3die Bataillon »Holsteen«.
2den Batail. slesvigske Jægerkorps.
1ste og 4de Eskadron holsteenske Ryttere.
Batterierne Gönner og Kjerulff.

Man var i det franske Hovedkvarteer godt underrettet om Alt, hvad der hemmeligt og offenligt skeete i Hamburg, men nærede ingen Frygt for at gaae Glip af den danske Alliance. Den 8de Mai sendtes 1ste Division af Søfolkene over paa dansk Grund; en fransk Kapitain, som bragte dem, berørte kun i Forbigaaende de øieblikkelige Forhold. Men om Natten derpaa begyndte de Franske pludselig deres Krigsforetagender.

Fægtning paa Wilhelmsburg.

En Flaade af Baade og Pramme gik, begunstiget af Mørket, ud fra Harburg og landsatte Tropper paa forskjellige Dele af Wilhelmsburg. Hanseaterne og Hannoveranerne kastedes tilbage mod Nord, og de Franske ødelagde Skandsen i Syden og fornaglede Kanonerne. Efter saaledes at have sikkret sig en uhindret Adgang til Øen en anden Dag gik de tilbage til Harburg om Morgenen og Formiddagen den 9de.

Tettenborn var om Natten forbleven i Hamburg, hvor han med de 2 derværende mecklenburgske Gardekompagnier og nogle Borgertropper tog en Opstilling paa Grassbrok.

Om Morgenen Kl. 5½ sendte han Bud til Wegener om Hjælp.

Øieblikket var kommet, da det bestemte Skridt maatte gjøres.

Wegener lod 1ste Brigades Gros, 1ste og 2den Bataillon »Oldenburg«, 1ste og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter, de 2 jydske Eskadroner samt 2den og 3die Eskadron holsteenske Ryttere, som gjorde Tjeneste ved Grændsekordonen under 1ste Brigade, samt Batterierne Koye og Gerstenberg indtage en Bivouak i Egnen om Schiffbek og Øiendorf, ligesom Tropperne under Haffner, nemlig 4de Bataillon »Oldenburg«, Grenadeerkompagniet »Dronningen«, Jægerkompagnierne af 2den og 3die Bataillon »Oldenburg«, de 2 Husareskadroner og Batteriet Krebs, koncentreredes i Altona med Artilleriet fremme paa Hamburgerberg. Af 2den Brigade beordredes 1ste Bataillon »Dronningen« og 2det slesvigske Jægerkorps frem til Arnsburg til Understøttelse. Resten af 2den Brigade med Undtagelse af 3die Bataillon »Holsteen«, der var anvendt paa Grændsen mod Øst, og de 2 Batailloner »Slesvig«, som vare paa Marchen til Divisionen, men denne Dag kun kom til Segeberg, dannede Reserven ved Oldeslo (1ste og 4de Eskadron holsteenske Ryttere og Batterierne Gönner og Kjerulff).

Den bevægelige Armeedivision tager Stilling til Hamburgs Beskyttelse.

Kanonbaadene lagde sig foran Hamburg for at forhindre Byens Beskydning.

Endelig sendtes Haffner med et af ham koncipperet, men af Wegener underskrevet Brev over til Harburg for at kundgjøre Vandamme den kongelige Ordre om Hamburgs Beskyttelse, i Kraft af hvilken Krigen mellem Frankrig og Danmark vilde blive uundgaaelig, hvis de Franske gik videre, og Prindsen af Holsteen-Beck til Tettenborn for at meddele denne de tagne Beslutninger samt tillige fra Schiffbek at expedere en Parlamentair til Wilhelmsburg for at aflevere den der høistkommanderende franske Officeer den

samme Erklæring, som Haffner personlig skulde bringe til Harburg.

Haffners Parlamentairtour.

Wenzel Haffner lod sig i en Chaluppe sætte over til Wilhelmsburg og kom efter en møisommelig Vandring gjennem de fægtende Linier omsider til Harburg, hvor Vandamme opholdt sig i Divisionsgeneral Dufours Selskab og med yderlig Forekommenhed modtog den danske Afsending, som han førte hen til et lille Huus for at kunne tale i Eenrum med ham. Her overøste han Haffner med Galanterier og omtalte Frankrigs store Agtelse for Danmark, hvorpaa Keiseren vist ønskede at give flere Beviser end det, at Matroserne fra Antwerpen havde faaet Lov at vende hjem. Efter denne venskabelige Indledning følte Haffuer sig besværet ved at skulle fremføre sit Ærinde, men han tog dog Mod til sig for at udtale, hvor nødig Danmark saae, at Hamburg angrebes, da dens særegne Beliggenhed midt i det danske Territorium gjorde, at et Angreb paa den næsten blev det Samme som et Angreb paa Kongen i hans eget Land. Men hvor forundret blev han ikke, da Vandamme, langtfra at tage dette ilde op, lod, som om han samstemmede deri og forsikkrede, at han vilde gjøre Alt for at rette sig efter Hs. danske Majestæts Ønske. For at bevise det vilde han strax give Tropperne paa Wilhelmsburg Ordre til Retraite og gaae for at ordne det Nærmere i denne Anledning. Han indbød Haffner til imidlertid at indtage en Frokost med nogle franske Officerer, og inden denne kunde komme til at sige Noget dertil, tog han Afsked, bedende Haffner om at vente, til han kom tilbage, da han havde meget at tale med ham om.

Det er alt bemærket, at Maalet for den Dags Krigsforetagende var naaet, og at Troppernes Tilbagetog var begyndt, før Haffner kom til Harburg. Det er ogsaa udenfor al Tvivl, at man fuldkommen vel vidste, hvorfor Haffner

var kommen; men at man i det franske Hovedkvarteer antog, at denne Mand kunde ledes bort fra sit Hverv.

Da det varede længe, inden Vandamme kom tilbage, gjorde Haffner et Forsøg paa at gaae ud til ham, men de franske Officerer vilde paa ingen Maade taale, at han udsatte sig for Kugleregnen og nødte ham paa den høfligste Maade til at gaae tilbage. Omsider kom Vandamme, men Haffner følte nu Vanskelighed ved at udføre sit Ærinde. Han afleverede ikke Brevet fra Wegener, improviserede istedenfor et Forslag til et Forlig, ifølge hvilket Vandamme og Tettenborn skulde love at forholde sig rolige, hver paa sin Side af Elben, og Øerne ligge ubesatte imellem dem. De store Begivenheder i Europas Midte skulde da uden Sværdslag afgjøre Hamburgs Skjæbne, og Forliget skulde kunne opsiges med 24 Timers Varsel. Vandamme hørte med den største Forundring paa dette og gik ind paa Alt uden Indsigelse; men — da bragtes der ham det Brev, som fra Prindsen af Holsteen-Beck var sendt til den Øverstbefalende paa Wilhelmsburg, hvori Meddelelsen, som Haffner skulde have gjort, men hvorfra han var kommen bort, stod skriftlig og tydelig: »at hvis de Franske fortsatte Angrebet længere, vilde de danske Tropper forene sig med de russiske til Hamburgs Forsvar«. Vandamme foer nu op, udraabte, at det var en Krigserklæring, at han maatte meddele Keiser Napoleon den, at den stred mod, hvad Haffner havde sagt, hvorfor han maatte udbede sig dennes Meddelelse skriftlig. Sidstnævnte, som af det Passerede nu var bleven reent forvirret, taug stille med det Brev fra Wegener, som han havde i Lommen, og som var ligelydende med det, Prindsen af Holsteen-Beck havde besørget, benægtede tvertimod den kgl. Ordre, som han var sendt for at overbringe, og lovede at komme igjen Dagen efter for at bringe Alt i Orden[1]).

[1]) Det er efter Haffners egen Indberetning til Kongen af 9de Mai (jævnført blandt Andet med Wegeners Indberetning af samme Dag), at Fremstillingen om disse Dages Begivenheder er taget.

Efter Hjemkomsten gav han sig nu først til at forhøre, om Tettenborn kunde være villig til at gaae ind paa et saadant Forlig, men da han formodenlig ikke ligeoverfor denne turde fastholde Forslaget saaledes, som han havde gjort det i Harburg, forandrede han det til, at Tettenborn som første Besidder skulde holde Elbøerne svagt besatte, hvilken Lempning han da foresatte sig igjen at foreslaae Vandamme. Tettenborn hørte med ligesaa stor Forundring som den franske General paa Forslaget og var ikke uvillig til at gaae ind derpaa. Dernæst omarbeidede Haffner Wegeners Skrivelse, saa den egenlig ikke kom til at sige Noget, og satte sit eget Navn under — hvilket han for Kongen forsvarede ved, at Vandamme ikke vilde modtage noget Brev fra kommanderende Generaler eller overhovedet noget Brev som det, han havde faaet, og hvis Indhold han vilde ignorere; men at Vandamme saae i Haffner en brav, de Franske hengiven Mand, som vilde vide at sige Hs. Majestæts Ønsker paa en Maade, der ei var fornærmelig for Keiseren. Haffner afleverede selv dette Brev til Vandamme, som læste det og erklærede sig tilfreds dermed; men da han derefter vilde fortsætte Samtalen fra Gaarsdagen om Forliget, standsedes han af Vandammes overraskende Afbrydelse, at der ikke var at tænke derpaa. Hamburg vilde og maatte han angribe, han ventede kun nogle faa Afdelinger for at begynde. Han tilføiede, at han høiligen forundrede sig over de Danskes Dispositioner og over, at de blandede sig i en dem uvedkommende Sag, hvorvel det glædede ham, at der i Skrivelsen, som han nys havde faaet, ikke stod Noget derom. Haffner mærkede nu nok, at han var kommen paa en gal Vei, og fortsatte i hele tre Timer Samtalen, men, som han selv rapporterede[1]), uden at

[1]) I ovennævnte Skrivelse af 9de Mai, hvis Slutning maa være skreven den 10de.

»det ved nogen Slags Indledning blev ham muligt at optage Traaden af den forrige Dags Forhandlinger og Bestemmelser, som Generalen undveg ved den platte Undskyldning at have modtaget nye Befalinger til at udføre, hvad der var ham paadraget«. Dog fik han sagt, at der virkelig existerede en kgl. Ordre om at forsvare Hamburg, og tilføiet, at der behøvedes en 6 à 7 Dage for at indhente andre.

Neppe var Haffner hjemkommen fra sin sidste Reise, før der bragtes ham et Brev fra Vandamme[1]), hvori denne, gaaende ud fra, at der endnu bestod det venskabeligste Forhold mellem Danmark og Frankrig, følte sig opfordret til at meddele, at det var ham umuligt paa Grund af de Forhold, hvorunder hans Tropper for Tiden befandt sig, at sende Parlamentairer tilbage, og at han — for ikke at opholde Operationerne — derfor havde forbudt Forposterne at modtage saadanne. De eneste Forretninger, tilføiede han, som der var at afgjøre, var Oversendelsen af de sidste Hold Søfolk, men med Hensyn til Alt, hvad der angik dette, ønskede han, man henvendte sig til Kommandanten i Stade. Forresten haabede han, at den omtalte Ordre fra Kongen var tilbagetaget; thi hvis hans Tropper mødte Danske, kunde de ikke Andet end behandle dem som fjendtlige, da der ikke kunde tænkes nogen mere formel Krigserklæring end Krænkelse af det franske Territorium med væbnet Haand. Keiseren vilde rimeligen bliv forundret ved at høre, at en slig Ordre havde kunnet existere, men man maatte endnu antage, at det var en Feiltagelse, da dog Ingen kunde troe, at Kongen saaledes havde villet fornærme Hs. keiserlige Majestæt.

Imidlertid iværksattes Foreningen mellem de Danske og Forbundne ved Wegeners Befalinger stedse nøiere og nøiere. De nydannede tydske Afdelinger, som havde kæm- Danske Tropper rykke ind i Hamburg.

[1]) Dateret Harburg 10de Mai.

pet mod forresten ligesaa unge, men bedre kommanderede franske Tropper, følte sig saa medtagne efter Affairen paa Wilhelmsburg, at de ikke hurtigt kunde komme til Ro igjen. De Franske vare gaaede tilbage, og intet Fjendtligt fra nogen af Siderne foretoges den 10de, derimod opstod der pludselig — uden Foranledning — netop paa denne Dag en panisk Skræk, som spredte sig i vid Kreds og havde de bedrøveligste Følger. Indvaanerne paa Wilhelmsburg flygtede over til Hamburg, Tropperne paa Øen trak sig tilbage til Feddel, det nordlige, moradsige Lavland, der er adskilt fra den øvrige Deel af Øen ved et sumpigt Løb. I Hamburg lød Stormklokken. Borgerne strømmede med Gods og Familier til Altona. Tettenborn tog sit Hovedkvarteer i »Letzten Heller«, beordrede de russiske Tropper frem til Billwerder og nogle Kompagnier af Borgerne til Grassbrok og Feddel. Nu sattes de danske Tropper for Alvor i Virksomhed. 1ste danske Brigade under Waldeck tog Stilling ved Bergedorf, hvor den besatte Overgangsstederne over Bille for at optage Lauenburgerne fra Ochsenwerder og Russerne fra Billwerder og i Forening med dem forsvare Bergedorf, Nøglen til Hamburg fra denne Side. Paa Altonas Side rykkede 4de Bataillon »Oldenburg« frem til Batteriet Krebs paa Hamburgerberg, og 2 Kompagnier af samme gik gjennem Hamburg til Grassbrok. Styrken ved Arnsburg — 1ste Bataillon »Dronningen« og 2den Batln. slesvigske Jægere — rykkede frem til Fischbeck. Denne Dag forløb dog rolig; men den 11te toge de Franske Wilhelmsburgs sydlige Deel i Besiddelse, uden at det dog derved kom til Kamp, og sendte en Opfordring til Tettenborn om at overgive Staden.

Denne Dag kom Efterretningen om Bernstorffs Afvisning i London til Hamburg og foruroligede den russiske Chef, som i den Anledning forlangte en Sammenkomst i Schiffbek med Wegener, Haffner og Generalkonsul Rist for

at erfare, hvorvidt han endnu turde stole paa de Danske. Da disse kun havde Kongens Ordre at følge, kom det til en tilfredsstillende Forklaring, og Tettenborn forsikkrede da, at han nu var rolig, og at de Danske kunde regne paa ham i Liv og Død. Han afslog da Vandammes Opfordring, idet han samtidigt meddeelte denne, at Russerne og de Danske i Forening vilde forsvare Hansestaden. Nogle yderlige Foranstaltninger for at møde Hovedangrebet, der ventedes om Natten, foretoges, 2den Bataillon slesvigske Jægere forstærkede Posten paa Hamburgerberg, og alle Tilgange mellem Bergedorf og Steinthor besattes stærkt af Danske.

Natten mellem den 11te og 12te var atter rolig, men ikke saa den 12te. Denne Dag kæmpedes der paa 3 Steder, ved Kuxhaven, hvor Englænderne vare landede een eller to Dage iforveien, ved Göhrde, hvor Grev Wallmoden-Gimborn gjorde et Forsøg paa at forurolige de Franskes høire Flanke, og paa Wilhelmsburg, hvor de Danske kom i Ilden sammen med de tydske Tropper.

Kampen ved Kuxhaven var uden al Betydning og skal derfor ikke her omtales videre. Fægtningerne den 11te.

Wallmodens Foretagende var fremgaaet af Ønsket om at understøtte Tettenborn. Da Dörnbergs Korps kun var lille, havde han formaaet det Lützowske Frikorps, som var kommet til Perleburg med en Styrke af 1,500 Fodfolk og 350 Ryttere, for der at fuldende sin Udrustning, til at deeltage i denne Expedition ind i det Hannoveranske. De 2 Korpser forenede sig ved Dömitz den 11te, gik over Elben ved Dannenberg og trængte den 12te frem mod Göhrde. Lützowerne fik her deres Ilddaab og havde 4 Saarede; men Foretagendet i det Hele strandede paa dets altfor store Dimensioner i Forhold til Styrken og de Franskes Paapassenhed.

Kampen paa Wilhelmsburg fremstod af det dobbelte Ønske hos Tettenborn, deels at faae Øen tilbage og deels

at faae de Danske for Alvor brouillerede med de Franske. De 2 Kompagnier af 4de Bataillon »Oldenburg«, som hidtil havde staaet paa Grassbrok og kommanderedes af Kapitainerne F. Zepelin og I. F. F. W. Wilster, førtes over paa Feddel, medens Bataillonens øvrige Kompagnier under Major P. U. Scharffenberg fra Hamburgerberg marcherede til Grassbrok.

Affairen paa Feddel, hvori danske Tropper deeltage.

Paa Feddel fandtes der nu: 2 danske Kompagnier, 2 mecklenburgske Gardekompagnier, hannoveranske Jægere, 1ste hanseatiske Bataillon og et Detachement af Borgervæbningen, hvilke Afdelinger skulde angribe og erobre Wilhelmsburg, medens 2den hanseatiske Bataillon fra Ochsenwerder skulde understøtte Foretagendet ved en Landgang i de Franskes Flanke. Anordningerne vare trufne saa slet som muligt, og Kommandoen betroet en uduelig Mand, Beaulieu, der var hannoveransk Forstembedsmand, men havde faaet Obersts Værdighed, fordi han havde samlet mange Frivillige. Udførelsen blev derfor fortvivlet. Ikke blot opgaves Angrebet paa Øen, efterat det neppe var begyndt, men man formaaede ikke engang at opstille nogetsomhelst ordnet Forsvar af Feddel, da de Franske byttede Rolle og bleve Angribere. En fuldstændig Flugt indtraadte, og, da ingen Sikkringsforanstaltninger vare trufne, og kun faa Fartøier fandtes i Elben, blev en overordenlig stor Deel af Tropperne tagen til Fange. Den 2den hanseatiske Bataillons Flankeangreb blev ligeledes kvalt i Fødselen, men begge de hanseatiske Batailloner mistede saamange Fanger, at de efter denne Affaire sammensmeltedes til een, der i Resten af Felttoget bar Navnet »1ste«, medens den tidligere 3die (Lübekkerne) nu blev »2den«. — De Danskes Tab var: Kapitain Wilster, som gjordes til Fange, og 40 Mand, hvoraf 13 Saarede kom tilbage med, medens Resten enten som Døde, Saarede eller Fangne faldt i Fjendens Hænder.

Samme Dag, denne ulykkelige Affaire fandt Sted Syd for Nordreelben, maatte ogsaa de danske Kanonbaade løsne

Skud. Tettenborn forlangte det udtrykkeligt »for at imponere og vise de Franske, over hvilke Midler han raadede«. Da der ikke var Andet end et af de Franske besat Huus at skyde paa, blev en Snees Kugler sendt derover, uden at dog nogen Skade anrettedes derved.

Aftenen efter Affairen sendtes 1ste Bataillon »Dronningen« og 1ste Bataillon »Oldenburg« samt 8 Kanoner af Batteriet Krebs gjennem Hamburg for at forøge Styrken paa Grassbrok. Reserven ved Oldeslo, med hvilken 1ste og 2den Bataillon »Slesvig« og 3die Bataillon »Oldenburg« havde forenet sig, og som i disse Dage havde gjort nogle ubestemte Marcher og Kontramarcher, kom den 13de til Arnsburg, hvor Oberst Cronhelm altsaa havde de 3 nævnte Bataillоner, 1ste og 4de Eskadron holsteenske Ryttere og Batterierne Gønner og Kjerulff.

Vandammes Opførsel efter Affairen.

Strax efter Affairen den 12te skrev Vandamme til Wegener[1]), at han af over 20 Rapporter havde erfaret, at danske Tropper stode paa fransk Grund sammen med Rebeller, saa han ikke mere kunde tvivle om den Ordre, Wegener havde faaet. Men dog, tilføiede han, vilde han ikke ret troe, at det danske Hof havde kunnet lade sig forlede til en saa stor politisk Uforstandighed og haabede derfor ved et Brev fra Wegener at blive overbeviist om, at der ikke var taget nogen Beslutning, som var stridende mod Neutraliteten.

Til Oberstlieutenant Haffner sendte han paa samme Tid under venskabelig Form en Underretning om, at Napoleon var kommen til Drèsden, en anden, hvori han forsikkrede, at der, uagtet de Danske vare fundne i Række med Rebellerne, dog ikke skulde skee nogen Standsning i Matrosernes Reise, endelig en Pakke nye Aviser. Haffner følte sig øiensynlig generet ved denne store Venskabelighed.

---

[1]) Brev fra Vandamme til Wegener, dateret Wilhelmsburg 12te Mai, (G. A.).

Disse Skrivelser forøgedes den 13de om Morgenen endnu med een[1]), hvorefter Vandamme oversendte Kapitain Wilster og de andre Gaarsdagen fangne Danske, idet han bemærkede, at alene et eller andet uforudseet Tilfælde kunde have været Grunden til, at der mellem de Tropper, han havde havt at bekæmpe Dagen før, vare forefundne Danske, samt at han ikke havde Ordre fra sin Souverain til at føre Krig mod Danmark.

Imidlertid havde de dagligen mere og mere bestemte Efterretninger om, at Grev Bernstorffs Fredsforsøg i London vare mislykkede, i Forening med Napoleons nye Fremskridt vakt Tvivl hos de danske Befalingsmænd om, at deres Handlinger vilde vinde Kongens Bifald. Der blev derfor opsat et noget modereret Svar paa Vandammes Brev, og Prindsen af Holsteen-Beck sendtes afsted med dette, men han kom ikke længere end til Altona; thi Haffner, som rimeligviis frygtede for at blive kompromitteret, hvis Prindsen kom i Vandammes Hovedkvarteer, men officielt gav sig Mine af, at det var for at skaane Kongens Svoger for Vandammes Brutaliteter, fik det afgjort med Rist og afskediget Generallieutenant C. A. Goltz, som boede i Atona, at Prindsen ikke skulde afgaae, hvorimod Major Späth, ledsaget af Goltz, reiste til Vandamme med et mundtligt Svar. Wegener klagede til Kongen[2]) over Haffners Egenraadighed, men derved blev det.

Generalkonsul Rist var i denne Tid Sjælen i den danske Grændsebefaling. Han opmuntrede Wegener til ikke at bekymre sig om Englands Opførsel, men blot vedblive den indslaaede Politik. At gaae tilbage nu, da de Danske vare Hamburgs eneste Støtte, vilde efter hans Mening være at bedrage Byen og bryde med Russerne for bestandigt; han

---

[1]) Dateret Wilhelmsburg 12te Mai og findes som de tidligere i G. A.

[2]) I Skrivelse fra den bevægelige Armeedivision, Wandsbek 14de Mai (G. A).

indsaae ikke Andet, end at Monarkiet da maatte gaae tilgrunde og blive deelt mellem Sverrig og England.

Tettenborn lod vel, som om han nærede Tillid til Danmark, men han følte sig ikke sikker og sendte sin Bagage bort til Schönberg.

Da Kongen den 2den Mai gav Wegener Ordre til at understøtte Tettenborn i Hamburgs Forsvar, havde han allerede forberedet Opstillingen af det Korps, som skulde træde i Koalitionens Tjeneste. Til dets Fører havde han udseet Prinds Frederik af Hessen, og til at afløse denne i Norge var Prinds Christian Frederik bestemt[1]).

Den sidstnævnte, vigtige Udnævnelse stod udentvivl i Forbindelse med den Tanke, man havde faaet, om i yderste Nød at sammenkalde Stænderne i Danmark og Norge og gjøre Rigernes Forening til en Folkesag. Dette er saa meget mere sandsynligt, som det danske Diplomati kort efter truede med, at Kongen vilde foretage et saadant Skridt. Imidlertid nærede man dog endnu Tro paa en Udsoning med Koalitionen. Vel fik man Efterretninger, som tydede paa, at Czaren kunde blive nødsaget til at desavouere nogle af Dolgoroukis Udtalelser, men man imødesaae denne Mulighed uden at tillægge den stor Betydning og ventede endnu et heldigt Udfald af Carl Moltkes og Bernstorffs Sendelser. Prinds Christians Opgave blev derfor foreløbigen kun den, at vinde Indflydelse i Norge og at modarbeide de hemmelige Forsøg, som Sverrig gjorde paa at rokke Nordmændenes Troskab mod Kongehuset. Den unge Prinds, som betragtede sit Kald med et vist Sværmeri, hengav sig til det Haab at kunne forkynde Freden i Norge, skjænke Landet Lykke og derved erhverve sig Folkets Hengivenhed.

Prinds Christian Frederik bliver Statholder i Norge.

---

[1]) Udnævnelsen var besluttet før 2den Mai, see Prinds Christian Frederiks Skrivelse til Kongen af 2den Mai. (G. A.).

Først noget ind i Mai Maaned begyndte Prindsens lyse Forhaabninger at formørkes ved de Efterretninger, som da ankom. De første vare fra Grev Carl E. Moltke.

Carl Moltke i det russiske Hovedkvarteer.

Denne Gesandt havde den 16de April truffet det russiske Hovedkvarteer i Schlesien, den 17de havt den første Samtale med Nesselrode og den 18de Audiens hos Czaren. Han havde forefundet en anden Stemning, end han havde ventet, idet man strax havde erklæret ham, at Rusland navnlig for Øieblikket ikke kunde frigjøre sig for de Forpligtelser, det havde paataget sig ligeoverfor Sverrig, at man derfor ønskede, at Kongen vilde samtykke i de Fredsbetingelser, Thornton bød, og modtage de Skadeserstatninger, som i dette Tilfælde lovedes ham, nemlig de hanseatiske Byer, Oldenburg, Ostfriesland og Holland. Den danske Afsending erklærede, at Kongen afslog enhver saadan Udvidelse, samt at Danmark paa ingen Viis kunde skadesløsholdes for Norge, i Anledning af hvilken Yttring Czaren under Audiensen den 18de bemærkede, at han ikke kunde gaae ind paa denne Maade at see Sagen paa.

Carl Moltke besluttede paa Grund heraf skriftlig at udvikle, hvorfor Kongen ikke kunde afstaae Norge mod tydske Provindser uden at sætte Danmarks nationale Tilværelse paa Spil. Han forfattede i den Hensigt en Memoire til Keiseren[1]), som fortjener at omtales.

Efter først at have berørt Danmarks og Norges Konstitution (Kongeloven) og den Garanti, som Kongen ved forskjellige tidligere og senere Leiligheder havde overtaget for Rigernes Uadskillelighed, fortsatte han saaledes[1]):

— »Den Skadesløsholdelse, man tilbød den danske Konge, vilde maaskee være stor, men den vilde gjøre Kong Frederik

[1]) Dateret Reichenbach 20de April, bilagt Dep. for C. M. til Rosenkrantz af 23de April (Kopi i G. A.).

den 6te til en hollandsk eller tydsk Fyrste. Han vilde ophøre at være dansk Monark og befinde sig i en heel anden Stilling end den, hvori den danske Konge var, med hvem Peter den Store afsluttede den første Traktat mellem de to Lande. De Interesser, som Holland og Landet mellem Ems og Weser havde, vare fremmede for Danmark. — Befolkningerne, Rigdommene, Sprogforskjellighederne i disse Lande vilde skade Danmarks Existens som Stat. Idet han betjente sig af et Udtryk, som han indrømmede var lidet adækvat, meente han, at den erobrende Nation vilde gaae tilgrunde i den erobrede.

— De Danske og Norske dannede derimod een Nation, som i Aarhundreder havde udgjort eet Folk. De havde en Udvexling af Produkter, som var lige nødvendig for begge«.

— Naar Norge forenedes med Sverrig, vilde Nordmændene fremstille for deres Landsmænd, de Danske, at ogsaa de skulde forene sig med hiint Rige, for at de to Landes Befolkning kunde opveie den svenske Nations Indflydelse.

— De Svenske vilde paa deres Side fremstille den sande Nytte af en virkelig Forening af de tre Riger. De vilde forestille de Danske Behageligheden ved at blive et mægtigt Folk og have en national Repræsentation. De vilde sige dem: I 1777 havde I en Marine paa 30 Linieskibe, vi havde ligesaa mange; naar nu de tre Kongeriger kunde have een Regering, vilde Besparelserne i den indre Administration og Formindskelsen af Hæren let sætte os i Stand til at have en samlet Flaade af 80 Linieskibe. Med en saadan Søstyrke og Beskaffenheden af Landenes Kyster behøvede man ikke at frygte for, at de Engelske en anden Gang skulde komme for at borttage Eders Skibe og stikke Eders Hovedstad i Brand.

— Ved Norges Forening med Sverrig vilde Carl Johan altsaa forberede en ny Calmarunion, blive Herre over Øster-

søen og derved finde Midler til — tidligt eller seent — at tage Finland tilbage.»

Nesselrode indrømmede, at denne Fremstilling var vanskelig at gjendrive, men holdt sig blot til, at Rusland ikke kunde trække sig ud af Forpligtelserne mod Sverrig, hvis Danmark ikke kunde finde en Udvei, som kunde give det Anledning dertil. Han ønskede, at Danmark i det Mindste vilde afstaae Throndhjems Stift. Czaren, som den 22de April gav Moltke en ny Audiens, gjentog det Samme og tilføiede: »Saasnart Danmark giver Throndhjem, giver jeg Hamburg og Lübek.«

Dolgorouki desavoueres

I Følge med Efterretningerne om Carl Moltkes Modtagelse og første Forhandlinger kom Budskabet om Dolgoroukis Hjemkaldelse. Ordren derom var udstedt af Czaren i Reichenbach den 26de April. Det bebreidedes Fyrsten[1]), at han var vegen bort fra Sendelsens første Maal, som var at fremstille de Forpligtelser, Keiseren havde indgaaet mod Sverrig, og ifølge hvilke Danmark aldrig kunde unddrage sig Offret af Norge, — at han i den kort efter Ankomsten afgivne Verbalnote havde gjort Forslag, som aldrig burde være komne udenfor konfidentielle Antydninger, at han havde forelæst denne verbale Note, i hvilken han uden Bemyndigelse havde sagt, at Spørgsmaalet om Norge var opsat, for den svenske Gesandt, som havde rapporteret den Ord for andet til sit Hof, — at han havde fremkaldt det stockholmske Kabinets Mistro paa samme Tid, han havde udsat sig for hos Nordtydsklands Indvaanere at bevirke Indtryk, som ikke vare til Fordeel for den almindelige Sag, — at han havde gjort dette og mere uden at have opnaaet et tilfredsstillende Svar betræffende Norge eller et formeligt Løfte om, at Danmark vilde forene sine Vaaben med Ruslands.

Dolgorouki faldt i Unaade og maatte ikke komme til

---

[1]) Kopi af Hjemkaldelsesordren i G. A.

Hovedkvarteret, men skulde begive sig til Berlin for der at oppebie nærmere Bestemmelser.

Det er tvivlsomt, hvorvidt Fyrsten virkelig har overskredet sine Instruktioner. Vægtige, samtidige Vidnesbyrd benægte det. Men han havde været indiskret og givet Carl Johan Midler til at gjennemskue Czarens Planer. Ifølge Carl Moltkes Formening[1]) havde han givet os for store Forhaabninger og ikke noksom holdt paa, at de danske Tropper strax optraadte mod de Franske ved Elben, da Czaren vilde, at Freden med England skulde have været en Følge af de Tjenester, som saaledes vare gjorte den fælles Sag, og disse da endvidere skulde have tjent som Paaskud til at tilintetgjøre Traktaten til Åbo.

Fyrst Dolgorouki forlod Kjøbenhavn, bekymret ikke blot for sin egen, men for Danmarks Skjæbne. Han havde faaet Landet og dets Konge kjær. Paa Tilbagereisen gjennem Altona besøgte han de danske Befalingsmænd og Generalkonsul Rist for at give dem tilkjende, at Danmarks Velfærd krævede en Fortsættelse af den Politik, som var begyndt under hans Medvirkning. Han vilde strax have en lille Fjendtlighed mod de Franske. »Skyd et Kanonskud«, sagde han, »det er den eneste Frelse; ingen Magt kan hjælpe Danmark uden Rusland«. Skjæbnen vilde, at disse Ord udtaltes i Haffners Stue den 12te paa samme Tid, Kanonbaadene efter Tettenborns udtrykkelige Befaling aabnede deres Ild mod et af de Franske besat Huus; men, som vi have seet, lod Vandamme sig ikke af et Par Kanonskud forlede til at støde Danmark over til de Allierede.

Prinds Christian Frederik var imidlertid bleven færdig til at reise. Den 10de Mai erholdt han sin Instrux[2]) i Prinds Christian Frederiks Instrux.

[1]) Brev fra C. Moltke til Rosenkrantz, Dresden den 3die Mai (Kopi i G. A.).

[2]) Kopi i G. A.

Form af en hjertelig Skrivelse fra Kongen, der vel forudsatte som en Mulighed, at der kunde udbryde Krig med Sverrig, nemlig hvis Freden med England ikke kom istand, i hvilket Tilfælde et Angreb fra Norge af erklæredes for nødvendigt, men som iøvrigt gik ud fra den Forudsætning, at Freden vilde blive sluttet, at Danmark vilde komme til at stride paa Koalitionens Side, og at Norge da snart vilde blive forsynet og hjulpet. Instruxen indeholder ellers intet Mærkeligt, hverken i de Regler, den giver for Norges Bestyrelse og for Prinds Christians Optræden eller i de politiske Betragtninger, den indeholder. Den sluttede med Ønsket om, at den Høieste maatte staae Prindsen bi, saa han kunde udføre det Hverv, Kongen og hele Nationen havde overdraget ham.

Hans Afreise fra Kjøbenhavn.

Dagen efter udstedtes de fornødne Ordrer. For at skjule Prindsens Bestemmelse udnævntes han offenlig til kommanderende General i Holsteen i Ewalds Sted, og hans Reiseroute modsagde ikke denne Befaling, idet den lagdes over Nyborg, Faaborg og Augustenborg. Kommandoen over 1ste Armeedivision paa Sjælland overdroges Prinds Frederik Ferdinand, men Divisionens Stabschef, Major L. F. Brock, Overadjudant i Generaladjudantstaben, ledsagede tilligemed nogle andre Officerer Christian Frederik.

Ved Afskeden syntes man endnu at have næret de bedste Forhaabninger om Fred, hvortil den Omstændighed, at Carl Moltke ifølge Czarens udtrykkelige Ønske forblev i det russiske Hovedkvarteer, vel har bidraget; men snart efter forandredes hele Stillingen ved de Efterretninger, man fik om Tildragelserne i London.

Efterretninger fra London.

De forskjellige Forsøg, Auditeur Bille havde gjort paa at nærme sig den engelske Regering, vare alle mislykkede. Lord Castlereagh viste sig uforsonlig, og hverken Vaabenstilstanden paa Elben eller de danske Troppers Frem-

rykning til Tettenborns Understøttelse havde formaaet at stemme ham gunstigere. Auditeuren ventede derfor kun paa Bernstorffs Ankomst, da han den 19de April fik et Brev fra Understatssekretairen, W. Cooke, hvori han anmodedes om at forlade England med Paketten den 21de. Den 20de blev han i en Billet anmodet om at møde hos Hr. Cooke mellem Kl. 12—1, hvilket han punktlig efterkom. Der meddeeltes ham her[1]), at England ikke vilde indlade sig paa Underhandlinger i London, men at han fra Lord Castlereagh skulde faae en Skrivelse, der indeholdt Prindsregentens Erklæring i saa Henseende, — at Grev Bernstorff ikke vilde blive modtagen, — at den danske Gesandt i Stockholm, Grev Baudissin, den 2den April havde erklæret Thornton, at Danmark ikke kunde slutte Fred uden i Forening med Frankrig, at denne Erklæring ikke senere var tilbagekaldt, og at England, som derfor maatte ansee enhver Forhandling med Danmark undergiven Frankrigs Approbation, ikke kunde begynde nye Underhandlinger uden en foregaaende Erklæring, hvori Danmark fralagde sig denne Forbindelse og ansaae sig kompetent til at slutte en særskilt Fred, — at Danmark hidtil havde handlet efter fransk Indflydelse, og at hvert Skridt, det havde gjort, var dikteret af Alquier, — at saalænge denne Mand var i Kjøbenhavn, kunde man ikke vente nogen Selvstændighed hos den danske Regøring. Dernæst oplæste Hr. Cooke Koncepten til Castlereaghs Meddelelse, der indeholdt, at man, dersom Danmark ikke vilde underhandle i Stockholm, ikke havde noget imod et neutralt Sted, f. Ex. Hamburg, men at Underhandlingerne maatte føres i Forening med Sverrig og Rusland. Endelig bemærkede han i Anledning af Reiseordren, at man allerede for længe havde taalt Billes Ophold; da der var gjort Forestillinger derimod,

[1]) See Brev fra St. Bille af 20de April. (Kopi i G. A.).

og der nu atter blev sendt en ny Underhandler til London, maatte man gjøre en Ende derpaa.

Den 21de reiste Steen Bille med denne Besked, samme Dag var Grev I. Bernstorff kommen til Harwich. Imellem denne By og London krydsede de to Afsendinge hinanden uden at faae talt sammen, men en skriftlig Underretning, efterladt af Bille, meddeelte Bernstorff, hvad der ventede ham.

Anden Dag efter stod I. Bernstorff for Lord Castlereagh og havde en to Timers Samtale med ham[1]). Den ordknappe Lord med den tørre, livløse Stemme udtalte sin Forundring over, at det danske Hof, der fuldstændigen kjendte de indgaaede Forpligtelser, om hvilke man ikke havde ladet det i Uvidenhed, kunde love sig noget Held af en Sendelse, som ikke gik ud paa at erklære dets Tilslutning til disse. Traktaten existerer, sagde han, det følger af sig selv, at Kongen af Danmark kjender den eneste Betingelse for Fred. Hvad Dolgorouki havde erklæret, havde han neppe været bemyndiget til, men selv om saa var, om ogsaa Rusland meente, at Spørgsmaalet om Norge kunde sættes til Side, vilde England dog opfylde sine Forpligtelser. Det var mod Sverrig, det havde paadraget sig disse; det var derfor kun denne Magt, som kunde løse det fra dem. Det var ikke Herre over at kunne underhandle særskilt med Danmark, medmindre dette var villigt til at underkaste sig, hvad der var forlangt. Bernstorff gjorde opmærksom paa Følgerne af en fortsat Paastand om Norges Afstaaelse, idet en Deel af de Tropper, som ellers vilde blive anvendte mod Frankrig, vilde blive stillede mod de Allierede, men Castlereagh bemærkede, at om saa hele Fastlandskrigens Held afhang deraf, var England dog forpligtet til en

[1]) Depecher fra Bernstorff til Rosenkrantz af 24de og 26de April. (Kopi i G. A.).

streng Opfyldelse af det Løfte, det havde givet Carl Johan. Da den danske Greve nu forsøgte at vise, hvorlidet Norges Forening med Sverrig svarede til Englands sande Interesser, afbrødes han af Lorden, der ikke fandt det smigrende for det engelske Ministerium, at Danmark kunde troe det istand til at bryde sine Forpligtelser. »Det forekom ham dog mindre smigrende«, indvendte Bernstorff, »at troe England istand til at stifte Forpligtelser, som vare moralsk ulovlige og derfor ikke virkelig bindende,« men dette afviste Lorden med den Bemærkning, »at England var i Krig med Danmark, saa det ikke behøvede at respektere dets Rettigheder, og at Sverrig havde fuldgyldige Grunde til ikke med Ligegyldighed at see Norge i Hænderne paa en af Napoleons Allierede.« Bernstorff beklagede, »at der i saa Fald ikke blev Andet for Kongen at gjøre end at forsvare den Krone, man vilde fravriste ham«, og Lorden endte den egenlige Forhandling med at sige, at han skulde forelægge Prindsregenten og Kabinettet de gjorte Meddelelser, hvorefter Greven skulde faae endeligt Svar.

Hermed var Samtalen dog ikke tilende. Da Bernstorff spurgte, hvorledes han skulde forholde sig med det Brev fra Kongen, som han skulde overlevere Prindsregenten, betvivlede Lorden, at der under de Forhold, som existerede mellem de to Stater, kunde gives en dansk Afsending Audiens, hvorfor Greven erklærede, at han i Tilfælde af at det Svar, som han vilde erholde, var affattet i samme Aand, hvori Lorden talte, vilde foretrække ikke at gjøre Brug af Brevet. Den danske Afsending bad endelig om at turde benytte Posten til sine Meddelelser til Danmark, men fik det korte Svar, at man ikke forudsatte, at hans Ophold i London vilde blive af lang Varighed. Bernstorff ønskede dog i hvert Fald at oppebie sin Konges Ordre, da en Afreise Dagen efter Ankomsten vilde være et for aabenbart Vidnesbyrd om, at hans Sendelse var mislykket, og vilde tilføie

den danske Konge en dyb Krænkelse; men Lorden vilde kun love at indhente Prindsregentens Ordre derom, hvorvel han troede, at et forlænget Ophold af en dansk Gesandt i London kunde foraarsage urigtige Opfattelser, som det ikke var uvigtigt for Regeringen at forebygge.

Dette er en nøiagtig Skildring af den Begivenhed, som i saa høi en Grad vakte Opsigt ved alle Hoffer i Europa, undtagen Carl Johans, hvis Gesandt i London ansaaes for at have havt den største Indflydelse paa den engelske Regerings Beslutning og forud var underrettet om denne.

Den 26de April om Aftenen modtog Grev Bernstorff det officielle Svar. England kunde — saaledes sagde Castlereagh[1]) — ikke gaae ind paa de foreslaaede Underhandlinger, hvor levende dets Ønske om Fred med Danmark end var, eftersom det deels ikke turde forhandle særskilt med Danmark, deels ikke billigede det foreslaaede Sted. Med Hensyn til det Brev fra Kongen, Greven medbragte, da kunde Prindsregenten ikke modtage ham i Audiens, men det overlodes til hans Valg, om han enten vilde levere det til Besørgelse eller ikke gjøre Brug deraf. I første Tilfælde vilde der blive givet ham et høfligt Svar paa samme, i hvilket man dog ikke vilde undlade at udtrykke sin Forundring over, at den danske Konge under en saadan Tingenes Tilstand som den nærværende kom med saadanne Forslag. Med Hensyn til Grevens Ophold i London havde man Grund til at ønske, det ikke blev forlænget; men man indskrænkede sig til at sige det, overladende det til hans egen Fiinfølelse at bestemme Afreisens Øieblik.

Bernstorff fastsatte da Reisen til 2 Dage efter, og Postskibet fik Ordre til at være færdigt til at modtage ham til denne Tid.

---

[1]) Depeche fra Grev J. Bernstorff til Rosenkrantz af 27de April. (Kopi i G. A.).

Efterretningen om, hvad der var foregaaet i London, naaede Kjøbenhavn den 13de Mai, kort Tid før Bernstorff selv ankom over Holsteen. Den vakte den største Bevægelse. Frederik den Sjette, som ifølge sin hele Personlighed nødvendigt maatte tabe i et politisk Spil med den svenske Kronprinds, følte sig krænket i sit Inderste, og der var Intet naturligere, end at han, træt af de Intriguer, hvis Bytte han var, søgte hen til den eneste Forbundne, som vilde tage sig af ham og gjøre det ærligt og vedholdende, nemlig Keiser Napoleon. Endnu var denne dog Europas mægtigste Monark, og at han for at vinde Alt skulde spille en saa fortvivlet Hazard med sin Lykke, at han tabte Alt, var Noget, som idet Mindste hertillands neppe Nogen tænkte paa. Han havde nys seiret ved Lützen, drev nu Fjendens uordenlige, adspredte og slet kommanderede Hære ind i Schlesien og syntes overhovedet ifærd med at gjenoprette sin sunkne Magt.

Rosenkrantz søgte at forhindre, at Kongens Vrede over det Passerede skulde overvinde Klogskabens Stemme. Han raadede til, at Underhandlingerne med de 3 Magter dog skulde forsøges i Hamburg, at Forsvaret af denne By skulde fortsættes, dog med den Tilkjendegivelse til de Franske, at det alene skeete, fordi man betragtede Hamburg som en Deel af det danske Territorium, og man iøvrigt ikke vilde føre Krig mod Frankrig, tvertimod hjælpe det til at holde Englænderne borte fra Elben. Men Kongen forkastede dette Forslag og afsendte endnu samme Dag, den 13de, følgende Befaling til Wegener, hvori dog nogle, men mindre vigtige Punkter vare tagne af Rosenkrantzes Indstilling: Kongens Forbittrelse.

Det var overeensstemmende med min Hensigt, at de Franskes Angreb paa Hamburg blev forhindret, men nu er der indtruffet Omstændigheder, som fordre forandrede Forholdsregler. England har nemlig aldeles afslaaet Fred uden mod Norges Afstaaelse, men derpaa kan der ikke gaaes ind, Ordren af 13de Mai.

da det strider mod mit Folks og min Krones Værdighed samt mod den Kjærlighed, jeg nærer til mit Folk. »Til den Ende befale Vi Følgende:

En Parlamentair, som skal være Oberstlieutenant Haffner, afsendes strax med et Brev fra Dig, Vor Generalmajor Wegener, til den nærmeste franske General, og tilkjendegives der ham, at efter de Skridt, der vare gjorte, havde Vi havt Grund til at haabe Fred med England og derved at have opnaaet en Neutralitet, som Landet saameget trænger til; men da dette ei kunde skee uden mod Kongeriget Norges Afstaaelse, saa var dette umuligt, da Jeg aldrig afstod bemeldte Rige, at Jeg derfor ønskede, at de Franske ei angrebe Hamburg; imidlertid forbleve Vi udi Vor neutrale Stilling og forsvarede Vort eget Territorium og have befalet, at alt Samkvem mellem de Engelske og Vore Lande skal hindres. Samtlige Kanonchalupper afgaae derfor strax til Glückstadt og Altona.

Til General Tettenborn deklareres, at, da England ei vil slutte Fred, uden at Vi afstaae Kongeriget Norge, saa kunne Vi ei mere soutenere Hamburg i Tilfælde af Angreb af de Franske, men maae som Neutral blot forsvare Vort eget Territorium, hvilket smerter mig saameget mere, som Jeg ved denne Leilighed havde villet give Keiser Alexander et nyt Bevis paa mit Sindelag imod ham. Ligeledes tilkjendegives det General Tettenborn, at alt Samkvem mellem Os og England maa hæves, samt at De venter hvert Øjeblik Ordre til at opsige Vaabenstilstanden med de Engelske paa Elben. Endelig, at de Svenskes Fremrykning og Sindelag mod Os endmere maatte være en Bevæggrund for denne Vor Beslutning.

Ligeledes have samtlige Officerer at holde sig fra Omgang med Russerne og de Forenede, ligesom ei heller Generalmajor Wegener eller Oberstlieutenant Haffner maa omgaaes med den russiske General Tettenborn.

Skulde alt Fjendtligheder være begyndte mod de Franske, da bør de øieblikkeligen bilægges, og den befalede Deklaration gives. Styrken mod Hamburg formindskes, og det, som bliver tilbage, tilligemed Altonas Garnison staaer under Oberstlieutenant Haffner og udgjør det høire Flankekorps; Bergedorf observeres, men det hele Kantonnement bliver mere vendt mod Lübek. Nu er det blot Vort Territorium, der skal forsvares, og ei Hamburg eller Lübek med deres Gebeter[1]).«

Prinds Christian Frederik var ikke kommen længere end til Nyborg, da han med stor Bekymring erfarede, at Underhandlingerne i London vare strandede. I bevæget Stemning skrev han strax til Kongen[2]), henstillede, om ikke Schimmelmann kunde sendes til England, hvorvel han frygtede, det var for seent, og udbad sig bestemte Befalinger, hvilke kunde indhente ham i Hjørring. Han bad om, at der maatte blive tilført Norge Korn i Masse — coûte que coûte — og forespurgte, om han ikke i Forsyningens Interesse maatte sende C. Anker[3]) til London. Hvis Sverrig skulde angribes og fransk Parti tages, hvad han bad Gud forbyde, antog han, at Wenzel Haffner, som havde overbragt de Franske Erklæringen om, at vi ikke taalte, at Hamburg angrebes, maatte desavoueres, men lagde iøvrigt med Hensyn til Sverrig Kongen paa Sinde, at man vilde vinde mere

Prinds Christian Frederik i Nyborg.

---

[1]) Originalen i A. A. Som mange andre af de Ordrer, hvilke Kongen navnlig i bevægede Øieblikke skrev egenhændigt, er ogsaa denne affattet i et saadant sprogligt Negligé, at den ikke kan gjengives ganske ordret. Dog er enhver Forandring undgaaet paa de Steder, hvor Meningen ikke var utvivlsom klar.

[2]) Brev fra Prinds Christian Frederik til Kongen. Nyborg, den 12te Mai. (G. A.). Der findes 2 Breve af denne Dato, ankomne i samme Omslag, men kun det af dem, som har Karakteer af at være fortroligt, har egenlig historisk Interesse.

[3]) Carsten Ancker, Eier af Eidsvold Jernværk i Norge, født i 1747, havde staaet i Spidsen for det asiatiske Kompagni i Kjøbenhavn.

ved at opægge de Svenskes Partiaand end ved at drage Nationalstemningen mod sig ved et Angreb.

Reisen til Norge. Reisen fortsattes. I Holsteen ventede man ham, og Ingen med større Længsel end Wegener. Mange Officerer havde allerede sendt Breve til ham for at anbefale sig i hans Gunst; men fra Augustenborg dreiede han pludselig mod Nord under Navnet Grev Rantzau og kom efter 4 Dages Forløb, uden at hans Inkognito var bleven røbet, til Hjørring, for at oppebie gunstig Vind.

Her modtog han et Brev fra Frederik den 6te[1]), hvori det Nærmere om Tildragelsen i London meddeeltes. Kongen tilføiede, at han nu maatte holde sig til Napoleon, eftersom han ikke kjendte nogen Middelvei, at han tænkte paa at skrive Keiseren til og agtede med det Første at begynde Krigen med Sverrig, saa et Angreb fra Norge af vilde blive nødvendigt. Med Hensyn til Provideringens Fremme paalagde han Prindsen at sætte sig i Forbindelse med Handelshuset Hornemann i London.

Efter Ankomsten til Fladstrand, hvor der laa Baade beredte for ham og hans Følge, besvarede han dette Brev[2]). Han gjentog Ønsket om at maatte sende C. Anker til London, slog paa Muligheden af at kunne erholde Neutralitet for Norge, men udtrykte sin Beredvillighed til at angribe, naar der samtidigt skeete et Indfald i Skaane fra Sjælland af, og lovede strax efter Ankomsten til Norge at udarbeide en Operationsplan.

Strax efter Midnat den 20de gik han ombord i en almindelig Fiskerbaad og førtes af Sølieutenant Falsen som Baadstyrer ud mod Norge. Hans Adjudanter, forklædte som Fiskere, vare i en anden, Bagagen i en tredie Baad. Far-

---

[1]) Brev fra Kongen til Prinds Christian Frederik den 15de Mai (G. A. Kopibog).

[2]) Brev fra Prinds Christian Frederik. Fladstrand den 19de Mai (G. A.).

tøierne løbe langs den svenske Kyst i Afstand fra hverandre, som om de, hvert for sig, vare paa Fiskeri. Falsen havde Parlamentairflag med; hvis han var stødt paa Engelskmænd, vilde han have heist dette og afleveret en ligegyldig Forespørgsel samt bedet om at maatte bringe Svaret til Norge. Men der blev ikke Brug for disse Forsigtighedsregler. Under en rask Kuling, der endog naaede op til Storm, kom de 3 Baade uanfægtede til Hvaløerne, hvor Prinds Christian Frederik første Gang betraadte norsk Grund. Falsen[1]) blev deroppe for paa samme Maade at føre Prinds Frederik af Hessen ned til Sjælland.

Vi maae imidlertid atter vende os til Hamburg. Vi have fulgt Begivenhederne der indtil den Dag, Kongens Brev af 13de ds. afgik fra Kjøbenhavn. Der forløb, inden det naaede sit Bestemmelsessted, nogle Dage, fulde af Tvivl og Uro for de danske Befalingsmænd paa Grændsen.

Davouts Henvendelse til Wegener.

Den 13de, samme Dag, Vandamme havde oversendt Kapitain Wilster, kom Davout selv til Harburg og afsendte strax en Adjudant til Wegener med et Brev[2]), hvori han udtrykte sin Forbauselse over, hvad han havde hørt om Affairen paa Feddel, idet der var blevet ham berettet, at danske Tropper havde deeltaget i Kampen mod de Franske. Han bad sig meddeelt, om dette var skeet efter Kongens udtrykkelige Villie, eller hvorledes han skulde forklare sig det. Adjudanten blev paa Veien til det danske Hovedkvarteer overfalden af Kosakker og kastede derfor Brevet i Vandet. Det blev paa Grund heraf nødvendigt først at skaffe et Duplikatexemplar tilstede, og derved vandt de danske Befalingsmænd nogle Dage, inden en bestemt Erklæring blev nødvendig. Det originale Brev blev imidlertid opfisket og

---

[1]) Af hvis Rapport Ovenstaaende er taget.

[2]) Brev fra Davout til Wegener, dateret Harburg den 13de (G. A.).

bragt til Haffner[1]), som strax sendte Bud efter Wegener og Rist for at overlægge Sagen med dem.

Befalingsmændenes Ubestemthed.

Det var — efter hvad der meddeeltes — meest af Frygt for, at den danske Styrke ikke skulde kunne modstaae de Franske, da den tillige havde hele Grændsestrækningen at bevogte, men ogsaa af Hensyn til, at Tettenborn muligen vilde gaae bort og aldeles forandre Forholdene, at de ovennævnte tre Mænd enedes om et Svar, der var sat paa Skruer. Det indeholdt, at det vel ustridigt var Kongens Befaling, at man skulde forhindre, at Hamburg indtoges med Magt, men at man dog ønskede at vedligeholde det venskabeligste Forhold til Frankrig, hvorfor Generalen uden Hensyn til Davouts formelige Opfordring til en bestemt Erklæring endnu engang vilde gjøre Forespørgsel hos Hans Majestæt Kongen samt haabede, at Stillingen maatte blive uforandret, til Svar indtraf.

Denne Skrivelse blev undertegnet den 15de[2]) for næste Dag at afsendes med Haffners Adjudant, Kapitain Schow, til Harburg, da — om Aftenen en Koureer fra Kjøbenhavn bringer Kongens ovenfor meddeelte Befaling af 13de.

Kongens Ordre kommer.

Den fulgtes af en ligelydende Ordre til Haffner og et Brev fra Rosenkrantz til Rist. Det Indtryk, som Meddelelsen gjorde paa Sidstnævnte, der som tydsksindet meest levende havde følt Glæde over Danmarks Optræden paa de Allieredes Side og over den smukke Rolle, som efter hans Mening aabnede sig for Kongen, var overvældende. Han skrev strax tilbage, at hans Hjerte var sønderrevet, at han saae Statens Ruin imøde, en Ruin uden Ære og uden Trøst.

---

[1]) Det opfiskede Exemplar, eenslydende med Duplikatet, findes endnu i G. A., bærende tydelige Spor af at have ligget en Tid i Vandet.

[2]) Kopi af samme er bilagt Rapport fra den bevægelige Armeedivision, dateret Schiffbek den 15de Mai.

Han begav sig til Wegener og Haffner og fandt dem begge bestyrtede over Ordren, dog ikke fordi den egenlig kom dem uventet, men fordi den stod i saa stor Modsætning til, hvad der var skeet i de sidste Dage. De besluttede alle tre at komme sammen næste Morgen for at samtale om Udførelsen.

Raadslagninger med Rist.

I dette Møde tilraadede Rist at opsætte Fuldbyrdelsen af den kongelige Ordre en kort Tid. Han gjorde opmærksom paa, at man af Kongens Skrivelse tydeligt kunde see' at Grunden til Befalingen alene var Afsky for Tanken om Norges Afstaaelse, og at man derfor kunde slutte sig til, at han, saasnart denne var opgivet af de forbundne Magter, vilde foretrække at vedblive den nye, begyndte Politik. Nu vare Forholdene saadanne, at man hvert Øieblik kunde vente nye Bestemmelser fra det svenske og russiske Kabinet; hamburgske og hannoveranske Deputerede vare nemlig i Stralsund for at formaae Carl Johan til at skyde Spørgsmaalet om Norge tilside og ved et offenligt Skridt berolige Danmark, og Begivenheden paa Feddel, hvor danske Tropper havde udgydt Blod for den almindelige Sag, kunde i faa Dage bringe en Forandring i hele den politiske Situation. Han meente derfor, at man burde tage det Ansvar paa sig at opsætte Fuldbyrdelsen af den kongelige Ordre, foreløbigt i 24 Timer, hvorefter en ny Sammenkomst kunde finde Sted.

Udførelsen af den kongelige Ordre opsættes.

Dette Forslag bifaldtes. De to Befalingsmænd antoge, at en saa kort Opsættelse ikke kunde faae skadelige Følger, eftersom et vedholdende Regnveir for Øieblikket gjorde alle Krigsforetagender umulige, og ventede desuden nye Meddelelser fra Kjøbenhavn inden 24 Timer, eftersom Budskabet om Kampen paa Feddel maatte være naaet derhen den 14de, og det var antageligt, at det kunde foranledige en Skrivelse[1]). Hvad der imidlertid meest bevægede Wege-

[1]) Der kom dog i 3 Dage intet Brev fra Hovedstaden.

ner til at gaae ind paa det Foreslaaede, var en Passus i Rosenkrantzes Brev til Rist, i hvilken den Sidstnævnte bemyndigedes til efter Omstændighederne at lempe Bekjendtgjørelsen til det hamburgske Senat. Dette Brev vedkom ligesaa lidt Wegener, som Kongens Ordre Rist. Den nævnte Passus havde Rosenkrantz indskudt i sit Brev[1]), fordi han, forudsættende at Kongens Ordre vilde blive fulgt, og Beskyttelsen derved i Gjerningen unddraget Hamburg, vilde give sin Agent der Leilighed til at skaane Borgernes Følelser ved f. Ex. ikke at meddele dem den fulde Sandhed strax. Anderledes vilde den heller ikke være bleven forstaaet, hvis ikke Rist i sin Iver for at overtale Befalingsmændene havde skaffet sig en Støtte i denne Sætning. Indberetningen[2]), hvori Wegener melder, at han har taget det paa sig at udsætte Ordrens Fuldbyrdelse, støtter sig til ovennævnte Sætning i Rosenkrantzes Skrivelse, Hensynet til Hamburgs Vel og de almindelige politiske Forhold. »Maaskee«, hedder det saaledes, »viser Sverrigs Forhold sig om nogle Dage i et gunstigere Lys, og Hamburg kan da ogsaa reddes, naar Anliggenderne ved den store Hær tage en lykkeligere Vending.«

Hvad der gjorde Sagen værre var, at Wegener besluttede — for at vinde Tid — ikke destomindre at afsende det Dagen før affattede Svar paa Davouts Brev. Eet er at opsætte en Ordres Udførelse en kort Tid, naar det kan skee uden Skade, et Andet er at handle lige derimod. Kongen havde befalet: 1) hvad der skulde siges Davout, 2) at Haffner skulde være Parlamentairen, der afsendtes, 3) hvad der skulde siges Tettenborn, 4) at Tropperne skulde drage ud

---

1) See Rosenkrantzes Skrivelse til Kongen af 20de Mai. (G. A.).

2) Rapport fra den bevægelige Armeedivision. Wandsbek 17de Mai 1813.

af Hamburg. Ikke alene opsatte man at gjøre Noget af dette, men man sagde Davout noget Andet, som stod i Strid med Kongens Ordre, og sendte ikke Oberstlieutenant Haffner, men Kapitain Schow over med det.

Ogsaa kunde man ligesaa godt have undladt at afsende dette reent ufyldestgjørende og intetsigende Brev. Da Kapitain Schow ankom til Harburg, blev han af Vandamme henviist til Davout, som spurgte ham, om han kjendte Brevets Indhold, og, da han benægtede dette, bortsendt. Men neppe kommen ud i Haven, kaldtes han ind igjen. Davout tog ham ind med sig i sit Kabinet, gjentog Spørgsmaalet, om han ei kjendte Indholdet, og da det paany blev benægtet, sagde, at det Brev, han havde bragt, ikke var noget Svar paa Marechallens tidligere; det var vel Bogstaver, der vare satte sammen og dannede Ord ligesom Ordene et Brev, men ikke Svar paa, hvad han havde spurgt om. Han vilde enten have en Erklæring om Krig eller en om Fred; han vilde vide, om de Danske endnu vare i Hamburg, om de vilde rømme den, om Kongen virkelig vilde Krig. Han havde ikke isinde at brænde eller ødelægge Byen, men blot at afvæbne Borgerne og det hanseatiske Korps, hvortil den danske General burde raade de fornemste Indvaanere. Han vilde give en almindelig Amnesti, men hvis man tvang ham til Voldsomheder, kunde han hverken skaane Hamburg eller Altona. Man maatte nøie overveie, hvad man agtede at foretage sig, og han maatte have et andet Svar paa sit Brev, da han endnu ikke var i Stand til at gjøre en Rapport til Keiseren; dette ventede han inden 24 Timer. Davout spurgte endelig Kapitainen, om han havde forstaaet ham, lod ham gjentage Alt, hvad han havde sagt, hvorpaa han med Yttringer om Velvillie og navnlig med Forsikkringen om, at han kun ugjerne og kun paa Keiserens udtrykkelige Befaling vilde føre Krig

mod Danmark, sendte ham tilbage med det Paalæg, ikke at glemme Noget af det, han havde sagt[1]).

Følger. Men det Allerførste, Wegener, Haffner og Rist burde havde overveiet, da de besluttede sig til at opsætte Fuldbyrdelsen af Kongens Befaling, var dog, om de vare i Stand dertil. Havde de troet det, feilede de. Om Eftermiddagen lettede pludselig Kanonbaadene i Elben foran Hamburg og gik bort. En almindelig Bestyrtelse griber Byen og et hos Tettenborn værende Middagsselskab. Man iler til Haffner, der høiligen forbauses derover og maa give sit Ord paa, at det er en Feiltagelse, og at de strax skulle vende tilbage. Det forholdt sig med Sagen saaledes, at Kanonbaadene efter hiin Tids besynderlige Administration ikke hørte under Wegener eller Haffner, men under Landgreve Carl paa Gottorp, til hvem Kongens Ordre ogsaa var sendt, og af hvem Baadene derfor havde faaet Ordre til at gaae til Glückstadt for at unddrage Hamburg deres Beskyttelse. Haffner befalede dem strax at vende tilbage til deres Poster, en Myndigheds Overskridelse, som han undskyldte med, at Sølieutenant Hedemann, der kommanderede dem, aabenbart ikke burde være gaaet bort, før han havde underrettet de danske Befalingsmænd ved Hamburg om den Ordre, han havde faaet.

Men opskræmmet af denne Tildragelse gaaer Wegener nu hen og betroer Tettenborn den kongelige Ordre som en Hemmelighed. Da Rist hører dette, bedrøves han; thi skulde den betroes nogen, maatte det efter hans Mening være Senatet, og han vilde nødigt, at Nogen skulde meddele den til Samme før han. Han iler da derhen, men træffer Tettenborn i Raadet. Var det endnu en Hemmelighed, var det i ethvert Fald en af de offenlige; thi i et Nu kjendte hele Ham-

[1]) Skrivelse fra Altona Pladskommandantskab, 17de Mai 1813.

burg den, og samtidig fik Davout og Vandamme fuldstændig Underretning om den fra Alquier i Kjøbenhavn.

Nu vare de 24 Timer forløbne, og under de indtraadte Forhold blev det ligeud Brøde at forlænge den begyndte Fremgangsmaade. Men man gjorde det af Svaghed. Man ignorerede den kongelige Ordre ligeoverfor Davout og trak ikke Tropperne bort fra Hamburg. Kun i eet Punkt havde man opfyldt Befalingen, man havde kundgjort den for Tettenborn; men paa den Maade, det var skeet, var Ondt ikkun bleven værre; thi den russiske General blev derved formeligen optaget i de danske Befalingsmænds Raadslutninger, hvor han naturligviis raadede til saalænge som muligt at opsætte Ordrens Efterlevelse, uden at de tre Danske indsaae det Dadelværdige i dette mærkværdige Forhold.

Det Første, Tettenborn tænkte paa, var at faae Svenskere til Hamburg til Afløsning af de Danske; en Afdeling af hine var nemlig skudt frem til Wismar for at tage en truende Stilling mod Holsteen og Hamburg. Han sendte Bud derhen, og det lykkedes ham let at komme til Forstaaelse med den Kommanderende, den fra den finske Krig bekjendte, tappre og meget folkelige General Döbeln [1]). Denne havde saa lidt Anelse om, at han og Svenskerne vare komne til Fastlandet for at bekrige de Danske, at han tvertimod nærede de broderligste Følelser for disse og ansaae det for en Fortjeneste at understøtte den Sag, Tetten- Svenskerne hidkaldes.

[1]) Georg Carl Döbeln, født 1757, traadte ind i den svenske Hær 1778 som Fændrik, gik kort efter i fremmed Tjeneste og deeltog i Krigen i Indien og Afrika. Senere kæmpede han i Finland 1788 og var 1796 naaet til Oberst i Armeen. Da Rusland angreb Finland 1808, søgte han Ansættelse i den finske Hær, kom til at anføre »Bjørneborgerne«, blev Generalmajor og Sverrigs populaireste Anfører. Senere var han bleven ophøiet i Friherrestand, havde kommanderet Nordarmeen mod Norge samt beklædt andre militaire Stillinger, indtil han nu i 1813 med de første Tropper var overskibet til Pommern.

anbefalede ham. Kun forlangte han et Forlig med de Danske, hvorefter intet Angreb maatte skee uden efter Opsigelse 24 Timer forud, i hvilket Tilfælde han forpligtede sig til at gaae til Ratzeburg. Wegener gik villig ind herpaa, og Döbeln beordrede da en Underafdeling til Hamburg paa samme Tid, han udstedte en Deklaration til Wegener[1]), i hvilken han erklærede, at han ilede med at følge det hæderlige Exempel, de Danske havde givet, at det holsteenske Gebet paa intet Sted skulde blive berørt, at der skulde blive givet streng Befaling til at behandle Hs. danske Majestæts Undersaatter paa den Maade, det sømmede sig saa nære Frænder, og at enhver Forseelse herimod skulde blive straffet efter de svenske Loves Strenghed. I Bergedorf skaffede Tettenborn 400 Vogne tilveie, som holdt færdige til at modtage Svenskerne til hurtig Viderebefordring. Man nærede ikke Frygt for, at de skulde komme forseent; thi Regnperioden vedblev endnu og havde frembragt en ufrivillig Vaabenhvile. Men de Franskes Beleiringsbatterier paa Feddel høinede sig dog daglig mere og mere — til Hamburgernes Skræk.

Wegener og Döbeln.

Men hvor forskjelligt formede nu ikke Forholdene ved Grændsen sig fra den Tilstand, Kong Frederik vilde have! I Hamburg vare Svenskerne som Venner befordrede ind i de danske Troppers Midte, — men i Kjøbenhavn? Frederik den 6te var i sin Forbittrelse over det politiske Rænkespil saa opbragt paa Bernadotte, i hvem han saae alle sine Ulykkers Ophav, at hans Vrede overførtes til alle Svenskere, der lode sig lede af denne, og aldrig saasnart hørte han, at svenske Tropper vare komne til Mecklenburg og i Fremrykning mod Grændsen, før han glemte den besluttede Neu-

[1]) Indberetning fra den bevægelige Armeedivision af 19de samt lignende af 20de Mai med Döbelns Deklamation i Original og Kopi af Svaret paa samme.

tralitet og sendte sin General Ordre til at forene sig med de Franske for at bekæmpe dem.

Dette Aktstykke, Ordren af 16de Mai, der fulgte nærmest efter den af 13de, lyder saaledes[1]: Kgl Ordre af 16de Mai.

»Af Vor Ordre af 13de denne Maaned maa Du alt have erfaret, at al Forening mellem England og Os er aldeles umulig.

De svenske Tropper ere i Pommern, de have alt i Realiteten viist fjendtligt Sindelag mod Os og Vore Stater, skjøndt ingen egenlige Fjendtligheder ere begyndte. Det er af Vigtighed, at det svenske Korps i Pommern, som alt er rykket frem i det Mecklenburgske, forhindres fra at indtrænge i Holsteen, men saavidt muligt tilintetgjøres, for at det ved Indskibning ikke skal kunne søge andre Punkter af vore Stater. Til den Ende har Du at foreslaae Prindsen af Eckmühl eller General Vandamme at forene sig med os for samlede at udføre Alt i denne Henseende mod den fælles Fjende. Ifald dette, som vi formode, antages, da underlægger Du Dig med alle Dig betroede Tropper den høistkommanderende franske Generals Kommando og gjør fælles Sag med ham mod enhver af Frankrigs Fjender.

Dog ville Vi, at Du før Vor nærmere Ordre ei avancerer videre med de Franske end til Rügen eller høist Oderen.

Skulde de mulige Tilfælde, at enten de Franske vægrede sig ved at gjøre fælles Sag med os mod de Svenske, eller at de Svenske ifølge Tidsomstændighederne havde forandret Sindelag for at gjøre fælles Sag med de Franske, indtræffe, da skal i begge Tilfælde Vore Tropper kun tage Position til Forsvar af Vort eget Territorium og Vor Neutralitet.« — —

Tilsidst meddeeltes der, »at en Mand af Distinktion

[1]) A. A. og G. A.

skulde blive sendt til Keiser Napoleon for at udtale sig om de Misforstaaelser, som havde fundet Sted, og overbevise Keiseren om Kongens Venskab og Ønske om at virke med ham mod den fælles Fjende«. Hertil var den fra Norges sidste Historie velbekjendte danske Kancellipræsident Kaas bleven udseet.

Man begriber hvilken Virkning denne Ordre maatte have paa Haffner og Rist, da de den 18de kaldtes til Wegener og fik Meddelelse derom. »Mine Følelser derved«, skrev Rist[1]), »kunne ikke beskrives. Jeg tier«. Han vilde ikke mere have Noget med Sagen at gjøre, da han ansaae Staten for tabt paa hver Maade.

For Wegener kom Ordren ogsaa noget hovedkuls. At foreslaae Davout et forenet Angreb paa de Svenske paa samme Tid, disse med frit Leide fra ham selv marcherede til Hamburg for i Venskabelighed at overtage de Danskes Tjeneste mod Davout, var ikke godt muligt. Han maatte da først opsige det indgaaede Forlig, — men gjorde det ikke. Derimod bekvemmede han sig nu til at udføre Ordren af 13de og rømme Hamburg; men lod sig dog af Tettenborn overtale til at lade de danske Tropper forblive derinde endnu i 24 Timer til den 19de Eftermiddag.

I sin Rapport til Kongen[2]) meddeelte han, »at det ikke syntes ham raadeligt at følge Kongens Befaling efter Ordene« og angav som Grunde derfor: »at en Tilnærmelse til Franskmændene vilde være fjendtlig mod Rusland«, samt »at en Forening med hine vilde have deres øieblikkelige Overgang over Elben til Følge«. Haffner udviklede samtidigt for Kongen[3]) sine politiske Anskuelser deriblandt den, at en Neutralitet med Svenskerne, saaledes som Wegener havde afsluttet den,

---

[1]) I Brev til Rosenkrantz af 18de Mai. (Kopi i G. A.).
[2]) 19de Mai fra den bevægelige Armeedivision.
[3]) Skrivelse fra Altona Pladskommandantskab 19de Mai 1813. (G. A.).

vilde betage Carl Johan enhver Grund til Angreb paa Holsteen.

Neutraliteten maatte nu sættes iværk. Til Harburg afgik dog ikke Haffner, men Kapitain Schow, som overbragte det endelige Svar paa Davouts Opfordring til en bestemt Erklæring. Det lød paa, at den ventede kongelige Ordre nu var kommen, at Kongen paa Grund af, at England havde afslaaet Freden, nu var vendt tilbage til Krigstilstand mod dette Rige og Neutralitet mod Fastlandet, samt at han derfor havde givet sine Tropper Ordre til at forlade Hamburg. Der var tilføiet, at Kongen ikke destomindre ønskede, at denne By ikke toges med Magt, men skaanedes saameget som muligt, hvorfor den anbefaledes til Marechalens Gunst. Endelig var der meddeelt, at en overordentlig Ambassadeur vilde blive sendt til Keiser Napoleon for at opklare de sidste Tiders Begivenheder og gjenknytte de tidligere Venskabsforbindelser mellem de to Souverainer.

Dette Svar modtoges, hvorvel det atter var en Postdag tilbage; thi Davout vidste alt fra Alquier, at man i Kjøbenhavn havde besluttet at stille den danske Hær under Marechalens Befaling.

Endelig, den 19de Mai Kl. 7 Aften, forlode de danske De Danske rømme Hamburg.
Tropper Hamburg og afløstes — da Svenskerne endnu ikke vare komne — af Hamburgs Borgervæbning, som besatte deres Poster. Wegener forlagde nu sit Hovedkvarteer til Oldeslo, hvorhen 2den Brigade fulgte ham, medens den Deel af 1ste Brigade, som ikke var i Altona, gik i Kantonnement om Arnsburg. Samtidig gik Kanonbaadene bort.

Øieblikkelig herefter aabnede Vandammes nyopkastede De Franske aabne Bombardementet.
Batterier paa Feddel deres Ild og bekastede Byens sydligste Deel med Kugler og Granater. En frygtelig Forvirring opstaaer blandt Borgerne, der nu see, at det bliver til Alvor med Bombardementet. Alt, hvad der paa nogen Maade kan, flygter til Altona med Familie og Bohave. Kanonaden

var dog kun som til Prøve, fra den 20de Morgen taug den atter for en Tid.

Wegener levede nu udenfor de besnærende tydske Indflydelser. Rist havde forlangt sig fritaget for Tjeneste og var bleven afløst i Forretningerne af Sekretair Clausewitz. Haffner stod altsaa ene tilbage i Forviklingernes Centrum, omgiven af en Clique af fordægtige Diplomater af laveste Rang, iblandt hvilke en Grev Groote, en Legationsraad Struve og en Jøde Dehn spillede Hovedrollerne, samt af fortvivlede Hamburgere, som ikke kunde forstaae Andet, end at Carl Johan jo sagtens vilde opgive Norge, naar han kunde gjøre Hamburgerne en Tjeneste derved, og derfor klyngede sig om den tjenstfærdige Haffner, der havde Taalmodighed nok til at høre paa Alle og var det det eneste Led, som forbandt dem med Danmark. Det lod næsten, som om han meente paa egen Haand at kunne afgjøre Striden mellem Sverrig og Danmark, i det Mindste underhandlede og underhandlede han med Alle og bragte Folk til at troe, at han havde Fuldmagt dertil. Han var aldeles i disse Omgivelsers Magt, holdt sig borte fra enhver Nærmelse til Davout »for, naar de politiske Forhold forandrede sig, ikke at gjøre enhver Forandring umulig,« og tog sig af et Forslag fra Hamburgerne om, at engelske Kanonbaade maatte komme ind for at forsvare Byen.

Men Begivenhederne gik nu deres Gang. Landgreve Carl opsagde efter Ordre Vaabenstilstanden paa Elben og lod Fjendtlighederne mod de Engelske, som ikke efter Opfordring fjernede sig, begynde. Fra det Øieblik man var kommen ind paa det gamle Spor, Alliance med Frankrig, ophørte al Ubestemthed i Kjøbenhavn.

Svenske Tropper i Hamburg.

Den 21de Mai, Eftermiddag Kl. 5, kom de svenske Tropper til Hamburg. Der var i det Hele sendt 4 Bataillоner og 1 Batteri under General Boye til Nedreelben. Deraf kom Halvdelen til Bergedorf, hvorfra Korslak og Eichbaum besattes, den anden Halvdeel rykkede ind i Hamburg og

tog Stilling deels paa Grassbrok, deels paa Hamburgerberg. Disse Tropper kom Dagen efter i Kamp med de Franske, der i Baade vilde bemægtige sig et nær ved Hamburgsiden liggende Skib. En Skyttefægtning fandt Sted over Elben og forplantede sig henimod Natten til udfor Altona. De danske Tropper i denne By kaldtes da under Vaaben og førtes tilbage fra Stadens Udkant for i Frastand at tage en iagttagende Stilling.

Imedens den altonaiske Garnison saaledes samledes, og det almindelige Røre bragte Folk paa Gaden, førte Begivenhederne Haffner om Natten Kl. 3 i Palmaillen sammen med en Mand, der yttrede sin Forundring over alt det, som skeete. Det var den danske Kancellipræsident Kaas, som om Aftenen var kommen til Altona og strax havde søgt Hvile, men var bleven vækket af den natlige Tummel og nu søgte Oplysning om Hensigten med de Troppebevægelser, som stode i en saa øiensynlig Modstrid med den besluttede Kooperation med de Franske. Da en Mængde Officerer omgave de Talende, kunde Haffner kun hviskende underrette ham om, at Wegener ønskede en Samtale med ham, og at saavel Generalen som han selv og Legationsraad Rist havde Efterretninger at meddele, som man ikke kjendte eller kunde kjende i Kjøbenhavn, men som ganske forandrede Tingenes Tilstand, samt at Kaas derfor endelig maatte opsætte sin Reise. Kaas i Altona.

Kancellipræsidenten blev saa forvirret af alt dette Hurlumhei, at han, da et tilfældigt Tilstød af Feber tvang ham til at søge Sengen, besluttede at forblive i Altona, til han havde faaet Oplysning om, hvad der foregik der.

Den paafølgende Dag kom Haffner for at vise ham Döbelns Deklaration og meddele ham, at Kronprindsen af Sverrig havde erklæret at ville afstaae fra alle Fordringer paa Norge. Dette var naturligviis urigtigt, men der laa dog, som senere skal vises, Noget til Grund derfor. Neppe var denne

Samtale begyndt, før den franske Stabschef, Kapitain Revest, anmeldtes og indførtes. Han var sendt over for at hilse paa den overordenlige danske Afsending og faae Oplysning om Aarsagen til den Modsigelse, der var mellem de Kommanderendes Forhold og Alquiers Note. Kaas, som nødig vilde kompromittere Kongens Befalingsmænd og følte sig besværet ved Haffners Nærværelse, kunde ikke sige Andet, end at hans Sendelse vel gik ud paa en Kooperation, men »Naar« og »Hvorledes« vare andre Spørgsmaal. For at slippe for den ubehagelige Situation afbrød han derfor strax Samtalen og indbød Revest til at spise med sig hos Rainville.

Aldrig saasnart vare imidlertid de første Efterretninger om, hvad der var skeet paa Grændsen, komne til Kjøbenhavn, før Kongen af Frygt for, at ogsaa Kaas skulde hildes i det Spil, som »paa Grund af Wegeners og hans Raadgiveres Selvklogskab« opførtes ved Grændsen, sendte en advarende Skrivelse[1]) afsted til denne med en betroet Officeer. Et Duplikat af denne befordredes ved Hjælp af en ny oprettet Staffetlinie over Laaland-Falster-Femern til Haffners Adresse i Altona, ledsaget af en Ordre, hvorefter Sidstnævnte, hvis Kaas skulde være reist over Elben, havde at sende Brevet tilbage til Kjøbenhavn.

Dette Duplikat kom til Kaas under Maaltidet med Revest. Hans Tvivl vare nu hævede, han indlod sig nu aldeles ikke eller kun høist overfladisk med de mange Personer af Haffners Omgivelse, som gjorde ham deres Opvartning, og fulgte Dagen efter med Revest over til Harburg, efterat denne var bleven Natten over i Altona og ved en Billet havde underrettet Vandamme om Udfaldet af sin Sendelse samt anmodet om, at det begyndte Bombardement af Hamburg maatte standse, hvilket strax skeete.

---

[1]) Koncepten til Skrivelsen i G. A., dateret 20de Mai.

Oberstlieutenant Haffner og Generalkonsul Rist, hvilken Sidste vel havde afgivet sine Forretninger, men dog ikke kunde undlade af og til at tale et Ord med, søgte ligetil det Sidste at formaae Kaas til at opgive Reisen, da de endnu stedse ventede Befaling fra Kjøbenhavn om modsatte Forholdsregler. General Wegener havde derimod nu faaet Syn for, at Kongen havde valgt sit Parti for Alvor. Sammen med det ovenomtalte Duplikat havde Kongen nemlig afsendt en Skrivelse til Wegener[1], hvori denne dadledes for ikke at have opfyldt de tidligere Ordrer, »hvis Mening var, at han skulde trække sig ud af den os uvedkommende Strid og overgaae til det franske Parti«. Disse Ord tillode ikke længere nogen Tvivl. Det maa nemlig bemærkes, at saameget end Wegener havde forsyndet sig ved at handle modsat de tidligere Befalinger, indeholdt disse ikke, at han ubetinget skulde slutte sig til de Franske. Ordren af 16de var baade i Holsteen og Kjøbenhavn forstaaet, som om Divisionen kun skulde underlægge sig Davout, hvis denne vilde hjælpe til at tilintetgjøre de Svenske — hvorom Wegener imidlertid slet ikke havde forhørt sig. Begge Steder antog man ogsaa, at Davout vilde have nægtet en Anmodning herom, da Frankrig ikke var i Krig med Sverrig (hvad Danmark da heller ikke var) og foreløbig havde andre Øiemed, som vare det vigtigere. Alquier i Kjøbenhavn, som fra det Øieblik, Danmark var forstødt af England og atter søgte til Frankrig, gjorde mange Ophævelser og stillede store Fordringer, bemærkede ogsaa i den Anledning, at Kongen kun forlangte Understøttelse, men ikke forsikkrede om sin videre Medvirken[2]. Men havde Befalingen af 16de end kun omtalt de Svenske, fordi det var Rygtet om

Ordre af 20de Mai

[1]) Skrivelse fra Kongen til den bevægelige Armeedivision af 20de Mai. (G. A.).

[2]) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 23de Mai 1813. (G. A.).

11*

disses Fremrykning, der gav Kongen Anledning til at skrive den, saa vide vi af Brevet af den 15de til Prinds Christian, at han alt da var bestemt paa at slutte sig til Napoleon, og andre Skrivelser vise ogsaa, at han fra det Øieblik, England havde nægtet Fred, havde betragtet sig som vendt tilbage til Traktaten af 7de Marts 1812, ifølge hvilken et Korps paa 10,000 Mand skulde staae til Frankrigs Raadighed.

Wegener skred nu til for Alvor at indrette Alt efter Kongens Villie og beordrede Haffner til at afgaae til det franske Hovedkvarteer, saaledes som Ordren af 13de allerede havde paabudt, men gav ham nu det udvidede Hverv at aftale det Fornødne betræffende en fælles Optræden af de danske og franske Tropper.

Kaas i Harburg.

Kaas var den 24de reist til Harburg, hvor han var bleven modtaget med udsøgt Opmærksomhed af Vandamme, der havde ført ham til Davout, ved hvis Bord han spiste.

Den 25de forblev han i Harburg for at overvære Haffners Samtale med de franske Generaler og bidrage til Forsoningen. Altonas Pladskommandant blev naturligviis modtaget med en vis Forbeholdenhed[1]); men i den Forhandling, som førtes mellem Davout, Vandamme, Kaas og Haffner, kom man til en Afgjørelse.

De danske og franske Troppers fælles Optræden aftales.

Haffner paaviste det Forargelige i, at de Danske angrebe en By, som de nys havde forsvaret, og foreslog derfor, at den bevægelige Armeedivision blot skulde opstille sig i en Bue rundt om Byen for at indeslutte den fra Nordsiden og paa den Maade, om end mindre aabenlyst dog ikke mindre virksomt, understøtte det franske Hovedangreb fra Sydsiden. Davout gik med

---

1) Han skriver i sin Rapport af 25de Mai, »at Davout fandt ham aldret og fatigueret og derved faldt ind i en mere deeltagende Rolle, som han førte igjennem, medens en høist besynderlig Samtale fandt Sted mellem de fire Tilstedeværende«.

Beredvillighed ind paa at tage Hensyn til dette Forslag, og de danske Troppers Bevægelser underlagdes da fra nu af den franske Marechals Befaling.

Efter fuldført Ærinde gik Haffner tilbage til Altona, som det synes noget forsonet med den franske Alliance. Kaas fortsatte samme Aften under fransk Æreseskorte ad en Omvei over Rothenburg og Verden — udenom den af Czernicheffs Kosakker usikkergjorte Egn — sin Reise til det store franske Hovedkvarteer. Han maatte reise uden Sekretair, da den dertil beordrede Kammerjunker Baudissin, den samme, som havde været Chargé d'affaires i Stockholm, maatte melde sig som Arrestant paa Frederiksort paa Grund af en Forseelse, der skulde afbødes med kort Tids Fæstningsarrest, og det paa Grund af den politiske Stemning, som herskede i og om Hamburg, ikke var muligt at bevæge Nogen der til at overtage en saadan Rolle.

Endelig var Kongens Befaling trængt igjennem til Befalingsmændene paa Grændsen. En Skrivelse fra Davout til Wegener bød denne at samle den bevægelige Armeedivision i Wandsbek og Altona saaledes, at to Trediedele kom til førstnævnte, een Trediedeel til sidstnævnte Stad. Den 2den Brigade om Oldeslo og 1ste Brigade om Arnsburg samt de forskjellige spredte Afdelinger satte sig nu alle i Marche mod Syd, skjøndt Wegener nærede Tvivl om, hvorvidt det virkeligen kunde gaae an, saaledes at blotte den øvrige Grændse, og i den Anledning gjorde Forespørgsel hos Kongen [1]).

Davouts første Ordre til Wegener.

De svenske Tropper vare dengang endnu i Byen og i en fortsat Kamp; thi alle franske Batterier havde aabnet deres Ild paa Byen, og den Skyttefægtning, som den første Dag var begyndt paa Elben, fortsattes den næste og de følgende Dage. Forholdene vare for store for den lille Styrke;

---

[1]) Skrivelse fra den bevægelige Armeedivision af 26de Mai 1813 med Davouts Skrivelse af 25de som Bilag.

men den ventede Undsætning og satte sin Lid til Carl Johans Ankomst til Stralsund.

Carl Johan kommer til Stralsund

Denne havde alt fundet Sted den 18de; men Kronprindsen var kommen forstemt, med Blikket ene henvendt paa Danmark og mere end før besluttet paa ikke at gjøre et Skridt, før de lovede 35,000 Russere vare stillede til hans Raadighed.

Han havde i Sverrig vel alt erholdt Underretning om Dolgoroukis Hjemkaldelse, men han havde ikke formaaet at faae Carl Moltke og Blome bortsendte, og Traktaten med Preussen var ikke bleven ratificeret, fordi dette Land ikke vilde give sit Minde til, at Norge fravristedes Danmark uden Grund. I Carlskrona havde han havt en Samtale med den russiske Afsending, Pozzo di Borgo, der var kommen for at berolige ham betræffende Sagen om Norge, men tillige for paa det Indstændigste at bede ham opsætte dette Spørgsmaal, derimod paaskynde Overskibningen og hurtigst muligt undsætte Elben[1]). Denne Anmodning var ret skikket til at fortrædige ham, thi den stillede Sagen, som om han var kommen for at hjælpe Fastlandet mod Napoleon, istedenfor at Traktaterne bestemte, at Fastlandet først og fremmest skulde hjælpe ham mod Danmark.

Hans tilbagetrukne Holdning.

En Mængde Sendebud og Deputationer fra kommanderende Generaler og Øvrigheder havde alt længe opholdt sig i Stralsund for at være de Første til at modtage ham og anvise ham en Virkeplads. Den preussiske General Bülow vilde have ham til Berlin, Wallmoden til Nedreelben. Carl Johan saae med Foragt ned paa disse ukaldede Raadgivere,

---

[1]) Samtalen læses i Schinkels minnen VII, 116 og flg. Det i »Geschichte der Nordarmee,« Side 25 fremstillede Referat af samme er neppe rigtigt, da den Samtale, hvortil dette sigter, og som i Stralsund førtes i Suchtelens Overværelse, vistnok er den, som findes i Schinkels minnen VII. 135 og flg. See »Sveriges Krig och Politik 1808—15 af Swederus« 269, Noten og nedenfor S. 173.

men fremfor Alt stødtes han over en Skrivelse fra en russisk Geheimeraad Alopeus, der kaldte sig Gouverneur i Nordtydskland og i en temmelig myndig Tone opfordrede ham til hurtigst muligt at sende en 5—6000 Mand paa Vogne til Hamburg, eftersom denne Byes Fald vilde tilføie de Forbundnes Interesse en uoprettelig Skade.« At efterkomme denne Opfordring kunde ikke falde ham ind; derimod klagede han over, at der uden hans Samtykke var ansat en Gouverneur i Nordtydskland. I faa Dage vare alle de skjønne Forhaabninger, man havde bygget paa den svenske Kronprindses Ankomst, nedslaaede. Alopeus skrev til Gouvernementet i Berlin, at Kronprindsens Optræden var ubegribelig; han havde erklæret ikke at ville foretage sig det Allerringeste, før han havde faaet alle de ham lovede Tropper; fra alle Sider var der gjort ham Forestillinger, men uden Resultat[1]).

Döbelns Afsættelse.

Det var under disse Forhold forstaaeligt, at Intet i høiere Grad vakte hans Vrede, end at 4 Batalloner og 1 Batteri af Döbeln vare kastede midt ind i Stridens Hede. Han sendte øieblikkelig en Adjudant afsted med Ordre til, at Tropperne skulde standses, hvor de vare. Befalingen skal være kommen til Döbeln, medens Boyes 4 Batailloner vare paa Marchen til Hamburg, saa de ved Energi fra Førstnævntes Side kunde være blevne standsede; men den naaede først til Böye, efterat hans Tropper alt vare komne ind i Staden. Paa Grund heraf blev Döbeln strax afsat fra Divisionskommandoen og sendt til Sverrig for at dømmes efter Lovens Strenghed[2]). Boye fik Döbelns Plads og afløstes i Hamburg af General Lagerbring[3]), som sendtes derhen med

[1]) »Geschichte der Nordarmee«, Side 23—24.

[2]) Döbeln dømtes til at skydes, men Straffen formildedes til eet Aars Fæstningsstraf.

[3]) Gustav Olof Lagerbring, født i Stockholm 1769, blev i sit 9de Aar Kornet, 1785 Lieutenant, og deeltog fra 1788 i den svenske Krig, under hvilken han udnævntes til Kapitain. 1808 komman-

Instruktioner fra Carl Johan. Ifølge disse[1]) maatte han aldeles ikke gaae over Elben, men helst holde sig en 5 à 6 Mile fra dens nordlige Bred mellem Bergedorf og Mölln omtrent ved Schwarzenbek, støttende sin venstre Fløi til Steckenitz, men saaledes, at han altid var Herre over Veien til Mölln, Gadebusch og Wismar, hvilket sidste Sted burde være Retraitepunktet. Det hed i en af Carl Johans Skrivelser til ham: »Hamburgs Skjæbne er afhængig af den russiske Minister. Han har lovet mig 35,000 Mand til fælles Operation, men endnu er ikke en eneste russisk Soldat stillet til min Raadighed. — Jeg kan aldrig formeget erindre Dem, min kjære Lagerbring, om, at, saaledes som Sagernes Stilling nu er, bør De undgaae enhver Kamp med Franskmanden, indtil vor Politik med Rusland er kommen paa en klar Fod. Undvig saaledes at komme i Haandgemæng og træk Dem tilbage til de Punkter, jeg nys har anviist Dem, med den Forsigtighed og Ro, som sømmer sig for Deres Bevægelser. Lad Deres Tilbagetog ligne en Militairmanoeuvre og ikke en Overgivelse af Hamburg«.

Svenskernes Bortgang fra Hamburg.

De svenske Tropper droge nu ud af Hamburg til den ovenfor betegnede Stilling, og Hansestadens Skjæbne var igjen alene betroet Tettenborn. Grev Wallmoden sendte da den til Dörnbergs Korps hørende pommerske Bataillon Borcke tilligemed et af Kompagnierne i det frivillige mecklenburgske Jægerkorps derhen, ligesom han trak de to reorganiserede mecklenburgske Feltbatailloner til

---

derede han den Styrke, som over Mangelfjeldet faldt ind i Norge, men forsattes derefter til Åland, hvor han deeltog i nogle Landgangsforsøg i Finland og tillige udførte politiske Hverv, 1809 Oberst, 1810 tjenstgjørende Generaladjudant i Stockholm, 1812 Generalmajor og tjenstgjørende Generaladjudant ved Carl Johans Stab. 1813 Stabschef hos Adlerkreutz, medens denne førte Overkommandoen over de svenske Tropper i Pommern, inden Carl Johan selv ankom.

[1]) Trykte i Schinkels minnen VII, Bilag 36—38.

Hæren og henlagde dem, den ene i Kurslak (Syd for Bergedorf), den anden i Allermöhe (Vest for Bergedorf), for at tjene til Understøttelse for Lauenburgerne paa Ochsenwerder og Lübekkerne paa Kirchwerder.

Ved Svenskernes Bortgang svandt Hamburgernes sidste Haab. De sendte en Deputation til Carl Johan i Stralsund, naturligviis uden Nytte, henvendte sig til den danske General, der nu raadede dem til saasnart som muligt at overgive sig til de Franske, og bad Tettenborn om, hvis Byen ikke kunde reddes, da at overgive sig for ved en Kapitulation at forskaffe Staden gunstigere Vilkaar. Sidstnævnte Forlangende slog den russiske General hen med den Bemærkning, at han endnu ikke mistvivlede om at kunne holde Byen.

Kun Een tog sig af Byen, det var Haffner. Han begav sig den 27de til Vandamme vel tildeels i Wegeners Ærinde, men dog meest for at gjøre sig til Tolk for Hamburgerne og paa disses Vegne bede om en saa lang Opsættelse af de krigerske Skridt mod Byen, at de kunde faae Tid til at slutte en Overeenskomst med de Franske om en frivillig Overgivelse[1]). Vandamme hørte roligt paa ham, udtalte, »at han gjorde vel i at aabenbare Stemningen, at man aldrig maatte afslaae at gjøre Godt, at han vilde medgive ham noget Skriftligt, at det var et Middel til saa meget snarere at komme til Staden, at Haffner burde foranledige, at de danske Tropper rykkede ind, saasnart Rus-

[1]) I sin Indberetning til Kongen af 28de Mai sagde Haffner, at der blandt de mange rigere og mere velhavende Borgere, som havde henvendt sig til ham om at tale deres Sag, ogsaa var Senatorer paa Senatets Vegne. Herimod er der nedlagt offenlig Indsigelse. See de mange Smaaskrifter, som udkom i 1815 og 1816 i Hamburg af Dr. Hess, Dr. Holst, Senator Bartels m. Fl. samt Haffners: »Oeffentliche Erklärung über seine Theilnahme an der Verhandlungen, welche der Wiederbesetzung Hamburgs durch französiche Truppen im Jahre 1813 vorangegangen sind«, 1815.

serne gik deres Vei o. s. v.[1]). Men det viste sig, at Vandamme ikke var bleven bevæget til Skaansel; thi Dagen efter, inden Haffner endnu havde fuldført sin Rapport om Gaarsdagens Hændelser, kom den franske Kapitain Revest med et aabent Brev til Wegener, ifølge hvilket Hamburg skulde angribes den 29de, og 40 Batailloner sættes over Elben, saafremt Byen ikke øieblikkelig underkastede sig. Det lykkedes vel Haffner at faae Angrebet standset een Dag, da han gjorde opmærksom paa, at de Danskes Opstilling endnu ikke var fuldført; men det var øiensynligt, at Byens Skjæbne ikke længere lod sig afværge. De Franske benyttede Dagene den 28de og 29de til at samle deres Transportfartøier i den Arm af Elben, som skiller Wilhelmsburg fra Ochsenwerder. Vandammes Tropper stode beredte til at gaae over her og tage Ochsenwerder og Billwerder i Besiddelse; de vilde da ved Bille mødes med de Danske, og — Tettenborn være indesluttet.

Inden vi fortsætte Fortællingen om Begivenhederne her, maae vi først kaste Blikket andenstedshen.

…t russiske …edkvarteer.

Efter Slaget ved Lützen havde Czaren og Kongen af Preussen opholdt sig deels mellem Tropperne, deels i Dresden, medens det diplomatiske Hovedkvarteer var forblevet i sidstnævnte Stad. Carl Moltke[2]) levede her sammen med Nesselrode, den preussiske Baron Hardenberg, den østerrigske Gesandt og den svenske Grev Löwenhjelm, der dog snart reiste til Stralsund for at være tilstede ved Carl Johans Ankomst. Nesselrode viste Carl Moltke Opmærksomhed, men lagde ikke Skjul paa, at Rusland for Øieblikket var nødsaget til at være imødekommende mod Sverrig. Naar enten

---

1) See Haffners Rapport af 28de Mai.

2) Carl Emil Moltke, yngste Søn af Adam Gottlob Greve af Moltke, født 1773, først Søofficeer, 1778 Legationsraad i Lissabon, 1801 Chargé d'affaires i Madrid, 1804 overordenlig Gesandt i Stockholm, 1809 i Haag, efter Kongeriget Hollands Indlemmelse i Frankrig uden Ansættelse.

Østerrig tiltraadte Koalitionen, eller denne vandt nogle Fordele, sagde han, vilde Venskabet mod hiint Land blive mindre, forudsat dog, at Danmark gjorde Noget for at erhverve sig en Deel deraf. Da han ikke havde opgivet Haabet om, at de to skandinaviske Stater kunde forliges, og begge optages i Koalitionen, berørtes han ubehageligt ved Budskabet, som meldte, at den diplomatiske Forbindelse mellem de nordiske Riger var bleven afbrudt. Han ansaae de svenske Forslag af 21de Mai for uantagelige i Øieblikket, men raadede dog Danmark til at begynde Underhandlinger og give lidt efter, da Rusland saa vilde træde til og lette det en Overeenskomst.

Carl Moltke indberettede disse Raad uden at yttre sig om dem; men der kom aldrig Svar, eftersom Kong Frederik var bestemt paa ikke i mindste Maade at indrømme Nogen Ret til at attraae de Lande, han besad, og som han vilde beholde, saaledes som de vare.

Den 8de Mai rømmedes Dresden, og Carl Moltke blev indbuden til at følge Hovedkvarteret; men Krigsbegivenhederne og den Uro, de medfødte, forhindrede nogen ordenlig Forhandling.

Paa den Tid var det, at Tettenborns Rapporter om den danske Hærs Fremrykning til Russernes Understøttelse og om Kampen paa Wilhelmsburg indløbe og modtoges med udeelt Glæde, medens Carl Johans Udeblivelse fra Fastlandet, hvor man ventede ham med Længsel, vakte Utilfredshed saa meget mere, som Napoleon netop nu trængte haardt paa. Pozzo di Borgo, som havde været sendt til Carlskrona for at skynde paa Svenskernes Overskibning, var kommen tilbage med utilfredsstillende Efterretninger og maatte strax reise igjen for paany at foreholde Carl Johan Nødvendigheden af en hurtig Fremrykning. Den 20de kom han til Stralsund.

Den svenske Kronprinds frygtede for, at han var ladt Det svenske Hovedkvarteer.

i Stikken af de Forbundne, og hans Deeltagelse i Krigsbegivenhederne indskrænkede sig derfor til at kalde Tropperne bort fra Hamburg, befæste Stillingerne i svensk Pommern og anlægge Magaziner paa Rügen, medens et Rygte, som hele Europa troede, fortalte, at han var blokeret af den engelske Flaade, som havde overført hans Tropper, forsaavidt som den havde Ordre til at forhindre ham fra at gaae bort fra Fastlandet igjen. Han havde allerede diplomatiske Omgivelser, for hvilke han kunde beklage sig; thi ikke alene vare den svenske Hofkantsler Baron Wetterstedt, den engelske Gesandt Thornton og den russiske General Suchtelen komne fra Stockholm for at ledsage ham under Felttoget, men England havde endvidere sendt General Hope, da det foruden en reen diplomatisk ogsaa ønskede en krigskyndig Repræsentant i det svenske Hovedkvarteer[1]).

Carl Johan modtog den 20de i Suchtelens Overværelse Pozzo di Borgo, men var ikke at bevæge til nogen Fremrykning. Han vilde — saaledes udtrykte han sig — ikke gjøre hele Nordtydsklands Skjæbne afhængig af et Slag. Napoleon maatte beseires efter alle Kunstens Regler ved en methodisk Krigsførelse, og, saalænge han ikke erholdt de 35,000 Mand — vilde han derfor indskrænke sig til at true. En yderst heftig Samtale paafulgte, men under samme gjorde Kronprindsen, paavirket af Omstændighederne, en Indrømmelse, og det en stor. Ikke alene erklærede han sig nemlig i dette Øieblik villig til at lade sig nøie med Throndhjems Stift og een Fæstning, naar det Øvrige gaves ham

---

[1]) Hope medbragte ogsaa Instruktioner, som vedrørte Fredsforhandlingerne med Danmark. Ifølge en Depeche fra Thornton og Hope af 31te Mai vare de besluttede, dengang Bernstorff forlod England, og vare derfor maaskee beregnede paa den Mulighed, at Danmark vilde have modtaget Tilbudet om Underhandlinger i Hamburg.

ved den almindelige Fred, men han tilføiede[1]): »Det kunde jo skee, og jeg tvivler endog ikke derom, at de Danmark tiltænkte Skadeserstatninger havde en langt større Værdi end Norge; thi dette Land har en utaknemmelig, ufrugtbar Jordbund. I dette Tilfælde vilde Kongen for ikke at opholde den almindelige Fredslutning modtage hine for Danmark bestemte Skadeserstatninger, give Afkald paa at faae hele Norge og blot beholde Trondhjems Stift, der for evig skulde forenes med Sverrig. Vel kunde det hænde, at Svenskerne vilde foretrække Norge fremfor alle tydske Besiddelser, og dette troer jeg; men da vi bør haabe, at Tydsklands nye Forfatning vil sikkre Europa Fred i mindst 50 Aar, skulde det vel nok lykkes mig ikkedestomindre at stille dem tilfreds.« Ogsaa med Hensyn til Angrebspunktet viste han en, dog mere tilsyneladende end virkelig Imødekommen, idet han sagde: »Naar Keiseren vil lade de 35,000 Mand, som han har lovet mig til en Krig mod Danmark, forene sig med den svenske Hær, saa indvilliger jeg nu med oprigtig Glæde i at føre dette Korps mod de Franske. Kun vil De indsee, at hvis de Danske i et saadant Øieblik vilde angribe mig i høire Flanke og Ryg, maatte jeg have Ret til strax at vende mig mod dem for at tilintetgjøre dem, uden at dette maatte være en Grund for de russiske Generaler til at forlade mig«.

Men disse Indrømmelser havde dog Intet at betyde ligeoverfor Pozzo di Borgos Forlangende, der gik ud paa, at Prindsen strax uden at oppebie det lovede Kontingent skulde kaste sig ind i Striden. Den russiske Afsending reiste derfor fra Stralsund med den Overbevisning, som alle de høiere Befalingsmænd i Tydskland snart ogsaa fik, at

[1]) Efter en af Suchtelen og Pozzo di Borgo i Fællesskab affattet Fremstilling af Samtalen, trykt i Geschichte der Nordarmee, Side 25, jvfr. Schinkels minnen VII. Side 135 og flg.

Carl Johan egenlig stod udenfor Koalitionens Sag, at han kun bekymrede sig om sine egne Anliggender, og at det vilde være utilgiveligt at overlade ham 35,000 Mand, selv om man havde dem.

Carl Johan vedblev at forlange disse Tropper, som vare ham lovede i Traktaterne. Dagen efter Samtalen med Pozzo di Borgo sendte han Grev Löwenhjelm til det russiske Hovedkvarteer for at faae at vide, naar han med Sikkerhed kunde vente dem. I et Brev til Czaren, som han medgav denne Afsending[1]), vedkjendte han sig de Indrømmelser ligeoverfor Danmark, som han under Samtalen med Pozzo di Borgo havde gjort, men erklærede tillige, at han betragtede sig som fritagen for alle de Forpligtelser, han af Interesse for den almindelige Sag under disse Omstændigheder kunde paatage sig, dersom de russiske Generaler modtoge Danmarks Medvirken, uden at Hoffet i Kjøbenhavn havde godkjendt det Grundlag, han foreslog. Han søgte dernæst at vise, hvorlidet Rusland burde stole paa Danmark, hvis Skyld det var, at han nu ikke stod mellem Elben og Weseren med 80,000 Mand, og meddeelte endelig, at han i det Tilfælde, at dette Rige afslog alle Tilbud, (efter at have modtaget de 35,000 Mand) maatte skride til Erobringen af den jydske Halvø, der nu ikke alene vilde tilfredsstille Sverrigs Interesser, men være til Nytte for den almindelige Sag.

Slaget ved Bauzen.

Vigtige Begivenheder forefaldt paa denne Tid paa den europæiske Hovedkrigsskueplads. Samme Dag, Pozzo di Borgo havde været i Stralsund, havde Napoleon vundet Slaget ved Bauzen. De Forbundne maatte vige, og Forhandlinger om en Vaabenstilstand begyndte under Østerrigs Mægling. Den 24de stode de forenede Hære i en Stilling mellem Goldberg og Hainau. Czaren var i Jauer, men besluttede at lægge

[1]) Schinkels minnen VII, Bilag 34.

sit Hovedkvarteer tilbage til Breslau, hvorhen ogsaa Carl Moltke indbødes til at begive sig, da Czaren ønskede at samtale med ham om de Gjenstande, som henstode til Diskussion mellem Rusland og Danmark.

Carl Johans Stilling.

Efterretningen om de Forbundnes nye Uheld kom til Stralsund sammen med et Brev fra Alexander, skrevet strax efter Slaget. Det bebreidedes Kronprindsen heri, at han under de nærværende Omstændigheder endnu kunde forlange 35,000 Mand i et Øiemed, som var fremmed for den almindelige Sag, især da Danmark havde tilbudt sin Medvirkning. Czaren lovede endnu at holde sine Forpligtelser, og, hvis Sverrig vilde bidrage til den almindelige Sags Fremgang, da ikke at nedlægge Vaabnene, før dette Rige var kommet i Besiddelse af Norge, men han tilføiede[1]): »Da jeg altid har behandlet Deres kongelige Høihed med den meest fuldstændige Oprigtighed, skal jeg ikke dølge, at jeg aldrig har lovet eller kunnet forpligte mig til at hjælpe Sverrig til denne Erobring af anden Grund end den, at jeg var fast overtydet om, at Sverrig paa sin Side vilde bidrage til den fælles Fjendes Bekrigelse. Men istedenfor (jeg siger det med Bedrøvelse), medens Hamburg svæver i Fare, og de Danske slaaes for denne By paa Øen Wilhelmsburg, nægte Svenskerne at komme Russerne til Hjælp trods Generalerne Wallmodens og Tettenborns indstændige Anmodninger derom«.

Carl Johan kunde forudsee, at Pozzo di Borgos og Löwenhjelms Meddelelser under disse Omstændigheder ikke vilde faae nogen gunstig Virkning. Et Hjælpekorps mod Danmark kunde der for Øieblikket ikke godt være Tale om, da der i Schlesien var Brug for hver en russisk Soldat, som fandtes, og at styrte Svenskerne ind i Striden, var Noget, han før Afreisen fra Sverrig havde lovet sig selv ikke at gjøre. Slaget

[1]) Schinkels minnen, VII. Bilag 40.

ved Bauzen havde til Følge, at de Forbundne fjernedes mere fra ham, og samtidigt stod Hamburg paa Nippet til at falde i Davouts Hænder, og Adgangen til Holsteen at lukke sig. Han frygtede da for, at hans Rolle paa Fastlandet skulde blive indskrænket til den samme, Gustav IV Adolph faa Aar før havde spillet. Til alt dette kom nu Udsigten til en Fred paa en Tid, da Forholdet til Rusland var alt andet end godt, og det til Preussen uklaret, da den svenske Hær ved sin Uvirksomhed havde paadraget sig almindelig Misfornøielse, medens de Danskes Kamp paa Wilhelmsburg overalt udmyntedes af Sverrigs Fjender, en Fred under Østerrigs Mægling — Østerrig, som indtil nu Intet havde villet høre om Norges Adskillelse fra Danmark.

Da besluttede han sig til to Ting: at være paa sin Post ligeoverfor Koalitionen og at gjøre et Forsøg paa at komme til Forstaaelse med Danmark.

Nye Skridt. I Retning af det Første lod han, som om han laante Øre til nogle hemmelige Forslag, Napoleon netop paa denne Tid gjorde ham, til Alliance med Frankrig mod Løfte om Finland, sendte Signeul til Dresden for at knytte Forbindelser med Hertugen af Bassano, søge Kjendskab til de Forslag, de Allierede under mulige Fredsforhandlinger vilde stille, og maaskee holde Veien til en Overeenskomst aaben for det Tilfælde, at de skulde glemme Norge.

Med Hensyn til Danmark aftaltes det, at General Hope og Edv. Thornton paa Englands og Wetterstedt paa Sverrigs Vegne, ledsagede af Suchtelen, skulde begive sig til Kjøbenhavn for at overbringe Fredsforslag med de Ændringer, som Kronprindsen nys ligeoverfor Keiser Alexander havde erklæret sig villig til at gjøre. Admiral Hope modtog Gesandterne paa sit Admiralskib for selv at føre dem til Kjøbenhavn, hvor han ved sin Tilstedeværelse kunde lette Tilveiebringelsen af en Vaabenstilstand, saasnart Danmark viste Imødekommen.

Men endnu een Sendelse besluttedes, og det til Altona. Nogle af de Mennesker, som fortvivlede over, at Hamburg skulde bære Følgerne af de Danskes og Svenskes Uenigheder, ikke vare skrækkede tilbage fra noget Forsøg paa at hidkalde en Forsoning, havde vedligeholdt en Forbindelse mellem Haffner i Altona og Boye i Schwarzenbek. De havde fra den Førstnævnte faaet det Tilsagn, at han gjerne vilde tale med de Svenske, og søgte nu i deres lidenskabelige Iver ligeledes at bevæge Boye til en Sammenkomst. Hverken denne eller Lagerbring, som ogsaa hørte paa deres Forslag, kunde tage det til Følge; men da de selvbeskikkede Mæglere nu fortalte, at det var ganske vist, og at Kaas selv havde sagt, at Danmark vilde stille 25,000 Mand under Carl Johan mod Napoleon, naar blot Spørgsmaalet om Norge blev udsat, indmeldte de svenske Generaler dog Sagen saaledes, at man i Stralsund fik Tro om, at der i Altona var Nogen, som havde politisk Handlemyndighed[1]), og med ham ønskede Carl Johan ligeledes Forhandlinger indledede for paa den Maade strax at kunne faae de Franskes Overgang over Elben forhindret. Sendelsen betroedes General Boye, som ved en Koureer erholdt de foreløbige Instruktioner; men ogsaa Signeul skulde før sin Afreise til Dresden deeltage i Ordningen af denne Sag, og ham medgaves der nøiagtigere Forholdsordrer.

Det var Boye paalagt at søge Kaas, Rist eller Haffner; men da den første af disse var borte, og den anden ikke vilde befatte sig med Forretninger mere saa meget mindre, som han stod i Begreb med at reise, var der ingen Anden, til hvem den svenske General kunde henvende sig, end

[1]) Jfr. Schinkels minnen VII, 149. Kaas har selv erklæret, at han ikke har ladet nogen Yttring falde, som kunde give Anledning til det svenske Hofs Opfattelse.

Haffner, som nu syntes i Virkeligheden at blive istand til at arrangere Sagen om Norge.

Personalforandringen i Grændsekommandoen.

I den danske Grændsebefaling var imidlertid foregaaet store Forandringer. Wegener, som havde viklet sig ind i Forlegenheder, der hurtigt fulgtes af Irettesættelser fra Kongen, satte alt sit Haab til, at Prinds Christian Frederik snart skulde komme og befrie ham fra den Kommando, som han vel følte, at han ikke kunde magte; men den 20de tilskrev Kongen ham: »Prinds Christian har faaet en anden Bestemmelse og kommer ikke; følgelig har De atter feilet i deres Udsigt i Fremtiden.« Han maatte nu finde sig i at blive paa sin Post, men fik ikke lang Tid til at beklage sig derover. Da Kongen havde udfærdiget Ordren af 20de, havde han endnu ikke modtaget Rapporterne af 19de. Disse kom først den 22de, og Kongen skrev da strax til sin General paa Grændsen [1]): »Med Forundring have Vi læst Dine Rapporter, og skjøndt Vi have tilkjendegivet Dig, at Vi paa det Punktligste ventede Vore Befalinger til Dig af 13de og 16de opfyldte, saa gjentage Vi dette atter og for sidste Gang under det strengeste Ansvar for Dig.« Men derved kunde det ikke blive. Da samtidig med Rapporterne af 19de andre Indberetninger, og deriblandt en fra Davout til det franske Gesandtskab i Kjøbenhavn; blottede de begaaede Misligheder i deres fulde Omfang, og Alquier henkastede en Yttring om, at de Kommanderende nødvendigviis maatte have havt hemmelige Ordrer, der stode i Modstrid med de offenlige, da han ellers umulig kunde forklare sig deres Handlemaade, blev Kongen bestemt paa at vise Strenghed. Wegener og Haffner afsattes den 23de fra deres Poster. Den Førstnævnte beordredes, eftersom Omfanget af hans Ulydighed endnu ikke var heelt kjendt, til

[1]) Skrivelse til den bevægelige Armeedivision af 22de Mai 1813.

at overtage Generalkommandoen i Jylland[1]), medens Haffner fik Befaling til at begive sig til Kjøbenhavn for der at oppebie nærmere Bestemmelser. Den hidtilværende midlertidige Chef for Generalkommandoen i Nørrejylland, Generalmajor I. C. Lasson, befaledes til den bevægelige Armeedivision, dog kun som Brigadekommandeur; thi som Øverstbefalende sendtes fra Kjøbenhavn Generalmajor G. L. Grev Schulenburg, en duelig og krigserfaren Mand, derned. Pladskommandantskabet i Altona paalagdes det Landgreve Carl at besætte med en dygtig Officeer, og Valget traf paa den begavede, men urolige Artilleriofficeer, Oberstlieutenant J. Aubert, hidtil Befalingsmand over det sydvestlige Slesvig. Tillige sendte Kongen sin Generaladjudant for Søetaten, H. Lindholm, til Altona for at bringe et godt Forhold til Davout paa Fode samt aftale Et og Andet med ham, og Personalforandringerne fuldstændiggjordes endelig den 24de ved, at Major J. Carl Bardenfleth af Generalkvarteermesterstaben, en anseet Generalstabsofficeer, som for Øieblikket gjorde Tjeneste i Odense, ansattes som Stabschef for den bevægelige Armeedivision, hvorved Prinds Frederik Vilhelm løstes fra de lidet behagelige Forretninger, som havde været ham overdragne, og indtil videre vendte tilbage til Gottorp.

[1]) Den 6te Juni tilskrev Kongen ham, at han indtil videre vilde have ham dispenseret fra Tjenesten, og raadførte sig samme Dag med Generalauditeur Bornemann om en Overkrigskommissions Nedsættelse. Den 10de bleve imidlertid baade Wegener og Haffner forespurgte, om de ønskede Forhør og Krigsret eller foretrak, at Kongen afgjorde Sagen. Da de foretrak det sidste Alternativ, afsonede de deres Brøde ved Fæstningsarrest, hvorefter de (see Skrivelse til Wegener af 12te Juli) atter toges til Naade, og Wegener atter sattes i Spidsen for Jyllands Generalkommando. Haffner kom ikke til at deeltage i de følgende Begivenheder i denne Krigsperiode. 1816 blev han Oberst i Jnf., 1822 Medlem af Militairkommissionen i Frankfurt, 1823 Chef for det kongelige Artilleri, 1828 Generalmajor, afskediget 1832, † 1844.

Den 29de, samme Dag Boye indfandt sig i Altona, og Signeul nærmede sig Hamburg, kom Schulenburg til Oldeslo, hvor Wegener endnu opholdt sig med Staben, og Generaladjudant Lindholm til Altona. De danske Tropper vare koncentrerede om Hamburg under Oberst Waldecks Befaling, og de franske havde begyndt deres Overgang til Ochsenwerder. Fire Kanonbaade under Sølieutenant Hedemann indfandt sig paa Elben, og alle holsteenske Fartøier sendtes ved Lindholms Foranstaltning over til Harburg for at stilles til Davouts Raadighed. Tettenborn forlagde sit Hovedkvarteer bort fra Hamburg til Billkirchen, kaldte ogsaa Bataillonen Borcke herud, besatte Allermöhe, Kurslak, Bergedorf og vogtede saaledes den eneste Udgang, der var levnet hans Tropper.

Boye i Altona.

Haffner havde faaet sin Ordre til at forlade Altona, men da der ikke fandtes Nogen, til hvem han kunde overgive Forretningerne, fandt han sig nødsaget til at oppebie sin Efterfølger. Nedtrykt af de Begivenheder, som havde overvældet ham, og forknyt over den kongelige Unaade, hvorom han ikke kunde tvivle, gik han kun med Ulyst til Forhandlingerne med Boye, men fandt, det var hans Pligt, eftersom han længe før havde lovet en saadan Samtale. Der fandt derfor en Sammenkomst Sted i Rosenhof, og den svenske General lovede her[1]), at, hvis Haffner blot en kort Tid vilde forhindre de Franske fra at overskride Elben, saa vilde hans Herre indskrænke sin Fordring til Throndhjems Stift og een Fæstning og give den danske Konge Valget mellem senere enten at aftræde Resten af Norge eller de i Tydskland til Erstatning erobrede Provindser, hvilke, ifald Danmark foretrak Sydnorge, skulde tilfalde Sverrig. Boye var under den paafølgende Samtale Forekommenheden selv, indrømmede Rigtigheden af Alt, hvad Haffner fremførte

[1]) Skrivelse fra Altonas Pladskommandantskab af 29de Mai 1813.

mod den svenske Politik, og tilsyneladende aldeles opfyldt af Ønsket om »at slutte Fred, før Krigen endnu rigtig var indtraadt«, meente han endog at have grundet Haab om at kunne bevirke, hvad Haffner ønskede, en formelig, høimodig og fri Tilbagetagelse af enhver Fordring paa Norge, naar Udbruddet af Fjendtlighederne ved Elben kunde tilbageholdes om ogsaa blot i 4 Dage.

Haffner, paa hvem denne Samtale naturligviis gjorde et dybt Indtryk, havde ikke længere nogen Myndighed; han begav sig til Lindholm for at bede ham om en Sammenkomst med sig og Rist i Anledning af de gjorte Forslag, men erholdt det korte Svar: »at en Krigsmand skulde lystre og ikke politisere.« Han var da ene henviist til at melde det Forefaldne skriftligt til Kongen; medens han gjorde dette, lod Boye ham ved en Fortrolig sige, at Kronprindsen af Sverrig sikkert ikke vilde holde fast paa at faae Throndhjem, eftersom et dansk Armeekorps i svensk Tjeneste vilde være ham en bedre Garanti end det nordlige Norge, der ikke engang havde nogen Veiforbindelse med Sverrig[1]).

Om Aftenen kom Signeul til Hamburg og begav sig strax tilligemed Boye til Altona; men Haffner vilde nu ikke længere befatte sig med Sagen, og Svenskerne maatte da tage bort med uforrettet Sag.

Fulgt af en svensk og en dansk Ledsager, hvilken Sidste Haffner havde medgivet ham, reiste Boye om Natten i Holsteen for ikke at komme i Berøring med de Tropper, som nu alle Sider fra omgave Hamburg. Underveis anraabtes og udspurgtes han af Carl Bardenfleth, der netop kom til Holsteen for at tiltræde sin Stabschefspost. Dette Møde fik den Følge, at der endnu efter Haffners Afreise indsendtes en Klage over ham, idet Schulenburg ikke vilde lade det gaae upaatalt hen, at en af hans Undergivne uden

[1]) Tillæg Nr. 1 til Skrivelsen fra Altonas Pladskommandantskab af 29de Mai 1813.

hans Vidende havde havt en politisk Samtale med svenske Udsendinge.

De danske Tropper om Hamburg.

Hamburgs Indtagelse stundede nu til; de danske Troppers Sammentrækning fuldførtes den 29de i Overeensstemmelse med Marechallens Ordre, og deres Opstilling (fra Vest til Øst) var følgende:

I Wedel og Ottensen: De 2 Husareskadroner under Späth, bevogtende Kysten til Altona.

I Altona: Foruden den tidligere Garnison: Grenadeerkompagnierne af »Dronningen« og »Oldenburg«, Jægerkompagnierne af 2den og 3die Bataillon »Oldenburg« samt Batteriet Kjerulff, der denne Dag gik over til at blive Batteriet Kapitain Lohse:

Brigadekvarteret af 2den Brigade, hvis Kommando Dagen før var overtaget af Oberst Kastonier.

1ste og 2den Bataillon »Slesvig« samt

6 Kanoner af Batteriet Gønner.

I Niendorf og Loksted: 1ste Bataillon »Dronningen« med Jægerkompagniet af 2den Bataillon, 4 Kanoner af Batteriet Gønner og 1ste Eskadron af holsteenske Ryttere.

I Wandsbek: Oberst Waldecks[1]) Brigadekvarteer for 1ste Brigade:

4 Batailloner »Oldenburg«, fradragne de i Altona værende Kompagnier,

3die Bataillon »Holsteen«,

---

[1]) Samuel Waldeck, født i Hessen, havde studeret Jura, da han 21 Aar gammel forandrede Løbebane og blev Krigsmand. Havde som Lieutenant i hessisk Tjeneste gjort Krigstjeneste i Amerika og udmærket sig ved flere Leiligheder, efter Hjemkomsten til Europa studeret en Tid i Göttingen, da han i 1788, 37 Aar gammel, ansattes som Kapitain og Kompagnichef ved det paa Carl af Hessens Forslag oprettede slesvigske Jægerkorps. 1801 Major, 1808 Oberstlieutenant, 1810 Kommandeur for holsteenske Skarpskytterkorps, 1811 Oberst.

2den, 3die og 4de Eskadron holsteenske Ryttere,
2den og 4de Eskadron jydske Dragoner,
Batterierne Koye, Gerstenberg og Lundbye (tidligere Krebs).

Langs Bille til Sande: 2den Bataillon slesvigske Jægerkorps, 1ste og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter.

Tettenborn forlader Byen.

Tettenborn, som nok kunde slutte sig til, hvad Sammendragelsen betød, forlangte af Waldeck Tilladelse til at lade sine Tropper enkeltviis passere gjennem det danske Terrain, da han ellers med Magt vilde aabne Veien for dem. Obersten afslog dette Forlangende med den Tilføielse, at han, hvis Russerne prøvede paa at anvende Magt, som Soldat vidste, hvad han skulde gjøre. De danske Tropper bivouakerede derefter med Vaaben i Haand, og Tettenborn turde nu ikke længere opsætte Hamburgs Rømning. Natten mellem den 29de og 30te bleve alle de Hanseater og Mecklenburgere, som endnu vare i Byen, førte gjennem Steinthor forbi de opstillede Danske til Bergedorf og derfra tilligemed Tettenborn og de øvrige tydske og russiske Tropper til Lauenburg. Klokken 3 om Natten angrebe de Franske Bergedorf, netop som Tettenborns Bagtropper forlode den, og besatte Byen.

Hamburgernes Nød.

Hamburg laa altsaa den 30te aaben mellem de danske og franske Tropper. En Borgerofficeer, Mettlerkamp, gjorde det modige Forslag, at fortsætte Forsvaret for ved egne Kræfter at tiltvinge sig en Kapitulation; men det var kun en enkelt Stemme; alle andre havde opgivet Modet og Besindelsen. Borgervæbningens Chef, Dr. Hess, flygtede. De bevæbnede Borgere skjøde deres Geværer af i Luften og afleverede dem eller kastede dem bort for ikke at træffes i Besiddelse af Vaaben; Kanonerne bleve tagne bort fra Voldene. Et Ord af Vandamme om, at Hamburg vilde blive straffet ved en Pengeudskrivning, havde forøget Fortvivlel-

sen, og Raadet vendte paany sine Tanker mod Danmark, idet det endog tænkte paa maaskee at kunne faae danske Tropper til at rykke ind og ved en Kapitulation skaffe Byen gunstigere Overgivelsesvilkaar. Et Udvalg af Raadet begav sig til Altona, men traf istedenfor Haffner den nye Kommandant Aubert og Kongens Generaladjudant Lindholm [1]). Førstnævnte hørte velvillig paa deres Forlangende, hvilket han opfattede, som om de Danske skulde overtage en Mæglerrolle, men turde ikke paatage sig nogen saadan, og med Hensyn til deres Ønske om at faae danske Tropper ind i Byen henviste han dem til Grev Schulenburg, der netop var kommen til Wandsbek. Lindholm lovede blot at sætte Davout i Kjendskab om deres Ønsker og sendte i det Øiemed Lieutenant Baron Lilliencrone med Vagtskibets Chaluppe til Harburg.

Hos General Schulenburg erfarede Udsendingene, at danske Tropper netop stode i Begreb med at rykke ind i Byen, eftersom Kapitain Revest var kommen med Ordre fra Marechallen dertil, men at der ikke kunde blive Tale om nogen Kapitulation. En dansk Officeer havde som Parlementair bragt Raadet følgende Skrivelse:

Danske Tropper rykke ind i Byen

»Staden Hamburg vil ufortøvet modtage 4 danske Batailloner og aabne Portene. Enhver Beskyttelse skal blive den tilstaaet, men Underkastelsen maa skee strax. Den har kun en halv Times Frist.

Wandsbek den 30te Mai. Paa Prindsen af Eckmühls Befaling, Revest.«

---

[1]) Hans Lindholm, født 1757 i St. Petersburg, 1768 Søkadet, 1775 Sekondlieutenant i Søetaten, 1788 Kapitainlieutenant og Adjudant de marine hos Carl af Hessen, der anførte det danske Korps i Sverrig, samme Aar Generaladjudant, 1801 (2/4) tilligemed Waltersdorff udnævnt til at slutte Vaabenstilstand med Admiral Parker, 1807 sendt til Napoleon, 1808 optagen i den danske Adel.

Strax aabnedes Portene, og af Millernthor og Steinthor indmarcherede under Oberst Waldecks Befaling: 1ste og 3die Bataillon samt 2 Kompagnier af 4de Bataillon »Oldenburg«, 3die Bataillon »Holsteen«, 1ste Bataillon »Slesvig«, 3 Eskadroner holsteenske Ryttere, 2 Eskadroner jydske Dragoner, 60 Husarer, Batteriet Koye, 6 Kanoner af Batteriet Lundbye og det halve Batteri Lohse. Ved Steinthor stode tre Raadsherrer for at komplimentere den danske Oberst, men de traf ved Siden af ham den franske Kapitain Revest, af hvem de fik Bekræftelse paa, hvad der alt var meddeelt Raadet, at der ikke var Tale om Overgivelsesbetingelser, men kun om Underkastelse paa Naade eller Unaade som franske Undersaatter. Forresten henviste han dem i Et og Alt til Davout, til hvem han tilbød at følge dem. De indrykkede Tropper besatte Vagterne og leirede sig i Gaderne og paa Volden, hvor de beværtedes paa Byens Bekostning. De tre Medlemmer af Raadet reiste med Kapitain Revest over Altona til Wilhelmsburg, hvor Marechallen var.

Imidlertid havde de franske Divisioner Dumanceau og Dufour forsamlet sig paa Billwerder, hvorfra den første satte sig i Marche mod Bergedorf for at forfølge eller iagttage Tettenborn, medens den sidste stod beredt til at rykke ind i Hamburg. Vandammes Indtog i Hamburg.

Befolkningen i Staden havde kun en halv Dag havt Leilighed til at knytte Forhaabninger til de Danskes Nærværelse, og Raadet neppe faaet Tid til at opløse sig og overlade nogle Medlemmer af det tidligere Municipalitet Regeringen, da om Eftermiddagen Klokken 5 de Franske droge ind ad Deichthor. Der var foranstaltet et festligt Indtog med Vandamme i Spidsen, men Ingen vidste, at de kom, og Ingen modtog dem. Heraf tog den franske General Anledning til at vise sig fortørnet. Det hjalp ikke, man fortalte ham, at Udvalgte fra Raadet vare reiste til Davout, eller at man havde været uvidende om hans Komme. Han

holdt sig kun til, at han ikke var ønsket velkommen af Øvrigheden — det var en Kjendsgjerning. Nogle Municipalitetsmedlemmer indfandt sig strax hos ham for at bøde paa Forseelsen, men Vandamme, som ikke for saa godt Kjøb vilde lade sig forsone, afslog at modtage dem; derimod befalede han en almindelig Illumination, grundet paa, at der tidligere havde fundet en saadan Sted ved Russernes Ankomst, men at Glæden maatte være større nu, da Byen var kommen tilbage under den lovlige Hersker.

Da Lysene om Natten vare tagne bort fra Vinduerne, trak de Danske sig i Stilhed — efterat have overleveret Vagterne til de Franske — ud af Byen tilbage til Wandsbek og Altona, hvor de den foregaaende Nat havde været.

Davout i Hamburg.

Den 31te kom Davout til Hamburg. I hans Selskab saaes Generaladjudant Lindholm. Ledsaget af denne og af Oberstlieutenant Aubert, som strax havde gjort ham sin Opvartning, afholdt han dernæst Skue over Dufours Tropper, der stode opstillede langs Jungfernstieg og Gänzemarkt, vel en 5000 i Tal. De Udvalgte, som vare reiste til Wilhelmsburg, vare blevne overøste med Bebreidelser og kaldte Rebeller; de opnaaede nu i Hamburg igjen Foretræde, men fik kun den lidet trøstende Meddelelse, at der neppe var Tale om nogen skaansom Behandling, da Alt afhang af Keiserens Naade.

Keiserlige Dekreter om Hamburg.

Marechallen var da allerede i Besiddelse af Napoleons Befalinger betræffende Hamburgs Behandling. Keiseren havde den 10de April bestemt[1]), at den konstitutionelle Regering i den 32te Militairdivisions Departementer skulde hæves og give Plads for en extraordinair Bestyrelse. Den 7de Marts havde han befalet Davout at bemægtige sig Hamburg og sende Vandamme ind i Mecklenburg, og Skrivelsen, hvori denne Ordre var indført, indeholdt følgende Regler for den

[1]) Davout: mémoire au roi sur la défense d'Hambourg, 1814, Bilag III

Fremgangsmaade, som Marechallen skulde anvende mod Byen [1]).

»De lader strax alle de Personer fængsle, som have taget Tjeneste i Hamburg under Navn af Senatorer. De lægger Beslag paa deres Gods og erklærer det for konfiskeret. Domainen tager Bygningerne, Grundstykkerne o. s. v. i Besiddelse.

De afvæbner Byen.

De paalægger Stæderne Hamburg og Lübek en Brandskat af 50 Millioner francs. De fordeler denne Sum og sørger for, at den bliver hurtigt betalt.

De afvæbner Landdistrikterne og fængsler de Gensdarmer, Skytsbetjeningsmænd, Kystvagter og Officerer, Soldater eller Embedsmænd, som have været i fransk Tjeneste, men ere blevne Forrædere; deres Eiendomme konfiskeres. De befæster Hamburg, indretter Heisebroer foran Portene. De bringer Kanoner op paa Voldene og gjenopfører Brystværnet, anlægger endelig et Kastel paa Harburgsiden, saa at 4—5000 Mand der kunne være i Sikkerhed for Folkemassen og for fjendtligt Overfald. De lader paa samme Maade ogsaa Lübek besætte, saa at Staden er sikkret mod en Overrumpling. De sætter ogsaa Kuxhaven i Forsvarsstand«.

Marechallen havde med Begjærlighed grebet Tanken om Brandskatten, som — paa samme Tid, den bibragte Hamburgerne en følelig Straf — vilde yde ham de Pengemidler, som Iværksættelsen af Keiserens Befæstningsplaner og Troppernes Organisation gjorde Krav paa; men han ønskede, at denne Straf blev saavidt muligt den eneste, og at han navnlig kunde undgaae en Optræden, som vilde

---

[1]) Skrivelse fra Napoleons Stabschef Alexander (Berthier) til Davout, Waldheim den 7de Mai, 1813 (trykt i Udtog i Davout: mémoire au roi, Bilag IV).

være istand til at jage mange Indvaanere fra Byen, indvirke paa dennes Skatteevne og paa det industrielle Liv, hvis Hjælp han trængte til. Derfor forholdt han sig efter Ankomsten rolig og taus, kun søgende at samle Herredømmets Tømmer i sine Hænder og faae de forskjellige Bestyrelsesomraader underlagte de franske Embedsmænd, som skulde være hans Villies Udøvere. Hamburgerne vare forundrede over dette uventede Maadehold. »Marechallen med den skaldede Isse og Briller paa Næsen er bleven gammel og tam«, hed det. Ingen Livsstraf blev fuldbyrdet, ingen Fængslinger foretagne, og de talrige udvandrede Borgere, som i Altona og andensteds i Holsteen ventede det Lyn, som skulde slaae ned i deres efterladte Gods, begyndte saa smaat at tænke paa at vende tilbage til deres Familier, hvilket Davout tillod dem, som bade ham derom.

Den danske Division beholdt — efter Marechallens Bud — i nogle Dage det sammentrængte Kantonnement, den indtog om Hamburg. Kun 4 Kompagnier af holsteenske Skarpskytterregiment under Major I. Leschly forrettede Forposttjeneste, idet de forlængede den franske Stilling ved Bergedorf mod Nord fra Sande langs Bille til Egnen om Trittau. Grev Schulenburg gjorde sin Opvartning i det franske Hovedkvarteer og fremstillede Officererne i sin Stab, blandt hvilke der fandtes de to Brødre, Stabschefen J. Carl Bardenfleth og Major, Divisionskvarteermester F. Løvenørn Bardenfleth, samt Kapitainerne, Baron L. C. C. Liliencrone og Grev C. V. Danneskjold-Løvendal. Den sidstnævnte dygtige Officeer, som var franskfødt, men just ikke nogen Ven af det nuværende franske Herredømme, kom fra Begyndelsen af i nær Berøring med de franske Generaler og ansattes ikke længe efter i Marechallens Stab, hvor han forblev under det følgende Felttog[1]). Davout aflagde et Gjenbesøg i det

---

[1]) Carl Valdemar, Greve af Danneskjold-Løvendal, født

danske Hovedkvarteer i Wandsbek og satte sig ogsaa i Forbindelse med Landgreve Carl af Hessen, af hvem han udbad sig nogle Kanoner til at bestykke Fortet Twilenfleth med. Der blev øieblikkeligen anviist Marechallen saadanne i Glückstadt, men de bleve overflødige, eftersom det viste sig, at der i Hamburg forefandtes en stor Deel brugbart Fæstningsskyts, som Tettenborn ikke havde faaet med sig.

Trods disse Forhold var det ikke offenligt bekjendt, at der var indtraadt en fuldstændig Forening af de danske og franske Tropper; thi de første stode endnu paa egen Grund, og det, som var foregaaet i Hamburg, kunde forklares uden Forudsættelsen af en Alliance. Heller ikke var der udstedt nogen Kundgjørelse til de Underordnede i den danske Hærdeel om, at de havde forandret Fjender. Grunden hertil var, at Forholdet til Napoleon ikke endnu var bragt til Klarhed, og at man fra dansk Side endnu var tilbøielig til — i Overeensstemmelse med Traktaten af 7de Marts 1812 — saa længe som muligt at bevare Skinnet af Neutralitet. Men Davout vilde ikke finde sig i en saadan tvetydig Holdning, og Schulenburg huede den heller ikke, thi han foreholdt Kongen[1]), at det var ham umuligt at kæmpe særskilt med Svenskerne og forebygge Fjendtligheder med de russiske, preussiske eller andre forenede Tropper, naar Davout paabød saadanne. For at gjøre Foreningen saa øiensynlig som muligt, sendte Vandamme en fransk Underlieutenant med 8 Ryttere til Schulenburg og bad om, at de maatte blive blandede mellem de danske Forposter saaledes, at der i hver Patrouille sattes

1773 i Paris, opdragen i Versailles, blev 1787 Lieutenant i fransk Tjeneste og 2 Aar derefter Kapitain, men forlod senere Frankrig, blev 1793 Fændrik i den danske Livgarde tilfods og 1807 Kapitain i dansk Livregiment. Han havde 1801 været sendt i diplomatisk Ærinde til Rusland, men havde »ved et Tilfælde uden Lige« ladet sig de Depecher berøve, hvoraf han var Overbringer.

[1]) See Schulenburgs Skrivelse til Kongen af 1ste Juni.

en fransk Kriger. I samme Øiemed udbad han sig og erholdt 1 dansk Underofficeer med 10 Dragoner og 2 Ordonanser til de franske Fortropper ved Bergedorf.

Carl Moltke i Breslau.

Carl Moltke havde efter den Indbydelse, vi kjende, begivet sig til Breslau, hvor Nesselrode ogsaa kom, medens Czaren, da Hovedkvarteret istedenfor forlagdes først til Schweidnitz og senere til Reichenbach, udeblev. Ligesom Carl Johan havde væltet Skylden for, at han ikke nu stod mellem Weser og Elben, over paa Danmark, saaledes stræbte den danske Gesandt at gjøre det klart, at det var Sverrigs Optræden, som havde forhindret Danmark fra at virke for de Forbundnes Sag. Han gjorde det i en ny Mémoire, denne Gang stilet til Nesselrode[1]), i hvilken han — efter først at have viist, hvorledes Carl Johan ved sin Opførsel mod Danmark og Koalitionen havde været den virkelige Aarsag til de Forbundnes Retraite fra Leipzig — indlod sig paa nogle Betragtninger over Spørgsmaalet om Norge i Almindelighed, af hvilke vi skulle gjengive disse enkelte Brudstykker:

— »Hvis den svenske Kronprinds troer at kunne faae Norge uden en alvorlig Krig, tager han feil. Sverrig søger vel at reise Nordmændene mod Danmark, men disse tappre Folk foragte disse Forsøg.

— Han har i en Proklamation af 8de Mai fra Carlskrona sagt til den svenske Hær, at han vilde bestræbe sig for at forene de skandinaviske Folk. Svenskerne paastaae rimeligviis, at Skandinavien kun bestaaer af Norge og Sverrig. Det er urigtigt. Hver den, som kjender Tacitus og de græske og romerske Geographer, vil være enig med de moderne Lærde om, at i det gamle Skandinavien indbefattedes Norge, Sverrig, de danske Øer og den cimbriske Halvø.

[1]) Mémoire til Nesselrode, Breslau den 27de Mai. (Kopi G. A.).

— Den tidligere General Bernadotte vil lade de skandinaviske Folk troe, at det er ham, af hvem de skulle vente deres Frelse, og ham, som styrer de store Magters Politik. Han bedrager sig. Det er ikke ham, som vil komme til at bestemme Nordens Skjæbne. Det er Alexander, hvem Forsynet har tildeelt denne Rolle. Han har i Åbo paataget sig Forpligtelser, som Politikken dengang tilraadede ham, og som han troede vilde tiltale Kongen af Danmark. Nu er Alt forandret. Sverrig har ikke opfyldt sine Forpligtelser. Danmark har allerede gjort store Tjenester; det er beredt paa flere og kan paa Grund af sin geografiske Beliggenhed yde større end Sverrig.

— Danmarks Konge afslaaer enhver Erstatning. Den danske og norske Nation afslaae den ligeledes. Det vilde være stridende mod al Folkeret, at forpligte en Souverain og en Nation, som bestandig have været Ruslands Allierede, til at gjøre Vold paa deres politiske Existens. Efter Ophøret af Forbindelsen med Norge vilde Danmark ikke længere være nogen Sømagt; thi det vilde kun beholde en eneste Havn tilbage, som kunde anløbes af store Krigsskibe.

— Dersom Sverrig troer, at der kan gives Erstatning for Norge, saa kan der ogsaa gives Erstatning for Kronprindsens Pretensioner paa samme. Lad ham nøie sig med dem. Den Rolle, han har spillet, og den Lykke, han har gjort, ere glimrende nok foruden. Han bør ikke ved sin enestaaende Opførelsel forhindre Udførelsen af den nærværende Krigs almindelige Øiemed«.

Da den russiske Regering bestandigt havde forlangt, at Danmark, om end kun tilsyneladende, skulde gaae lidt paa Akkord med sin Ret, vilde disse Betragtninger neppe have kunnet gjøre nogen Virkning; men det kom ikke til nogen Forhandling; thi Nesselrode maatte pludselig reise bort i et ham tildeelt politisk Hverv, og om Aftenen den 27de kom der Efterretninger fra Kjøbenhavn, som foran-

drede hele Stillingen. Rosenkrantz sendte Moltke Ordre til at begive sig hjem[1]) og meddeelte[2]), at der for Kongen, som følte sig forladt og saae sine Interesser offrede for den svenske Kronprindses Ærgjerrighed, nu efter den Modtagelse, Bernstorff havde faaet i London, ikke var Andet at gjøre end at appellere til sine Undersaatters Troskab og det norske Folks Standhaftighed. Tillige kom der Brev fra Lisakewitz til det russiske Hovedkvarteer. En Hr. Anstedten, som under Nesselrodes Fraværelse styrede de politiske Forretninger, vidste Besked om Kaases Sendelse til det franske Hovedkvarteer og ønskede at vide, hvad den gik ud paa. Dette havde Moltke ikke Underretning om, men han troede dog nok at kunne slutte sig dertil og syntes ikke, at Rusland kunde forlange, at Danmark skulde have hele Verden til Fjende.

Prinds Christian i Norge.

Imidlertid var Spørgsmaalet om Norge blevet indanket for den Domstol, hvor det først og fremmest hørte hjemme, for det norske Folk.

Prinds Christian havde strax efter sin Ankomst til Hvaløerne den 21de besøgt Admiral Lütken, som opholdt sig paa Kirkeøen, havde taget de 20 Kanonchalupper og 9 Joller, som vare stationerede der, i Øiesyn og henvendt nogle opmuntrende Ord til Søfolkene. Dernæst havde han ladet sig sætte over til Frederiksstad, havde holdt Skue over de borgerlige og militaire Korpser der og var kjørt til Moss for næste Dag at holde sit Indtog i Christiania. Modtaget og ledsaget af Prinds Frederik til Hessen samt eskorteret af det gule Korps, red han den 22de om Eftermiddagen ind i Norges Hovedstad, hvor det opstillede Krigsfolk og de forsamlede Borgere hilsede hans Tiltale med Velkomst-

---

1) Han tilbageholdtes dog meget længe i det russiske Hovedkvarteer.

2) Brev fra Rosenkrantz til Moltke af 17de Mai. (Kopi i G. A.).

raab. Efter i Palaisbygningen i Prindsensgade at have modtaget Embedsmændenes og de Høierestilledes Opvartning, udstedte han endnu samme Dag en Kundgjørelse til det norske Folk om sin Sendelses Øiemed og forfattede tillige Rundskrivelser herom til Overøvrigheden og Biskopperne. Den følgende Dag blev Statholderværdigheden paa en høitidelig Maade overleveret ham af Prinds Frederik, og Christian Frederik henvendte til den tilstedeværende Forsamling i den Anledning nogle Ord, iblandt hvilke følgende navnlig erindredes: »Kongen har visseligen ikke sendt mig til Eder, for at jeg skulde fraskrive ham eller hans Slægt de gamle Rettigheder til Norges Krone, som tilligemed Folkets Kjærlighed ere gaaede i Arv til dem. Før skulde denne Haand visne. Lad mig, idet jeg udretter Kongens Villie og virker for Fædrelandet, finde min Løn i Nationens Kjærlighed og Hengivenhed, og lad denne engang gaae i Arv til min Søn. Jeg gjentager, hvad jeg i min Kundgjørelse har sagt Dem, at maaskee haarde Prøvelser forestaae os, men at vi bør Alle som Een gaae dem imøde med Tro paa Guds Forsyn og med Standhaftighed«.

Prindsen glædede sig over den fædrelandske Stemning, han forefandt; hans Veltalenhed og vindende Personlighed skaffede ham ogsaa megen Tilslutning. Men en Steen tyngede fra første Færd paa hans Hjerte: istedenfor at forkynde Freden maatte han tænke paa et Indfald i Sverrig. Offenlig undgik han at berøre denne Mulighed[1]), men i Stilhed med nogle Fortrolige, hvortil hørte Chefen for hans Stab, Oberstlieutenant H. H. Rode af Generalkvarteermesterstaben, Oberstlieutenant og Kvarteermesterlieutenant I. F. W. Haffner, Overadjudant Major L. F. Brock samt Chefen for det norske Kommissariats Kollegium, General

[1]) Chiffreret Depeche fra Prinds Christian til Kongen, Christiania den 24de Mai. (G. A.).

F. G. Haxthausen, maatte han overveie Sagen. Under en Reise, som han kort efter Ankomsten foretog til Smaalehnenes Amt for at gjøre sig bekjendt med Grændseegnen, sammenkaldte han flere kyndige og erfarne Krigsmænd, nemlig Generalmajor B. D. Staffeldt, Oberst D. Hegermann, Oberstlieutenanterne A. S. Krebs og F. W. B. Stabell og Kontreadmiral O. Lütken, og lod dem erklære sig om Krigsmidlernes øieblikkelige Tilstand og, hvad der behøvedes til et Angreb paa Sverrig, hvilket optoges i en Kommissionsbetænkning, som den 28de Mai underskreves af: Christian Frederik, Frederik til Hessen, Haxthausen, Staffeldt, Lütken, Hegermann, Rode, Krebs, Haffner, Stabell og Brock.

Idet han den 1ste Juni indsendte denne fra Frederiksstad, udviklede han i et langt egenhændigt Brev[1]) de Grunde, som bevægede ham til at fraraade et Indfald i Sverrig. De vare følgende:

»1) Magazinerne, i hvilke der kun var Korn for 23,000 Mand i nogle Maaneder, vilde opbruges, inden Samlingen af Hæren var tilendebragt.

2) I Sverrig var der ingen Magaziner at borttage.

3) Alt, hvad der behøvedes til Troppernes Forpleining for et Tidsrum af 15 Dage, maatte medføres, og der havdes ikke Fourage for Hestene i et saa stort Train.

4) Hvis man kom til Göteborg — i hvilket Tilfælde han ikke vilde betragte Foretagendet som frugtesløst — vilde man kun træffe paa tømte eller afbrændte fjendtlige Magaziner og maatte strax tænke paa Retraite.

5) Den Deel af den norske Hær, som kunde anvendes til Angreb, var kun 16,000 Mand stærk.

6) Norge maatte være sikkret mod Hungersnød, inden han kunde forsvare at offre dets sidste Hjælpemidler og kalde Familieforsørgerne bort fra deres Hjem.

---

[1]) I G. A. med Kommissionsbetænkningen som Bilag.

7) Intet Krigsforetagende vilde love Held, med mindre det skeete efter en sammenhængende Operationsplan for Danmark og Norge i Forening med det Maal, at besætte Kyststrækningerne og erobre Sverrig, men i saa Fald burde Tropperne fra Sjælland først søge Fodfæste i det kornrige Skaane«.

Da næsten alle disse Grunde støttede sig til Mangelen paa Korn, tjente han Kongens Hensigt ved af al Magt at drive paa den hurtigst mulige Forsyning. Han raadede til at sende Korn fra Jylland med Skibe, der vare besatte med Soldater, samt at anvende svenske Rokkebaade og neutrale Skibe, bad endvidere om, at der maatte sendes Korn ogsaa fra Sjælland, idet han vidste[1]), at Admiral Hope havde lovet Neutralitet i 3 Miles Afstand fra den svenske Kyst, og gjentog endelig endnu engang sin Begjæring om at maatte knytte Forhandlinger med England ved C. Anker. »Statholderen i Norge kan jo desavoueres«, skrev han[2]), »men mange Menneskers Liv reddes derved, og en Krig mod Sverrig gjøres først derved mulig«.

Det store Gesandtskab fra det russiske Hovedkvarteer.

Frederik den Sjette følte paa den Tid den Tilfredshed, som en endelig afgjort Beslutning altid skaber. Han havde tilmed faaet Underretning om Seiren ved Bauzen, om de Forbundnes Uenighed og Carl Johans svævende Stilling. Der var kommet Budskab om Hamburgs Indtagelse ved de danske Troppers Hjælp og om Prinds Christians Ankomst til Norge; han havde netop i et Brev til den Sidstnævnte udtrykt sin Glæde over, at han allerede havde vundet alle Hjerter deroppe, — da det store fra Carl Johans Hovedkvarteer afsendte Gesandtskab lod sig melde.

Den 31te Mai var Admiral Hopes Chefsskib Defiance

[1]) Chiffr. Depeche fra Christian Frederik til Kongen, Christiania den 25de Mai. (G. A.).

[2]) Brevet af 1ste Juni.

med Diplomaterne ombord gaaet til Ankers i Kjøgebugt, hvorfra Admiralens Flagkapitain Roggett paa en Kutter med Parlamentairflag seilede til Kjøbenhavn for at overlevere Skrivelser deels fra Alexander Hope og Edvard Thornton, deels fra Wetterstedt, og udbede sig Svar og Passe for Suchtelen med Sekretair Santi, Wetterstedt med Sekretair Schultzenheim, Hope og Thornton. Skrivelserne[1]) indeholdt:

»at Sverrig var villig til indtil Afslutningen af den almindelige Fred at afstaae fra sine Fordringer paa Norge undtagen Trondhjems Stift med Landet nordefter lige til Grændsen af Rusland, hvilket Distrikt strax maatte forenes med Sverrig til evig Tid,

at Danmark, naar den almindelige Fred sluttedes, skulde have Valget mellem enten at modtage den Skadesløsholdelse, som foresloges, eller at beholde Norge med Undtagelse af den omtalte Deel deraf, og at i dette sidste Tilfælde Sverrig skulde have den samme Skadesløsholdelse, som Danmark ellers skulde have havt, imod at afgive en Deel deraf til Kongen af Danmark som Vederlag for Trondhjem og, hvad dertil hører,

at Hs. Majestæt Kongen af Danmark for at tilveiebringe den saa meget ønskede Medvirkning til at befrie Tydskland for det franske Aag skulde stille et Korps paa 25,000 Mand under Hs. Høihed Kronprindsen af Sverrigs Befaling, til hvem Prindsregenten, saavelsom Hs. Majestæt Keiseren af Rusland og Hs. Majestæt Kongen af Preussen[2]), havde forpligtet sig til ligeledes at betroe Kommandoen over deres Tropper i Nordtydskland,

at Kongen af Sverrig i saa Fald vilde kunne forøge den svenske Hær i Felten under Kronprindsens Befaling til 40,000 Mand«.

I Tilfælde af at Danmark gik ind paa disse Forslag,

---

[1]) Kopier findes i G. A.

[2]) Traktaten med Preussen var dog endnu ikke ratificeret.

lovedes der Fred med England, hvorved alt det Land, som som var erobret fra Danmark, skulde tilbagegives med Undtagelse af Helgoland, saa at den danske Handel strax kunde komme i den tidligere blomstrende Tilstand i begge Indierne, Amerikas og Europas Farvande, ligesom en Deel af Omkostningerne ved Troppernes Underhold skulde blive erstattet af Storbrittanien. Hvis Forslagene derimod ikke antoges, skulde de Fordele, som vare tilsikkrede Sverrig i de forskjellige Traktater med sammes Allierede, ikke længere være nogen Lempning underkastede, og Storbrittannien ikke have afstaaet fra Noget af det, som det ved Vaaben havde erhvervet.

Flagkapitainen havde Ordre til i to Gange 24 Timer at oppebie Svar; men Dagen efter Ankomsten den 2den Juni kunde han allerede reise bort med de ham leverede afvisende Svarskrivelser, hvorefter Linieskibet med uforrettet Sag og, uden at Gesandterne havde faaet Lov til at sætte Foden iland, vendte tilbage. Det var Gjengjæld for Bernstorffs Modtagelse i London, men Czar Alexander blev meget fortørnet over, at ogsaa hans Gesandt Suchtelen var bleven undergiven denne Behandling.

Kornforsendelse til Norge.

Kongen gav sig nu med rastløs Iver til at arbeide paa Fyldestgjørelsen af Øieblikkets Krav. Først kom Christian Frederiks Forslag til Kornforsyningens Fremme. Det om Skibe med Soldater gik han ikke ind paa, ligesaalidt som han vilde tillade Prindsen at knytte Forhandlinger med England paa egen Haand, men han bifaldt alt det Øvrige. Der stilledes forøgede Midler til Risbricks Raadighed, og de under denne staaende unge Søofficerer forøgedes med fire, saa der ialt kom 8. Kongen raadede disse til at seile i borgerlige Dragter, men de foragtede at krybe i Skjul under Udførelsen af deres raske Krigsgjerning og førte for det Meste i Uniform næsten altid lykkeligt deres Post- og Kornskibe ind i Norges Havne. Da det viste sig, at Neu-

tralitetserklæringen for den svenske Kyst kun havde Hensyn til Sverrigs Forsyning, medgaves der de danske Skibe Pas til Strømstad, hvor de saa optoges af den norske Flotille. Der udfoldede sig derfor en stor Virksomhed baade fra Jylland, hvor der laa 140,000 Tønder Korn, bestemte for Norge, og — saa længe det gik godt — ogsaa fra Sjælland. Den ansporedes ved Prinds Christians utaalmodige Klager over Mangel paa Energi og Raskhed hernede[1]), som fik saa gode Følger, at Prindsen omsider blev tilfredsstillet og en Maaned senere erklærede, at der nu ikke i Tidsrummet til den nye Høst vilde døe Nogen i Norge af Hungersnød, om der end langtfra var kommet saa meget, at man kunde tænke paa Krig.

Men de største Fordringer til Hjælp stillede dog nu den bevægelige Armeedivision i Holsteen.

Den bevægelige Armeedivision bryder op fra Hamburg.

Den 2den Juni beordrede Davout Schulenburg[2]) til at lade den danske Division bryde op fra det sammentrængte Kantonnement om Hamburg, indtage en Stilling langs Grændsen og besætte Lübek med 1000 Mand Fodfolk, 50 Ryttere og 1 Batteri, hvorhos han tillige meddeelte, at Divisionen snart vilde komme til at rykke ind i Mecklenburg.

---

[1]) See f. Ex. allerede Brev fra Christian Frederik, Eidsvolds Jernværk den 29de Mai.

[2]) Georg Ludvig v. d. Schulenburg, født 1755 i Bleckede i Hannover, kom til Kjøbenhavn 11 Aar gammel, Kadet 1771, Sekondlieutenant i Inf. 1772, Premierlieutenant 1781, Kapitain 1782, tjente som saadan ved 1ste oplandske Regiment, norske Livregiment tilfods og Kronborgske Regiment, til han i 1788 fik Afsked som Major for at gaae i russisk Tjeneste. I Rusland stod han først under Potemkin og deeltog dernæst 1789 i Felttoget mod Sverrig. 1790 vendte han hjem, ansattes som Major ved norske Jægerkorps i Moss, forsattes saa til Frederikshald, hvor han forblev til 1802, da han blev Oberstlieutenant ved 1ste jydske Regiment. 1806 Oberst, 1807 Kommandeur for Marineregimentet og tillige for Kjøbenhavns Inf. Regiment, hvilken Stilling han endnu bebeklædte, da han sendtes til den bevægelige Armeedivision.

Til Lübeks Besættelse bestemtes Oberstlieutenant Wasmer med 2den Bataillon slesvigsk Jægerkorps og 3 Kompagnier af 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter samt af 1ste Brigade 3die Bataillon »Holsteen«, Batteriet Lundbye og nogle Dragoner. Kommandoet samledes i Stockelsdorf, Nord for Lübek, hvor ogsaa en fransk Adjudant, Laloi, og den danske Kapitain Baron Lilliencron indfandt sig for at være behjælpelige med at tage Byen i Besiddelse i den franske Keisers Navn. Den 23de rykkede den samlede Styrke uden at træffe Modstand ind i Lübek. Et Udvalg af 3 Borgere reiste til Schulenburg for at bede om Naade for Byen, men Generalen raadede dem til at henvende sig enten til Davout eller til Kongen af Danmark, da han ikke befattede sig med Politik. Lübeks Besættelse.

Samme Dag marcherede 2den Brigade til Oldeslo, og 1ste til Arnsburg for at besætte Grændsen fra Sande opefter.

Den 4de havde Divisionen i sin Heelhed følgende Opstilling: Stillingen den 4de.

I Wandsbek: Hovedkvarteret og under samme 7de Kompagni af 2den Bataillon »Oldenburg«, 6te Husareskadron (i Ralsted) samt et Husardetachement under Lieutenant I. Ewald.

I Altona under Oberstlieutenant Aubert: Grenadeerkompagnierne af »Dronningen« og »Oldenburg« samt Jægerkompagnierne af 2den og 3die Bataillon »Oldenburg«.

Fra Sande langs den holsteenske Grændse til Traven:

1ste Brigade under Oberst S. Waldeck (Brigadekvarteer Arnsburg) saaledes:

Forposter: 1ste Bataillon holsteenske Skarpskytter med 50 Ryttere under Major I. Leschly (fra Sande over Reinbek, Silk, Grande, Trittau til Grönwold), 2den Bataillon hol-

steenske Skarpskytter under Major C. F. W. Wilckenn (fra Lüttjensee mod Nord over Sprenge, Eichede til Rethwisch).

Høire Fløi under Oberst B. Bonnichsen i Boberg bag Sande: 2 Kompagnier af 4de Bataillon »Oldenburg« og 4de Eskadron jydske Dragoner samt 2 Kanoner Gerstenberg.

Hovedkorps under Oberst C. F. Abercron om Arnsburg: 1ste Bataillon »Oldenburg« og Batteriet Koye (Arnsburg), 2den Bataillon »Oldenburg« og 2 Kanoner Gerstenberg (Arnsfelde og Meilsdorf), 3die Bataillon »Oldenburg« (Delingsdorf), 2 Eskadroner holsteenske Ryttere (Todendorf) og 2den Husareskadron (Hoisdorf).

Venstre Fløi under Oberstlieutenant C. A. C. Preen i Hammoor: 2 Kompagnier af 4de Bataillon »Oldenburg«, 2den Eskadron jydske Dragoner og 2 Kanoner Gerstenberg.

Reserve under Oberstlieutenant J. C. Harboe i Oldeslo: 1ste Bataillon »Dronningen«, 3die Eskadron holsteenske Ryttere og 4 Kanoner Gerstenberg.

I Oldeslo og sammes Omegn, foruden nysnævnte Reserve:

2den Brigade under Oberst F. I. C. Castonier (Brigadekvarteer Oldeslo), bestaaende af 1ste og 2den Bataillon »Slesvig« (Oldeslo), 4de Eskadron holsteenske Ryttere og Batterierne Gønner og Lohse (Poggensee og Rümpel), hvorfra 2 Kompagnier, 2 Kanoner Gønner og omtrent 30 Ryttere vare udsendte som høire Fløi til Fischbek, og en lignende Styrke som venstre til Reinfeld.

I Lübek og Omegn:

Det kombinerede Kommando under Oberstlieutenant L. I. Wasmer, bestaaende af 2den Bataillon slesvigsk Jægerkorps, 3die Bataillon »Holsteen«, 8 Kanoner af Batteriet Lundby og 50 Heste af holsteenske Rytterregiment (Lübek), 1 Kompagni af 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter under Kapitain H. Lüders (Hamberge).

I Travemünde: 2 Kompagnier af 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter og 2 Kanoner Lundbye.

Den Uvidenhed, de danske Tropper vare holdte i betræffende, hvilken Side de egenligen skulde kæmpe paa, indvirkede paa deres Holdning. Kosakkerne besøgte dem Trittau og flere Steder og behandledes venskabeligt ligesom tidligere. Men navnlig i Lübek forefaldt der den 4de et ubehageligt Optrin. Nogle Kosakker ankom udenfor Byen, hvor de samtalede med nogle Lübekkere, uden at de danske Skildvagter deri saae noget Anstødeligt. Den franske Adjudant Laloi, som fik dette at see, befalede Vagten at skyde paa Kosakkerne og den dem omgivende Pøbel; men en saadan af en fremmed Officeer, hvis Stilling man ikke kjendte, i Hidsighed given Ordre kunde naturligviis ikke efterfølges. Den tilstedeværende Folkemasse blandede sig i Sagen og førte tilsidst en Kosak i Triumph ind i Byen forbi de danske Poster. Kapitain Laloi styrtede da med dragen Sabel ind i Klyngen, men led en Deel Overlast, førend en dansk Patrouille endelig kom ham til Hjælp. Optøier i Lübek.

Denne Tildragelse opvakte Davouts Vrede. Schulenburg fjernede øieblikkelig Wasmer fra Kommandoen paa Grund af den slette Aand, hans Tropper havde viist, og udnævnte Oberstlieutenant E. W. L. Schaumburg af slesvigske Infanteri Regiment til hans Efterfølger, men dennes Funktionstid blev heller ikke lang, da Marechallen i Anledning af det Forefaldne befalede, at Garnisonen i Lübek skulde forøges til 2,500 Mand Fodfolk, 300 Ryttere og 2 Batterier.

Den 6te Juni lagdes Oberst Castonier[1]) ind i Lübek Ny Opstilling af de danske Tropper.

[1]) Frederik Julius Castonier, født 1761, Fændrik paa Vuggen 1762, Sekondlieutenant 1770, karakt. Premierlieutenent 1772, Kostkadet 1773, virkelig Premierlieutenant og surnummerair Kadet 1775, afgaaet fra Akademiet 1781, karakt. Kapitain af Inf. 1782, kom 1785 til jydske Regiment, der 1790 blev til Fyenske Inf. Regiment, Kompagnichef 1792, karakt. Major 1798, Major 1801, Oberstlieutenant 1805, Oberst 1810.

med hele 2den Brigade og 1ste Bataillon »Dronningen«, som oprindelig havde hørt til denne, men for en Tid var overgaaet til 1ste Brigade, samt 3die Eskadron holsteenske Ryttere. Lübeks Besætning bestod da af: 2den Bataillon slesvigske Jægerkorps, 3die Bataillon »Holsteen«, 1ste og 2den Bataillon »Slesvig«, 1ste Bataillon »Dronningen«, et Kompagni af 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter, 2 Eskadroner holsteenske Ryttere og Batterierne Gønner og Lundby (hvoraf 2 Kanoner i Travemünde). 1ste Brigades Stilling blev som før; kun at 3die Bataillon »Oldenburg« gik til Oldeslo for at indtage den Plads, 1ste Bataillon »Dronningen« tidligere havde havt i Reserven.

Tettenborn og Schulenburg.

Tettenborn havde i en Skrivelse til Schulenburg af 3die Juni[1]) beklaget sig over, at de kongelige danske Tropper vare seete sammen med de Franske og, at de i Forening med disse havde patrouilleret og blænkret mod de keiserlige russiske Tropper, hvorfor han udbad sig en Forklaring om, hvorvidt dette var skeet af en Feiltagelse eller efter Ordre, samt om der overhovedet var Krig eller Fred mellem Danmark og Rusland. Tillige havde han tilføiet, at de Danske snigmorderisk havde overfaldet enkelte af hans Folk under disses Retraite fra Hamburg, hvorfor han, hvis en saadan Opførsel uden foregaaende Krigserklæring skulde vedblive, vilde lade alle de danske Soldater, som faldt i hans Hænder, skyde.

Den danske General havde den 4de svaret hertil[2]), at de politiske Forhold vel havde ført det med sig, at han var bleven forenet med og vilde operere sammen med de Franske, men at han forresten som Soldat ikke vilde indlade sig paa Politik, da han haabede, at Ministrene nok vilde gjøre de Meddelelser, som havde Hensyn til deres

[1]) Findes som Bilag til Schulenburgs Rapport af 5te Juni. (G. A.).
[2]) Svarskrivelsen sammesteds i Kopi.

gjensidige Stilling. Han havde endt sin Svarskrivelse med en Protest mod at anvende Ordet Snigmord paa, hvad der var forefaldet i en Forpostfægtning, og med den Forsikkring, at han, hvis Tettenborn iværksatte sin Trudsel, nok skulde vide at tage sine Forholdsregler derefter.

Denne Brevvexling endte nu den 6te med en sidste Skrivelse fra Tettenborn [1]), hvori denne kundgjorde, at han, eftersom de Danske havde begyndt Krig uden Krigserklæring, — uagtet det dog var militair Brug hos alle europæiske Nationer, selv hos Tyrkerne, at lade en formelig Krigsforkyndelse gaae forud for Fjendtlighederne — nu vilde forudsætte en saadan, hvorfor alle almindelige Forhold, som finde Sted under Krig, vilde indtræde mellem Russerne og de Danske.

Kosakkerne bleve nu trukne tilbage og underrettede om, at de Danske vare deres Fjender. De besatte Overgangsstederne over Delvenau, Ratzeburg, Mölln, Büchen og Lauenburg, fra hvilket sidste Sted de havde staaende Patrouiller fremme mod Bergedorf ved Geesthacht. Carl Johan, som efter Udfaldet af Sendelsen til Kjøbenhavn ikke vidste Andet at gjøre end at afvente Begivenhederne, havde tilbudt Wallmoden samt Woronzoffs Korps ved Magdeburg og Bülows ved Berlin Ly bag Stralsunds Kanoner, hvis de trængtes af overlegne fjendtlige Kræfter, og lod Svenskerne, for at vise sig, tage en Opstilling med een Division mellem Wismar og Schwerin, hvorfra Fortropper udsendtes til Rhena, Gadebusch og Grevismühlen, een Division i Rostock og een Division bag Reckenitzfloden, som skiller Mecklenburg fra svensk Pommern. Den danske Konsul i Rostock, Bockelmann, blev ilde behandlet og dernæst bortviist. Fra Rhena streifede svenske Ryttere langt vestpaa, og da der efter Marechallens Befaling nu ogsaa fra Lübek patrouilleredes

Krigen er ved at begynde.

[1]) Bilagt Schulenburgs Skrivelse til Kongen af 7de.

til Dassow og Ratzeburg, forefaldt der nogle smaa Patrouillefægtninger, hvilke gav Carl Johan Anledning til i en Bulletin at forkynde, at de Danske nu havde løsnet de første Skud paa Svenskerne.

Schulenburg befandt sig nu i virkelige Krigsforhold, og Marechallen gjentog den 6te, at den danske Division snart vilde komme til at rykke frem; men den manglede Skoe, Klæder, Levnetsmidler, Heste, Feltudrustning, Train og Penge, kort sagt næsten Alt, hvad der krævedes til et Felttog.

Tilstanden i den bevægelige Armeedivision.

Siden Aarets Begyndelse havde Divisionen kun seet Papirspenge og i de sidste Maaneder kun danske Kourantsedler, som indtil de nye Sedler vare udstedte, betragtedes som Rigsbankpenge. Det var vanskeligt at faae dem afsatte, men lykkedes det, fik Ihændehaverne efter Koursen kun 1 Lsk. for hver Daler, saa den maanedlige Løn for Mange ikke naaede en Sølvdaler. Denne Tilstand kunde udholdes i Holsteen, hvor Alle, Officerer og Soldater, forpleiedes fuldstændigt af de Beboere, hos hvem de vare indkvarterede; men i Lübek, hvor de indrykkede Krigsfolk fik Forpleining af de Franske, men Intet videre, trængte de til Penge, og her kunde Sedlerne slet ikke udgives. Overkommandoen var i samme Stilling. I Holsteen hjalp den sig ved, naar Sedlerne ikke kunde afsættes, at tage, hvad den behøvede, paa Kredit, men i Lübek kunde dette System ikke anvendes, og man kunde heller ikke trække alle Fornødenheder fra Holsteen, eftersom nogle, f. Ex. Hestebeslag og Reparationer, maatte tilfredsstilles paa Stedet, hvor man var. Schulenburg indmeldte disse Mangler baade til Kongen og Landgreve Carl og rekvirerede hos General-Kommissariats-Kollegiet en Sum af 3000 Rdl. i Guld eller Sølv. Han endte sine beskedne, men indtrængende Forestillinger til Kongen saaledes[1]): »Vi skulle stræbe at slaaes, som vi bør, uagtet disse Mangler

---

[1]) Schulenburgs Rapport af 7de Juni.

virke paa Folkene, men Armeedivisionen vil snart komme til at føle disse Savn og blive svækket ved dem, hvilket jeg ikke bør fortie for Deres Majestæt«.

Davout, som godt indsaae, hvilken Hindring den danske Fattigdom kunde lægge for Divisionens fulde Brugbarhed, raadede Schulenburg til at faae Kongen til at bede Napoleon om et Pengelaan i Guld eller Sølv. Denne Tanke blev optagen i Kjøbenhavn; man vilde bede Napoleon om 5 Millioner som Afdrag paa de Penge, Danmark havde tilgode fra Bernadottes Ophold; en Fuldmagt til at bringe denne Sag paa Bane blev sendt til Kaas, men den kom forseent til ham, hvilket senere vil blive omtalt. Den vilde heller ikke have hjulpen Armeedivisionen, der trængte til øieblikkelig Understøttelse.

En saadan gav Kongen den derimod. Han beordrede Landgreve Carl til at sætte alle Skomagere i Slesvig og Holsteen i Arbeide for at sye Skoe til Tropperne i den bevægelige Armeedivision. General-Kommissariats-Kollegiet befalede han at afhjælpe andre Savn, »hvilket skulde skee med Hast uden at iagttage de sædvanlige Formaliteter med vidtløftige Korrespondancer[1])«, og selv traf han en Mængde andre Foranstaltninger, som vi senere skulle lære at kjende, til Divisionens Forsyning. Derhos meddeelte han Schulenburg, at Officerer og Mandskab i Divisionen snart skulde faae Halvdelen af deres Løn i Sølv, hvilket Løfte han befalede offenliggjort, og anviste endelig denne paa det kongelige Fiskeri- og Handelsinstitut i Altona 20,000 Rdl. i Sølv. Denne i hiin trange Tid saa uventet store Sum blændede fuldstændigt den beskedne Schulenburg. »At jeg skal føre den strengeste Oekonomi og Intet røre af

[1]) Skrivelse fra Kongen til General-Kommissariats-Kollegiet af 9de Juni.

[2]) Fra General Schulenburg til Kongen af 10de Juni. (G. A.).

denne hellige Skat uden yderste Nød«, skrev han[1]), »vil Deres Majestæt allernaadigst være forvisset om. Jeg har forlods kun taget 500 Rdl. og ladet Resten deponere i Banken i Altona, hvor den er i Sikkerhed. Ved Armeen tør jeg ikke føre den af Aarsag, at et rask coup de main kunde berøve Divisionen denne Skat«.

Davouts Styrke.

Keiser Napoleon havde paany sendt Davout Befaling til at lade Vandamme med Dumanceaus og Dufours Divisioner rykke frem i Retning af Mecklenburg og Berlin, medens Marechallen i Hamburg skulde lade sig nøie med den saakaldte »Hamburgs Division« og den 3die Division (dannet af 16 »1ste Bataillоner«) under General Thiebault. Den første af disse formeredes af Garnisonstropper, hvoraf dog kun de færreste endnu vare komne; den sidste var paa Marchen til Hamburg, men havde kun netop passeret Rhinen.

Hamburgs Strafskat.

Davout forkyndte nu Straffedommen over Hamburg. Af den de hanseatiske Byer paalagte Strafskat, tilfaldt der Hamburg 48 Millioner francs, hvoraf 10 Millioner skulde betales kontant i kort paa hinanden følgende Terminer, 20 Millioner med Obligationer, betalbare senere, og Resten, 18 Millioner, leveres i Varer, saasom Tømmer, Steen, Levnetsmidler, Klæder o. s. v.

En Forfærdelse greb Hamburgerne, og Udvalgte sendtes først til Marechallen og senere til Keiseren for at bede om Naade, men til Unytte. Davout, som havde erklæret, at han nok skulde være Mand for at faae Pengene ud, forlangte øieblikkelig Angivelse af Forraad af alle Slags, forbød Udførsel, indrettede en Liste, hvorpaa Værdien af alle Ting, som toges in natura eller rekvireredes, indførtes for at bringes i Afslag paa de 18 Millioner, som skulde leveres i Varer, lod endelig den Sum, som skulde betales kontant, paaligne ved Øvrigheden og

[1]) Fra Grev Schulenburg til Kongen den 10de Juni.

lovede sig selv at anvende Tvangsforholdsregler, Arrest eller Exekution for at skaffe den tilveie. Han følte sig, kort sagt, som Herre over alle Hamburgs Rigdomme, af hvilke han havde faaet Ret til at tage, hvad han lystede.

Fremrykningen begynder.

Nu lod han Vandammes Fremrykning, som de Danske skulde følge, begynde. Dumanceau skulde netop til at angribe Lauenburg, da en fransk og russisk Oberst, afsendte i Forening fra Hovedhæren i Schlesien, indfandt sig mellem de stridende Hære for at kundgjøre, at der den 4de var sluttet en Vaabenstilstand i Pleischwitz.

Østerrigs Mægling havde baaret Frugt. Napoleon havde indvilliget i at standse Krigen for at faae Tid til at fuldende den begyndte Organisation; stolende paa at kunne overfløie sine Modstandere i Tidens Benyttelse.

Vaabenstilstand til Pleischwitz.

Vaabenstilstanden i Pleischwitz, afsluttet den 4de, skulde vedvare til den 20de Juli med en 6 Dages Opsigelsesfrist derefter, altsaa egenlig til den 26de Juli. Den bestemte for hver af de stridende Hære en Demarkationslinie, som gik fra Hovedhærene i Schlesien til Elben og derfra mod Nord.

Ved Nedreelben skulde den trækkes efter den Stilling, Tropperne der havde havt den 8de Juni Midnat. Rundt om alle Fæstninger — Danzig, Modlin, Zamosk, Stettin og Küstrin[1]) samt de i Elbstillingen — skulde der trækkes en Bue med 1 fransk Miil til Radius, indenfor hvilken Terrainet, ligesom det mellem Hærene, skulde være neutralt, saa det hverken maatte betrædes af den ene eller af den anden Parts Tropper.

Konventionen til Gülzow.

I Henhold til disse Bestemmelser afsluttedes der den 12te Juni i den lille By Gülzow, 2 Miil NV. for Lauenburg, en for Tropperne ved Nedreelben gjældende Konvention.

---

[1]) Glogau var deblokeret.

De franske Troppers Linie blev trukken fra Travemünde langs den 32te Militair-Divisions Grændse til Wackenitz Floden, derfra i en Bue om Lübek, overalt en fransk Miil fra samme, til den holsteenske Grændse, langs denne til Wentorf foran Bergedorf, derfra over Rothenhaus og Altengamm til Elben og videre langs denne Flods venstre Bred.

De Forbundnes droges fra Dassow til Ratzeburger Sø, dernæst over Kulpin og Hollenbek til Steckenitz, langs denne og Delvenau til henimod Lauenburg, hvor den beskrev en Bue i en Miils Afstand rundt om denne By til Elben, hvorefter den fortsattes langs Flodens høire Bred.

De Danske havde den 8de om Aftenen trukket de Patrouiller hjem, som havde været ude; derfor blev Demarkationslinien, der skulde rette sig efter Stillingen ved Midnat, saa tilbagetrukken, at Davout mistede den lige Vei til Lübek over Schönberg. Han nedlagde Indsigelse herimod hos den Voldgiftskomitee, som ifølge de i Pleischwitz tagne Bestemmelser var traadt sammen i Neumarkt; men opnaaede ingen Forandring.

Strax ved Vaabenstilstandens Indtrædelse lod han Lübek besætte af franske Tropper. Dumanceau sendtes derhen med den største Deel af sin Division, medens Dufour begav sig med sin Division til 2det Korps i Wittenberg.

Af danske Tropper forblev i Lübek kun 1ste Bataillon »Dronningen«, ellers gik den 2den danske Brigade med Undtagelse af de 2 Kompagnier, som vare i Travemünde, tilbage til Oldeslo, hvorfra den spredte sig i udstrakt Kantonnement lige til Segeberg, hvor Batterierne anbragtes.

Da Forbindelsen mellem Hamburg og Lübek paa Grund af Demarkationslinien maatte søges gjennem Holsteen, bleve Landsbyerne Bargteheide, Elmhorst, Fischbek, Vorburg og Mönkenbrok gjorte til en Etappestation, hvor de Franske paa Marchen fra og til Lübek kunde finde Nattekvarteer.

Der ansattes en dansk Kommandant for denne Station med Bargteheide til Opholdssted.

Paa fjendtlig Side forbleve Svenskerne i det nordlige Mecklenburg og svensk Pommern, medens Wallmoden spredte sine Tropper over det sydlige Mecklenburg. Dörnbergs Korps kom til Grabow, Czernicheffs til Strelitz; Tettenborn bevogtede Demarkationslinien og holdt navnlig Lauenburg, Büchen og Mölln besatte.

Da Budskabet om den afsluttede Vaabentilstand kom til Kjøbenhavn, vidste man endnu ikke, om Carl Johan og England vare Meddeeltagere deri. Man antog, at den var Forløber for en Fredskongres, og Kongen valgte strax sin Gesandt i Wien, Grev Christian Bernstorff, til Befuldmægtiget ved samme.

Der var dengang gjennem Alquier kommet gunstige Efterretninger fra det franske Hovedkvarteer, idet Hertugen af Bassano havde udtalt sin Glæde over Kancellipræsident Kaases forestaaende Ankomst, lovet personlig at modtage denne paa bedste Maade og endelig stillet i Udsigt, at ogsaa Keiseren vilde tilgive Danmark de Skud, som paa Wilhelmsburg vare blevne affyrede paa de franske Tropper, hvorvel de havde bedrøvet ham meget og »længe havde lydt for hans Øren« [1]) Men der var mange, som søgte at forhindre en altfor hurtig Tilslutning til Frankrig nu. Den østerrigske Udenrigsminister Metternich lod Danmark advare mod at tage en hovedkuls Beslutning, hvorfra det ikke kunde komme tilbage, men raadede det derimod til at holde Tilstanden svævende, indtil det store Spørgsmaal om Krig og Fred var afgjort, idet han lovede at paasee Danmarks Tarv ligeoverfor de Forbundne. Rosenkrantz heldede ogsaa til den Anskuelse, at man ikke burde være for hurtig til at binde sig; han

---

[1]) Depeche fra Hertugen af Bassano til Alquier, Liegnitz d. 31te Mai, see Rosenkrantzes Brev til Kongen af 11te Juni (G. A.).

ansaae det navnlig for heldigt, om Danmark paa den Fredskongres, der ventedes, ikke behøvede at optræde som krigsførende Magt paa Napoleons Side, hvilket efter hans Mening kunde undgaaes, eftersom den danske Krigsstyrke i alt Væsenligt stod indenfor Rigets Grændser, og Forholdet til Frankrig endnu var uafgiort, saa hverken Sverrig, Rusland eller Preussen havde erklæret Danmark Krig.

Disse Raad fik imidlertid ingen Indflydelse paa Kongen, som higede efter at faae det tidligere Forhold til Napoleon gienoprettet saa snart som muligt. I Wien forsikkrede Grev Bernstorff, at Danmark vedblivende vilde betroe sig med Tillid til Østerrig, men at netop Udsigten til en Fred gjorde det vigtigt for Kongen at faae ogsaa Napoleons Støtte. Kaas paalagdes det at udtale, »at Kongen gjorde Regning paa, at Keiseren under de forestaaende Forhandlinger vilde antage sig Danmarks og Norges Bedste i alle Maader og især bidrage til, at de Forbundne frafaldt de Fordringer, de havde opstillet om Afstaaelsen af Norge mod saakaldte Erstatninger, hvilke de forenede Riger nu ligesaalidt havde Haab om at kunne tilveiebringe, som Kongen nogensinde havde været tilsinds at tage imod dem«.

Anden Bog.

Keiser Napoleon havde, bevæget ved de Meddelelser, som netop da gjordes ham om Danmarks Hensigt, paany at slutte sig til ham, allerede under de Forhandlinger, som førte til Vaabenstilstanden i Pleischwitz, indført et Ord til Fordeel for sin gamle Allierede. Han havde befalet sin Befuldmægtigede, General Caulaincourt, at nævne Norge. Vel havde han tilføiet[1]), at det kun var et Bispørgsmaal, som ikke maatte faae Indflydelse paa de øvrige Forhandlinger; men Generalen skulde dog meddele, at Danmarks Arveprinds havde begivet sig derop, og henstille, om Czaren ikke i sin Ædelmodighed mod en Nation, som altid havde været ham hengiven, skulde ansee det for rimeligt, at Vaabenstilstanden udstraktes ogsaa til Norge. Denne Henvendelse bar ingen Frugt; thi Czaren betragtede ikke Danmark som sin Fjende og kunde derfor ikke slutte Vaabenstilstand med det. Han betvivlede derhos Napoleons Ret til at tale paa dettes Vegne og havde neppe nogen Fordeel af at faae Stilstanden udvidet ogsaa til Søen.

Krig med England under Vaabenstilstanden.

Det blev derfor snart bekjendt i Kjøbenhavn, at Overeenskomsten i Pleischwitz den 4de Juni kun angik de i Europas Midte krigsførende Magter, og at England vedblev Krigen i Spanien og paa Havet. Udenfor Holsteen opnaaede Danmark ikke nogen Lindring i den trykkende Krigstilstand; tvertimod bleve Forholdene værre, thi de engelske og svenske

[1]) Skrivelse fra Napoleon til Caulaincourt af 1ste Juni 1813 (Correspondance de Napoleon I, XXV, 343).

Skibe, som vare samlede i Østersøen, og for hvilke der nu i nogen Tid ikke var anden Anvendelse, kunde vende sig mod Danmark og Norge, en Omstændighed, som Carl Johan ikke tøvede med at drage Fordeel af.

Carl Johan faaer Kundskab om Vaabenstilstanden.

Da den svenske Kronprinds — kort efterat de i hans Hovedkvarteer forsamlede Gesandter vare vendte tilbage fra deres mislykkede Reise til Kjøbenhavn — gjennem private Forbindelser erholdt Kundskab om, at den længe frygtede Vaabenstilstand var kommen istand, og det uden at der var affordret ham nogen Meningstilkjendegivelse derom, eller der overhovedet var kommet noget Svar paa hans Breve til Czaren, oprørtes hans Indre. I heftig Sindsbevægelse kaldte han Hope og Thornton, hos hvem han troede at finde Samstemning, da heller ikke Englands Medvirkning til Vaabenstilstanden var bleven forlangt, og tiltalte dem saaledes[1]: »Hvis de Allierede slutte Fred uden vor Mellemkomst, bliver det nødvendigt strax at forlade Fastlandet og overfalde Sjælland, hvis Danmark vedbliver at være fjendtlig stemt mod den fælles Sag. Jeg skal da tage de i Englands Sold staaende Korpser, hvilke i Forening med mine Svenskere udgjøre 50,000 Mand, med mig og overfalde Danmark. Naar Sjælland vel er kommet i vore Hænder, skal ingen Magt i Verden jage mig derfra. Jeg skal i Nødsfald bombardere Kjøbenhavn, og, hvis Kongen vægrer sig ved at aftræde Norge, skal Plougen skride hen over den Jord, hvorpaa Danmarks Kongeborg nu staaer. Jeg skal fuldbyrde, hvad Carl X har begyndt, og, naar som Følge heraf Frederik den 6tes Monarki udstykkes, skal Holsteen indlemmes i det tydske Rige; Slesvig og Jylland skulle udgjøre en uafhængig Stat, ved Interesser og Stammeslægtskab forbunden med Sverrig; Sjælland, Fyen og alle Øerne skulle tilhøre Eder, og Sverrig skal erholde Norge, uden at det behøver at angribe det«.

---

[1]) Schinkels minnen VII, 156.

De engelske Tilhørere toge dette Udbrud for, hvad det var, raadede ham til at see Sagen an i nogen Tid endnu og tilføiede, at deres Instruktioner aldeles ikke omtalte et Tilfælde som det foreliggende. Derimod tilsikkrede de Kronprindsen deres fulde Understøttelse til ethvert Skridt, som havde til Maal at udøve et Tryk paa Danmark for at tvinge det ud af dets uklare Holdning.

Dette blev Anledning til den Fremgangsmaade, Kronprindsen nu besluttede sig til at anvende ligeoverfor Danmark. Medens engelske og svenske Skibe lagde sig i Øresund og Storebelt og frembragte en Blokade af Sjælland, saa streng, som den ingensinde tidligere havde været, indtog Sverrig en Holdning, som om Krigen var udbrudt. Danske og norske Reisende bleve udviste af Landet, og den norske Postgang gjennem Riget forbødes. For at fremtvinge en Magtanvendelse fra dansk Side, som bedre end de Par Skud, der vare faldne i Mecklenburg, kunde bruges som Beviis for, at Danmark nu havde begyndt Krigen, forbødes det de svenske Skibe at erlægge Sundtold, og i det Hele lod Carl Johan sin Søstyrke vise en saa tirrende og nærgaaende Adfærd mod de danske bevæbnede Fartøier, som muligt. Samtidig toge Englænderne paa eengang 5 Skibe, som i Henhold til Admiral Hopes Neutralitetserklæring for den svenske Kyst vare paa Fart mellem Norge og Sjælland, uden at det lykkedes Kontreadmiral Krieger ved de Skridt, han efter Ordre foretog sig i den Anledning, at faae dem frigivne.

Fremgangsmaade mod Danmark nu.

I Anledning af Postens Standsning lod Kongen gjøre Forespørgsel hos Feltmarechal Toll, ligesom Prinds Christian i Norge kort efter i samme Anledning henvendte sig til Essen.

Major P. F. Steinmann af Generalkvarteermesterstaben sendtes til det skaanske Hovedkvarteer Beckaskog med en Skrivelse af 20de Juni fra Generaladjudant Bülow[1]), hvori

Toll og Bülow.

[1]) Franz Christopher Bülow, født 1768, Kadet 1781, Sekondtln. 1789,

denne udbad sig Oplysning om de Grunde, som havde bevirket Ophævelsen af Forbindelsen mellem Helsingør og Helsingborg. Feltmarechallen svarede[1]), at det ikke var ham tilladt at udtale nogen Bemærkning om de Ordrer, han havde at udføre, men lovede, idet han dog udtalte, at han ikke havde Grund til at betragte, hvad der var skeet, som et fjendtligt Skridt, at indberette Forespørgslen til Kongen. Nogen Tid efter kom Resultatet af denne Henvendelse til den svenske Regering i et Brev til Bülow, som indeholdt Følgende[2]):

— »Ophævelsen er kun en naturlig Følge af Danmarks fjendtlige Fremgangsmaade mod Sverrig. — Enhver Benægtelse af denne er overflødig, da Kjendsgjerninger tale. Flere end hundrede svenske Skibe ere tagne midt under Freden af danske Kapere. Danmarks Regering har været sløv for alle Forestillinger herom. Kronborg har skudt paa vore Kanonchalupper, da de eskorterede svenske, engelske, preussiske og russiske Skibe. Danmarks Krigsskibe have insulteret vore Kyster; de danske Tropper, der optræde i Forening med de Franske, have løsnet de første Skud paa en svensk Patrouille.

Dette, min Herre, er Grunden til de Forsvarsanstalter og Repressalier, som ere tagne. —

Uagtet alle disse Udfordringer og de virkelige krigerske Skridt fra det kjøbenhavnske Hofs Side er Sverrig dog endnu

---

Premltns. Karakt. 1792, virkl. Premltn. 1798, Kapitains Karakteer 1801. Samme Aar Generaladjudant hos Kongen, Stabskapitain 1803, samme Aar Kompagnichef ved Kronprindsens Regiment, Major 1805, Oberst og Chef for Generaladjudantstaben 1808, Generalmajor 1809.

[1]) Skrivelse fra Toll til Generaladjudant Bülow af 22de Juni. (G. A.)

[2]) Skrivelse fra Toll til Generaladjudant Bülow, Beckaskog den 2den Juli. (G. A.)

beredt til at arrangere sig med det og maaskee endog, af Hensyn til den almindelige Sag at udsætte sine partikulaire Pretensioner; men for at komme til dette Maal, Hr. General, maa Deres Regering vende tilbage til mere fredelige Hensigter end dem, den siden Freden til Jønkøping har viist, og dersom den virkelig har en saadan Hensigt, er jeg bemyndiget til at forebringe mit Hof alle de forsonende Forslag, som Deres vil gjøre det«.

Der gaves intet Gjensvar herpaa; derimod forbødes ogsaa fra dansk Side svenske Posters Overførsel til Helsingør.

Forbindelsen med Norge maatte da udelukkende søges over Fladstrand, men Brevvexlingen mellem Sjælland og de andre Dele af Monarkiet besværliggjordes i høi Grad. Posten maatte listes over Storebelt, bedst mellem Laaland og Langeland, Brevene maatte, naar de indeholdt noget Vigtigt, chiffreres, og altid udfærdiges, de fra eller til Holsteen, i Duplikater, de fra eller til Norge, i Triplikater eller Kvadruplikater, og dog gik flere Poster tabte, da Førerne vare henviste til at sænke dem, naar de stødte paa fjendtlige Skibe.

Norges Forsyning led under disse Forhold ogsaa megen Afbræk; men til Lykke var der for Øieblikket kommet saa meget Korn derop, at kun det Nordenfjeldske led stor Nød. For at afhjælpe denne, bragtes der deels søndenfjeldsfra nogle tusinde Tønder derop paa Vogne, men deels fik man nu den Tanke, at føre Korn dertil fra Archangel paa russiske Skibe. Den største Vanskelighed herfor var, at Kornet i Rusland skulde betales i klingende Mynt; men Schimmelmann vidste paa Kongens Bud at gjøre Udveie, og Pengene sendtes Blome i Petersborg, hvem Indkjøbet overdroges, eengang saaledes 40,000 Mark Banko.

Tilstanden i det Hele havde faaet Lighed med den i 1812, da Sydgrændsen var dækket af et fransk Korps, Øerne og Norge blokerede, og Sjælland truet. Om en svenk Landgang paa Sjælland kom der idelige Efterretninger, men

deels frygtede Kongen ikke en saadan, da Russerne ikke vare med, deels troede han ikke, at de Engelske vilde give Carl Johan Lov til at forlade Pommern. De svenske Skibes udfordrende Drillerier tiltoge Dag for Dag saaledes, at deres Hensigt blev aabenlys for Enhver; Kongen lod sig navnlig af Hensyn til, at Forholdet til Frankrig ikke var bragt paa det Rene, og fordi han ønskede at have Napoleon med sig i Krigen mod Sverrig, overtale til at gjøre alt Muligt for at undgaae et Fredsbrud paa dette Tidspunkt. Han gik saa vidt, at han forbød, der anvendtes Magt mod de svenske Skibe, som ikke vilde betale Sundtold, og at han paalagde Sødefensionen at undvige ethvert Forhold, som kunde føre til Fjendtligheder.

Storebelts Spærring havde lagt Hindring for nogle af de Foranstaltninger, som Kongen havde truffet for at afhjælpe den bevægelige Armeedivisions Mangler; men strax efter Vaabenstilstanden blev hans Opmærksomhed paany hendraget til Sydgrændsen, hvor de Franske begyndte en storartet Virksomhed, som han strax efter bedste Evne sluttede sig til.

Napoleons Benyttelse af Vaabenstilstanden.

Ikke saasnart havde Napoleon faaet Tid til at fuldende sine ved Krigsbegivenhederne afbrudte Forberedelser, før hans Aand allerede havde udkastet den meest storartede Plan til Tidens Benyttelse. I første Række af de Beslutninger, han tog, stod Elbliniens Befæstning, og med sin overordenlige Evne til at sætte Folk i Virksomhed bragte han i Løbet af faa Dage hundrede Tusinder af Hænder til langs hele Flodens Løb at tage fat paa at gjøre Stillingen skikket til Rygstød for den forøgede og omordnede Hær, som efter Fjendtlighedernes Gjenudbrud skulde rykke ud fra samme. Han foreskrev selv Alt, og hans Tanke omfattede paa een Gang alle Punkter, af hvilke Hamburg ikke var et af de uvigtigste.

Davout modtog i denne Anledning fra Keiseren føl-

gende Brev, som fik den væsenligste Indflydelse paa den senere Krigsførelse ved Nedreelben[1]):

»Min kjære Fætter! Bevidn General Vandamme min Tilfredshed med Hamburgs Besættelse. Jeg sender Dem en Ordonnantsofficeer, som er Ingenieur. Han vil see Hamburg, Øerne, Harburg, Lüneburg, Lübek, hvis De har den, Fortet ved Kuxhaven og vil senere give mig Beretning om Alt, hvad De foretager Dem, og paa hvilken Maade, Arbeiderne ledes. Hamburgs Befæstelse.

Generaladjudanten har vel meddeelt Dem mit System, det jeg har antaget for alle store Stæder. En By som Hamburg vil ikke kunne forsvares uden med en Garnison paa 25,000 Mand og et umaadeligt Materiel. For at turde løbe den Risiko, at sætte 25,000 Mand og et stort Materiel paa Spil, maatte man have en Fæstning, som kunde forsvare sig i det Mindste 2 Maaneder, efterat Løbegravene ere aabnede, og for at give Hamburg Kraft til i 2 Maaneder at modstaae en regelmæssig Beleiring behøvede man ikke mindre end 10 Aar og 30 til 40 Millioner. Jeg vil ikke destomindre opretholde Hamburgs Besiddelse ikke alene mod Indvaanerne og Linietropper, men endog mod et Beleiringstrain. Jeg vil, at Byen, naar 50,000 Mand viser sig for den, ikke alene skal være i Sikkerhed for en pludselig Overrumpling, men skal kunne forsvare sig, nøde Fjenden til at aabne en regelmæssig Beleiring og udholde en 15 til 20 Dages Beleiring. Disse Resultater vil jeg opnaae iaar med en Udgift af kun 2 à 3 Millioner, med et Materiel af 100 til 150 Ildsvælg og en lille Garnison paa 6,000 Mand. Det er endvidere min Villie, at, naar Byen efter en regelmæssig Beleiring i 15 à 20 Dage under ovennævnte For-

[1]) Brev fra Napoleon til Marechal, Fyrst af Eckmühl, Bunzlau d. 7de Juni, trykt i 1) Davout: mémoire au roi, 2) Spectateur militaire XLI vol., 3) Correspondance de Nap. I, 25 Bd.

udsætning tages, jeg da ikke taber Noget, hverken Kanoner eller Mennesker, men at Garnisonen kan søge Beskyttelse i et Kastel, og at den — efter den Styrke og den Grad af Fuldkommenhed, som dette Kastel kan naae — er istand til at forsvare sig i 1 eller 2 Maaneder. Systemet kan bedst forklares ved en simpel Fremstilling deraf. De maa tage fat paa dets Udførelse uden at tabe en Time; 24 Timer efterat min Ordonantsofficeer er kommen, maae 10,000 Arbeidere være beskjæftigede dermed. De skal 1) uden Barmhjertighed nedrive alle Huse, som staae paa Volden, men med Henvisning til en Skadeserstatning efter Taxation, som Byen skal betale; 2) De skal nedrive alle Huse paa Glaciet, 3) alle Huse, som staae i Veien for Kastellet; 4) De skal paa samme Tid gjenopreise alle Brystværn ved at fordybe Gravene, 5) indrette Vindelbroer ved alle Porte, 6) bygge Lynetter foran alle Portene, 7) fylde Gravene med saameget Vand, som de kunne rumme, 8) gjøre, hvad der er fornødent for at tilveiebringe en Oversvømmelse paa de Steder, der ere skikkede dertil, 9) lukke de vigtigste og største Bastioner med en kreneleret Muur i Struben, de mindre vigtige med en god Palisadering, 10) sætte en bedækket Vei og et Glacis i Arbeide, palisadere de bedækkede Veie, 11) placere paa hver Bastion i det Mindste 4 Kanoner, hvoraf 2 af et 12 ℔ eller større Kaliber, 2 af et mindre, 12) opstille Morterer, som kunne anvendes mod Byen i de to største Bastioner og i Særdeleshed i den Bastion og paa den Deel af Volden, som er imellem de 2 Søer, og som lettelig kan isoleres og betragtes som et Kastel, 13) gjenopbygge de Forskandsninger, som dække den store Forstad, palisadere den godt og indrette nogle Blokhuse deri, 14) omfatte alle Øerne med et System af Redouter og Diger, bygge Pælebroer over de mindre Flodarme, indrette 2 Færger paa hver af de større Arme, saaledes som jeg har gjort i Antwerpen, een for Ebbe og een for

Flod, saaledes at 100 Heste og 500 Mand Fodfolk kunne sættes over paa eengang, gjenopbygge, montere og palisadere Harburg. Forudsat at disse Arbeider ere fuldbragte, og de kunne være det i faa Maaneder, er det klart, at 4 Artillerikompagnier og 5,000 Mand Fodfolk ville være Herrer over Hamburg. For at fuldstændiggjøre Systemet, saa reis et Citadel mellem Floden og Byen saaledes, at Citadellet, Øerne og Harburg udgjøre eet System. Dette Citadel kan fra Begyndelsen af være bygget af Jord med Grave, fyldte med Vand, med gode Palisader og Tømmerdækning for Artilleridepotet, Krudtmagazinet og Garnisonen. De seer, at, naar Byen er tagen efter en regelmæssig Beleiring, vil Garnisonen kunne søge Tilflugt i Citadellet, paa Øerne og i Harburg. Alt dette kan udføres iaar. De følgende Aar vil jeg lade Citadellet beklæde med Steen og give det den størst mulige Styrke. Det er dette defensive System, jeg har antaget for Hamburg. Jeg giver General Haxo Ordre til at studere det, gjøre de fornødne Udkast og sætte det i Udførelse; men det er meget vigtigt, at De benytter Dem af det første Øieblik for at nedrive alle de Bygninger, som ville genere Citadellets Anlæg, saaledes som jeg ovenfor har forklaret. Jeg veed, at General Haxo har projekteret at lægge Citadellet paa Altonas Side, men det er ikke muligt, det vilde gjøre de Danske forskrækkede, og det er desuden min Hensigt, at Citadellet skal være et Brohoved paa den høire Bred, Harburg et Brohoved paa venstre Bred, Øerne et Forbindelsesmiddel. De veed, at jeg aldrig har seet Hamburg, og at man derfor maa studere Aanden, ikke Bogstaven i den Ordre, jeg giver, for at der den 15 Juli ikke skal være nogen Vanskelighed i at lade 6,000 Mand alene i Hamburg, og for at disses Forbindelse med den venstre Bred kan være beskyttet mod enhver Foruroligelse.«

Denne klare Ordre traf i Davout en Fuldbyrder, som

var den værdig og ikke tøvede med øieblikkelig at sætte Arbeidet i Gang. Pengemidler havde han i rigelig Mængde ved Strafskatten; Tømmer, Steen og Værktøi toges, hvor det fandtes, mod Afskrivning paa Listen over Ydelserne in natura. Der manglede da kun Arbeidere. Først gjorde Marechallen af denne Grund alle Hamburgs mandlige Indvaanere arbeidspligtige og lod dem møde efter Tour, 8000 daglig. Det tillodes dem at stille Andre for sig; de Fattigere kunde endog efter Omstændighederne faae Lov til at lade deres Koner og Børn møde i deres Sted. Dernæst dannedes en Stamme af fast antagne Arbeidere, som lønnedes med 10 ß Kourant daglig. Den skulde have bestaaet af nogle Tusinde, men fik kun ringe Tilgang, eftersom alle de, der egnede sig til saadan fast Ansættelse, stode sig bedre ved at lade sig leie som Stedfortrædere for de rige Hamburgere. Dernæst udskreves Arbeidere i Omegnen — endog i vid Kreds —, hvilke paa offenlig Bekostning befordredes til Byen for et bestemt Tidsrum af Dage og under Opholdet gaves fuld Forpleining. Endelig tilsagdes til Arbeide Enkelte, som havde viist slet Aand, og disse maatte ikke stille for sig. De Første, som saaledes maatte arbeide til Straf, vare nogle Borgere, som havde skjænket Tettenborns Tropper Faner, og en Præst, der havde gjort sig bemærket ved sit Had til de Franske.

Selve Anlæget udførtes i Enkelthederne saaledes, som Keiseren langt borte — blot ved et Blik paa Kortet — havde kunnet foreskrive det. Oberst Deponthon, der var sendt for at have Opsyn med Arbeiderne, samt Generalerne Haxo og Dejean, som kom for at studere Hamburg i Nærheden og lempe Ordren efter de Forhold, som forefandtes, fandt Intet at forandre. Kun var det umuligt dette Aar at reise Citadellet mellem Floden og Byen, da Grassbrok, hvor dets Plads maatte blive, laa en 4 à 6 Fod under Vandfladen, og den Jord, som behøvedes til Opfyldning,

maatte hentes langt borte. Istedet herfor indskrænkede Haxo sig da til — i Overeensstemmelse med 12te Punkt i Keiserens Skrivelse — at indrette 3 Tilflugtssteder for Garnisoner, nemlig Redouten ved Sandthor, Bastionerne 11 og 12 (David og Vincennes) paa Dæmningen, der danner den ene Side af Alsterbassinet, og Bastionerne 2 og 3 (Albertus og Casperus). Disse tre Punkter skulde lukkes og provianteres som selvstændige Værker[1]).

Efter at der var lagt Haand paa Befæstningen, begyndte Troppeorganisationen. Kort efter Divisionen Dufours Bortgang til 2det Korps ankom 3die Division, bestaaende af 16 »1ste Bataillоner«, under General Thiebault til Hamburg, og en Division, der kaldtes »3die bis«, bestaaende af 16 »3die Bataillоner«, under General Loison til Lüneburg. 1ste Division under General Philippon, der, som vi vide, var i Wittenberg, bestod af 16 »2den Bataillоner«, og 2den Division under General Dumanceau af 16 »4de Bataillоner.« Troppeorganisationer.

Det var nu Tid at samle Bataillоnerne i Regimenter og give Divisionerne deres endelige Sammensætning; idet Befalingen dertil gaves, bestemte Napoleon samtidig en ny Opstilling ved Nedreelben, grundet paa, at Davout nu havde saamange Tropper, at han kunde udstrække sit Korps videre. 1ste og 2den Division fik Station henholdsviis i Wittenberg og Magdeburg og sammensattes hver af 5 Regimenter, bestaaende af 1ste, 2den og 4de Bataillon; 3die Division, hvis Chef Thiebault afløste Dumanceau som Kommandant i Lübek, kom til at bestaae af 5 Regimenter à 4 Bataillоner; Divisionen »3die bis« under Loison i Lüneburg beholdt kun de 10 »3die Bataillоner«, som egenlig hørte til 1ste og 2den Division. Hvad der hørte under Divisionerne udenfor det

[1]) See betræffende Hamburgs Befæstelse: Relation de la défense de Hambourg en 1813 & 14 par. M. Savary (Spectateur militaire XLI, Side 369 og flg.).

her nævnte Fodfolk, gik ind under Hamburgs Division, der ogsaa benævnedes den 50de og kommanderedes af General Vichery. Vandamme skulde tage Ophold i Magdeburg for at kommandere 1ste og 2den Division, dog under Davouts Overbefaling.

Alle de enkelte Batailloner begave sig nu hen til de nye Samlingssteder, og Regimenterne formeredes. Man kunde først nu begynde paa at indrette Regimentslivet, danne Musikkorpser, Depoter, Administration o. s. v.

Neppe var dette skeet, før imidlertid en ny Hærudvidelse, som navnlig kom til at berøre Davout, befaledes. Divisionen »3die bis« ophævedes, og dens Batailloner indtraadte paa deres Plads i 1ste og 2den Division, hvilke i Forening med en Division andenstedsfra kom til at udgjøre 1ste Korps, over hvilket Vandamme nu fik selvstændig Befaling. Davout beholdt kun 3die og Hamburgs Division tilbage, men befaledes heraf at danne et nyt Korps, benævnt det 13de, bestaaende af 3 Divisioner, 3die, 40de 50de. De 3 Regimenter, som udgjorde »3die Division« nemlig 15de lette, 48de, 61de, 108de og 111te, deeltes da saaledes, at 15de lette, 48de og 108de dannede Kadren for den nye »3die Division«, der gaves General O. Loison, medens 61de og 111te Regiment bleve Stammen for »40de Division«, der overdroges General P. C. F. A. H. D. Thiebault.

Loison[1]) tog med den nye »4de Division« Ophold foran Hamburg mod Øst.

---

[1]) Olivier Loison blev Officeer 1793, kommanderede 1795 i Paris under Bonaparte, havde senere i Italien, Tydskland o. fl. Steder svunget sig op til General og en Tid været Gouverneur i St. Cloud. Han havde Ry for at stræbe efter Rigdomme, ikke altid med de reneste Midler, og havde havt nogle fortrædelige Sager i den Anledning. 1812 havde han tildraget sig en haard Irettesættelse af Keiseren for ikke at have viist Konduite, men han stod høit i Davouts Omdømme og regnedes af denne som den ubetinget bedste af alle Underførerne i 13de Korps.

De Tropper, hvormed disse 2 Divisioner tillige med 50de iøvrigt skulde fyldes, hentedes langveis fra og kom kun som udannede Rekruter. Ogsaa maatte Marechallen selv danne sit Rytteri og Artilleri, eftersom Alt, hvad han tidligere havde havt heraf, næsten heelt var overgaaet til Vandammes Korps. Men den Organisationsdygtighed, som Davout besad, og den Overflødighed af Hjælpemidler, som stod til hans Raadighed, vilde have gjort Arbeidet overkommeligt, saafremt blot Stoffet, hvoraf han skulde danne sit Korps, selve Mandskabet, var kommet noget hurtigere.

Imidlertid var Marechallen ikke ledig. Hamburgerne havde aldrig før seet en saadan Virksomhed, som der nu udfoldede sig paa Voldene, paa Øerne, i Arsenalet. Samtidig inddreves 1ste Sjettedeel af Brandskatten. De, som vægrede sig ved at betale, bleve enten førte bort til Harburg eller fik Indkvartering som Tvangsmiddel.

I Slutningen af Maaneden bestemtes det Bidrag, Lübek skulde give til Strafskatten. Det blev 6 Millioner frcs., hvoraf Halvdelen skulde svares af de 33 rigeste Borgere, Resten af den øvrige By. Ogsaa Befæstningsarbeiderne udstraktes til Lübek, men da Marechallen endnu ikke var enig med sig selv om, hvilken Udstrækning de skulde have, indskrænkedes de foreløbigen til Anlæg af Brystværn og Palisaderinger.

Denne Virksomhed indbød de Danske til Efterligning. Da Holsteens Forsvar beroede paa Fæstningsfiirkanten Hamburg, Lübek, Rendsborg og Glückstadt, og Franskmændene satte de to af dem istand, meente Danmark at burde tage sig af de to andre. Arbeidet begyndtes med Alvor. Penge havde man rigtignok ikke; men der indkaldtes Soldater, som leverede Haandkraft, og de to Fæstninger udbedredes, ligesom Rendsborgs Omegn mod Syd sattes under Vand. Danske Befæstningsarbeider.

Den danske bevægelige Division beholdt iøvrigt den

Stilling, den indtog strax efter Vaabenstilstandens Afsluttelse; men en lille Udvidelse af dens Troppeafdelinger havde fundet Sted paa Grund af de Befalinger, Kongen havde givet for Divisionens Komplettering. De manglende Eskadroner af jydske Dragoner vare komne fra Laaland, 4de Bataillon »Holsteen« fra Femern, og 1ste Bataillon »Fyen« fra Rendsborg. Istedenfor afgik nu 3die Batln. »Oldenburg« til sidstnævnte Fæstning for at danne Garnison og give Arbeidstropper der under Vaabenhvilen. En Forandring var ogsaa foretagen i Divisionens Inddeling. General Lasson[1]) var nemlig kommen fra Nørrejylland for at overtage sin Brigadebefaling. Oberst Waldeck fik derefter Kommando over en Avantgarde, der dannedes af de 2 Husareskadroner, de to holsteenske Skarpskytterbatailloner, Batteriet Gerstenberg og et Par Kompagnier »Oldenburg«. Han tog Kvarteer i Sik og bevogtede med sine Tropper Demarkationslinien fra Boberg mod Nord, saa 1ste Brigade om Arnsburg og 2den om Oldeslo kunde offre deres hele Opmærksomhed paa Troppernes Indexercering.

Schulenburg havde faaet Haab om fremmed Hjælp, hvis Carl Johan gjorde Alvor af sin Trudsel om at angribe nogen Deel af det danske Monarki; men den tidligere Traktat, ifølge hvilken Danmark havde Ret til at fordre et Hjælpekorps, gjaldt ikke længere, og man ventede derfor med Længsel paa Udfaldet af Kancellipræsident Kaases Reise.

---

[1]) Ivar Christian Lasson, født paa Uggersløfgaard i Fyen 1755, 1764 surnummerair Officeer ved fyenske lette Dragoner, 1772 virkelig Sekltn., 1776 Premlnt., 1782 Ritmester, 1788 blev han valgt til Brigade-Major hos Generalltn. Castenschjold, der kommanderede den Brigade, der havde faaet Befaling at gaae til Sverrig, 1789 atter Eskadronschef i fyenske Reg. lette Dragoner, 1793 Major, 1803 forflyttet til slesvigske Kyrasseer Reg. med Oberstlnts. Karakteer, 1806 virkl. Oberstltnt., 1809 Chef for Regimentet, 1812 Generalmajor og i Wegeners Fraværelse midlertidig Chef for Generalkommandoen i Nørrejylland.

Denne Afsending var den 31te Mai om Aftenen kommen til Dresden, hvor han havde haabet at træffe den danske Gesandt ved det sachsiske Hof, Grev Dernath, eller dennes Sekretair, Grev Luchner; men de vare reiste bort, den første til Wien, den anden til Tøplitz. Da han ikke ledsagedes af nogen Sekretair, var den Mangel paa Hjælp, som han derved gik Glip af, ham meget følelig, men han henvendte sig til den franske Gesandt ved det sachiske Hof, Baron Serra, og den franske Kommandant, General Durosnel, for at faae Oplysning om, hvor Keiseren var, og Forklaring om den Maade, hvorpaa han bedst kunde komme til ham. Han fandt begge disse kolde og umeddeelsomme, hvortil Grunden antoges at være en Artikel, som netop havde været indrykket i den bayreuthske Tidende af 29de om de Danskes Forhold til Hamburgs Forsvar, Haffners Parlamentairtour til Vandamme o. s. v. Ingen kunde sige ham, hvor Keiseren var, og Eskorte kunde han — for første Gang paa sin Reise — ikke faae; saa han maatte bekvemme sig til Natten mellem den 1ste og 2den alene at begive sig ad Schlesien til.

Kaas i det franske Hovedkvarteer.

Dresden var dengang opfyldt med Saarede i Tusindviis, og nye Sendinger af saadanne ankom stedse. Befolkningen befandt sig i en nerveus Spænding paa Grund af Tildragelserne, og Rygter af ildevarslende Natur, saadanne som altid opstaae i en stor Hærs Kjølvand, men ikke altid finde saa stor Tillid som i 1813, udspredte sig og paavirkede ogsaa Kaas. Veien østpaa var befolket af Marodeurer, som ikke toge i Betænkning at plyndre de Veifarende, som reiste uden Eskorte, for Penge og Levnetsmidler; thi der fandtes paa hele Veien mellem Dresden og Hovedkvarteret ikke et beboet Huus. Landboerne vare flygtede, Bygningerne for det Meste nedbrændte. Kun nogle i en vis Afstand fra hverandre byggede Træbarakker, der

vare indrettede til Poststationer og bevogtede af Gensdarmer, angave Veien, der førte til det franske Hovedkvarteer.

Ikke destomindre tilbagelagde den danske Afsending uden videre Ulempe Veien gjennem det afbrændte Bischofswerda til Görlitz; men da han den 2den begav sig herfra ad Bunzlau til, mødte han to franske Krigskommissairer, som flygtede i fuld Fiirspring og fortalte, at de efterfulgtes af en Sværm Kosakker, som foruroligede Egnen og nys havde fanget en General med 2 Adjudanter. Af Hensyn til det Brev, Kaas var Overbringer af, fandt han det raadeligere at vende tilbage til Görlitz, hvor der var en Garnison paa ca. 4000 Mand, som imidlertid ogsaa var allarmeret paa Grund af det Rygte, Kommissairerne havde bragt.

Som han, uvis om hvad han nu skulde foretage sig, opholdt sig i Görlitz, traf en af Hertugen af Bassano paa Efterretningen om den danske Gesandts Ankomst til Dresden afsendt Koureer ham med den Meddelelse, at den franske Minister stod ifærd med at reise til Dresden, hvorhen Napoleon snart vilde følge, og hvor Kaas derfor anmodedes om at blive eller begive sig hen, hvis han havde forladt Byen. Sidstnævnte oppebiede nu i Görlitz Bassano, som den 4de om Morgenen ankom med en stor Eskorte af Ryttere og Fodfolk. Den franske Minister yttrede sin meest levende Tilfredsstillelse ved at see Kaas og indbød ham til at følge med sig til Dresden; men inden han begav sig paa Reisen, bad han om at maatte sende Keiseren det Brev, som han vidste, at Kaas var Overbringer af, og som han forsikkrede vilde berede Napoleon stor Glæde. Det tillodes, og Bassano medgav Koureren, som gjorde sig rede til at afgaae, endvidere en kort Fremstilling af de sidste Tildragelser ved Hamburg, hvilke Kaas meddeelte og paa Bassanos Opfordring gjentog, for at Keiseren kunde faae en saa nøiagtig Oplysning derom som muligt.

Under Reisen til Dresden fandt flere Samtaler Sted.

Bassano ønskede, at Alliancen med Danmark hurtig kom istand ved Tilføielse af en Artikel til Traktaten af 1812. Han søgte at overtale Kaas til at forlange Instruktioner og Fuldmagt til at træde i Underhandling med ham om en saadan, men det danske Sendebud var uvilligt dertil; han var kun sendt, sagde han, for at overlevere Kongens Brev og give de Forklaringer om Begivenhederne ved Hamburg, som man vilde forlange; han vovede ikke at paatage sig et Arbeide, der laa saa ganske udenfor hans Fag, hvorimod han for det Tilfælde, at den franske Regering fremsatte et Ønske, som det Hertugen nu havde yttret, var bemyndiget til at foreslaae, at enten General Waltersdorff fra Paris beordredes til Dresden, eller at Forhandlingerne overdroges Alquier i Kjøbenhavn.

Hertugen søgte nøie Oplysning om den danske og norske Hærs Styrke og om Muligheden af et Indfald i Sverrig fra Norge af. Kaas henviste betræffende dette til det Brev fra Kongen, som han havde medført, idet en Yttring i samme tydede paa, at den norske Hær i Sverrig vilde hente det Korn, som Kongen af Danmark havde tiltænkt sine norske Undersaatter, men som var blevet opsnappet og bragt til svenske Havne. Under Samtalens Løb bragte Kaas ogsaa Danmarks Pengenød paa Bane og forklarede, at den navnlig var hidledet ved de store Udgifter til Norges Providering og ved, at Danmark saalænge havde maattet holde 10,000 Mand i krigsfærdig Stand. Hertugen af Bassano meente, at Keiseren upaatvivlelig gjerne vilde hjælpe Kongen til et Laan i Frankfurt eller Holland.

Den danske Afsending spurgte endelig, om England var med til den Fred, som ventedes. Da Bassano sagde Nei, udbrød han: »Hvad er da Freden», hvortil den franske Minister svarede: »Altid et Øiebliks Pusterum for Fastlandet«.

I Dresden havde Kaas den 9de en ny Samtale med Bassano, som meddeelte, at Keiseren havde faaet Underret-

ning om de danske Troppers Forhold ved Indtagelsen af Hamburg og var tilfredstillet. Det, som Keiseren navnlig havde følt sig stødt over, var efter Hertugens Mening det Brev, som af Prinds Frederik Vilhelm af Holsteen-Beck var blevet afleveret paa Wilhelmsburg, medens Haffner havde været i Vandammes Hovedkvarteer. Det tjente til Beviis paa, at Traktaten af 1812 ikke sikkrede det gjensidige Forhold fuldstændig, hvorfor han ønskede den forandret. Han erklærede, at Keiseren var beredt til at yde Danmark Understøttelse i Penge, naar Vilkaarene derfor først vare forhandlede. For at vise, at Frankrig altid havde holdt sine Løfter mod Danmark og aldrig havde budt Carl Johan Norge, lod han en forseglet Portefeuille, som indeholdt alle de Aktstykker, der vedkom Nordens Anliggender, hente fra Arkivet og fremtog Korrespondancen med Sverrig, hvilken Kaas blev gjort fuldstændig bekjendt med.

Den 10de Juni om Morgenen Kl. 5 forkyndte Kanontorden og Klokkeringning, at Keiseren var kommen til det udenfor Byen liggende Lystslot, som var indrettet til hans Modtagelse, og Kl. 6 fik Kaas Anmodning om at følge Bassano derud.

Keiseren spadserede i Haven, hvor først Hertugen kaldtes ud. Da der kort efter sendtes Bud efter Kaas, befandt Napoleon sig tilligemed Bassano paa den store udenfor Slottets Havefaçade liggende Terrasse, og en talrig Folkemængde, som af Nysgjerrighed efter at see Keiseren trængte sig saa langt frem ved alle Havens Tilgange, som Skildvagterne vilde tillade, blev i Frastand Vidne til den danske overordenlige Gesandts Modtagelse.

Efterat Kaas havde fremført sit Ærinde, sagde Keiseren, der var godt stemt, at det ikke var usædvanligt, at Venner vendte ham Ryggen i Modgang, og at han var forberedt derpaa; men at Tidenden om Hamburgs Besættelse af danske Tropper havde smertet ham mere end mangen

anden Begivenhed, fordi han nærede Tillid til Kong Frederik og ikke havde ventet, at han vilde forlade ham. Kaas gjorde den Bemærkning, at de danske Tropper ikke havde besat Hamburg, at de, naar enkelte smaa Afdelinger undtoges, ikke havde forladt dansk Grund, og at den væsenligste Grund til den uheldige Affaire ved Wilhemlsburg havde været en for vidt dreven Medfølelse for Hamburg fra de kommanderende Officerers Side.

Keiseren vendte sig nu til Bassano og spurgte, om det ikke var meldt, at Hamburg var blevet besat af danske Tropper, men da den franske Minister med et Buk svarede: »Nei, Deres Majestæt, Præsidentens Meddelelse er rigtig«, udbrød Napoleon, idet han atter vendte sig til Kaas: »Det forandrer Sagen. Dog — lader os ikke mere tænke paa Fortiden; jeg skal udtale mig derom i det Brev, som jeg medgiver Dem til Kongen. Jeg vil gjerne overbevise Deres Konge om, at jeg ikke har forandret mine Følelser for ham, og at han bør have fuld Tillid til mig.

Under Resten af Audiensen, der i det Hele varede tre Kvarteer, fordybede Keiseren sig i de Betragtninger om de nordiske Anliggender, som Kaases Nærværelse gav ham Anledning til, og henkastede, idet han — som sædvanligt under saadanne Forhold — ikke underkastede sine Udtalelser nogen Tvang, følgende Bemærkninger:

— »Jeg veed vel, at Sverrig og Rusland have villet overbevise Deres Konge om, at jeg har lovet Sverrig Norge; men det er en Løgn, og hvis man fremviser Akter for at bevise det, ere de falske. Sverrig skal hverken have Norge eller Finland, og det skal ikke beholde Pommern, uagtet det siger at kunne faae Finland og Pommern tilbage ved den Erhvervelse, det har gjort af Øen Guadeloupe.

— Jeg ønsker Dem overbeviist om Sandheden af, hvad jeg siger, og af, hvad Bassano kan have sagt Dem i saa Henseende, derfor har jeg givet ham Ordre til at vise Dem

Korrespondancen mellem Sverrig og Danmark fra den Tid, Fyrst Pontecorvo blev kaldet til Sverrigs Throne. Jeg erklærer Dem, at jeg aldrig har været i særlig Brevvexling med Kronprindsen af Sverrig. Han har kun eet Brev fra mig at opvise, og det er et sædvanligt Lykønskningsbrev paa Pergament i Anledning af hans Ankomst til Stockholm.

— Jeg har ønsket Sverrigs Forening med Danmark; men jeg har ikke kunnet tage nogen direkte Deel i denne Sag for ikke at forurolige Rusland.

— Det er kun en gal Mand, som har kunnet finde paa at stille Danmark saadanne Forslag, som Kronprindsen af Sverrig har gjort; men det er ogsaa sikkert, at han er gal. Det er en Familiesvaghed; hans Moder var gal, hans ældre Broder var det i saa høi Grad, at man har maattet indespærre ham; det vil tilsidst blive nødvendigt at gjøre det Samme ved ham.

— Jeg har aldrig gjort stor Stads af ham; jeg har neppe regnet ham som den Tyvende af mine Generaler. Allerhøist er han en taalelig god Divisionsgeneral«.

Kaas indskjød her den lille Bemærkning, at England dømte anderledes derom, hvortil Napoleon svarede:

»Jeg veed det. Prindsregenten har sagt til den østerrigske Minister, at Pontecorvo var den største Mand, som det sidste Aarhundrede har frembragt. Han har aldrig gjort Andet end dumme Streger. Østerrig maa kjende ham. Jeg har behandlet ham godt, fordi jeg i ham kun saae en Fusentast, og fordi han, medens jeg var i Ægypten, havde ægtet en Søster til min Broders Hustru. Han har ikke gjort sin Pligt i Slaget ved Jena, hvorvel jeg veed, at han ligeoverfor mine Fjender har gjort sig en Fortjeneste af sin Opførsel ved denne Leilighed. Det har været til min Skade, at jeg ikke har straffet ham. Der er endnu een Ting, jeg bebreider ham, nemlig: at han har forandret Religion. Sverrig vilde have havt større Respekt for en

katholsk Konge, naar denne iøvrigt besad de nødvendige Egenskaber, end for En, der forandrer Religion, ligesom man forandrer Klædedragt«.

Napoleon spurgte nu Kaas, om Kongen ikke havde isinde at lade den uværdige Behandling, som hans Gesandt havde faaet i London, offenliggjøre, eftersom det dog burde komme til det engelske Folks Kjendskab. Dette kunde Kaas ikke besvare, da han var reist strax efter Bernstorffs Tilbagekomst[1]). Dernæst forlangte Keiseren Oplysning om Norge, om Antallet af Tropper i dette Kongerige og, om Krigen med Naboriget var begyndt, hvortil Kaas svarede: »Ja fra Sverrigs Side i Gjerningen, men hvorvidt Kongen, min Herre, har givet Ordre til Fjendtlighedernes Begyndelse, kan jeg ikke sige, da jeg ikke siden min Afreise fra Kjøbenhavn har havt Efterretninger derfra«. Napoleon forsikkrede ved Slutningen af Audiensen, at Kong Frederik for Øieblikket spillede en smuk Rolle i den nordiske Sag. Han havde Retten og vilde ogsaa nok faae Seiren paa sin Side, da han var fast.

Nu kom Signeul til Dresden, og Kaas var nysgjerrig efter at faae at vide, hvad hans Hverv var, men Ingen vidste det.

Den 12te forfattede Kaas efter Bassanos Ønske en Fremstilling af, hvad der fra de Allieredes Side var foregaaet i Altona og Kjøbenhavn i Anledning af Kronprindsens sidste Mæglingsforslag. Den blev modtagen med Paaskjønnelse. Søndagen den 13de, da der — som sædvanlig om Helligdage — var Messe Kl. 12, kom Keiseren hen til Kaas, takkede ham for Fremstillingen, som han havde læst med Interesse, og bød ham dernæst ind i sit Kabinet for at faae

[1]) Kong Frederik havde ladet en Artikel derom indrykke i Statstidenden, der kom til det franske Hovedkvarteer, inden Kaas var reist, og han maatte derfor paa Anmodning oversætte den paa Fransk.

Oplysning om Trondhjems Stift, om Fæstningernes Antal i Norge og andet Saadant.

Efterat have modtaget de forlangte Oplysninger udbrød Keiseren i Anledning af, hvad der var foregaaet: »Jeg forundrer mig over, at England vil række Haand til dette Spil. At Rusland gjør det, forundrer mig aldeles ikke, det tænker kun paa Øieblikket«, hvornæst han efter nogle Bemærkninger om Czarens øieblikkelige Forlegenheder tilføiede: »Jeg gad vide, hvad Kronprindsen af Sverrig nu vil gjøre; han maa befinde sig ilde i Øieblikket«. Kaas var ikke seen til paa Grund af Signeuls mystiske Ankomst at svare: »Maaskee vende tilbage til Deres Majestæt«, men fik ikke sin Nysgjerrighed tilfredsstillet, idet Keiseren indskrænkede sig til at sige: »Det kan hænde, jeg vil ikke føre Krig mod Sverrig«.

Dagen efter bad han Bassano have den Godhed for ham, ikke at holde de Forhandlinger skjulte, som dreves med Signeul. Den franske Minister meddeelte da, at der ikke var modtaget noget Brev eller Forslag fra Sverrig, men at den franske Regering kun var underrettet om, at den svenske Kronprinds var gaaet tilbage til Stralsund og vilde indlade sig paa Underhandlinger. Paa Kaases Spørgsmaal om, »hvad Svar der var givet derpaa«, yttrede Bassano: »Vi forhandle. De veed, at Keiseren ikke ønsker Krig med Sverrig. Vil Kronprindsen Freden, kan han faae den. Vil han underordne sig Keiserens Planer og handle derefter, give vi ham Penge og garantere ham Finland, men Alt paa den Betingelse, at han arrangerer sig med Danmark og gjør Afkald paa sine Fordringer paa Norge, hvilke ere reent Galskab«.

Omsider forlod Kaas efter en Afskedsaudiens hos Keiseren Dresden[1]).

[1]) Ovenstaaende er hovedsagelig fortalt efter Kaases Depecher af 1ste, 5te, 7de, 10de og 14de Juni, hvoraf Kopier i G. A.

Napoleon sendte Kong Frederik et Brev[2]), der bevid- nede, at de Forklaringer, som Kaas havde givet, og som Kongens Brev indeholdt, havde været fuldt tilstrække- lige, og at Alt var bragt i Orden derved, at de danske Tropper atter vare satte til de franske Generalers Raa- dighed. Imidlertid kunde han dog ikke betragte den sidste Traktat som bestaaende, efterat Kongen havde forsøgt Un- derhandlingerne med England og Rusland, og danske Trop- per ovenikjøbet havde gjort Indfald paa fransk Jordbund. Han foreslog derfor at oprette enten i Dresden eller i Kjø- benhavn en ny Traktat, som var bygget paa de nærværende Tilstande, og som paa en endelig Maade kunde bestemme Forholdet mellem de to Riger.

Napoleons Brev til Frederik den 6te

Stedet for Forhandlingerne var forud givet, eftersom Kaas ikke havde Fuldmagter, og Tanken om Waltersdorffs Kaldelse til Dresden ikke blev billiget paa Grund af, at Keiseren ikke gjerne saae, at det diplomatiske Hof, som var samlet om Keiserinden i Paris, blev formindsket. Paa samme Tid, Kaas begav sig hjemad, reiste derfor en Koureer til Alquier med Udkast til en Alliance, som skulde be- stemme[2]): 1) Nøie Forening, 2) Gjensidig Garanti for Sta- ternes Grændser, 3) Fælles Venner, fælles Fjender, 4) For- øgelse af det danske Kontingent, især med Rytteri og Ar- tilleri, 5) Glückstads Befæstelse, 6) Overladelse af en Deel danske Heste til Keiseren, 7) at man skulde gaae lige løs paa de Svenske, og at Pommern efter disses Fordrivelse skulde gives Danmark som Depot for Freden.

Instruktioner for Alquier.

Carl Johan havde i een Dag været et Bytte for de Li- denskaber, som Rygtet om den uden hans Vidende afslut- tede Vaabenstilstand havde opvakt i hans let bevægelige

Carl Johan søger Forstaaelse med Koalitionen.

---

[1]) Brev af 18de Juni, trykt i Correspondance de Nap. I. 25de Bd., Side 407.
[2]) Kaases Depeche, Hamburg d. 24de Juni. (Kopi i G. A.).

Sjæl, da han den 9de Juni modtog Bud fra det russiske Hovedkvarteer, idet Pozzo di Borgo ankom med Svar paa de Meddelelser, han og Løwenhjelm havde overbragt Czaren, og tillige med en officiel Underretning om den afsluttede Stilstand.

I det Brev, som indeholdt Alexanders Svar[1]), udtaltes der blandt Andet Følgende:

— »I det Øieblik, jeg lykønskede mig til, at Deres kgl. Høihed havde fattet den vise og høimodige Beslutning, foreløbig at udsætte Foretagendet mod Danmark for at føre de under Deres Befaling forenede Tropper mod Fjenden, har jeg af Deres Brevs Indhold med den piinligste Følelse erfaret, at hverken de sig rask udviklende Begivenheders uimodstaaelige Magt eller vor nuværende Stilling har kunnet formaae Dem til at modificere Deres Øiemed og anvende Deres Talenter til at støtte den almindelige Sag. —

Uforanderlig i mine Følelser som i mine politiske Forpligtelser mod Dem, kan jeg ikke med Ligegyldighed see, at De uophørlig kommer tilbage til en Traktat, hvis Opfyldelse ligger mig ligesaameget paa Sinde som Dem. Betragter man Spørgsmaalet paa en reen abstrakt Maade, tager man ikke Hensyn til de uventede Begivenheder, der i Løbet af 6 Maaneder næsten have overvældet os, saa skiller man sig fra de virkelige Forhold.

Det var mig, som i forrige Sommer samlede Tropper i Finland for at stille dem til Deres Høiheds Raadighed til Norges Erobring. Vanskeligheder, som jeg var fremmed for, og som alene udgik fra Deres kgl. Høihed, forhindrede Dem fra at gjøre Brug af dem. Paa Deres egen Tilskyndelse bleve disse Tropper anvendte paa den umiddelbart truede Krigsskueplads.

---

[1]) Trykt i »Geschichte der Nordarmee«, S. 36-40.

De Begivenheder, som siden have fulgt Slag i Slag, have givet min Hær en anden og uundgaaelig Retning. —

Jeg ventede Dem paa Krigsskuepladsen med den levende Interesse, som min personlige Stemning for Dem indgød mig, og haabede paa de store Fordele for hele Europa, som jeg turde forudsætte, at Deres Optræden vilde yde. Man kæmpede allerede hiinsides Elben, da Deres kgl. Høihed udentvivl af vigtige Grunde endnu var bleven tilbage i Sverrig. General Barclay de Tolly havde med sit Korps allerede den Retning, som skulde forene ham med Deres kgl. Høihed, Grev Woronzoff befandt sig i samme Linie, og endnu nærmere stod General Wallmoden.

Tvungen af Omstændighedernes Magt til at trække mig tilbage til Bunzlau, uden nogen Sandsynlighed for at see Deres kgl. Høihed komme umiddelbart tilstede paa Krigsskuepladsen, uvis om Deres Hensigter med Hensyn til det Punkt, mod hvilket De vilde rette Deres Stridskræfter, trængt af Øieblikkets bydende Fordringer og af Fjendens Overlegenhed, maatte jeg trække Barclay de Tolly til mig for ikke at lade denne Deel af min Hær uden Bestemmelse. Fire blodige Dage have forringet mine Kræfter, da mine Hjælpekilder ere saa langt borte, saa det ikke var mig muligt at anvende en Deel til Detacheringer. Siden have mine Tropper ikke havt et Øiebliks Ro, og hvert Skridt er betegnet med nye Offre.

Og i denne Stilling fordrer Deres kgl. Høihed af mig den fulde Sum af 35,000 Mand, som jeg for et Aar siden har lovet Dem, — fordrer den i det udtrykkelig udtalte Øiemed, at anvende den paa den danske Halvø!«

Keiseren meddeelte dernæst, at den preussiske Konge havde befalet General Bülow med sit Korps at underlægge sig Carl Johan, og at Grev Woronzoff og Grev Wallmoden vilde faae lignende Ordrer, hvorved en Styrke paa

34,000 Mand, om end ikke Russere, vilde kunde komme under hans Befaling, og han fortsatte dernæst:

»Hvis Deres kgl. Høihed trods disse Bemærkninger skulde vedblive at forlange en russisk Hær af mig, omendskjøndt det ikke staaer i min Magt at stille den i dette Øieblik, — hvis De aldeles ikke skulde ville tage noget Hensyn til den virkelige Tingenes Stilling, hvoraf mine Forholdsregler ere afhængige, hvis den Hær, som jeg byder Dem, skulde blive tilbageviist, fordi den bestaaer af preussiske Soldater, eller Kontingentet ikke naaer det fastsatte Tal, medens Fjenden vedbliver sine Fremskridt imod mig uden at blive forstyrret paa sin Kommunikationslinie, da maatte jeg beklage en Forskjellighed i Anskuelser, som vilde sikkre Keiser Napoleon Fordelene af flere vundne Slag. Kun i samme Grad, som vor almindelige Stilling bliver bedre, bliver Norges Erobring lettere. Hoffet i Kjøbenhavn beregner sine Modstandsmidler efter de Kræfter, som det forudsætter, vi ville bringe i Anvendelse mod det. Saasnart det seer, at der er budt de Franske Holdt, og at Deres kgl. Høihed befinder sig i Spidsen for en Armee, paa hvilken for en stor Deel alle de Allieredes Forhaabninger ere rettede, da vil det beslutte sig til at indvillige i det, som det ikke længere er istand til at undgaae. — De Danske ere visselig ikke ubekjendte med vor Stilling.

Idet Deres kgl. Høihed opfordrer mig til at sammenligne Sverrigs Opførsel med Danmarks, berører de en Gjenstand, som vi bedømme med fuldstændig Overeensstemmelse. Men da Spørgsmaalet om Norge ikke umiddelbart kunde afgjøres med Vaabnenes Magt, var det min Hensigt, at undlade unyttige Trudsler.

Deres kgl. Høihed havde endnu ikke overskredet Havet; Deres Tropper vare endnu ikke landede. Skulde jeg, uophørlig trængt af nye Begivenheder og i Kamp med Fjenden, haabe at kunne høste Fordele af et Brud, som jeg ikke

strax kunde ledsage med Vaabenmagt? Det vilde være blevet en reen diplomatisk Krig.

Ulykkeligviis er det, som jeg med den yderste Grad af Forsigtighed søgte at undgaae, dog skeet. De Danske ere vore Fjender, fordi de ikke ville aftræde Norge, og de svenske Tropper ere uvirksomme, fordi det er mig umuligt, strax at stille Tropper til dette Lands øieblikkelige Erobring«.

De Korpser, som tilbødes Carl Johan, vare vel et tarveligt Surrogat for de lovede 35,000 Mand; thi Bülows Korps havde han efter den preussiske Traktat, forudsat at denne blev ratificeret, gjort Regning paa at erholde jævnsides med det russiske Kontingent, og Wallmodens Korps, som var af tvivlsom Værd, havde han maaskee gjort sig lignende Forhaabninger om, da det for en stor Deel bestod af Tropper i engelsk Sold; men et Afslag nu vilde være det Samme som et Brud med Koalitionen. Det gjaldt i dette vigtige Øieblik om at gjenerhverve sig nogen Indflydelse paa Samme for at modarbeide en Fredsslutning paa det Grundlag, Østerrig foreslog. Desuden forestod der jo nu en Vaabenhvile; var først Forsoning indtraadt, saa vilde han kunde faae et Ord at sige om Planen for den følgende Krig og faae Leilighed til at erholde, hvad der nu var nægtet ham.

Han greb altsaa øieblikkelig Tilbudet og sendte Czaren følgende Brev[1]):

»Oberst Pozzo di Borgo har overbragt mig de to Breve, som Deres keiserlige Majestæt den 30te Mai i Schweidnitz har givet ham til Besørgelse, og jeg vil ikke tabe et Øieblik, før jeg besvarer dem. Idet jeg læste dem, Sire, følte jeg den dybeste Kummer over, at Deres keiserlige Majestæt

Brev til Czaren af 10de Juni.

[1]) Af 10de Juni. Trykt i »Geshichte der Nordarmee«, Side 41, og i Schinkels minnen VII, Bilag 49.

har kunnet tvivle om mit Hjertes Følelser, der ere Dem saa hengivne. Troe De, Sire, at hverken mit oprigtige Venskab for Deres keiserlige Majestæt eller den ubegrændsede Tiltro, jeg sætter til Deres Løfter, nogensinde, selv i i vore Forklaringers vanskeligste Øieblikke, have undergaaet den mindste Forandring. Da jeg kjender Deres Riges umaadelige Hjælpekilder, saa har jeg rigtignok holdt fast ved Haabet om, at Deres Majestæt vilde finde Midler til at anvise mig det i vore Traktater lovede Troppekorps, fordi en saadan Forening af Kræfterne vilde love de lykkeligste Følger for den fælles Sag. Men det Brev, som Deres keiserlige Majestæt har skrevet til mig, og som er sat i Pen med det Udtryk af Loyalitet og Aabenhjertighed, som De saa vel forstaaer at træffe, oplyser mig paa eengang fuldstændigt om, hvad jeg har at vente af Dem, og, hvilken Vei min Pligt og Hengivenhed for Deres keiserlige Majestæt fra nu af foreskriver mig.

Sire! De store Begivenheder, som følge saa rask paa hinanden, tillade os ikke mere at see tilbage paa, hvad der er skeet. Maatte Erindringen om modstridende Meninger for stedse være begraven. Kun Nutiden tilhører os, og, idet vi grunde et nyt Tidsrum af gjensidig Tiltro, bliver det ogsaa et nyt Pant paa en lykkelig Fremtid.

Jeg har igaar erholdt Underretning om den d. 5te i denne Maaned afsluttede Vaabenstilstand og venter hvert Øieblik en Afskrift af den. Saa betænkelig den end maa synes, saa er Intet tabt, naar ikke dette første Skridt til en Overeenskomst med den fælles Fjende følges af et andet, mere afgjørende, ved hvilket Fjenden med Pennen kunde befæste de Fordele, som han har erhvervet sig med Sværdet. Keiser Napoleons militaire Stilling er altfor udsat, til at han ikke skulde forsøge Alt for at opnaae Fred, og hans Taktik i Underhandlinger er endnu virksommere end den paa Valpladsen. Deres keiserlige Majestæts Fasthed i Forening med

den preussiske Konges kan tilintetgjøre alle disse Forsøg, og Europa vil være reddet, naar vi med Udholdenhed hellige os til dets Forsvar. Deres keiserlige Majestæt har seet Deres Riges gamle Hovedstad fortæres af Flammer, fortæres midt iblandt de fjendtlige Skarer, som vare komne fra Rhinens Bredder for at erobre den; havde De dengang givet efter for Keiser Napoleons fristende Fredstilbud, saa vilde Deres Majestæt nu fra Kremls Ruiner have seet Europa i Lænker. Men De modstod alle Intriguer og Trudsler, Rusland blev befriet, og Fastlandet fik atter Haab. Maatte den samme Fremgangsmaade i dette Øieblik blive kronet med det samme Held. Jo alvorligere den nærværende Krise er, desto mere maae de forbundne Magter ledes af Enighed og Udholdenhed. Enhver særegen Biinteresse maa udsættes af Hensyn til den store Sag, hvis Forsvarere vi ere. Min Følelse og min Forstand sige mig, at vi ville føre den til Ende med Ære.

Lader os anvende de 6 Uger, Vaabenstilstanden giver os, til at forstærke vor Hær og bringe vore Operationer i indbyrdes Overeensstemmelse, men fremfor Alt til at indvirke endnu stærkere paa det østerrigske Hofs Tiltro, og det navnlig ved at vise os i den Forfatning, at vi kunne begynde Krigen igjen paa en virksom Maade, saa troer jeg, at vi ud af denne Vaabenhvile kunne drage en virkelig Nytte, som i hvert Fald maa foretrækkes for Chancerne af et nyt Slag, som umiddelbart havde kunnet føre til Fred.

Naar Deres keiserlige Majestæt og Kongen af Preussen ere besluttede paa endnu engang at overgive det store Spørgsmaal om Europas Frihed til Vaabnenes Afgjørelse, forudsat, at Keiser Napoleon ikke indlader sig paa Betingelser, som yde en sikker Garanti for Fredens Varighed, saa foreslaaer jeg Deres keiserlige Majestæt i Tilfælde af, at den forenede Hovedhær endnu ikke ved Vaabenstilstandens Udløb har trukket betydelige Forstærkninger til sig, at lade den for-

blive bag Oderen, til den numerisk er Fjendens Stridskræfter voxen. Imidlertid vilde jeg kunne gribe Offensiven, dersom Deres keiserlige Majestæt og Kongen af Preussen strax stillede de Korpser til min Raadighed, hvis Styrke er anført nedenfor. Naar jeg føier 30,000 Svenskere til det Troppetal, vilde jeg kunne aabne Felttoget med mere end 60,000 Mand, uden at regne et Korps paa 15,000 Mand, som jeg maatte efterlade i Hamburg og Lübek for at maskere de Danske og Franske[1]). Dette sidste Korps i Forening med Mecklenburgs Landstorm, hvis Udskrivning Hertugen har lovet mig, har i alle Tilfælde sit sikkrede Tilbagetog til Halvøen Dars, som jeg lader forskandse, eller til Ribnitz, som skal være en god Stilling, eller endelig til Stralsund, der ogsaa meget snart ved de Værker, som jeg der lader bygge, vil blive omskabt til et fortræffeligt Brohoved for Øen Rügen. Naar jeg da gaaer frem imod den franske Hærs venstre Flanke eller Ryg, vil den blive tvungen til at vende sig mod mig, og den russisk-preussiske Hær vil derved faae Lettelse. Følger denne saa Keiser Napoleons Bevægelser, vil den finde gunstige Øieblikke til atter at gribe Offensiven, og Resultatet af vore Anstrængelser maa blive Fjenden fordærveligt.

Saaledes, Sire, ville vi sprede de Skyer, som for et Øieblik have fordunklet Klarheden i vore gjensidige Forhold. Paa den Maade maa Fastlandet af Deres Riges Stridskræfter

---

[1]) Saaledes er Brevet oversat i »Geschichte der Nordarmee«; I Schinkels minnen er Stedet oversat saaledes: »som jeg maatte efterlade for at maskere de Danske og Franske i Hamburg og Lübek«. De to Læsemaader give en forskjellig Opfattelse, men den i »Geschichte der Nordarmee« er vistnok rigtigst, da Carl Johans Ønske (see nedenfor Side 246) endnu gik ud paa: at angribe Holsteen og, efterat have beseiret de Franske og Danske der, efterlade 15,000 Mand i Hamburg og Lübek, inden han fortsatte Operationerne. Maaskee er Udtrykket i den franske Original, som vi ikke kjende, med Flid sat paa Skruer.

og Deres Grundsætningers Loyalitet vente den Ro og den Uafhængighed, som det kan gjøre Fordring paa. Tydsklands Folkeslag forlange en Fører. Det østerrigske Hof kan ikke forblive ligegyldigt for det glimrende Kald, dets egen Sikkerhed, dets Hæder, dets Krigsmagt og de undertrykkede Folk anvise det. Endnu ere Elementer for en lykkelig Udgang forhaanden. Adsplittede vilde de kun blive til vor Fjendes Fordeel, forenede sikkre de Verdens Ro. Ja, Sire, i dette Øieblik at modtage en Fred, dikteret af Keiser Napoleon, er det Samme som at lægge en Gravsteen paa Europa, og naar den Ulykke indtræder, ville alene England og Sverrig forblive uantastede.

Men hvilke Deres Majestæts Beslutninger end monne være — Krig eller Fred — saa beder jeg Dem om at være overbeviist om, at jeg ved enhver Leilighed med fuld Tiltro skal komme Deres Ønsker imøde. Jeg troer, det er vigtigere nu end nogensinde før, at der ikke bestaaer nogen Forskjellighed i Anskuelser mellem os, og for at komme dertil synes mig Intet mere passende end en personlig Sammenkomst. I saa Henseende er Politikken i fuldstændig Overeensstemmelse med mit Hjertes Ønsker, og jeg vilde føle mig lykkelig, hvis Deres keiserlige Majestæt og Hs. Majestæt Kongen af Preussen vilde benytte den Ro, som Vaabenstilstanden giver, og komme til Berlin eller et andet i Nærheden beliggende Sted, som Deres keiserlige Majestæt maatte ville bestemme. En Times mundtlig Samtale er under de øieblikkelige trængende Omstændigheder meget mere afgjørende for Forhandlingernes raske Gang end en maanedlang Korrespondance.

Generallieutenant Skjøldebrand vil have den Ære at overrække Deres keiserlige Majestæt dette Brev. Da han har den Lykke, allerede at være kjendt af Dem, og besidder min hele Tiltro, beder jeg Deres Majestæt om heller ikke at unddrage ham Deres.

Naar Deres Majestæt, som jeg haaber, ved dette Brev er bleven beroliget med Hensyn til mine Hensigter og Planer, saa vilde jeg ønske, at De i samme vilde finde et yderligere Motiv til at holde ud i den ædle Kamp, som De har foretaget Dem; og gid De aldrig vilde tvivle om det urokkelige og af alle menneskelige Begivenheder uafhængige Venskab og den oprigtige Hengivenhed, jeg nærer for Dem.

Oversigt

Generallieutenant v. Bülows Korps . . .	25,000	Md.
— Grev v. Tauentziens do. . . .	6,000	—
— Grev v. Wallmodens do. . . .	6,000	—
— Grev v. Woronzoffs do. . . .	4,000	—
Detacherede Batailloner, som kunne hiddrages fra Østersøprovindserne og Finland	6,000	—
Total	47,000	Md.

(Egenhændig Efterskrift).[1])

Da jeg er saa overordenlig beskæftiget, har det ikke været mig muligt at skrive dette lange Brev med egen Haand. Imidlertid, Sire, kan jeg ikke modstaae den Fornøielse, at gjentage for deres keiserlige Majestæt det levende Ønske, at de nærværende Forhold maatte begrunde en evig Forbindelse mellem Rusland og Sverrig. Hævn og Redning for Europa! Dette, Sire, er vort Kald, vi ville opfylde det. Derfor borge mig Deres Majestæts Grundsætninger og ophøiede Egenskaber, som strax fra Begyndelsen af trak mine og hele Verdens Øine hen paa Dem. Hvor mange Ønsker, hvor mange Sukke ere ikke i dette Øieblik rettede mod den keiserlig russiske Leir! Deres Majestæt tilhører ikke blot Rusland, men hele Verden! Det var det Sprog, jeg for 10 Maaneder siden havde den Ære at henvende til Dem, og sandelig, dengang var den politiske Stil-

[1]) Som Svar paa en lignende fra Czaren i dennes Brev af 30te Mai.

ling langt anderledes end den nuværende. Dengang vare Østerrig og Preussen imod Dem. Nu, Sire, gjør Preussen fælles Sag med Deres Majestæt, Østerrig er i det Mindste neutralt, og Tydskland kalder paa os. Tydskland væbner sig, det venter paa os og besværger os at forblive evige.

Modtag, Sire, mine bedste Ønsker og min Deeltagelse for Alt, hvad der angaaer Dem«.

Carl Moltkes Afreise fra det russiske Hovedkvarteer.

Carl Moltke var indtil nu forbleven i det russiske Hovedkvarteer, ventende paa, at Czaren skulde bevilge ham en Afskedsaudiens. Nesselrode gjorde endnu alt muligt for at bevæge Danmark til at slutte sig til Koalitionen eller, hvis dette ikke kunde skee, da i det Mindste forblive neutralt. Den danske Gesandt truede paa denne Tid med, at en fortsat Fordring paa Norge vilde bevæge Kongen til at indkalde de danske og norske Stænder, og Nesselrode forstod saa vel, hvad Meningen var med denne Trudsel, at han, som det synes, søgte at bevæge England til Maadehold, idet han i en Depeche, som den 16de afgik til den russiske Gesandt Lieven i London, skal have paalagt denne at gjøre det engelske Hof opmærksomt paa, at en Sammenkaldelse af de danske og norske Stænder utvivlsomt vilde føre til en ny Calmarunion til Fordeel for Kongen af Danmark[1]), eftersom Kronprindsen af Sverrig, hvad Løwenhjelm selv havde sagt, havde et stort Parti mod sig i Sverrig.

Carl Moltke skulde den 15de Juni have havt Afskedsaudiens; men saa kom Meddelelsen om den Behandling, der var bleven Gesandterne fra det svenske Hovedkvarteer til Deel i Kjøbenhavn, og om, at Suchtelen ikke havde faaet Lov til at sætte Foden iland. Dette opirrede Czaren saa stærkt, at han ikke vilde bevilge den danske Gesandt nogen Audiens.

[1]) See Carl Moltkes Depeche til Rosenkrantz af 6te Juli 1813. (Kopi i G. A.)

Ved Afskeden sagde Nesselrode endnu, at det ikke var Ruslands Ønske, at Danmark afstod Norge, og at Alt endnu lod sig arrangere, naar blot Kongen forblev neutral. Han sluttede med omtrent de samme Ord, hvormed han havde modtaget den danske Gesandt: »Handl i vor Faveur, og I skulle ikke komme til at afstaae Norge; thi vi have da et Paaskud til ikke at opfylde Traktaten til Åbo«.

Det kunde imidlertid ikke længe blive ubekjendt, at Danmark havde indgaaet en fast Forbindelse med Frankrig, og dette bidrog naturligviis til at lette Koalitionens Forsoning med Carl Johan.

Carl Johan ligeoverfor Preussen.

Den 11te Juni, Dagen efter at Carl Johans sidstmeddeelte Brev til Czaren var afgaaet, ankom den preussiske Oberstlieutenant Ende til det svenske Hovedkvarteer for at forhøre sig om Kronprindsens Planer. Denne Mand var velkommen. Ligesom Carl Johan i Brevet til Czaren havde anmodet om en personlig Sammenkomst med denne, udtrykte han for Ende Ønsket om at lære den preussiske Konge at kjende og med ham aftale Operationsplanen. Ved at tale om Alt, hvad der var Oberstlieutenanten velbehageligt at høre, saaledes f. Ex. om de store Udvidelser, Preussen burde have, og ved ikke at forsmaae saadanne Midler, som at lade Wetterstedt gjøre Ende den Meddelelse, at Napoleon for at formaae Sverrig til Frafald havde budt det ikke alene Norge og Finland, men ogsaa Stettin, lykkedes det ham fuldstændigt at vinde Kongen af Preussens Sendebud, som vendte hjem med den største Beundring for og Tillid til den svenske Kronprinds.

Med Hensyn til Operationsplanen havde Ende hjembragt Carl Johans Udtalelser, hvilke ere mærkelige, fordi de vise, at han endnu efter Brevet til Czaren holdt fast ved sin egenlige, stadige Tanke, at falde over Danmark. »Der var forskjellige Veie at gaae«, havde han sagt, enten at opstille et Observationskorps mod Hamburg og Holsteen og med Resten gaae over Berlin til Bauzen eller over Wittenberg til Leipzig

for at virke paa de Franskes Tilbagetogslinie eller at opstille et Observationskorps mod Berlin og med Resten gaae mod Hamburg, Lübek og Holsteen. Den sidste Plan foretrak han, han vilde da kaste de Franske og Danske tilbage over Eideren, efterlade et Korps paa 20,000 Mand for at holde dem i Skak der og med Resten passere Elben, gjøre sig til Herre over Elbens, Wesers og Emses Mundinger og derpaa efter Omstændighederne rette sine videre Operationer mod Holland eller Westphalen«.

Den personlige Sammenkomst blev bevilget af begge Monarkerne, som i den Anledning lovede deres Tilstedeværelse den 9de Juli paa Slottet ved den lille By Trachenberg, og den svenske Kronprinds begav sig derhen i en stor Bue gjennem Polen for ikke at komme de franske Fæstninger nær. Først under dette Møde blev Carl Johan bøiet ind under de Forbundnes Hensigter, idet Ingen kunde samstemme i den Plan, han havde fremstillet som den bedste. Man kom til Enighed om Operationsplanen i det følgende Felttog og fastsatte under Forudsætning af Østerrigs Tiltrædelse Følgende: Konferencen i Trachenberg.

»Der dannes 3 Hære, Nordarmeen, Hæren i Schlesien og Hovedhæren i Bøhmen. De Forbundnes Operationsplan.

Nordarmeen, som stilles under Kronprindsen af Sverrigs Befaling, skal lade 15 à 20,000 Mand blive staaende ligeoverfor de Danske og Franske og iøvrigt forsamle sig i Egnen om Treuenbrietzen, Syd for Berlin, for efter Vaabenstilstandens Udløb at gaae frem til Elben, overskride denne Flod mellem Torgau og Magdeburg og indslaae Veien til Leipzig.

Hæren i Schlesien skal, efterat have afgivet Størstedelen af sin Styrke til Hovedhærens Forstærkning, operere paa Elben, men undvige Kamp, indtil Forholdene tillade den at forstærke enten Nord- eller Hovedhæren.

Hovedhæren skal efter Omstændighederne enten rykke frem mod Schlesien, Sachsen eller Bayern. Hvis Napoleon gaaer den imøde, skal Kronprindsen af Sverrig ile frem mod Ryggen af den franske Hær. Hvis Napoleon derimod gaaer mod Kronprindsen, skal det Omvendte være Tilfældet.

Traktaten mellem Sverrig og Preussen.

Efter at dette for de Forbundne saa vigtige Resultat var naaet, begav Carl Johan sig tilbage til Stralsund, inspicerede kort efter Bülows Korps i Berlin og traadte saaledes faktisk ind i Operationerne. Kongen af Preussen begav sig til Berlin for en kort Tid, og inden sin Afreise derfra undertegnede han den 22de Juli Traktaten mellem Sverrig og Preussen, hvilken der nu ikke længere var nogen Grund til at opsætte. Den er en of- og defensiv Alliancetraktat, i hvilken Sverrig tiltræder Principet i Traktaten mellem Rusland og Preussen, og sidstnævnte Stat, hvad der er bestemt i Traktaterne mellem Sverrig og Rusland om Norge. Det siges dernæst, at de kontraherende Parter ere enige i, at de første Krigsforetagender skulle foretages mod Frankrigs Fæstninger og Stillinger i Nordtydskland (Art. IV), og at Preussen forpligter sig til, saasnart Kongen af Sverrig har et Korps paa 30,000 Mand Svenske i Nordtydskland, til hvilket russiske og engelske Tropper ville slutte sig, at forene et Korps paa 27,000 Mand med ham (Art. VI). Iøvrigt indeholder Traktaten Intet af Interesse uden følgende 3 hemmelige Artikler:

»1. Sverrig nedlægger ikke Vaabnene, før Preussen i statistisk, geographisk og finansiel Henseende har gjenvundet sin Stilling fra 1806. Kongen af Sverrig forpligter sig til at anvende alle de Erobringer, han ved Vaaben eller Underhandlinger maatte erhverve sig i Nordtydskland, til at forstørre Preussen med, dog med Undtagelse af Huset Hannovers Besiddelser og de Landsdele, som efter en fælles Overeenskomst mellem de to høie kontraherende Parter kunne tjene til at holde Danmark skadesløst, hvis denne Magt bestemmer sig til frivillig at afstaae Norge til Sverrig

paa de Betingelser, som ere aftalte med Storbritannien og Rusland.

2. I Tilfælde af, at Norge enten ved Danmarks frivillige Afstaaelse eller ved dets Befolknings egen Beslutning eller som Følge af militaire Begivenheder bliver forenet med Sverrig, før at Preussen endnu har modtaget de Grændser, som Traktaten lover det, forpligter Kongen af Sverrig sig til at tilbageholde i Tydskland et Korps paa mindst 25,000 Mand, som tilligemed det stipulerede preussiske Korps skal staae under Kronprindsens Befaling, indtil Øiemedet er opnaaet. Paa samme Maade forpligter Kongen af Preussen sig til, hvis Norges Forening med Sverrig ikke er fuldført paa det Tidspunkt, da Preussen har modtaget sine udvidede Grændser, at give Hs. svenske Majestæt et Korps paa 15,000 Mand Preussere for at bevirke Norges Erobring og at lade dette forblive til den svenske Konges Raadighed, indtil Foreningen er fuldbragt.

3. Begge Parter skulle søge at vinde Østerrig for deres Sag«.

Forhandlingerne mellem Frankrig og Danmark.

I Kjøbenhavn vare Forhandlingerne mellem Alquier og Rosenkrantz begyndte strax efter Kaases Hjemkomst. Efter Rosenkrantzes Formening kom det an paa 1) at beholde saa mange Tropper som muligt paa Sjælland og 2) at faae Penge. Der havde — paa Grund af Davouts Raad i saa Henseende — været skrevet til Kaas om at begjære 5 Millioner af den Hamburg paalagte Strafskat som Afdrag paa det Beløb, Danmark havde tilgode fra Bernadottes Ophold i Landet; men Brevet var kommet for seent til Dresden. Fordringen kunde nu stilles i Kjøbenhavn, men Kongen vilde nødig røre for meget herved, da Pengebevillinger som bekjendt vare Napoleons svage Side. Han skrev til Rosenkrantz[1], at det var godt at have 5 Millioner, men man maatte ikke lægge Vægt derpaa, naar Traktatens Underskrift derved for-

[1]) Skrivelse fra Kongen til Rosenkrantz af 6te Juli 1813. (Kopi i G. A.)

sinkedes. Senere frafaldt han heelt denne Fordring og erklærede sig tilfreds, naar han fik 5000 Centner Krudt[1]), Forpleining til Hjælpekorpset og Udsigt til Garanti for et Laan i Amsterdam; men han havde Øie for noget Høiere og slog endog paa Sverrigs Forening med Danmark som det bedste Middel til at gjøre Ende paa Tvistighederne i Norden[2]).

Man blev snart enig om Traktatens forskjellige Punkter. Kun om eet var der nogen Dissents, idet Alquier lagde Vægt paa at faae saa mange Ryttere som muligt, medens Rosenkrantz af Hensyn til den vanskelige Belttransport ikke vilde indrømme flere end de 1500, som vare Vest for Storebelt. Men i sidste Øieblik gjorde den franske Gesandt Garantien for et Laan afhængig af, at Danmark lagde 600 Ryttere, det er 4 Eskadroner af den paa Sjælland værende Styrke, til, og det blev da bevilget[3]).

Den 10de underskreves i Kjøbenhavn Traktaten samt en speciel og hemmelig Konvention for Udførelsen af samme.

Traktaten indeholdt Følgende[4]):

»1) De to kontraherende Parter garantere hinanden deres Besiddelsers Integritet saavel i Europa som Kolonierne.

Traktaten af 10de Juli.

2) Da Rusland efter Aftale med England har forpligtet sig til at understøtte Sverrigs Attraa efter at erobre Norge, og Preussen har tiltraadt disse Forpligtelser, som ved deres Beskaffenhed sætte Sverrig, Rusland og Preussen i fjendtligt Forhold til Danmark, da endvidere Sverrig har rettet sine Erobringsplaner mod en med Frankrig forbunden Magt, uagtet det havde Kundskab om den d. 31te Oktbr. 1807 ved Traktaten i Fontainebleau stipulerede Garanti for

---

1) Danmark kunde af Mangel paa Salpeter ikke fabrikere Krudt i tilstrækkelig Mængde.

2) Skrivelsen fra Kongen til Rosenkrantz af 6te Juli.

3) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 9de Juli. (G. A.)

4) Trykt i Venturinis Chronik des neunzehnten Jahrhunderts og Clerqs Recueil des traités de la France, II, 386.

de danske Stater, da det tilmed i Forening med England, Rusland og Preussen har paataget sig den Forpligtelse, at tvinge Danmark til at forene sine Stridskræfter med Frankrigs Fjender for paa det franske Rigsgebet at erobre en Skadeserstatning for Norge, saa ville begge de høie kontraherende Parter erklære Krig, Frankrig mod Sverrig, Danmark mod Rusland, Sverrig og Preussen. Krigserklæringen skal fra begge Sider finde Sted inden de første 24 Timer, efterat Ophøret af den nuværende mellem Frankrig og Rusland og deres Allierede bestaaende Vaabenstilstand er bekjendtgjort.

3. Begge de kontraherende Magter love at hjælpe hinanden med alle deres Kræfter til Forsvar af den fælles Sag.

4. De love ligeledes kun efter indbyrdes Aftale at underhandle om Fred med deres fælles Fjender.

5. De tidligere mellem begge Parter bestaaende Traktater blive stadfæstede i alle Punkter, forsaavidt de ikke ere forandrede ved denne Traktat.

6) Nærværende Traktat skal ratificeres, og Ratifikationerne udvexles i Dresden, senest inden 14 Dage«.

Den specielle og hemmelige Overeenskomst lyder saaledes[1]):

»1. Kongen forener med Frankrig en Division paa 10,000 Mand Fodfolk, 2,100 Ryttere samt 40 Kanoner, hvoraf 20 6℔'s og 20 3℔'s. Dette Korps paa 12,600 Mand skal være til fuld Raadighed for Keiseren, som kan føre det, hvorhen han vil, selv til Weichselen, naar der ikke er Uroligheder i Holsteen, Slesvig eller Jylland.

Da den største Deel af Hesttropperne nu er paa Sjælland, og Kongen har forpligtet sig til derfra at tage 4 Eskadroner for at komplettere de 2100 Heste, som han sætter

---

[1]) En Extrakt meddeeltes den bevægelige Armeedivision og findes i A. A. Konventionen er trykt heelt i Clerq: recueil des traités, II, 387.

til Keiserens Raadighed, forpligter Kongen sig til at benytte det første Øieblik, Fjenden lader Passagen over Storebelt fri, til at sende disse 600 Ryttere.

2. Keiseren forpligter sig til at have i 32te Division, beredt til at hjælpe Holsteen, Slesvig og Jylland, hvis disse Landsdele skulde blive angrebne, en Styrke af 15,000 Mand Fodfolk, 1500 Heste og forholdsmæssigt Artilleri, ialt 20,000 Mand.

3. Enhver af de 2 Magter vil holde 20 Kanonchalupper eller Baade for at forsvare Elben fra dens Munding til Hamburg.

Hs. danske Majestæt er af Hensyn til sine mellem Elben og Eideren boende Undersaatters Handelsinteresser nødsaget til at forlange, at 8 af de 20 Kanonchalupper, som han skal levere, skulle kunne bruges til at konvoiere danske Skibe, som handle paa Kysten ligeoverfor Helgoland, men de skulle tage fast Stilling paa Elben, naar enten Fjenden trænger derind, eller de franske Øvrigheder rekvirere dem.

4. Hamburg og Glückstadt skulle befæstes og provianteres, saa de kunne udholde en Beleiring og mindst 6 Maaneders Blokade.

5. Kongen af Danmark forpligter sig til strax og umiddelbart at true Sverrig enten ved Udrustninger i Norge eller ved fra Sjælland at gjøre Demonstrationer mod Sverrig. Naar Kongen af Danmark skulde faae mindre Brug for Tropper i sine Stater, vil han forøge Styrken af den Division, som skal operere med den franske Hær, saafremt han ikke forhindres deri af bydende Omstændigheder.

6. Naar den danske Division skal optræde udenfor dansk Territorium, skal den have Forpleining og Sold af Frankrig. Solden skal betales efter de for de franske Tropper gjældende Regler, Grad for Grad og Mand for Mand. Naar det franske Korps kommer paa dansk Territorium, skal det forpleies af Danmark. De danske Tropper, som alt ere anvendte paa den 32te Militairdivisions Grund, ville modtage den franske Sold fra den Dag, Ratifikationen udvexles.

7. Naar som Følge af de militaire Operationer svensk Pommern og Rügen okkuperes af den forbundne Styrke, skal denne Provinds overlades Danmark indtil Freden. Det danske Flag skal heises der. Fæstningskommandanterne skulle søges mellem de danske Officerer. Garnisonerne sammensættes baade af franske og danske Tropper i det Forhold, som Hs. keiserlige Majestæt anseer passende. Landet skal bestyres af Kongens Agenter, og Kontributionerne hæves for hans Regning samt indgaae i hans Kasse. De Garnisoner, som det danske Korps vil behøve for at bevogte Pommern og Rügen, skulle tages af de Tropper, som danne Divisionen.

8. Kongen forpligter sig til hurtigst muligt at skaffe den franske Hærs Remontering 10,000 Heste, som skulle betales af Frankrig kontant, efterhaanden som Leveringerne, der ikke maae være under 150 Heste, finde Sted. Hestenes Slags, Alder og Priis skulle bestemmes af de to Regeringer efter Overeenskomst.

9. Danmark vil ikke give noget Asyl i Holsteen, Slesvig eller Jylland for Flygtninge fra 32te Militairdivision, og Frankrig ikke i 32te Militairdivision for Flygtninge fra Danmark.

10. Da Skibsfartens og Handelens Ophør har bragt Kongens Finanser i en foruroligende Grad til Forfald, og Hs. Majestæt har den Hensigt i det forrige Kongerige Holland at stifte et Laan, som ikke skal overstige 8 Millioner frcs., for at erholde Hjælp til Bestridelsen af Krigsomkostningerne og for at kunne foretage nogle Operationer, der ere skikkede til at gjenopreise hans Papirssedlers Kredit, og da Keiseren vil give sin Allierede en ny Prøve paa den Interesse, han nærer for ham, erklærer Hs. keiserlige Majestæt, at han er beredt til paa den meest forbindende Maade at yde sin Garanti for dette Laan.

11. Kongen forpligter sig til at modtage i sine Havne franske Kapere og de Priser, de føre med sig, og at lade

disse Fartøier nyde Beskyttelse af Øvrighederne efter Kaperreglementet. Dog er det udtrykkelig fastsat, at for at erholde Ret til at beskyttes og ankre i Kongens Havne ere de franske Kapere forpligtede til ikke i noget Fald at optage enten danske Fartøier, der bære Flag og have autoriserede danske Papirer ombord, eller saadanne, som Hs. Majestæt af særegne Hensyn har skjønnet hensigtsmæssigt at give Licence.

De franske Kapere kunne først begynde deres Farter fra det Tidspunkt, Kongen har tilladt sine egne Undersaatter dette. Den fuldstændigste Gjensidighed skal i det franske Keiserdømmes Havne finde Sted til Gunst for danske Kapere.

12. De to Magters Gesandtskaber ved de forskjellige Hoffer skulle yde hinanden al den Hjælp, som de formaae, og gjensidig gjøre hinanden bekjendte med de politiske Meddelelser, der gjøres dem, samt Alt, hvad der iøvrigt vil kunne interessere begge Magter.

Nærværende Konvention skal have samme Kraft og Gyldighed, som om dens Artikler havde været indrykkede i den offenlige Traktat af denne Dag. Den skal ratificeres, og Ratifikationerne udvexles paa samme Tid som ovennævnte Traktat«.

Det blev bestemt, at Traktaten indtil Vaabenstilstandens Udløb skulde forblive ligesaa hemmelig som Konventionen, og baade den danske og den franske Øverstbefalende underrettedes derom. Men Kongen lagde strax Haand paa Opfyldelsen af de indgaaede Forpligtelser.

Foranstaltninger i Anledning af Traktaten.

Den bevægelige Armeedivision fik Navnet Auxiliairkorps, og til Fører for samme udnævntes Prinds Frederik af Hessen, som var kommen tilbage fra Norge. Til at komplettere Korpsets Rytteri bestemtes de fyenske Dragoner paa Sjælland, hvilke befaledes til Korsør for, efterhaanden som Leilighed dertil gaves, at overføres til Fyen.

Glückstadts Befæstning var alt i Gang. Dens Proviantering overdroges Chefen for Generalkvarteermesterstaben, Generalmajor I. Wolffgang Haffner[1]), hvem der i det Øiemed anvistes 800,000 Rdlr. Navneværdi.

Betræffende Opkjøbet af de 10,000 Heste var Remontekommissionen bleven adspurgt, om hvorvidt den turde paatage sig samme mod en Godtgjørelse af 10 pCt., og den havde erklæret sig istand dertil paa det Vilkaar, at Hesteudførsel blev forbudt, saa Kommissionen blev befriet for udenlandske Medopkjøbere. Da Regeringen under de ulykkelige Finansforhold ikke kunde undlade at forsøge paa at skaffe Statskassen umiddelbar Fordeel af samme Handel, fik Remontekommissionens Præses, Oberst C. C. Thienen, den 13de Juli følgende Skrivelse fra Kongen[2]):

»1) Det er Vor Hensigt, at disse 10,000 Hestes Betaling til Os i klingende Mynt skal komme Vore Finanser til Gavn; derfor skal det hele Antal Heste kjøbes for Vor Regning, 2) Du har med Hensyn hertil at lede Handelen saaledes, at det størst mulige Antal kjøbes i de danske Provindser og betales i danske Penge«.

Samtidig forbødes Hesteudførsel, og anvistes der ham et Forskud til de første Indkjøb paa 500,000 Rdl. Navneværdi.

Den Omstændighed, at Traktaten ikke maatte bekjendtgjøres før Vaabenstilstandens Udløb, foraarsagede mange Fortrædeligheder i Holsteen. Befolkningens Stemning var

---

[1]) Johan Wolffgang Reinhold Haffner, Broder til Oberstlieutenant Wenzel Haffner i Altona, var født 1770, blev Sekondlieutenant i Artilleriet 1786, Premierlieutenant 1789, Kapitain 1794, Aide Generalkvarteermester 1800, Kompagnichef ved ridende Korps 1805, senere Adjudant hos Kronprindsen, fik 1807 Majors Karakteer, hvornæst han overførtes til Generalkvarteermesterstaben som Oberstlieutenant og forfremmedes videre i samme.

[2]) Skr. fra Kongen til Thienen af 13de Juli (Kopi i G. A.).

Franskmændene imod, og Øvrighedernes Holdning var saadan, at den engelske Flaadekommandant paa Elben f. Ex. troede at kunne henvende sig til disse med et Spørgsmaal, om de vilde hjælpe ham til Smughandelens Beskyttelse, hvilket dog bevirkede et værdigt afvisende Svar fra den holsteenske Sødefension. Soldaterne paavirkedes af deres holsteenske Kvarteerværter, og Følgen deraf var idelige Stridigheder mellem disse og de Franske. Kongen skrev derfor til Schulenburg[1]: »De idelige Optrin mellem Vore og de Allierede geraade ikke Vore Officerer til Ære og ere en Følge af den tydske Tone og de i Tydskland mod Vore Allierede udkomne Libeller. Det er saare bedrøveligt, naar oplyste Mænd lade sig henrive til Sligt og derved glemme deres Pligter. Vi befale derfor herved allerhøist, at Ingen af Vore Militaire maa indlade sig i politiske Konversationer eller lade sig forlyde med saadanne Principer, hvorved man vil vise sin Klogskab ved at yttre andre Meninger end dem, Vi have antaget, hvilke maae være de, der ere til Statens sande Gavn. Saadant troe vi, at Vort 27 Aars Arbeide for Staten vel bør være Enhver Borgen for. Det befales endvidere, at samtlige Eskadrons- og Kompagnichefer samt Batterikommandeurer ideligen bør virke paa Mandskabet ved at fremstille for det, at det er Vor almindelige Villie, at det skal holde Venskab med de franske Soldater, og at Saadant er dobbelt Pligt, da ikkun derved paa Kampens Dag Seir og Ære kan vindes af Vore Tropper«.

Tumult i Lübek. De forskjellige Optrin, som havde givet Anledning til denne Skrivelse, traadte imidlertid i Skygge for, hvad der den 10de Juli forefaldt i Lübek. Ved Uddelingen af Fourage paa denne Dags Morgen blev en fransk Sergent utaalmodig over, at han og hans Folk skulde vente til de hol-

[1]) Brev fra Kongen til den bevægelige Armeedivision af 11. Juli 1813.

steenske Ryttere vare expederede. Han gik ind mellem disse for at skynde paa dem og gav En af dem et Stød i Ryggen, men denne forstod Sagen uret, vendte sig om, greb Sergenten i Brystet og kastede ham i Forening med andre Ryttere ud af Kredsen. Franskmændene løbe nu hjem for at hente Sabler; da de kom tilbage, vare Holstenerne færdige og borte; men disse vilde ikke lade Udfordringen uændset, grebe ogsaa deres Sabler og begyndte, understøttede af et Kompagni af Dronningens Livregiment samt af nogle lübekske Indvaanere et Slagsmaal, som det kun med Møie lykkedes Kommandanten, Thiebault, at stille, efterat mange holstenske Krigsmænd, deriblandt ogsaa nogle Officerer, vare arresterede. Hele denne Tildragelse var vel egenlig ikke af væsenlig anden Natur end de Slagsmaal, som alle Garnisoner, selv de, der ere sammensatte af Tropper fra samme Land, have Exempler paa, men paa Grund af det, som var gaaet forud baade i Lübek og paa andre Steder af den danske Linie, saae Marechallen det Forefaldne i et mørkere Lys og yttrede endog i sin første Vrede, at det var bedre at have de danske til Fjender end Venner. Schulenburg sendte sin Stabschef Carl Bardenfleth[1]) til Lübek for at undersøge Sagen, men den fik ingen Følger for Holstenerne, idet hele Skylden kom til at hvile paa 6 Ryttere, som — meget bekvemt for Sagens Udfald — netop vare deserterede. For den Andeel,

---

[1]) Jens Carl Bardenfleth, født i Slagelse 1780, kom 1803 som Sekondtltn. til Tjeneste under Generalkvarteermester Binzer, blev 1806 Aide Generalkvarteermester og Premltn., saaredes haardt ved Stockelsdorf s. A. og maatte de følgende Aar paa Grund af Helbredshensyn anvendes ved Stabsforretninger paa Fyen og i Sjælland, blev 1808 sendt til Bernadotte i Hamburg, dernæst Chef for Prinds Christian af Augustenborgs Stab i Odense og Divisionskvarteermester, fik 1812 Majorskarakteer og udnævntes 1813 (24/6) efter Ansættelsen som Stabschef ved den bevægelige Armeedivision til Overkvarteermester.

Lübeks Indvaanere havde taget i Optøierne, lod Davout en stor Deel af dem føre til Strafarbeide ved Hamburg.

Paa Grund af Forholdene havde Davout længe ønsket de danske Tropper i Leir eller Bivouak; men Kongen havde modsat sig dette deels som Følge af en vis Uvillie mod Leirliv overhovedet, deels af Hensyn til Bekostningerne; men da Davout efter Traktatens Afsluttelse fik fuldstændig Raadighed over det danske Korps — dog saaledes, at han før Vaabenstilstandens Ophør ikke maatte føre det ud over Grændserne, men kun forlægge det, som han vilde, paa Holsteens Grund — befalede han Troppernes Koncentration, idet han henpegede paa Vaabenstilstandens snare Ende, hvilken gjorde Forsigtighed til Pligt. Da Forpleining in natura derved blev nødvendiggjort, tillod Kongen, at de i Rendsborg opbevarede Telte, som sidst havde været benyttede af den hollandske Brigade Gratien, udleveredes, og der oprettedes da en Leir ved Glinde for 1ste Brigades Gros og en mindre ved Sik for Avantgardens Hovedstyrke. Levnetsmidlerne til de leirede og om Leiren koncentrerede Tropper udskreves i Omegnen.

Leiren ved Glinde.

Ny Opstilling af de danske Tropper.

Den nye Opstilling, hvis Detailer Marechallen befalede den 19de, var følgende:

Avantgarden med Hovedstyrken leiret i Sik, Forposter ved Trittau og Detachements mellem denne By og Traven,

1ste Brigade, sammentrængt om Glinde med Oldenburgske Regiment i Leir, beherskende ved Forposter Veiene til Grande og Sande, ved hvilket sidste Sted den havde Forbindelse med den franske Division Loison, der stod mellem Bergedorf og Zollenspiker,

2den Brigade i et koncentreret Kantonnement mellem Schwartau og Hamberge langs Traven til umiddelbar Understøttelse for Lübek, hvor der, som hidtil, forblev een

af Brigadens Batailloner sammen med de franske Tropper under General Thiebault.

Mange af de til de franske Divisioner hørende Tropper manglede endnu; efterhaanden som de ankom fra Wesel organiseredes de i Hamburg, hvor en Deel af Thiebaults Division tilbageholdtes, medens Generalen selv[1]) med Resten af Tropperne var i Lübek. Udførelsen af Traktaten fra dansk Side stødte strax paa store Vanskeligheder, foraarsagede ved Finansnøden. Wolffgang Haffner kunde ikke forskaffe sig Noget for Navneværdi i Holsteen, og Thienen var ikke bedre stillet, thi Koursen paa Sedler, som havde holdt sig paa 2000 % ligetil Mai, steg — samtidig med den Forandring, som foregik i Landets Politik — til 3,600 %, 5000 %, og med en saa tydelig Tendents til yderligere Stigning, at ingen Beregning kunde opstilles med dette Omsætningsmiddel til Grundlag. Allestedsfra kom der Anmodninger om Penge. Prinds Christian fordrede f. Ex. 500,000 Rdl. til Norge »da de dette Rige hidtil tildeelte 875,000 Rdl. umulig kunde være Alt, hvad der tilkom dette Rige af Bankens Reservefond«. Men Koursen bevirkede, at al Hjælp, som sendtes, blev for knap, og Beholdningen af Papirspenge var ikke stor nok til at tilfredsstille de stedse stigende Krav. Sølv indkom slet ikke, og det behøvedes — først til Auxiliairkorpset; thi Kongen havde indfriet sit Løfte og fra 1ste Juli ladet Officerer og Mandskab i den bevægelige Armeedivision faae Halvdelen af deres Løn i Sølv paa gammel Viis[2]), — dernæst til Glück-

---

[1]) Paul Charles François Adrien Henri Dieudonné Thiebault, født i Berlin, hvor hans Fader var Lærer ved Frederik den 2dens Krigsskole, studerede først Retsvidenskab i Paris, men gik 1792 med i Krigen som Grenadeer og steg efterat have gjort Tjeneste i Italien, Spanien, Portugal, Østerrig og atter Portugal til Divisionsgeneral i Spanien. Han var Æresdoktor ved et spansk Universitet og Forfatter til en Deel Skrifter, meest af krigsvidenskabeligt Indhold, men besad ikke i nogen høi Grad Davouts Tillid.

[2]) Divisionskommandoen havde støttet paa dette Udtryk i Kongens

stadts Proviantering, til udenlandske Betalinger og endelig kunde det heller ikke undværes i Rigerne selv; Prinds Christian Frederik skulde f. Ex. betale Fragten til de russiske Skibe, som bragte Korn fra Archangel.

De Forsøg, som vare gjorte paa at danne et Budget, vare strandede. Landetaten havde forlangt 30 Millioner aarlig, og Marinen, som ikke vilde staae tilbage for Krigsmagten tillands, ogsaa 30 Millioner. En Kommission var bleven nedsat for at indskrænke disse Beløb; men det maatte naturligviis blive klart, at den første Betingelse for et Budget er en nogenlunde fast Myntfod, men at en saadan ikke var opnaaet.

For at komme ud over disse Vanskeligheder nedsatte Kongen den 16de Juli en stor Finanskommission, som havde at ordne Detailerne ved den allerede besluttede Forandring i Fr. 5 Jan. 1813 samt tillige at finde Ressourcer for Staten.

Vigtige finansielle Beslutninger.

Som den nærmeste Følge af Kommissionens Forhandlinger fremkom Fr. 30te Juli 1813, ifølge hvilken Banken gik over til at blive et udenfor Staten staaende Institut, som tilhørte dem, der som Grundeiere havde indbetalt Heftelser til samme, men den fulgtes snart af en anden, idet nemlig Sølvmynt atter indførtes som det gængse Betalingsmiddel i Hertugdømmerne.

Det var hovedsagelig for at skaffe Staten Indtægter i Sølv, at denne Foranstaltning besluttedes. Ikke blot vilde nemlig fra nu af Skatter og Afgifter i disse Landsdele indkomme i klingende Mynt ligesom tidligere, men idet Regeringen opfyldte Hertugdømmernes ivrigste Ønske, kunde

Skrivelse derom beregnet Rigsbankdaleren til 48 Lß., som om den var en Kourantdaler, hvilken Beregningsmaade — trods forskjellige Indsigelser fra General Kommissariats Kollegiet — længe holdt sig.

den forlange at blive sat istand til ogsaa fra sin Side at kunne præstere alle Betalinger i Sølv og fordre et Sølvlaan, der kunde betragtes som en Slags Erstatning for den Tid, i hvilken der siden Aarets Begyndelse ikke var indkommet rede Penge.

Saaledes skeete det. Fra 1ste August gik alle kontraktmæssige bestemte Pengebeløb, som efter Fr. 5te Jan. vare forandrede til Seddelgjæld, for Holsteens og Slesvigs Vedkommende tilbage til Sølv, og naar en Holstener og en Sjællænder paa samme Tid havde Gjældsfordringer, som vare kontraherede i Sølv før 1813, fik Holsteneren sine Penge i Sølv, Sjællænderen i Sedler efter Fr. 5te Januar. Skatter og Afgifter erlagdes fra samme Dag i Sølv saaledes, at der til hver Rigsbankdaler betaltes $^{3}/_{5}$ Deel i Tillæg for at forøge Beløbet til den tidligere i Hertugdømmerne gangbare Kourantdalers Værdi. Sølvlaanet bestemtes til $1^{1}/_{4}$ Million Specier, hvilke lignedes paa alle Kommuner i Holsteen og Slesvig og skulde betales i 5 Terminer fra 1ste August til Aarets Udgang med $^{1}/_{4}$ Million Specier eller $^{1}/_{2}$ Million Rigsbankdalere hver Gang og forrentes med 5 %.

Regeringen havde nu faaet Udsigt til noget Sølv strax og en regelmæssig Tilgang senere, men Sedlerne i den øvrige Deel af Danmark og Norge sank nu i et næsten utroligt Forhold[1]), og de beklageligste Følger indtraadte, idet f. Ex. fra nu af Kongen lod sig afholde fra — selv om Omstændighederne ellers krævede det — at sende Tropper til Hertugdømmerne, fordi han manglede Sølv til deres Underhold.

Ved Sølvlaanet blev Kongen sat istand til at proviantere Glückstadts Fæstning. De fornødne Summer anvistes Generalkvarteermester Wolffgang Haffner istedenfor de tidligere 800,000 Rdl. Navneværdi. Derimod vilde Kongen Glückstadts Proviantering.

[1]) I et halvt Aar fra Kours 5000 % til 14.000 %.

ikke fravige de om Hesteindkjøbet tagne Bestemmelser, som derfor stødte paa uovervindelige Vanskeligheder.

Hesteleverancen. Forskjellige holsteenske Hestehandlere havde strax gjort Remontekommissionen Tilbud om Overtagelse af betydelige Dele af Leverancen, og Thienen havde modtaget deres Hjælp, hvorfor han bad Kongen om ogsaa at maatte faae et Forskud i Sølv; men Kongen svarede[1]), at det var hans Ønske, at hvad der var afsluttet i Holsteen betræffende Leverancer maatte gaae tilbage; thi »da Hestene i Jylland kostede 2400 Rigsbankdaler Stykket, men i Hertugdømmerne 80 Specier Stykket, vare de paa sidste Sted dobbelt saa dyre som i Jylland; ved at opkjøbe Heste i Hertugdømmerne vilde man fordyre Hestene ogsaa i de danske Provindser, og Statskassens Fordeel ved dette Opkjøb af Heste vilde blive forringet«.

Thienen maatte altsaa begive sig til Jylland; men inden Opkjøbet var begyndt, modtog Kongen i Anledning af den Overeenskomst, som ifølge Konventionens § 8 skulde sluttes om Hestenes Slags, Alder og Priis saavel fra Alquier, som gjennem Oberstlieutenant Aubert i Altona de for den franske Remontering gjældende Bestemmelser, ifølge hvilke der trods strenge Fordringer til Hestenes Høide og Ydre ikke maatte gives mere end 500 francs for en Kuirasseerhest, 460 for en Dragonhest og 360 for en Husarhest. Kongen fik nu meest Lyst til at frasige sig hele Leverancen mod at give de Franske Lov til at remontere selv, saameget mere, som de i Holsteen indkjøbte Alt, hvad de kunde, og Davout, høiligen allarmeret over det udstedte Forbud mod Hesteudførsel, gjennem Overpræsidenten i Altona, C. D. Blücher, havde nedlagt en indtrængende Forestilling om at faae det hævet. Alquier syntes en Tid at ville gaae ind paa, at lade Frankrig selv overtage Remonteringen, og Kongen, som for dette

[1]) Skrivelse fra Kongen til Thienen af 4. Aug. (Kopi i G. A.)

Tilfælde først betingede sig Tolden, 16 Rdl. for hver Hest, lovede omsider de Franske toldfri Hesteudførsel, eftersom dette havde været tilstaaet Aaret før; men tilsidst kom man dog tilbage til, at Kongen skulde præstere Leverancen, som han havde lovet. Oberst Meunier, som skulde modtage og syne Hestene paa Frankrigs Vegne, kom til Kjøbenhavn, Davout og Alquier skyndede paa, og Leverancen begyndte.

Men det er en Selvfølge, at en Remontekommission, vant til i Ro og Mag at forsyne den lille danske Hær med de Heste, den aarlig behøvede til Komplettering, ikke kunde være indrettet paa at opkjøbe og sende den franske Hær 10,000 Heste inden en Maanedstid. Uagtet der forbødes Hesteudførsel mellem Jylland og Fyen, Jylland og Slesvig, samt Slesvig og Fyen for at lette Indkjøbet, uagtet der kommanderedes Soldater fra Slesvig til hurtigt at føre Hestene til Hamburg, uagtet det tilsidst tillodes Thienen, naar han havde afleveret en Deel og faaet Guld derfor, da ogsaa at kjøbe Heste i Holsteen for de modtagne Kontanter, saa blev det, som ankom til Hamburg, dog kun en Ubetydelighed, og Davouts Rytteri var langtfra blevet beredent, da Forholdene længere hen toge en saadan Vending, at Remonteringen blev overflødig.

Vaabenstilstanden forlænges.

Ved Vaabenstilstandens Udløb havde Davout ikke faaet Ordre til at begynde Fjendtligheder. Under Skin af virkelig at ville forhandle om Fred, men i Virkeligheden kun for at trække Tiden ud til de franske Rustninger vare færdige, havde Napoleon nemlig faaet Stilstanden forlænget til den 10de August med 6 Dages Opsigelse efter den Tid, altsaa egenlig til den 16de, og Kongressen i Prag, hvor franske, russiske og preussiske Befuldmægtigede skulde forhandle under Fyrst Metternichs Ledelse, blev begyndt.

Danmarks piinlige Stilling trak sig altsaa længere ud. En ubetydelig Forandring i den politiske Situation opstod derved, at den russiske Gesandt Lisakewitz blev kaldt hjem,

hvilket Carl Johan havde faaet udvirket under Konferencen i Trachenberg, og at derfor ogsaa Blome kaldtes bort fra Petersborg; ellers var Stillingen til alle Magter den samme som hidtil, men Gesandten i Berlin, Kammerherre F. Eyben, og Grev Christian Bernstorff, som var reist til Prag for at overvære Kongressens Forhandlinger, følte sig tilsidesatte og henviste til Uvirksomhed. Med Sverrig vedblev Forholdet at gaae som tidligere. Som et Exempel kan anføres, at da Praibaaden fra Øresunds Toldkammer en Dag seilede ud mod et russisk Koffardiskib for at affordre det Told, affyrede nogle tilstedeværende svenske Kanonbaade et skarpt Skud mod den og nødte den til at vende om, uden at Fæstningen Kronborg foretog sig Noget i den Anledning.

En lignende Tilbageholdenhed ønskede Kongen ogsaa anvendt i Norge og opfordrede derfor Prinds Christian til at stræbe efter at undgaae Fredsbrud før det Tidspunkt, da Keiser Napoleon ifølge Traktatens § 2 var forpligtet til at erklære Sverrig Krig.

Norge. Norges Stilling var paa Grund af den vanskelige Forbindelse med Danmark meget trykket paa denne Tid.

Da Forbudet mod dansk-norske Posters og Reisendes Befordring gjennem Sverrig var bleven Prinds Christian forkyndt den 24de Juni af den svenske vagthavende Officeer ved Svinesund, manglede han alt nogle Poster og lod derfor Aggershuus Stiftamt forhøre sig hos Gouverneuren over de tilgrændsende svenske Provindser om Grunden til denne overordenlige Forholdsregel. Da to i den Anledning afsendte Breve imidlertid ikke foranledigede anden Besked, end at man om den Sag maatte henvende sig til Grev Essen[1]), skrev Prindsen selv til denne. Han

[1]) Hans Henrik Essen, født i Vestergothland 1755, Fanejunker 1768, Kornet 1773, studerede en Tid i Upsala og Göttingen, blev 1775 Lieutenant og 1777 Hofstaldmester, fulgte som Gustav den

forespurgte sig[1]), om det Forbud, som sandsynligviis var givet de danske Poster mod at passere Sverrig, var udgaaet fra Kongen af Sverrig som en Forholdsregel for længere Tid, — om den Underretning, som var given norske Reisende om, at de havde at forlade Sverrig inden 24 Timer, ligeledes var efter hans svenske Majestæts Befaling, — om der var lagt Beslag paa danske og norske Skibe i Sverrigs Havne, saaledes som man havde berettet ham, og om denne Forholdsregel var at betragte som varig, og hvad Grunden dertil var, — endelig om de den 15de og 21de Juni fra Norge afgaaede Poster havde passeret Sundet, da han ellers vilde benytte sig af sin Ret til at fordre dem tilbage.

Kapitain J. K. Spørck, som skulde overbringe dette Brev, fik ikke Tilladelse til at komme ind i Sverrig; derimod blev det den 5te Juli modtaget af den svenske Vagt ved Svinesund og kort efter af Feltmarechal Essen besvaret saaledes[2]): — »Med Hensyn til de fire Spørgsmaal, som Deres Høihed har behaget at henvende til mig i Deres Brev, skal jeg svare med al den Aabenhed, som jeg er vant til at bruge i Forhandlinger. Det første, som har Hensyn

---

3dies Yndling denne paa Reiser og var hans Ledsager paa den Maskerade, hvor han blev skudt 1792. 1795 blev han Generalmajor og Overstatholder i Stockholm, 1800—1806 var han Generalgouverneur i Pommern. Efter Gustav IV Adolphs Afsættelse var han Mediem af Hertug Carls Raad, sendtes dernæst som Fredsunderhandler til Paris og blev, da Pommern og Rügen gjenerholdtes, paany Generalgouverneur over samme. 1810 modtog han paa Kongens Vegne Bernadotte i Helsingborg og ledsagede ham til Stockholm, blev 1811 Feltmarechal og Øverstbefalende over Kystarmeen, 1813 Chef for Reservearmeen, der var opstillet mod Norge.

[1]) Brev fra Christian Frederik til Essen af 27 Juni, trykt i Yngvar Nielsens »Breve fra Grev H. H. Essen til Kronprinds Carl Johan, Christiania 1867, S. XI.

[2]) Essens Svarskrivelse i Kopi bilagt Christian Frederiks Brev til Kongen af 9de Juli. (G. A.)

til de Forholdsregler, som Sverrig har taget for at forhindre danske Posters Passage, kan ikke besvares af en Krigsmand, som modtager og udfører sin Regerings Ordrer uden at forlange Motiver dertil eller politisere. Da det andet omtrent er af samme Natur som det første, henholder jeg mig med Hensyn til Udelukkelsen af norske Reisende fra Kongeriget Sverrig til det, jeg nylig sagde med Hensyn til de danske Poster. Det tredie omtaler en Forholdsregel, som jeg aldeles ikke kjender, men som jeg ikke kunde være uvidende om, dersom den var tagen. Med Hensyn til det fjerde og sidste Spørgsmaal betræffende de danske Poster af 15de og 21de Juni skal jeg ikke undlade at erkyndige mig om, hvorvidt de have passeret Sundet, og saasnart jeg har faaet Underretning derom, skal jeg skynde mig at meddele det til Deres Høihed. Omendskjøndt — som jeg allerede har havt den Ære at sige — de politiske Diskussioner ikke høre under min Ressort, og jeg følgelig ikke kan gaae ind paa nogen Undersøgelse af det danske Hofs Maade at handle paa, forener jeg dog gjerne mine Ønsker med Deres Høiheds om, at den bedste Aand kan herske mellem to Nationer, der ere skabte til at agte og forstaae hinanden.«

Essen foretog kort efter en Orlovsreise; fra Brigadegeneral Gyldenstolpe, som under hans Fraværelse befalede Reservearmeen, modtog Prinds Christian den 20de Juli den Meddelelse, at 2 Postsække, af 21de og 27de Juni, fandtes i Helsingborg, hvor de tilbageholdtes for ved Leilighed at ombyttes med et Antal svenske Postsække, som vare i Helsingør.

Prindsen fik under de indtraadte Forhold atter Bekymringer for Norges Forsyning. Der havde den 2den Juli været et Opløb af Hungrige i Christianssand, ved hvilket Øvrigheden og Kommandanten havde maattet tillade Almuen at eftersee Pakboderne, for at den kunde blive overbeviist om, at der intet Forraad gjemtes der. Ogsaa i Aren-

dal havde der mellem den 30te Juni og 1ste Juli fundet nogle Kornuroligheder Sted, idet Landalmuen havde nødt Byens Repræsentanter til Uddeling fra Magazinerne og den sidste Dag under Forsøget paa at tiltvinge sig større Maal endog havde mishandlet nogle Borgerofficerer, der vilde stille Hoben tilfreds, saa at Briggerne, der laae til Ankers i Havnen, maatte sende Mandskab iland for at gjenoprette den borgerlige Orden. Imidlertid vedblev der at komme Korn fra Danmark, paa den Tid, som det syntes, meest i Skibe under fremmed, selv svensk, Flag og med fingerede Papirer, i hvilken Henseende navnlig et Handelshuus i Leith, Denowan & Ko., var behjælpeligt. Derhos lykkedes Archangelfarten over al Forventning. For at beskytte den udstedte Christian Frederik nogle Kaperbreve, hvis Eiere dog kun maatte tumle sig i Farvandet Nord for Bergen; men det behøvedes ikke, thi det russiske Flag reddede Ladningerne, uagtet de hver Gang bleve undersøgte af de i de nordlige Have posterede engelske Krigsskibe.

Paa Grund af den ufuldkomne Forbindelse med Danmark var Christian Frederik uden Kundskab om, hvad der foregik i Europa. Han bad Kongen, om det udenrigske Departement ugenlig maatte sende ham en chiffreret Beretning om den politiske Tilstand, da det forekom ham, at han i sin Stilling maatte kjende den; men det tillodes ikke, og han var derfor henviist til at øse sin Kundskab af de Meddelelser, Kongen gjorde ham saavelsom de andre Generaler, men som hverken vare klare eller udtømmende. Heller ikke kunde han følge, hvad der foregik i den danske Regerings Skjød, saa nøie, at han kunde gjøre sin Indflydelse hos Kongen gjældende. Han fremkom med mange Forslag, saaledes f. Ex. at nogle med Norges Forfatning kyndige Mænd maatte tages paa Raad med om de Forslag til Rigsbankens Omordning, som vare paa Bane, »da det uendeligt meget vilde bidrage til at give Indretningen Tiltro i Norge«, men

Alt, hvad han paa denne Tid foreslog, kom enten for seent eller blev ikke bifaldet. Paa Grund af, at Forbindelsen med Danmark var afbrudt, indrettede han en Overkriminalret og optraadte i enkelte Retninger noget mere egenmægtig, end Frederik den 6te syntes om.

Med Hensyn til den Politik, som fulgtes ligeoverfor Sverrig, samstemmede han ganske med Kongen. Han skrev saaledes den 26de Juli, »at han beundrede Kongens Taalmodighed i at taale de svenske Krænkelser, men dybt følte Nødvendigheden af denne Selvopoffrelse; da de Svenske kun ønskede en Krigserklæring og et Angreb fra vor Side, var den modsatte Adfærd netop den rigtige.« Afspærringen mellem Sverrig og Norge blev stedse strengere. Den 28de Juli modtog han fra Grev Gyldenstolpe følgende Brev: »Jeg bør underrette Dem om, at efter Kronprindsens Ordre skal enhver Forbindelse til Lands og Vands ophøre mellem Sverrig og Norge, og at selv norske Fiskerbaade ikke for Fremtiden maae lægge til ved den svenske Kyst«. Strax derefter forbød Prindsen da ogsaa svenske Fartøiers Modtagelse ved den norske Kyst.

Det vilde iøvrigt have været vanskeligt selv for det udenrigske Departement i Kjøbenhavn at give nogen orienterende Oversigt over, hvad der paa denne Tid foregik midt i Europa; thi den danske Regering følte sig selv isoleret og var, da den forlængede Vaabenstilstand nærmede sig sin Ende, ude af Stand til at danne sig nogen bestemt Formening om, hvorvidt Forhandlingerne i Prag vilde føre til Krig eller Fred.

Paa de Forbundnes Side bestemte Carl Johan som Chef for Nordarmeen Wallmodens Korps til at være det, som ifølge Trachenberger Overeenskomsten skulde staae ligeoverfor de Danske og Franske. Det var under Vaabenstilstanden blevet udrustet og reorganiseret for engelske Penge, og dets oprindelige Bestanddele, de hanseatiske, mecklenburgske,

anhalt-dessauske, hannoveranske og russiske Tropper, som vare trukne tilbage fra Hamburg, vare blevne forøgede med engelske, som vare hvervede paa Helgoland og i Forening med Hannoveranerne dannede en saakaldt engelsk-tydsk Legion, samt med en russisk-tydsk Legion, dannet af de Krigsfanger og Deserteurer, som fra de tydske Hære, Napoleon havde ført med sig ind i Rusland, vare komne i Russernes Hænder. Derhos forøgedes Korpset endvidere med den svenske Generallieutenant Ernst Vegesàck og den 6te svenske Brigade, som efterlodes i Mecklenburg, medens Carl Johan med de øvrige svenske Tropper begav sig til Berlin, og man paa begge Sider stillede sig op til den store Kamp, som skulde foregaae.

Napoleons Styrke langs Elben var svulmet op til 370,000 Mand, medens de svenske, russiske og preussiske Stridskræfter ligeoverfor ham vare 350,000 Mand. Endvidere havde Napoleon — foruden Tropperne i Spanien — en 100,000 Mand i Fæstningerne ved Oder og Weichsel, 20,000 Mand i Bayern og 60,000 Mand i Italien, men ogsaa de Allierede havde foruden ovennævnte Styrke ved Elben Beleiringskorpser ved Oderens og Weichselens Fæstninger samt Reserver, som vare under Organisation. De franske Kadrer vare fyldte med uøvede Rekrutter, men det Samme var i en næsten endnu høiere Grad Tilfældet med den største Deel af de Forbundnes Hær, og Napoleon havde altsaa Grund til at haabe paa Seir, hvis han fik Lov til at afgjøre Sagen med de nuværende Fjender alene.

Overblik over den krigerske Situation i det Hele.

Men mellem de krigsførende Magter stod Østerrig som Mægler med en kampfærdig Hær paa 200,000 Mand og vilde bringe afgjort Overmagt paa den Side, det sluttede sig til. De Fordringer, det som Mægler havde opstillet, og hvortil det havde sikkret sig Preussens og Ruslands Samtykke, vare, at Frankrig skulde afstaae Hansestæderne, Protektoratet over Rhinforbundet, Polen og Illyrien. Hvis Na-

poleon var gaaet ind herpaa, og Østerrig var blevet sit Program tro, vilde Frankrig have beholdt Rhingrændsen, Holland, Westphalen og Italien, og Danmark vilde i det Mindste foreløbigt have beholdt Norge, da dettes Afstaaelse ikke var optagen i Østerrigs Forslag[1]); men Napoleon, som holdt fast ved Haabet om, at hans Svigerfader ikke vilde erklære sig imod ham, og i værste Tilfælde troede at kunne forhale Østerrigs Tilslutning til de Forbundne i saa lang Tid, som han behøvede til at kaste Russerne og Preusserne tilbage til Weichselen, var ubøielig, og Østerrig erklærede da, at det vilde være Fjende af den Part, som den 10de August ikke havde antaget dets Betingelser.

Af den franske Elbhær stode 330,000 Mand langs Øvreelben i og ved de befæstede Punkter Königstein, Dresden, Torgau, Wittenburg og Magdeburg, i hvilken sidste Fæstning der var 20,000 Mand under General Lemarois. Fra Magdeburg til Hamburg var der en 30 Miil lang Strækning, som var ubesat, eftersom det lille Fort Werben, hvis Befæstelse var begyndt med Vaabenstilstanden, var opgivet.

Den fjendtlige Hær stod opstillet paa lignende Maade. Dens Hovedstyrke var i Schlesien, Carl Johan med Nordarmeen Syd for Berlin. Fra General Hirschfeld, som laa ligeoverfor Magdeburg, var der en 30 Miil til det i Mecklenburg efterladte Korps.

Davout med sit danske og Wallmoden med sit svenske Hjælpekorps dannede saaledes to ligeoverfor hinanden staaende fjendtlige Hære, hvis Operationer vel vare afhængige af, hvad der skeete ved de store Armeer, som mødtes i Sachsen og Schlesien, men som begge vare detacherede og derfor saa selvstændige, som enhver Hær, der ikke kommanderes af Krigsherren selv, kan være.

---

[1]) See Swederus: Sveriges Krig och Politik, Side 291.

Ingen af disse to Modstandere var endnu bleven færdig med sine Rustninger, men begge gjorde sig istand til med de Kræfter, de havde, at begynde Krigen med Eftertryk.

Davouts fransk-danske Korpses endelige Inddeling og Styrke.

Keiser Napoleon havde — for fra sin Side at opfylde Traktaten — sendt nogle Krigsfartøier langs Nordtydsklands Kyst til Elben; men det var kun faa. Resten maatte tages af Elbfartøier, som armeredes, hvorfor der fra Holland sendtes franske Søfolk og Skibsarbeidsmænd over Land til Hamburg. Det Danmark lovede Krudt anvistes samme, men i Amsterdam.

Som Gouverneur i Hamburg var ankommen Grev Hogendorf[1]), en Mand med Ry for Strenghed. Han kom strax i Uenighed med Sekretair Clausewitz, hvem han beskyldte for at nære de samme Anskuelser som Rist; men Kongen besatte nu Sidstnævntes Post med Generalkonsul Bockelmann, der var fordreven fra Rostock, og Forholdet blev da noget bedre, hvorvel Greven vedblev at nære Mistillid til de Danske paa Grund af den holsteenske Stemning, han kom i Berøring med.

Det 13de franske Armeekorps havde nu faaet sin endelige Form, om end Divisionerne langtfra vare komplette. Loisons og Thiebaults Divisioner skulde hver bestaae af 4 Regimenter paa 3 à 4 Batailloner. Den 50de Division under Wichery deeltes i en immobil Deel, bestaaende af Garnisonssoldater, Fæstningsartilleri, Gensdarmer, Depoter og Krigsværksteder, Marine- og Toldsoldater, hvilken skulde

---

[1]) Thierry Hogendorf, Hollænder, født i Rotterdam 1761. havde været Gouverneur over en hollandsk Koloni paa Java, men, anklaget for nogle Misbrug, var han vendt hjem for at retfærdiggjøre sig. Han frikjendtes, men reiste ikke tilbage til sit Embede, blev derimod 1806 hollandsk Krigsminister, hvilken Post han fratraadte Aaret efter for at blive Hollands Gesandt først i Wien, saa i Berlin, endelig i Madrid. 1811 blev han keiserlig Divisionsgeneral.

forblive i den nye Fæstning under Hogendorf, og en mobil Deel, bestaaende af 12 Batailloner i 2 Brigader, hvilken under Wicherys Befaling skulde deeltage i Fremrykningen under Davout, men i Tilfælde af Retraite søge tilbage til Hamburg, hvis Skjæbne den skulde dele. Armeekorpsets Divisioner bestod nu af følgende Regimenter:

3die Division Loison: 15de, 44de, 48de og 108de Linie-Regiment.

40de Division Thiebault: 30te, 33te, 61de og 111te Linie Regiment.

50de Divisions 2 mobile Brigader under Wichery: 3die, 29de, 33de lette og 105te Linie Regiment.

Til Dannelse af Rytteri var der sendt Officerer fra Armeen i Spanien, medens udskrevne Kavalerister kom fra Frankrig, og Hestene skulde leveres af Danmark. Af Ryttergeneraler var der kommet en Divisionsgeneral Watier og 3 Brigadegeneraler, hvoriblandt den bekjendte Charles Lallemand; men af tjenstdygtige Rytterafdelinger havdes kun 28de Jægerregiment tilhest, der hørte til 50de Division, og et polsk Uhlanregiment paa 2 Eskadroner, der sattes under Loison, hos hvem Lallemand var høistbefalende Rytterofficeer. De øvrige ankomne Kavalerister gik foreløbigt — indtil Hestene vare modtagne — ind under den 50de Divisions immobile Deel.

Af Artilleri havde man — saavidt sees kan — kun 4 à 5 bespændte Batterier til at begynde med; men paa Arsenalet i Hamburg arbeidedes der med stor Kraft paa at forøge Antallet. Der havdes Kanoner, Materiel og Personel nok; derimod manglede man ogsaa for dette Vaabens Vedkommende Heste.

Davouts Stabschef var General Laville, de oekonomiske Forretninger ledede af Ordonnateuren Thomas og Bestyreren af Pengevæsenet og den keiserlige Skat i 32te Militairdistrikt Grev de Chaban.

Det danske Hjælpekorps havde modtaget sin nye Chef, Prinds Frederik af Hessen, og omsider faaet at vide, at det skulde kæmpe sammen med de Franske, der vare Danmarks eneste Venner. Den tidligere slette Tone forsvandt næsten øieblikkelig fra Korpsets Rækker, og Prindsen, som strax viste, at han var en Mand, der havde Hjerte for sine Undergivne, vandt ikke blot disses Tillid og Hengivenhed, men ogsaa Davouts ubetingede Anerkjendelse.

De fyenske Dragoner vare endnu ikke komne, men ellers var Korpset omtrent fuldtalligt og fik nu følgende Inddeling:

Avantgarde, Oberst Waldeck:
2den Bataillon slesvigsk Jægerkorps,
1ste og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter,
2 Eskadroner Husarer,
Batteriet Gerstenberg.

1ste Brigade, Generalmajor Schulenburg:
1ste, 2den og 4de Bataillon »Oldenburg«,
1ste Bataillon »Dronningen«,
4 Eskadroner holsteenske Ryttere,
Batteriet Koye.

2den Brigade, Generalmajor Lasson:
1ste Bataillon »Fyen«,
1ste og 2den Bataillon »Slesvig«,
3die og 4de Bataillon »Holsteen«,
4 Eskadroner jydske Dragoner,
Batterierne Lohse og Gønner.

Stabschef i Hovedkvarteret var Carl Bardenfleth, Souschef Løvenørn Bardenfleth. Som høistkommanderende Artilleriofficeer var Kommandanten i Altona, Oberstlieutenant J. d'Aubert[1]), bleven ansat, som Ordonnateur Overkrigs-

[1]) Jacques d'Aubert, født i Kjøbenhavn 1769, blev 1781 Sekondltn. i Artillerikorpset, 1787 Premltn., 1791 Stabskapitain, 1802 Chef

kommissair Fischer. Til Leder af Intendant- og Pengeforretningerne blev Generalkrigskommissair Münch fra Generalkrigskommissariatet i Kjøbenhavn udseet, men han reiste for langsomt og var — til stor Skade for Divisionen — ikke kommen, da Fremmarchen begyndte.

Korpsets Train bestod endnu kun af Befordringer, som vare udskrevne af Landet, da Stykkudske og Heste til at danne et fast Train ikke vare komne. Den store Park kamperede i Bramstedt under Bevogtning af eet Kompagni og nogle Husarer.

Den danske Styrke var den 1ste August — indbefattet Syge, Kommanderede og Nonkombattanter — ialt 11,600 Hoveder og 2,500 Heste (det vil erindres, at fyenske Dragoner manglede). Den 15de August udgjorde Kombattanterne alene, men indbefattet de Syge, 10,307 Hoveder.

Sammenfatte vi Styrken af Davouts Divisioner i runde Tal, saaledes som den antages at have været ved Vaabenstilstandens Udløb, fremkommer følgende Antal mobile Tropper:

Division Loison	9,000	Mand.
do. Thiebault	9,000	—
do. Wicherys 2 Brigader	7,000	—
Dansk Hjælpekorps	10,000	—
Ialt	35,000	Mand.

Dertil komme de i Hamburg værende Tropper, mindst 4000 Mand stærke.

Bag det franske Korps var der i Hannover nogle smaa befæstede Stæder, saasom Stade, Bremen og Rothenburg, i Ly af hvilke Etappeveien til Wesel ved Rhinen og derfra

for det ridende Artillerikompagni i Holsteen, 1807 Major, 1812 Oberstlieutenant, ansattes under Carl af Hessen i Slesvig, hvorfra han remplacerede Wenzel Haffner som Pladskommandant i Altona, indtil han blev høistkommanderende Artilleriofficeer ved Auxiliairkorpset.

til Frankrig gik. Da de Afdelinger, som havde været opstillede langs Elben mellem Magdeburg og Hamburg for at besørge Depechegangen, ved Vaabenstilstandens Udløb inddroges, maatte alle Beretninger til og Befalinger fra det store keiserlige Hovedkvarteer gjøre Omveien over Kassel.

Bag det danske Korps var der Fæstningen Glückstadt med 3die og 4de Bataillon »Dronningen« og Rendsborg med 3die Bataillon »Oldenburg«; endvidere var det jydske Jægerkorps henlagt til Altona, og dettes Chef, Major C. L. Wegener, havde overtaget Pladskommandantskabet sammesteds efter Aubert; endelig var der Kysttropper, hvilke østpaa stode under Oberst Friis og General Sames, vestpaa vare Generallieutenant L. F. Bechtolsheim i Glückstadt underlagte.

Wallmodens Korps havde foruden de tidligere nævnte Forøgelser endvidere erholdt Lützows Frikorps. Dette bestod af 3 Bataillоner, 5 Eskadroner og 8 Kanoner og kommanderedes under Oberstlieutenant Lützow som Chef af Major Petershof. I dets Rækker tjente lutter unge, dannede, af Fædrelandskjærlighed henrevne Mænd; det kaldte sig selv Armeens Poesi, og der er skrevet og digtet mere om dette Korps end om de andre tilsammen; men hverken Carl Johan, General Bülow, under hvem det havde tjent indtil nu, eller Wallmoden ansaae det for godt. Det fordrede strax Spidsen og blev derfor sat i Avantgarden.

Wallmodens tydsk-svenske Korpses Inddeling og Styrke.

Efterat de mecklenburgske Tropper vare forenede med den svenske Brigade under General Vegesack som Divisionschef, blev den Wallmodenske Hærs endelige Ordning saaledes:

Hovedkorpset under Wallmodens umiddelbare Befaling bestod af

Avantgarden under General Tettenborn:
Det Lützowske Frikorps,
Major Reiches pommerske Bataillon,
4 Kosakregimenter,
10 Kanoner.

Den hannoveranske (eller tydsk-engelske) Legion under Generalmajor Lyon, deelt i:

1) Let Brigade: 1 Bataillon Anhalt Dessau, 2 hannoveranske lette Batailloner samt 2 Jægerkompagnier,
2) Linie-Brigade: 3 hannoveranske Liniebatailloner, 2 hanseatiske og 1 engelsk Bataillon,

med 6 Kanoner.

Den russisk-tydske Legion under Generalmajor Ahrensschild, deelt i:

1) 1ste Regiment: 3 Batailloner,
2) 2det Regiment: 3 Batailloner.

Kavaleridivisionen under Generalmajor Dørnberg, bestaaende af:

2 hannoveranske Husarregimenter paa tilsammen 7 Eskadroner,

2 russisk-tydske Husarregimenter paa tilsammen 8 Eskadroner,

Det hanseatiske Rytteri paa 8 Eskadroner,

8 Kanoner.

Reserve Artilleri under Oberstltn. Mohnhaupt, indeholdende Resten af Artilleriet, 1/2 Raket Batteri og 28 Kanoner.

Den svensk-mecklenburgske Division under General Vegesack[1]) bestod af

---

[1]) E. G. Ernst Vegesack, født i Rostock 1763, blev først Page, men paa Grund af ustyrligt Forhold afsat fra denne Post og forviist Hoffet. Han opnaaede dog en Kornetpost og udmærkede sig i den finske Krig, hvor han forfremmedes indtil Kapitain. Han blev dernæst Gustav III's Yndling, Major, Fløiadjudant, Oberstlieutenant, men afskedigedes 1793 efter Kongens Død. 1800 traadte han atter ind i Tjenesten, blev 1804 Chef for Westerbotten og 1805 for Elfsborgs Regiment, 1806 var han i Pommern, 1808 deeltog han først i Indfaldet i Norge, men kaldtes dernæst til Stockholm for at lede et Indfald i Finland. Da han fulgte Kongens Ordrer paa en anden Maade, end denne ønskede, blev han dømt til Fæstningsstraf, hvorefter han levede uden Virksomhed, til han 1811 fik Befaling over et Korps om Carlskrona. Han blev nu Generallieutenant og overførtes 1813 til Pommern.

Svensk Brigade under Oberst Bergenstråle: 1 Bataillon smålandske Inf. Regiment, 1 Bataillon nord-skaanske Inf. Regiment, 1 Bataillon Dronningens Livregiment, 2 Bataillonеr »Engelbrecht«, 1 Bataillon syd-skaanske Inf. Regiment, 4 Eskadroner skaanske Karabiniers, 1 Batteri.

Mecklenburgske Brigade: 1 Gardebataillon, 2 Bataillоner af Feltregimentet, Osten-Sackens frivillige Jægere, 4 Eskadroner ridende Jægere og 1 Batteri samt Schills frivillige preussiske Husarkorps (paa kun 150 Heste).

Stabschef hos Wallmoden var Oberstlieutenant Clausewitz.

I runde Tal var Styrken af hele Korpset følgende:

Avantgarden under Tettenborn	6,000	Mand.
Den hannoveranske og russisk-tydske Legion	12,000	—
Kavaleridivisionen og Reserveartilleriet . . .	4,000	—
Den svensk-mecklenburgske Division	6,000	—
Ialt	28,000	Mand.

Korpsets Avantgarde stod langs Delvenau mellem Ratzeburg og Elben, Lützowerne i Lauenburg. Resten af Hovedkorpset koncentreredes om Hagenow og Wittenberg, Vegesack var i det nordlige Mecklenburg om Grevismühlen med Forposter i Dassau, Schönberg og Gadebusch.

Wallmodens Instrux.

General Wallmoden havde alt, inden Carl Johan forlod Mecklenburg, erholdt sin Instrux, der lød saaledes[1]):

»Det Korps, jeg betroer Dem, skal dække høire Flanke af den Hær, som jeg forsamler mellem Berlin og Brandenburg, og har at iagttage Nedreelben saavelsom de mellem Hamburg og Lübek opstillede fjendtlige Tropper.

Naar Fjendtlighederne begynde, saa søger De at slaae Fjenden mellem Elben og Traven eller i det Mindste at tvinge ham til at forblive i Fæstningerne Hamburg, Lübek, Glückstadt og Rendsborg. Det talrige Rytteri, som De har til Deres Raadighed, og Deres Kjendskab til dette Vaaben

[1]) Geschichte der Nordarmee, 9de Hefte, Side 143.

vil sætte Dem istand til at blive Herre over det flade Land og at skyde Deres Detachements frem til det Indre af Holsteen.

Men naar De bliver angreben af overlegne Kræfter, saa trækker De Dem tilbage uden Kamp. Lad da General Vegesack med 10,000 Mand, hvoraf 2000 tilhest, tage Stilling bag Reckenitz, som han helst maatte passere ved Ribnitz, og instruer ham om, at han, hvis han vedblivende bliver trængt af overlegne Kræfter, ikke maa udsætte sig for noget Nederlag, men skal trække sig tilbage til Stralsunds Kanoner. Beskyttet af Fæstningsværkerne og af en derværende svensk Flaade i Forening med et i Stralsund værende Korps af næsten 4000 Englændere og Svenske vil han være istand til at gjøre Modstand mod en fjendtlig Hær paa 40,000 Mand. Under denne Forudsætning og saafremt De ikke kan befrie svensk Pommern, vil De selv nærme Dem mig.

Sæt stedse General Hirschfeld, som blokerer Magdeburg, i Kjendskab om Deres Bevægelser, for at De og han i indbyrdes Overeensstemmelse begge kunne forene Dem med mig. Skulde jeg gaae frem mod Luckau eller Wittenberg og Dessau, saa bemyndiger jeg Dem under Forudsætning af, at De ikke har nogen stærk Fjende ligeoverfor Dem, til at overskride Elben og operere mod Fjendens Forbindelseslinier, hvorved De dog ikke maa forsømme at lade General Vegesack forblive ved Steckenitz for at holde Lübeks og Hamburgs Garnisoner i Skak.

Oberstlieutenant Wirsén, min Adjudant og Kommandeur for den svenske Flaade, vil begive sig til Dem for at modtage Deres Planer til en Landgang paa den danske Kyst mellem Kiel og Lübek. Disse Foretagender skulle kun udbrede Ængstelighed i hiin Egn og derved nøde Fjenden til at forblive i sin nuværende Opstilling«.

Napoleons Ordrer til Davout.

Napoleons Operationsplan bestod i, at Oudinot med sit eget, General Bertrands og Reyniers Armeekorpser skulde

bryde op fra den store Hær og rykke mod Nordarmeen, slaae den og understøttet fra Girard, som skulde rykke ud fra Magdeburg, og Davout, som skulde marchere frem fra Hamburg, tage Berlin i Besiddelse, medens Napoleon med Resten af den store Armee vilde iagttage de Forbundnes første Krigsforetagender for at benytte de Feil, de gjorde. Det var en uheldig Plan, fordi det første vigtige Foretagende skulde foretages langt fra Hovedhæren og uden Napoleons personlige Ledelse, dertil med utilstrækkelige Kræfter, rimeligviis fordi Keiseren undervurderede Bernadotte. Men gaaende ud fra denne Plan skrev han allerede den 5te August til Davout:

»Vaabenstilstanden bliver opsagt den 10de, Fjendtlighederne begynde igjen den 16de, som jeg alt troer at have meddeelt Dem. Det er af Vigtighed, at De efter den 16de vel vogter Deres Etappelinier til Wesel og ikke har Noget paa Marche der, for at Partigængere ikke skulle udrette Noget. Jeg har allerede paalagt Dem at koncentrere alle Deres og de Danskes disponible Tropper, for at De kan gribe Offensiven fra Hamburg af med et Korps paa 30,000 Mand. Det er min Hensigt at kaste 70,000 Mand over Luckau mod Berlin, hvilke med Deres Korps ville udgjøre nærved 100,000 Mand. Man siger, at Kronprindsen af Sverrig ogsaa kommanderer General Bülows Korps. Det vil sikkert være hans største Bestræbelse at dække Berlin. Men tre Dage efter Vaabenstilstandens Udløb vil Hertugen af Reggio (Oudinot) være i Berlin. Gjør itide en Diversion med Deres Hær, saa De truer Mecklenburg og Berlin«.

Som sædvanlig sendte Napoleon nu det ene Brev efter det andet om samme Gjenstand[1]). Af et længere Brev af 7de vil det være af Interesse at uddrage følgende Enkeltheder:

---

[1]) De findes næsten alle i »Correspondance de Napoleon I«.

»— De vil indsee, at det er nødvendigt at forhindre Kronprindsen af Sverrig fra at sende alle sine Stridskræfter, den svenske Hær, Bülows Korps, Hjælpekorpset i engelsk Sold og den russiske Division, mod Hertugen af Reggio, naar denne trænger frem mod Luckau. Man maa nøde Fjenden til at lade et Korps paa 30,000 Mand staae ligeoverfor Dem. Dette vil skee, naar man allerede den 10de August seer Dem forberedt paa Offensiven. Den 12te tager De Deres Hovedkvarteer foran Hamburg, og Deres Tropper staae færdige til at debouchere. De deboucherer virkelig, dersom De finder Dem overlegen, eller De har en god Stilling, som vilde dække Hamburg i det Tilfælde, Fjenden er overlegen. De maa søge at forfølge Fjenden levende og true Svenskerne med at afskære dem fra Pommern og nøde dem til at vende tilbage dertil.

De foreslaaer at have en 2—3000 Mand Fodfolk, 1000 Heste og 5—6 lette Kanoner manoeuvrerende mellem Harburg, Lüneburg og Verden. Dette forekommer mig forstandigt og uden Inkonvenienser. Dette Korps vil kunne repliere sig paa Harburg og forene sig med Dem, dersom det møder for stærk Modstand. Men dersom De trængte Fjenden tilbage, maatte det passere Elben ved Dømitz og støde til Dem. En saadan Kolonne vil ikke blot være nyttig, men nødvendig.

Vaag, jeg gjentager det, over alle Konvoiers Sikkerhed. De har med Hensyn til dette Punkt opfattet mine Ord urigtigt, idet De indvender, at det er svært at besætte hele Elben. Dette er ikke min Mening. Fjenden har for mange slette Tropper, som han ikke tillægger stort Værd paa en Valplads, hvorfor han sender dem ud paa Streiftog for at plyndre og vække Opstande. Men Midlet til Intet at tabe er: Intet at have. Derfor skal ingen Konvoi transporteres til Hamburg, hverken fra Wesel eller Magdeburg. — Skriv til General Lemarois, at han fra Fjendtlighedernes Gjenop-

tagelse ikke expederer nogen Konvoi til Hamburg, og sørg for, at de, som ere underveis, ankomme. Giv ligeledes Ordre til, at man i Bremen standser alle Marchebatailloner, alle Kavalerister tilfods, alle Artilleritransporter, kort sagt alle Konvoier, der ere i Bevægelse mod Hamburg, at Kommandanten i Bremen beholder dem til Stadens Forsvar og ikke sender dem videre, før han kan sende en 3—4000 Mand samlede ad Gangen. —

Naar de fjorten første Dage af Felttoget ere tilende, vil man see, i hvilken Stilling Sagerne befinde sig, og hvilke Bevægelser der kunne tillades.

Jeg regner Deres hele Styrke til 45,000 Mand, de Danske indbefattede. Skulde jeg i den Henseende have gjort mit Overslag for høit, saa De blot kunde opstille 30,000 Mand i Marken og 5000 Mand som Hamburgs Garnison, saa vilde De dog have 35,000 Mand. — Jeg forudsætter, at De i Forening med de Danske fører 100 Kanoner med Dem.

Østerrig har erklæret sig imod os. Hvor stor en Tilvæxt af Stridskræfter, de Forbundne end derved maatte erhverve sig, er jeg dog istand til at byde dem Spidsen. Men De vil forstaae, at der hører Energi til, og dersom Deres Korps paa 30,000 Mand blev udstykket eller overhovedet ikke udførte sin Rolle, som er, at holde en større Deel af Fjenden i Skak, saa vilde det kompromittere hele Stillingen. Min Hensigt er, som jeg nylig sagde, at lade Dem med 30,000 Mand og Hertugen af Reggio med 80,000 Mand, ialt 110,000 Mand, rykke mod Berlin. En Kolonne paa 6000 Mand fra Magdeburg vil endnu forøge disse Stridskræfter. Jeg regner paa, at man vil være i Berlin den 4de Dag, den 20de eller den 21de. Lykkes det at slaae Fjenden, at adsplitte Landeværnet og afvæbne Landstormen, vil det sætte mig istand til at kunne lade Dem marchere mod Stettin for i Forening med Vandammes Korps at forfølge Svenskerne og at kunne kalde Reyniers eller Reggios Korps

til mig for at forøge vore Kræfter mod den store østerrigske og russiske Hær med 30,000 Mand. Jeg kan efter Omstændighederne ogsaa lade Dem beholde det Hele for at deblokere Küstrin og Stettin, marchere længere frem for at true med Danzigs Deblokering og nøde Russerne til at ile did og skille sig fra Østerrigerne.

Der er i den Hær, De har ligeoverfor Dem, meget Pak, som, eengang angrebet og slaaet, vil løbe fra hinanden, saaledes Landeværnet, den hanseatiske Legion, Dessau Legionen o. s. v.

Omstændighederne ere meget alvorlige. Den Rolle, som er Dem anviist, fordrer stor Virksomhed. Fremfor Alt, saa indtag itide en truende Stilling mod Deres Modstander, for at man ikke skal lade være at lægge Mæike til Dem og ikke med fuld Kraft skal kunne kaste sig over de Kolonner, der trænge frem mod Berlin. Jeg gjentager det: Saasnart Vaabenstilstanden er forbi, bryder De med stor Opsigt frem fra Hamburg«.

I senere Breve af 12te og 13de gjentog Keiseren det Samme. Af nye Underretninger meddeeltes kun den ene, at Vandamme med sit Korps var kaldt til Dresden, men at dette ikke bevirkede nogen Forandring i Planen i det Hele. Oudinot sagdes nu at have 70—80,000 Mand til Angrebet paa Berlin.

Da disse sidste Breve naaede deres Bestemmelsessted, vare Tropperne mellem Hamburg og Lübek allerede begyndte at komme i Bevægelse; thi Marechallen havde nøiagtigt fulgt sin Herres Forskrifter.

Davout begynder sine Bevægelser.

Den 12te August havde han forlagt sit Hovedkvarteer til den lille By Øiendorf, 1 Miil Øst for Hamburg, beliggende ved Knæet af 2 Veie, hvoraf den ene førte til Lauenburg og derfra videre til Berlin, den anden over Glinde, Witzhave, Trittau til Mølln og Ratzeburg. Divisionen Loison samledes paa samme Sted og tog Stilling ved Kirch-

Steinbek. Den danske Division beordredes til at koncentrere sig om Sik, dog med Undtagelse af, hvad der var om Lübek, altsaa 2den Brigade. Teltene fra Leiren om Glinde sendtes til Hamburg, hvor Gouverneur Hogendorf overlod et Huus til Gjemmested for dem, og Prindsen af Hessen, som flyttede sit Divisionskvarteer fra Wandsbek til Sik, havde Tropperne bivouakerende om sig. Det var vedholdende Regn, men Udsigten til det forestaaende Felttog, som paa en saa oplivende Maade vilde afløse den trættende og kjedelige Kordontjeneste, der i mange Aar havde udgjort Grændsekorpsets eneste Idræt, havde yderligere kaldt den gode Soldateraand tillive, og en hævet tillidsfuld Stemning, som Prinds Frederik deelte og glædede sig over, beherskede Alle.

Loison havde sine fremskudte Forposter ved Glinde, altsaa paa Veien til Mølln. Længere fremme paa samme Vei, ved Trittau, var dansk Kavaleri, hvilket ifølge Ordrer fra Marechallen var sendt frem af Frederik af Hessen, hvis yderste Forpostlinie gik fra Trittau mod Nord til Boden, Syd for Oldeslo.

Fra Hovedkvarteret i Øiendorf iværksatte Marechallen, medens Thiebault med en Deel af sin Division og 2den danske Brigade var i og om Lübek, og 50de Division og Resten af Thiebaults Division var i Hamburg, det Øvrige, som Keiserens Befalinger paalagde ham. Alle Detachements Syd og Vest for Hamburg fik Ordrer til ved Vaabenstilstandens Slutning at være i Ly af de befæstede Punkter, og en mobil Kolonne paa nogle tusinde Mand, som underlagdes General Gengoult, oprettedes for at manoeuvrere paa venstre Elbbred, men iøvrigt der følge Marechallens Bevægelser.

Thiebault fik Befaling til den 15de at forlade Lübek med alle baade franske og danske Tropper. Iforveien blev 300 Mand af slesvigske Regiment og 40 Mand af Lohses

Batteri under en fransk Befalingsmand sendte til Travemünde for at afløse den derværende Garnison. Thiebaults Marche gik til Bargteheide, hvorfra den danske Brigade dreiede af til Sik og anbragtes i Hoisdorf, medens de Franske den næste Dag fortsatte Marchen til Wandsbek, hvor den øvrige Deel af Thiebaults Division havde indfundet sig fra Hamburg. De jydske Dragoner vare efterladte som Arrieregarde i Lübek, dog med den Ordre, inden Aften at indtage et tilbagetrukket Kantonnement med een Eskadron i Stockelsdorf, to i Reinfeld og een i Oldeslo og der oppebie nærmere Ordrer.

Den 16de endelig, Vaabenstilstandens sidste Dag, skjød Marechallen Loisons Division frem til Witzhave, forlagde Hovedkvarteret til samme Landsby, lod Wichery med de to mobile Brigader af 50de Division rykke ud af Hamburg og opstille sig bag Loison ved Glinde og Thiebault med sin i Wandsbek forsamlede Division marchere til Bergedorf.

Loison sendte fra Witzhave sit Rytteri, de polske Landsenerer, samt en Bataillon frem til Trittau, og General Lallemand tog Befaling over Forposterne her og kom derved for første Gang i Berøring med de danske Tropper.

Hele Marechallens Korps stod nu marchefærdigt ved Grændsen, den største Deel paa holsteensk Grund, hvor der rekvireredes Brænde og Straa af Landet, men intet Andet. Alle Tropperne havde Front mod Mølln undtagen Thiebaults Division, som fik den sydlige Vei langs Elben til Lauenburg til Operationslinie.

Det var befalet det danske Hjælpekorps ved den forestaaende Fremrykning at tage Forpleining for 10 Dage med sig, men da der ingen Magaziner havdes at tye til, og Bagerierne i Altona ikke med saa kort Varsel, de fik, kunde tilveiebringe det fornødne Kvantum Brød, lykkedes det kun at skaffe Tropperne de uundværligste Fornødenheder for nogle Dage. Marechallen, til hvem Prinds Frederik gjorde

Melding herom, tillagde dog ikke dette synderlig Vægt, men anviste det danske Korps at fouragere underveis, som de Franske under lignende Forhold altid pleiede at gjøre. Iøvrigt viste Ordonnateuren, Overkrigskommissair Fischer, sig som en virksom og duelig Mand; han skaffede ikke Lidt tilveie, og Kvæg fulgte Korpset. Prindsens største Bekymring var, at Korpset ingen Penge havde. Det skulde den 1ste August have modtaget den halve Gage i Sølv ligesom den 1ste Juli; men man havde ingen Midler havt dertil, og nogen Gage for August var endnu ikke udbetalt. For om muligt at sætte de gifte Officerer og Underofficerer istand til, inden de droge i Krig, at efterlade deres Familier Lidt, lod Prindsen sin Stabschef, Carl Bardenfleth, henvende sig til Ordonnateur Thomas og Grev Chaban om en forlods Udbetaling af Noget af den franske Sold; men Sagen kunde ikke bringes i Orden, fordi Generalkrigskommissair Münch ikke var kommen endnu, og det danske Korps maatte derfor opgive Haabet om Penge, hvad der for alle dem, som ikke efterlode Familier, var let ved den nære Udsigt til Liv og Rigelighed, som det forestaaende Felttog aabnede.

Strax efter Midnat den 16de, som Vaabenstilstanden udløb, skulde Fjendtlighederne efter Marechallens Befaling begynde med Rekognosceringer, som fra forskjellige Punkter skulde rettes mod den fjendtlige Stilling langs Delvenau-Steckenitz. Fra Centrum ved Trittau skulde det største Korps sendes frem mod Mølln, til Venstre skulde de jydske Dragoner rekognoscere Lübek og Krumesse, og 6te Husareskadron Steckenitz-Overgangene, til Høire Tropper fra Thiebaults Division Büchen og Lauenburg.

Det midterste Korps beordredes sammensat af baade danske og franske Tropper, idet Prinds Frederik af Hessen befaledes til at lade 2 danske Batailloner, 4 Eskadroner og 1 Batteri støde til de ved Trittau værende 2 polske Langenereskadroner og 1 Bataillon for at danne et kombineret

Lallemands kombinerede Brigade.

Kommando under General Lallemand[1]). Prindsens Valg faldt paa Avantgardens Afdelinger, men da af disse 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter og 2det slesvigske Jægerkorps vare anvendte paa Forpostlinien og saa langt borte, at de ikke kunde møde paa Samlingsstedet ved Grande til den fastsatte Mødetid, den 16de om Eftermiddagen, forbleve disse Afdelinger paa deres Plads og kom til i Forening med Husarer at danne et selvstændigt Korps under Major E. L. Berger, medens Oberst Waldeck med Resten af Avantgarden samt een Bataillon og 4 Eskadroner fra 1ste Brigade afgik til Grande for at underlægges Lallemand.

Det dansk-franske Kommando, som saaledes dannedes oprindelig kun for de første Bevægelser, men som forblev samlet under Felttoget i Mecklenburg som Avantgarde for Loisons Division og da almindeligviis benævnedes »Lallemands kombinerede Brigade«, bestod, da det henimod Aften den 16de mødte ved Grande, af:

Oberst Waldeck,
1ste Bataillon holsteenske Skarpskytter,
2den Bataillon og Jægerkompagniet af 4de Bataillon »Oldenburg«,
En fransk Bataillon,
4 Eskadroner holsteenske Ryttere,
2 Eskadroner franske (polske) Lansenerer,
Batteriet Gerstenberg.

Tidlig næste Morgen overskredes Grændsen.

---

[1]) Charles François Antoine Lallemand, Baron, født 1774, indtraadte som Menig i det lette Artilleri 1792, blev Lieutenant i Rytteriet 1797, deeltog som saadan i Toget til Ægypten, blev Eskadronschef 1802, gjorde en Expedition til St. Domingo og tjente senere først i Portugal, saa i Tydskland. Under Krigen med Preussen blev han efter Slaget ved Jena Oberst, kom dernæst til Spanien, hvor han 1811 blev Brigadegeneral og vedblev at tjene, indtil han 1813 kaldtes til Elben for at bidrage til at erstatte de i Rusland tabte Befalingskræfter.

Lallemand, som hele Natten havde arbeidet paa at istandsætte Broen ved Grande, der ved Vaabenstilstandens Begyndelse var bleven afbrudt af de Danske, fik ikke Arbeidet færdigt og maatte derfor lade Alt gaae til Trittau for at benytte de derværende slette Overgangsmidler, hvorefter han udbredte sig i Lauenburg. Han traf under den videre Fremmarche intet Fjendtligt før ved Mølln, hvor nogle Kosakker viste sig, men efterat en af disse var tagen til Fange, og Resten flygtet, besatte han Mølln og gjorde sig til Herre over dette Overgangssteds Omgivelser. Rekognosceringerne den 17de August.

Rekognosceringskommandoerne fra Thiebaults Division traf Lützowerne foran baade Lauenburg og Büchen. De joge Forposterne tilbage og indlode sig i en kort Kamp for at see, hvorvidt deres Modstandere vare tilsinds at holde Stand, og trak sig derpaa tilbage.

De danske Kommandoer mod Steckenitzflodens nordre Defileer fandt intet Fjendtligt, hverken ved Lübek, Krummesse eller Donnerschleuse. Efter fuldført Hverv vendte ogsaa de om med Undtagelse af de jydske Dragoner, hvilke vare befalede at forblive i Lübek, ligesom Lallemand i Mølln.

De skeete Bevægelser maatte antyde, at Davout vilde rykke frem over Mølln. Ogsaa blev det i en Dagsbefaling fra Marechallen kundgjort, at Hæren, som jo endnu i det Store ikke var rykket over Grændsen, skulde samles til Fremrykning i Trittau. Men dette havde rimeligviis kun den Hensigt, at forhindre Fjenden fra at koncentrere mange Tropper om det noget befæstede Lauenburg; thi de nærmere Ordrer foreskreve en anden Vei.

Den 18de ved Daggry gik Lallemand tilbage, bøiede ned til Schwarzenbek, hvor Loison netop var ankommen efterat have overskredet Bille, og rykkede, forenet med denne, nu frem mod Büchen, paa samme Tid Davout med Thiebaults Division ad Veien over »grüne Jäger« langs Elbens Løb marcherede mod Lauenburg.

Lauenburg tages. Lützowerne, som af den foregaaende Dags Tildragelser havde lavet en straalende Seirsberetning, modtoge ogsaa denne Dags Eftermiddag de fremrykkende franske Fortropper med Ild fra de foran Lauenburg anlagte Værker, og der blev tirailleret længe, uden at Kampen dog kostede synderlige Offre paa nogen af Siderne. Men da Thiebault henimod Natten ankom med noget af Hovedstyrken, traf Tettenborn og Lützow i Forening Anstalter til Retraite, hvilken dog kun lykkedes høist ufuldstændigt, idet et pludseligt Angreb i et Nu bragte Byen i de Franskes Hænder, og Mange af Forsvarerne bleve fangne, og Flere forsprængte, saa de enten maatte skjule sig hos Lauenburgs Indvaanere eller søge bort gjennem Engene langs Elbens Bred. Thiebault besatte nu Lauenburg, fik Broen over Palmslusen, som af Lützowerne var stukken i Brand, reddet og gjorde sig til Herre over de nærmeste Omgivelser paa begge Sider.

Lallemand og Loison naaede den Dag kun til Müssen, en Miilsvei fra Büchen, og opsloge der deres Bivouak.

Davout forlagde for Natten sit Hovedkvarteer tilbage til »grüne Jäger«. Det danske Korps og Wicherys Brigader stode endnu ved Sik og Grande.

Den 19de rykkede Lallemands Brigade fra Müssen frem mod Büchen, og efterat Gerstenbergs Kanoner med nogle Skud havde fordrevet den Rest af Fjender, som endnu var i Byen, blev Broen over Delvenau istandsat saaledes, at om Eftermiddagen hele Loisons Division kunde gaae over. Marechallen tog sit Kvarteer i Lauenburg, og Thiebaults Tropper udviklede sig lidt ind i Mecklenburg, hvor de, blandt flere Steder, besatte Landsbyen Horst.

Prinds Frederik marcherede denne Dag med det danske Korps til Schwarzenbek efterat have sendt Oberstlieutenant Wasmer med slesvigsk Jægerkorpses 2den Bataillon til Lübek og Major Berger med de to Eskadroner Husarer og

2den Bataillon holsteenske Skarpskytter til Sandesneben. Wichery forblev endnu tilbage i Glinde.

Den 20de sætter Alt sig i Bevægelse, Thiebault til Egnen om Boitzenburg, Lallemand, fulgt af Loison, til Schwanheide, Prindsen af Hessen til Büchen for at passere Delvenau der, Wichery over Bille henimod Lauenburg. Fjenden viste for det Meste kun Kosakker, hvilke stedse vege og nu gik tilbage over Schall, hvor de brøde Broerne af efter sig. Den fjendtlige Stilling var i sine Hovedtræk som før; Wallmoden var vel med den russisk-tydske Legion og Dørnbergs Rytteri gaaet frem til Goldenbow for at støtte Tettenborn og Lützowerne, der trak sig tilbage til Vellan, men hans Reserve, Hannoveranerne, stod endnu langt tilbage. Vegesacks svensk-mecklenburgske Division i det Nordlige var endnu i sine tidligere Stillinger. Indmarchen i Mecklenburg.

Chefen for de jydske Dragoner i Lübek, Oberst N. Engelsted, havde havt Ordre til paa Skrømt at bestille Kvarteer for 4000 Mand franske Tropper fra Hamburg samt foretage andre lignende Demonstrationer. Den ham underlagte Styrke forøgedes, som vi vide, med 2den Bataillon slesvigske Jægerkorps, og Marechallen bestemte endvidere, at ogsaa de fyenske Dragoner, som ventedes, skulde forblive under Engelsted, der fik Befaling til at optræde selvstændigt, iagttage Svenskerne og søge at holde sig fast ved dem samt i Nødsfald trække sig tilbage paa Hamburg. Major Berger i Sandesneben fik Paalæg om med de to Husareskadroner og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter at streife ind i Mecklenburg, nordligere end det fransk-danske Korps.

En lille Deel af Wallmodens Hær under Grev Kielmannsegge havde den første Dag, Fjendtlighederne vare begyndte paany, besat Dømitz og udviklet sig paa venstre Elbbred, men kunde ikke strække sin Magt høit op paa Grund af Gengoults Kolonne, som rykkede frem fra Hamburg paa Tildragelser Syd for Hamburg.

samme Bred og omtrent holdt sig i Høide med Davout paa høire. Ogsaa længere sydlig, ved Havelberg, havde fjendtlige Tropper, hvilke henhørte til Tauentzins Armeekorps, overskredet Elben. Forbindelsen mellem Magdeburg og Hamburg langs Elben var derfor strax ved Vaabenstilstandens Udløb bleven umuliggjort, og et Brev fra Napoleon til Davout af 17de August, som endnu gik denne Vei, blev opsnappet. Det indeholdt Følgende:

»Hertugen af Reggio er Dags Morgen afmarcheret fra Baruth med 80,000 Mand. Jeg forudsætter, at De idag eller imorgen har angrebet, hvad der staaer foran Dem, saafremt Fjenden er svagere i Styrke. Tillad ikke, at en lille Styrke, og navnlig ikke, at saadant noget Rak som Hanseaterne, Legionen og Wallmodens Tropper maskerer Noget for Dem. Der er ikke andre gode Tropper imod Dem end Svenskerne og en Fjerdedeel af Bülows Hær, hvilke ere Linietropper. — Jeg forlægger mit Hovedkvarteer til Görlitz. Keiser Alexander er i Prag. Russerne ere dragne ind i Bøhmen, Preusserne have overskredet det neutrale Land i Schlesien. Vi ere i Bevægelse«.

Generaladjudant Lindholm.

Inden vi fortsætte Fortællingen om de fransk-danske Bevægelser, maae vi meddele, at Kong Frederik, som endnu var uden paalidelige Efterretninger om de politiske Forhold, saasnart det tegnede til, at Fjendtlighederne vilde begynde igjen, havde befalet Generaladjudant, Kammerherre Lindholm paany at reise til Hamburg, deels for at overlevere Prinds Frederik en Instrux, der iøvrigt intet Mærkeligt indeholdt, deels for at komplimentere Davout, undersøge Forholdene paa Grændsen og indberette om dem, endelig for at søge opnaaet: 1) at det tilstaaede Krudt anvistes Danmark i Hamburg istedenfor i Amsterdam, 2) at Danmark ved Frankrigs Hjælp erholdt noget Salpeter, som det manglede til Krudtfabrikationen, 3) at dansk (holsteensk) Eiendom i Hamburg fritoges for Beslaglæggelse i Anledning af Strafkontri-

butionens Inddrivelse. Kammerherren ankom til Hamburg, reiste derfra til Lauenburg og traf Davout den 20de, netop som denne var ifærd med at begive sig ind i Mecklenburg. Marechallen røbede Tilfredshed ved Gjensynet og bad Lindholm forsikkre Kongen, at han var tilfreds med de danske Tropper, at Alt gik godt, efterat Prindsen af Hessen var kommen, og vilde vedblive at gaae godt. Med Hensyn til Forlangendet om Krudt skrev Marechallen øieblikkelig i Lindholms Nærværelse et Brev til Keiseren; med Hensyn til Ønsket om Salpeter troede han det rigtigst, at Frederik af Hessen lagde Beslag paa Alt af denne Artikel, som forefandtes i Mecklenburg, hvilket da skulde blive sat til Kongens Raadighed; betræffende Anerkjendelsen af dansk Eiendom i Hamburg henviste han til Hogendorf, hvem denne Sag angik. Da den danske Generaladjudant tog Afsked for at begive sig til Prinds Frederik, fik han med til denne en Ordre om at fortsætte det danske Korpses Marche saa langt henimod Schwanheide som muligt.

I Büchen fik Lindholm sine Ærinder til Prinds Frederik forrettede. Auxiliairkorpset var netop ifærd med at rykke ind i Mecklenburg; Prindsen holdt til Hest, lod Korpset defilere forbi sig, tiltalte Afdelingerne og enkelte Folk og hilstes til Gjengjæld af disse.

I Hamburg forhandlede Lindholm med Hogendorf, som viste sig i høi Grad forekommende. Sagen om de danske Eiendomme der blev afgjort saaledes, at et Certifikat fra den danske Konsul befriede enhver Eiendom fra Beslaglæggelse. Det danske Korpses Feltpark, som fra Bramstedt var sendt til Altona, indkvarteredes tilligemed det Kompagni, som dækkede den, i Forstaden St. Georg, og der tilstodes den Forpleining af de franske Magaziner.

Vi vende nu tilbage til Mecklenburg, hvor den fransk-danske Styrke den 20de fik følgende endelige Opstilling: Davout i Schwartau, Thiebault sammesteds, Lallemand og

Loison i Gresse, Frederik af Hessen i Schwanheide. Lallemand skulde være forbleven ved sidstnævnte By og have forenet sig med de Danske for at være disses Avantgarde, men Bæreren af Ordren dertil forvildede sig, og imidlertid var Lallemand dragen afsted foran Loison. Af de Danske vare nogle Batailloner med 4 Kanoner efterladte som Repli ved Büchen. Alle Tropper bivouakerede. Wichery var endnu ikke kommen.

Davout overskrider Schall.

Davout stod nu med over 25,000 Mand koncentrerede foran Schall og havde tre Retninger at vælge: Veien til Berlin langs Elben over Dömitz, Veien til Berlin over Ludwigslust og Veien til Schwerin. Hans Bestemmelse var tagen længe iforveien. Efterat et større Kommando, valgt ud af Gengoults Tropper, hvilke havde passeret Elben ved Lauenburg, var sendt ud ad førstnævnte Vei som Dækning, lod Marechallen Loison og Thiebault den 21de August overskride Floden Schall og indslaae Retningen mod Schwerin. Loison med Lallemand foran sig fik Veien til Kammin, Thiebault anvistes der Veien over Marsow og Goldenbow. De Danske marcherede denne Dag frem til Gresse, Wichery ventedes om Middagen til Lauenburg, om Aftenen til Schwartau. Gengoult skulde — efterat have rekognosceret og renset Egnen henad Dömitz til — overtage Bevogtningen af Delvenau.

Som alt anført stod Wallmoden med den russisk-tydske Legion og Dørnbergs Rytteri ved Goldenbow, hvor en ypperlig Stilling fandtes. 5 Batailloner vare opstillede deels foran den nævnte By, deels langs en Høideryg, der strakte sig ned mod Vellan, hvor Lützowerne vare. Een Bataillon var sendt til Kammin, og mellem denne By og Goldenbow opholdt Dørnbergs Rytteri sig, beredt til at hjælpe begge Steder.

Lallemand, som under Fremrykningen maatte blænkre med Kosakkerne, der vel kunde jages paa Flugt ved et

enkelt Geværskud, men øieblikkelig kom tilbage igjen, nærmede sig hen paa Eftermiddagen sit Maal, da han pludselig blev beskudt af nogle i en Skov foran Kammin anbragte Skytter. Et Par Kompagnier af det holsteenske Skarpskytterkorps bragte dog snart Skydningen til at holde op og gjennemstreifede dernæst Skoven. Kun Faa saaredes under den korte Kamp, men mellem disse var Oberst Waldeck, som imidlertid ikke meldte sig fra Tjeneste, da Saaret var let. Man opdagede snart efter, at en Bataillon stod opstillet i Linie ved Kammin. General Lallemand lod Gerstenberg protse af og beskyde samme, hvorpaa den afmarcherede mod Goldenbow, medens Loison, som kom bagefter Lallemand og deployerede op med venstre Fløi til Kammin, ved nogle Salver gav dens Bevægelse Vinger.

Ikke saa godt gik det Thiebaults Kolonne. Da Têten Marsow.
var kommen gjennem Marsow, hvis Omgivelser danne et snevert Defilé, blev den angreben af den russisk-tydske Legion og Dørnbergs Rytteri, og, da Trainet, som var fulgt for hurtigt efter, blev klemt fast i Snevringen, saa det hverken kunde komme frem eller tilbage og derved forhindrede de bagvedværende Tropper fra at rykke frem, opstod der nogen Uorden. Fjendens Angreb var imidlertid hverken kraftigt eller alvorligt, Kampen blev staaende, og der udviklede sig en Kanonade, som fra begge Sider fortsattes til Natten. Thiebault kunde foreløbig ikke komme videre, og Marechallen, som altid opholdt sig ved denne Kolonne, og som rettende og ordnende bevægede sig mellem de nyudskrevne Soldater, selv i Skyttekjæden, maatte opslaae sin Nattebivouak foran Goldenbow. Kl. 2 om Natten sendte han Bud til Frederik af Hessen og Wichery om at paaskynde deres Fremmarche, Førstnævnte til Loisons, Sidstnævnte til Thiebaults Understøttelse.

Om Natten forlod Wallmodens Tropper imidlertid lydløst deres Stilling. Thiebault tog derfor om Morgenen

Goldenbow i Besiddelse, og Stillingen holdtes da paa begge Veie ved Kammin og Goldenbow, som den var, indtil Frederik af Hessen kom til Schild Mühle, og Wichery til Marsow, hvorved Davouts hele Korps var samlet indenfor en Kvadratmiils Omraade.

Videre Fremmarche.

Hen paa Eftermiddageu sattes hele Hæren paany i Marche, Loison til Parum, Lallemand til Dreilützow, Davout med Thiebault og Wichery til Wittenburg, Frederik af Hessen til Kammin. Hele Hæren stod inden Natten i een Kolonne paa Veien til Schwerin og begyndte tidlig næste Morgen Fremmarchen i den beskrevne Orden.

Fjenden var kun gaaet et Par Miil tilbage. Forposterne kom ved Hagenow og Toddin, Hovedstyrken ved Kraak og Strohkirchen. Stillingen flankerede saaledes Davouts Marchelinie, og efterhaanden som den lange fransk-danske Marchekolonne gik den forbi, kom Têten, der hidtil havde maattet bane Veien, udenfor Fjendens Paavirkning, medens Queuen, der hidtil kun havde fulgt de Foranmarcherendes Spor, blev Arrieregarde og eneste Gjenstand for Kosakkernes Foretagender.

Det danske Korps.

Overalt, hvor Davouts Tropper kom hen, rekvirerede de deres Fornødenheder af Omegnen og betalte dem med Kvitteringer, som Ihændehaverne senere kunde forevise til Betaling ved Leilighed. Der forlangtes gjerne en overdreven stor Mængde af de Ting, der rekvireredes, og samtidigt sendtes Kommandoer ud til alle Sider for at inddrive saa Meget af det Rekvirerede som muligt. Det var et fuldstændigt Plyndringssystem, som var blevet indført og hjemlet i den franske Hær. Prinds Frederik, som var sidst i Kolonnen, fandt Landet udpiint langt ud til begge Sider og Husene tomme, forladte af Mennesker og Kvæg. Han havde derfor Vanskelighed ved at finde sine Fornødenheder, saa meget større, som de danske Soldater ikke vare vante til at tage sig selv tilrette, og der i intet Døgn siden Udmarchen havde været mere end

4—5 Timers Ro. Dertil kom nu Kosakkernes Angreb, der vare saa nærgaaende, at de i disse Dage endog havde taget en af Davouts Adjudanter tilfange. Prindsen skrev[1]: »Disse Tropper sværme om os paa alle Sider; man kan ikke indlade sig med dem, fordi de strax løbe, og alle Engagements kun unyttigt trætte Tropperne, der desuden ikke ere vante til de svære Strabadser, som de have ved Bivouakeringen og Mangelen paa Levnetsmidler. Desuagtet«, tilføiede han, »ere vore Folk muntre og vel tilmode. Vi tage Kvæg til dem, men det Værste er, at de mangle Kogekjedler — de staae i Altona. Den politiske Svindel er heelt forbi, Alle brænde af Længsel efter at maale sig med Fjenden«. En Hjælp ved Forpleiningen fik Prindsen derved, at Gouverneur Hogendorf velvilligt havde overladt Major Wegener 18,000 5 Pd.'s Brød, som den 22de paa 24 Vogne vare afgaaede til Auxiliairkorpset. Ogsaa meldte Generalkrigskommissair Münch sig nu skriftligt fra Lauenburg af med det Tilføiende, at han først vilde gaae til Hamburg for at hæve 50,000 frcs., som Prindsen af Hessen havde erholdt Anvisning paa til den foreløbige Besoldning for 10 Dage. Generalkrigskommissairen hævede da ogsaa Pengene, men — uden at Korpset i det Mindste i den nærmeste Tid fik Nytte deraf; thi, da han ikke kunde opdrive Eskorte i Hamburg, deponerede han Pengene i Altona og forblev selv der. En Ting, som foruden Forpleiningen og Pengemangelen ogsaa foraarsagede Prindsen Bekymring, var Trainets Tilstand. Da de rekvirerede Stykkudske og Heste, som Ingen før Frederik af Hessens Ankomst havde tænkt paa at skaffe tilveie, ikke vare komne ved Afmarchen, havde han maattet tage de sidst udskrevne Ægtvogne fra Holsteen med sig, og da Mecklenburgerne havde bragt alle deres Heste og Kjøretøier i Sikkerhed inden Davouts Indfald, saae Prindsen sig sat i

[1]) Rapport fra Auxiliairkorpset af 25de Aug., jfr. den af 27de Aug.

den Nødvendighed, at maatte føre dem med sig uden Ombytning.

Om Eftermiddagen kom Prindsen af Hessen til Wittenburg, hvor han tog Stilling imod Hagenow; men da Tettenborn ikke vilde unde Korpset Ro, idet en større samlet Styrke væltede sig ind paa de danske Forposter, beordrede Prindsen Major Berger, som just nu stødte til ham vestfra, til med sine Tropper, 1 Bataillon, 2 Husareskadroner og nogle Kanoner, at forjage Fjenden. Det lykkedes godt, og navnlig viste Husarerne sig ved denne Leilighed meget flinke; men da nogen Nattehvile dog ikke var at vente her, foretrak Prindsen at tage en forandret Opstilling. En Arrieregarde paa nogle Bataillоner Fodfolk, 50 Husarer og 2 Kanoner efterlodes i Wittenburg med Ordre til at blive der til kort før Daggry næste Dag; det store Train, deels dansk, deels fransk, som han havde hos sig, sendtes over Puttelkow og Pogress til Parum, og selv gik han derpaa med hele det øvrige Korps over Dreilützow til Parum, hvor han tog Stilling mod Sydvest og kunde oppebie Trainets Ankomst i Løbet af Natten og Arrieregardens næste Morgen.

Davout havde denne Dag med de øvrige Divisioner naaet Schwerin. Lallemands Avantgarde var gaaet gjennem Byen og havde opslaaet sin Bivouak ved Medewege, Nord for denne paa Veien til Wismar, Loison mellem Neumühlen og Weger Sø, Front imod Nordvest, Thiebault ved Ostorf, Front imod Syd.

Fjendens Bevægelser.

Wallmoden lod sin Hærs Gros gaae lidt tilbage og tage Front mod Schwerin, saa det dækkede Veien fra denne By til Berlin. Høire Fløi lænede sig til Stör og det store mosede Terrain Lewitz Bruch, Forposterne stode mellem Fahrbinde og Rastow, Hovedstyrken ved Wøbbelin og Lübblow. Tettenborn forblev derimod i Hagenow som et venstre Flankekorps, der kunde virke paa de Franskes Forbindelses-

linie med Lauenburg. Samtidig sendte Wallmoden Ordre til General Vegesack om at trække sig tilbage fra den Stilling, han endnu indtog i Nordmecklenburg, da den ved de Franskes Marche mod Schwerin blev truet i venstre Flanke.

Den 24de August strax om Morgenen sattes virkelig Loison og Lallemand fra Schwerin i Bevægelse mod Nord, Loison mod Wismar, Lallemand til Gadebusch, men de traf intet Fjendtligt. Vegesack, som den 21de og 22de havde foretaget nogle fremadgaaende Bevægelser mod Mølln og Ratzeburg, havde den 23de forladt sin Stilling og var gaaet tilbage i 2 Kolonner, een over Wismar, een over Landsbyen Mecklenburg.

Det lykkedes Prinds Frederik af Hessen i Parum at samle hele sit Korps og Train paa 4 Vogne nær, som vare blevne for langt tilbage og derfor bleve tagne. I een Kolonne — med Trainet mellem Brigaderne og en lille Arrieregarde under Major Berger i 1/2 Miils Atstand — fortsatte han nu Marchen til Schwerin, hvor Korpsets Gros tog Loisons forladte Bivouakplads i Besiddelse, medens Arrieregarden forblev ved Neumühlen. Kosakkerne gjorde sig til Herrer over Veien mellem Lauenburg og Schwerin, efterhaanden som den forlodes af de danske Tropper. En lille Vognkolonne paa 5 Kjøretøier, der skulde føre 11 Saarede og Syge, blandt hvilke Lieutenant A. Baggesen, fra Schwerin til Altona, og som vovede sig frem ad den Vei, ad hvilken den danske Hovedstyrke nylig var kommen, faldt derfor i Fjendens Hænder.

Den 25de kom Lallemand til Wismar, hvor Loison, hvis Tropper stode mellem Schwerinersøen og Wismar, anviste ham en Bivouakplads ved Hornsførterburg foran Byen.

Hæren var nu kommen til den Stilling, i hvilken Davout vilde oppebie Begivenhedernes Udvikling paa den store Krigsskueplads. Den maa betragtes lidt nøiere.

Stillingen ved Schwerin og Wismar.

Da Schwerin ligger paa den vestlige Side af den lange Schwerinersø, som strækker sig fra Syd til Nord indtil 2 Miil fra Wismar, der ligger ved Havet, havde Davout kun at besætte Terrainet mellem Søen og sidstnævnte By tilstrækkelig stærkt for at sikkre sig et uforstyrret Herredømme over det nordvestlige Mecklenburg. Loisons Division, der var noget forstærket, holdt i Forening med Lallemands kombinerede Brigade dette Terrain besat med en Styrke af noget over 10,000 Mand, lidt mere altsaa, end Vegesack raadede over. Divisionens høire Fløi stod ved Viecheln ved Schwerinersøens nordlige Ende; ved Mødentin (noget nordligere) stod en Brigade under General Pecheux; Loison med Hovedstyrken var dernæst ved Mecklenburg, og venstre Fløi i Karow, 1/2 Miil Syd for Wismar. Forposterne vare skudte frem i Høide med Moltow og Lübow, og endelig laa Lallemands Brigade ved Hornsførterburg foran Wismar i Linie med Forposterne, hvis venste Fløi og Støttepunkt den dannede.

Schwerin, som ligger 4 Miil Syd for Wismar, ved den vestlige Bred af Schwerinersøens sydlige Deel, er tilligemed sin nærmeste Omegn omgiven mod Syd, Vest og Nordvest af en Række store Søer, der ligge saa nær ved hverandre, at Mellemrummene kunne lukkes ved en ringe Troppestyrke paa hvert. Den Styrke, Davout her havde, var over 20,000 Mand. Med venste Fløi støttet til Schwerinersøen, omkrandsende Schwerin, som laa i Midten, bivouakerede Tropperne med Front mod Syd, Sydvest og Nordvest, havende udenom sig den Række Søer, vi have omtalt. Mod Syd ved Ostorf stod Thiebaults og Størstedelen af Wicherys Division og bevogtede det Defilé, hvor Veiene fra Krivitz (Stettin) og Grabow (Berlin) forenede sig. Mod Sydvest — mellem Ostorfer og Neumühlen Sø — stod den danske Arrieregarde, Major Berger med 2 Husareskadroner, 2den holsteenske Skarpskytterbataillon og Batteriet Gönner, bevogtende den Aabning, ad

hvilken hele den fransk-danske Hær var kommen ind, men som nu var lukket, da det Første, Davout havde gjort efterat være kommen til Schwerin, var at forlægge Forbindelsesveien med Hamburg over Gadebusch og Ratzeburg. Mod Nordvest endelig mellem Neumühlen og Weger Sø stode de 2 danske Brigader med en Bataillon skifteviis paa Vagt foran sig og 50 Ryttere fremskudte til Hellkrug paa Lübekkerveien.

Foruden den nye Forbindelsesvei over Gadebusch til Ratzeburg havde man nordligere en endnu sikkrere Vei langs Havet til Lübek.

Davout og Prindsen af Hessen toge Kvarteer i Schwerin. Tropperne anbragtes i Hytteleire, som de Danske her lærte at bygge paa fransk Viis, om end først efter et Par mindre heldige Forsøg. De anlagdes regelmæssigt og opførtes af Jord, Grene, Lægter, Steen og hvad andet Materiale, der forefandtes.

Denne Stilling, i hvilken Davout indrettede sig, og i hvilken han forblev i 12 Dage, var saaledes fuldstændig beskyttet mod Alarmeringer og Overrumplinger. Den var udpræget offensiv, da han, saa at sige, havde Foden paa alle Veie. Han kunde paa een Dag forene sig med Loison eller kalde denne til sig og med den samlede Styrke rykke frem enten mod Stralsund, Stettin eller Berlin, uden at Fjenden, som var deelt i to Dele, i noget af disse tre Tilfælde kunde forene sig saa hurtigt som han.

Efterat Fremmarchen saaledes for en Tid var standset, indførtes en regelmæssig Forpleining, idet Fornødenhederne nu uddeeltes fra Magazinerne; men disse fyldtes ved, hvad der forefandtes i Schwerin og Wismar. Indbyggerne vare for en Deel flygtede med deres Kostbarheder; men man tog, hvad man forefandt, ikke blot Levnetsmidler, Viin og Kolonialvarer (hvilke sidste overalt konfiskeredes til Fordeel for

Soldaterne), men Tøi, Klæde, Læder og Jern og udstedte Bons derfor. Loison udskrev i Wismar endog Penge.

Strax efterat Schweriner-Stillingen var besat, forlod Wallmoden med Størstedelen af sine Tropper i et Tidsrum af fire Dage Krigsskuepladsen i Mecklenburg. Dermed forholdt det sig saaledes.

Carl Johans Indblanding i Wallmodens Hærledelse.

Grev Kielmansegge, der var gaaet over ved Dømitz, havde sendt Streifpartier ud til alle Sider, og nogle af hans Tropper vare komne i Berøring med Gengoults Kolonne. Saaledes som alle Frikorpser ere tilbøielige til, fordoblede de mange Gange det Tal af Modstandere, de havde havt for dem, og Rygtet bragte det derfor videre, at der var en stor fransk Styrke i Marche mod Syd paa venstre Elbbred. Da Davouts Fremrykning ad Berlinerveien til Boitzenburg dertil endte med en Fremmarche af franske Tropper mod Dømitz, som strax derpaa trak sig tilbage til Lauenburg, er det forstaaeligt, at et Rygte om, at Davout havde trukket sig tilbage til Hamburg, og nu marcherede paa venstre Elbbred til Magdeburgs Hjælp, kunde finde nogen Tiltro. Da Wallmoden, som det synes, var sparsom med sine Indberetninger, og Carl Johan altid, navnlig naar hans Sind var uroligt som nu, da han stod overfor store Begivenheder, skjænkede de Efterretningsmænd, han havde i alle Klasser og alle Egne, en for stor Tillid, var Følgen, at Wallmoden den 26de fik følgende af Kronprindsen Natten mellem den 22de og 23de udstedte Ordre[1]):

»Kronprindsen erfarer just nu, at Marechal Davout har rømmet den høire Elbbred og sat Tropper i Marche mod Magdeburg. Naar det forholder sig saaledes, forudsætter Prindsen, at De strax har taget den Beslutning, enten at rykke ind i Holsteen eller atter at sætte Dem i Besiddelse af Stæderne Hamburg og Lübek.

---

[1]) Geschichte der Nordarmee, 1. Heft, Side 298.

Naar De imidlertid hverken skulde have gjort det Ene eller det Andet, ønsker Prindsen, at De strax sætter Dem i Marche til Havelberg og energisk angriber Fjenden.

Kan De, som Prindsen haaber, udføre denne Bevægelse, saa overlader De General Vegesack 6—8000 Mand, saavel Artilleri som Rytteri og Fodfolk, for at denne, yderligere hjulpen ved Landstormen, kan dække Mecklenburg og svensk Pommern.

Skulde General Vegesack blive nødt til at trække sig tilbage, saa marcherer han til svensk Pommern, og, hvis et lignende Tilfælde traf Dem, maatte De begive Dem til Omegnen af Berlin for der at forene Dem med Kronprindsen.

Det er paatrængende nødvendigt, at De daglig indsender Meldinger«.

Uagtet denne Ordre gik ud fra en feilagtig Forudsætning og ingenlunde var bestemt, opfyldte Wallmoden den dog saaledes, at han den 26de lod Tettenborn med Lützowerne alene tilbage Syd for Schwerin og med Lyons og Ahrentschilds Divisioner gik til Grabow for næste Dag at rykke videre mod Syd.

Tettenborn tog efter hans Bortgang Ophold ved Wöbbelin, men indskrænkede derfor langtfra sine Operationer, udvidede dem tvertimod, saa at Streiferierne nu strakte sig til Davouts nye Forbindelseslinie. Den 26de lagde 100 Kosakker og 100 Lützowere under Oberstlieutenant Lützows egen Befaling sig i Baghold ved Veien mellem Gadebusch og Schwerin og overfaldt ved Rosenberg en fransk Vognkolonne med en 30—40 Rekonvalescenter. Det lykkedes vel Bagholdet at tage nogle Vogne og Fanger; men de Franske værgede sig godt. Blandt dem, der ved denne Leilighed faldt, var Lützows Adjudant, Digteren Theodor Körner[1]). Lützowerne.

[1]) Hans Lig førtes til Wøbbelin, hvor det begravedes, og en Mindestøtte over ham endnu findes. Ved Ligfærdet ønskede de begei-

For at erfare Vegesacks Stilling blev kort efter Ankomsten til Schwerin-Wismar en Rekognoscering beordret fra Stillingens venstre Fløi, og Lallemands Brigade dertil udseet. Denne havde marcheret mere end nogen anden og fra den 16de ikke havt en Dags Rast før den 26de. Men den utrættelige General, der fandt ligesaa stor en Glæde i at kommandere danske Tropper, som disse i at følge ham, satte atter den 27de sine Folk i Bevægelse, og om Aftenen naaede man efter 3½ Miils Marche Kröpelin, hvor der paa Høiderne toges en Bivouak for Natten. Næste Morgen satte man sig atter i Marche for at finde Fjenden, som formodedes at være henimod Rostock eller bag Warnowfloden.

Lallemands Rekognoscering forbi Krøpelin

Neppe var dog en halv Miils Vei tilbagelagt, før Fjenden opdagedes i en betydelig Mængde og staaende i Stilling med nogle Fortropper, som trak sig tilbage, da 4 af Gerstenbergs Kanoner aabnede deres Ild. Lallemand lod Brigaden opstille i 2 Træfninger, lod Waldeck kommandere den bageste med 4 Kanoner og tog selv Stilling med den forreste med 6 Kanoner. Efter en 2½ Times Kanonade paa lang Afstand blev første Træfning trukken tilbage, hvornæst Kanonerne i bageste Træfning optoge Kampen, indtil det Hele langsomt og i Orden, hvorvel forfulgt af Fjenden, trak sig tilbage til Neu Buckow, hvor Nattebivouak toges.

Tabet var ringe, kun 1 Død og 2 Saarede, men Rekognosceringens Øiemed var bleven opfyldt, og Brigadens Holdning under den fjendtlige Forfølgning fik fortjent Anerkjendelse. Gerstenbergs 3℔'s Batteri havde opskudt sin Ammunition og havde ingen Reservebeholdning, eftersom den var ved Hovedkorpset i Schwerin. Idet Prinds Frederik

---

strede og rørte Lützowere en Repræsentant for Digtekonsten, og den krigsfangne Lieutenant A. Baggesen lod sig bevæge til at overtage denne Rolle, eftersom han var en Søn af Digteren Baggesen.

sørgede for denne Mangels Afhjælpning, befalede han tillige, at Gerstenberg skulde have et 6℔'s Batteri, og beordrede Kapitain Koye til at bytte Batteri med ham.

Den 29de indtog Lallemand atter sin Stilling ved Hornsförterburg.

Da de danske Tropper i den kombinerede Brigade vare borte fra det øvrige Korps og tjente Side om Side sammen med Franske, følte de i flere Henseender mere end de Andre Ulemper af deres daarlige Udrustning. Deres Klæder og Skoe sloge ikke til ligeoverfor den Tjeneste, som forlangtes af dem, og der var ikke Tid til at lappe og flikke. Hverken Officererne eller Soldaterne vare feltudrustede, og Bagagen havde de ikke seet, siden de den 16de gik ud paa Rekognosceringen fra Trittau. Men disse Savn opveiedes meget ved den Glæde, Alle som Een følte ved at staae under den kyndige, kjække Ledelse, som var dem forundt. Sjeldent har vistnok nogen General saa ubetinget vundet sine Undergivnes Tillid og Kjærlighed, som Lallemand i 1813 vandt de danske Troppers. Hans Ophold i forskjellige Verdensdele havde givet ham den Evne, at kunne omgaaes Alle og benytte de gode Kræfter, han fandt hos Enhver; og paa en Tid, da den franske Hær var demoraliseret og usammenhængende, uden Dressur og lidende af alle unge Troppers Feil, saae hans øvede Øie strax, at de danske Afdelingers fastnede Tjenstordning, deres Resignation og Ufortrødenhed maatte byde hver den, som forstod at bruge dem, fortrinlige Krigselementer. Generalen talte foruden Fransk flydende Engelsk, Spansk og Italiensk, og han forstod Tydsk. Hans Hukommelse var saa stor, at han mindedes ethvert Navn, som engang tydelig var udtalt for ham, og han tiltalte derfor alle Danske, med hvem han kom i Berøring, ved Navn. Han var smuk, indtagende og dannet, kunde irettesætte Tjenstforseelser strengt, men var i Almindelighed venlig i

sin Optræden[1]). Af de danske Tropper havde kun Rytteriet nogen Vanskelighed med at følge ham — den franske Ryttergeneral. Dets Heste vare ikke vante til Anstrængelser, og Rytterne kjælede for meget for dem. Uagtet de polske Landsenerer anvendtes meget mere, var det holsteenske Rytterregiment altid fortrinsviis tilrede med Klager, snart f. Ex. over, at Hestene ikke fik tærsket Havre, snart over, at Fodfolket skjødesløst henslængte Flasker, hvilket kunde være farligt for Hestenes Hove o. s. v.

Lützowerne benyttede deres Frihed til i Forening med Kosakkerne, hvis Krigsmaneer de fuldstændigt havde tilegnet sig, at hengive sig til deres »vilde, forvovne Jagt«. De strømmede ud over Davouts Tilbagetogslinie og mod Tropperne ved Delvenau. Deres Jagtrevier gik fra Lauenburg heelt op til Rhena og derfra til Schwerin, udenfor hvis nærmeste Omgivelser de stedse laae paa Luur efter Bytte. Af og til toges en enkelt Marodeur, som da strax udplyndredes af de Kosakker, som fulgte med, nogle Vogne eller andet Saadant. Davout lod næsten daglig mindre Kommandoer gaae ud fra Schwerin for at holde Omegnen ryddelig, men Videre foretoges der ikke. Transporterne fra Ratzeburg lod han forene i større Konvoier, der medgaves Eskorte; de vare da temmelig sikkre mod at foruroliges.

De Danske fik paa denne Tid den saakaldte store Bagage under Major Holten fra Ratzeburg samt den flyvende Park under Lieutenant Ewald fra Hamburg til Schwerin. Efterat Tropperne havde udtaget deres Fornødenheder, kjørte Bagagekolonnen til Lübek, hvor Ægtvognene hjemsendtes, og Sagerne opbevaredes; Stykkudske og Heste begyndte nu at komme. De fyenske Dragoner vare indtrufne til Lübek, og

[1]) C. F. Høegh: Vertraute Mittheilungen über Märche und Gefechte des Dänischen Armee-Kontingents im Jahre 1813. Gedruckt als Manuscript für nähere Bekannte, Glückstadt 1837, Side 80.

de jydske havde dernæst faaet Ordre til at begive sig til Korpset. Prinds Frederik, som forgjæves havde anmodet Generalkrigskommissair Münch om at komme til Schwerin med de hævede Penge, benyttede denne Leilighed til at byde ham hele Dragonregimentet til Eskorte, men uden Resultat. Istedenfor eskorterede Regimentet en stor fransk Konvoi. Efter Ankomsten til Schwerin henlagdes Dragonerne til Kirchen Stück, en Miils Vei Nord for denne By, for at holde Forbindelse med Loison.

Affaire paa Elben.

Medens Hæren laa ved Schwerin og havde Tid til at indleve sig i Feltforhold og bøde paa de Svagheder, som baade de danske og franske Afdelinger, men i forskjellige Retninger, lede af, forefaldt der i Holsteen en lille Affaire paa Elben, idet en engelsk Brig, ledsaget af 12 Kanonchalupper, den 26de angreb Størort Batteri ved Størens Udløb. General Bechtolsheim sendte Landtropper og Artillerister til Forstærkning fra Glückstadts Fæstning tilligemed de derværende 7 Kanonbaade (7 andre laae ved Büsum i Dithmarsken, for langt fra Pladsen til at kunne hentes). Efter en tre Timers Skydning, som til Slutningen ene var rettet paa Kanonbaadene, trak de fjendtlige Skibe sig tilbage uden at have foranlediget nogen væsenlig Skade.

Krigens Gjenudbrud bliver bekjendt i Kjøbenhavn.

I Kjøbenhavn fik man ikke Kundskab om Krigens Gjenudbrud, før den allerede havde været ført i flere Dage langs Elben. Forholdet til Sverrig var i det Væsentlige uforandret, men Tilstanden havde dog faaet mere Lighed med aaben Krig. Saaledes var der ved Bornholm forefaldet en Fægtning, idet et svensk Krigsskib, »vänta litet«, havde lagt sig mellem Øen og Christiansø for at spærre Passagen til sidstnævnte Fæstning, og Kapitainlieutenant Wulff derfor med en væbnet Magt af Kanonchalupper maatte jage det bort. Imidlertid havde hverken denne Begivenhed — hvorom Beretning kan læses i Statstidenden for 16de August i en af Kong Frederik

selv skreven Avisartikel — eller flere lignende af mindre Omfang bevæget Kongen til offenlig at forkynde Krigstilstanden, idet han vilde oppebie Vaabenstilstandens Slutning for, hvis der ikke kom Fred, da, som allerede sagt, at kunne faae Keiser Napoleon med sig i Krigen mod Sverrig. Nu indtraf imidlertid det uforudseete Tilfælde, at Krigen var begyndt, uden at den Krigserklæring, som Frankrig i Henhold til Traktatens § 2 var forpligtet til at gjøre Sverrig, havde fundet Sted.

Kongens første Tanke var det da at opsætte Krigens faktiske Begyndelse, til hiin Forpligtslse fra Frankrigs Side var opfyldt, og med denne Hensigt for Øie skrev han den 20de, da han underrettede Prinds Christian om Krigens Gjenudbrud, at han vilde bie, indtil i det Mindste Auxiliairkorpset var kommet i Kamp med Svenskerne. Dog paalagde han ved samme Leilighed Prindsen at forberede sig paa Krig, idet den snart vilde udbryde, og der i saa Fald burde skee et Indfald fra Norge, endskjønt han selv neppe vilde faae Leilighed til at udføre et saadant gjennem Skaane.

Imidlertid maatte denne Tanke opgives. Eet var Krigserklæring, et Andet Krig, og havde Frankrig forglemt det Første, undlod det ikke selve Kampen for den Sag, som nu var fælles, saa Danmark heller ikke kunde opsætte sin Deeltagelse i den Krig, hvori Auxiliairkorpset og Sødefensionen allerede var indviklet.

Kgl. Befalinger om Søkrigens Begyndelse.

Den 26de befaledes det derfor i et kgl. Reskript, at alle Krigsfartøier skulde angribe de fjendtlige Skibe, hvor de bedst vidste og kunde, at alle svenske, preussiske, russiske og mecklenburgske Skibe fra nu af skulde opbringes, med mindre de ved Leidebreve eller anden speciel Bestemmelse (f. Ex. at føre Korn til Norge) vare fritagne derfor, samt at det skulde paasees, at alle Skibe uden Undtagelse nu svarede Øresundstolden o. s. v.

Den 27de sattes Kaperfarten atter i Virksomhed efter de tidligere Bestemmelser, og kundgjordes det, at Kaperbreve kunde faaes i Danmark hos Admiralitets-Kollegiet, i Norge hos Statholderskabet.

Endelig udgik der den 31te September en Rundskrivelse til samtlige krigerske Overøvrigheder, Rosenkrantz og Kabinetssekretair Jessen af følgende Indhold:

»1) De i Vort Reskript af 26de August anførte Magters Skibe, der ere befalede at skulle opbringes, som enten nu ere eller herefter ankomme i Vore Havne eller til Vore Kyster, og som ikke have Vore Leidebreve eller andre Frihedsbeviser eller ikke have bragt eller skulle bringe Korn til Norge, skulle lægges under Embargo. 2) Mandskabet paa deslige opbragte og under Embargo lagte Skibe forbliver paa disse eller i Nærheden under tilbørlig Opsigt, indtil det decideres, hvad der med Skib og Ladning skal foretages, og Mandskabets Underholdning udredes af Skib og Ladning. 3) Det forbydes danske Skibe at fare paa Sverrig eller til slige Steder, hvis Skibe skulle opbringes«.

En Handling blev endvidere nødvendig. Den preussiske Gesandt, som endnu opholdt sig i Kjøbenhavn — Alquier en Torn i Øiet — maatte fjernes. For at benytte den mildeste Form, meddeelte man ham, at man ikke længere kunde anerkjende ham i hans diplomatiske Egenskab.

Der var dog i den antagne Holdning Noget, som navnlig med Hensyn til Sverrig ikke stemmede med Kongens Følelse. Rosenkrantz gjorde ogsaa gjældende, at, om det end ikke hastede med Krigserklæringerne til Rusland og Preussen, saa burde der dog forkyndes Sverrig Krig, eftersom den hver Dag i Virkeligheden førtes, og Kongen indvilligede da omsider i at gjøre det den første Gang, de Svenske udøvede faktiske Fjendtligheder igjen. Han meente da ved Opsættelsen af Krigserklæringerne til Rusland og Preussen at beholde et tilstrækkelig virksomt Middel til at henlede

Napoleons Opmærksomhed paa den manglende franske Krigserklæring.

Anledningen kunde ikke udeblive mange Dage efterat Kongens Reskript af 26de August om, at Tolden atter skulde svares af alle Skibe uden Undtagelse, var kommet til Helsingør. Den 29de gik Sølieutenant Lorck med danske Kanonbaade ud for at tvinge en fremmed Koffardimand, som havde passeret Kronborg og nu laa ved Helsingborg under en svensk Fregats Kanoner, til at betale Tolden. Expeditionen løb denne Gang fredeligt af, eftersom det lykkedes Lieutenant Skibsted, der som Parlamentair sendtes baade til det svenske Orlogsskib og Koffardimanden, at faae den toldpligtige Skipper med sig til Helsingør.

Fægtning ved Helsingør.

Men den 2den September praiedes et svensk Skib, der var ledsaget af Orlogsfartøier, til Sundtoldserlæggelse. Istedenfor Svar gave Svenskerne Ild, og denne Gang taug hverken Kronborg eller de danske Skibe; men en heftig Kanonade drønede hen over Sundet. Paa Grund af Storm kunde de danske Skibe ikke virke afgjørende; et svensk Skib, som troedes afskaaret, undkom tilligemed de andre; men Fægtningen havde været alvorlig, og et Skib, som var kommet paa Grund, var blevet afbrændt.

Krigen med Sverrig forkyndes.

Denne Fægtning gav Anledning til Krigen. Den 3die August befalede Kongen: »Da de Svenske have begyndt Fjendtligheder, er Krigen udbrudt mellem Os og Sverrig, og de Svenske angribes, hvor skee kan. Vi stole trygt paa Vore Sø- og Landkrigeres prøvede Troskab og Hengivenhed for Os, ligesom ogsaa paa deres urokkelige Mod og Standhaftighed«. Denne Befaling oplæstes for alle Afdelinger under Gevær, og en trykt Proklamation om samme Gjenstand udspredtes.

Ifølge Kongens Brev af 20de August til Christian Frederik var det kun fra Norge, at Krigen skulde føres offensivt; derfor sendtes strax den 3die de udstedte Befalinger

i Triplikater til Norge, og Kongen skrev Følgende til Prindsen[1]): »Det er saare vigtigt, at De, saasnart De kan, angriber. Hovedkolonnen bør gaae paa Gøteborg, een Kolonne paa Carlstad, og den bør skaffe sig Foreningspunkter med Deres Kolonne under Fremrykningen. Flotillen bør gaae paa Strømstad. Naar de blot kunne holde sig mellem Gøteborg og Wenern Sø og Clara Elv, saa kunne de ved Partier, de sende ind i Landet, ikke alene hindre Troppesamlingen, men endog forskaffe sig Levnetsmidler. Dersom De ei kan holde Dem paa svensk Grund, da bør De itide bortføre Alt, som kan være nyttigt for Norge, Guld, Sølv, Jern, Kobber, alle Varer, særdeles Levnetsmidler og Korn«. Efterat have fortalt Fægtningen ved Helsingør og meddeelt, at Auxiliairkorpset endnu ikke var kommet videre end til Schwerin og Wismar, sluttede Kongen med, at Regeringskommissionen nu maatte sammentræde i Norge, at alle Svenske, som opholdt sig der, enten maatte bortsendes eller tages i Ed, og at de, som opbragtes ved væbnet Haand, maatte gjøres til Krigsfanger. Inden vi see, hvorledes denne Ordre modtages i Norge, fordrer dog Tildragelsernes Tidsfølge, at vi atter vende os mod Syd.

Ordre til Angreb fra Norge af.

Begivenhederne paa den store Krigsskueplads havde tidlig begyndt at afsløre sig, navnlig de, som havde størst Indflydelse paa det fransk-danske Korpses Stilling i Mecklenburg. Kampene foran Berlin vare blevne til Slaget ved Gross-Beeren og til en Seir for de Forbundne. Napoleons Planer mod Berlin vare foreløbig strandede, Girard og Oudinot maatte trække sig tilbage til Elben. Efterretningen om Seiren traf Wallmoden anden Dag efter hans Bortgang fra Wøbbelin paa Marchen til Lenzen og ledsagedes af en Or-

Napoleons første Uheld.

[1]) Brev fra Kongen til Christian Frederik, Frederiksberg den 3die September (Kopi i G. A.).

dre til strax at vende om igjen. Davout har rimeligviis faaet Meddelelsen den 27de Aften.

Dets Virkning paa Davout.

Som bekjendt opgav Napoleon ikke Planen, fordi det første Forsøg var mislykket, og hvis Davout havde spredet Wallmodens Korps, hvorfor Omstændighederne for Øieblikket vare særdeles gunstige, og var rykket frem ad Berlin til, vilde han muligviis have kunnet bidrage til et lykkeligere Udfald af det næste; men han vidste ikke, at et nyt Forsøg forberededes. Man vidste det heller ikke i Magdeburg, hvorfra det næste heller ikke understøttedes. Davout, som fra Begyndelsen af havde lagt en særlig Vægt paa den Deel af sine Instruktioner, der angik Hamburgs Dækning, ja en saa stor, at han, som vi have seet, mere havde afventet Begivenhederne om Berlin end forsøgt at indvirke paa dem, ansaae det nu for rigtigst at trække sig noget nærmere til Hamburg. Da Hovedkampen maatte forefalde i Sachsen, for langt borte til at han troede sig istand til at kunne faae nogen Indflydelse paa den, ansaae han det ikke af Vigtighed, om han stod nogle Miil længere frem eller tilbage, derimod, at han beholdt Overvægten over de ham omgivende Tropper og var istand til strax at udføre enhver Ordre, som Keiserens nye Beslutninger maatte medføre. Han sendte derfor strax Officerer tilbage for at rekognoscere og forberede en Stilling bag Delvenau og Wackenitz og besluttede sig til dette Tilbagetog, som han dog hemmeligholdt for Alle indtil Øieblikket, da det befaledes.

Den 29de August var Wallmoden kommen tilbage til Stillingen ved Wøbbelin. De ved Berlin vundne Fordele vakte Glæde hos alle de forbundne Tropper i Mecklenburg og gave Anledning til Foretagender mod den fransk-danske Hær af en mere alvorlig Natur end de tidligere.

Den 30te August viste Tropper af Vegesacks Division sig foran alle Punkter af Loisons Stilling. I det Nordlige rykkede de fra Neu Bukow frem mod Wismar, sydligere skjærmydslede

de ved Lübow og Moltow med de franske Forposter. Lallemand fik Ordre til at trække sig gjennem Wismar, efterlade en lille Arrieregarde der, men iøvrigt tage Stilling nærmere Loisons øvrige Styrke, ved Karow. Om Eftermiddagen, da nogle fjendtlige Kompagnier, deriblandt et svensk, viste sig foran Byen, blev ogsaa Arrieregarden trukken tilbage, efterat den først havde affyret nogle Kanonskud og stukket en i Byens østlige Udkant reist Barrikade i Brand. De Schillske Husarer gjennemstreifede dernæst Byen, der iøvrigt blev ubesat, indtil nogle mecklenburgske Tropper den følgende Dag rykkede derind.

Loison kom dog til den Erkjendelse, at de fjendtlige Foretagender Intet betøde, hvorfor Lallemand Dagen efter fik Ordre til at tage og holde sig i Wismar. Der gaves ham som Forstærkning til dette Foretagende en fransk Bataillon og et halvt ridende Batteri, eftersom Gerstenberg endnu ingen Ammunition havde (den, som var ham sendt, var 6 Pd.'s). Denne Hjælp havde ikke været nødvendig; thi Fjenden drog uden Kamp ud af Byen. Den 1ste September begyndte Gerstenberg Opførelse af Skandser udenfor Byen. Om Aftenen modtog han ved Fakkelskin sit nye Batteri; han beholdt af sit tidligere Personale kun to Officerer og Underofficererne, Resten tilligemed hele Materiellet byttede han med Koye.

Den fjendtlige Fremtrængen mod og Undersøgelse af Loisons Stilling havde imidlertid havt sin Grund og stod i Forbindelse med en smuk og dristig Plan, som Wallmoden havde udkastet. Da nemlig Carl Johan efter Slaget ved Gross Beeren var bleven mere fri i sine Bevægelser, og der ikke var Frygt for eller Fare ved en Marche af Davout mod Berlin, besluttede Wallmoden at benytte denne Situation til hemmeligt at forlade Berlinerveien, forene sig med Vegesack og med hele sin Styrke at falde over Loisons isolerede Stilling. Ny Plan af Wallmoden.

Efterat have ladet Tettenborn med Kosakkerne og Lützowerne paany overtage Stillingen ved Lüblow og Wöbbelin og befalet et Angreb paa Thiebaults Stilling ved Schwerinersøen for at maskere Bevægelsen, satte han sig den 2den September tidlig om Morgenen i Marche over Lewitz Bruch til Wessin og Friederichsruh Øst for Krivitz for næste Dag at forene sig med Vegesack ved Warin.

Men samme Dag, paa hvilken han saaledes fjernede sig fra Stillingen ved Wöbbelin, hvorfra han med Kraft vilde have kunnet virke paa de Franskes Retraite, iværksatte Davout sit Tilbagetog.

Davout trækker sig tilbage fra Schwerin.

Den 2den September var netop en Glædesdag for de Franske; thi Efterretningen om Napoleons Seir ved Dresden var kommen. Den hilsedes med 101 Kanonskud i Hamburg og passende Høitideligheder ved den udrykkede Hær. Loison havde beordret en almindelig Illumination i Wismar og truffet Forberedelser til et Bal der for Officererne af hans Division, det Sidste dog maaskee for at skjule Bortmarchen, hvortil Ordren muligviis alt var given.

For at forhindre Indbyggerne fra at bringe Meddelelser til Fjenden, blev Forpostkjæden staaende som før, men overtoges af de Tropper, som skulde danne Arrieregarderne. Der var to saadanne; ved den sydlige Gruppe om Schwerin: et kombineret Korps under General Delcamp, af hvilket Major Bergers danske Korps ved Neumühlen udgjorde en Deel, ved den nordlige: General Lallemands Brigade.

Før Middag gik først Thiebault, dernæst Wichery, som var bleven forstærket med to Eskadroner jydske Dragoner, begge ad Gadebusch til. Sidstnævnte sendte General Rommé med to Batailloner og 100 danske Dragoner ned mod Zarrentin, Syd for Schallsøen, for at beherske Egnen der, til Hærens Tilbagemarche var fuldført. Efter Middag gik Loison fra Mecklenburg og Wiecheln ligeledes ad Gadebusch til, og de Danske under Prinds Frederik fra Hellkrug, hvor de efterat

være afløste i deres Stilling af Delcamps franske Tropper, havde bivouakeret siden Formiddagen. Om Aftenen var Davout med Thiebault, Wichery og Loison om Gadebusch, de Danske i Rosenow. Arrieregarderne brøde nu op, Delcamp fra Schwerin ad Gadebusch til, Lallemand fra Wismar til Grevismühlen.

Først om Natten naaede Kundskaben om det Passerede til Wallmoden Øst for Krivitz. Han vendte sig næste Dag mod Schwerin, som han besatte, men maatte paa Grund af Omstændighederne overlade Forfølgelsen i det Nordlige til Vegesack og i det Sydlige til Tettenborn.

Den 3die om Eftermiddagen naaede Marechallen med de 4 Divisioner, han havde hos sig, Ratzeburg, foran hvilken følgende Stilling indtoges: Bivouak ved Ratzeburg.

Loison yderst mellem Røggelin og Schall Sø,
Thiebault bag ham mellem Lankau og Mustin Sø.
Frederik af Hessen nærmest Ratzeburg med venstre Fløi ved Dermin, iagttagende Veien mod Zarrentin,
Wichery i Schmilau.

Den fjendtlige Forfølgning naaede kun General Rommé og de to Arrieregarder.

Førstnævnte, som var kommen til Schall Søens Sydspids, angrebes her af Lützowerne og trak sig under Kamp op ad Schmilau til, hvorfra General Wichery rykkede frem, optog Rommé og jog Fjenden paa Flugt. De 100 jydske Dragoner rostes for deres gode Holdning og Ro. Arrieregardernes Tilbagetog.

Delcamps Arrieregarde angrebes af Kosakker og maatte under hele Tilbagemarchen kæmpe med disse; men Husarerne formaaede for det Meste at holde Fjenden i behørig Afstand og slap selv med et Tab af 1 Død og 2 Saarede.

Vanskeligere Forhold havde Lallemand, der forfulgtes af Vegesacks hele Korps. Han var først seent paa Aftenen den 2den kommen bort fra Wismar, og da han havde et

stort Train, som tilfældigviis var blevet samlet hos ham, at dække, marcherede han hele Natten med Besvær paa ukjendte Veie. Først om Morgenen naaer han Grevismühlen, lader Waldeck med Trainet, Eskadronerne Wedel og Düring af de holsteenske Ryttere samt 1ste Bataillon holsteenske Skarpskytter og to Kanoner indslaae Veien til Dassau, medens han efter et Ophold med Resten gaaer til Schønberg. Natten mellem den 3die og 4de bivouakerede Brigaden bag Maurin Floden, og Stillingen var følgende: Lallemands Hovedstyrke: ved Schønberg med Forposter fremskudte over Maurin i en Skov, som laa der; Waldeck: et Stykke Vest for Dassau, med Fodfolk opstillet foran sig ved Maurin (eller Stepenitz, som Floden her kaldes) og en halv Eskadron under Ritmester Wedel skudt frem over Floden foran Dassau samt den anden halve Eskadron leiret ved Malzow for at holde Forbindelse med Schønberg.

I Morgendæmringen den 4de overfaldt Fjenden pludselig, hvad der var Øst for Floden, baade ved Schønberg og Dassau.

Paa førstnævnte Sted var der Fodfolk fremme; der opstod altsaa en Fægtning i Skoven. Da Alt var kommet tilbage over Floden, forsøgte Lallemands Adjudant, Kapitain Carré, at stikke Broen i Brand; det mislykkedes, men istedenfór gik der Ild i de nærliggende Huse, og Blæsten forplantede den til flere. Fjenden havde imidlertid lige saa hurtigt trukket sig bort, som han var kommen, og Lallemand tiltraadte uforfulgt Marchen fra den brændende By.

Værre gik det ved Dassau. Det lykkedes en mecklenburgsk Rytterskare under en Lieutenant Rohr at opsnappe en af Vedetterne, og da Ritmester Wedel havde begaaet den Uforsigtighed, at lade sine Folk sætte af og fodre, var han forsvarsløs, da Fjenden pludselig omringede ham og hans Feltvagt. Den tappre Ritmester vilde imidlertid ikke give sig, men inden Tømmerne vare lagte paa Hestene, havde

de Fjendtlige alt hugget ind, erobret Standarten og sprængt Eskadronen. Wedel blev dødelig saaret. Waldeck rykkede strax frem til Hjælp, men Fjenden var da forsvunden med sit Bytte. Paa Valpladsen fandtes kun Wedel, plyndret til Skindet, og en 12—14 Saarede, som førtes til Lübek.

Paa Høiderne ved Selmsdorf forenede Lallemand og Waldeck sig atter og gik i Forening til Schlutup, i hvis Nærhed de, uhindrede af Fjenden, bivouakerede Natten mellem den 4de og 5te.

Den 5te drog Brigaden ind i Lübek, hvor der fra Hamburg var kommen en fransk Garnison, hvis Chef imidlertid havde Ordre til at give Lallemand Overbefalingen. Fjenden fulgte denne Dag efter ligetil Lübeks Port, saa Lallemand strax efter Indrykningen maatte lade Generalmarchen slaae, hvorefter den kombinerede Brigade, forstærket med Lübeks Garnisonstropper, atter rykkede ud og efter en lille Fægtning, som dog var uden al Betydning, drev Fjenden tilbage over Landgraben.

I Ratzeburg stødte et Kompagni Søfolk, som Kongen havde lovet, til Auxiliarkorpset. Det bestod deels af Holmens Folk, deels af Indrullerede, som kunde svømme og bruge Øxe, og kommanderedes af Kapitain Holsten. Marechallen tog det strax i Brug ved at paalægge det at samle alle Baadene i Ratzeburger Sø paa bestemte Steder. Kort efter forlagde han det til Travemünde i den Tanke, mulig at kunne danne et flydende Værn ved Travens Udløb. Den danske Bagage og Park sendtes fra Lübek til et Sted nærmere Ratzeburg; et nyt Train dannedes efter Marechallens Ordre af alle de Vogne og Heste, som vare tagne i Mecklenburg, det benævnedes Hjælpetrain og fik militaire Kudske fra alle Divisionerne; det danske Korps gav dertil 30 Mand. De fyenske Dragoner forlagdes fra Lübek til Ratzeburg, og de jydske Dragoner sattes heelt under Wicherys Befaling.

Til disse Foranstaltninger føiedes efter nogle Dages Forløb nye og vigtigere. Thiebaults og Wicherys Divisioner gik tilbage gjennem Mølln for at anvendes paa andre Steder. Loison nærmede sig mere Ratzeburg, og foran samme byggedes en Hytteleir. Den Stiling, som Davout nu lod sine Tropper indtage, er bleven berømt og fortjener en nøiere Beskuelse.

Wackenitz-Delvenau eller Ratzeburger Stillingen.

Det Land, som Marechallen tilsigtede at bevogte, var Hamburg, Hertugdømmet Lauenburg og Lübek eller hele den Vinkel, hvis Toppunkt er Staden Lauenburg, og hvis Sider ere begrændsede mod Syd af Elben, mod Øst af de Vandløb, som forbinde Trave med Elben. Sidstnævnte Vandløb dannes som bekjendt af Delvenau, der udspringer noget Syd for Mølln og falder i Elben, og Steckenitz, der løber mod Nord og falder i Trave en halv Miil Sydvest for Lübek, samt den Kanal, som forbinder dem. Stillingens Sydgrændse dækkes godt ved Elben, og som befæstede Punkter paa samme havdes: Glückstadt (navnlig nyttig mod de engelske Krigsskibe, som vilde trænge ind i Floden) Hamburg med Brohovedet Harburg og Zollenspiker med Brohovedet Hoopte Skandse. Fra Lauenburg mod Nord dannede Delvenau et godt Værn, da den løber i et bredt, sumpigt Flodleie, der ved Hjælp af Sluserne kan sættes under Vand, og den saaledes opstemmede Flod tilmed fuldstændig beherskes af de Høider, der strække sig langs hele Løbet paa dens venstre Side. Kun to Overgange føre over Delvenau, Palmslusen ved Lauenburg og Dæmningen med Bro ved Büchen. Hvor Delvenau hører, op og Kanalen begynder, høre ogsaa de gunstige Betingelser op, men Terrainet beherskes her ganske fra Møllner Afsnittet, der, omgivet af Møllner Sø mod Nord, Lütauer Bæk, Lütauer Sø og Drüsauer Sø mod Øst og et mægtigt Skovparti mod Syd, danner et Hele for sig, der er ligesom en ydre Postering for Kanalen.

Fra Mølln forandrer det beskrevne Vandløb sin Karakteer. Steckenitz gjennemskærer Landet i et bugtet Løb, der ikke saaledes som Delvenau giver Forsvaret Hjælp; den kan paa de fleste Steder ikke gjøres bredere og kan passeres paa mange Punkter udenfor de to Hovedovergangssteder ved Krummesse og Donnerschleuse. Dette Vandløb blev derfor kun benyttet som 2den Linie, hvorimod Ydrelinien paa den nordlige Strækning skjødes frem til det en Miil foran samme og parallelt med samme løbende Vand, der dannedes af den halvanden Miil lange Ratzeburger Sø og dennes Udløb i Traven, Wackenitzfloden, der bliver bredere og bredere, jo mere den nærmer sig Lübek, som den omflyder, og paa det smalleste Sted saa temmelig bevogtes af Gr. Grönau.

Gaaer man ud fra Østersøen dannedes den nordlige Linie altsaa af Traven, Wackenitz og Ratzeburg Sø med de befæstede Punkter, Travemünde (meest nyttig mod Angreb fra Søen), Lübek, Gr. Grönau og Ratzeburg ved Sydenden af Ratzeburg Sø, bygget paa en Ø i denne.

Fra Mölln — det nordligste Punkt af den søndre Befæstningslinie — og til Ratzeburg — det sydligste Punkt af den nordre Befæstningslinie — var der et ubefæstet, men med store Skovstrækninger opfyldt Terrain, der var een Miil bredt. Det var ligesom Porten til Stillingen, og Ratzeburg og Mölln vare de to Stolper; men her laa Marechallens Hovedstyrke leiret og vogtede Indgangen.

Besætningen paa denne udstrakte Linie blev nu saaledes: **Dens Besættelse.**

I Glückstadt, hvor den 77aarige Generallieutenant L. F. Bechtolsheim endnu var Kommandant, medens Chefen for den holsteenske Ingenieurbrigade, Oberst H. I. Czernichow, under ham styrede Befæstningsarbeiderne: 3die og 4de Batln. af »Dronningen« samt Fæstningsskyts og Elbflotillen.

Imellem denne By og Hamburg: Kysttropper og i Altona under Major Wegener det jydske Jægerkorps.

I Hamburg under Gouverneur Hogendorf: Den immobile Deel af 50de Division.

Langs Elben og til Mølln: Noget af Thiebaults Division og Wicherys Brigader, hvilke sidste navnlig stode om Mølln, hvor Generalen havde sit Divisionskvarteer, og hvor de jydske Dragoner vare anbragte saaledes: 1 Eskadron i Mølln selv, 1 i Schmilau, 2 i Horst.

I Travemünde under en fransk Kommandant: Den tidligere nævnte lille danske Garnison samt det sidstankomne Kompagni Søfolk.

I Lübek under General Thiebault som Kommandant: En Deel af dennes Tropper samt Lallemands Brigade, der kom til at bestaae af følgende Tropper:

2den Batataillon slesvigske Jægerkorps,
1ste og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter,
4 Eskadroner holsteenske Ryttere,
2 Eskadroner polske Landsenerer,
Batteriet Gerstenberg,

eller — med Undtagelse af de holsteenske Ryttere — de samme Tropper, som Oberst Waldecks Avantgarde havde bestaaet af før Rekognosceringen den 16de August.

Ved Grönau: 4de Bataillon Oldenburg, hvoraf Jægerkompagniet var anvendt som Dækning for den flyvende Park ved Krummesse.

I Ratzeburg: Davouts og Prindsen af Hessens Hovedkvarterer samt som Garnison 3die og 4de Bataillon »Holsteen« og 3 Kanoner med Grenadeerkompagniet af »Dronningen« til Dækning.

Leiren ved Ratzeburg.

I Leiren foran Ratzeburg: Loisons Division og det danske Korpses to Brigader saaledes, at den danske Leir havde sin venstre Fløi ved Dermin, og den høire i Retning mod Schmilau, Front imod Kogel med to Batailloner og Kanoner fremskudte i Feltforskandsninger paa Veiene til

Schmilau, Kogel og Solem, den franske Leir havde sin høire Fløi ved Dermin, og den venstre ved Mechau samt paa lignende Maade Batailloner og Kanoner fremskudte i Feltforskandsninger mellem Ratzeburg og Mechau Sø og Mellemrummene mellem de øvrige Søer, Lankauer, Gram o. s. v., som omkrandsede Leiren.

Foran den danske Stilling, men længere ude end Forpostbataillonerne, var det fyenske Dragonregiment samt de 2 Husareskadroner i Forening med Inf. Regimenternes Jægerkompagnier posterede saaledes: I Fredeburg 2 Eskadroner Fyen, i Schmilau 2 Eskadroner Fyen med Jæger- og Grenadeerkompagniet af »Slesvig«, i Kogel og Sterlei 6te Husareskadron med Jægerkompagniet af »3die Oldenburg«, i Salem 2den Husareskadron med et Kompagni af 2den Bataillon slesvigske Jægere.

Disse fremskudte Poster krydsede dem, der paa lignende Maade vare fremsendte fra Mølln, i Schmilau, der omtrent dannede Midtpunktet mellem Mølln og Ratzeburg fandtes Tropper fra begge Sider.

Leiren ved Ratzeburg anlagdes regelmæssig af Barakker, som under fornødent Tilsyn opførtes af Tropperne selv. De store Skove i Omegnen maatte give Tømmer dertil, og Bønderne Straa.

De Befæstninger, vi have omtalt, vare paa mange Steder kun projekterede, men nu sattes ti Tusinder af Hænder i Bevægelse for at iværksætte Marechallens Plan. I Hamburg, der var at betragte som Stillingens Kastel, fortsattes de tidligere beskrevne Arbeider med samme, meest borgerlige, Arbeidskraft som tidligere. Paa den øvrige Linie, langs Elben, ved Opstemningen af Delvenau og ved Bygningen og Forskandsningen af Leiren ved Ratzeburg arbeidede meest Soldater. I Lübek udskreves fra Byen daglig 300 Arbeidere, hvilke i Forening med 200 Infanterister og 50 Artillerister

ikke blot fortsatte den tidligere begyndte Udbedring af Voldene og Portenes Barrikadering, men ogsaa toge fat paa Jordværker udenfor Portene.

Disse Arbeider lagde i de første otte Dage, der henlevedes i denne Stilling, udelukkende Beslag paa Alles Kræfter. Wallmoden, som havde indtaget sin tidligere Stilling ved Wittenburg med Tettenborn og Lützowerne i Zarrentin og Vegesack i Grevismühlen, lod vel daglig de fransk-danske Forposter forurolige, men var ikke saa heldig at tilvende sig nogen Opmærksomhed.

Pengenøden i det danske Korps.

De Danske havde indtil nu ikke kunnet faae Münch til Korpset, og Prinds Frederik klagede derfor til Kongen over, at Generalkrigskommissairen nok mere saae paa Kongens Feltkasses end Korpsets Tarv. Men den 7de September kom han, efter i Hamburg at have modtaget et yderligere Forskud paa 150,000 frcs.

Der var Spørgsmaal, om de Franske skulde betale Rigsbankdaleren efter Rigsbankordningen eller som en Kourantdaler til 48 Lß. Som alt berørt havde Divisionskommandoen i Juli beregnet Gagen efter Kourantfod, og en Deel af Auxiliarkorpset, de, som havde tjent i Holsteen før 1813 og ikke vare forfremmede siden, havde ifølge Cirk.-Skrivelse af 26de Januar[1]) Ret til at faae Gagen udbetalt efter denne Myntfod. De Franske vare villige til at beregne Daleren til 8 Rigsbankmark, ligesom de ogsaa havde tilbudt foruden den egenlige Sold at betale de i den franske Hær brugelige Beklædningspenge. Prinds Frederik udbad sig Bemyndigelse til at modtage enten det Ene eller det Andet eller begge Dele, og Kongen skrev i Anledning heraf i et Brev til Prindsen[2]): Kan De faae Munderingerne med, saa takker jeg Dem. — Ligeledes kan De gjerne

---

[1]) See Side 54.

[2]) Brev fra Kongen til Auxiliairkorpset, Frederiksberg d. 7de Sept. (A. A.)

lade de Franske betale Rigsdaleren med 48 Lß. — Dette er en Fordeel, jeg gjerne under mine brave Tropper.« Der var nu strax Folk ved Haanden, som heraf vilde lave en Finansoperation, men Kongen erklærede[1]): »I Henseende til det, at Rigsdaleren af Frankrig beregnes til 48 Lß, da bør det, saalænge Tropperne nyde fransk Sold, betales paa samme Maade, thi min Besparelse bestaaer blot i, at jeg sparer min ellers til Auxiliairkorpset bestemte Sold.« Men dette Kongens redelige Bud kunde ikke praktisk bringes til Udførelse. For det Første kunde Generalkrigskommissair Münch af Mangel paa Duelighed ikke komme ud af den Beregning, som skulde lægges til Grund for den franske Gagering, og saalænge den ikke var færdig og approberet, havde man intet Bestemt fra Marechallens Side at holde sig til og maatte hjælpe sig med forskudsvise Summer; men dernæst — og det var værre — fik Auxiliairkorpset ingen Penge hjemmefra til de mange nødvendige og paatrængende Udgifter, som Korpset havde i andre Retninger end til Lønning, saa Prindsen var nødt til at afholde disse af de fra de Franske modtagne Forskudssummer. Hvad der blev tilbage til Tropperne, var grumme lidt. I September Maaned — efter Münchs Ankomst — fik disse et Afdrag paa den tilgodehavende Lønning for August; senere ophørte Udbetalingen til Tropperne næsten ganske. Der var dog Ingen, som i nogen høi Grad beklagede sig herover; thi det var kun altfor bekjendt, at Ingen var Herre over de fortvivlede Finansforhold, og man havde en Følelse af, at Omstændighederne netop med Hensyn til dette Punkt gjorde den størst mulige Resignation til Pligt.

Efterretningen om Napoleons Seir ved Dresden, som den 2den September havde naaet Hamburg, kom nogle Dage senere til Kjøbenhavn og vakte Glæde. Alquier, som troede,

[1]) Brev fra Kongen til Auxiliairkorpset af 9de September. (A. A.)

at hans Herre nu havde afgjort Felttogets Skjæbne, blev kry, saae med onde Øine paa, at den østerrigske Gesandt endnu var i Kjøbenhavn, omgikkes med den Tanke, ved en væbnet Søexpedition fra Kjøbenhavn at bringe General Rapp i Danzig Levnetsmidler, og tillod sig da ogsaa stortalende og bydende at spørge Regeringen, om der snart skeete Noget fra Norge af.

Angaaende Indfaldet i Norge.

Dette ønskede Kongen ligesaameget som han; men Prinds Christian, som stedse havde været en Modstander af den Maade, hvorpaa Rigernes Kraft siden 1807 var bleven spildt ved en selvødelæggende Krig uden egenligt Maal, og som vilde gjøre Alt for at befrie Norge for en Grændsekrig af denne Art, søgte ved de meest indtrængende Forestillinger at faae Kongen til at afstaae fra at befale et Indfald i Sverrig, saalænge det ikke var tilstrækkeligt forberedet.

Han havde — som vi vide — allerede den 1ste Juni fraraadet et saadant og angivet sine Grunde. I en væsenlig Retning var Tilstanden vel nu forandret; thi Høsten var kommen, og der var Korn i Landet i det Mindste for 3 à 4 Maaneder, men til Gjengjæld var Pengenøden bleven saa stor, at den indtog første Plads i Prindsens Bekymringer. Han var utilfreds med Fr. 30te Juli 1813 og, hvad dermed stod i Forbindelse, og overhovedet med, at Regeringen havde bortgivet sin Ret til at udstede nye Sedler og derved berøvet sig et Middel til at afhjælpe den trykkende Finansnød. Selv havde han efter bedste Evne arbeidet paa Udveie til at hæve Norges oekonomiske Stilling. Saaledes havde han med Professor Rasmussen og Flere udarbeidet et Forslag til en Laane- og Diskontokasse for Norge, hvoraf han ventede sig særdeles vigtige Fordele for Rigets Kjøbmænd, samt endvidere udkastet en Plan, hvorefter Kornforsyningen skulde lægges i de norske Kjøbmænds Hænder mod, at der gaves dem Kredit paa offenlige Kasser i Danmark; men disse Forslag og Planer skulde undersøges og godkjendes i Kjøben-

havn og havde kun ringe Udsigt til at overstaae den kollegiale Behandling, som efter Kongens Ordre blev dem tildeel. Prindsen følte sig derfor ikke tilstrækkelig understøttet og beklagede sig over den Maade, hvorpaa de offenlige Forretninger bestyredes i Danmark.

I den lange Vaabenstilstand havde han hengivet sig til Haabet om, at Forhandlingerne mellem de krigsførende Magter i Mellemeuropa vilde føre til Fred; thi den Tilstand, som var opstaaet derved, at Freden med England, hvilken han havde betragtet som en Forudsætning for et heldigt Udfald af sin Optræden i Norge, var glippet, og at Danmark nu atter var blevet Napoleons Allierede, indgav ham mørke Anelser for Fædrerigernes Fremtid, dersom den Krig, om hvis Udfald kun Faa varslede godt, ikke blev afværget.

Den 4de September modtog han Kongens tidligere omtalte Brev af 20de August. »Fredshaabet svandt«, svarede han[1]), »og den afgjørende Kamp om Tilværelsen og Selvstændighed begynder. Gud give Deres Majestæts Vaaben Held til i Forening med Frankrigs at tilvinde Europa Freden.« I Henhold til sine Anskuelser kunde han ikke tie til den i Brevet fremsatte Opfordring til at forberede et Angreb paa Sverrig, og han skrev i den Anledning: »Angaaende offensive Operationer fra Norge, da maa jeg, hvor ubehageligt det end er mig ikke strax at kunne gjøre Deres Majestæts Forventning Fyldest, henholde mig til min Rapport af 29de og 30te Mai[2]). Nøden paa Landet er tildeels afhjulpen ved den tidlige og næsten fuldendte Høst, men for at naae dette Tidspunkt, uden at udsætte Folket for Hungersdød, have Militairmagazinerne maattet hjælpe, og endnu ligge Byernes og Roflotillernes Forsyning

[1]) Chiffreret Depeche fra Prinds Christian til Kongen, Christiania den 4de Sept. (G. A.)

[2]) Herved maa sigtes til den Side 194 omtalte Indberetning, der er dateret 1ste Juni.

paa dem. Til September Maaneds Udgang ville vi omtrent være paa Bunden af alle Forraad. — Hvad kunde et Indfald for nogle Dage for at ødelægge Grændsestrækningen nytte uden til at faae dens Konskriberede, som ere pligtige til at tjene i en Forsvarskrig, under Vaaben og besjælede af Iver for at forsvare Fosterlandet og Havnene — et intet nyttende Indfald. Skeer Angrebet alene fra Norge uden Kooperation fra Sjælland, kan den norske Hær med største Sukces ikke komme videre end til Götaelv eller Kanal. — Saasnart vi derimod have fuldkomment Forraad eller blot det Nuværende uafhængigt af Roflotillens, Byernes, de offenlige Stiftelsers og senere hen Landets Forsyning, eller, saasnart en forud aftalt Kooperation fra Sjælland finder Sted, da tør jeg tilraade et Indfald fra Norge, men ikke før.«

Strax efter modtog han Reskriptet af 26de August og Ordren af 27de om Kaperfartens Begyndelse paany. Han meente nu at burde gjøre idet Mindste Noget, der lignede en Forberedelse til Krig, befalede derfor at Fribataillonernes Mandskab skulde indøves i Vaabenbrug, forøgede Artilleristernes Antal i Frederikssteen og Kongsvinger Fæstninger og sammenkaldte endelig til Møde den 12te ved Glommen i Egnen af Onstad Sund og Sannesund en Brigade, som skulde staae underBefaling af General Staffeldt[1]) og sammensættes af:

[1]) Bernhard Ditlev Staffeldt, født 1752 i svensk Pommern, kom i sit 3die Aar til Kjøbenhavn, blev 1764 Page hos Arveprinds Frederik og 1771 Sekltn. i nordenfjeldske Regiment tilfods, hvorfra han 1773 forsattes til Livgarden tilfods, i hvilken Afdeling han forfremmedes til Premltn. og Stabskapitain. 1787 udnævntes han til Chef for et let Inf. Kompagni i Kongsvinger, men reiste først til Holsteen for under Generalkvarteermester Binzer at lære den dengang nylig indførte lette Tjeneste. Ved Udbruddet af Krigen mod Sverrig i 1788 ankom Binzer med det holsteenske Jægerkorps til Tønsberg, og af dette og Kompagniet i Kongsvinger dannedes »det norske Jægerkorps«, for hvilket Binzer blev Chef, og Staffeldt Major og Næstkommanderende. Efter Krigens Ophør reiste

to Bergenhusiske Batailloner, den Bergenhusiske Skarpskytterbataillon, det norske Jægerkorps, 400 Mand af det Vesterlehnske Regiment, som vare samlede til Veiarbeide, to 3℔'s Fodbatterier og 60 Ryttere, ialt 3,520 Mand[1]). De nævnte Tropper vare saadanne, som — paa Rytterne og Artilleristerne nær — alt vare under Forpleining, saa at deres Sammenkaldelse ikke i nogen betydelig Grad stillede forøgede Fordringer til Magazinerne eller Finanserne. Han udbad sig paany Penge af Kongen og nævnede som enkelte nødvendige Beløb: 123,000 Rdl. til Fragt for Kornskibe fra Archangel, 21,000 Rdl. til Provideringskommissionen i Bergen, 100,000 Rdl. til Værfterne, 24,000 Rdl. til Sølvværdien af Gagerne for August.

Den 9de September modtog han dernæst Parolbefalingen af 3die med Krigserklæringen mod Sverrig samt Kongens Depeche af samme Dag, Triplikatet overbragt af en Koureer, Lieutenant Gandil. Parolbefalingen blev tilstillet Tropperne paa Grændsen og Admiral Lütken og overeensstemmende med Kongens Befaling oplæst for Mandskabet; men med Hensyn til Kongens Befaling om Indfaldet henholdt han sig til sit Tidligere. Efter paany at have afsendt Gjenparter af Brevene af 4de og 7de, som endnu paa Grund af Modvind vare tilbageholdte i Frederiksværn, gjentog han det tidligere Fremsatte saaledes[2]): »Indtil jeg faaer Deres Majestæts Svar, foretager jeg ingen videre Troppe-

---

Binzer tilbage til Holsteen, og Staffeldt blev da 1789 Chef for det norske Jægerkorps, som fik Garnison i Moss. Han erhvervede sig Ære ved den fortrinlige Uddannelse, Korpset fik og udmærkede sig senere saa meget i Krigen mod Sverrig 1808, under hvilken han forfremmedes til Generalmajor, at han erhvervede sig et i begge Rigerne særdeles anseet og agtet Navn.

[1]) Chiffr. Depeche fra Prinds Christian til Kongen af 7de Septbr.

[2]) Chiffr. Depeche fra Prinds Christian til Kongen af 9de Septbr. (G. A.)

samling af Betydenhed, langt mindre et Angreb, som i mine Tanker hverken vil bringe os Hæder eller Gavn. Veiene blive nu efterhaanden ufremkommelige mellem Bjergene, saa at denne Aarstid vist er blandt de ufordeelagtigste til militaire Foretagender af Betydenhed. Vi opægge kun Tusinder af den svenske Nation, som ellers ei grebe til Vaaben, vi vilde neppe kunne holde os 8 Dage over Grændsen. Jeg er uerfaren i Maaden at føre Krig paa her i Norge eller i Sverrig, men dette er ligeledes General Staffeldts og Oberst Seiersteds[1]) Mening. Jeg beder Deres Majestæt indstændigt at tage dette under Overveielse, førend De gjentagende befaler mig at begynde et saa voveligt Foretagende, der under disse Omstændigheder kunde have de uberegneligste Følger for det Folk, til hvis Lyksalighed De har anbetroet mig at bidrage, hvad der staaer i min Magt.« Dette Brev kom for det Første heller ikke længere end til Frederiksværn, hvor det ligesom de tidligere opholdtes af Modvind.

Imidlertid var Efterretningen om Davouts Tilbagegang til Ratzeburg den 6te kommen til Kjøbenhavn og havde foruroliget Kongen noget. Ikkedestomindre gjentog han den 7de sin Ordre til Christian Frederik og skrev[2]): »Jeg maa ret indstændig paalægge Dem at angribe, saasnart det er muligt; Intet kan for Tiden være mere vigtigt og nyttigt.« Men da der i Løbet af en otte Dage ikke skeete nogen ny Fremrykning af det dansk-franske Korps, som han havde haabet,

---

[1]) **Johannes Seiersted**, født i Nærheden af Trondhjem 1761, Offic. 1781, Kaptn. 1795, blev 1807 Major og Generalkvarteermesterlieutenant ved søndenfjeldske Generalkommando, 1808 Oberstlieutenant, 1810 Oberst. Han havde under Vaabenstilstanden udarbeidet en Forsvarsplan for det sydlige Norge i Tilfælde af et svensk Angreb.

[2]) Brev fra Kongen til Christian Frederik, Frederiksberg den 7de Sept. (Kopi i G. A.)

men Situationen tvertimod tydede paa, at der var indtraadt en Standsning i Napoleons Operationer, og Beretninger over Sverrig meldte om de Forbundnes Held, blev han alvorlig ængstet, og da nu den 18de September 2 Kourerer og en Mængde Poster paa eengang ankom fra Norge og bragte Alt, hvad Prindsen havde skrevet siden den 27de August, indslog han i sit Svar en noget anden Tone end tidligere. »Jeg indseer meget vel«, skrev han[1]), »at uden Magaziner Intet kan foretages mod Sverrig, saa ønskeligt det end maatte være. Men ved at reducere sig til aldeles Intet, kan let Lunkenhed opstaae mellem Tropperne og Nationen, samt de Svenske faae Leilighed til at operere imod Norge. De bør desuden føle Krigen, og vore Tropper have godt af at agere lidt. Til den Ende kunde Streiferier gjøres, som til Strømstad, hvor der deels kunde hæves Brandskat, deels andre Fornødenheder. — Fæstningerne Kongsvinger, Frederikshald og Frederikstad bør sikkres mod ethvert Slags Overfald, ligeledes bør Christianssand og Elverum besættes; thi disse Punkter i Fjendens Hænder vilde snart afskære Kommunikationen mellem Søndenfjelds og Nordenfjelds. Saamange Tropper bør sammentrækkes, som ere fornødne til at dække Landet, og som kunne ernæres.« Dette var alt en stor Tilbagegang fra Udtrykkene i Ordrene af 3die og 7de, men Brevet indeholdt ydermere: »Jeg skal arbeide paa at forskaffe alle Fornødenheder til Norge. — Omendskjøndt jeg har berørt mindre Expeditioner som paa Strømstad, saa beder jeg Dem dog først at sikkre Dem Magazinerne og Deres egne Forraad, inden vi angribe Fjenden.«

Dette Brev var imidlertid atter længe om at naae sit Bestemmelsessted, og i Mellemtiden var Christian Frederik urolig over den Stilling, som den ikke tilbagetagne Ordre havde bragt ham i. Hans Uro formindskedes ikke, da det

[1]) Brev fra Kongen til Christian Frederik af 18de Sept. (Kopi i G. A.)

Første, han efter lang Tids Venten modtog, var Kongens Brev af 7de Septbr. »Jeg seer atter heraf«, svarede han[1]), »hvilket Værd Deres Majestæt sætter paa et Angreb fra norsk Side. Efter min Overbeviisning bør det ei foretages nu; jeg har sagt mine Grunde. Intet Udfald af Bestand kan forventes, vi mangle Forraad, og de nationale Tropper ere ikke endnu noksom forsynede med ydre Trøier til at modstaae Aarstidens Raahed eller Vinterens Kulde i en langvarig Kampagne; deraf følger Sygdomme og Elendighed, og vi mangle Penge til at bestikke med. Den svenske Nation gives ny Kraft og forøgede Stridskræfter ved et Angreb fra vor Side, ja — det kunde maaskee blive et Paaskud for Kronprindsen af Sverrig og en Deel af hans Armee til at vende tilbage, især naar de Allierede ved Overmagt i Troppetal kunne undvære de Svenske. Men desuagtet er det muligviis et politisk Offer, som Deres Majestæt maa bringe; thi at vi omsider maae gaae tilbage med Tab, naar vi ere for svage til at erobre Sverrig, vil ei kunne nægtes. Deres Majestæt er Herren, der befaler, efterat have veiet Grundene for og imod et saa vigtigt Foretagende.«

Christian Frederik turde imidlertid ikke vedblive at være den gjentagne Befaling overhørig. Efter alt at have forberedet Oprettelsen af en Regeringskommission og til Medlemmer af samme designeret[2]) følgende Mænd: Direkteur for Rigsbanken, Kammerherre Marcus Gjøe Rosenkrantz, en Broder til Chefen for det udenrigske Departement, Stiftamtmanden over Aggershuus Stift, N. E. Thygeson, Stiftamtmand F. C. Trampe, Etatsraad, Justitiarius H. H. Falbe og Konferensraad C. Anker, udskrev han nu — for at gjøre Angrebet muligt — en Kornleverance til Ar-

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen. Christiania 21de Septbr. (G. A.)

[2]) Depechen af 9de Septbr.

meen paa 18,000 Tdr. Korn fra Aggershuus og Christianssand Stifter som Laan paa 3 Maaneder. Efter at have meddeelt Kongen det Sidste, fortsatte han Brevet af 21de saaledes: »Endnu forventer jeg i nogle Dage Deres Majestæts Svar paa min Beretning af 4de. Skulde det ikke indløbe inden den 27de September, saa sammentrækker jeg Armeen, og vil den til den 15de Oktober forhaabentlig kunne være i slagfærdig Stand, naar Deres Majestæts Befaling til Angreb — uagtet disse mine Forestillinger mod samme — maatte indløbe.«

Til den berammede Dag var den forandrede Ordre endnu ikke kommen. Han begyndte da Troppeindkaldelserne ved at lade det længst borte liggende Regiment og en Deel af Artilleribrigaden træde under Vaaben, men idet han beklagede sig over at maatte gjøre dette, fremsatte han endnu engang sine Indvendinger mod et Angreb og denne Gang i følgende Ord[1]): »Naar offensive Operationer foretages mod Sverrig, maa Formaalet være stort; — al Kraft fra Norge og Danmark maa opbydes, og Sverrig enten erobres eller revolutioneres. Man maa nøde dem til at sammenkalde en Rigsdag og sige dem forud, at de skulle have Valget mellem Vasaslægt og det danske kongelige Huus (hvorved Forening med Norge opnaaes); siden vil Valget nok finde sig af sig selv. Den norske Armee maa trænge Feltmarechal Essen tilbage til Göteborg Kanalen og holde samme en echec, medens den danske, som slaaer Feltmarechal Toll, opererer til samme Maal og enten effektuerer en Forening mellem de to Armeer ved Jønkøping, hvorved dog Defileerne Tiveden og Holaveden blive at forcere en front, eller og, som jeg troer bedre, den norske Armees Hovedstyrke omgaaer disse Defileer over Carlstad og opererer lige paa Stockholm; men denne

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen, Christiania 28de Sept.

Plan, som bør aftales iforveien, lader sig sandelig ikke udføre med 20,000 Mand fra Norge alene.«

Da Prindsen gik ud fra, at en Plan som denne ikke var forberedet, og han paany udtalte, at det efter hans Mening ikke var klogt at forstyrre de Svenskes Sorgløshed, som i Tilfælde af, at et alvorligt kombineret Angreb aftaltes, netop vilde være os til største Gavn, blev han tilfreds, da han omsider modtog Kongens Svar af 18de. Han skrev nu — den 1ste Oktbr.[1]): »Jeg er bleven usigelig glædet ved Yttringen af Deres Majestæts Tilfredshed med mine Bestræbelser og ved at være saa heldig, at de af mig trufne Foranstaltninger saa aldeles svare til Deres Majestæts Hensigter og yttrede Villie, at nemlig saamange Tropper bør sammentrækkes, som ere fornødne til at dække Landet og kunne ernæres.«

Dette Brev krydsedes underveis af et nyt fra Kongen, dateret den 2den Oktbr.,som indeholdt[2]): »Jeg seer, at De ikke anseer noget Angreb paa Sverrig for nyttigt. Om endog Omstændighederne nøde til at afstaae derfra for et Øieblik, vil dog enhver Demonstration være nyttig. Jeg maa derfor aldeles referere mig til min Depeche af 18de Septbr., hvor jeg blot forlanger Streiferier.« Dette var det imidlertid netop, som Prinds Christian paa ingen Maade vilde.

Nye Foretagender af Wallmoden.

Vi forlode Davout i Wackenitz-Delvenau Stillingen (af Mange — og navnlig de Franske — kaldet Steckenitzstillingen, eftersom Delvenau som en Fortsættelse af Steckenitz ofte bar dennes Navn).

Da han havde trukket sig tilbage fra Schwerin, antog man paany i den fjendtlige Leir, at det var for igjennem Hamburg at begive sig til venstre Elbbred og gaae til

---

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen af 1ste Oktbr. (G. A.)

[2]) Brev fra Kongen til Prinds Christian, Kjøbenhavn d. 2den Oktbr. (Kopi i G. A.)

Magdeburg. Wallmodens Hovedkorps ilede derfor til Dømitz, hvor det forenedes med en af Kronprindsen hidsendt Styrke under Oberstlieutenant Marwitz, men da det viste sig urigtigt, tvertimod blev vitterligt, at Marechallen befæstede sig stærkt, gik — ifølge Ordrer fra Carl Johan — den 8de September Wallmoden tilbage til Mecklenburg, og Marwitz mod Syd.

Strax efter Tilbagekomsten rekognoscerede Wallmoden den 12te Stillingen ved Ratzeburg og fik derved — man siger ved et Brev, som fandtes hos en fransk Artilleriofficeer, der fangedes — Oplysning om, at Davout forberedte et Tog til Dømitz. Øieblikkelig sætter han sin Hær, der stadig laa paa Reise, i Marche igjen, passerede Dømitz og lagde sig i Skjul ved Dannenberg i Hannover.

Sagen forholdt sig rigtig. Paa Grund af den Troppesamling, der havde været ved Dømitz, havde Marechallen besluttet at lade dette Elbovergangssted afsøge og dertil beordret General Pecheux, som med 5 Batailloner, 6 Kanoner og 80 Ryttere af 50de Division den 15de September satte over Elben ved Zollenspiker og marcherede til Dahlenburg. Her traf han Kosakker, fordrev dem og tog for Natten en Bivouak ved Gøhrde Skov, Fortropperne i Skovens Udkant mod Syd, Hovedstyrken bivouakerende ved Landsbyen Oldendorf bag Skoven.

Wallmoden laa med sin Styrke (Lyons og Ahrentschilds Divisioner, Dørnberg og Tettenborn med 500 Lützowere tilfods, udvalgte for denne Expedition af alle Kompagnierne, 500 til Hest, Kosakker og 28 Kanoner) i Baghold 1½ Miil derfra og forblev der hele Formiddagen den 16de, medens kun nogle Kosakker, de samme, som Dagen før vare jagede bort af Pecheux, forbleve fremme for at indbyde denne til Forfølgelse.

Men Pecheux gik ikke ind herpaa; han havde erholdt Kundskab om, at der laa en stor fjendtlig Styrke skjult foran ham. Wallmoden blev derfor bange for, at hans Bytte Fægtningen ved Gøhrde.

skulde undslippe ham, og for dog at høste nogen Gavn af sine Forberedelser, besluttede han sig hen paa Eftermiddagen til strax at angribe — pludseligt og voldsomt. Saaledes fremstod Fægtningen ved Gøhrde, der gav de Forbundne de første Seierstegn ved Nedreelben og tildrog sig en stor Opmærksomhed.

Pecheux trak Forposterne tilbage fra Skovkanten og satte sig fast paa en Banke Øst for Oldendorf, tildeels beskyttet af en mellem Stillingen og Skoven flydende Bæk. Wallmodens Tropper, som vare udhvilede og Modstanderne langt overlegne i Tal, kunde da, skjulte i Skoven, opstille sig i taktisk Orden og rette et under de gunstigste Forhold forberedt, overvældende Angreb paa de Franske. Ahrentschild gik lige løs paa Oldendorf og afskar Pecheux Retraiten ad denne Vei, Lyon angreb Fronten, Dørnberg og Tettenborn omgik de Franskes venstre Fløi. Pecheux holdt længe Stand, saa Fjenden blev nødt til at bringe sin store Artilleristyrke i Ilden; men omsider maatte han, næsten heelt omringet, søge at komme bort. Under disse Omstændigheder mistede han sine 6 Kanoner og en Deel Fanger, deriblandt tre høiere Officerer. Resten af Korpset, som maatte marchere i Karréer for at holde Dørnbergs og Tettenborns Rytterskarer i Afstand, havde en vanskelig Retraite, men tilsidst kom Natten og Mørket den til Hjælp, saa den slap tilbage over Elben.

De faa af Wallmodens foran Davouts Front efterladte Tropper havde for at skjule den større Masses Bortgang gjort Angreb saavel i Retning af Lübek som ved Ratzeburg og Lauenburg. Følgen heraf blev først et fransk Udfald fra sidstnævnte By, hvor to Batailloner af Thiebaults Division med et Par Kanoner og nogle Ryttere den 16de joge 300 Lützowere og en hanseatisk Eskadron, som stode ligeoverfor dem, tilbage til Boizenburg, men dernæst en større Rekognoscering fra Ratzeburg fremefter, der beram-

medes til den 18de og skulde skee under Marechallens eget Tilsyn.

Den nævnte Dag Kl. 3 om Morgenen samledes ved Kogel det danske og franske Rytteri, 4 danske og 2 franske Batailloner samt Artilleri, og Afmarchen skeete, efterat Davout og Prindsen af Hessen vare ankomne, over Seedorf mod Zarrentin. Rytteriet kommanderedes af General Watier, under hvem General Lasson befalede det danske. Det bestod i det Hele af 2 franske Eskadroner, 2den og 6te danske Husareskadron, 2 Eskadroner jydske og 3 Eskadroner fyenske Dragoner. Fodfolket, som fulgte efter til Understøttelse, kommanderedes af General Rommé, under hvem Schulenburg befalede det danske. Det bestod af: 2 franske Batailloner, 1ste Bataillon »Dronningen«, 1ste og 2den Bataillon »Oldenburg« og 1ste Bataillon »Fyen«. Samtidig gik Wichery frem fra Mølln mod Gudow. Rekognoscering ved Zarrentin den 18de Septbr.

Der var ved Zarrentin: to Batailloner Lützowere (fradraget de af hvert Kompagni til Wallmoden Bortkommanderede), en hanseatisk Eskadron, nogle Kosakker og 4 Kanoner. Det danske Fortrav overraskede disse, bemægtigede sig deres Hytteleir, som blev opbrændt, gjorde nogle Fanger og jog Resten tilbage. Ved den lille Fægtning, som opstod, mistedes paa dansk-fransk Side 7 Døde (hvorimellem en af Davouts Adjudanter), 17 Saarede og 2 Savnede. Blandt de fjendtlige Fanger var en Grev Westphal, som tidligere havde deeltaget i en Sammensværgelse i Westphalen, men var flygtet fra sin Straf. Han toges af en dansk Rytterlieutenant Krogh.

Marechallen blev staaende ved Zarrentin om Natten med Forposter ved Schall.

Her modtog han — fremme i Fjendens Skeletstilling — Dagen efter Budskabet om Træfningen ved Gøhrde og dens Uheld.

Det er — og sikkert med Ret — bebreidet Marechallen,

Mærkelig Resignation af Davout.

at han ikke nu kastede sig over Vegesack og dernæst vendte sig mod Wallmoden, hvem han vilde have truffet ved Overgangen over Elben eller paa Marchen mod Nord. At han ikke vilde opslide sine Tropper i en unyttig Kamp med de Wallmodenske Tropper, der alle tilhobe kæmpede paa Kosakmaneer, men snarere holde sit Korps beredt til, naar Keiseren bød det, paa en virksommere Maade at kunne indvirke paa Krigens Udfald, kan vistnok neppe bebreides ham, men han burde have bevaret sin Overlegenhed. Han kunde oversee Streiferier, saalænge de holdt sig indenfor beskedne, lidet skadende Grændser, men bleve de for næsvise eller kaade, burde han straffe dem. Her var det ikke Streiferier, som vare foregaaede; en Seir var vunden, og Trophæer erobrede, og det ved en strategisk Bevægelse, som vilde have baaret sin Straf i sig selv, naar den var bleven benyttet af Modstanderen. Og Davout modtog Efterretningen fremme mellem de fjendtlige Korpser, Wallmoden var endnu paa venstre Elbbred, Vegesack Nord for ham; selv havde han Loisons, Frederik af Hessens og det Meste af Wicherys og Thiebaults Divisioner, henved 30,000 Mand, til sin umiddelbare Raadighed.

Man ventede ogsaa i Korpset Ordre til at benytte den gunstige Situation; men Davout veg ikke fra den Holdning, han havde antaget, han lod Fjenden beholde Seiren og befalede Tilbagemarche til Leiren. Fremmarchen mod Zarrentin havde imidlertid været tilstrækkelig til at forurolige Wallmoden. Denne repasserede i stor Hast Elben den 19de med alle sine Tropper, undtagen Tettenborns, hvilke nu forbleve paa venstre Elbbred, skyndte sig til Mecklenburg og indtog atter sine Stillinger ved Hagenow og Wittenburg.

Efter denne Episode døde Krigen ved Nedreelben atter hen. Davouts Blik saae ud i Fremtiden og tænkte alt paa den vanskelige Opgave, som han vilde faae at løse, hvis

Keiseren blev tvungen til et Tilbagetog til Rhinen. Den 25de reiste han for 4 Dage til Hamburg for at besee og paaskynde Befæstningsarbeiderne. I hans Fraværelse førte Loison Overbefalingen ved Ratzeburg.

Det danske Korps havde Nytte af Opholdet ved Ratzeburg, fordi det gjennemgik en god Krigsskole, men det kostede de forvænte Soldater, der havde pleiet at leve paa de fede, holsteenske Bøndergaarde og at være i Huus og afklædte om Natten, megen Besværlighed, at vænne sig til den franske Tjenstorden, Levemaade og Kost. Deres Udrustning svarede heller ikke til de nuværende Forhold, og vi skulle med et Par Ord omtale de Mangler, som bemærkedes.

Det danske Korps havde Kogekjedler af Kobber, store og tunge, som maatte kjøres, istedenfor at Franskmændenes af Blik bares; det havde endvidere Medicinkasser, som vare saa store, at de maatte være paa Vogne, medens Franskmændenes førtes paa en Kantinehest. Følgen var, at de Danske foruden den store Bagage — der bestod af Proviant, Park- og Rekvisitvogne og efter det franske Reglement skulde være mindst en Dagsmarche borte — og den lille Bagage, der indeholdt de uundværligste Ting og holdtes nærmere, havde et Slags Train, som de Franske ikke kjendte, men som forenedes med »den lille Bagage«. Da nu Reglementet foreskrev, at Bagagen først op ad Formiddagen maatte komme til Afdelingerne og inden Middag atter skulde være borte, havde de Danske Vanskelighed med at bruge deres Kogekjedler. Saaofte der om Formiddagen var Forposttjeneste, Arbeide, Fourageringer eller Rekognosceringer, maatte vedkommende Afdelinger lade sig nøie med kold Kost. Naar større Expeditioner forestode, befalede Marechallen gjerne, at Tropperne forinden skulde spise, saaledes ved Rekognosceringen ved Zarrentin den 18de. De Danske maatte da see paa, at de Franske lavede deres Mad, men selv hjælpe sig

Det danske Korpses Tilstand i Leiren.

med Brød og Brændeviin, fordi deres Kogekjedler ligesom i al den Tid, de vare i Mecklenburg, vare paa Bagagen. Prinds Frederik sendte et Exemplar af en fransk Kogekjedel til Kongen og udbad sig saadanne, men dertil blev der ikke Tid.

Dertil var de Danskes Beklædning, som alt oftere berørt, meget slet, og de manglede Kapper, som i høi Grad savnedes, havde kun den lille røde, luvslidte Trøie og Chacots. Kongen havde intet Kappeklæde paa Uldmanufakturet, men søgte dog at hjælpe, idet han lod alle ved de forskjellige Afdelinger i Kjøbenhavn værende Garnisonskapper samt Skilderhuuskapperne oversende til Holsteen. Prinds Frederik lod nogle forfærdige, men han beklagede sig over, at han hverken hos Leverandeurerne eller Kjøbmændene kunde faae Noget uden Penge og derfor maatte betale dem af den franske Sold. Kongen beordrede endvidere Varedepotet at oprette et mobilt Munderingsdepot for Auxiliarkorpset i Rendsborg, og en Skomagersal etableredes i Altona af borgerlige Arbeidere, hvilke dog maatte betales af Prinds Frederik (af Solden). Der gjordes altsaa fra alle Sider, hvad man formaaede.

Sygeligheden tiltog imidlertid saa stærkt mellem de danske Tropper, at de franske Øvrigheder klagede over den forholdsviis store Mængde Danske, som fyldte Lazaretherne i Hamburg, og Prinds Frederik maatte evakuere dem til Altona og Glückstadt. I Midten af September var der 19 pro Cent Syge af Blodgang alene, og Grunden til den store Sygelighed saae man deels i den uvante Levemaade, deels i den daarlige Beklædning.

Imidlertid gik det her som overalt, hvor en alvorlig og kyndig Villie fører Herskerstaven. Om end Mange bukkede under, indsaae den langt overveiende Masse, at der var Forstandighed i det Krigsliv, som forlangtes af dem, og at det saa skulde være, for at være Alvor. Det danske

Korps vandt derfor Uge for Uge saa meget i Haardførhed, Liv og krigersk Duelighed, at de franske Generaler forundrede sig over den Forvandling, som i saa kort en Tid foregik med det. Kun eet Korps, det sidstankomne fyenske Dragonregiment, kunde ikke ret komme med; men Kongen gav det nye Eskadronskommandeurer, og det hjalp.

Fra den store Krigsskueplads løde Efterretningerne kun daarligt, uagtet noget Afgjørende endnu ikke var forefaldet. Carl Johan havde vundet Slaget ved Dennewitz den 6te Sept. mod den nye Troppemasse, der var kommen frem for at fuldføre Keiserens Plan, at tage Berlin. Han var nu Herre over høire Elbbred, men havde ikke Lyst til at gaae videre, hvad der efter hans udtalte Mening vilde være at rage Kastanierne af Ilden for de andre Hære, holdt derfor Tiden hen med Intet en Maanedstid.

Carl Johans Ønske om at vende tilbage til sin første Plan

I denne Tid var hans Tanke og Blik stadig henvendt paa Holsteen, og han tænkte atter paa sin gamle Plan, at efterlade en mindre Styrke der, hvor han nu stod, men med Resten gaae til Nedreelben, slaae Davout og de Danske, gjøre sig til Herre over Hannover og Westphalen og derfra true de Franskes Tilbagetog. Han skrev derom til Kongen af Preussen og meddeelte sin Hensigt til sine Omgivelser. Men da reiste der sig en sand Storm.

Hans tidligere diplomatiske Omgivelser — Wetterstedt, Thornton, Hope og Suchtelen — vare blevne forøgede med Pozzo di Borgo, General Krusemark fra Preussen og General Vincent fra Østerrig. Alle havde de den hemmelige Opgave at passe paa ham, og da de hørte hans Plan, meente de, at Øieblikket var kommet, da de maatte træde op, hvis Koalitionen ikke skulde sættes i Fare, som den var i sin vanskeligste Krisis. Carl Johan maatte give efter[1]), men naaede dog Noget, nemlig at faae Østerrig til at tage sig

[1]) Schinkels minnen VII, S. 248 og flg.

af den svensk-norske Sag. Da General Vincent kom til ham for at nedlægge sin Indsigelse ligesom de Andre, mødte han nemlig følgende Tiltale: »I hvad Egenskab gjør De, Hr. General, Fordring paa at tale med mig? Har jeg østerrigske Tropper under min Befaling? Er der nogen Traktat mellem Østerrig og mig? Deres Monark har ikke tiltraadt de Traktater, som forbinde Sverrig med Rusland, England og Preussen, og det er dog 4 Maaneder siden, jeg bad Keiseren derom. — Det Mindste, jeg kunde vente, i Tilfælde af, at jeg opsatte min Plan, var, at De interesserede Deres Hof for en kraftig Mellemkomst til Sverrigs Fordeel i Kjøbenhavn[1])«. Dette havde til Følge, at det østerrigske Hof lovede at gjøre et Mæglingsforsøg i Kjøbenhavn paa Grundlag af Forslagene fra Mai Maaned, hvilket syntes at tilfredsstille Carl Johan, hvorvel Østerrig neppe var den Magt, i hvis Hænder han med nogen Tryghed turde lægge sin Sag.

Et østerrigsk Mæglingsforslag stilles i Udsigt.

Havde han maattet opgive Tanken om selv at vende sig mod Davout, opgav han dog ikke at henvende sin største Opmærksomhed paa Nedreelben, og han overvældede Wallmoden med Forholdsregler og Ordrer for at skille de Danske fra de Franske og dernæst forfølge de første ind i Holsteen. Tilsidst bød han Wallmoden at levere Davout et Slag og det paa 32te Militairdivisions Grund for at tvinge de Franske ind i Hamburg og truede med, at Generalen vilde komme til at afgive nogle af sine Tropper til Nordarmeens Hovedmasse, saafremt han ikke saae sig istand til at efterkomme Befalingen. Wallmoden blev nu nødt til at forsøge Udførelsen og samle sine Tropper.

En bestemt Befaling til Wallmoden.

Tettenborn var, som vi erindre, paa venstre Elbbred med Kosakker og en Deel Lützowere. Han streifede vidt omkring og forskaffede de franske Forposter foran Harburg og

[1]) Schinkels minnen VII, S. 251.

Hoopte megen Uro, men denne Tjeneste lagde dog ikke større Beslag paa Lützowernes Tid end, at de kunde begynde Udgivelsen af en Avis, betitlet »Zeitung aus dem Feldlager« en vistnok temmelig enestaaende Fremtoning. Denne Tidende fik naturligviis stor Udbredelse og vedblev at udkomme i Kosakchefens Hovedkvarteer; første Nummer i Lüneburg den 23de September, trettende og sidste i Frankrig. Den meddelte de forefaldende Krigsbegivenheder, seete med Lützowernes Øine, og forhaanede Modstanderne, navnlig Davout.

Nu kaldtes Tettenborn som Følge af den nye Ordre over paa høire Bred, Wallmodens Hovedstyrke samledes henad Büchen til, Vegesack befaledes at nærme sig Ratzeburg deels over Schønberg, deels over Rhena, og at holde den franske Hovedstyrke i Skak, medens Dörnberg forsøgte en Overrumpling af Büchen, hvorved dette Overgangssted kunde komme i Wallmodens Hænder.

Carl Johan var imidlertid en noget urolig og vankelmodig Feltherre, som kommanderede og kontrakommanderede og sjelden kom til nogen Beslutning, som ikke blev forandret, hvis den ikke tilfældigviis i Mellemtiden var bleven udført. Saaledes udstedtes der ogsaa nu en Kontraordre, som gav Wallmoden frie Hænder paany, men da Tropperne vare samlede, og Forberedelserne trufne, meente Generalen, at han i hvert Fald kunde undersøge den fjendtlige Stillings Styrke og lod derfor under Form af Rekognosceringer Dörnbergs Angreb paa Büchen og Vegesacks Bevægelse mod Ratzeburg beramme til Udførelse den 6te Oktober.

Davout havde i de første Dage af Oktober igjen været i Hamburg og paabegyndt Fæstningens Proviantering fra Holsteen — hvilket havde bragt ham i Strid med Hertugdømmets Amtmænd og øvrige Embedsmænd. Strax efter Tilbagekomsten til Ratzeburg erholdt han Kundskab om, at der paa Fjendens Side foretoges en Koncentration, og at

navnlig Vegesack var ifærd med at nærme sig Wallmodens Hovedstyrke. For at faae Oplysning om Rigtigheden heraf befalede han til den 6te to Rekognosceringer, een fra Lübek under Thiebault mod Schønberg, en anden af Tropper fra Loisons Brigade fra Ratzeburg ligeledes mod Schønberg.

Fægtningerne den 6te og 7de Oktbr.

Paa den Maade udgik der den 6te Oktober fra begge Sider to Rekognosceringer, af hvilke den sydligste franske, som gik fra Ratzeburg til Schønberg, og den nordligste fjendtlige, som gik fra Schønberg til Ratzeburg, maatte støde paa hinanden. Dette skeete ikke langt fra Leiren ved Schlag Resdorf og foraarsagede en Fægtning, som hurtigt endte til Fordeel for de Franske. Efterat Kampen nemlig i nogen Tid var ført staaende, kastede et Flankeangreb af andre franske Tropper, som ilede til fra Mechow og Schlagsdorf, Fjenden, der meest bestod af Mecklenburgere, med saadan Kraft ud mod Øst, at han tabte Veien til Schønberg og maatte ralliere sig henimod Dechau, hvor Vegesack over Rehna var ankommen med Hovedstyrken af Svenskerne.

Angrebet paa Büchen var alvorligere, idet Dørnberg i Dagbrækningen med 6 Batailloner, 2 Eskadroner og 2 Batterier rettede et heftigt og pludseligt Indfald mod Overgangsstedet; men Franskmændene vare paa deres Post, og efterat det første Tilløb paa Grund deraf var mislykket, var Foretagendet alt at betragte som strandet. Der aabnedes vel nu en levende Kanonild, som fortsattes i flere Timer, men Dørnberg vandt den Overbeviisning, at det ikke vilde være muligt at bringe de Franskes Ild til Taushed, afstod derfor fra nye Angrebsforsøg og trak sig tilbage efterat have lidt forholdsviis temmelig betydelige Tab.

De Danske havde denne Dag Intet havt at gjøre. Kun een af deres Afdelinger — de fyenske Dragoner — var efter Marechallens Ordre sendt udenfor Stillingen for at være ved Haanden. Men næste Dag — den 7de — fik Dørnberg det Indfald, at udstrække sine Undersøgelser til

den danske Stilling. Han tog 3 Batailloner Lützowere (i hvis Rækker endnu de til Tettenborn Afgivne manglede), et Husarregiment og 6 Kanoner med sig og angreb om Eftermiddagen Forposterne ved Brunsmark, Horst og Kogel. Det kostede ham allerede Umage, at faae Forposterne til at trække sig bag Forskandsningerne ved »Weisser Hirsch«, men da dette dog var naaet, gjorde de danske Husarer en hurtig, glimrende Chok ud mellem Angriberne. 50 af disse fangedes, og Resten afstod i Løb fra ethvert yderligere Forsøg paa at komme i Berøring med Ratzeburger Stillingen.

Wallmoden lod nu sine Tropper indtage deres tidligere Opstilling. Vegesack forlod Dechau, og Tettenborn fik atter Lov til at gaae over paa venstre Bred.

Der var imidlertid forefaldet en Begivenhed, som vakte megen Opsigt. Den unge Czernicheff, som ikke længere hørte til Hæren i Meckenburg, men sydligere ved Elben spillede en lignende Rolle for Carl Johan, som Tettenborn for Wallmoden, havde benyttet det tomme Rum, der ved Carl Johans Seire var opstaaet mellem Magdeburg og Wittenburg, til at gjøre et Streiftog mod Kassel, hvor Napoleons Broder Jérome residerede. Den fjendtlige Stemning hos Befolkningen, de faa Huustropper, Kongen havde, og i det Hele det raske, dristige Tog bevægede Jérome til at flygte og lade sin Residens med dens Skatte i Stikken. Czernicheff holdt den 2den sit Indtog i Staden, proklamerede i Carl Johans Navn, at Kongeriget Westphalen havde ophørt at existere, og gjorde et uhyre Bytte, idet de kongelige Stalde, Klædningsdepotet, Hofinventariet og meget Andet plyndredes. Da Kosakkerne nogle Dage senere droge til Minden for at søge Leilighed til nye Bedrifter bare de westphalske Husarpeltse over deres lange Dragter og førte mellem sig Vogne, der vare belæssede med alt det kostbare Gods, som deres Heste ikke formaaede at bære.

Dette flotte Kosakforetagende var kronet med et for

Tettenborns Tog til Bremen.

stort Held, til at ikke Tettenborn skulde forsøge noget Lignende, og han kastede sine Øine paa Bremen, den tredie Hansestad. Efterat have erholdt et Par tusinde Mand (foruden Kosakkerne nogle Eskadroner regulairt Rytteri, Reiches Bataillon, 300 Lützowere og 4 Kanoner) gik han med disse over Elben ved Bleckede for at overrumple og tage den nævnte Stad.

Bremen var befæstet, omgiven af Volde og Grave og forsvaret af en Garnison paa vel tusinde Mand under Oberst Thuillier. Den var det bageste Punkt af Fæstningstrekanten Nienburg, Rothenburg og Bremen, og Besætningen var derfor sorgløs, indtil Tettenborn pludselig stod foran Byen. Kommandanten, som fra Volden vilde oversee Forholdene, blev skudt, Næstkommanderende lod sig forbløffe og afsluttede anden Dag derefter, den 15de, en Kapitulation, ifølge hvilken Garnisonen fik fri Afmarche tilfods, de enkelte Individer med deres personlige Vaaben og Bagage, hvorimod Kavalerihestene, Kanonerne og hele det øvrige Materiel overlodes Tettenborn.

Naturligviis fik denne ikke Lov til længe at blive i Byen — fra Osnabrück ilede General Lauberdiere mod Bremen med en betydelig Styrke, men Byttet blev bragt i Sikkerhed af Fodfolket, som atter gik tilbage til høire Elbbred, medens Tettenborn med sine Kosakker fra den Tid forblev ved Weser i Omegnen af Verden.

Disse to Tildragelser vilde ikke have været tænkelige, dersom ikke Situationen allerede var begyndt at voxe de Franske saaledes over Hovedet, at de tabte deres Selvtillid og Holdning overalt, hvor ikke en betydelig Mand, som f. Ex. Davout, ved sin Personlighed formaaede at skjænke sine Undergivne Ro og Sammenhold. De forøgede derfor i de Lande, hvis Skjæbne var knyttet til Napoleons, den Bekymring, som Davouts Retraite og ængstelige Tilbageholdenhed, Carl Johans Seirvindinger og Napoleons

Mangel paa Fremgang trods Seiren ved Dresden alt iforveien havde skabt.

Stemningen i Danmark og Norge.

I Danmark-Norge begyndte tidligst Christian Frederik at spaae ilde. Allerede den 5te Oktober skrev han til Kongen, at Napoleons Stilling efter hans Mening langtfra var saadan, som man kunde ønske, og at navnlig Tilbagetoget til Holsteens Grændse var foruroligende. Han frygtede for, at Davout ikke længe vilde kunne holde Fjenderne borte fra Landet og skrev i den Anledning[1]: »Skulde et fjendtligt Indfald af nogen Betydenhed skee i Holsteen, da haaber jeg dog, at alle Sager af Værd, alle Skibe og Baade og, saavidt muligt, alt ungt Mandskab føres bort. Jeg vilde ønske, at disse Skibe kunde lades med Korn, som iforveien var udskrevet i Landet; thi det var dog bedre, end at det skulde falde i Fjendens Hænder og savnes for os. Maa der blot levnes Tid til disse Mesures! At skaane Holsteen for at vinde denne Nation er vist frugtesløst; den vil altfor gjerne see sig under et andet Herredømme.«

Ogsaa Kongen var — som hans Brevvexling med Prindsen af Hessen bærer tilstrækkelig Vidnesbyrd om — noget urolig over den Gang, som Begivenhederne havde faaet, men han lod sig ellers ikke mærke dermed og gjentog i Maanedens Løb endog flere Gange sin Anmodning til Prinds Christian om at foretage sig Noget ved den svenske Grændse.

Derimod skjulte faa Andre deres Frygt for, at Napoleon skulde bukke under, og Fjenden bryde ind i Landet, uden at der var Udsigt for Kongen til at frelse Danmark, endsige Norge. Dog var der udenfor de Tydsksindede, som bestandig havde fundet Koalitionens Tilbud om Norges Afstaaelse mod Erstatning antagelig, Ingen, som kunde forsone sig med Tanken om dette Riges Indlemmelse i Sver-

[1] Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen af 5te Okt. (G. A.)

rig. Ønsket om at give Norge Selvstændighed og sætte det istand til at værge sine Interesser, hvis Danmark maatte opgive det, traadte frem igjen med megen Styrke og beskæftigede mange alvorlige Mænd i begge Riger.

Der var en temmelig stærk Stemning imod Kong Frederik, fordi man tilskrev ham Skylden for den Stilling, hvori man var kommen. Man kjendte kun halvt Carl Johans Politik og antog, at de Forbundnes Paastand paa Norge ikke saa meget var fremkommen for at belønne Sverrig som for at straffe Kongen for hans i mange Aar førte Krigspolitik. Man troede, at Norge kunde være frelst ved en Fredspolitik i Forening med nogen diplomatisk Smidighed, at det maaskee endnu stod til at redde ved fredelige Midler og ved den Appel til Folket, hvorom Tanken var født, inden Prinds Christian havde forladt Kjøbenhavn, men at Betingelserne herfor maatte være, at dets Sag lagdes i andre Hænder end Kongens, hvis Politik nu var kommet ind i et saadant Spor, at der for ham, hvis Krigen gik uheldigt, ikke var nogen Mulighed for at erhverve Fred uden Offeret af Norge.

Man begyndte derfor at tale om, at Kong Frederik, hvis det kom saavidt, at han maatte ansee sin Sag for tabt, — hellere end at lade Tingene gaae deres egen Gang og ende med baade hans og Norges Undergang — burde overlade Norge til Christian Frederik ved selv — medens han endnu var fri — at nedlægge Kronen i dette Land, hvorved han vilde have bragt et Offer, som man ansaae istand til at afvæbne Koalitionen ligeoverfor ham.

Ved en saadan Handling vilde Rigerne vel blive adskilte, men paa en Maade, som bar deres Gjenforening under samme Monark i sit Skjød, og den midlertidige Adskillelse vilde — saa meente man — ikke blot hugge Vanskelighedernes Knude over, men endvidere langt fra at forringe,

tvertimod forøge Rigernes Evne til at værne om deres særskilte og fælles Interesser.

For Danmark ansaae man det nemlig nødvendigt først og fremmest at komme bort fra en Krig, hvis Øiemed ikke syntes at vedkomme Landet, naar man ikke hændelsesviis var fuldt oplyst om den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet om Norge var indvævet i den store europæiske Sag. Man maatte have Fred ikke blot for Holsteens og Danmarks Skyld, men ogsaa fordi Norge vilde udsættes for Hungersnød, hvis Jylland, dets eneste Kornkammer for Øieblikket, besattes af Fjenden. Men naar de Forbundne ikke længere kunde fordre Norge af Danmark, og Kongen paaberaabte sig det Offer, han havde bragt, meente man, at Freden kunde komme istand paa lempelige Vilkaar. Og hvad Norge angik, da vilde Christian Frederik naturligviis tage Sagen paa en anden Maade, end Kongen havde gjort. Han vilde antage en fredelig, koalitionsvenlig Holdning, men, idet han grundlagde Norges særskilte Statstilværelse, tillige tilveiebringe en bestemt Villiestilkjendegivelse fra det norske Folk, som man antog tilstrækkelig til at faae Indflydelse paa Sverrigs Holdning og Europas Dom.

Saaledes omtrent tænkte og talte man. Det kan ikke feile, at Nogle allerede dengang ansaae det Haab, man satte til en saadan politisk Manoeuvre, for illusorisk. Ogsaa stred den mod den i Kongelovens § 17 grundede Paastand om Rigernes Udelelighed, som hidtil havde udgjort det danske Diplomaties Styrke (dog kunde denne Indvending nok fjernes ved nogen Behændighed under Udførelsen). Ikke destomindre vandt Planen en ikke ringe Udbredelse i den offenlige Bevidsthed og ansaaes af mange nordisksindede Mænd som en Udvei, der kunde tænkes paa. Den trængte sig frem til Thronen, og da det politiske Uveir trak sig sammen over Landet, taalte Kongen, at man talte til ham om denne Plan,

hvorvel han ikke kunde bekvemme sig til godvillig at afstaae sit ene Kongerige.

Christian Frederik skynder paa Norges Forsyning.

Prinds Christian har udentvivl været vel bekjendt med Planen, men saalænge Kongen ikke skrev til ham derom, iagttog han ogsaa Taushed. Han beskæftigede sig i denne Tid næsten udelukkende med Norges Proviantering. Til Forslaget om at lægge Landets Forsyning eller i det Mindste en Dee deraf i de norske Kjøbmænds Hænder føiede han et nyt om, at ogsaa Slesvig og Holsteen skulde bidrage til Norges Fornødenheder. »Skal Hertugdømmernes Kornhandel være fri«, skrev han saaledes[1]), »bør de i det Mindste taale en forholdsmæssig større Udskrivning til Norges Forsyning, hvorved et lige Kvantum kunde afgaae fra Danmarks Udskrivning til den private Handel, eller og Udførelsen af Korn og Oliekager burde forbydes fra Hertugdømmerne til andre Steder end Danmark og Norge. Saalænge der er Spørgsmaal om at brødføde en Nation, som hylder een og samme Konge, saalænge dette skeer med store Opoffrelser af den øvrige Stat, er det ubilligt, at samme Konges Undersaatter i en anden Provinds skulle være fritagne for at bidrage til samme Maal, og hvorfor? Fordi de have Sølvpenge. Det er jo en Selvfølge, at den norske Kjøbmand maa betale Holsteneren med Sølv, og han vil kunne det ved Hjælp af de foreslaaede Laaneindretninger, men skal han konkurrere til Varerne med Landets Fjender, der have lettere Betalingsmidler, da fordyres jo Varerne til det Uhyre«.

For det Tilfælde, at de stillede Forslag ikke antoges, anbefalede han, som sidste Udvei, at der i Danmark indkjøbtes de størst mulige Kvantiteter Korn, og at de sendtes til Norge ved en bevæbnet Expedition af samtlige ved Kjøbenhavn liggende Krigs- og Handelsskibe. En saadan Ex-

---

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen af 1ste Oktober. (G. A.) Det Citerede er dog skrevet en clair.

pedition, meente han, vilde lykkes, naar Udrustningen dreves hemmelig, og man iøvrigt passede paa gunstig Leilighed. Det sidste Forslag kom han fra nu af stedse tilbage til og gjentog det i Brev efter andet, ligesom han tidligere havde gjort med Hensyn til Ønsket om at maatte sende C. Anker til England.

Af Penge udbad han sig inden Aarets Udgang 925,000 Rdl. Navneværdi og mindede om, at det vilde være den grueligste Stilling at stedes i, ingen Penge at have til Troppernes Betaling eller Matrosernes Afmønstring[1]). Iøvrigt anbefalede han Østerrigs Exempel, at udgive Sedler paa Beløbet af en fast Indtægtskilde i f. Ex. 12 Aar saaledes, at en Tolvtedeel aarlig tilintetgjordes.[2]) »Ved en forestaaende alvorlig Rustning og Kampagne«, tilføiede han, »udfordres Penge og, saafremt Rigsbanken ikke vil forsyne os, kjender jeg intet andet Middel end at hjælpe sig selv«.

Intet af Prindsens Forslag bifaldtes undtagen det om Diskontobanken — hvorom der den 20de Oktober udkom et gunstigt Reskript. Derimod sendtes der allestedsfra Skibe til Jylland for at bruges ved Provideringen fra Jylland, og for at drive den til det yderst Mulige sendte Kongen sin betroede Adjudant, nu Amtmand, Mathias Reinholdt Jessen til Aalborg og Baron Adler til Norge.

Christian Frederik traf i forskjellige Retninger paa egen Haand Foranstaltninger til Landets Forsyning. Saaledes lod han Klæde og Medicinalvarer til den norske Hær indkjøbe i London og opdrev selv ikke uden Møie — meest ved Agent Nielsens Redebonhed til at tjene Staten — de dertil nødvendige 14,000 Pd. Sterling i Christiania mod Løfte om Tilbagebetaling enten i Sterling eller i Rigsbankpenge efter

---

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen af 27de Oktbr. (G. A.)

[2]) Chiffreret Depeche fra Samme til Samme af 13de Novbr. (G. A.)

Kours. Det fortjener at anføres, at han paa denne Tid gjorde en Forandring i Regeringskommissionens Sammensætning, idet han med Kongens halvt modstræbende Samtykke designerede Grev Hermann Wedel-Jarlsberg til Medlem af samme; men at dette ingen Følger fik, eftersom Greven omtrent midt i November tiltraadte en Reise til Danmark for at hente noget Korn, som hans Svigerfader havde faaet Anviisning paa som Laan.

I Provideringens Interesse lod Prindsen Oberstlieutenant Stabell afslutte en Vaabenstilstand paa kort Opsigelse med den svenske Forpostkommando over Svinesund, hvorefter Skibes og Baades Seilads gjennem Svinesund til Frederikshald og Frederikssteen blev fri[1]).

Rekognosceringen fra Ratzeburg den 18de Oktober.

Davout var ganske uden Efterretninger fra Napoleon og den store Hær; men Tildragelserne rundt omkring ham aabenbarede Forholdenes alvorlige Natur, og hans Holdning blev saa forsigtig, at han kun sjeldent lod sine Tropper vove sig ud fra Ratzeburg Stillingen. Imidlertid bevirkede Efterretningen om Bremens Indtagelse, at han til den 18de Oktober berammede en Rekognoscering fremad fra Ratzeburg, idet man formodede, at en større Deel af Wallmodens Tropper havde medvirket i hiin Bedrift ligesom ved Göhrdeaffairen, og der altsaa var Anledning til at søge Oplysning om Fjendens nuværende Stilling. Rekognosceringen skulde, lig den, der havde fundet Sted den 18de September, udgaae deels fra Kogel, deels fra Mølln. Til Møde paa førstnævnte Sted tilsagdes 2 franske og 3 danske Bataillоner, 4 danske Dragoneskadroner og 1 Batteri, hvilken Styrke stilledes under General Rommés Befaling. Fra Mølln skulde General Wichery lede Bevægelsen, i hvilken foruden franske Tropper følgende danske skulde deeltage: det jydske

---

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen af 13de Nvbr. (G. A.)

Dragonregiment, Batteriet Koye og de to Husareskadroner. Batteriet var blevet Generalen underlagt ligesom Dragonerne; Husarerne derimod stilledes kun til hans Raadighed for Rekognosceringens Skyld.

En imellemkommen Tildragelse, som bør berøres, blev Anledning til, at denne Rekognoscering afbefaledes, som den netop var begyndt.

Den danske Gesandt hos Kong Jérome i Kassel, Baron C. Selby havde egenmægtig begivet sig hjemad og opholdt sig nu hos sin Familie i Holsteen. Under et tilfældigt Møde med den franske Kommandant i Eutin, Linard, havde han, endnu svimmel efter Begivenhederne i Kassel, fundet en Tilfredsstillelse i at give sine tydske Følelser Luft, havde forklaret, hvorledes han istedenfor at følge Jérome eller begjære Passer af denne havde foretrukket at begive sig hjem gjennem de fjendtlige Tropper, samt endelig udsagt, at det 13de Korps og de Danske ikke vilde faae Lov til længe at blive ved Ratzeburg, da Kronprindsen af Sverrig havde givet Befaling til Stillingens Indtagelse, at 40,000 Mand vilde angribe den 19de, og meget Andet[1]). Dette fik Marechallen at vide den 18de om Morgenen, og det opirrede ham i den Grad, at han strax gjennem Frederik af Hessen klagede over Gesandten, hvilket atter fik den Følge, at Kongen rappelerede denne, »fordi han havde forebragt Rygter og brugt nedværdigende Yttringer om Kongens brave, troe og modige Tropper[2]).« Men paa den anden Side syntes alt det, som Selby havde fremført paa en overmodig, drillende Maade, grundet paa noget Tilforladeligt — Carl Johan angreb virkelig den 19de, men ved Leipzig —; i hvert Fald indeholdt det Noget, som slog Davout og bragte ham til strax at tilbagetage Befalingen til Rekognosceringen.

---

[1]) Skr. fra Davout til Prindsen af Hessen, Ratzeburg den 18de Oktbr., med Bilag.

[2]) Skr. fra Kongen til Rosenkrantz af 24de Oktbr. (Kopi i G. A.)

Kontraordren udstedtes imidlertid vel seent. Wicherys Kolonne var allerede kommen langt ud i Terrainet og Rommés var stødt paa fjendtlige Tropper, som havde lagt sig paa Luur lige udenfor den danske Stilling. Sidstnævnte General, der red forud for sine Tropper, faldt i Baghold, men reddedes ved et dristigt Indhug under dansk Ritmester H. Sønnichsen, som derved selv fik flere Sabelhug. Ved denne Leilighed blev imidlertid saavel en dansk Officeer Lewetzau, som den Adjudant, der havde bragt Kontraordren fra Davout, samt endvidere 2 danske Dragoner og 7 franske Ryttere gjorde til Fanger. Det øvrige danske Rytteri, som allerede var paa Tilbagemarche fra Samlingspladsen ved Kogel, gjorde strax omkring og travede rask ud for muligviis at befrie Fangerne; men det lykkedes ikke, og det var kun en ringe Erstatning, at de hjembragte et Par fjendtlige Soldater, som vare faldne i deres Hænder. Det tog sig for Fjenden ud, som om den fremgaaende Bevægelse var bleven brudt ved det, som var tilstødt den.

Davout i sit Hovedkvarteer.

Denne Tildragelse forøgede Marechallens onde Lune. Da General Rommé ankom for personlig at melde det Skeete, modtog han de heftigste Bebreidelser for den skjødesløse Maade, Afsøgningen af Terrainet var foretaget paa. Davout bød ham ikke sidde ned, langt mindre at tage Deel i Frokosten, Hovedkvarteret netop indtog, men affærdigede ham med lidet høflige Ord [1]). Kun de danske Troppers Opførsel gav ingen Anledning til Dadel, og Marechallen skjænkede den sin fulde Anerkjendelse, hvad der ogsaa fremgaaer af følgende Udtalelse, som han ved Bordet rettede til sine Omgivelser og navnlig Kapitain Løwendal, en Udtalelse, som i flere Henseender vil frembyde Interesse [2]): »Jeg har

[1]) G. D. Löwendal, Felttoget ved Elben, Jahns Oversættelse, S. 121.

[2]) Skrivelse fra Kapitain Löwendal til Kongen, Ratzeburg 19de Oktbr. (G. A.)

her Udseendet af en Poltron, men jeg er Soldat, kjender kun min Keisers Villie og offrer med Glæde min Hæder, naar han befaler det. Jeg svarer for Danmark; lad Fjenden komme, Traktaten skal blive opfyldt. Jeg vil for Øieblikket slaaes med Tillid, og det ligesaa gjerne i Spidsen for Danske som for Franske. Jeg vilde ikke have gjort det for 7 Uger siden; mine Folk vare ikke uddannede, og jeg kjendte ikke Deres. Nu kjender jeg Prindsen af Hessen som en hæderlig og tapper Mand, og Deres Troppers Aand er forandret; de ere tappre og vel instruerede. Jeg svarer for, at der ikke skal komme en fjendtlig Soldat ind i Holsteen, jeg skal forsvare Landet trods Eders Amtmænd, Præsidenter og Kjøbmænd, jeg skal forsvare det for Kongen. Læg Mærke dertil, mine Herrer, den Dag skal komme, da vi skulle komme til at handle, og vor Rolle skal da blive glimrende. Det er mig, som siger Dem det«.

Men søgte Marechallen end paa denne Maade at holde Haabet og Modet oppe hos sine Undergivne, maatte det snart svinde; thi paa den store Krigsskueplads nærmede Begivenhederne sig deres uundgaaelige Endemaal.

Napoleon taber Slaget ved Leipzig.

Efterat Napoleons offensive Foretagender mod Berlin to Gange vare strandede, blev han indskrænket til Defensiven, og hans nærmeste Maal gik da kun ud paa at slaae enkeltviis og efterhaanden de mange og store Hære, som allestedsfra styrtede ind paa ham. I hurtige Marcher uden Hvile eller Ro, der langt overstege Troppernes Evne og opløste Hæren mere, end mange Feltslag vilde have gjort, ilede han mod den ene fjendtlige Hær efter den anden; men om han end var heldig, hvor han personlig var tilstede, saa hjalp det ikke; thi hans Underførere tabte Terrain overalt, hvor han ikke var, og Kredsen af fjendtlige Hære omsluttede ham stedse tættere og tættere. Tilsidst var Kredsen ved at lukke sig ogsaa bag ham, idet de fjendtlige Hovedmasser omgik hans Stilling i Sachsen og rettede deres Marche mod Leipzig, Blücher

med Carl Johan efter sig i forsigtig Afstand nordfra, Schwarzenberg med den russisk-østerrigske Hovedhær sydfra. Selv i dette Øieblik kunde Napoleon ikke bekvemme sig til at opgive Elblinien, ikke engang alene i Sachsen. Han ilede personlig, kun medtagende sin nærmeste Stabshjælp — thi den store Generalstab (Bureauerne) kunde ikke følge ham — til Leipzig, samlede der saa mange Tropper, som han kunde faae med, i den Hensigt at slaae den sydfra kommende Hærmasse, forinden den nordfra viste sig. Men den fjendtlige Bevægelse udførtes med en usædvanlig Nøiagtighed fra Blüchers og Schwarzenbergs Side — kun Carl Johan var 1 à 2 Dagsmarcher tilbage —, og der kom saa store Hærmasser sammen fra begge Sider, at den, der stillede sig i Midten, maatte knuses. Dette blev ogsaa Resultatet. Efter det tre Dages Kæmpeslag, under hvilket de Franske under Keiserens Ledelse gjorde beundringsværdig Modstand mod den dobbelte Overmagt, nødtes Keiseren til at vige ad Rhinen til, og da ingen Foranstaltninger vare trufne for denne Eventualitet, som ikke havde været forudseet, blev Nederlaget, efterat Retraiten var begyndt, uhyre.

De sachsiske Tropper havde under Slaget forladt Napoleons Faner, de bayerske gjorde det nu bagefter og søgte med Vaaben at spærre den Hærrest, Napoleon førte med sig, Veien til Frankrig.

De Allierede troede knap deres egne Øine, da de saae dette Resultat, som de dog saa ivrigt havde efterstræbt, og i Tydskland udbrød der en Henrykkelsesruus, som ingen Grændser kjendte.

Budskabet kommer til Wallmodens Tropper.

Ved Nedreelben kom Budskabet naturligviis først til Wallmodens Tropper og hilsedes med Jubelraab over hele Linien, hvorefter det trængte sig gjennem den militaire Afspærring til Befolkningen i Hamburg og Holsteen. Rigtignok var det kun i løse Omrids, det blev bekjendt, men ikke overdrevent, thi der var den Eiendommelighed ved Napoleons

Nederlag, at de altid overgik selv de dristigste Rygter. Tillige fik de Danske og Franske Meddelelse derom paa en anden Maade. Der havde nemlig udviklet sig en Art Korrespondance mellem den danske og den fjendtlige Hær paa den Maade, at man paa de Steder mellem Hærene, som begge Parters Patrouiller besøgte, nedplantede en Stok midt paa Veien med et Brev paa Enden. Fangne franske og danske Officerer fik endog paa denne Maade Meddelelser befordrede til deres Hære. Et saadant Brev fandtes den 29de paa Veien til Seedorf paa en Stok; det var adresseret »An den Königlichen Dänischen Vorposten auf der Höhe von Kogel«, underskrevet »Oberst Nostitz, Chef des russischen Generalstabes«, og meddeelte, at den Kanonade, som nys var hørt i de Forbundnes Rækker, var Seiersskud i Anledning af Slaget ved Leipzig, hvis Udfald havde været, at 200 Kanoner, 600 Ammunitionsvogne og 40,000 Mand vare fangne, samt at Sachserne, Würtembergerne og Bayrerne vare gaaede over til de Forbundne. Dette Brev tilligemed en Deel andre Proklamationer og Efterretninger, som paa samme Maade andensteds fandtes, sendtes til Davout, men gav kun Anledning til følgende Skrivelse fra Marechallens Stabschef til det danske Korpses Stabschef: »Jeg har viist Marechallen de forskjellige trykte og haandskrevne Rapporter, som Fjenden har adresseret til Dem. Et gammelt Ordsprog siger viseligen: »»Den, der overdriver, beviser Intet o. s. v.«« Man kan vel anvende dette her, hvor Fjenden roser sig af at have taget 40,000 Mand, 25 Generaler o. s. v. De franske Soldater maatte være meget vanslægtede, hvis et saa stort Antal havde strakt Vaaben. De Fjendtlige pleie at synge Tedeum, selv naar de paa det meest Grundige ere slaaede. Det maa desuden bemærkes, at der ikke er noget Officielt i denne Skrivelse. Iøvrigt vil Marechallen, saasnart han hører noget Paalideligt, skynde sig at meddele det til Prindsen. Indtil da er der Intet at forandre i vor Stilling,

Davouts Holdning ligeoverfor Efterretningen.

som bliver stærkere Dag for Dag«[1]). Nogle Dage senere modtog Davout fra General Lauberdiere en omstændelig, bestyrkende Meddelelse om Katastrophen, men den var ikke officiel, og Marechallen holdt sig derfor i uforandret Ro, ventende, at en eller anden Ordre fra Keiseren vilde naae til ham.

Ved Napoleons Tilbagetog fra Tydskland var Elbstillingen endnu besat. Til Fæstningerne ved Weichselen og Oderen: Danzig, Modlin, Zamosk, Stettin, Küstrin og Glogau, hvilke endnu holdt sig, kom altsaa nu Dresden, Torgau, Wittenburg, Magdeburg og Hamburg-Lübek. Med Undtagelse af Dresden vare disse Punkter godt befæstede, der var Materiel og Magaziner i Overflod, Napoleons Hovedkvarteer havde lukket sig inde i Torgau. Fra de nævnte 11 Steder vaiede endnu den franske Fane, og de forsvaredes af næsten 200,000 Mand; det var Skelettet, som var tilbage af Napoleons tidligere Magtstilling.

Hvis Marechal St. Cyr i Dresden med sine 30,000 Mand var marcheret til Torgau, kvilket han i længere Tid efter Leipzig Slaget endnu kunde, og i Forening med Torgaus Garnison var gaaet over Wittenburg, Magdeburg, Hamburg, bestandig medtagende Besætningerne paa disse Steder, vilde den store Hær have kunnet naae Frankrig og maaskee opretholdt Keiserdømmet. En saadan Plan var forudseet paa alle Elbliniens Punkter; men Keiserens Ordre manglede, og Napoleons Underførere forlode aldrig deres Poster uden Ordre.

Wallmoden indtog af Hensyn til de forandrede Forhold en ny Stilling, idet han den 28de Oktober samlede Lyons, Arentschilds og Dørnbergs Tropper ved Dømitz, saa han stod i Mellemrummet mellem Hamburg og Magdeburg, beredt til at kaste sine Tropper hen mod hvilketsomhelst Punkt paa venstre eller høire Bred.

---

[1]) Brev fra Laville til Bardenfleth, Ratzeburg d. 25de Oktober. (A. A.)

Davout havde ikke ventet, at Keiserens Magt saa hurtigt og fuldstændigt var bleven brudt. Han ansaae det nu som en uundgaaelig Følge af Begivenhederne, at de Danske maatte falde fra; thi Danmark havde afsluttet Traktaten for at faae Beskyttelse, men Napoleon var ikke længere istand til at beskytte sig selv, endsige andre, og om Kongens Troskabsfølelse end var nok saa levende, tiltroede han ham dog ikke Kraft til længe at opretholde en Politik, som aabenbart stred mod Landets Interesser og Selvopholdelse og stod i en skærende Modsætning til Stemningen i den eneste Deel af Landet, han kjendte, Holsteen.

Paaskyndelse af Hamburgs Befæstning.

Disse Tanker beholdt han dog endnu for sig selv; men alle hans Handlinger havde fra nu af deres Udgangspunkt i dem. Hans Hovedbestræbelse var rettet paa ved den meest omfattende Virksomhed at gjøre Hamburg til et Tilflugtssted ikke blot for en Garnison af en halv Snees tusinde Mand, som Napoleon havde bestemt, men for hele det 13de franske Korps. Den 24de Oktober gjorde han sin tredie Reise derhen, og vi skulle denne Gang følge ham for at see det Standpunkt, Arbeiderne nu havde naaet.

De to Fronter, som Hamburg danner mod Landsiden, den ene mod Altona imellem Elben og Alster og den anden mod Wandsbek mellem Alster og Elben, vare, som alt bekjendt, beskyttede ved en bastioneret Vold, der heelt omsluttede Byen. Paa Fronten mod Altona var der 8 Bastioner, paa Dæmningen over Alsteren, der adskilte de to Alsterbassiner, var der 2, mod Wandsbek var der 4. Denne Vold var sat i brugelig Stand, Porte og Broer over Gravene opbyggede tildeels fra ny af, og af Bastionerne vare 2 paa Fronten mod Altona nærmest Elben samt de paa Dæmningen mellem Alsterbassinerne lukkede, pallisaderede samt forsynede med fornødne Magaziner for i Nødsfald at kunne anvendes som Citadeller. Paa den 3die Side, som vendte mod Elben og det lavtliggende, ofte oversvømmede Grassbrok,

som laa udenfor Sandthor, var der ogsaa en Vold med 7 Bastioner, som var nødvendig for det Tilfælde, at Wilhelmsburg, der iøvrigt var forskandset og optagen i Befæstningssystemet, skulde falde i Fjendens Hænder for en Tid.

Paa Fronten mod Altona, hvor ingen Forstad fandtes, var Volden forsynet med en bedækket Vei og Glacis samt Vaabenpladse foran hver Kourtine, endvidere med Raveliner foran Millernthor og Dammthor. Et Hornværk var bygget udfor Bastionen No. 2, en Ravelin endvidere mellem Nr. 6 og 7. Som Forværk paa denne Front var der reist en Stjerneskandse med Boliger for 800 Mand, Magaziner og 2 Blokhuse, paa begge Sider af hvilken der igjen med lige stor indbyrdes Afstand fandtes to Feltskandser.

Paa Fronten mod Wandsbek var Volden ikke sat i saa god Stand, men den var ogsaa kun den inderste Befæstningslinie; thi foran laa Forstaden St. Georg og det lavtliggende Terrain Hammerbrok. Sidstnævnte var sat under Vand; det ydre Forsvar paa denne Front indskrænkedes altsaa til Strækningen mellem Alster og Hammerbrok, og her var der en bastioneret Vold med Glacis og bedækket Vei samt Raveliner foran de to Porte, Lübekerthor og Berlinerthor, hvortil der sluttede sig Digeforskandsninger paa Hammerbrok. Udenfor Forstaden St. Georg fandtes der en Række af 4 aabne Skandser med Kanoner paa et lille Høidestrøg, og uden for disse igjen et gammelt Dige med en dyb Grav foran, der var sat i Forsvarsstand, saa der mod denne Front egenlig var tilveiebragt fire bag hverandre liggende Forsvarslinier.

Paa den modsatte Elbbred var Harburgs Fort gjort til et Kastel, medens der udenom det var fremskudt en Kreds af Skandser med Leirpladser bag ved, og det forenedes med Hamburg ved en god Vei, som Marechal Davout under dette Besøg indviede.

Denne Forbindelsesvei var det meest Storslaaede af, hvad der var udført. Fra Sandthor gik den paa Pæle over

Grassbrok, forbandtes ved 2 Færger — en for Ebbe og en for Flod — med Wilhelmsburg, gik atter paa Pæle over dennes nordlige sumpige Deel, fortsattes derpaa som en almindelig Chaussée indtil Øens sydlige Ende, hvor den atter var bygget paa Pæle og ved 2 Færger (ligesom paa Norderelbe) forbandtes med den hannoveranske Side. Denne Vei, anlagt paa et Sted, hvor Hamburgerne aldrig havde tænkt paa at kunne tilveiebringe nogen saadan, var bred og bekvem, indhegnet med Diger, beregnede paa Forsvar, og beskyttet ved Redouter paa forskjellige Steder og et i længere Frastand fra Veien opført Forskandsningssystem.

I det Indre af Staden var der bygget Krudtmagaziner og underjordiske Forraadskamre. De bedste og rummeligste Bygninger vare tagne til Lazarethbrug, nogle — dog kun faa — Huse, som laae i Veien for Befæstningsarbeiderne, vare sløifede. Men nu befalede han, at Terrainet 1500 Fod udenfor de yderste Forsvarslinier skulde raseres, paalagde alle Indvaanere at proviantere sig for 6 Maaneder, da de ellers vilde blive udviste, og fyldte de militaire Magaziner med Forraad for hele det 13de Korps i mindst ligesaa lang Tid. Da hans Penge begyndte at slippe op — og Hamburgerne, som vidste, hvad Leipzig Slaget betød, nu nægtede at udrede de sidste kontante Afdrag af Brandskatten — beslaglagde han Hamburgs Bank. Denne Voldsgjerning vakte en uhyre Opsigt, og Klager over samme rettedes endog efter Krigen til Kong Ludvig den 18de[1]); men Marechallen havde, handlet i sin Krigsherre, Napoleons, Aand. Der var i Banken mange Penge, som tilhørte Fremmede, deriblandt nogle, som tilhørte Frederik den 6te; de rige Hamburgere havde, før de flygtede, i Tro til Bankens Uantastelighed sat deres Penge derind. Nu tog Marechallen dem alle uden videre,

[1]) Davouts »mémoire au roi« er et Forsvarsskrift, stilet til Kongen.

ligesom han tog Steen, Tømmer og, hvad han ellers behøvede.

For at skaane Beholdningerne eller for alene at lade dem komme de franske Tropper til Gode, befalede han det danske Korps at proviantere sig selv fra Holsteen, mod hver 15de Dag at faae de derved havte Udgifter refunderede i Penge. En Konvention derom blev afsluttet[1]).

Marechallen kom efter sin Udflugt til Hamburg i Slutningen af Oktober tilbage til Ratzeburg, hvor Alt var og forblev roligt; thi den største Deel af de fjendtlige Tropper var ved Dømitz og paa venstre Elbbred. Her aabnede sig snart en vid Tumleplads for Kosakkerne, thi alle de smaa Garnisoner i Hannover, deriblandt ogsaa Bremens, droge til Frankrig. Den 4de November tog Tettenborn derfor den 3die Hansestad i Besiddelse, indførte Stadens tidligere Forfatning og fik en Eskadron, en Bataillon og en Borgervæbning oprettet.

Veien til Frankrig var nu spærret for Davout, foreløbig rigtignok kun ved Kosakker; men en mægtigere Fjende var i Anmarche til disses Understøttelse, idet Carl Johan nærmede sig Hannover.

Carl Johans Forhold efter Slaget ved Leipzig.

Efter Slaget ved Leipzig var den svenske Kronprinds truffen sammen med Monarkerne, havde atter talt Sverrigs Sag og forlangt Czarens Indvilligelse i, at han nu — blot med en Deel af Nordarmeen — vendte sig mod Nedreelben for at afslutte sin Regning med Danmark; han skulde hurtigt — lovede han — bringe Alt i Orden og efterat have sikkret de Forbundnes Flanke og Ryg tidsnok indtræffe ved Rhinen.[2]) Men han opnaaede ikke et saadant Samtykke. Man vilde forfølge sin Seir og ikke svække sig ved at be-

---

[1]) Konvention mellem Ordonnateur Thomas og Krigskommissair Lawætz, approberet af Davout den 4de Novbr. (A. A.)

[2]) Schinkels minnen III, 283.

krige de Danske eller beleire Fæstningerne ved Elben, som tilstrækkeligt kunde holdes i Skak af de mange nye Hære, der dannedes i Tydskland. Hvad Norge angik, da lovede Czaren ham det ved Freden og bad ham foreløbig være rolig ved den Udsigt, som Østerrigs Mæglingsforsøg i Kjøbenhavn gav til at faae Danmark til at falde tilføie med det Gode.

Men dette tiltalte ikke Prindsen; thi Østerrig blev ham Dag for Dag fjendtligere. Det havde altid ønsket en nordisk Stat ved Østersøen, som i Europas Ligevægts Interesse kunde være et Bolværk mod Ruslands Overgreb, ligesom Østerrig selv var det i det Sydlige, og havde derfor altid været en Modstander af Carl Johan, som ikke blot havde opgivet Finlands Gjenerhvervelse, men hvis Politik syntes at gaae ud paa at gjøre Sverrig med Norge til en russisk Vasalstat, Østersøen til en russisk Indsø og Danmark til en halvtydsk Fastlandsstat Syd for de nordiske Vande. Men denne Følelse vandt naturligviis i Styrke efter de sidste Begivenheder, der stillede en ny Ordning af de europæiske Statsforhold i Udsigt; det talte nu ivrigere end nogensinde før Danmarks Sag og havde Indflydelse nok til at gjøre sin Mening gjældende. Carl Johan opnaaede ved Czarens Mellemkomst en Samtale med Metternich, i hvilken han forklarede, at han ikke længere kunde vedkjende sig de Indrømmelser, han havde gjort i Mai, men maatte forlange hele Norge — Trondhjem og Finmarken strax og Resten, naar Danmark fik Erstatningerne —; han troede denne Indsigelse hørt, men erfarede inden sin Bortreise fra Leipzig, at det ikke var Tilfældet, idet Grev Bombelles, som af Metternich var udvalgt til at lede Mæglingen i Kjøbenhavn, bragte Forslag med sig, der forlangte mindre, end der nogensinde før havde været Tale om, og dog vare godkjendte af alle de større Magter.

Da de forbundne Hære efter Slaget ved Leipzig gik ad Rhinen til — for at følge Napoleon i Hælene og forhindre ham fra at samle en ny Hær —, fulgte Carl Johan først

den samme Bevægelse — men i en Bue mod Nord; thi det syntes, som om Danmark lig en Magnet trak ham til sig. Ankommen til Göttingen, frigjorde han sig for Bülows hidsige preussiske Korps, hvis Længsel gjaldt Rhinen, og sendte det til Westphalen, vendte sig derpaa heelt mod Nord og kom til Hannover, hvor han den 6te November gjorde Holdt med sin endnu urørte svenske Hær og de russiske Korpser Stroganow og Woronzow for at overskue Situationen og oppebie, hvad Czaren vilde svare til to Breve, som han underveis havde tilsendt denne, betræffende den Marcheretning, han havde indslaaet.

Budskabet kommer til Kjøbenhavn.

I Kjøbenhavn kom de første Rygter om Slaget ved Leipzig i en ubestemt Form; men efterat lige til det Sidste den ene urovækkende Tidende havde afløst den anden, var man ikke uforberedt paa en Katastrophe. Kongen havde netop erklæret Rusland og Preussen Krig, fordi Napoleon nu paa sin Side havde opfyldt § 2 af Traktaten med Danmark; men det lod næsten til, at Preussen ikke vilde modtage den; ialtfald betænkte det sig paa at lade den danske Gesandt, der iøvrigt ikke længere anerkjendtes i sin diplomatiske Funktion, afreise. Naturligviis vakte Rygterne en stor Bevægelse i Landet; thi man følte, at den længe frygtede Krise nu nærmede sig med stærke Skridt. Kongen gjorde alt Sit for at berolige Stemningen og holde Modet oppe. Saaledes skrev han til Prindsen af Hessen[1]: »De Efterretninger, som de Allierede lade udbrede paa alle mulige Maader, ere af den Natur, at man neppe kan have Tillid til dem; thi omendskjøndt Sligt kan være muligt, ere de dog altfor overdrevne og bære Præget af det Praleri og den Løgnagtighed, som de Allierede føre i deres Skjold. Men derfor bør man vist ikke mindre være opmærksom paa Alt og, om det var muligt, endnu fastere slutte os til de

[1]) Brev fra Kongen til Prinds Frederik af Hessen, d. 30te Oktober 1813.

Franske; thi skulde end Napoleon nødes til at nærme sig Rhinen, bliver han daglig stærkere, deels ved det, at Fæstningerne ere komne ham nærmere, og han derfra kan trække sine Ressourcer, deels ved, at han kan komplettere Tropperne ved Konskriptionen og erholde Reservearmeerne nærmere til sig. Holsteen vil godt kunne dækkes i Forening med Prindsen af Eckmühl, og Hamburg, som nu er godt befæstet, vil give et herligt Støttepunkt for Tropperne«. I lignende Tone talte og skrev han til Alle, som han kom i Berøring med; men det viste sig imidlertid snart, at Napoleons Nederlag var fuldstændigere, end Kongen troede, og at Keiseren ingen Ressourcer havde ved Rhinen. Det blev nu en meget udbredt Mening, at man af Selvopholdelsesdrift maatte forlade Forbundet med Frankrig for ikke at holde fast ved et Vrag, som var ifærd med at gaae tilbunds, og Nogle, navnlig af dem, som heldede til ubetinget Eftergivelse ligeoverfor Koalitionens Fordringer, følte sig forpligtede til at fremsætte deres Anskuelser for Kongen. Vi skulle saaledes nævne to.

Den ene var Schimmelmann[1]), som i en Afhandling fremstillede Nødvendigheden af at bøie sig for Omstændighederne, som alle de største Mænd og mægtigste Stater havde maattet gjøre, og raadede til at bryde med Frankrig og indlade sig i Underhandlinger om Norges Afstaaelse, men paa det Vilkaar, at det norske Folk selv fik Lov at vælge, paa hvad Maade det vilde forenes med Sverrigs Krone. Indflydelsesrige Mænds Raad.

Den anden var Generalkonsul Bockelmann i Hamburg, som valgte Formen af et privat Brev til Rosenkrantz og i et patriotisk og loyalt Sprog raadede til, at Danmark skulde

---

[1]) Allerunterthänigste Bemerkungen über die Lage Dänemarks v. Schimmelmann, 9de Novbr. 1813. (G. A.)

[2]) Bockelmanns Brev af 11te, Bilag til Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 15de Novbr. (G. A.)

bryde med Frankrig — hvortil Bankens Beslaglæggelse var en tilstrækkelig Grund —, da en saadan Beslutning efter hans Mening vilde være nok til at faae de Franske til at afmarchere.

Den Første af disse fik intet officielt Svar, derimod skrev Kongen i Anledning af den Sidstes Brev til Rosenkrantz[1]):

»Jeg har gjennemlæst Generalkonsul Bockelmanns Brev til Dem. Jeg miskjender ingenlunde hans gode Mening, omendskjøndt den i ingen Henseende stemmer med min eller de Beslutninger, jeg har taget, som ere: at vedblive i Et og Alt den med Keiser Napoleon afsluttede Traktat og antagne politiske System.«

Kongens forøgede Rustninger.

Kongens faste Beslutning maatte med Nødvendighed føre til en Forøgelse af Tropperne paa Sydgrændsen; thi idet Frankrig ikke længere formaaede at beskytte Landet, maatte Danmark træde til med alle sine Krigsmidler. Dette blev erkjendt; men her kom den nye Pengeordning i Veien paa den sørgeligste Maade. I Hertugdømmerne skulde Troppernes Ophold betales med Sølv, og dette havde Kongen ikke. Han kunde derfor ikke samle Tropper Syd for Kongeaaen, med mindre de forpleiedes af de Franske, hvorom der ikke for ret mange kunde være Tale. Han besluttede sig derfor til at oprette en Reservehær mellem Kolding, Fredericia og Veile med Hovedkvarteer i førstnævnte By, for at den kunde være ved Haanden til, naar Nød brød alle Love, at rykke mod Syd, og kun at sende nogle enkelte Afdelinger til Holsteen for ligefrem at indlemmes i Auxiliairkorpset.

Reserven ved Kolding.

Reservehæren ved Kolding sattes under General Wegeners Befaling. I den indlemmedes strax 2det jydske Regiments 1ste og 2den Bataillon og slesvigske Rytterregiments

[1]) Brev fra Kongen til Rosenkrantz, d. 16de Novbr.

4 Eskadroner, men endvidere designeredes for samme — for først at afgaae paa nærmere Ordre — Kronens Regiments 1ste og 2den Bataillon, 2det jydske Regiments 3die og 4de Bataillon, Prinds Ferdinands Dragoner og 12 3℔'s Kanoner, saa den ialt erholdt til en Begyndelse 6 Batailloner, 8 Eskadroner og 12 Kanoner.

Til Auxiliairkorpsets umiddelbare Forstærkning bestemtes 3die jydske Regiments 1ste og 2den Bataillon og 2 Raketbatterier (Espingoler) under Divisionsadjudant Schumacher. Da Auxiliairkorpsets Styrke derved forøgedes ud over den traktatmæssige, modtog Prindsen samtidigt følgende i officiel tjenstlig Form affattede Skrivelse[1]: **Forstærkning til Auxiliairkorpset**

»Af Vort Reskript vil Deres Durchlauchtighed see, at Vi lade Auxiliairkorpset forstærke med det 3die jydske Regiments tvende første Batailloner; men ved denne Forstærkning saavelsom den videre Forstærkning, Vi i Fremtiden kunne have i Sinde at afgive til Auxiliairkorpset, maa det skriftligt og udtrykkeligt afgjøres mellem Deres Durchlauchtighed og Rigsmarechal Eckmühl, at de Tropper, som Vi saaledes afgive til Auxiliairkorpsets Forstærkning, maae, naar de ankomme, betales og forpleies af de Franske ligesom de øvrige Tropper af Auxiliairkorpset, og at, naar vi finde, at denne Forstærkning behøves paa andre Punkter i Vore Stater til Forsvar mod fjendtligt Angreb, de da uvægerlig og uden Modsigelse eller Indvending maae igjen afgaae fra Auxiliairkorpset til de Punkter, som Vi bestemme og ansee nødvendige til at behøve Forsvar.

Den i denne Anledning med Rigsmarechal, Prinds af Eckmühl, afsluttede Konvention har Deres Durchlauchtighed til Os at indsende.«

Imidlertid foregik der en vigtig Begivenhod ved Hæren i Lauenburg.

---

[1]) Skrivelse fra Kongen til Prinds Frederik, d. 17de November 1813.

Den 11te November modtog Marechallen de første officielle Efterretninger fra den store Hær. De overbragtes ham af et Bud fra Marechal St. Cyr, som var saa heldig at komme gjennem de fjendtlige Observationslinier. Han modtog den franske Beretning om Slaget ved Leipzig samt flere Meddelelser, hvis Indhold man har gjættet sig til, men ikke kjender. Følgen af disse var, at han nu opgav den offensive Stilling ved Wakenitz-Delvenau for at tage en mere defensiv ved Steckenitz.

Ratzeburgstillingen rømmes.

Bevægelsen udførtes den 13de, efterat der den 12te af Wichery var foretaget en længere udgaaende Rekognoscering med 3 franske Batailloner og nogle Hestfolk, hvorimellem de jydske Dragoner.

Om Morgenen Kl. 5 stillede Tropperne til Afmarche og forlode Leiren efterat have stukket Ild paa Barakkerne; Rytterforposterne efterlodes tilligemed nogle Kanoner som Arrieregarde. Prinds Frederik begav sig over Grønau til Kronsvorde, Loison til en foreløbig Stilling bag Mølln. Paa Grund af Blusset fra den brændende Leir strømmede Fjenden til, men der skeete intet Angreb, før Arrieregarden havde sat sig i Marche og som Salut løsnet 3 Kanonskud paa Fjenden. Davout havde seet hele Korpset defilere forbi sig. Da de Sidste vare gaaede bort, befalede han den 450 Skridt lange Træbro over Ratzeburg Sø antændt; thi der var iforveien fastgjort Fartøier med brændbare Materialier til den. Men den var saa gjennemtrængt af Fugtighed paa Grund af det regnfulde Veir, som i længere Tid havde hersket, at det ikke vilde lykkes at faae den i Brand. Marechallen lod da sin Vrede komme til Udbrud over Artilleriobersten Ouvier, hvem Forberedelserne til Afbrændingen havde været overdragne, erklærede ham ude af Stand til at kommandere 8 Sappeurer, endsige være Oberst i Artilleriet, beklagede sig over, at Keiseren havde sendt ham saamange ubrugelige Generaler og Stabsofficerer, at han ikke kunde forlade sig

paa en Eneste, uden Loison o. s. v.; men alt, medens han skjændte, gav han sig til personlig at ødelægge Broen tilligemed sit Følge og nogle danske Arbeidere, som endnu vare tilstede[1]). De hanseatiske Ryttere begyndte nu fra den anden Side en Tirailleurild mod de nye Arbeidere, men Broen var da paa to Steder bleven gjennemskaaret, og Flammerne begyndte at blusse op, saa Marechallen, der i sin Ivrighed var kommen over til den fjendtlige Side, næsten havde Vanskelighed med at komme tilbage.

Resultatet af Davouts Arbeide var dog i Virkeligheden ikke bedre end Ouviers; thi efter de sidste Franskes Bortmarche strømmede Ratzeburgerne ud for at redde Broen, og det lykkedes dem og de fjendtlige Tropper i Forening. Steckenitzstillingen.

Den Stilling, som de Franske og Danske nu indtoge, var fra Elben til Mølln ligesom tidligere; derimod herfra mod Nord langs Steckenitz, hvis Vand var opstæmmet saa godt som muligt, og hvor de tidligere Overgangssteder af Marechallen vare ødelagte, medens et nyt var indrettet ved Kronsvorde og befæstet ved et Brohoved paa høire Bred.

Detailerne ved Stillingens Besættelse, som Marechallen selv havde bestemt, vare for den nordlige Strækning saaledes:

Travemünde ophørte at være et Fort, men skulde fra nu af betragtes som en Skandse, besat med et Detachement fra Lübek.

Mellem Travemünde og Lübek var der 4 Kanoner »Gønner« med lidt Fodfolk.

I Lübek, hvorfra Thiebault afgik med de fleste af sine Tropper, blev **Lallemand** Kommandant og fik — foruden en fransk Bataillon og Batteri samt de to Eskadroner polske Uhlaner — følgende danske Tropper: 1ste og 2den Bataillon holsteenske Skarpskytter, 2den Bataillon slesvigske Jægerkorps, 2den Bataillon »Fyen« (nylig kommen til Auxiliair-

---

[1]) Løwendal: Felttoget ved Nedreelben.

korpset), 4de Bataillon »Oldenburg« (trukken derhen fra Grønau), 1ste Bataillon »Fyen«, 4 Eskadroner holsteenske Ryttere og Batteriet Gerstenberg.

Fra Steckenitzflodens Udløb i Traven og indtil Syd for Krummesse, i hvilken By Hovedkvarteret var, stode efternævnte Tropper, som nu kom til at udgjøre **1ste Brigade** under Schulenburg, saaledes: I Møisling 1ste Bataillon »Dronningen« med 6 Kanoner »Gønner«, i Kronsvorde 1ste og 2den Bataillon »Oldenburg«, hvoraf et Kompagni skifteviis i Brohovedet, samt Batteriet Friis, i Niemark og Krummesse 3die og 4de Bataillon »Holsteen«. 2den og 6te Husareskadron, som efter Marechallens Ordre skulde kampere nær bag ved Kronsvorde, vare istedenfor skudte frem til Beidendorf og Vorrade.

Syd herfor indtil Mølln stod den meget indskrænkede **2den Brigade** under Lasson saaledes:

I Brømsen Mühle og Bliesdorf 1ste og 2den Bataillon »Slesvig«, i Rondeshagen og Kl. Berkentin 4 Eskadroner »Fyen« samt i Göldenitz, Niendorf, Küsen og Donnerschleuse 4 Jægerkompagnier, eet paa hvert Sted.

I Mølln, hvor Wicherys Division begyndte, var der af danske Tropper jydske Dragoner og Batteriet Koye. Marechallen opholdt sig den 13de og 14de i denne By og havde Vest for samme Loisons Division som Reserve. Thiebault kom til Lauenburg.

Efterat Fjenden den 14de havde rekognosceret den nyvalgte Stilling, og et Angreb af Hanseaterne paa Mølln var afslaaet, forlagde Marechallen sit Hovedkvarteer til Schwarzenbek, hvor ogsaa Loisons Division leiredes, medens Thiebaults flyttedes nærmere til Hamburg — til Bergedorf.

Betragte vi denne Opstilling nøiere, ville vi finde, at Marechallen alt stod saagodtsom med den ene Fod i Hamburg, at Steckenitz kun var bevogtet af Wichery og de

Danske, de Sidste uden Rygstød, fordi de franske Reserver vare trukne nær hen til Hamburg, samt at den danske høire Fløi, som dannede Forbindelsen mellem Krumesse og Mølln, var yderst svag. Det var kun altfor tydeligt, at Davout med Villie havde skilt de Danske ud fra sig og opstillet sig saaledes, at han i Tilfælde af deres Frafald var beskyttet mod dem.

Det kan neppe bebreides Marechallen, at han var forsigtig, og han antog det som en saa uundgaaelig Selvfølge, at de Danske maatte falde fra, at der hos ham blot blev det Spørgsmaal tilbage, hvorledes de vilde skille sig fra ham. Det var næsten bleven Sædvane, at Frankrigs Forbundne gjorde dette ved pludselig at vende sine Vaaben mod deres tidligere Kammerater, og Bayerns friske Exempel viste, at man paa den Maade kunde faae Absolution for tidligere Synder. Vi sætte nu, at Danmark, opfattende Situationen efter Stikordet »sauve qui peut«, vilde have bemægtiget sig Hamburg, hvor let vilde dette ikke før den 15de have været ved en hemmelig Forstaaelse med Fjenden? Man tænkte paa noget Saadant i den fjendtlige Leir, Stokkekorrespondancen blev paatrængende, de Danske kaldtes Brødre, og selv Wallmoden stod med udstrakt Haand, ventende paa, at de Danske skulde slaae til. Men heldigviis var en saadan Fremgangsmaade uforenelig med Kongens Hensigter. Davouts Forhold til de Danske.

Det var langtfra, at Davout paa nogen Maade lod sin hemmelige Frygt komme tilsyne. Han vedblev som tidligere at foreskrive enhver lille Bevægelse, de Danske skulde gjøre, og behandlede Prindsen af Hessen, med hvem han korresponderede ofte og fra nu af uden at benytte sin Stabschef som Mellemmand, med den største tilsyneladende Aabenhed og Tillid. Lallemand blev beordret til at stille sig under den danske Korpskommando og meldte sig den 13de November til Tjeneste fra Lübek i et Brev, i hvilket han med fransk Høflighed lykønskede sig til at skulle modtage sine

Ordrer af Prindsen, tilføiende, at han vilde takke Marechallen derfor. Fra Wichery, med hvem Prindsen kom i daglig Berøring, attacheredes en Kapitain, Baron Vierisse, ved det danske Hovedkvarteer.

Den 15de begyndte det at fryse, den 17de sneede det. Vinteren syntes altsaa at ville indfinde sig tidlig og gjøre den ringe Modstand, som Steckenitzfloden kunde yde, til Intet.

Marechallen besøgte hyppigt Hamburg fra Schwarzenbek og han lod Kvæg, Korn og Levnetsmidler slæbe derind fra Lübek, Holsteen, Lauenburg, Hannover og alle Steder, hvor der var Noget, som kunde naaes. For i en større Maalestok at samle sammen og samtidigt berøve Omegnen Alt, hvad der kunde benyttes af Fjenden, befalede han, at hver Mand i Hæren eller hvert Kompagni skulde proviantere sig for flere Maaneder, inden han eller det drog ind i Byen. Dette Middel fik en overordenlig Virkning. Afdelingerne opsnusede vidtomkring, hvor der fandtes Hjorder af Kvæg eller andre Nødvendighedsartikler, som da bragtes ind i Byen; flere Befalingsmænd samlede saameget, at deres Rov fyldte hele Huse. Men de fik ikke Glæde deraf; thi senere bleve alle disse private Magaziner lagte i Beslag af Marechallen for at uddeles portionsviis; han havde blot befalet denne overordenlige Provianteringsmaade for at drive de Underordnedes Ivrighed i at hærje Landet til den størst mulige Høide.

Nøden i det danske Korps

I det danske Hovedkvarteer maatte man vedblivende beskæftige sig med Pengesager. Beregningen, som skulde lægges til Grund for Gageringen af Frankrig, var ikke bragt i Orden. Münch havde efter lang Tids Syslen dermed maattet opgive Arbeidet under det Foregivende, at han ikke var inde i det Slags Forretninger. Derpaa havde Stabschef Carl Bardenfleth og Ordonnateur Fischer taget fat, de havde den 12te November fuldført Gageberegningerne, grundede paa en Sammenligning mellem den franske og danske

Lønning, men nu skulde de gjennemgaaes af de Franske og approberes af Marechallen. For Øieblikket vare de Franske knebne med at give Forskud — de manglede selv myntet Sølv — og det danske Korps fik ikke engang Udgifterne til Forpleiningen fra Holsteen regelmæssig refunderede. Der stod saaledes for sidste Maaned til Rest 38,000 frcs., hvilke Marechallen nu befalede[1]) Byen Lübek at betale. Der blev naturligviis skrevet til Præfecten, men uden Nytte, saa General Lallemand maatte tage Inddrivningen i sin Haand. Han arresterede Municipalitetet, lod et Lager Viin borttage og sælge. Men trods disse Forholdsregler indkom der kun 10,000 frcs., og Frederik af Hessen saae sig ikke istand til at betale de Leverancer, der vare ydede, saa Kreditten slap op.

Den 22de November holdt Marechallen et Møde i Mølln med sine Divisionsgeneraler og Prinds Frederik. Det var sidste Gang, Sidstnævnte saae Davout. Marechallen meddeelte her, at han, naar Hæren ikke længere kunde holde sig ved Steckenitz, vilde lade de Franske tage Stilling bag Bille, hvornæst de Danske maatte trække deres høire Fløi tilbage til Kasdorf og, hvis den forceredes, til Oldeslo. Lübek kunde efter hans Mening nok holde sig i nogen Tid, hvorfor han lovede at forsyne den med Proviant i 3 Maaneder. **Marechallens Dispositioner.**

Det Sidste var neppe ganske ærligt talt; thi der kom aldrig nogen Proviant. Imidlertid tog Prindsen af Hessen af det i Mødet Udviklede Anledning til at sende Oberstlieutenant Aubert til Rendsborg efter svært Skyts, og Marechallen udtalte sin Glæde derover, men dette var heller ikke rigtigt ærligt; thi da det kom til Stykket, ønskede han ikke

---

[1]) Decision af Marechal Davout, Schwarzenbek den 17de Novbr., Bilag til Skrivelse fra Ordonnateur Thomas til Lawætz, Hamburg den 20de November. (A. A.)

Saadant i Lübek af Frygt for, at Fjenden skulde faae det tilsidst og anvende det mod Hamburg.

Prinds Frederik i Lübek.

Den 23de November forlagde Prindsen — ogsaa i Henhold til det i Mødet Aftalte — sit Hovedkvarteer til Lübek, og samtidigt foretoges der en Omdislokation og ny Indordning af Tropperne under Brigaderne, idet de to Batailloner »Oldenburg« fra Kronsvorde kom til Lübek, hvor 4de Bataillon af samme Regiment alt var, hvorimod de to Batailloner »Fyen« forlagdes til Bliesdorf og Sirksrade under 2den Brigade, medens 1ste og 2den Bataillon »Slesvig« gik derfra til Kronsvorde og indlemmedes i 1ste Brigade.

Holsteens militaire Tilstand.

I Lübek blev Prindsen af Hessens Stilling mere selvstændig, og han nødtes til at kaste sine Øine tilbage i Holsteen for at see, hvad der fandtes som Støttepunkter for en mulig Retraite. Der var Major Wegeners Korps i Altona, hvortil nu Batteriet Lohse var kommet fra Rendsborg; der var Glückstadt Fæstning, som var besat af 3die og 4de Bataillon »Dronningen«, provianteret for 6 Maaneder og befalet af H. I. Czernichow, som efter Bechtolsheims nylig indtrufne Dødsfald var bleven Generalmajor og Kommandant; der var Rendsborg Fæstning med Proviant for 4000 Mand i 2 Maaneder, kun bevogtet af 3die Bataillon »Oldenburg«, 3die Bataillon »Slesvig« og nogle Depoter under den affældige 75aarige Kommandant, Generalmajor I. B. Münnich; der var Vollerwick Skandse ved Tønningen, ene beregnet paa Kystforsvar, og Frederiksort Fæstning ved Kielerfjord, besat med nogle hundrede Mand under Kommandanten, Generalmajor I. P. U. Hirsch, men ude af Stand til at kunne forsvare sig. Iøvrigt var der i Holsteen og Slesvig kun isolerede smaa Kompagnier, Kystbatterier og Kysttropper i altfor stor Mængde, et Landeværn, som fornylig med megen Omhu var organiseret af Prinds Frederik Vilhelms Fader, Hertug Frederik Carl Ludvig af Holsteen-Beck, boende paa Wellingsbüttel nær ved Hamburg, men som led Mangel paa

Officerer og egenlig endnu kun existerede paa Papiret, en Kavaleriskole, Reservestald og Samling af Heste til den franske Remontering i Itzehoe, endelig Depoter, spredte paa forskjellige Steder. Alt dette var Kosakføde, hvis Fjenden kom ind i Landet; men, at faae disse Afdelinger bort, vedkom egenlig ikke Prindsen; de stode under Landgreve Carl paa Gottorp med Undtagelse af Fæstningerne, som befaledes umiddelbart af Kongen; men selv Landgreven vilde betænke sig paa at tage Initiativet til de omtalte Institutioners Flytning, thi alt Saadant tænkte Kongen selv paa. Prindsen af Hessens Myndighed var saa begrændset, at ikke engang Major Wegeners lille Korps ved Altona var ham underlagt.

Kongens Ordrer i Anledning af Forholdene.

Da Kongen erholdt Meddelelse om Tilbagetoget fra Ratzeburg, skrev han, idet han som altid ligeoverfor sine Undergivne søgte at betragte Alt fra den lyseste Side, Følgende til Prinds Frederik[1]): »Det glæder mig at vide Dem med Auxiliairkorpset bag Steckenitzen og ikke mere at have de svære Defileer ved Ratzeburg i Ryggen. Jeg vilde ønske, at en god og stærk Reserve stod mellem Borstel og Oldeslo[2]), da kunde man sige, Holsteen var saaledes dækket, at man kunde invitere Fjenden til at komme. Jeg formoder, at De sætter Dem i Korrespondance med Major Wegener. — Jeg agter at lade ham gjennem Feltmarechallen instruere om at kaste sig efter Omstændighederne enten over Itzehoe til Ditmarsken eller, hvis Elben mod Formodning fryser, da at trække sig over Bramsted til Rendsborg og bag Kanalen. Skulde et Tilbagetog for Dem blive en Nødvendighed, da lad Intet blive tilbage af Kvæg, Heste m. M., for at Fjenden ei skal tage det; thi i saa Fald er min Armee ligesaa nær dertil som vore Fjender.«

[1]) Brev fra Kongen til Prinds Frederik af Hessen af 20. Novbr. 1813.
[2]) Det var, som alt sagt, af Mangel paa Sølvpenge, at Kongen ikke havde opstillet Reserven der, men derimod bag Kongeaa.

I den nærmest paafølgende Tid traf Kongen flere vigtige Bestemmelser, saaledes: at Reserven i Kolding skulde nærme sig Eiderkanalen, naar enten Elben lagde til, eller Auxiliairkorpset maatte trække sig tilbage, — at man skulde søge at beholde Lallemand og hans Korps hos de Danske, hvis Davout nødtes til at indeslutte sig i Hamburg, »da Auxiliairkorpset derved vilde blive forstærket, men især faae en duelig og erfaren Mand,« — at Prindsen af Hessen i dette Tilfælde skulde søge at faae nogle Maaneders Forskud af Davout, — at Fæstningen Rendsborg, som var det vigtigste Punkt, skulde forsynes med yderligere Proviant, saa den ialt fik Næringsmidler for 4000 Mand i 4 Maaneder, — at de elendige Huse i Altstadt i Rendsborg ved Fjendens Nærmelse skulde rives ned, og deraf bygges Kasematter under Voldene. Dertil skjænkede han Auxiliairkorpset det Beløb, han havde staaende i den beslaglagte Hamburg-Bank, men som Davout erklærede sig villig til at udlevere. Det var 100,000 ℔ Banko, og denne Gave modtoges med Glæde, men — inden Kongens Villie var bekjendtgjort Bankkontoiret, som havde modtaget Pengene i Barrer, havde dette anvendt Summen til at indløse forfaldne Vexler med, saa den var forbrugt. Endelig oprettede Kongen en militair Reguleringskommission, der skulde træde i Virksomhed, naar Krigen flyttede sig ind i Holsteen, og bestod af: Kanstleren ved Overretten paa Gottorp, F. C. Krück, Kantsleren i Glückstadt, Baron C. L. Brockdorff, Grev A. C. P. Rantzau til Breitenburg paa Toldvæsenets Vegne og Amtmanden i Flensborg Amt, F. H. C. Johansen.

Under Opholdet om Lübek fik Auxiliairkorpset et Forskud fra de Franske, men i Barrer, som maatte passere en Bank, inden de kunde bruges og derfor ingen Nytte var til. Der var ingen Fornødenheder at opdrive ikke engang til de Syge i Lazaretherne, eftersom Leverandeurerne i Altona erklærede, at de ikke vilde forsyne disse længere, hvis de ikke

fik Penge. Prindsen lod derfor de Syge, hvis Antal i den sidste sludfulde Efteraarstid var steget til 1400, evakuere til Kiel og Slesvig, og iøvrigt skrev han til Kongen[1]: »Øieblikket er kommet, da Naturaludskrivning er det eneste Hjælpemiddel. Her er Alt fortæret, bragt til Hamburg eller opædt, saa der i Lübek ikke er Provision for 3 Dage og i Omegnen ikke Fourage for 8 Dage. — Om den almindelige og private Elendighed haves intet Begreb«. Trods dette var Stemningen i Korpset tilfredsstillende. Som et Exempel paa Tonen kan anføres, at, da Officererne ved det holsteenske Skarpskytteregiment fik et Afdrag paa deres tilgodehavende Gage, lagde de det Modtagne sammen for at give det til Mandskabet, som Intet fik.

Efterat Carl Johan eengang havde ladet sig lede bort fra sine Planer mod Holsteen for at deeltage i de Bevægelser, som besluttedes i Trachenberg, var han lidet tilbøielig til ogsaa at lade sig føre til Rhinen uden først at have fuldført den Gjerning, som havde været det eneste Maal for hans Deeltagelse i Fastlandskrigen. Foruden at Bombelles's Sendelse til Kjøbenhavn lod ham befrygte, at Danmark kunde komme til Fred og Forstaaelse med de Forbundne, dersom han nu ikke hurtigt fik Leilighed til at tale et kraftigt Ord med, havde han ogsaa andre Grunde til ikke at være tilfreds med den Retning, Krigen begyndte at tage, idet de Koaliserede tænkte paa at gaae Rhinens Fæstninger forbi, trænge ind i Hjertet af Frankrig, afsætte Nopoleon og indskrænke Landet til de Grændser, det tidlige havde havt. **Carl Johan i Hannover.**

Først fandt han det fra et krigersk Standpunkt uforsigtigt og voveligt at falde ind i Frankrig, medens der i Tydskland endnu var fire Militairlinier, Weichselen, Oderen, Elben og Rhinen, med alle deres Fæstninger

[1]) Fra Auxiliairkorpset til Kongen, Lübek d. 18 Novbr.

i de Franskes Hænder, saa de Forbundne i Tilfælde af Uheld i Frankrig ikke vilde have tilstrækkelig Rygstød i Tydskland. Dernæst stred hans personlige Følelse som Franskmand, der ikke var uforenelig med hans Fjendskab mod Napoleon, mod at deeltage i et Indfald i hans gamle Fædreland, der havde til Maal at indskrænke dets Grændser, og endelig fik denne Følelse forøget Styrke ved den Udsigt, som han troede at have til muligviis at blive Napoleons Eftermand i Frankrig. Han havde nemlig levet i den Forestilling, at Frankrigs Øine hvilede paa ham, og at et Parti ønskede ham til Hersker, og denne Indbildning var næret af Czaren, som ofte og sidst i Leipzig havde udtalt det ogsaa som sit Ønske, at Carl Johan blev kaldet til Frankrigs Throne[1]).

Den Fremgangsmaade, som den svenske Kronprinds ansaae for meest passende i Øieblikket, var i en Proklamation at tilbyde Frankrig Fred og at give Folket (ikke Keiseren) en Frist af en 20—30 Dage til at tilveiebringe en Forsoning med Koalitionen, saafremt det vilde undgaae en fjendtlig Indrykning[2]). De Forbundne kunde da, medens de oppebiede Virkningerne af denne Proklamation, organisere Tydskland, og han selv kunde — som han troede, ved et Par Dagsmarcher ind i Holsteen — bringe Sagen mellem Danmark og Sverrig i Orden og være til Raadighed for den Rolle, som Begivenhederne i Frankrig muligviis kunde tildele ham.

Det Første, Carl Johan foretog sig i Hannover, var ved Hjælp af en privat Mellemmand at tilbyde Davout fri Afmarche til Frankrig med hele sit Korps — en Egenmægtighed, som, da den blev bekjendt, paadrog ham Koalitionens Utilfredshed, men som ingen andre Følger fik, da Davout ikke

[1]) See Schinkels minnen VII, 278—80.
[2]) See Schinkels minnen VII, 427.

værdigede Opfordringen nogen Opmærksomhed. Dernæst var det hans Opgave at bevæge Czaren, den Eneste, hos hvem han kunde vente nogen Samstemning i Ønsket om at modarbeide Østerrigs Optræden, til at bifalde, at han vendte sig mod Danmark og tog nogle russiske Tropper med sig.

Den 12te November kom G. Løwenhjelm, som havde været sendt til Czaren med et af de tidligere nævnte Breve, tilbage til det svenske Hovedkvarteer og medbragte deels et Udkast til en Felttogsplan, hvorover Czaren ønskede Kronprindsens Betænkning, deels den Overbeviisning, som han ved Samtale med Czaren havde erhvervet sig, at denne ikke var utilgængelig med Hensyn til en direkte Operation mod Danmark.

Carl Johan udfærdigede nu den 14de November to nye Breve[1]) til Czaren. Det ene, ledsaget af de Bemærkninger, som Kronprindsen i Hast havde gjort ved Udkastet til Felttogsplanen, gaves Løwenhjelm til Besørgelse, det andet, som angik »de to Hovedpunkter, om hvilke Carl Johan vilde tillade sig at fremstille sine Tanker, særligt for Czaren, nemlig Anfaldet paa Hamburg og Holsteen og de forbundne Troppers umiddelbare Indrykken i Frankrig«, bragtes til det keiserlige Hovedkvarteer i Frankfurt am Main af Baron Wetterstedt.

Med Hensyn til sin Hensigt, at bemægtige sig Hamburg og give de Danske en afgjørende Tugtelse, til hvilken Gjerning han vilde anvende 50,000 Mand, medens Resten strax skulde gaae ad Rhinen og Holland til, beraabte han sig paa den forandrede Situation og paa Blokadekorpsernes utilstrækkelige Størrelse. Naar Davout og Danmark, sagde han, saae sig ved Afgrundens Rand, vilde de naturligviis anvende alle deres Anstrengelser paa at tilføie den almindelige Sag og navnlig Sverrig alt det Onde, de formaaede, og hvis

---

[1]) Schinkels minnen VII, Bilag 76 og 77.

han gik til Holland med sin Hovedstyrke, vilde Davout med de Danske, som havde faaet en 17 à 18,000 Mand Forstærkning, kunne angribe Wallmodens Hær, slaae den, sætte sig i Forbindelse med Fæstningerne og danne en Masse af fjendtlige Tropper i Ryggen paa den allierede Hær. Idet han ønskede at slaae Davout, inden han vendte sig til Holland, var det derfor ikke Sverrigs Interesse, han tog i Betragtning; det var Koalitionens store Maal, han havde i Sigte. Han haabede, at Operationerne mod Hamburg og Holsteen ikke skulde optage mere end tre Uger eller høist en Maaned. Saasnart Hamburg var falden i hans Hænder, og han havde kastet de Danske bag Glückstadts og Rendsborgs Mure, vilde han ikke opholde sig med at beleire disse Fæstninger, men indskrænke sig til at iagttage dem med et tilstrækkeligt Korps, hvilket som Herre over Slettelandet til Holsteen og beskyttet af Hamburgs og Lübeks Fæstninger skulde sikkre Forbindelsen med England paa Elben og imponere Indvaanerne paa hele Halvøen.

Saaledes skrev Carl Johan, men han meente noget Andet. Blev Marechallen i Hamburg, vilde han aldeles intet Hensyn tage til denne By, blot skille de Danske fra ham, forfølge disse ind i Holsteen og, hvis det blev nødvendigt, beleire Fæstningerne o. s. v.

Czaren bifaldt i sit Svar af 24de November heelt og holdent den Maade, hvorpaa Kronprindsen i sit Brev havde betragtet Forholdene i Norden, og tilføiede, at dersom det Skridt, Hoffet i Wien havde besluttet i Kjøbenhavn, blev uden Fremgang, Intet da under de nuværende Omstændigheder kunde være enten nyttigere eller mere overeensstemmende med de forbundne Magters Interesse end at see Carl Johan kraftig fuldføre den Krig, som da vilde være det eneste Middel til at tvinge Danmark til de Aftrædelser, som vare stipulerede til Sverrigs Fordeel, og at Carl Johan i

dette Tilfælde vedblivende maatte raade over det Antal Tropper, han selv havde bestemt til 50,000 Mand.

At Czaren ikke vilde lægge nogen Hindring i Veien for Carl Johans Ønske, vidste Wetterstedt allerede d. 20de efter en Samtale med hiin, og da sidstnævnte Svar kom til Hannover, havde den svenske Kronprinds derfor allerede begyndt sine Bevægelser mod Nord, dog ikke for at oppebie, men for at forekomme Udfaldet af den østerrigske Mægling i Kjøbenhavn. De russiske Korpser Stroganow og Woronzow sendtes frem henholdsviis mod Harburg og Winsen, Svenskerne førtes til Ratzeburg for at overskride Elben og stille sig ved Siden af Wallmoden, der atter var kommen til Mecklenburg. Lützowerne vare nylig befordrede til Rethem ved Weser for at afgaae til Rhinen og indlemmes i Bülows Korps, som de havde ønsket; nu maatte de gjøre omkring og paany begive sig ind i Mecklenburg, tagne paa Slæb af Svenskerne.

Fremrykningen mod Holsteen begynder.

Stroganow rekognoscerede den 27de November Stade og vilde den følgende Dag begynde et alvorligere Angreb, men om Natten rømmede de Franske ikke blot denne Fæstning, men hele venstre Elbbred, Harburg naturligviis undtagen. Carl Johan lod nu Woronzows Korps gaae over paa høire Bred, hvor Lützowerne underlagdes det, men befalede det dog at efterlade nogle Mellemposter paa venstre Bred langs Elben for at holde Forbindelse med Stroganow, som nu gav sig til at omringe Harburg. Paa høire Bred stod Vegesack ligeoverfor de Danske, Wallmoden koncentreredes foran Mölln, Svenskerne foran Büchen, og Woronzow med Lützowerne foran Lauenburg.

Hamburg havde saaledes Fjenden udenfor Harburgs Volde, og paa den Side var Fæstningen allerede blokeret. Marechallen lod derfor Forstærkning komme til Byen; saaledes bleve de franske Tropper, som vare om Lübek, trukne derhen med Undtagelse af Lallemand og de polske Landse-

nerer. Istedenfor sendtes det danske Batteri, som var hos Wichery, op til Kronsvorde, saa der af danske Tropper nu kun var de jydske Dragoner hos de Franske. Men ikke tilfreds hermed, befalede Marechallen fra Hamburg, hvor han personlig var ilet hen[1]), at Alt, hvad der var paa høire Side af Steckenitz, skulde trække sig tilbage, at Brohovedet ved Kronsvorde skulde ødelægges, og Broen afkastes. Davout længtes nu efter at bringe sine Franskmænd i Ly af Hamburgs Volde; thi af de 60,000, som Carl Johan havde paa Linie i Mecklenburg, stode 50,000 ligeoverfor de Franskes Stilling langs Delvenau, som kun var bevogtet af Wicherys Brigader og de jydske Dragoner, og Floden, som skulde være disses Værn, begyndte at fryse til.

Ritmester v. Qvalen i Wallmodens Hovedkvarteer.

Der var ved de danske Forposter for ikke længe siden blevet afleveret et Brev fra General Wallmoden, hvori denne[2]) »paa Grund af, at han vidste, der fra de forenede Magter gjennem Østerrig gjordes nye Forslag i Kjøbenhavn, og da han ikke ønskede noget mere end at see Danmark, den eneste Allierede, Frankrig nu havde, rangere sig paa de Forbundnes Side, som Chef for Avantgarden ved Nedreelben henvendte sig direkte til Prindsen af Hessen for at faae at vide, hvad dennes Hensigt nu var«. Om dette Brev gjorde Prindsen loyalt Meddelelse til Marechallen. Det blev besluttet, at en Officeer skulde bringe et ligegyldigt Svar for derved at indhente Efterretninger, og Ritmester v. Qvalen af Garden til Hest, som befandt sig i Holsteen i et særligt Hverv navnlig for at undersøge og paaskynde den franske Remontering, bestemtes dertil.

---

[1]) Brev fra Davout til Frederik af Hessen, Hamburg d. 28. Novbr. (A. A.)

[2]) Brev fra General Wallmoden til Prindsen af Hessen, d. 21de Novbr. 1813 (Originalen i G. A. som Bilag til Brev fra Auxiliairkorpset til Kongen af 24de Novbr.)

Ritmesteren førtes den 27de November med tilbundne Øine gjennem de fjendtlige Forposter, hvorefter han med frit Syn kjørtes til Wallmodens Hovedkvarteer i Wiedendorf, hvor han den 28de November, Formiddag Kl. 9, fik Foretræde hos den fjendtlige General for at aflevere Svaret, der kun indeholdt, at Prindsen ikke indlod sig paa Politik, men var villig til at modtage Forslag til Besørgelse, hvis Wallmoden havde saadanne at gjøre Kongen. Generalen, som netop var kommen hjem fra en Reise til Boitzenburg, læste Svaret igjennem, trak paa Skuldrene og sagde, idet han lagde Brevet tilside: »Det gjør mig ondt; jeg antog, Øieblikket var kommet til at forlade det franske Parti, og troede derfor at burde gjøre Prindsen bekjendt med Sagernes Tilstand«. Der udspandt sig nu en Samtale angaaende Begivenhederne, og Wallmoden meddeelte Alt, hvad han vidste, saaledes f. Ex., at Marechal St. Cyr i Dresden havde kapituleret, at tre Divisioner under Carl Johan for Øieblikket førtes over Elben ved Boitzenburg o. s. v. Da Ritmesteren under Samtalen spurgte, om Wallmoden havde Forslag at gjøre, modtog han et rundt »Nei«; da han forhørte sig, om Excellencen med Bestemthed kunde sige, at en østerrigsk Underhandler var gaaet til Kjøbenhavn, svaredes der: »Jeg veed ikke, om han er reist, men jeg har hørt, at Grev Bombelles fra Berlin skulde reise over Rostock dertil.« Paa Veien hjem indhentedes Ritmesteren af en Ordonnansofficeer i fuldt Fiirspring, der overleverede ham følgende haandskrevne Billet fra Wallmoden: »Jeg erfarer just nu, at Grev Bombelles i Tirsdags (den 23de Marts) er reist fra Rostock til Kjøbenhavn«[1]).

Efter Hjemkomsten sendtes v. Qvalen til Davout for at give Beretning om Udfaldet af sin Sendelse, og Efterretningerne

---

[1]) Ritmester v, Qvalens Rapport og Wallmodens originale Billet indsendte som Bilag til Auxiliairkorpsets Rapport af 29de Novbr.

— den om Bombelles's Reise rimeligviis ikke mindre end de andre — bevægede Marechallen til strax at befale Tilbagetoget bag Bille, hvorom han tilskrev Prindsen af Hessen saaledes[1]):

Davouts Ordrer af 30te Novbr.

»Jeg har talt med den Officeer, som Deres Høihed har sendt til General Wallmoden. Alle Efterretninger ere overeensstemmende. I Løbet af 2—3 Dage er der stadig passeret Tropper ved Boitzenburg, kommende fra venstre Elbbred. — Ved Büchen, Horst og mellem Büchen og Mølln har man seet fjendtlige Generaler rekognoscere ved Bredden af Steckenitz[2]), som ulykkeligviis ikke længere byder nogen Forhindring. Den er belagt med Is, og paa nogle Steder kan den bære Rytteri; man har gjort Forsøget. Der er da intet Øieblik at spilde for at tage en mindre udsat Stilling.

Jeg vil imorgen være bag Bille med Loison og Wichery, holdende Broerne ved Grande, Bergedorf og Reinbek besatte. Wichery vil have Detachements i Schønberg for at holde Forbindelse med Deres Korps. Generalen evakuerer imorgen ved Daggry alle sine Poster ved Steckenitz. Deres Høihed maa trække Deres tilbage fra Krummesse og Kronsvorde, etablere Korpsets Gros bag Traven mellem Lübek og Oldeslo og besætte stærkt Lübek, Oldeslo samt Feltforskandsningerne foran sidstnævnte By.

Denne Bevægelse vil blotte en Deel af Holsteen; men man maa underordne sig Nødvendigheden og rette sin Opførsel efter militaire Regler, baserede paa Klogskab og Fasthed.

Dersom Fjenden manoeuvrerer for at sætte sig mellem Deres og mit Korps, da maa De uden Nølen tage den Be-

---

1) Brev fra Davont til Prindsen af Hessen, Schwarzenbek den 30te November Aften Kl. 11. (A. A.)

2) Marechallen kaldte Delvenau saaledes.

slutning, at evakuere Lübek og Travemünde og etablere Dem i een Kolonne paa Veien fra Oldeslo til Kiel og Rendsborg, holdende Oldeslo besat med en Avantgarde.

Dersom vore Forbindelser blive vanskelige, vil jeg betjene mig af et Chiffre, som Lallemand har og vil meddele Deres Høihed.«

Allerede den 1ste December ved Daggry forlod Wichery Delvenau og trak sig bag Bille, hvor han selv tog Ophold i Grande med Hovedstyrken, som havde været i Mølln, medens Besætningerne fra Büchen og Lauenburg leirede sig ved Reinbek og Bergedorf, og en detacheret Styrke, bestaaende af een Bataillon og to Eskadroner jydske Dragoner, opstilledes i Schønberg for at holde Forbindelse med de Danske. Stillingen bag Bille.

Den danske høire Fløi, det er: den 2den Brigade, som for Øieblikket kun bestod af 1ste og 2den Bataillon »Fyen«, fire isolerede Jægerkompagnier — af slesvigske Jægerkorps, »Dronningen«, »Oldenburg« og »Holsteen« —, de fyenske Dragoner og Batteriet Gønner, var nødt til samtidig at trække sig noget tilbage for at følge Wicherys Bevægelser. Hovedstyrken under Brigadekommandeuren, General Lasson, anbragtes i Kasdorf og Kl. Klinkrade, et venstre Sidekorps, bestaaende af et Kompagni og 30 Dragoner, posteredes i Bliesdorf, et høire af samme Styrke i Sandesneben, og to fremskudte Kompagnier i Düchelsdorf og Duvensee. Fra Bliesdorf patrouilleredes der til 1ste Brigades Stilling ved Krummesse; fra høire Fløi holdt man Forbindelse med den franske Styrke i Schønberg. Det danske Korpses Stillinger den 1ste Decbr.

Dette var ikke nogen Forsvarsstilling, kun en midlertidig Postering for at spærre Mellemrummet mellem de Danske bag Steckenitz og de Franske bag Bille. Derfor sendte General Lasson ikke blot Bagagen tilbage til Oldeslo, men ogsaa Batteriet til Boden, hvor det skulde oppebie Brigadens Ankomst; thi Veiene vare — paa Grund af, at det atter var blevet Tøveir, — saa slette, at de ikke kunde passeres af

Artilleri uden i langsom Fodgang. Da Befolkningen ikke frivillig understøttede Generalen med Efterretninger, og Penge til at betale Tjenester med manglede, nødtes han til at beholde smaa Ryttertroups ved Steckenitz, hvilke i forsigtig Afstand iagttog Overgangsstederne.

I Løbet af Dagen havde Prindsen af Hessen modtaget Davouts Ordre af 30te, Aften. 1ste Brigade blev dernæst trukken tilbage over Traven, Broen ved Moisling afbrudt og Afdelingerne henlagte til følgende Steder langs Traven: Padelügge, Hansfelde, Hamberge, Wesenberg, Lockfeld, Ratzbeck og Stubbendorf.

2den Brigades Tilbagetog til Boden.

General Lassons Brigade blev derved heelt isoleret. Forbindelsen til Venstre ophørte om Aftenen, og den til Høire sporedes kun svagt. Lidt efter kom de ved Steckenitz efterladte Ryttere galoperende tilbage med den Melding, at General Wallmoden var kommen til Berkentin ved Stekenitz med Spidsen af sin Kolonne, og at der derfra var sendt Tropper (det var i Virkeligheden Dørnbergs Division) frem mod Kasdorf. Lasson besluttede sig nu til at tage en Stilling, som tiltalte ham mere, en Fjerdingvei længere tilbage, nemlig denne: Hovedstyrken ved Siebenbäumen, venstre Sidekorps i Grinau, høire ved Steinhorst og Schiphorst, de to fremskudte Poster, som nu bleve Arrieregarder, i Kasdorf og Kl. Klinkrade.

Denne Bevægelse udførtes den 2den December om Morgenen; men Dørnberg, som iagttog de Danskes Tilbagegang, fulgte efter for at forfølge; en lille Fægtning udspandt sig ved Klinkrade, hvor den ene Arrieregarde havde gjort Holdt, ogsaa andre Steder saae man Fjenden nærme sig, og Lasson foretrak derfor at fortsætte Tilbagegangen til Boden.

I Siebenbäumen fandtes endnu Batteriet, som den foregaaende Dag var sendt tilbage. Det havde brugt 16 Timer for at tilbagelægge en Fjerdingvei, eftersom en af Affutagerne

var gaaet istykker. Det lykkedes nu at faae det i Orden, og Generalen befalede det da at kjøre ligetil Oldeslo.

Nogle Kompagnier efterlodes ved Siebenbäumen for at optage Arrieregarderne og forblive her tilligemed disse, indtil Brigadens andre Tropper vare komne til Boden, og Batteriet havde passeret gjennem denne By. Dette skeete, som det var befalet. Fjendens Forfølgning ophørte, da Arrieregarderne havde naaet Siebenbäumen og gjort Holdt; og da Melding var kommen, at Brigaden nu havde naaet Boden, fortsatte de efterladte Tropper, hvis Ledelse var overdragen Divisionsadjudant Flittner, uforfulgte deres videre Tilbagetog[1]).

Om Aftenen stod Brigaden saaledes: Hovedstyrken Kl. Boden, venstre Sidekorps Westerau, høire Eichede og Mollhagen; den ene Arrieregarde beholdtes som fremskudt Post foran Gr. Boden, medens den anden sendtes tilbage for at besætte Rethwisch, et Pas foran Oldeslo, som Repli for Brigaden. I Løbet af Natten maatte Brigaden som sædvanlig under saadanne Forhold kæmpe mod Rygter, men efterat have budt dem Trods og saaledes f. Ex. sendt et Kommando til Landsbyen Schulenburg, der sagdes fyldt med Kosakker, kom den til Ro, og hele den følgende Dag viste der sig — med Undtagelse af et enkelt Sammenstød ved en Feltvagt ved Trenthorst — ikke noget Fjendtligt; men Forbindelsen med de Franske var gaaet heelt tabt.

Davout havde den 2den om Morgenen skrevet til Prindsen af Hessen, at han ikke agtede at forlade Bille, medmindre han skulde blive tvungen dertil af overlegne Kræfter, eller Fjenden skulde manoeuvrere i hans venstre Flanke. Op ad Dagen erholdt han gjennem Wichery følgende alarmerende Melding fra den detacherede Styrke ved Schønberg, som

---

[1]) See herom: Det danske Auxiliairkorpses 2den Brigades Stilling ved Steckenitz og Tilbagetog til Oldeslo i November og December 1813. Med en Plan. I »Magazin for militair Videnskabelighed«, IV Bind.

havde hørt 2den Brigades Fægtning: »Fjenden er Herre over Veien til Lübek; jeg har ikke længere nogen Forbindelse med det danske Korps. Fjenden har bemægtiget sig Landsbyerne Sandesneben, Wendorf og Sirksfelde. Jeg kjender ikke hans Styrke. I Løbet af en Time har man skudt med Pelotonild i en halv Miils Afstand fra mig, o. s. v.[1])«. Hvis Davouts Brev fra om Morgenen havde været alvorlig meent, saa vilde der ikke være tillagt denne Melding nogen Vægt; thi at Fjenden var i tre Landsbyer foran de Franskes Stilling, og at der var hørt Pelotonild Nord for Schønberg, i hvilken Anledning Meldingens Forfatter slet ikke engang havde søgt at komme til Kundkab om, af eller mod hvem eller med hvad Virkning den var afgiven, vilde under andre Forhold kun have bevæget Marechallen eller Wichery til at befale en Rekognoscering frem for at erhverve sikkrere Oplysning om Fjendens Styrke, Hensigt og de Danskes Stilling. Nu derimod sendte Marechallen den indløbne Melding til Prindsen af Hessen som Beviis paa, at Fjenden manoeuvrerede i hans venstre Flanke og tilføiede[2]): »Jeg veed ikke, hvad det er for Tropper, som kunne slaaes i den Retning, thi Wicherys Fløi strækker sig ikke ud over Schønberg. Hvilke de end ere, (chiffreret) saa er der ikke et Øieblik at tabe for at rømme Lübek og bringe Têten af Deres Kolonne til Oldeslo. Jeg skal samle mine Tropper ved Hamm og Wandsbek og der (en clair) handle efter Omstændighederne.«

Davout trækker sig ind i Hamburg.

De franske Tropper forlode nu Billestillingen, uden at de havde løsnet et Skud. Davout tog endnu den 2den sit Hovedkvarteer i Schiffbek, og den 3die flyttede han ind i Gouvernementshuset i Hamburg, betragtende sig som blo-

[1]) Kopi af Meldingen findes som Bilag til nedenstaaende Brev.
[2]) Brev fra Davout til Frederik af Hessen, Bergedorf den 2den Decbr., Kl. 10 Aften. (A. A.)

keret, uagtet han naturligviis endnu var Herre over Omegnen i en vid Kreds.

Den danske 2den Brigade var ikke gaaet saa langt tilbage, som Davouts Ordre af 30te tillod, og, saafremt de Franske fra deres Side havde gjort Noget for at vedligeholde Forbindelsen, vilde den ikke være gaaet tabt. Prinds Frederik antog, det var Brigadens Skyld, at den var sluppen, og befalede derfor Lasson, den 4de December at rykke frem igjen for at tage Siebenbäumen paany eller, hvis dette ikke skulde lykkes, da at etablere Forbindelsen over Eichede og Sprenge. Han tænkte ikke endnu paa at gaae bort; deels vilde han »slaaes«, inden han gik, og deels vilde han give Depoterne, Staldene og Kysttropperne Tid til at komme bort. Marechallen havde nemlig mindet ham om ikke at forglemme disse, og Prindsen havde derefter foreskrevet i det Mindste Kommandoerne i Østholsteen Forholdsregler med Hensyn til en mulig Rømning. Han bestyrkedes i sin Beslutning om ved en fremadgaaende Bevægelse fra Oldeslo at opsøge Forbindelsen paany ved Modtagelsen af Marechallens første Brev af 2den December, der talte om et Forsvar af Billestillingen, og sendte anstændig Forstærkning til General Lasson, først de to Batailloner »Slesvig«, som oprindelig hørte til Brigaden og nu atter indlemmedes i samme, dernæst 4de Bataillon »Oldenburg« og en Troup Husarer. Endelig lod han sin Souschef Løvenørn Bardenfleth reise til Lasson for at være behjælpelig med Kommandoen.

Paa Fjendens Side stod Wallmoden ved Steckenitz med Lyons og Ahrentschilds Divisioner, medens Dørnberg var fremme ved Kasdorf og Klinkrade, hvorfra han rekognoscerede de danske Stillinger. Tettenhorn stod ved Hamfelde ligeoverfor Trittau, beredt til at kaste sine Kosakker ind i Holsteen gjennem den fire Mile brede Aabning, som opstod mellem de Danske og Franske. Ingen turde ret troe paa, at Adgangen var aaben; man havde ligesom en Frygt for,

at Aabningen skulde lukke sig efter de Indrykkede, da man ikke uden ved at forudsætte en eller anden List kunde forklare sig, at det danske Korps forblev i Stillingen ved Trave. Nogle Ryttere af Lützows Korps, hvilket ved Udsigten til Eventyr i Holsteen nu syntes lidt forsonet med ikke at være kommet til Frankrig, vovede sig imidlertid rundt om Hamburg, indtil de traf paa Rytterpatrouiller fra Major Wegener i Altona, og indmeldte, at der fra Pinneberg og nordefter ikke fandtes en eneste fransk Soldat.

Carl Johan, hvis Hovedkvarteer var Ratzeburg, havde, saasnart Delvenau var bleven forladt af de Franske, befalet Woronzow med sit 10,000 Mand stærke Korps og Lützowerne at forfølge disse til Hamburg og iagttage Fæstningen fra Øst. Resten af hans Korps — 40,000 Mand — skulde styrte sig over den lille danske Styrke, saasnart denne var tilstrækkelig isoleret. Svenskerne afmarcherede den 4de mod Nord mellem Steckenitz og Wackenitz til en Samlingsplads ved Grönau for at tage Lübek, medens samme Dag Wallmoden satte sig i Bevægelse mod Oldeslo.

Den østerrigske Mægling i Kjøbenhavn.

Dog, inden vi skride til Fortællingen af de Krigstildragelser, hvorfor Holsteen nu blev Skuepladsen, er det paa Tide, at vi vende os til Kjøbenhavn. Den østerrigske Afsending, Grev Bombelles, var den 27de November kommen til Danmarks Hovedstad. Han var reist over Berlin og Rostock for at undgaae enhver Berøring med Carl Johan og havde underveis kaldt sig Kjøbmand Fröhlich for uanfægtet og ukjendt at kunne naae sit Bestemmelsessted. Efter Ankomsten havde han i Forening med den østerrigske Gesandt Grev Lützow strax besøgt Rosenkrantz og meldt sig som Overbringer af følgende Forslag fra de forbundne Regeringer:

Danmark skal erklære sig villig til at afstaae Throndhjems Stift mod Vederlag, frasige sig Alliancen med Frankrig og samtykke i en Vaabenstilstand paa den holsteenske Grændse, hvorefter da

strax en Vaabenstilstand med England vil paafølge, og Legationssekretair Foulon blive expederet til de Forbundnes Hovedkvarteer for at hente Fuldmagter til Underhandlingerne om Freden, ved hvilken det øvrige Norge vil blive Danmark garanteret.

Hvad der forlangtes, var altsaa ikke som før en ubetinget Afstaaelse af Throndhjems Stift uden Erstatning og af det øvrige Norge mod Erstatning, men kun, at Danmark skulde erklære sig beredt til at afstaae Throndhjems Stift mod et Vederlag, om hvis Størrelse og Antagelighed der vilde blive underhandlet.

Men ikke nok hermed. Gesandterne lode sig forlyde med, at hverken Østerrig, Rusland, Preussen eller England længere vare tilsinds at opfylde alle Carl Johans Forlangender, men tvertimod ønskede, at Danmark skulde beholde Norge ubeskaaret, naar der gaves en Udvei dertil, og, da Talen af Rosenkrantz førtes hen paa Nordmændenes Troskab, bemærkede de, at denne vilde frembyde en saadan. Det havde i sin Tid, sagde de, kostet den østerrigske Keiser ligesaameget at afstaae Tyrol, men for at redde det Hele havde han maattet bringe Offeret og oppebie den beleilige Tid til at faae det igjen. Nu var det atter tilsikkret ham, og Nordmændenes Troskab og Afsky for at underkaste sig Sverrig kunde give Kongen en lignende Udsigt til atter at bringe dette troe Folk under sit Scepter, om ogsaa en Deel deraf blev afstaaet. Rosenkrantz fik i det Hele den Opfattelse, at det nu var de nævnte Magter, men især Østerrig, om at gjøre, at bevare Norge for Danmark, og at de, efter for et Syns Skyld at have tragtet efter at forskaffe Sverrig en Deel af Norge mod Erstatning, gjerne vilde undskylde sig med Forhindringer, som gjorde det umuligt for dem at opfylde det givne Løfte[1]).

Paa Spørgsmaalet, om den svenske Kronprinds kjendte

---

[1]) Breve fra Rosenkrantz til Kongen af 28de og 29de Novbr. (G. A.).

og havde samtykket i ovennævnte Forslag, svarede Bombelles, at dette vel ikke var Tilfældet, men at Carl Johan med sine 18,000 Svenskere ikke kunde modsætte sig, hvad de øvrige Magter bestemte. Derimod vare Instruktionerne for Underhandlerne gjennemseete og approberede af Rusland, Preussen og den engelske Ambassadeur ved de Forbundnes Hovedkvarteer, men de vilde først blive bekjendte, naar Fredsforhandlingerne begyndte.

Disse lempede Forslag kom som faldende ned fra Himlen paa en Tid, da næsten Alle forudsaae Statens nære Ruin og Sønderlemmelse. Men Kongen var ikke mere tilbøielig nu end tidligere til at afstaae Throndhjem og vilde heller ikke forlade de Franske i Ulykken. Heller ikke turde Rosenkrantz afgjort raade til Antagelsen af de blot mundtlige Forslag, ialtfald ikkun, hvis Kongen nærede en ubetinget Tillid til Keiser Frants og hans Ministres Sindelag[1]).

Kongen skrev den 30te November til Prindsen af Hessen[2]): — »En østerrigsk Koureer ved Navn Bombelles er ankommen over Rostock paa et Parlamentairskib; han er landet paa Møen og er siden i Lørdags her i Kjøbenhavn. Han har medbragt et Brev til Geheimestatsminister Rosenkrantz fra Fyrst Metternich, som er blot et Rekommandationsbrev. Hans Forslag, som skal gaae forud for Alt, er Afstaaelsen af Throndhjems Stift og Afsigelsen af den franske Alliance. Deslige Ting ere saa stridende imod min Tænkemaade, at De let indseer Umuligheden heraf og kjender min Tænkemaade for godt til at tiltroe mig Antagelsen deraf. At De meddeler dette til Prinds Eckmühl, synes mig at være fornødent, dog blot konfidentielt. At jeg arbeider Alt, hvad jeg kan, for det Dem underlagte Corps d'armee, derom beder jeg Dem at være overbeviist og tillige at forsikkre

---

[1]) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 29de Novbr. (G. A.).
[2]) Brev fra Kongen til Prindsen af Hessen af 30te Novbr. (A. A.).

Tropperne derom: de fortjene sandelig ikke alene min Omhu, men ogsaa min fulde Tillid og Agtelse«.

En Ordre blev samme Dag given Rosenkrantz til at erklære[1]), at Kongen ikke kunde afstaae Noget af de ham tilhørende Lande, eftersom det stred mod den danske Kongelov; men Ministeren, som — uden at raade Kongen til at gaae ind paa Forslagene — dog ønskede at drage Nytte af Bombelles's Sendelse paa een eller anden Maade, bad om at maatte opsætte Erklæringen, til han havde overveiet, hvorledes den bedst kunde gives. Og i en Samtale med Kongen, som han udbad sig til den 30te om Aftenen, maa han have paavirket denne i forsonlig Retning; thi den 1ste December meddeelte Kongen sin Minister, at han vilde høre flere Mænds Mening og til den Ende sammenkalde et Raad, for hvilket Rosenkrantz skulde forelægge hele Sagen. Til dette Raad kaldtes de fire i Kjøbenhavn tilstedeværende Statsministre, Præsidenterne, som ikke vare Ministre, nemlig: Grev G. Moltke, Kaas, J. S. Møsting og O. R. Sehestedt samt Geheimeraad O. Malling og maaskee Justitiarius i Høiesteret C. Colbjørnsen[2]). Betænkningen, som Rosenkrantz

De troe Mænds Raad.

---

[1]) Brev fra Kongen til Rosenkrantz af 30te Novbr., trykt i Wegeners »Aktmæssige Bidrag til Danmarks Historie i det nittende Aarhundrede«, Side 419.

[2]) See Wegeners aktmæssige Bidrag, Bilag 19 og Ørsteds »Af mit Livs og min Tids Historie«, 2det Bind, Side 312, Noten. Ørsted nævner ikke Colbjørnsen; og dennes Navn findes heller ikke paa de Medlemsfortegnelser, der haves over Raadet under senere Forhandlinger, da det indeholdt de øvrige her nævnte Navne i Forening med to nye Medlemmer, en General og en Admiral. Han maa imidlertid vistnok denne Gang være tagen paa Raad med; thi fra den 3die til den 8de er der indkommet skriftlige Betænkninger fra Statsministrene, Præsidenterne, Colbjørnsen og Malling om Bombelles's Forslag.

Selve Betænkningerne findes iøvrigt ikke i Krigsarkivet; Kongen har ved et Reskript af 2den Juli 1814 sendt dem til Rosenkrantz for at de kunde blive afleverede til Geheimearkivet, hvor

skulde forelæse, indsendtes til Kongens Gjennemsyn den 2den December, og Raadet samledes den 3die.

Inden vi fortsætte, maae vi atter afbryde Fortællingen for at meddele, hvad der paa denne Tid fra forskjellige Sider indkom til Kongen. Først fra Norge.

Paa Grund af Sydvind var der fra Oktober Maaned ingen Post kommen fra Norge, uagtet Christian Frederik — efterat Slaget ved Leipzig var blevet bekjendt — havde skrevet det ene Brev efter det andet. Endelig i de sidste Dage af November og de første af December kom alle Posterne paa eengang og bragte de mange Breve, som Kongen længselsfuldt havde ventet. Det af disse, som skreves umiddelbart, efterat Katastrophen ved Leipzig var rygtedes til Norge, lød saaledes[1]:

Budskab fra Norge.

»Svenske Bulletiner berette om et afgjørende Slag, som den 18de er forefaldet ved Leipzig, og som uheldigviis har vendt sig til Nederlag for Napoleon. Skjøndt denne Efterretning som sædvanlig overdrives, saa lader Napoleons mislige Stilling dog befrygte, at den, i hvad Udfaldet angaaer, kun er altfor sand. Følgerne kunne vorde uberegnelige, især for Deres Majestæt. Vidste jeg kun Deres Majestæts Tanker om, hvorledes der kan og bør handles, naar Danmark og Norge om føie Tid staae blottede, omspændte af Fjender. Vinteren vil i nogle Maaneder værne om Øerne og Norge; men hærjes Jylland, da trues det norske Folk før med Undergang, end om Fjenderne vare i selve Landet. Vilde det da ikke være ligesaa ønskeligt som nødvendigt, at opnaae et fredeligere Forhold for Norge med England? Jeg kan ikke tænke mig anden Redning og troer, at den burde forsøges før Fortvivlelsen (som den i manglende Fald uund-

---

ifølge et tidligere Reskript af 28de Februar s. A. de Sager, »som angik Norges Afstaaelse og dertil hørende Forhandlinger«, skulde henlægges.

[1]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen. Christiania, den 2den November 1813. (G. A.)

gaaelige Hungersnød ellers vilde fremkalde[1])). Vel veed jeg, at denne samme Fortvivlelse kan blive Drivefjedren til store energiske Handlinger, til det djærveste Foretagende mod Nabolandet; men det er at vove Alt, naar ingen Fødemidler ere i Landet, og det vil dog ikke kunne lykkes uden Samvirken fra Danmarks Side. Hvad er Deres Majestæts Hensigt i saa Henseende? Med Sverrig kan ingen Udsoning tænkes, uden at dets Regering afstaaer fra sine Hensigter mod Norge. Det norske Folk vil ikke være svensk; men et fredeligere Forhold til England, hvis Regering neppe kan Andet end ønske at staae i et saadant Forhold til Norge, vilde ved at aabne Tilførselen snarere lette end forhindre de Foretagender, som i Tiden kunde udføres mod Sverrig. Skal en slig Underhandling kunne lykkes, er det imidlertid en uundgaaelig Nødvendighed, at samme drives fra Norge af direkte med England *for at indbilde det, at det kan afsondre Norges Interesser fra Danmarks*; thi Alt, hvad der foretages fra Danmarks Side, er forgjæves, undtagen under den Betingelse, som dog aldrig kan indgaaes, at Norge skulde afstaaes til Sverrig.

Bør man lade noget Middel uforsøgt for at bevare dette Arveriges Selvstændighed og Uafhængighed af det svenske Aag? Med koldeste, modneste Overlæg maa tilvisse et sligt vigtigt Foretagende veies, men man tænke sig Statens hele Stilling og enhver Udvei til Redning; først da vælge min! Jeg har nedskrevet dette for at vidne, at ogsaa jeg tænker paa Fremtiden og pønser paa at udfinde Midler til Fædrelandets Frelse. Jeg skylder at fremlægge mine uforgribelige Tanker og frimodige Yttringer for Deres Majestæt, der vil see Norge reddet, og som har den Tillid til mit oprigtige Sindelag, som det fortjener, og jeg under alle Omstændigheder vil vise mig værdig til.«

---

[1]) De i Parenthes satte Ord angive Meningen, men ikke mere, da Depechen paa dette Sted ikke har kunnet dechiffreres rigtigt.

Den 15de November skrev han: »Desværre bliver vor Stilling misligere og misligere af Mangel paa Provisioner. Gud forbyde, at Øieblikket skulde komme, da jeg maa lade nogle af de samlede Tropper gaae hjem af Mangel paa Provisioner, men at samle hele Armeen nu er plat umuligt, da den i en Samlingstid af 14 Dage vilde fortære alle Forraad«.

Han søgte paa den meest indtrængende Maade at formaae Kongen til den førnævnte bevæbnede Kornexpedition, da han paa Grund af et Reskript af Kongen, som fritog Hertugdømmerne og Holsteen for Udskrivning til Norge, ikke paa anden Maade troede at kunne faae Korn i tilstrækkelig Mængde tilsendt. Han klagede over, at Rigsbankens Fabrikation af Smaasedler gik for langsomt i Forhold til de paatrængende Udgifter, og udtalte, at han snart ikke saae anden Udvei end selv at fabrikere Sedler, da Pligt bød ham at overtræde de bestemte Former, naar han derved kunde undgaae et langt større og uberegneligere Onde, nemlig at alle Regeringens Udtællinger standsedes[1]).

Men om han end saaledes vedblev at forlange Korn og Penge og at arbeide for Norge særlig, beskæftigede de politiske Begivenheder og Fædrerigernes Skjæbne ham dog saa meget, at de toge den største Plads i hans Breve fra denne Tid, idet han ikke vilde undlade at give Kongen de Raad, som hans ophøiede Stilling gjorde ham til Pligt. I en Depeche af 22de November indeholdes saaledes Følgende[2]):

»Begivenhedernes Udvikling nærmer sig med stærke Skridt. Napoleons Overmagt er til Ende, og han kan ikke mere beskytte Danmark. Krigsrædsler true Hertugdømmerne

---

1) See de chiffrerede Depecher fra Christian Frederik til Kongen af 15de og 18de Novbr. (G. A.).

2) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik til Kongen af 22de Novbr. (G. A.)

og Jylland, og falde disse Provindser i Fjendens Hænder, saa er Norges Tilførsel afskaaren, og Hungersnøden for Døren. Er først Angrebet paa Danmark begyndt, saa hviles der ikke, førend dette Rige er tilintetgjort, førend England tidlig eller sildig opnaaer sit Hovedformaal, at besidde Sjælland, hvis Sverrig faaer Norge. Begge disse (Maal) forekomme mig uadskillelig forbundne og den eneste Maade, paa hvilken Norges Forening med Sverrig kan forbindes med Englands Interesse, efterat Danmark ved Tabet af sine Fastlandsprovindser ikke mere kan tjene som Modvægt mod Sverrigs voxende Magt. Lige vigtigt for Danmarks Existens og for Norges Tilførsel er det altsaa, at Krigsrædsler holdes ude fra Rigets Grændser, og jeg troer, at alle Midler dertil maae opbydes. Den Tid er kommen, eller vil snart komme, da Sverrigs Hjælp for de Allierede er mindre vigtig, da Rusland, sin Overmagt bevidst, ikke mere frygter Kronprindsen af Sverrig, som desuden er gaaet forvidt til at kunne gaae tilbage igjen. Da det ei kan være Ruslands Interesse at forstørre Sverrig, hvilket det ei heller uagtet Traktaten har bidraget til, og (det) nu kan tale et tydeligt Sprog, (da) England neppe vil staae Sverrig bi mod Ruslands Ønske, som fortiden har megen Magt, saa troer jeg, at denne Stemning bør benyttes, og det er vel ingen Tvivl underkastet, at Østerrig med al sin Indflydelse vil bistaae Danmarks Sag. Grev Bernstorff[1]) kunde, troer jeg, med Fordeel benyttes til strax at reise til det store Hovedkvarteer og underhandle for at sige det med et Ord: Danmark tiltræder Koalitionen,

[1]) Christian Günther Bernstorff, Gesandt i Wien, Broder til Joachim Bernstorff, bfev født 1793 (Fader Andreas Peter Bernstorff). Han havde været Udenrigsminister til 1810, da han — som det lader — af Utilfredshed med Kongens Kabinetsregering tog sin Afsked for at blive Gesandt, først i Paris, senere i Wien. 1818 traadte han i preussisk Tjeneste, hvor han spillede en betydelig Rolle.

hvilket, i hvad Betingelserne saa blive, vil sikkre de danske Provindser og Norges Tilførsel, som bør være et af Vilkaarene. Selv paa Preussen kunde fordeelagtigen virkes, maaskee gjennem General Blücher ved hans Neveu, Overpræsident Blücher[1]), som gjerne kunde vælges til at overbringe et Brev fra Deres Majestæt til Keiseren af Rusland, og som besidder den Frimodighed og Loyalitet, som gjør ham skikket til slige Missioner. Det glemmes neppe, at det var Bernadotte, som fangede Blücher ved Lübek. Krigserklæringen mod Rusland og Preussen maatte fremstilles som aftvungen, og Ønsket (om) at fornye den gode Forstaaelse maatte lægges for Dagen. Haard er denne Kamp og den Overvindelse, som det maa koste Deres Majestæt at byde Haanden til Deres uforsonligste Fjender; men bedre at gjøre det, medens Danmark endnu bestaaer, end naar Hertugdømmerne og Jylland ere tabte. — Jeg vil ikke raade til svage Forholdsregler, men jeg skjønner, at Danmark ikke kan staae sig imod de mange og forenede Fjender. Ved at vove Alt mod Alt gaaer Danmark maaskee til Grunde, og Norge, udsat for Hungeren, gives til Priis for dets Fjenders Vilkaar. Gud forbyde, at jeg skulde opleve den Stund. Ved at underhandle vindes Tid, og Tiden vunden, er meget vundet.«

I et Brev af 26de November skrev Prindsen[2]): »Byder Klogskab ikke at drage Fordeel af at kunne vælge nu, hvad man om føie Tid bliver nødt til at gjøre? Skulde Østerrig, Rusland eller England tilbyde Forsoning, jeg besværger Deres Majestæt, afviis den ikke.«

General Kardorffs fortrolige Raad.

Samtidig med disse Breve modtog Kongen ogsaa fra Mange i Danmark Raad. Her skulle vi kun nævne et fra General A. W. C. Kardorff, Kommandeur over 4de Armeedivision paa

---

[1]) Conrad Daniel Blücher, Overpræsident i Altona.

[2]) Chiffreret Depeche fra Christian Frederik, den 26de November. (G. A.).

Laaland og Falster, den af alle Generalerne udenfor Fyrstestanden, som Kongen havde størst Tillid til og Venskab for. I et Brev, som han erklærede at have havt liggende færdigt i en 14 Dages Tid uden ret at turde afsende det, lagde han Kongen paa Sinde[1]), at alle Potentater maatte bøie sig for Omstændighederne, og at Napoleon ei kunde anklage Kongen for Utroskab, om han nu indledede Underhandlinger med Fjenden. Hans Raad gik ud paa, at alle Tropperne paa Sjælland skulde overføres til Holsteen, saa at Kongen i Spidsen for 50—60,000 Mand kunde aabne Underhandlinger, »hvilke«, skrev han, »ydermere kunde lettes, hvis Kongen fandt det raadeligt, at Prinds Christian pro forma blev af den norske Nation valgt til Konge, thi derved blev Tvistens Æble fjernet, og Norge vedblev for Tiden at være nogenlunde og i Fremtiden aldeles forenet med Danmark.« Det sidste Forslag vovede han dog kun at fremsætte under den Forudsætning, at Kongen var overbeviist om, at Prinds Christian var ham hengiven og vidste, hvad han skyldte Kongen, sig selv og Fædrelandet[2]).

---

[1]) Brev fra Kardorff til Kongen, Nykjøbing paa Falster den 30te Novbr. 1813. (G. A.)

[2]) Da Kongen var utilbøielig til at bifalde en Udsondring af Norge fra Danmark, tænkte nogle ivrige Tilhængere af den Side 344—45 udviklede Plan paa, at Christian Frederik ved eget Initiativ — trods Kongens Modstand — burde redde Norge og Danmark paa den Maade, de ansaae for heldbringende. Prindsen har dog afgjort stedse været imod at gjøre nogetsomhelst Skridt, hvortil han ikke havde Kongens Tilladelse, og en saadan opnaaedes ikke, hvorvel Adskillige, hvis Navne dog ikke kjendes med Bestemthed, vare virksomme for at erholde et Slags stiltiende Samtykke. Derimod skrev Kongen den 30te November som Svar paa den Side 391 udhævede Yttring i Prindsens Brev af 2den November, hvilken aabenbart stod i noget Slægtskab med den oftnævnte Plan: »At afsondre Norge fra Danmark er alt for farligt og bør aldrig skee; disse Rigers Interesser ere eens, og hvem der forebringer Dem Sligt, fjern dem fra Deres Side. Det er mit inderlige Ønske; det kan aldrig føre til noget Godt.«

Meldinger fra Frederik af Hessen.

Intet af disse Raad formaaede at bevæge Kongen til at svigte Alliancen med Frankrig. Men nu kom Meddelelsen om, at Davout havde trukket sig bag Bille for at slutte sig ind i Hamburg og overlade de Danske til deres egen Skjæbne, at disse ikke kunde vente nogen Hjælp af ham længere, at Korpset ingen Penge fik og rimeligviis ikke længere vilde faae nogle, at det indsmeltet til 8000 Mand uden Reserve i umiddelbar Nærhed ikke vilde kunne gjøre stor Modstand mod den 40,000 Mand stærke svensk-tydsk-russiske Hær, som nærmede sig den, ikke engang vilde kunne holde sig ved Eideren eller i Rendsborg o. s. v. Dette indberettedes fra Prindsen af Hessen i Breve af 29de og 30te November, men navnlig i et langt, maaskee med noget vel mørke Farver konciperet Brev af 1ste December.

Øieblikkeligt efter Modtagelsen af dette sidste, den 4de December, skrev Kongen følgende Brev, som han bortsendte uchiffreret[1]):

Kongens Beslutning den 4de December.

»Deres Rapporter af 29de og 30te November og 1ste December vise, at De ingen Penge faaer fra de Franske; at vi selv mangle, det veed De, men hvad som Værre er, det er, at Prindsen af Eckmühl har trukket sig sammen ved Hamburg, følgelig er Deres høire Fløi i Luften. De bør derfor ei holde Dem for længe ved Lübek; thi ellers kan De blive afskaaren. Rendsborg er Hovedpunktet, Jylland det andet. Kan Reserven ved Kolding ei hjælpe at dække Jylland, da er Fyen det sidste. Gud forbyde, at Sligt skulde være fornødent. Men jeg maa paalægge Dem, at De paa Retraiten medtager Alt af Kongelige Kasser, hvad De kan erholde, ligesom hvad det er muligt at laane i rede Penge mod Beviser, som af mig skulle vorde honorerede i sin Tid.

---

[1]) Brev fra Kongen til Prindsen af Hessen, Kjøbenhavn den 4de Decemher 1813.

(Originalen faldt i Carl Johans Hænder — hvorom Senere —, et Duplikatexemplar kom først senere til A. A., Kopi i G. A.)

Men for om muligt at redde Alt var det ønskeligt, om en Vaabenstilstand kunde sluttes. Pengetrangen og Landets Forfatning kræver det; naturligviis maatte Prinds Eckmühl deri indbegribes. Det bedste Paaskud dertil er at sige, at da der gjordes Fredsforslag til mig, maatte disse først anhøres, og at Minister Grev Bernstorff skulde indlade en saadan Negociation om Fred. Vaabenstilstanden kunde da sluttes paa 6 à 8 Uger. Vil Prindsen af Eckmühl ei indbegribes, saa kan De slutte den alene, ville de Allierede ei slutte den saaledes, at Enhver staaer i den Position, han er i, saa bør De ei indgaae samme; skulde Prinds Eckmühl ei maatte indbegribes, da bør De dog slutte den, naturligviis paa antagelige og ei vanærende Vilkaar«.

Paa den Maade kom Kongen den 4de December den østerrigske Mægling noget imøde. Han vilde endnu hverken afsige den franske Alliance eller afstaaae Thronhjemsstift, derimod afslutte en Vaabenstilstand i Forening med de Franske og ved Grev Bernstorff aabne direkte Forhandlinger i de Forbundnes Hovedkvarteer. Denne Beslutning var, som det synes, i Overeensstemmelse med de troe Mænds Raad[1]). Alquier, som allerede den 30te November var bleven underrettet om Bombelles's Sendelse og havde indseet, at Nødvendigheden kunde tvinge Kongen til at laane Øre til de østerrigske Forslag[2]), fik nu den Meddelelse, at Kongen havde foreslaaet Prindsen af Hessen at afslutte en Vaabenstilstand paa Grændsen baade for de Danske og Franske[3]); men han tvivlede om, at Davout kunde indlade sig paa en

---

[1]) Jvf. Wegener Side 421, Bilag Nr. 19. Naar Koncepten til Betænkningen er dateret (Søndagen) d. 5te December, er det rimeligviis en Feilskrift for d. 3die December.

[2]) See det hos Wegener Side 420 aftrykte Brev, som ved en Feilskrift af Rosenkrantz bærer Datum 31de November.

[3]) Brev fra Rosenkrantz til Kongen af 4de December (G. A.).

saadan Stilstand. Til Prinds Christian i Norge skrev Kongen[2]): »Ingen føler mere end jeg Nødvendigheden af at slutte Fred; men den bestemte Afstaaelse af Throndhjemsstift og at vende mine Vaaben mod den Mand, der hjalp os, er de skrækkeligste Konditioner. Jeg kjender ingen anden Udvei end at bevirke en Vaabenstilstand og at aabne Negociationerne selv i de Allieredes Hovedkvarteer ved Grev Bernstorff, Minister i Wien. Videre kan man neppe gaae uden aldeles at blive kompromitteret. Jeg stoler paa Dem og det norske Folk. Alt kommer an paa Fasthed og Udholdelse. Kan jeg være heldig nok i at udtrække og forhale Tiden, da kan Meget vindes, men uden dette maae vi slaaes som brave Karle. Danmark har før været i Uheld; men Forsynet hjalp, og herpaa bør vi ogsaa haabe. Vi ville begge holde sammen som Mænd, og da er Meget muligt.«

Nye Meldinger fra Sydgrændsen.

Men længe blev det ikke derved. Paa Sydgrændsen trak Uveiret Dag for Dag mere sammen over den lille danske Hær, og den 4de December, samme Dag Prindsen af Hessen ved en fremgaaende Bevægelse endnu søgte at oplede den tabte Forbindelse med de Franske, som imidlertid havde trukket sig ind i Hamburg, rykkede — som alt sagt — Carl Johan med 40,000 Mand frem mod Stillingen ved Trave. Alle Myndigheder i Hertugdømmerne kom nu i Bevægelse, Landgreve Carl af Hessen beordrede Reserven ved Kolding til i Ilmarcher at begive sig til Eideren, og Ritmester v. Qvalen sendtes af Prinds Frederik over Hals og Hoved til Kjøbenhavn for at give Kongen Oplysning om Tilstandene paa Grændsen.

Allerførst udfærdigedes der nu til Landgreve Carl af

---

[2]) Brev fra Kongen til Christian Frederik, den 4de December. (Kopi i G. A.)

Hessen følgende Skrivelse[1]): »I Tilfælde, at Fjenden maatte rykke frem udi Holsteen, da maa Deres Durchlauchtighed betids være betænkt paa at lade Kystbatteriernes Skyts og Ammunition bortføre, for at det ikke skal falde Fjenden i Hænderne, og hvis Bortførelsen ei kan udføres, da maae de fornagles, forsænkes eller ruineres. Endvidere maa Deres Durchlauchtighed lade Exerceerskolen i Itzehoe, den derværende Depotstald og alle øvrige slige Indretninger betids gaae tilbage, førend de kunne overrumples af Fjenden.« Men dernæst tog Kongen paany den politiske Tilstand under Overveielse. Der var ikke en Time at give bort, hvis han vilde forebygge Halvøens Oversvømmelse af fjendtlige Tropper, og han gik da — med et hemmeligt, skjøndt svagt, Haab om paa den af de østerrigske Gesandter antydede Maade at kunne modvirke Trondhjems endelige Afstaaelse — ind paa de af Kammerherre Bombelles overbragte østerrigske Forslag, og en foreløbig Overeenskomst blev afsluttet mellem Rosenkrantz, Bombelles og Lützow og approberet af Kongen.

Den 7de December skrev Kongen nu til Prinds Frederik af Hessen[2]): Kongen antager de østerrigske Mæglingsforslag

»Ritmester v. Qvalen har underrettet mig om Alt; men, at Prinds Eckmühl er saa svag af Mandskab, forundrer mig ei lidet[3]). Han er nu i Hamburg og os til ingen Nytte. De har 8000 Mand, og Reserven er hverken tilstrækkelig eller kan komme saa hurtigt.

Ingen Penge i Kasserne, Faren at see Jylland, Norges Spisekammer, oversvømmet, brave Tropper opoffrede uden

---

[1]) Brev fra Kongen til Landgreve Carl af Hessen af 6te December 1813. (L. A. Kopi i G. A.)

[2]) Brev fra Kongen til Prinds Frederik af Hessen. Kjøbenhavn d. 7de Decbr. 1813. (A. A.)

[3]) Ritmester v. Qvalen havde meldt, at Davout kun havde 12,000 Mand, hvilket var urigtigt, da han havde 33,000.

Nytte, ingen Licenser kan faaes for Norge fra England, Skibe til Transporten begynde at mangle, og Blokaden er saa stærk, at Hungersnøden er uundgaaelig. Alt dette gjør, at jeg har, Gud veed imod min Villie, maattet give efter.

De Løfter, der ere gjorte, ere endnu blot mundtlige, og det østerrigske Hof vil antage sig Sagen. Vaabenstilstanden skal blive tilsøes og tillands, men først tillands, og det saaledes, at i Tilfælde af, at Vort Territorium er betraadt, lover Grev Bombelles, at Fjenden skal gaae tilbage. Jeg er uheldig at maatte bide i et suurt Æble og drikke denne bittre Kalk, men naar man kan redde det Hele, maa man vel gjøre Noget. Trondhjems Stift skal afstaaes mod Vederlag og følgeligen gives her et Haab, omendskjøndt svagt, at hjælpe sig. Dette Sidste beder jeg Dem ei at tale om.

Det Første er nu, at De ikke lader afgaae de franske Tropper, inden De er vis paa at faae de Danske fra Prindsen af Eckmühl[1]), og at De aabenhjertigen kommunicerer ham, at Omstændighederne fordre, at vi afgaae fra de Franske, samt, at han jo ligesaa lidt kunde hjælpe os, som vi ham.

Iøvrigt takker jeg ham for al den Artighed, han har viist mine Tropper; men at opholde sig selv er en Nødvendighed. Overalt ønsker jeg, at det skeer paa den loyaleste Maade. Det kommer an paa at vælge det bedste Øieblik dertil, enten naar De har sluttet Vaabenstilstanden eller forinden, Alt som Omstændighederne for Dem selv maatte kræve det. Dette overlader jeg Dem selv at afgjøre.

Den østerrigske Legationsraad Foulon, som kommer som Koureer, har et Brev til Dem fra mig, hvori blot staaer, at han er sendt for at underrette om Vaabenstilstanden«.

---

[1]) De danske Tropper hos Davout vare: de jydske Dragoner under Wichery, Major Wegeners Korps i Altona, Kapitain Løwendal og to Ordonnansofficerer.

Samme Dag udfærdigedes der i det østerrigske Gesandtskab følgende Skrivelser:

1) Fra Bombelles til Grev Wallmoden et Brev, som medgaves Legationssekretair Foulon, og hvis Begyndelse lød saaledes[1]): »Bemyndiget af min Herre, Keiseren af Østerrig, til at tilbyde Danmark hans Mægling for Gjenoprettelsen af Venskabsforbindelsen mellem Danmark og de forbundne Magter mod Frankrig, har jeg modtaget Ordre af Fyrst Metternich til i Tilfælde af, at mine Underhandlinger lykkedes, at underrette Deres Excellence derom og opfordre Dem til at hæve alle Fjendtligheder mellem de allierede og danske Tropper. Jeg glæder mig over at kunne meddele Dem, at min Mission er bleven kronet med det størst mulige Held. Kongen af Danmark har renonceret paa sin Alliance med Frankrig og venter kun paa det Øieblik, da en formel Traktat vil blive afsluttet, for at forene sine tappre Tropper med dem, som saa berømmeligen forsvare Frihedens Sag. Jeg beder dem derfor om at give de nødvendige Ordrer til, at de danske Tropper fremtidigen behandles som Venner«.

2) Fra Grev Bombelles til Baron Wessemberg, østerrigsk Gesandt i London, en Meddelelse[2]) om, at Danmark havde renonceret paa sin Alliance med Frankrig og havde antaget de gjorte Forslag, ledsaget af et Brev fra Lord Aberdeen til Lord Castlereagh, hvori det meddeltes, at der var lovet Danmark Fred med England, hvis Bombelles's Mission lykkedes. Dette Brev befordredes til England af Sølieutenant Krieger paa en Skonnert med Parlamentairflag, der imidlertid trods sit Flag blev opbragt af Sven-

---

[1]) Brev fra Grev Bombelles til Grev Wallmoden, kommanderende General i de Allieredes Nordarmee, Kjøbenhavn den 7de December (Kopi i G. A.).

[2]) Kopi i G. A.

skerne i Sundet og ført til Malmø, hvor den svenske Admiral dog tilsidst lod den fortsætte sin Reise.

3) Fra Grev Lützow et aabent Brev til den første engelske Admiral eller Søofficeer, som blev truffen i Kattegattet.

Dernæst skrev Kongen følgende Breve:

Til Generalmajor Wegener[1]): »Du vil have modtaget Ordre til 2det jydske Regiments Marche til Slesvig og de slesvigske Rytteres til Flensborg. Vi finde Os derimod foranlediget tildeels ved Omstændighederne, da Vi ikke nu ansee disse Regimenters Nærværelse i Sønderjylland for saa vigtig, deels for at spare de derved udfordrede Gageringer i Sølv — at forandre denne Ordre derhen, at Du lader bemeldte to Regimenter forblive i Nørrejylland, som bestemt var, i Reserve ved Kolding.

Til Landgreve Carl[2]): Det Samme med Tilføiende, at, »hvis disse Regimenter eller eet af dem alt skulde være kommet til Sønderjylland, han da vilde beordre samme til strax at vende tilbage til Nørrejylland og atter melde sig hos Generalmajor Wegener«.

Til Kontreadmiral Risbrick og Amtmand Jessen (Provideringskommissionen i Aalborg): »Da en Vaabenstilstand mellem Os og Vore Fjender vil blive afsluttet, saa ville Vi, at Du i Følge heraf strax stopper samtlige Fartøier, der skulde gaae med Provisioner til Norge, og ikke lader noget af dem afseile før Vor nærmere Ordre.

Til Landgreve Carl og Prindsen af Hessen: »Den keiserlige østerrigske Chargé d'affaires skal efter Overeenskomst reise for at iværksætte Vaabenstilstanden mellem Vore Fjender.

---

[1]) Brev fra Kongen til General Wegener, Kjøbenhavn den 7de December 1813 (Kopi i G. A.).

[2]) Brev fra Kongen til Landgreve Carl, Kjøbenhavn den 7de Decbr. 1813 (Kopi i G. A.).

Endelig gav han endnu samme Dag detailleret Meddelelse om det Passerede til Prinds Christian i Norge. Slutningen af dette Brev[1]), som fik vigtige Følger, lød saaledes:

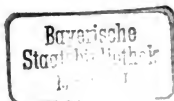
— »Men det meest sønderknusende af Alt er, at Løftet om Afstaaelsen af Trondhjems Stift eller en Deel deraf har maattet skee, dog blot mundtlig og imod Vederlag; følgelig er der endnu en Dør aaben for mig. Derimod har han mundtlig lovet, at det var Østerrig mere om, at det blev nævnet, end om det skeete, og da man sagde ham: »dersom nu Trondhjemmerne ikke ville«, »desto bedre« var hans Svar, »vi ville hjælpe Danmark; man er kjed af den svenske Kronprinds, og de Engelske fortryde ei at have holdt sig til Kongen af Danmark istedenfor til den svenske Kronprinds«. — Omendskjøndt man ei ganske bør forlade sig paa Sligt, saa er det dog et Beviis paa, at vi kunne blive hjulpne med Tiden. Dertil kommer, at Nødvendigheden byder at give efter; thi først ere alle Kasser tomme efter 7 Aars Krig, de franske Subsidier udeblive, Prindsen af Eckmühl har aldeles trukket sig til Hamburg og har neppe, som jeg nu erfarer, 12,000 Mand, vort Auxiliairkorps er nu ei mere end 8000 Mand, aldeles sig selv overladt, alle Reserver kunne ei forsamles saa hurtigt, som behøvedes, omendskjøndt Meget alt er samlet; dertil kommer Norges bittre Nød, som neppe kunde hjælpes nu, da Blokaden vedbliver, og Licence-Systemet ophører. —

— Angaaende Throndhjem maa Sagen ei rygtes; men Jeg ønsker Deres Tanker, paa hvad Maade De troer, enten at dette kunde undgaaes, eller, ifald det skal skee, da paa en Maade, at De saavel som hele Norge følte, at blot den bittre Nødvendighed havde nødet mig dertil. Det kunde undgaaes,

[1]) Brev fra Kongen til Christian Frederik, Kjøbenhavn den 7de Decbr. 1813. (Kopi i G. A.)

naar Trondhjemmerne sagde: »»Vi ville blive hos vor Konge««, overalt kan man vinde Tid, saa kan man vist faae de Allierede paa vor Side, nu da Kronprindsen er kjendt af dem Alle som en Fanfaron og en saare nedrig Mand. De kan selv tænke, hvad jeg føler, og hvad det Hele er for mig, og at jeg tænker paa intet Andet end at faae det igjen tilbage.«

Men den Vaabenstilstand, det østerrigske Sendebud havde lovet, blev til Intet. Efterat Carl Johan med sin femdobbelte Overmagt havde trængt de Danske ud af deres Stilling ved Traven — saaledes som vi i næste Bog skulle fremstille det — trængte han, drivende det danske Korps foran sig, frem i Holsteen for paa egen Regning at fordre hele Norge. Efterretningen herom naaede snart Kjøbenhavn, men fremkaldte i Begyndelsen hverken Forandring i det Besluttede eller alvorlige Foranstaltninger til Hjælp for den lille tappre Hær i Holsteen; thi man stolede paa det østerrigske Sendebuds Forsikkring om, at Brevet til Wallmoden kun behøvede at naae denne for at bringe de forbundne Tropper til at standse og vende om.

Bilag.

Den dansk-norske Hær,

saaledes som den var inddeelt og kommanderet i Mai 1812.

Øverstbefalende: Kong Frederik den 6te.
Generaladjudant og Chef for Staben: Generalmajor F. C. Bülow.

---

1. Paa Sjælland, Laaland, Falster, Moen samt Bornholm. Danmark.

A. 1ste Armeedivision (Prinds Christian Frederik til Danmark). Kjøbenhavn.

a) Artilleribrigade (Generalmajor H. Beck).

b) Kavaleribrigade (Generalmajor G. W. C. Grev Schmettau).
Kgl. Livgarde til Hest, 2 Eskadr. (I Grev Schmettaus Fraværelse: Oberstltn. J. Flindt).
Kgl. Livjægerkorps, 4 Kompagnier (Oberst F. C. Holstein).
Danske ridende Artillerikompagni (Major K. F. T. Krebs).

c) 1ste Inf. Brigade (Generalmajor G. W. Strambou).
Livgarde til Fods, 4 Kompagnier (I Grev Baudissins Fraværelse: Major J. D. Zepelin).
Kongens Regiments 1ste og 2den Bataillon à 5 Kompagnier (Oberst C. D. Kreber).
Holsteenske Inf. Regiments 1ste og 2den Bataillon à 5 Kompagnier (Oberst C. F. Seyffarth).

d) 2den Inf. Brigade (Generalmajor D. C. Lorentz).
Danske Livregiments 1ste og 2den Batln. à 5 Komp. (I Generalmajor Strambous Fraværelse: Oberst P. C. Müllertz).

Norske Livregiments 1ste og 2den Batln. à 5 Komp. (I Generalmajor Lorentz's Fraværelse: Oberst H. J. L. Grev Platen).

e) 3die Inf. Brigade (Generalmajor G. L. Grev Schulenburg).

Prinds Christian Frederiks Regiment, 1ste og 2den Batln. à 5 Komp. (Oberst D. C. Baron Holsten.)

Kjøbenhavns Inf. Regiment, 1ste, 2den og 3die Batln. à 5 Komp. (I Grev Schulenburgs Fraværelse: Oberst H. F. L. Sames).

2det jydske Inf. Regiment, 1ste og 2den Batln. à 4 Komp.[1]) (Oberstltn. N. Tidemand).

Sappeurkorpset[2]) (Major E. Holst).

Nordøstlige Deel af Sjælland. (Helsingør og Kronborg undtagen).

B. 2den Armeedivision (Generalmajor F. C. Bauditz).

Divisionskvarteer: Lyngby.

1ste Eskadron og Uhlaneskadronen af Husarregimentet (Oberstltn. C. C. Flindt og Major Prinds Wilhelm til Hessen-Philipsthal).

Slesvigske Jægerkorpses 1ste Batln. (Major C. F. H. Lange).

Sjællandske Jægerkorpses 1ste Batln. (Major G. F. Wildenradt).

Danske Livregiments 3die Batln. (Oberstltn. C. R. F. Grev Ahlefeldt).

Helsingør og Kronborg.

C. Scheels Kommandodistrikt (Generalmajor W. Scheel.)

Kommandokvarteer: Kronborg.

Kronens Regiments 1ste og 2den Batln. à 5 Komp. (Generalmajor J. C. Breuer).

Norske Livregiments 3die Batln. à 5 Komp. (Oberstltn. E. H. Bülow).

---

[1]) Grenadeerkompagniet af 1ste Batln. og Jægerkompagniet af 2den vare paa Langeland.

[2]) Oprettet den 5te Juli 1808 for Krigens Tid.

D. Kardorffs Brigade (I Generalmajor Kardorffs Fraværelse: Oberst J. F. Gyldenstjerne Sehestedt ad interim). Nordvestlige Deel af Sjælland.

Brigadekvarteer: Holbek.

Livregiment lette Dragoner, 4 Eskadroner (I Oberst Gyldenstjerne Sehestedts Fraværelse: Major H. F. H. Levetzau).

1ste jydske Inf. Regiment, 1ste og 2den Batln. à 5 Komp. (I Generalmajor Bauditz's Fraværelse: Oberstltn. E. F. Zütphen).

Danske Livregiments 4de Batln., 5 Kompagnier (Oberstltn. F. C. F. Holck).

E. Bassewitz's Brigade (Generalmajor C. S. Bassewitz). Sydvestlige Deel af Sjælland.

Brigadekvarteer: Slagelse.

Sjællandske Rytterregiment, 4 Eskadroner (I Generalmajor Bassewitz's Fraværelse: Oberstltn. H. B. Simonsen).

Sjællandske ridende Jægerkorps[1]), 1 Eskadron (Major A. G. Krogh).

Jydske Skarpskytterkorpses 1ste Batln., 4 Komp. (Oberst C. U. Sundt).

Kronens Regiment, 3die Batln., 5 Komp. (Major P. H. Moth).

F. 3die Armeedivision (Generalltn. V. Berger). Sydøstlige Deel af Sjælland.

Divisionskvarteer: Kjøge.

Livregiment Ryttere, 4 Eskadroner (Oberst H. Bachmann).

Prinds Frederik Ferdinands Dragonregiment, 4 Eskadroner (Prinds Ferdinand til Danmark).

3die, 4de og 5te Eskadron af Husarregimentet (Oberstltn. C. W. Bülow).

Sjællandske Skarpskytterkorpses 1ste Batln. (Oberstltn. I. H. Hegermann).

Norske Livregiments 4de Batln., 5 Komp. (Major L. E. C. Ziegenhorn).

---

[1]) Oprettet for Krigens Tid. Reskript 21de Decbr. 1807.

Laaland, Falster og Møen.

G. *4de Armeedivision* (I Generalmajor Varendorffs Sygdomsforfald: Generalmajor A. N. C. Kardorff).

Divisionskvarteer: Nykjøbing.

Slesvigske Rytterregiment, 4 Eskadroner (I Generalmajor Lassons Fraværelse: Major A. B. C. Bibow).

Laalandske Jægerkorps[1]) (Kapit. F. C. M. Hommel ad interim).

3die jydske Inf. Regiments 1ste og 2den Batln. à 5 Komp. (Generalmajor P. G. Normann).

Slesvigske Inf. Regiments 1ste og 2den Batln., 9 Komp.[2]) (Oberstltn. W. C. Scriver).

Prinds Christian Frederiks Regiment, 3die og 4de Batln. (Majorerne P. Rømeling og H. Meitzner).

Bornholm.

H. *Gouvernementet paa Bornholm* (Kommandeurkapitain Rothe).

Dronningens Livregiments 2den Batln., 4 Komp.[3]) (Oberstltn. I. B. Rømeling).

2. *Paa Fyen, Langeland, Ærø og Samsø.*

Fyen.

A. *Generalkommandoen over Fyen* (General Prinds Christian til Hessen).

Generalkommandokvarteer: Odense.

Kommandant i Fæstningen Nyborg: Oberst C. Lønborg.

Fyenske Regiment lette Dragoner, 4 Eskadroner (Major M. L. Fabritius Tengnagel).

Fyenske ridende Jægerkorps[4]), 1 Eskadr. (Ritmester H. R. Juel).

Kongens Regiments 3die og 4de Batln. à 5 Komp. (Oberstlieutenanterne F. C. M. Bülow og K. F. Juel).

---

[1]) Oprettet 1807 for Krigens Tid med en bereden og en Fodafdeling. Resolution 24. Decbr. 1807.

[2]) Grenadeerkompagniet var i Byen Slesvig.

[3]) Jægerkompagniet var med 1ste Batln. i Holsteen.

[4]) Oprettet 1807 for Krigens Tid. Resolution 21. Decbr. 1807.

Fyenske Inf. Regiments 3die og 4de Batln., 3 Kompagnier[1]) (Major E. Schmidt og Oberstltn. C. W. Brockes).

Sjællandske Skarpskytterkorpses 2den Batln., 5 Komp. (Major C. R. J. Barnekow).

Nyborg Garnisonskompagni (Kapitain J. H. Schaumburg).

B. Langelands Generalkommando (Generalmajor F. Grev Ahlefeldt-Laurwigen). Langeland.

Generalkommandokvarteer Tranekjær.

a. Paa Langeland:

3die Eskadron af jydske Regiment lette Dragoner (Major C. Høegh-Guldberg).

Langelandske ridende Jægerkorps[2]), 1 Eskadron (Ritmester C. Baron Juel-Brockdorff).

Grenadeerkompagniet af 2det jydske Inf. Regiments 1ste Batln. (Kapitain C. Schlichtkrull).

Jægerkompagniet af 2det jydske Inf. Regiments 2den Batln.

Kronens Regiments 4de Batln., 5 Kompagnier (Oberstltn. A. G. J. Bülow).

Langelandske Inf. Batln., 5 Kompagnier (Oberstltn. C. Grev Ahlefeldt-Laurwigen).

b) Paa Ærø (Høistkommanderende: Kapitain C. Møller): Ærø.

Et Detachement af fyenske Reg. lette Dragoner (Premierlieutenant E. C. Linstow).

Det ærøiske Auxiliairkompagni af den langelandske Inf. Bataillon (Premierlieutenant J. F. Høbeler under Kompagnichefspostens Vakance).

3. Paa den danske Halvø.

A. Generalkommandoen i Nørrejylland (I Generalmajor Wegeners Fraværelse: Generalmajor I. C. Lasson).

Generalkommandokvarteer: Randers.

Kommandant i Fredericia: Oberstltn. C. L. Rieck ad interim.

---

[1]) 3die Kompagni og Jægerkompagniet af 4de Batln. vare paa Kyholm og Samsø.

[2]) Oprettet 13. Febr. 1808.

Kommandant paa Samsø: Major A. G. Moltke.
Kommandant paa Kyholm: Kapitain W. Wachler.
Kommandant paa Fladstrand: Kapitain T. Müller.
Kommandant paa Hals: Kapitain O. Munch.

Nørrejylland. *a) I Nørrejylland*:

1ste Eskadron af jydske Regiment lette Dragoner (Major C. P. Christensen).

Jydske Jægerkorps[1]) (Major C. L. Wegener).

1ste jydske Inf. Regiments 3die og 4de Batln. à 4 Komp.[2]) (Major J. A. W. Schertiger og Oberstltn. J. Grev Scheel).

2det jydske Inf. Regiments 3die og 4de Batln., 9 Komp.[3]) (Majorerne H. F. B. de Crevecoeur og J. G. Schmidt).

3die jydske Inf. Regiments 3die og 4de Batln., 9 Komp.[4]) (Majorerne F. H. C. Rømer og H. R. G. Trampe).

Jydske Skarpskytterkorpses 2den Batln., 5 Kompagnier (Major C. H. Stiboll).

Sjællandske Jægerkorpses 2den Batln., 4 Kompagnier[5]) (Oberst C. S. Suckow).

Læsø. *b) Paa Læsø:*

Jægerkompagniet af 3die jydske Regm.'s 4de Batln. (Kapitain L. N. Bregendahl).

Samsø, Kyholm og Thunø. *c) Paa Samsø, Kyholm og Thunø*:

Et Detachement af Husarregimentet (Ritmester N. Fries).

Fyenske Inf. Regiments 2den Batln. (I Oberstlieutenant Riecks Fraværelse: Major G. E. Michaelsen).

3die Komp. og Jægerkompagniet af fyenske Inf. Regiments 4de Batln. (Kapitain S. Clausen og Premltn. C. C. Grum).

---

1) Oprettet 1807 for Krigens Tid med en bereden Afdeling og en tilfods. Resolution 21. Decbr. 1807.

2) De manglende Kompagnier paa Samsø.

3) Jægerkompagniet af 4de Batln. var paa Kyholm.

4) Jægerkompagniet af 4de Batln. var paa Læssø.

5) Et Kompagni var paa Samsø.

3die Komp. af 1ste jydske Regiments 3die Batln. (Kapitain R. Petersen).

2det Komp. af 1ste jydske Regiments 4de Batln. (Major S. F. C. Suckow).

4de Komp. af sjællandske Jægerkorpses 2den Batln. (Kapitain P. L. Mogensen).

Jægerkompagniet og et Detachement af 2det jydske Inf. Regiments 4de Batln. (Kapitain G. A. Rottwidt).

B. Generalkommandoen i Hertugdømmerne (Feltmarechal Landgreve Carl af Hessen).

Generalkommandokvarteer: Gottorp.

Kommandant i Frederiksort: Generalmajor I. P. W. Hirsch.

Kommandant i Rendsborg: Generalmajor J. B. Münnich.

Kommandant i Glückstadt: Generallieutenant L. F. Bechtolsheim.

a) I Nordslesvig til Flensborg incl. (Kommanderende: Major E. W. Vette): Slesvig.

Jægerkompagniet af slesvigske Inf. Regiments 3die Batln. (Kapitain A. Mushardt).

b) Paa Als:

Hertuginde Louise Augustas Livjægerkorps[1]), 3 Kompagnier (Major N. H. Buchwald).

4de Kompagni af slesvigske Inf. Regiments 4de Batln. (Sekondltn. H. Schlaikier).

c) I Byen Slesvig:

Grenadeerkompagniet af slesvigske Inf. Regiments 1ste Batln. (Kapitain M. L. Brømbsen).

d) I det sydvestlige Slesvig, Eiderstedt, Husum og Bredstedt: (Kommanderende: Oberstln. i Artilleriet J. P. Brandorff).

Slesvigske Inf. Regiments 4de Batln., 4 Kompagnier[2]) (Oberstlieutenant E. W. Vette)[3]).

---

[1]) Oprettet for Krigens Tid i 1807. Resolution 24. Decbr. 1807.

[2]) 4de Kompagni var paa Als.

[3]) Den samme, som førte Kommando fra Flensborg over Nordslesvig. En liden Deel af Styrken var i Flensborg, ellers vare Kompagnier spredte i Vollerwiek, Tønning og Husum.

Jægerkompagniet af Dronningens Livregiments 3die Batln. (Kapitain P. O. Uttecht).

e) Paa Femern:

Holsteenske Inf. Regiments 4de Batln., 5 Kompagnier (Major C. F. W. Leyonstjerne).

Holsteen. *f) I Glückstadt og Kyststrækningen nordefter til Eideren:*

Dronningens Livregiments 3die og 4de Batln., 9 Kompagnier[1]) (Oberstlieutenant C. Grev Ahlefeldt og Major D. H. Kirchner).

Depot af Dronningens Livregiments 2den Batln.[2]) (Kapitain C. H. Reusch).

g) I Rendsborg og Frederiksort[3]):

Holsteenske Artilleribrigade (Oberstltn. J. C. Suckow).

Holsteenske Artilleribataillon (Major I. F. E. Muck).

C. Bevægelig Armeedivision (Generallieutenant J. Ewald).

Hovedkvarteer: Kiel.

Pladskommandant i Altona: Oberstltn. A. M. Wenzel Haffner.

a) 1ste Brigade (Generalmajor F. I. Wegener).

Brigadekvarteer: Pinneberg.

2den og 4de Eskadron af jydske Inf. Regiment lette Dragoner (Oberstltn. B. Bonnichsen).

2den og 6te Eskadron af Husarregimentet (Major C. L. Späth).

Oldenborgske Inf. Regiments 1ste, 2den, 3die og 4de Batln. à 5 Kompagnier (Oberstltn. C. F. Abercron)[4]).

Holsteenske Skarpskytterkorpses 1ste og 2den Batln. (Oberst S. Waldeck og Major C. F. W. Wilckenn).

6☐'s Fodbatteri (Kapitain A. B. Meyer).

---

[1]) Jægerkompagniet af 3die Batln. var i Garding.

[2]) hvis 4 Musketeerkompagnier vare paa Bornholm; Jægerkompagniet henhørte til den bevægelige Armeedivision.

[3]) De øvrige i denne Fæstning og den sydøstlige Deel af Slesvig værende Tropper henhørte til den bevægelige Armeedivision.

[4]) Kommandeurerne for 2den, 3die og 4de Batln. vare: Oberstltn. A. N. J. Brackel, Majorerne N. P. Fischer og P. U. Scharffenberg.

1ste 3 ℔'s kjørende Batteri (Kapitain G. A. W. Gerstenberg).
2det 3 ℔'s kjørende Batteri (Kapitain A. C. Krebs).

b) *2den Brigade* (Generalmajor J. Dorrien). Sydslesvig, Frederiksort og Glückstadt.

Brigadekvarteer: Ekernførde.

Holsteenske Rytterregiment, 4 Eskadroner (I Generalmajor Dorriens Fraværelse: Oberst P. M. Hviid).

Dronningens Livregiments 1ste Bataillon og Jægerkompagniet af 2den Bataillon, 6 Kompagnier (Oberst F. E. Cronhelm).

Fyenske Inf. Regiments 1ste Batln., 5 Kompagnier (Oberst F. J. C. Castonier).

Slesvigske Inf. Regiments 3die Batln., 4 Kompagnier[1]) (Major F. C. Bülow).

Holsteenske Inf. Regiments 3die Batln., 5 Kompagnier (Major F. V. Moltke).

Slesvigske Jægerkorpses 2den Batln., 5 Kompagnier (Oberstltn. L. J. Wasmer).

3 ℔'s Fodbatteri (Kapitain L. P. K. Kjerulff.)

3die 3 ℔'s kjørende Batteri (Kapitain W. C. Gønner).

4. I Norge.

Kommanderende General: Landgreve Carl af Hessen[2]). Norge.

A. 1ste Armeedivision (Prinds Frederik af Hessen). Søndenfjelds.

Divisionskvarteer: Christiania.

Kommandant i Frederikstad: Oberst N. H. Mechlenburg.

Kommandant i Frederiksteen: Generalmajor J. A. C. Ohme.

Søndenfjeldske Dragonregiment, 6 Eskadroner (Generalmajor K. A. Meyer).

Aggerhusiske ridende Jægerkorps[3]), 1 hvervet og 3 nationale Kompagnier (Oberstltn. P. Nilson).

---

[1]) Et af Kompagnierne var endnu i Nordslesvig.

[2]) der opholdt sig paa Gottorp som General i Hertugdømmerne.

[3]) Udgjorde i Forening med aggerhusiske Skarpskytterregiment — aggerhusiske Legion.

Søndenfjeldske gevorbne Inf. Regiment, 2 hvervede Batailloner à 5 Komp. i Frederikshald og 2 nationale à 6 Komp. (Oberst D. F. Petersen).

Nordenfjeldske gevorbne Inf. Regiment, 2 hvervede Batailloner à 5 Komp. i Frederikstad og 2 nationale à 6 Kompagnier (Oberst J. C. Kaalund).

Oplandske gevorbne Inf. Regiment, 2 tjenstgjørende Batln. à 5 Komp. i Christiania og 2 nationale à 6 Komp. (Oberst D. Hegermann).

Aggerhusiske nationale Skarpskytterregiment, 2 tjenstgjørende Kompagnier og 3 nationale Batailloner à 6 Kompagnier (I Prinds Frederik af Hessens Fraværelse: Oberstltn. A. S. Krebs.)

Søndenfjeldske Skiløber Bataillon, annekteret ovennævnte Regiment, 3 Kompagnier (Major S. Arntzen).

Tellemarkske Inf. Regiment, 2 tjenstgjørende Kompagnier i Frederiksværn og 3 nationale Batailloner à 6 Komp. (Oberst J. G. Mailænder).

Bergenhusiske Inf. Regiment, 2 tjenstgjørende Kompagnier i Bergen og 3 nationale Batailloner à 6 Komp. (Generalmajor C. F. P. T. Lowzow).

Vesterlehnske Inf. Regiment, 2 tjenstgjørende Kompagnier i Christianssand og 3 nationale Batailloner à 6 Komp. (Oberst C. D. A. Arenfeldt).

Norske Jægerkorps, 4 Kompagnier, og

Bergenhusiske Skarpskytterbataillon, 7 Kompagnier (fælles Kommandeur: Generalmajor B. D. Staffeldt).

Valderske Skarpskytterbatln., 6 Komp. (Major L. Vagel).

Endvidere:

14 Fribatailloner af Landeværn, men uorganiserede.

denfjelds. *B. 2den Armeedivision* (General G. F. Krogh).

Divisionskvarteer: Trondhjem.

Trondhjemske Dragonkorps, 4 Kompagnier og 1 Landeværnskompagni (Major H. A. Coldevin).

1ste trondhjemske Inf. Regiment, 2 tjenstgjørende Kompagnier og 2 nationale Bataillоner à 5 Kompagnier (Generalmajor C. G. Bang).

1ste nordenfjeldske Skiløber Bataillon, 3 Kompagnier, annekterede ovenstaaende Regiment (Major E. H. Lund).

2den nordenfjeldske Skiløber Bataillon, 6 Kompagnier, indlemmet som 3die Batln. i ovennævnte Regiment (Major G. F. Coldevin).

2det trondhjemske Inf. Regiment, 2 tjenstgjørende Komp., 2 nationale Bataillоner og 1 Skarpskytterkorps à 5 Komp. (Generallieutenant C. I. W. Grev Schmettau).

Det frivillige røraasiske Bergjægerkorps, forenet med 1ste trondhjemske Regiment under samme Kommandeur, 2 Komp.[1])

Endvidere:

2 Fribataillоner af Landeværn, men uorganiserede.

---

[1]) Kunde kun anvendes paa Røraas og Bjergværkets Territorium. Resolution 18. Marts 1791.

